

A Nãanmın Nεtur Oaalaa Gãn, Bırfɔɔr

Southern Birifor 2006 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiu	4
Maaku.....	26
Luka	40
Jɔɔn.....	62
Tõmõ.....	80
Worom.....	103
1 Korintl	114
2 Korintl	124
Galatiya	130
Efesus	134
Filipai	138
Kolose.....	141
1 Tɛsalonika	144
2 Tɛsalonika	146
1 Timoti	148
2 Timoti	151
Titusl.....	153
Filemon	155
Heburu	156
Jemesl.....	164
1 Pita.....	167
2 Pita.....	170
1 Jɔɔn	172
2 Jɔɔn	175
3 Jɔɔn	176
Judl.....	177
Yelwiisl.....	178

Matiu

1 A Yesu Kirusito sãakpãmne ni nyã, wɔ yin a Nãa David ni Abraham bal pɔ, ² Abraham le ɩ Isaaki sãa, ka Isaaki mi ɩ Jekɔb sãa, ka Jekɔb mi dɔɔ ɩ Juda sãa ni a wɔ yɛɛr, ³ ka Juda mi ɩ Pereji ni Jera sãa, ka ba ma di Tamar, ni Pereji na ɩ Hejoron sãa, ka Hejoron mi ɩ Aram sãa, ⁴ ka Aram mi ɩ Aminadab sãa, ka Aminadab mi ɩ Nason sãa, ka Nason mi ɩ Salmon sãa, ⁵ ka Salmon mi ɩ Boaji sãa, ka a wɔ ma di Worahab, ka Boaji mi ɩ Obed sãa, a wɔ ma le Wɔruf, ka Obed mi ɩ Jesi sãa, ⁶ ka Jesi mi ɩ a Nãa David sãa. David le ɩ a Solomon sãa, ka a wɔ ma dɔɔ ɩ a Yuriya pɔɔ. ⁷ Ka a Solomon mi ɩ Wɔrehobom sãa, ka Wɔrehobom mi ɩ Abija sãa, ka Abija mi ɩ Asa sãa, ⁸ ka Asa mi ɩ Jehosafati sãa, ka a Jehosafati mi ɩ Jehoram sãa, ka Jehoram mi ɩ Yujiya sãa, ⁹ ka Yujiya mi ɩ Jotam sãa, ka Jotam mi ɩ Ahaji sãa, ka Ahaji mi ɩ Hejukiya sãa, ¹⁰ ka Hejukiya mi ɩ Manase sãa, ka Manase mi ɩ Amɔn sãa, ka Amɔn mi ɩ Josiya sãa, ¹¹ ka Josiya mi ɩ Jekoniya sãa, ni a wɔ yɛɛr a sɔɔ 'lo ban bar a ba tɛɛ ti chen ti kpɛɛ Babilon tɛɛ. ¹² Ban wa ti be a Babilon tɛɛ pɔ, Jekoniya le ɩ a Sealtuel sãa, ka Sealtuel ɩ Jerubabel sãa, ¹³ ka Jerubabel mi ɩ Abiud sãa, ka Abiud mi ɩ Eliyakim sãa, ka Eliyakim mi ɩ Ajor sãa, ¹⁴ ka Ajor mi ɩ Jadɔk sãa, ka Jadɔk mi ɩ Achum sãa, ka Achum mi ɩ Eliud sãa, ¹⁵ ka Eliud mi ɩ Eliyajar sãa, ka Eliyajar mi ɩ Matan sãa, ka Matan mi ɩ Jekɔb sãa, ¹⁶ Jekɔb mi le ɩ a Josefɔ sãa na ɩ Mɛɛr sɩɛ 'lo le ɩ a Yesu ma, a Yesu nyã le ɩ a Ni-iraa.

¹⁷ An yi Abraham ti ta a Nãa David, a Yesu sãakpãmne ɩ naa pie ni anaar, an yi Nãa David ti tãn a sɔɔ 'lo a ba dɔdɔmɔsɩ na nyɔɔɔ ba chiin a Babilon wɛr pɔ ba mi ɩ naa pie ni anaar, an le yi a ba gbãgbaar ɩfɔ a Babilon wɛr pɔ ti tãn a Ni-iraa a ba mi ɩ pie ni anaar.

¹⁸ Nitɔ le a Yesu Kirusito dɔɔɔ yele tu. A wɔ ma Mɛɛr ηmaan na Josefɔ baraa tiche baa kul taa sɛɛ ε, ka Nãanɔmun Sɩɛ vɛ ka wɔ tara pɔɔ. ¹⁹ A wɔ baraa Josefɔ na ɩ nitor jũu, ba bɔɔɔɔ ɩka wɔ su wɔ vɛ nyɔɔɔ pɔ ε, ka wɔ tɛɛr ɩka wɔ sɔɔɔ bar wɔ jaa jomm.

²⁰ Wɔn wa tɛɛr a yele nyã maalfɔ, ka a Nãanɔmun malaka wa a wɔ sɛ jãn pɔ wa 'yer, "Josefɔ, David bie, ta joro dãbãɛ ɩka fɔ de a Mɛɛr ka wɔ ɩ a fɔ pɔɔ ε, a bie na be a wɔ pɔɔm yin a Nãanɔmun Sɩɛ kpɛɔ pɔ. ²¹ Wɔn dɔɔɔn dabile ka fɔ na bɔɔɔɔ a wɔ yuor Yesu, 'lo le na faa a wɔ nɩɛ yin a ba yelɛɛɛ pɔ."

²² Anyã a jaa ɩ naa ka a wiil a sɩ Soro 'yɛɛɛ wɔn dɔɔ 'yer tu a wɔ 'yɛ'yɛɛ pɔ ɩ yelmãɛ, ²³ "Nyɛ a pɔɔɔɔɔɔɔ na

tara na pɔɔ dɔɔ dabile, ban 'yɔɔɔ a wɔ yuor Emanuwel,"

(Isaiya 7:14)

a par le, Nãanɔmun ben a sɩ sɛ.

²⁴ Josefɔ na wa jɛɔ a gɔɔ pɔ, wɔ ɩn a le jaa a Nãanɔmun malaka na 'yer ɩka wɔ ɩ. Ka wɔ de a Mɛɛr ka wɔ ɩ a wɔ pɔɔ, ²⁵ tiche baa ɩka sɔɔ ε, ti tãn a sɔɔ 'lo wɔn dɔɔ a dabile, na wɔ 'yɔɔ a wɔ yuor Yesu.

2 Yesu ban wa dɔɔ Betulehem tɛɛ a Judiya paal pɔ a Nãa Herɔd sɔɔ, yɛ dɛme yin be a Jerusalem sapar wa, ² na ba wa sɔɔɔ, "Nyɩne le a bie be ban dɔɔ ka wɔ ɩ a Juu nɩɛ nãa? Sɩ nyɛ naa a wɔ ηmerbir a sapar ɩka sɩ wa puor wɔ."

³ A Nãa Herɔd na wa wɔ a le wɔ pɔɔ sɔɔ naa, ka Jerusalem nyɔɔ pɔɔɔ mi sɔɔ, ⁴ be le wɔ bɔɔɔ a Juu nɩɛ bɔɔɔɔ nɩɛɛɛ ni a nɛɛ wiwiilbe sɔɔɔ bɔɔɔɔ ɩka wɔ bɔɔ a jie 'lo ban na dɔɔ a Ni-iraa. ⁵ Ka ba 'yer kɔ wɔ, "Betulehem na be Judiya, le le a Nãanɔmun 'yɛ'yɛɛ dɔɔ sɛb bin, ⁶ 'Fɔɔ Betulehem na be a Judiya paal pɔ, fɔɔ le ɩ jaa pɔɔɔɔɔɔ a Juda kpãɛn dɛme pɔ, fɔ pɔ le a kpɛɔ sɔɔ na yi kaara a n nɩɛ Isɩɩal.'"

(Mika 5:2)

⁷ Be le ka Herɔd sɔɔɔ bɔɔɔ a yɛ dɛme bala sɔɔɔ ba a sɔɔ 'lo a ηmerbir na pur wa. ⁸ Be le wɔ tara ba chiin Betulehem ti 'yer, "Yɩ chen ti kɔɔɔ a bie kaa nɛ nɛ, yin wa nyɛ wɔ yɩ ɩɛb wa 'yer kɔ ma ka n mi chen ti puor wɔ."

⁹ Ban wa chel a nãa 'yer baar, ba yin lo a sɔɔ chiine, a ηmerbir 'lo ban nyɛ a sapar de ban nie ti ara a jie 'lo a bie na be. ¹⁰ Ban wa nyɛ ka a ηmerbir ara nɔɔ kɛ ban yɔɔ jaa. ¹¹ Ban kɛ a yir pɔ, ba nyɛn a bie ni a wɔ ma Mɛɛr, na ba gbur dumo puor wɔ. Be le ba tũ a ba wɔɔɔ pɔ ir kɔfɔsɩ na ɩ selma, nyɩnyɩɩ kãa nyũu nɔɔ ni kãnyũu ala ban bɔɔɔɔ sɩmura kɔ wɔ. ¹² Tiche Nãanɔmun dɔɔ kpãa ba a jãn pɔ, ɩka ba ta le ɩɛb chen a Nãa Herɔd sɛ ε, ka ba tu jiyuo kul a ba tɛɛ.

¹³ A yɛ bɔɔɔɔɔ na wa chen baar, a Nãanɔmun malaka wan Josefɔ sɛ jãn pɔ wa 'yer kɔ wɔ, "Vaa ir 'mɔɔ a bie ni a wɔ ma, na fɔ jo chiin be Ijipiti wɛr pɔ, na fɔ ti be a be wa ti tãn a sɔɔ 'lo ɩn na 'yer kɔ fɔ, bojũu a Herɔd ni a wɔ nɩɛ bɔɔɔɔ na a bie kɔfɔ."

¹⁴ Ka a Josefɔ ir 'mɔɔ a bie ni a wɔ ma a tãɔɔ bãɩn jo chiin be a Ijipiti. ¹⁵ Be le wɔ ti jãne ti tãn a sɔɔ 'lo a Nãa Herɔd na wa kpi. A yelsɩ anyã ɩ naa le ka a na ɩ yelmãɛ

ika a le a si Soro 'ye'yere na dɔɔ 'yer ika, "Ijipitu pɔ le in bɔɔl a n bie yin."

(Hosea 11:1)

16 A Nāa Herod na wa bɔɔn ika a ye dēme banyā na yɛ a sapor bel wɔ naa a suur kpe wɔ a wɔ 'yer kɔ a wɔ so-jasi ika ba chen ti kɔ dabile jaa na be a Betlehem na ta yuom ayi bu na ba ta sere ε, yi a sɔɔ 'lo jaa wɔn sɔɔr bɔɔn yi a ye bɔɔnɔ sɛ. 17 A le jaa a Nāanmun 'ye'yere Jeremiya na dɔɔ 'yer i yelmāe, 18 "Ba wɔn kɔkɔr be a Wurama tēe pɔ, kɔyiel ni wuur kpāen, Wurachel le kɔnɔ a wɔ bibiir 'yɔɔ. Ba kpi na, waa le bɔɔr 'maalfɔ ε bojūu baa le chene go ε."

(Jeremiya 31:15)

19 Herod na wa kpi, Nāanmun malaka wan Josefɔ sɛ be a Ijipitu jān pɔ wa 'yer, 20 "Vaa ir 'mɔ a bie ni a wɔ ma na fɔ chiin a Isral wer pɔ, a bala na dɔɔ bɔɔr a bie kɔfɔ kpi naa."

21 Josefɔ vaan ir 'mɔ a bie ni a wɔ ma chiin a Isral wer pɔ. 22 Tiche wɔn wa wɔ ika Archelaus le di a nāa a Judiya a wɔ sāa kūu puor, wɔ joro na dābāe ika wɔ le chen a be. Ka a Nāanmun wa kpāa wɔ a jān pɔ ika wɔ chen be Galilee paal pɔ. 23 Be le wɔ chen Najareti ti kpiere a be, ka a le Nāanmun 'ye'yere na dɔɔ 'yer i yelmāe, "Ban bɔɔl wɔ naa Najareti nre."

3 Sɔɔ kɔɔ le a jɔn kɔsuor mɔɔɔ a Judiya mɔgɔɔ pɔ 2 'yere, "Yi lɛb a yi befɔ, a Nāanmun nāalɔɔ ta na." 3 Jɔn nyā 'yer le a Nāanmun 'ye'yere Isaiya dɔɔ 'yer a wɔ 'yer, "Kɔkɔr kɔɔ le gɔnɔ 'yere be a mɔgɔɔ pɔ, chɔɔr a si Soro sɔɔr, maal a wɔ sɔɔbie ka a tor."

(Isaiya 40:3)

4 Nyɔɔma kɔɔɔ fuu le jɔn ma su ti de gān a lūn a sɛ. Soor ni sɔkāa le i a wɔ bɔɔdiir. 5 Nyɔɔ yin a Jerusalem ni Judiya chiine a wɔ sɛ ni a bala na yi a Jordan man koor. 6 Ba woro naa a ba yeldɛbe ti wɔ suoro ba a Nāanmun kɔɔ be a Jordan man pɔ.

7 Jɔn na wa nye a Faraseemne ni a Saduseemne na waara a Nāanmun kɔɔ sofo jie, ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yin waa bibiir, an n 'yer kɔ yi ika yi jo yi a Nāanmun suur na waara mɔ? 8 Yi vɛ ka a yi le befɔ wiil ika yi lɛb a yi tɛr. 9 Yi ta chene ηmara jir 'yɔɔ yi māe ika, 'Abraham le i a si sāa ε.' N 'yere na sɔɔr yi ika Nāanmun na tɔɔn maal a kɔsɔbe anyāna ka a lɛb i a Abraham bibiir. 10 A 'lar dɔɔl a tɛ pīlem gu a ηmaafɔ, tɛ jaa ba wa wɔnɔ wɔ sɔn ε ban ηmaa wɔn bɔ 'yɔɔ būu pɔ.

11 "Maa 'lo suoro yin ni kɔɔ ka yi na lɛb a yi befɔ, tiche nre āsɔɔ na tara kpɛɔ gar ma ben a n puor waara, a wɔ nafɔɔr gba ba sɛe ika n tuo ε. 'Lo le na de a Nāanmun sɛ ni būu son yi. 12 A ηmayɛlaa ben a wɔ nūu pɔ, ka wɔ na yɛl a mɔi a vafɔ jie na wɔ kpaar a bie 'yɔɔ a boor pɔ ti chɔm a sɔɔɔr ni būu 'lo na ba tara kpīinfɔ bar."

13 Yesu yin a be a Galilee chen a Jordan man pɔ, ka a jɔn na ti so wɔ a kɔɔ. 14 Jɔn ba ta bɔɔr ika wɔ so wɔ

ε, na wɔ 'yer fɔɔ le sɛe ika fɔ so ma tiche ka fɔ le wa a n sɛ go?

15 Tiche ka Yesu 'yer kɔ wɔ, "Vɛ ka a i a le a pɔpāanyā, a vɛl na ika si i a le jaa Nāanmun na bɔɔr." Ka jɔn sɔɔ le a Yesu na 'yer.

16 A le wɔn wa so a Yesu a kɔɔ baar, a wɔ yi a kɔɔ pɔ, a sɔɔ 'lɔnɔ le wɔ nye a saaju na yuo a wɔ nye a Nāanmun sɛ na kaara ηmam kaar suu wa mar a Yesu ju. 17 Ti a kɔkɔr yi a Nāanmun sɛ a saaju 'yere, "A anyāna le i a n binɔnāa ka a n 'yɔɔ ma 'maa ni wɔ."

4 A Nāanmun sɛ tara na Yesu kpɛn a mɔgɔɔ pɔ, ka a tu ti bɛer wɔ kaa. 2 Waa di bon jaa ber lɛaayi ni tāsɔɔ gbulo lɛaayi ε, ka kɔ kpe wɔ. 3 A 'yer kɔ wɔ, "Ala i fɔɔ le a Nāanmun Bie, 'yer kɔ a kɔsɔbe a nyāna ka a lɛb bɔɔdiir."

4 Tiche ka Yesu 'yer kɔ wɔ, "A seb a Nāanmun gān pɔ ika, bɔɔdiir tɛe kɔ tɔɔ kɔ nre nyevɔr ε, tiche 'yerbir jaa na yi Nāanmun nɛe pɔ."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 8:3)

5 A bɛer kaa sɔɔ le tara wɔn don a Jerusalem, ti wiil wɔ a puorfɔ jie na do gar a jaa, 6 ti 'yer kɔ wɔ, "Ala i fɔɔ le a Nāanmun Bie, wɔ lo a tēe. A seb ika, wɔn vɛn ka a wɔ malakasi gu fɔ na ba nyɔɔ fɔ ni a ba nuur ka fu gber kɔ ηme kɔsɔr ε."

(Yiel Gān 91:11, 12)

7 Ka a Yesu mi 'yer kɔ wɔ, "A mi seb a Nāanmun gān pɔ ika, ta bɛer a yi Nāanmun kaa ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:16)

8 A tu le tara wɔn don tɔɔ ju ti wiil wɔ a nāa di jir a jaa na be ka a wer pɔ, na a bɔvɛlɛsɛ le an be. 9 Ka wɔ 'yer kɔ wɔ, "In kɔ fɔ naa anyāna a jaa, ala i fɔ gbur du-mo puor ma."

10 Yesu 'yer kɔ wɔ, "Fɔɔ Satan nyā tɔɔ yi be. A seb a Nāanmun gān pɔ ika, a si Soro Nāanmun tɛe le a sɛe ika yi puoro na yi tɔnɔ sɔɔr a 'lo tɛe."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:13)

11 A tu bar wɔn ti chen, tiche ka a Nāanmun malakasi wa sɔɔ wɔ.

12 Yesu na wa wɔ ika ba nyɔɔ jɔn na ba kɔɔ, wɔ chen Galilee. 13 Wɔ yin Najareti na wɔ ti kpiere be a Kapenahum a man nɛe be Jebulun ni Naftali wer pɔ.

14 Ka a le jaa a Nāanmun 'ye'yere Isaiya na dɔɔ 'yer i yelmāe, 15 "Jebulun wer, Naftali wer, a man sɔɔr a Jordan man gɔɔn. Galilee be a nyɔr na kpiere. 16 A nɛbe na dɔɔ be libe pɔ nyen chāa, nɛbe bala na ba dɔɔ tara nyevɔr Nāanmun pɔ ε, nyen Nāanmun chāa kpɛε."

(Isaiya 9:1, 2)

17 A sɔɔ 'lɔnɔ Yesu piel na wɔ mɔɔɔ 'yere, "Yi lɛb a yi befɔ a saaju nāalɔɔ ta na."

18 Yesu na wa de a Galilee man gogoro lana, wɔ nyen yɛer ayi Simon ban bɔɔɔr Pita ni a wɔ yɛbe Andiru na kɔɔɔ lɔyaar 'yɔɔɔ a kɔɔ pɔ. Ba dɔɔ i jānyɔɔɔ. 19 Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi turo ma, n vɛ naa ka yi nyɔɔ nɛbe 'yɔɔɔ a Nāanmun nāalɔɔ pɔ." 20 Ka ba tɔɔ tāe a lɔyaarsɛ bar ti na ba turo wɔ.

²¹ Wōn le yi a be chiine, wō le nyen yeer ayi, Jemesi na u Jebedee bidaba naa a wō yebe Jōkō ka ba be a gboro pō ni a ba sāa Jebedee, maala a ba lyaarsu ka wō bōl ba. ²² A ba tōo tūe a gboro bar ni a ba sāa ti turo wō.

²³ Yesu yōn a Galilee wile ba a lōōfō jiiir ti mōlō a Nāanmūn nāalōō 'yer nōō ti sāana nūre jaa baal. ²⁴ Ka a wō yebe yaar a Siriya ka ba tara a baalsu ba jaa waan a wō sē, bala a baalsu ni āgān jōō na nyōō, bala na tara a sūdebe, banyā baal tāanaa na nyōō ni gberfō jaa bōrō, ka wō sāa a ba baalsu. ²⁵ Nlyōō yin Galilee, ni Dekapolis, ni Jerusalem, ni Judiya ni a Jordan man gōōn wa turo wō.

5 Yesu na wa nye a nlyōō, wō don tōō ju, wōn wa ti jē baar ka a wō poturbo wa a wō sē. ² A wō piel wile ba 'yerē, ³ "Pōpel le kō a yūn banyāna na ba tara bon jaa ε, ti bōrō le a Nāanmūn na bōrō. Yūn le so a saaju nāalōō. ⁴ Pōpel le kō a yūn na kōnō, Nāanmūn na 'maan a yū nyāa. ⁵ Pōpel le kō a yūn na siir a yū mē. Nāanmūn na kō ban bon jaa na be a wer pō. ⁶ Pōpel le kō banyā kō ni kōnyūur na kpe yeltorsu jūu, ban tu naa. ⁷ Pōpel le kō yūn banyā na kaara nūre nūbaal, Nāanmūn mī na kāan a yū nūbaal. ⁸ Pōpel le kō banyā na nō Nāanmūn sūre, ni a ba nyāa wō jaa, bala le na nye Nāanmūn. ⁹ Pōpel le kō banyā na bōrō nyā'maar, ban bōlō ban Nāanmūn bibiir. ¹⁰ Pōpel le kō yūn bala nūbe na ge yeltorsu jūu, yūn le so a saaju nāalōō.

¹¹ "Pōpel le kō yūn a sōō 'lō nūbe na tōō yū, na ba gere yū, ti ηmara jirsu 'yerē 'yer debe 'yōōnō yū, a maa jūu.

¹² Yū tara pōpel, a yū sāyar berma naa a saaju, le ni wō ju le ba dōō ge a Nāanmūn 'ye'yerbe na dōō be be.

¹³ "Yū kaara fika nyaar a wer pō, tiche a nyaar nōō wa baar, ηmune ban le u wō ka wō le nōmō go? A maa le tara tōnō kō bon jaa ε, ba ma kpaar bar ka nūbe neere ni gbεε.

¹⁴ "Yū kaara fika chāa a wer pō. Yir ban mē tōō ju kō tōō jōō ε. ¹⁵ Nūre maa chōm fātun de pūe pōō ε tiche wō ma bin a kuorgbe ju kō chaar yōō nūre jaa a yir pō. ¹⁶ Le ni wō ju mī le, yūn le u chāa a yū taaba sē, ka ba na nye a yū tōvīelsu na ba pēε a yū Sāa Nāanmūn na be a saaju.

¹⁷ "Yū ta tūer ika n wan ika n wa sōō a nebināa bu, a Nāanmūn 'ye'yerbe wiilfō bar ε, n ba wa ika n wa sōō yaa bar ε, n wan ika n vē ka a u yelmāε. ¹⁸ Yelmāε le n 'yerē kōrō yū, ika a saaju ni a wer ba wa baar ε, a sebir bile bō'yen gba kō ir a nebināa pō ε, ti ta a le yebe jaa na u yelmāε. ¹⁹ A le jūu, nūre jaa wa sōō a nebinsu anyā-na āsōō jaa ti wiil a wō taaba ka ba mī maala a le, na u a bile a saaju nāalōō pō, tiche nyā jaa na maala ti wile bamune ka ba mī maala a le, na u n kpeε a saaju nāalōō pō. ²⁰ N 'yerē na kōrō yū, a yū yeltorsu ba wa ti gar a neε wiwiilbe ni a Faraseemune ε, yūn ba be na wa kpe a saaju nāalōō pō ε.

²¹ "Yū wōn ban dōō 'yer kō a sū sāakpāmune, 'Ta kō nūre ε,'

(A Yifō Gān 20:13)

nūre nyā na kō nūre na nyen 'yer tōōrō. ²² Tiche n 'yerē na kōrō yū, ala u fō nyen na yebe suur, wōn nyen 'yer tōōrō, ala u fō tōn yebe na nyen 'yer tōōrō a nūbere niem, fōō wa 'yer nūre ika, jōl nyā, na kpēn a būu dagel 'lō.

²³ "Ala wa u fō waara ni naa a fō kōfō, a Nāanmūn kōrō lofō jie na fō wa tūer tō ika fōō ni a yebe tara na 'yer, ²⁴ bar a fō bon a Nāanmūn kōrō lofō jie ti lūeb chen ti 'maal a fō yebe ti pāa wa de a fō bon kō a Nāanmūn.

²⁵ "An u yūn ni a yū sān sōō le chiine a 'yer tōōrō jie, yū mōlō wō a sōr pō, ka le ba le ε, wōn de yūn 'yōō a 'yer tōōrō nūu pō, ka wō de yū kō a nūpōōraa ka wō mī kō yū bar. ²⁶ Ala be a le, faa be na wa yī ka fōō ba wa yab a sān baar ε.

²⁷ "Yū dōō wō ban 'yer ika ta gān nūre pōō bu sūre ε.

(A Yifō Gān 20:14)

²⁸ Tiche n 'yerē na kōrō yū, nūre nyā jaa na wa kaa pōō jaa tāu ti bōrō na gān wō, a nūre 'lō gān wō naa a wō tūer pō. ²⁹ Ala u a fō nūsōō nūbir vē naa ka fō u yelbier, 'loo wō bar, a fō āgān lōboor āsōō na ba be be ε, sa naa a fō āgān wō jaa na kpe būu pō. ³⁰ Ala u a fō nūsōō nūu mī le vē ka fō u yelbier ε, ηmaa wō 'lō bar, a fō āgān lōboor āsōō na ba be be ε, sa naa a fō āgān wō jaa na kpe būu pō.

³¹ "A mī dōō 'yer ika, nūre nyā jaa na tōr a wō pōō bar, wō kō wō a pōō bar gān.

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 24:1)

³² Tiche n 'yerē na kōrō yū ika, nūre nyā jaa na tōr a wō pōō bar, ala baa u wō sēne naa ε, vēn kō u sēsēne, nūre nyā jaa na kul a pōō 'lō mī u n sēsēne.

³³ "Yū mī le wōn ban dōō 'yer kō a sū sāakpāmune, 'Yū taa sōōnō a neε 'lō yūn pōl 'yōō a yū mē ε, tiche yū tara a le yūn pōl 'yōō a sū Soro.' ³⁴ Tiche n 'yerē na kōrō yū, yū ta pō jaa ε, yū ta pōō a saaju gba ε, bojūu Nāanmūn jaa jie le, ³⁵ bu a wer ju, a wō gber dōōlōo jie le bu Jerusalem ε, bojūu be le a Nākpēε kpīre. ³⁶ Ta pōō a fō ju ε, fō kō tōō vē ka a fō jukōō āsōō pel bu sōō ε. ³⁷ Yū vē ka a yū jōō u jōō ka a yū kai u kai, bon 'lō na gar a nūō yin a dēer sōō sē.

³⁸ "Yū dōō wō ban 'yer ika nūbir na yāan nūbir sān, ka nyūm mī yaa nyūm sān.

(A Yifō Gān 21:24)

³⁹ Tiche maa 'yerē na kōrō yū, ta pii a nūre 'lō na sōō fō sōr ε. Tiche nūre wa 'ma fō a tōkpāl nyā pō, lūeb a nyā le 'yōō wō. ⁴⁰ Ka nūre wa bōrō ika wō seb fō nāa yir ti de a fō fuu, kō wō a 'lō fōn su, na fō yaa a pōōm bon pōō wō. ⁴¹ Nūkpēε wa fur fō ika fō de a wō tuor tuo chiin niem bālāa, tuo chiin tēer jaa. ⁴² Kō nūre jaa na sōōr fō, ta mōō nūre nyā mī na bōrō ika wō pēε a fō bon ε.

⁴³ "Yū wōn ban dōō 'yer ika, yū nō a yū tō sōō ti 'laar a yū dōōsō.

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

⁴⁴ Tiche maa 'lō 'yerē na kōrō yū, nō a yū dōōdēme ti sōōrō Nāanmūn kōrō a bala na gere yū, ⁴⁵ ka yū na u Nāanmūn

bibiir bojūu 'lo le ma vē ka a mōtōw pur 'yōw a nūdebe ni a nūsōn ti na wō ma vē ka saa wa 'yōw a bala na tor ni a bala na ba tor ε. ⁴⁶Yln nō a bala na nō yi tēε, bo sāyar le yln nyε? A lōpodierbe maa mi i a le bu? ⁴⁷Yln ma puoro a bala tēε na i a yi nūbe, bo tōnō le be be? A bala na ba i a juu nūbe ε, maa mi i a le bu? ⁴⁸Yi i numin a le a yi sāa Nāanmun na be a saaju kaar.

6 "Yi bōwōnō sō, na yi taa mōwōw a yi yeltorsu a nūbe niem ε, ka ba na bōwōn ε, yln wa ure a le, yi kō nye sāyar a yi sāa Nāanmun na be a saaju sē ε.

²"A le jūu, fōw wa de bon kō nure na ba tara ε, ta vē ka nūbe bōwōn ε, fika le a neer ayi dēme na ma maala a lōwōf yie ni a tēn pō ε, ka nūbe na pēε ba ε. Yelmāε le n 'yere kōwō yi ika, bala nyen a ba sāyar baar. ³A le jūu, fōw wa de bon kō nure na ba tara ε, ta vē ka a gubaa nūu bōwōn a bon 'lo a nūsōwō na maala ε, ⁴ka nure ta bōwōn a bon fōn maala ε, tiche a fō Sāa Nāanmun na nyere yelsōwōlsu na kō fōn a sāyar.

⁵"Yln maa wa sōwōw a Nāanmun, yi ta ma kaara a neer ayi dēme kaar ε, ba ma nōn ika ba puoro a lōwōf yie pō, ni a tēbere pō, ni a sōwōwō pō, ka nūbe na nye ba. Yelmāε jaa le n 'yere kōwō yi, ika ba nyen a ba sāyar baar. ⁶Tiche fōw maa wa sōwōw a Sāa Nāanmun nyā sun ba nyere ε, kpe a fō die pō, ti pōwō a pān, ti sōwō a Sāa Nāanmun na nyere bon jaa, na yab fōn a sāyar. ⁷Yln maa wa sōwōw a Nāanmun, yi ta ma 'yere 'yerbie ala na ba tara tōnō ε, le le a bala na ba bōwō Nāanmun ma maala, ba tuer ika Nāanmun na wōn a ba sōwōfō a ba 'yerbiyōwō jūu. ⁸Yi ta kaara a ba kaar ε, a yi Sāa den nie bōwōn bon 'lo yln sōwōw.

⁹"Nūtō le yln ma sōwōw a Nāanmun. Si Sāa na be a saaju. Si kō naa a fō yuor tur. ¹⁰A fō nāalōwō wō wa. A fō bōfō wō i a wer pō, nūtāa le a fō bōfō na ure be a saaju. ¹¹Kō si a dīna bōdiir ka a seen si. ¹²Vē a si yeldebe bar, nūtāa le sin ma vē kō a si taaba yeldebe bar ba. ¹³Ta sōwōw ka beer kaa nyōwō si ε, faa si yin a dēer sōwōw nūu pō.

¹⁴"Yln wa vē a yi taaba yeldebe bar ba, a yi Sāa Nāanmun na be a saaju mi na vēn bar yi. ¹⁵Yln ba wa vē a yi taaba yeldebe kō ba ε, a yi Sāa Nāanmun mi kō vē a yi yeldebe kō yi ε.

¹⁶"Yln wa gal kō, yi ta sō a yi nin a neer ayi dēme kaar ε, ba ma sōn a ba nin ka a ba taaba nye bōwōw ka ba gal kō. Yelmāε le n 'yere kōwō yi ika ba nyen a ba sāyar baar. ¹⁷Yln wa gal kō, yi lor a yi nie maal a yi māε, ¹⁸ka nūbe ta bōwōn yln gal kō ε, tiche a yi Sāa Nāanmun nyā sin ba nyere ε, a Sāa Nāanmun nyā na nyere yelsōwōlsu na yab yln a sāyar.

¹⁹"Yi ta bine a yi nābonsu ka a wer ju be kpolo, ni sōwōw, ni na sōwōw bar ε, ni be nānyisi ni naa kpe ju ε. ²⁰Tiche yi sōwōwō nābonsu bine a saaju, be le a kpolo ni sōwōw na kō tōwōw sōwōw bar ε, ni be a nānyisi na kō tōwōw kpe ju ε. ²¹A jie 'lo a fō nābonsu na be, be le a fō tuer mi ma be.

²²"A fō nūbir le i a fō āgān chāa. A fō nūbir wa i a fō āgān wō jaa ma seen na chāa. ²³Tiche a fō nūbir ba wa i ε, a fō āgān wō jaa ma i n libe. Ala i a chāa 'lo na be a fō pōwōw i n libe, nyε le a libe na jā.

²⁴"Nūre kō tōwōw tōwōw nūbere ayi tōmōw ε. Wōn nōn āsōwō, ti 'laar āsōwō, bu wōnō a āsōwō toor, ti ba wōnō āsōwō toor ε. Yi kō tōwōw tōwōw kō Nāanmun ni libie ε.

²⁵"A le jūu, n 'yere na kōwōw yi ika, yi ta vē ka a yi nyevōr yeke wōnōwō yi ka yi 'yere ika, bo le yln di, bu bo le yln nyū ε. Bu waala ika, bo le yln su pōwōw a āgān ε. A nyevōr ba fer gar a bōdiir ε, ka a āgān mi fer gar a bōsursu ε? ²⁶Yi kaa a lubil na be a saaju. Ba maa bōr ε, bu ŋma ε, bu tara boor ma bin ε, tiche Nāanmun le guolo ba. Yaa fer gar a lubil bu? ²⁷A yi buor sōwōw le na waal na wō tōwōw de būbir bō'yen pōwōw a wō nyevōr pō?

²⁸"Ka bo le vē ka yi tuerε a bōsursu 'yōwō? Yi kaa nyε a mōwōw le an ma nōwō, ba maa tō ε, bu wob fuu su ε, ²⁹a Nāa Solomon gba ni a wō tur wō jaa ba dōwōw su fuu ka wō vūleε gar a mōwōw a nyāna ε. ³⁰Ala i Nāanmun maal a mōwōw ka a vūleε, tiche a maa kor ε. Nūbe ma chōm ka a di. A Nāanmun na ma maal a mōwōw a nūtō, wō kaara a yln na i a wō nūbe gar a mōwōw anyāna. A yi sōwōwō le ba jā bon ε. ³¹A le jūu, yi ta waala 'yere ika, bo le yln di bu nyū ε, bu bo le yln su ε? ³²A bala na ba puor ε, le de a ba tuer 'yōwōw a anyāna pō, a yi Sāa bōwōwō naa ika yi sōwōwō naa a bonu anyāna a jaa. ³³Yi de nie bōwōw a Nāanmun nāalōwōw ni a wō yeltorsu, tiche a anyāna a jaa, wōn den pōwōw yi. ³⁴A le jūu, yi ta waala a bio 'yōwōw ε, bio le na waala a wō māε 'yōwōw. Būbir jaa tara na a wō yelwōnōwō.

7 "Yi ta sōwōw nure jaa 'yer ε, ka Nāanmun mi wa sōwōw a yi 'yer ε. ²Nāanmun na sōwōw a yi 'yer nūtāa le yln sōwōw a yi tōwōw sōwōw 'yer. Le fōn man tur, le mi le ban man kō fō.

³"Nūmūne a fō nyε dabile na be a fō yebe nūbir pōwōw ti ba chele a dakpēε na be a fōwōw nūbir pōwōw ε? ⁴Bu ŋmūne fōn i 'yer kō a fō yebe vē ka ir a dabile na be a fō nūbir pōwōw bar ti ba chele a dakpēε na be a fō nūbir pōwōw ε? ⁵Yln neer ayi dēme, de nie ir a dakpēε a fō nūbir pōwōw bar na fō pāa nyere tōwōw ir a dabile a fō yebe nūbir pōwōw mi bar.

⁶"Ta de bon na i cheche 'yōwōwō baar ε, bu iōb a fō bōwōwōlsu 'yōwōwō dor ε, ban nēb na ni gbεε ti iēb nyōwōwō fō.

⁷"Yi sōwōw, Nāanmun na kōwōw yi naa. Yi kōwōw, yln nyε naa, yi kpoor a pān, wōn yuo naa. ⁸Nūre 'lo na sōwōw na nyε naa, ka a 'lo mi na yōwōw nyε, ka a pān mi yuo kōwōw a nūre 'lo na kpoor.

⁹"A yln na i a sāmūne, buor sōwōw bie le na sōwōw a wō sāa bōdiir, ka wō de kōsūr kōwōw wō? ¹⁰Bu ka a bie sōwōw jām, ka wō de waa kōwōw wō? ¹¹Ala i a yln na i a yelbe-ur-be bōwōwō bōwōwō ma maal kōwōw a yi bibiir, ŋmūne le an i ka a yi Sāa na be a saaju, kōwōw de bōwōwōlsu kōwōw a bala na sōwōw wō ε? ¹²A le yln ma sōwōwōw ika a nūbe ba ma maala kōwōw yi, yi mi ma maala a le ban sōwōwōwō kōwōwōw ba, a nyā le i a Nebināa ni a 'Ye'yerbe Wiilfō.

13 “Yi tu a dōdor ful pɔ kpe, bojūu a dōdor yal sɔr un jaa kōmōkōmō tɪ ɪ sōɔfɔ sɔr tɪche ka nɪɔɔ turo. 14 A dōdor un jaa ful ka nyevɔr sɔr mɪ ɪ jaa kārakāra ka nɪbe bālāa na tōɔ tu.

15 “Yi bōɔn a jire 'ye'yerbe, ba ma bal ba mǎe piir kaar tɪche ba un mɔdō be be na sōɔnō. 16 A ba wōmō ɪe yun bōɔn a ɪe ban be. Ba ma pɔr 'wōrɔ gɔtɪe ju bu pɔr kōkōɔ nyaartɪe ju ɔ? 17 ɪe mɪ ɪe tɪsō jaa ma wōn wōsōn ka tɪdɛer mɪ ma wō wōdɛbe. 18 Tɪsō ba wōnō wōdɛbe ɛ bu tɪdɛer mɪ ba wōnō wōsōn ɛ. 19 Tɪe jaa baa wa wōnō wōsōn ɛ, ban ηmaa wɔn lɔb 'yōɔ būu pɔ. 20 A ba wōmō ɪe yun de bōɔn ba.

21 “A ba ɪ nɪre jaa na bɔɔlɔb ɪka n Soro, n Soro, ɪe na kpe a Nāanmun nāalōɔ pɔ ɛ, tɪche nɪre nyā na maala a ɪe a n Sāa Nāanmun na be a saaju na bɔɔrɔ. 22 A bɪbir 'lɔ daar, nɪɔɔ na 'yer kɔ ma n Soro, n Soro, saa 'yer Nāanmun 'yer a fɔ yuor pɔ ɛ, na sɪ diin a sɪdɛbe ka a yɪ a fɔ yuor pɔ ɛ, na sɪ tō nɛ'maa tōmō a fɔ yuor pɔ ɛ? 23 A daar 'lōnō un 'yer kɔ ba, n ba bōɔ yɪ ɛ, yɪ ɔɔ chen be, yun yelbe-ɪrbe.

24 “A ɪe jūu, nɪre jaa na wō a n 'yerbie anyāna tɪ maala a ɪe na kaara fɪka yē sɔɔ na mɛ a wɔ yir dɔɔl pie ju.

25 Saa wa naa, ka a kōɔ yɪ yaar jilō a yir ka a sɛsɛbe fu ηme a yir tɪche waa lo ɛ, bojūu wɔ ara na kɔsɪr ju.

26 Tɪche, nɪre jaa na wō a n 'yerbie anyāna tɪ na waa maal ɛ, kaara fɪka jɔl na mɛ a wɔ yir dɔɔl bire ju. 27 Saa wa naa, ka a kōɔ yɪ yaar jilō a yir, ka a sɛsɛbe fu ηme a yir kɔ lo ka a wɔ lofɔ ɪ dɛer.”

28 Yesu na wa 'yer a 'yerbie anyāna baar nɛe 'maan a nɪɔɔ nɪ a wɔ wiilfɔ, 29 bojūu wɔ wile ban nɪ kpɛɔ gar a ba nɛbināa wiwiilbe.

8 Yesu na wa yɪ a tōɔ ju suu nɪɔɔ turo wɔ naa, 2 a nɪɔɔ na turo wɔ, ka daba āsɔɔ na tara kōkōmō baal wa gbur dumo a wɔ niem tɪ 'yer, “N Soro fōɔ sɔɔ sāa ma.”

(Mosesɪ Gāma Na Tu Ata 13:3)

3 Ka Yesu tur a wɔ nūu sɪr a daba tɪ 'yer, “N sɔɔ naa, sa.” Ajienaa ka a daba kōkōmō baal bar wɔ. 4 Be ɪe ka Yesu 'yer kɔ wɔ, taa 'yerɛ kɔrɔ nɪre ɛ, tɪche chen tɪ wiil a fɔ mǎe kɔ a Juu nɪbe bɔɔrɔloro na fɔ chiin a fɔ kɔfɔ tɪ ir a nɛe 'lɔ a Mosesɪ na dōɔ 'yer ka a di dāasɛ.

5 Yesu na wa kpe a Kapenahum a sojasɪ ndiere chen a wɔ sē tɪ sɔrɔ wɔ 'yer, 6 “N Soro, a n tōtōnō ɪe gǎ a yir ba tɔrɔ ire ɛ, na wɔ wōnō a āgān tuo.”

7 Ka Yesu 'yer kɔ wɔ, “Ūn wa sa naa a wɔ baal kɔ wɔ.”

8 Ka a sojasɪ ndiere 'yer, “N Soro n ba sɛe ɪka fɔ wa a n yir ɛ, 'yer a 'yerbir tɛe, a n tōtōnō na sa naa. 9 A maa mǎe tara na nɪbere un joro dābāe, naa mɪ tara a sojasɪ ka ba mɪ be a n pīlem, maa 'yer kɔ nyā ɪka wɔ, chen, wɔ ma chen naa, bu āsɔɔ ɪka, wa, wɔ ma wa naa, bu ka n 'yer kɔ a n gbāgbaa, maal nyā, wɔ ma maal naa.”

10 Yesu na wa wō a nɪtō, nɛe 'maa wɔ naa ka wɔ 'yer kɔ a bala na turo wɔ, “Yelmǎe ɪe n 'yerɛ kɔrɔ yɪ. A Isɪral nɪbe pɔ gba, n ba nyɛ a sɔɔfɔ nyā tɔ ɛ. 11 N 'yerɛ na sɔrɔ

yɪ ɪka nɪɔɔ na yin jie jaa wa na ba wa lōɔ din a Abraham nɪ a Isaaki nɪ a Jekɔb a Nāanmun nāalōɔ pɔ, 12 tɪche a bala na so a Nāanmun nāalōɔ, wɔn lɔb ban bar yōo a jilibɛ pɔ, be ɪe ban kōnō ɔɔɔ nɪ nyɪmɛ.”

13 Yesu 'yer kɔ a sojasɪ ndiere, “Kulo, a ɪ a ɪe kɔ fɔ, fɔn tara a sɔɔfɔ jūu.” A tōtōnō sa naa a sōɔ 'lōnō pɔ.

14 Yesu na kpe a Pita yir, wɔ nyen a Pita dǎe ma āgān na tɔ kɔ gǎ. 15 Wɔ sɪr a pɔɔ nūu, ka a āgān tɔl baar a wɔ ir maal bōdiir kɔ wɔ.

16 A jāanɔr 'lōnō ba waan na nɪɔɔ a sɪdɛbe na tara a Yesu sē, ka wɔ de a 'yerbir diin a sɪdɛbe ka a yɪ tɪ sāa a bala jaa an ɔɔɔ. 17 Ka a ɪe jaa a Nāanmun 'ye'yere Isaiya na dōɔ 'yer ɪ yelmǎe, “ɪka wɔ den a sɪn baalsɪ a jaa bar.”

(Isaiya 53:4)

18 Yesu na wa nyɛ a nɪɔɔ na ηmaa jilō wɔ, ka wɔ 'yer kɔ a wɔ poturbo yɪ gōɔ a man gōɔn. 19 A nɛe wiwiilbe āsɔɔ tɔɔn ta wɔ tɪ 'yer, “Wiwile, jie jaa fɔn chiine un turo fɔ naa.”

20 Ka a Yesu 'yer, “Mɔbaar tara naa bɔɔr ka lubil mɪ tara choor tɪche maa Nɪsaal Bie ba tara jie na bin a n ju ɛ.”

21 Ka a wɔ poturo āsɔɔ mɪ 'yer kɔ wɔ, “N Soro kɔ ma sɔr ka n kul tɪ ūu a n sāa baar.”

22 Tɪche ka Yesu 'yer kɔ a daba, “Turo ma tɪ bar ka a kūn ūno a ba mǎe kūn.”

23 Yesu na wa kpe a gboro pɔ a wɔ poturbo mɪ tu wɔn kpe. 24 Kōsɛbe ir a man pɔ, ka a gboro sɛe kōɔ ɪre na mɔr tɪche ka a Yesu gǎ gur. 25 Be ɪe ba chen tɪ sāl wɔ na ba 'yer, “Sɪ Soro faa sɪ, a kōɔ dire sɪ naal!”

26 Ka wɔ sɔsɔr ba, “Bo ɪe so ka yɪ joro a dābāe? A yɪ sɔɔfɔ ɪe ba jā bon ɛ.” Ka a Yesu ir tǎn ka a sɛsɛbe na ta furo ηmaa vɔsɔr ka a kōɔ mɪ na ta ɔɔɔ lo jaa jomm.

27 Nɛe 'maan a nɪbe ka ba sɔrɔ taa, nɪ an ɪe a nyā ka a sɛsɛbe nɪ a kōɔ tu a wɔ nɛe?

28 Yesu na wa ta a Gadara paal pɔ, dɔɔr ayi na tara sɪdɛbe yun a yar par tuor wɔ. Ban ɪ a nɪbebe jūu, nɪre jaa maa 'la tu a sɔr 'lɔ ɛ. 29 Ban wa nyɛ a Yesu ba ηmen chelma tɪ 'yerɛ, “Bo ɪe fɔ bɔɔrɔ ka a sɪ sē, fōɔ Nāanmun Bie? Fɔ wan ɪka fɔ wa ge sɪ tɪche ka a 'yer ɔɔrɔfɔ bɪbir wa ta bu?”

30 Do ɔɔɔ mɪ dōɔ ara gbɔr ba dire. 31 Ka a sɪdɛbe sɔrɔ wɔ, “Ala ɪ fɔn dii sun bar, sɔɔ ka sɪ chen tɪ kpe a dor anyā pɔ.”

32 Ka wɔ 'yer kɔ ba, “Yɪ chen!” Be ɪe a sɪdɛbe yɪ naa kpe a dor pɔ, ka a dor a jaa jo tīgɪbil suu tɪ kpe a man kōɔ pɔ gbōm kpi kpi. 33 A bala na kaara a dor jon kul, ban wa tɪ kpɪrɛ a tēe pɔ, ba man bon 'lɔ jaa na ɪ a bala na tara a sɪdɛbe nɪ a ɪe jaa na ɪ a dor. 34 A tēe wɔ jaa nɪbe yun wa a Yesu sē; ban wa nyɛ wɔ ba sɔrɔ wɔn ɪka wɔ yɪ a ba wer pɔ.

9 Yesu na wa kpe a gboro pɔ, wɔ gōɔn a man chen a wɔ mǎe tēe be a Kapenahum. 2 Dɔɔr bamɪne tuon daba nɪ fɔbaa nuur nɪ a gbɛɛ na kpi waan wa kpɛn wɔ gaal a Yesu niem. Yesu na wa nyɛ ɪe ban sɔɔ

de wš, ka wš 'yer kš a baalaa, "N bie ta joro dābāe ε, a fš yeldebe vēn bar."

³ Ka a nēe wiwiilbe bamune pāa jē bšlš 'yčōnč pššr pš, "A daba nyā fere na sčōnč Nāaηmun yuor."

⁴ Yesu bčōn a lē ban tšer, ka wš sššr ba, "Njmine lē yš tšere dēer a yš pššr pš? ⁵ 'Yer buor sšš lē l kōmčkōmč? N 'yer lka a wš yeldebe vēn bar bu n 'yer lka wš ir chiine?"

⁶ Tšche pšpāanyā un wiil yš naa ka yš bčōn lka maa Nlšaal Bie tara na kpēč a wēr pš, na vē nšre yeldebe bar." Tš pāa 'yer kš a gberε, "Ir 'mčō a fš bšgānaa kulo nš." ⁷ Ka a daba vaa ir kulo. ⁸ A nšbe na nyε a lē nēe 'maa ban ka ba pēere Nāaηmun na kš nšaal a kpēč nyā.

⁹ Yesu na wa yi a be chiine, wš nyen daba na di Matiu na jāne a lōpoo defš jie, ka wš 'yer kš wš, "Ir turo ma," ka a Matiu ir turo wš.

¹⁰ Ka ba 'mataa kul a wš yir tš jē dire ka a lōpodiere nš a yelbe-šrbe yčō wa pšš ba nš a Yesu poturbo ka ba 'mataa dire. ¹¹ A Faraseemine na wa nyε a nšč ba sššr a Yesu poturbo, "Bo lē so ka a yš wiwile 'mataa dire nš a lōpodierbe nš a yelbe-šrbe?"

¹² Yesu wčn a lē ban 'yer, ka wš 'yer kš ba, "Nšre na kpēmε ba chiine tštle jie ε, tšche baalaa lē ma chen.

¹³ Tšche yš kul tš tšer a yeke nyā kaa, 'N bššō na nšbaal a ba l dčn bčōr lofš ε.'

(Hosea 6:6)

N ba wa lka n wa bšlš a bala na tor ε, tšche n wan lka n wa bšlš a yelbe-šrbe."

¹⁴ Ka a jčōn poturbo wa a wš sē wa sššō, "Njmine a sšn nš a Faraseemine ma gal kš tšche ka a fš poturbo 'lš maa gal kš ε?"

¹⁵ Ka a Yesu sššr ba, "Fšn tšō maal a bala ban bšlš a pčō paalaa jie ka ba tara pšščō a pčō paalaa sšre na chεne be a ba sē č, ban tšō naa? Sčō waara naa ka a nšbe na wa nyčō ma chiin, a ber ala pč lē a n poturbo pšš na sčō ka ba gal kš.

¹⁶ "Nšre maa ηmaa fčpaalaa se choo fčkora a pč ε, 'lš be l a lē a fčpaalaa na tčōn a fčkora a chšer. Ka a chšerfš na l dēer. ¹⁷ Bu nšre ma den dābāšn 'yčō dāa wčkora a pč ε, 'lš be l a lē a dābāšn na pur naa a wš ka a dāa kpaar ka a wš mš sčō. Ba ma den dābāšn 'yčō a dāa wčpaalaa pč, ka a ta sčō ε."

¹⁸ A Yesu na chεne 'yere a anyāna kšō ba, a lšōfš yir nšdiere wa gbur dumo a wš niem tš 'yer, "A n bšpč lē kpi ajiēnaa, wa lšeb a fš nuur sššr wš tš wšn sa naa."

¹⁹ Ka a Yesu nš a wš poturbo ir turo wš.

²⁰ Ban wa de a sčōr chiine ka pčō na lo sšre suoro faara yuom pie nš ayi, wš gšōr a Yesu puor tš sššr a fuu nēe, ²¹ bojūu wš tšer a wš pššōm lka 'lš sššr a Yesu fuu wšn sa naa.

²² Yesu na lšeb nyε a pčō wš 'yer naa, "Ta joro dābāe ε n yepčō, a fš sčōfš sāa fš naa." A dēdēe daa a pčō jāš ηmaa naa.

²³ A Yesu na wa kpe a lšōfš nšdiere yir na wš nyε a ulpēelbe nš a nšyčō na pčōkō gšmč, ²⁴ ka wš 'yer, "Yš tčō chen be a pčōkōbile ba kpi ε, wš gur naa." Ka ba laara wš. ²⁵ A nšyčō na wa yš a yčō baar, wš kpēn tš nyčō a wš nšū, ka a pčōkōbile vaa ir. ²⁶ Ka a yeke ηme yaar a paal 'lš wš jaa.

²⁷ Yesu na wa yi a be chiine, jčn ayi turo wš naa, na ba gboolo bšlš, "Kaa sš nšbaal, David Bie."

²⁸ Wšn wa kpe a yir, a jčn wan a wš sē, ka Yesu sššr ba, "Yš tčōn de lka un tšō sa a yš baal č?" Ka ba 'yer kš wš, "čō, sš Soro."

²⁹ Ka wš sššr a ba nšbie tš 'yer, "A yš sčōfš jūu yšn nyere naa." ³⁰ Ka a ba nšbie tšō yuo yuor. Tšche ka Yesu kpākpaan ba lka ba taa vē ka nšre jaa bčōn ε. ³¹ Tšche ba yšn tš ηme a wš yeke yaar a tēe 'lšōnč wš jaa.

³² A jčn ayi bala na wa lšeb chen baar, ba tara na daba na tara sšdebe na wš l wčō waan a Yesu sē. ³³ A sšdebe na wa yš a daba pčō baar, wš piel 'yere, ka nēer 'maa a nšyčō ka ba 'yere, "Saa dčō nyε a nščō a Isral jaa ε."

³⁴ Tšche ka a Faraseemine 'yer, "A sšdebe nāa lē kš wš a kpēč ka wš dire nš a sšdebe ka a yire."

³⁵ Yesu yčōn a tēbere nš a tēbil a jaa pč, wile a nšbe a lšōfš yie pč, tš mšlš a Nāaηmun nāalšš 'yer nčō sāana nš baal jaa bšō. ³⁶ Wšn wa nyε a nšyčō, nšbaal kpe wš naa bojūu baa bčō a ba ju tšer ε, na baa mš lē tara sšnč ε, fška piir na ba tara chšne ε. ³⁷ Ka wš 'yer kš a wš poturbo, "A pšš berma naa tšche ka a ηmaηmarba ba waa ε, ³⁸ a lē jūu yš sššr a pšš sčō ka wš bar tšōtšnčō ka ba wa a pšš pč."

³⁹ Yesu bšlš a wš poturbo pie nš ayi na wš kš ba kpēč lka ba dii a sšdebe ka a yi, na ba sāana nš baal jaa bšō.

10 Yesu bšlš a wš poturbo pie nš ayi na wš kš ba kpēč lka ba dii a sšdebe ka a yi, na ba sāana nš baal jaa bšō.

² A poturbo pie nš ayi na l a nšōnšlš yoe lē a anyāna, Simon ban bšlš Pita, nš a wš yebe Andiru, Jemesš na lš Jebedee bidaba, nš a wš yebe jčōn. ³ Filip nš Batolomi, Tomasi nš Matiu na lš a lōpodiere. Jemesš na lš Alfayasi bidaba nš Tadius. ⁴ Simon na mčō nšbir nš a wš wēr yeke, nš Judas Iskariyot 'lš lē wa gar 'yčō a Yesu.

⁵ A poturbo pie nš ayi banyā lē a Yesu tšō nš a kpāafš anyāna. "Yš ta kpe a nšyor bu a Samariya tēn pč ε, ⁶ tšche yš chen a Isral nšbe bala na bčōr a piir kaar sē.

⁷ Yš chen tš mšlš a 'yer nčō na yš 'yere, a Nāaηmun nāalšš ta na. ⁸ Yš sāana a baalsš, na yš sāne a kūust, na yš sāana a kšōmč baalsš na yšn maal ba ka ba l nššn, na yš dire a sšdebe ka a yire. Yš nyen pčō, yš mš tš tur pčō. ⁹ Yš ta de selma ε bu diere libie 'yčōnč a yš wššr pč ε, ¹⁰ bu 'mčō wšš tara a sčōr pč ε, bu 'mčō fuusš ayi ε, bu de nafčōkō pčō ε, bu dadiiraa ε, bojūu tšōtšnčō jaa seēn naa wš sāyar.

¹¹ "Yšn wa kpe tēe jaa pč, yš sššr kaa nšre 'lš nš na de yš, yš kšere a wš 'yer na yš wa tš yšn a be. ¹² Yšn wa kpe a yir, yš puor a nšbe. ¹³ A yir 'lš nšbe wa sčō de yš, yš vē ka a yš nyā'maar be a ba sē, tšche bala ba wa sčō de yš ε, yš lšeb a yš nyā'maar. ¹⁴ Nšre jaa baa wa sčō de yš ε bu

chel a yī 'yer ε, yī kpoor a yī gbεε tã-uul bar yīn wa yire be a tēe 'lɔ bu a yir 'lɔ pɔ. ¹⁵ Yelmãe le n 'yerε kɔrɔ yī, Nãan̄mun na kãan a Sodom nibe ni a Gomora nibe nɪbaal a 'yer tɔɔrfɔ bɪbir gar a nibe bala a tēe 'lɔnɔ pɔ. ¹⁶ Yī nyε, n tɔnɔ yī naa fɪka piir na kpe jubere pɔ kaar, yī ɪ yēn dēme waba kaar, na yī kaara fɪka ŋmama na ba maala dεer ε.

¹⁷ "Yī gu a yī mǎe, ban nyɔɔr yīn chiin tɪ kɔ a nɪbere na ba fɔb yī a ba lɔɔfɔ jiir, ¹⁸ ban fur yīn chiin a paal nɪbere jie ni a nǎmne yie a n yuor jūu, ka yī na di dǎasɛ kɔ a bala na ɪ a nyor. ¹⁹ Ba la wa nyɔɔr yī chiin a 'yer tɔɔr fɔ jie, yī ta vē ka a wɔnɔ yī a le yīn tɪ 'yerε ε ni a le yīn na 'yer ε; bon 'lɔ yīn na 'yer Nãan̄mun na wiil yī naa a sɔɔ 'lɔ nɔ. ²⁰ A ba ɪ yīn le na 'yer ε tɪche a yī Sãa Nãan̄mun Sɪε na wiil yīn a le yīn na 'yer.

²¹ "Yεbe na gar 'yɔɔ yebe ka ba kɔ wɔ, ka a sãa mɪ gar 'yɔɔ a wɔ bie. Bibiir kɔ le wɔnɔ a ba sãamne toor ε, na ba vē ka ba kɔ ba. ²² Nɪre jaa na 'laar yī naa yīn sɔɔ ma jūu, tɪche nɪre 'lɔ na sɔɔ ara tɪ ta a baaraa, na nyen faafɔ. ²³ A tēe 'lɔ nibe wa gere yī, yī yī a be fɔɔ chen tēyuo; yelmãe le n 'yerε kɔrɔ yī, yī kɔ yɔ a Isɪral tēn bar ε, tɪche ka a Nɪsaal Bie wa ε.

²⁴ "Jǎjǎna ba gar a wɔ wiwile ε bu ka gbǎgbaa gar a wɔ nɪkpεε ε. ²⁵ A sɛen ɪka a jǎjǎna wɔ nyetǎan a wɔ wiwile, ka a gbǎgbaa mɪ nyetǎan a wɔ nɪkpεε. ɪ ba bɔɔɔ na a yir sɔɔ Beeljebul, yodεer buor le ban pǎa bɔɔɔ a yir dēme!

²⁶ "Yī ta joro nibe dǎbǎe ε, bon jaa ba be be pɔɔ ka ba kɔ yuo ε, bu bon jaa ba be be sɔɔɔ ka ba kɔ bɔɔɔn ε.

²⁷ Bon 'lɔ n 'yer kɔ yī libe pɔ yī 'yer wɔ chǎa pɔ, bon 'lɔ yīn wɔ ka ba bɔɔ 'yer yɔɔ pɔɔm 'yer mɔɔɔ wɔ a gal jur.

²⁸ Yī ta joro a bala na kɔ a āgǎn tɪ kɔ tɔɔ kɔ a sɪε ε, tɪche yī joro a 'lɔ ni na tɔɔ kɔ a sɪε ni a āgǎn a būu dagel 'lɔ pɔ. ²⁹ Ba ma dǎn tiitasɪ ayi kɔbɔɔ ayi. Tɪche āsɔɔ kɔ lo tēe ε, ala baa ɪ a yī Sãa Nãan̄mun kɔfɔ le ε.

³⁰ Nãan̄mun sɔɔr a yī jukɔɔɔ a jaa bɔɔ. ³¹ A le jūu, yī ta joro dǎbǎe ε, yī tara na tɔnɔ gar a tiitasɪ.

³² "Nɪre jaa na wa 'yer ɪka wɔ bɔɔ ma naa a nibe niem, 'lɔ le n mɪ na 'yer ɪka n bɔɔ naa a n Sãa na be a saaju niem, ³³ tɪche nɪre 'lɔ na chiir ma a nibe niem, 'lɔ le n mɪ na chiir a n Sãa na be a saaju niem.

³⁴ "Yī ta tɪer ɪka nyǎ'maar le n waan a wer pɔ ε; n ba waan nyǎ'maar ε tɪche ootaa le n waan. ³⁵ N wan ɪka n wa vē ka 'Bie ni sãa ootaa, ka bipɔɔ oo a ma, pɔɔ na oo naa a wɔ bidaba pɔɔ ka a bidaba pɔɔ mɪ oo a wɔ sɪre ma. ³⁶ Yir dēme na ɪleb ɪ dɔdēme.'

(Mika 7:6)

³⁷ "Nɪre jaa na nɔ a wɔ sãa bu a wɔ ma gar ma wɔ kɔ tɔɔ ɪ a n poturo ε, nɪre jaa mɪ na nɔ a wɔ bie bu bipɔɔ gar ma, wɔ kɔ tɔɔ ɪ a n poturo ε. ³⁸ Nɪre 'lɔ mɪ na ba de a wɔ daa tuo turo ni ma ε, wɔ kɔ tɔɔ ɪ a n poturo ε.

³⁹ Bala na bɔɔɔɔ a ba nyevɔr na bɔɔr wɔ naa tɪche bala mɪ na bɔɔr a ba nyevɔr a maa jūu na nyε wɔ naa.

⁴⁰ "Nɪre 'lɔ jaa na sɔɔ de yī, sɔɔɔ de ma, nɪre 'lɔ jaa mɪ na sɔɔ de ma sɔɔɔ de a nɪre 'lɔ na tɔ ma. ⁴¹ Nɪre 'lɔ jaa na sɔɔ de a Nãan̄mun 'ye'yerε wɔn ɪ Nãan̄mun 'ye'yerε jūu na nyen a wɔ sǎyar. Nɪre jaa mɪ na sɔɔ de nɪre na ɪ nɪtor wɔn ɪ nɪtor jūu na nyen a nɪtor sǎyar. ⁴² Nɪre 'lɔ jaa na kɔ a bɔɔbile banyǎna āsɔɔ kɔ'maar ni ŋmele wɔn ɪ a n poturbo jūu, yelmãe le n 'yerε kɔrɔ yī ɪka a nnyɪne kɔ faa a wɔ sǎyar ε."

11 Yesu na wa wiil a wɔ poturbo pie ni ayi baar, wɔ yin a be chen a Juu nibe tēn tɪ wile na wɔ mɔɔɔɔ a 'yer nɔɔ a tēn ala na be a Galilee paal pɔ.

² Jɔɔɔ na be a nɪpɔɔ die pɔ, tɪ wa wɔ le a Yesu Kɪrɪsɪto na maala, wɔ tɔn a wɔ poturbo bamne ³ ɪka ba tɪ sɔɔr, "Fɔɔ ɪε a nɪre 'lɔ ni na wa bu, sɪ chele nyuo?"

⁴ Ka Yesu 'yer kɔ ba, "Yī ɪleb kul tɪ 'yer kɔ a jɔɔɔ, a le yīn wɔ tɪ nyε. ⁵ Jɔn nyere naa, ka a gbersɪ mɪ chiine, ka kɔkɔn mɪ sa, ka wɔn mɪ wɔnɔ jaa cheche, ka kūsɪ jεɔ, ka 'yer nɔɔ mɪ ta a nɔn dēme. ⁶ Pɔpɛl sɔɔ le a 'lɔ na ba baala ma ε."

⁷ Ban wa chen baar, Yesu piel 'yerε a jɔɔɔ 'yer kɔɔ a nɪyɔɔ, "Bo le yī dɔɔ kpe a mɔɔɔɔ pɔ ɪka yī tɪ kaa? A jɪ-mur a sɛsɛbe na dɔɔɔɔ bu? ⁸ Kai, ka bo le yī chen ɪka yī tɪ kaa? Daba na su bɔvɪel le yī chen ɪka yī tɪ kaa bu? Nye a bala na ma su bɔvɪel ε, nǎmne yie le ba ma be.

⁹ Tɪche bo le yī chen ɪka yī tɪ kaa? Nãan̄mun 'ye'yerε bu? Jɔɔ, n 'yerε na kɔrɔ yī ɪka wɔ gar Nãan̄mun 'ye'yerε. ¹⁰ A nyǎ ye le seb a Nãan̄mun gǎn pɔ ɪka ɪn tɔ naa a n tɔtɔnɔ ka wɔ de a fɔ nie na wɔ tɪ chɔɔɔ a fɔ sɔr kɔ fɔ.

(Malakai 3:1)

¹¹ Yelmãe le n 'yerε kɔrɔ yī ɪka bala jaa pɔɔ na dɔɔ ka a wer pɔ, ba ɪ kpεε gar a jɔɔɔ kɔsuor ε, tɪche 'lɔ mɪ na ɪ a pɔɔɔ a Nãan̄mun nǎalɔɔ pɔ gar wɔ naa. ¹² An yī a jɔɔɔ Kɔsuoro sɔɔ wa tɪ tǎn a dɪna a Nãan̄mun Nǎalɔɔ nɔɔɔnɔ naa ka a kpǎen dēme sɔɔ wɔ. ¹³ A Nãan̄mun 'ye'yerbe ba jaa ni a nebinǎa dɔɔ 'yer a Nãan̄mun nǎalɔɔ 'yer tɪ tǎn a jɔɔɔ sɔɔ. ¹⁴ Ala ɪ yīn sɔɔɔ de, a anyǎna 'lɔ le ɪ a Elaija ni naa ɪleb wa. ¹⁵ Nɪre 'lɔ na tara toor wɔ chele.

¹⁶ "Tɪche bo le ɪn de a dɪna nibe man? Ba nyentǎan bibiir na ma jǎne a ba dǎen jiir na ba bɔɔɔ taa, ¹⁷ sɪ pɛel a ɪε tɪ yaa sɛere bǎne ε, na sɪ kɔnɔ kɔyiel yaa ŋmara nɪbikɔɔ ε. ¹⁸ A jɔɔɔ na wa, waa dire ε, na waa le nyuro go ε, ka ba 'yer ɪka sɪdεer le wɔ ɪ. ¹⁹ Tɪche ka a Nɪsaal Bie wa na wɔ ma dire tɪ nyuro ka ba 'yer ɪka di dire ni dǎburo le wɔ ɪ, na wɔ ɪ a lɔpodierbe ni a yelberbe baraa. A ma wiil a le Nãan̄mun na tor, bala wa nyε le a wɔ nibe na kpɪere ni yε."

²⁰ Yesu pɔɔ sɔɔɔ naa a tēn bala nibe a be a wɔ ne'maa tɔmɔ na tɔ, tɪche ka baa sɔɔ de wɔ ε. ²¹ "Nebier ben a yīn Korajin dēme sɛ. Nebier mɪ ben a yīn Betusaida dēme sɛ. A a ɪ a ne'maa tɔmɔ ala ɪn tɔ a yī jie, mɪ ta tɔn be a le a Tire ni a Sidon tēn pɔ, ban taa ɪleb a ba tɪer na ba su bɔjarsɪ jen tǎpɪel pɔ. ²² Tɪche n 'yerε na kɔrɔ yī ɪka a 'yer tɔɔrfɔ daar Nãan̄mun na kãan a Tire ni a Sidon nibe nɪbaal gar a yīn. ²³ A yīn Kapenahum

dēme, ban 'מכּוּ yin don saaju bu? Kai, ban suun yin a kpiisi tēe. Ala l a ne'maa tōmō na tō a yi pō mī ta tōn a Sodom pō, a tēe anyāna naa chene na wa tō dina.

²⁴ Tiche n 'yere na kōrō yi lka a 'yer tōkrfō daar Nāanmun na kāan Sodom nibe nibaal gar a yin."

²⁵ A daar 'lōnō Yesu 'yer naa, "N dān a n Sāa Nāanmun na l a saaju ni a tēe wō jaa Soro, bojūu fō sōk a yele anyāna a yēn dēme sē ti ir wiil bibiir. ²⁶ Ōō, n Sāa lē lē l a fō pōpel ka fō maal.

²⁷ "N Sāa den a yele a jaa kō, nure jaa ba bōō a Bie ε, ka a Sāa ba lē ε, nure jaa mī ba bōō a Sāa ε, ka a Bie ba lē ε, ni a bala a Nāanmun Bie na ir, na wiil ban a Sāa.

²⁸ "Yi wa a n sē, yin banyā na bal na yi tuo tuor ka a wōnō yi, un too yin a yi pēn. ²⁹ Yi de a n daa tuo na yi jān yi a n sē, bojūu n un jomm sō, naa siir a n māe a n nyāa pō, yin nyen pēnfō kō a yi sur. ³⁰ Bojūu a n daa un kōmōkōmō, ka yin tōō tuo a tuor ala un na kō yi."

12 A ba kor ε tiche ka Yesu kpe a pōō sālsōō tala a Pēnfō Bbir Daar. Kō kpeñ a wō poturbo, ka ba piel fōō a bōbie kōō. ² A Faraseemune na wa nye a lē, ba sōō a Yesu, "Fō nyen lē na ba tu a nebināa a fō poturbo na ure a Pēnfō Bbir Daar kō?"

³ Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yaa kar a Nāanmun gān pō nye a lē a Nāa David na dōō l ni a wō nibe a kō na kpe ε?"

⁴ Wō kpeñ a Nāanmun yir ka 'lō ni a wō nibe ti de a paanōō 'lō ban ben kō Nāanmun na ba 'wōb na ba tara sōr ε, ka ala ba l a Juu nibe kōōloro tēe ba lē ε. ⁵ Bu yaa kar a Mosesi nebināa pō lē a Juu nibe kōōloro a Pēnfō Bbir Daar a puorfō yir pō na ma tō ti na baa bōōō a lē bier ε? ⁶ Yelmāe lē n 'yere kōō yi, nure kōō ben ka na gar a puorfō yir. ⁷ A Nāanmun 'yer a, 'Nibaal lē n bōōō, a ba l dōn yin kō chōm kō ma ε.'

(Hosea 6:6)

Yin ta bōō a yele nyā par, yi kō naa bōōō nibe na ba maal dēer ε, lka bier lē ba maal ε. ⁸ A maa Nīsaal Bie lē l a Pēnfō Bbir Soro."

⁹ Yesu yin a be chen a ba lōōō yir pō, ¹⁰ ti nye daba kōō nūu na kpi. Ka ba sōō wō, "A tara na sōr lka fō sāa baal a Pēnfō Bbir Daar kō?" Ba sōō a lē bōōō lka ba nye a wō pō 'yer 'yer.

¹¹ Yesu sōō naa, "Ala l a yi āsōō tara na per ka wō lo bulo pō a Pēnfō Bbir Daar, ηme lē fōn l? A ba l fōn ir wōn a bōō pō ε? ¹² A nīsaal gar per. A lē jūu a si nebināa bar sōr lka fō maal vīla kō nure a Pēnfō Bbir Daar."

¹³ Wō 'yer kō a daba 'lō nūu na kpi, "Tur a fō nūu." A wō tur ka a nūu wō jaa sa kaara a nūu nyā sōō kaar.

¹⁴ A Faraseemune yin na ba piel guoro a Yesu kōfō.

¹⁵ Yesu na wa bōōō a lē ban piel guoro lka ba l wō, wō yin a jie 'lō ka nūōō jaa turo wō. Wō sāan a bala an kōō. ¹⁶ Ti 'yer kō ba lka ba ta 'yer a wō yele kō nure jaa ε. ¹⁷ Wō maal a nūō, ka a lē a Nāanmun na dōō 'yer tu a 'ye'yere Isaiya na l yelmāe, ¹⁸ "A n tōtōnō lē a nyā un kaa ir, a 'lō n na nō, a 'lō a n pōō na pelō. In yōō wōn a n Sīe, ka wō mōō a n 'yer tōkrfō yele kō a nibe ba jaa. ¹⁹ Wō

kō tara nechire bu ηmiere chelst bu pōōō gōmō yōō ε. ²⁰ Wōn siir wō māe kō a bala na siir a ba māe, ti na wō maal vīla kō a bala na ba tara sōnō ε. Wōn ara na kpeō ti tān a sōō 'lō wōn na vē ka a nibe sōō de a Nāanmun yeltorsī. ²¹ A wō yuor pō lē a nibe ba jaa na tara tēertō fō jie."

(Isaiya 42:1-4)

²² Ba waan na daba na l jōō ti l wōō na tara sīdebe Yesu sē. Wō sān a daba baal, ka wō nyere ti lē 'yere jaa cheche. ²³ Neer 'maan a nūōō ka ba sōō taa lka, kaa 'lō lē l a Nāa David Bie bu?

²⁴ Tiche a Faraseemune na wa wō a lē ba 'yer naa, "Wō dire na sīdebe ka a yire bojūu, a sīdebe nāa Beeljebul lē kō wō a kpeō ka wō dire ni a sīdebe."

²⁵ Yesu na bōōō a lē ban tēere, a wō 'yer kō ba, "Tēe 'lō na ηma dēdēme jēere taa kō kor ε. Tēe 'lō bu yir kpeē 'lō na ηma dēdēme jēere taa kō ara ε. ²⁶ Ala l a Satan diin Satan kō yi na wō ηma dēdēme ηme lē a wō nāalōō na l ara? ²⁷ Ala l Beeljebul lē kō ma a kpeō ka dire ni a sīdebe, ti a bala na l a yi poturbo, bo lē ba tara dire ni a sīdebe? A lē jūu bala lē na l a yi 'yer tōōō. ²⁸ Ala l Satan diin Satan kō yi na wō ηma dēdēme ηme lē a wō nāalōō na l ara? Ala l Nāanmun Sīe lē kō ma a kpeō ka dire ni a sīdebe ka a yire wiil lka a Nāanmun nāalōō ta yi naa.

²⁹ "Njmine lē nure na tōō l kar kpe gādaa yir de a wō bonsi, 'lō ba de nie lū a gādaa nyā ti de a wō bonsi ε?"

³⁰ "Nure 'lō na ba be a n sē ε, tara man ni 'yer, nure 'lō na ba pōō ma a si kaal lōō taa ε wō ma yēyel bar. ³¹ A lē jūu n 'yere na kōō yi lka nibe na nyen yelbier jaa ni 'yerdeer jaa ban 'yer vē kō fō, tiche nure 'lō na 'yer 'yerdeer 'yōō a Nāanmun Sīe kō nye yelbier vē kō fō ε.

³² Nure 'lō jaa na 'yer 'yerdeer 'yōō a maa Nīsaal Bie na nyen yelbier vē kōfō, tiche nure 'lō na 'yer 'yerdeer 'yōō a Nāanmun Sīe kō nye yelbier vē kō fō ε. Dīna ni daar kōō.

³³ "Ala l tēe vīele na wō ma wōn wōvīel, ala l tēe un tīdeer wō ma wōn wōdebe. Tīe jaa a wō wōmō lē ba ma de bōōō wō. ³⁴ Yin waa bibiir! Njmine lē yin tōō 'yer 'yer vīelstī ala l yi un yelbe-urbe? A ala na sēe a pōō lē a nee ma 'yer. ³⁵ A nīōō a yelsōn ala na be a wō pōōm lē wō ma 'yer, ka a nūdeer mī ma 'yer a yeldēbe ala na be a wō pōōm. ³⁶ Yelmāe jaa lē n 'yere kōō yi lka, a 'yer tōōō fō daar, nure jaa na man 'yerdeer 'lō jaa bōōō na dōō yi a wō nee pō. ³⁷ A fō 'yerie lē na wiil a lē fōn be, naa wiil a fō sōōōnaa."

³⁸ Be lē ka a nee wiwiilbe ni a Faraseemune bamune 'yer, "Wiwile, si bōōō na lka si nye ne'maa tōmō na l jāne a fō jie."

³⁹ Tiche ka wō 'yer kō ba, "A yin banyāna na l a putudēme ni sēsēnbe ti bōōō lka n tō ne'maa tōmō ka a na l jāne, tiche yi kō nye āsōō jaa ε ka a Nāanmun 'ye'yere Jona jāne ba lē ε. ⁴⁰ Nūāa lē a Jona na dōō gā a jānele pōōm ber ata ni tāsōō gbulo ata lē mī lē a Maa

Nısaal Bie mı na gā a yaa pɔ ber ata ni tāsɔɔ gbulo ata.
 41 A 'yer tɔɔrfɔ daar Ninive nıbe na yin 'yɔɔ a yın dına nıbe 'yer, bojūu ba lıeb a ba tıer a Jona na dɔɔ 'yer a Nāanmun 'yer kɔ ba, tıche yi kaa, a 'lɔ na gar a Jona ben ka. 42 A pɔɔ nāa na yin be a par a 'yer tɔɔrfɔ daar na wɔ wa 'yɔɔ a yın dına nıbe 'yer, bojūu wɔ dɔɔ yi be a tēteer wa chel a Nāa Solomon yē 'yer, tıche yi kaa a 'lɔ na gar a Solomon ben ka.

43 "Sıdeer wa yi nıre pɔ, wɔ ma chen dālpɔɔ pɔ ti bɔɔɔ pēnfɔ jie 'lɔ baa wa nye ε, 44 wɔ ma 'yer naa un lıeb kul a yir 'lɔ pɔ un dɔɔ yi. Wɔ wa nyen a yir ka wɔ lı yirkpolo na wɔ vıleε, 45 ka wɔ chen ti bɔɔl sıdebe ay-opōi na tara a putuo gar wɔ ka ba ti kpiere a be. Ka a nıre nyā pāa lı deer gar a lıe wɔn dɔɔ be. Lıe lıe an kaara a yın putudēme a dına."

46 Wɔn chene 'yere ni a nıyɔɔ, a wɔ ma ni a wɔ yeer wa ben yōo bɔɔɔɔ ıka ba nye wɔ. 47 Nıre āsɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Nye a fɔ ma ni a fɔ yeer lıe be yōo bɔɔɔɔ ıka ba nye fɔ." 48 Tıche Yesu sɔɔɔ a nıre 'lɔ na 'yer a 'yer kɔ wɔ, "An lıe a lı ma ni ba boo lıe lı a nı yeer?" 49 Wɔ lıeb tur a wɔ poturbo nūu ti 'yer, "Nye a nı ma ni a nı yeer! 50 Nıre 'lɔ jaa na maala a lıe a nı Sāa na be a saaju na bɔɔɔɔ lıe lı a nı yeer ni a nı ma."

13 A daar 'lɔnɔ Yesu yin a yir pɔ ti jāne a man kōkoor. 2 A nıyɔɔ na lɔɔ jūu wɔ kpēn jē a gboro pɔ, tıche ka a nıyɔɔ ara a man kōkoor. 3 Sɔkpar lıe wɔ lɔɔ wıle ni ba yelyɔɔ, "Yı cheleε, kɔɔraa lıe yin wɔ bōbıer bɔɔrfɔ jie. 4 Wɔ ti yaara na yɔɔɔ ni ka amıne lo sɔɔ pɔ, ka lubıl tuur di. 5 A bōbie amıne mı lon kɔsıɔ pān ju naa bul ti kpi bojūu tān ba waa ε. 6 Tıche a mɔtɔɔ na wa nyāa, a bōbulo jɔɔl naa kpi, bojūu a ba ba nıybe ε. 7 Ka amıne mı lo gɔsɔɔ pɔ 'mataa bul ka a gɔsɔɔ nōɔ fān ba. 8 Tıche amıne mı lon kɔjɔ pɔ bul dɔɔ jur kɔbaa, amıne lıjaata amıne lıjer ni pie. 9 Nıre 'lɔ na tara toor wɔ cheleε."

10 A poturbo wan a wɔ sē wa sɔɔɔ, "Bo lıe so fɔn ma lɔɔɔ a sɔkpar kɔɔɔ ba?"

11 Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yın 'lɔ un vē naa ka yi bɔɔ a Nāanmun nāalɔɔ yelsɔɔɔ tıche a bala na che sɔkpar lıe nı lɔɔ kɔɔ ba. 12 Nıre 'lɔ jaa na tara Nāanmun tıer, Nāanmun na vēn ka a nınyıne bɔɔɔ pɔ 'yɔɔ, tıche a bala jaa na ba bɔɔɔ a wɔ bɔɔɔ ε, Nāanmun na pɔɔɔ a ba tıer. 13 A par ni nyā un lɔɔɔ a sɔkpar kɔɔ ba, ba ma kaa naa ti maa nye ε, na ba ma wō ti maa bɔɔ a par ε. 14 Bala 'lɔ an un yelmāe ıka a lıe a Nāanmun 'ye'yere Isaiya na dɔɔ 'yer ıka, 'A nıbe banyā na ma wō naa ti ba kō bɔɔ a par ε, ban ma kaa naa ti ba kō nye ε. 15 A nıbe banyā nyān dar naa ka a ba tobo pɔɔ baa wōnō ε, na ba ũu a ba nıbie, ka lıe ba lıe ε, ban taa kāan naa a ba nıbie na ba wōn a ba tobo, na ba bɔɔ a par, na ba lıeb wa ka nı sāa ba.'

(Isaiya 6:9, 10)

16 Tıche yın 'lɔ, yi un bɔɔɔ dēme, a yi nıbie na nye, ka a yi tobo mı wō. 17 Yelmāe lıe nı 'yere kɔɔ yi ıka

Nāanmun 'ye'yere kɔɔ ni nıtorsı kɔɔ ta bɔɔɔ na ıka ba nye bon 'lɔ yın nye tıche baa nye ε, na ba ta wō bon 'lɔ yın wō tıche baa tōɔ wō ε.

18 "Yı pāa chele a kɔɔraa sɔkpa par, 19 Nıre 'lɔ jaa na wō a Nāanmun nāalɔɔ 'yer ti ba bɔɔ a par ε, a deer sɔɔ ma wan wa ır a bon 'lɔ na bɔɔ a wɔ nyāa pɔ, a bōbie anyā lıe, a ala na lo a sɔɔ pɔ. 20 Ala mı na lo a kɔsıɔ pān ju lıe a nıre 'lɔ na wō a 'yer sɔɔ de fɔfɔɔ jaa ni pɔpɔl, 21 tıche a nıre nyā ba ba nıybe ε, na wɔ di kānyır ara bālāa, a lıe jūu wōm bı bıer kaa wa pɔɔ wɔ a 'yer jūu, a nıre nyā ma lo naa. 22 A bōbie ala mı na lo a gɔsɔɔ pɔ, 'lɔ lıe a nıre 'lɔ na wō a 'yer ti nō a wer ju nyevɔɔ yelwōnsı ni a wer ju bōbɔɔrsı fān a 'yer ka waa dɔɔ bie ε.

23 Tıche a bōbie ala na lo a kɔjɔ pɔ lıe a nıre nyā na wō a 'yer bɔɔ a par, 'lɔ lıe wō wōmɔ dɔɔ jur, amıne kɔbaa, amıne lıjaata amıne mı lıjer ni pie."

24 Yesu lıe lɔb a sɔkpa āsɔɔ kɔ ba, "Nıtɔ lıe un de a Nāanmun nāalɔɔ man. Nıre āsɔɔ lıe bɔɔ bōbıvel a wɔ pɔɔ pɔ, 25 nıre jaa na wa gā gur baar, a dɔsɔɔ wan wa bɔɔ mɔ 'yɔɔ a chi pɔ ti na wɔ kul. 26 A sɔɔ 'lɔ a chi na wa ti bulo ka a mɔ mı bul puro.

27 "A daba tōtōnɔɔ wan wa sɔɔɔ wɔ, 'Nıkpēε, a ba lı bōbıvel lıe fɔ bɔɔ a pɔɔ pɔ ε; ti nye a mɔ mı yi?' 28 Ka wɔ 'yer kɔ ba, 'Dɔsɔɔ lıe tō a lıe.' A tōtōnɔɔ sɔɔɔ wɔ, 'Fɔ bɔɔɔ na ıka sı chen ti vō a mɔ bar bı?'

29 "Ka wɔ 'yer kɔ ba, 'Kai, yın be vōnɔ a mɔ, yın wa vōn a chi mı bar. 30 Yı bar ka a 'mataa nōɔ ti tān a ηmafɔ daar, un 'yer kɔ a ηmanmarba ka ba dɔɔ vō a mɔ lū lū chɔm bar ti ηma a chi 'yɔɔ a nı boor pɔ.'"

31 Yesu lıe lɔb a sɔkpa āsɔɔ kɔ ba go, "A Nāanmun nāalɔɔ kaara naa fıka kōkɔɔ bir nıre na de bɔɔ a wɔ pɔɔ pɔ. 32 'Lɔ lıe a bōbie a jaa pɔ bōbile tıche 'lɔ wa nōɔ, 'lɔ lıe ma lıe a tur a jaa pɔ tıkpēε, ka lubıl ma 'yɔɔ choor a wɔ ju."

33 Wɔ lıe lɔb a sɔkpa āsɔɔ kɔ ba, "A Nāanmun nāalɔɔ kaara naa fıka dābul pɔɔ na de 'yɔɔ jɔ kɔ pɔ ka a ır vō."

34 Yesu den sɔkpar 'yere kɔɔ ni a nıyɔɔ a yelsı anyā, wɔ maa 'yer 'yer kɔ ba ka waa lɔb sɔkpa ε. 35 A nyā lıe na wiil ıka a lıe a Nāanmun 'ye'yere na dɔɔ 'yer un yelmāe, "ıka un ma den a nı neε lɔɔ ni sɔkpar naa wiil yi yelsı ala na sɔɔl a wer pielfɔ daar."

(Yiel Gān 78:2)

36 Wɔ yın a nıyɔɔ pɔ kpe a yir, ka a wɔ poturbo wa a wɔ sē wa 'yere, wiil sı a mɔ na be a pɔɔ pɔ sɔkpa par.

37 Ka wɔ 'yer kɔ ba, "A nıre 'lɔ na bɔɔ a bōbıvel lıe a maa Nısaal Bie. 38 A pɔɔ lıe lıe a wer. A bōbıvel lıe a Nāanmun nāalɔɔ bibıir. A mɔ lıe a bala na lıe a deer sɔɔ bibıir. 39 A dɔsɔɔ 'lɔ mı na bɔɔ lıe lıe a tu. A ηmafɔ lıe lıe a wer baarfɔ daar, a ηmanmarba lıe lıe a Nāanmun malakası.

40 "Lıe ban na chɔm a mɔ bıu pɔ ka a di, lıe mı lıe na lıe a wer baarfɔ daar. 41 A maa Nısaal Bie na tōn a nı malakası ka ba wa tuur a nınsın a nāalɔɔ pɔ, tıche a bala jaa na vē ka a nıbe maala yelbıer ni yelbe-urbe ba

jaa 'mataa bar. ⁴² Ka ba lɔb ba 'yɔ̃w bũu dagel pɔ, be le ban kɔ̃nɔ̃ kɔ̃kɔ nɪ nyɪmɛ. ⁴³ A bala na tor na chaar naa mɔ̃tɔ̃w kaar a ba Sãa nãalɔ̃w pɔ. Nɪrɛ 'lɔ na tara tobo wɔ chele.

⁴⁴ "A Nãanɪmɪn nãalɔ̃w kaara naa fɪka nɪrɛ na nyɛ nãbonsɪ pɔw pɔ 'mɔ̃w sɔ̃kɔ tɪche ka a wɔ pɔw pɛl, ka wɔ tɪ da a wɔ bonsɪ a jaa wɔn tara tɪ dãn a puo.

⁴⁵ "A Nãanɪmɪn nãalɔ̃w le kaara naa fɪka nɪrɛ na wɔ̃kɔ̃w kɔ̃sɪvɛlɛl, ⁴⁶ wɔn wa nyɛ a ãsɔ̃w daa na be tuo, wɔ tɪ dãn a wɔ bonsɪ a jaa tɪ dãn.

⁴⁷ "A Nãanɪmɪn nãalɔ̃w le nyentãan fɪka lɔyaar ban lɔb 'yɔ̃w man pɔ, kɔ nyɔ̃kɔ̃w jãdɛdɛmɛ. ⁴⁸ A lɔyaar na wa sɛɛ ba tɔ̃kɔ yin a gogoro ju, tɪ jãne tuur a jãsɔ̃n 'yɔ̃w a pɛr pɔ, tɪ lɔb a jãdɛbe bar. ⁴⁹ Le le an be a wer baarfɔ daar. A Nãanɪmɪn na tɔ̃n a wɔ malakasɪ ka ba wa tuur a nɪdɛbe yin a nɪmɪn pɔ, ⁵⁰ tɪ na ba lɔb a nɪdɛbe 'yɔ̃w a bũu dagel pɔ, be le ban kɔ̃nɔ̃ tɪ kɔ̃kɔ nyɪmɛ.

⁵¹ "Yɪ bɔ̃kɔ̃n a yɛlɪ anyã na a jaa par ɔ?" Ka ba 'yer, "ɔ̃kɔ̃."

⁵² Ka wɔ 'yer kɔ̃ ba, "A nɛɛ wile ãsɔ̃w jaa ban wiil ka wɔ bɔ̃w a Nãanɪmɪn nãalɔ̃w yele kaara naa fɪka yir sɔ̃w na de bɔ̃paalaa nɪ bɔ̃koro yin a wɔ boor pɔ."

⁵³ Yesu na wa wiil a sɔ̃kpar anyã par, wɔ yin a be. ⁵⁴ Wɔ wan a wɔ mãɛ paal pɔ tɪ piel wile a nɪbe a ba lɔ̃kɔ̃fɔ jiiir, ka nɛɛr 'maa ba ka ba 'yer, "Nyɛ le a daba nyã nyɛ a yɛ nyã nɪ a nɛ'maa tɔ̃mɔ̃ a nyã?" ⁵⁵ A ba lɔ a mɪmɪrɛ bidaba le ɛ? A ba lɔ a wɔ ma le ba bɔ̃kɔ̃lɔ a Mɛɛr ɛ? A ba lɔ a wɔ yɛɛr nɪ Jemesɪ nɪ Josefɔ nɪ Simon nɪ Judas ɛ? ⁵⁶ A ba lɔ sɪn nɪ a wɔ yɛpɔ̃kɔ̃ ba jaa le 'mataa be a ka ɛ? Nyɪnɛ le a daba nyã nyɛ a kpɛ̃ɔ nyã?" ⁵⁷ Tɪ na ba tɔ̃r a wɔ yele. Tɪche ka a Yesu 'yer kɔ̃ ba, "Nãanɪmɪn 'yɛ'yɛrɛ nyɛrɛ na 'yɔ̃wɔ̃fɔ jie jaa tɪche a wɔ mãɛ tɛɛ nɪ a wɔ mãɛ yir pɔ, wɔ maa nyɛ 'yɔ̃wɔ̃fɔ ɛ."

⁵⁸ Ban ba sɔ̃k de wɔ jũu, waa tɔ̃w tɔ̃ nɛ'maa tɔ̃yɔ̃kɔ̃ a be ɛ.

14 A ber ala pɔ, a Herɔd na lɔ a Galilee nãa wɔ̃n a Yesu yele ² na wɔ 'yer kɔ̃ a wɔ tɔ̃tɔ̃nɔ̃kɔ̃, "Jɔ̃kɔ̃n Kɔ̃suor le tɔ̃w ir lɔ vɔr, ala le so ka wɔ tara a kpɛ̃ɔ tɔ̃nɔ̃ nɪ a nɛ'maa tɔ̃mɔ̃ anyãna."

³ A Nãa Herɔd vɛn ka ba nyɔ̃kɔ̃w jɔ̃kɔ̃n lũ 'yɔ̃w nɪpɔ̃kɔ̃ die pɔ a wɔ yɛbe Filip pɔ Herɔdɪyas jũu. ⁴ Bojũu jɔ̃kɔ̃n ma 'yɛrɛ na kɔ̃r wɔ lɔka, "A ba tara sɔ̃r ka fɔ kul wɔ ɛ." ⁵ Herɔd ta bɔ̃kɔ̃kɔ̃ na a wɔ kɔ̃ fɔ tɪ joro a Juu nɪbe dãbãɛ bojũu ba sɔ̃kɔ̃ lɔka wɔ in Nãanɪmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

⁶ A Herɔd kɔ̃kɔ̃fɔ bɪbir dãɛn daar, a Herɔdɪyas bɪpɔ̃kɔ̃ sen bãne a nɪyɔ̃kɔ̃w niem, ka a Herɔd pɔw pɛl ⁷ kɔ̃w jaa ka wɔ 'yɔ̃w nɛɛ kɔ̃ a pɔ̃kɔ̃bile, "Sɔ̃rɔ̃ ma bon jaa fɔn kɔ̃kɔ̃kɔ̃ in kɔ̃ fɔ naa." ⁸ A wɔ ma wiil wɔn a bon 'lɔ wɔn na sɔ̃rɔ̃, ka wɔ 'yer, "N kɔ̃kɔ̃kɔ̃ na lɔka fɔ 'yɔ̃w a jɔ̃kɔ̃n Kɔ̃suor ju a la'yelma pɔ kɔ̃ ma a pɔ̃pãanyãna." ⁹ A nãa pɔ̃kɔ̃ sɔ̃kɔ̃ naa, tɪche wɔn faa 'yɔ̃w a nɛɛ a nɪyɔ̃kɔ̃w niem lɔka a le a pɔ̃kɔ̃bile na bɔ̃kɔ̃kɔ̃ a lɔ. ¹⁰ Wɔ tɔ̃n ka ba nɪmaa a jɔ̃kɔ̃n ju a nɪpɔ̃kɔ̃ die pɔ. ¹¹ Ba 'yɔ̃wɔ̃n a ju a la'yelma pɔ wa kɔ̃ a pɔ̃kɔ̃bile, ka wɔ de

kɔ̃ a wɔ ma. ¹² Jɔ̃kɔ̃n poturbo wan wa 'mɔ̃kɔ̃ a ãgãn tɪ ũu tɪ na ba tɪ 'yer kɔ̃ a Yesu.

¹³ A Yesu na wa wɔ a nɪtɔ̃, wɔ kpɛ̃n a gboro chen jiyuo 'lɔ wɔ yɔ̃. Tɪche a nɪyɔ̃kɔ̃w na wa wɔ a nɪtɔ̃ ba yin a tɛn ala pɔ bɪɛr wɔ nɪ gbɛɛ chen a be. ¹⁴ Wɔn wa yi a gboro pɔ, wɔ nyen nɪyɔ̃kɔ̃w ka nɪbaal kpɛ wɔ tɪche ka wɔ sãa a ba baalsɪ.

¹⁵ Mɔ̃tɔ̃w na wa mɔ̃rɔ̃kɔ̃, a poturbo wa 'yer kɔ̃ wɔ, "A ka in mɔ̃gɔ̃w pɔ ka a sɔ̃kɔ̃ mɪ po, bar a nɪbe sɔ̃r ka ba chen a tɛbil pɔ, tɪ da bɔ̃diir di."

¹⁶ Yesu 'yer kɔ̃ ba, "A ba sɛɛ lɔka ba chen ɛ, yɪ kɔ̃ ba bɔ̃kɔ̃w ka ba di."

¹⁷ Ka ba 'yer kɔ̃ wɔ, "Paanɔ̃kɔ̃n anũu nɪ jãmɛ ayi tɛɛ le sɪ tara."

¹⁸ Ka wɔ 'yer kɔ̃ ba, "Yɪ de wa kɔ̃ ma." ¹⁹ Wɔ vɛn ka a nɪyɔ̃kɔ̃w banyãna jɛ tɛɛ. Wɔ den a paanɔ̃kɔ̃n anũu nɪ a jãmɛ ayi ala dɔl kaa saaju tɪ puor Nãanɪmɪn yãan tɪ na wɔ nɪmaa de kɔ̃ a poturbo lɔka ba de pɔ̃ a nɪbe. Ka a poturbo de pɔ̃ a nɪbe. ²⁰ Ba jaa din tu tɪche ka a poturbo wob a bɔ̃nɪmaarsɪ ala na che sɛɛ pɛr pie nɪ ayi. ²¹ A bala na di tu tɛɛ in dɔ̃r tur anũu ka pɔ̃kɔ̃ nɪ bibiir ba pɔw ɛ.

²² Ajienaa le, wɔ vɛn ka a poturbo kpɛ a gboro gɔ̃w a man gɔ̃kɔ̃n tɪche ka wɔ vɛ ka a nɪbe yaar. ²³ Wɔn wa wel a nɪbe baar, wɔ don a tɔ̃w ju lɔka wɔ tɪ sɔ̃r Nãanɪmɪn. Jãanɔ̃kɔ̃n na wa ta, wɔ chɛnɛ na be a be a wɔ yɔ̃. ²⁴ Tɪche a kɔ̃sɛbe nɪmɛn a gboro dãdaal chiin tɛɛr ka wɔ jãan a man nɛɛ, bojũu a kɔ̃sɛbe fɔ̃w gar ba naa.

²⁵ A wer na wa chaara wa la la ba nyen a Yesu na chiine a kɔ̃w ju waara a ba sɛ. ²⁶ A poturbo na wa nyɛ a Yesu na chiine a kɔ̃w ju waara a ba sɛ, dãbãɛ kpɛ ba naa, ka ba kɔ̃ 'yer, "Kpɪin le!"

²⁷ Tɪche ka a Yesu 'yer kɔ̃ ba, "Yɪ tara kãnyir, maa le, yɪ ta joro dãbãɛ ɛ."

²⁸ Pita 'yer kɔ̃ wɔ, "N Soro, ala lɔ fɔ̃w le vɛ ka chiine a kɔ̃w ju wa a fɔ sɛ."

²⁹ Ka wɔ 'yer wɔ, "Wa," ka Pita yi a gboro pɔ piel chiine a kɔ̃w ju waara a Yesu sɛ. ³⁰ Pita na nyɛ a sɛsɛbe na furo kɔ̃w dãbãɛ kpɛ wɔ naa, ka wɔ piel mɔ̃rɔ̃kɔ̃ a kɔ̃w pɔ, ka wɔ bɔ̃kɔ̃, "N Soro, faa ma."

³¹ Ajienaa le, a Yesu tur a wɔ nũu nyɔ̃kɔ̃w wɔ tɪ 'yer, "Fɔ̃w sɔ̃kɔ̃fɔ na ba jã bon ɛ, bo so ka fɔ baala?"

³² Ban wa kpɛ a gboro pɔ baar ka a sɛsɛbe nɪmaa jaa jomm. ³³ A bala na be a gboro pɔ gbur dumo puor wɔ tɪ 'yɛrɛ, "Yelmãɛ, fɔ̃w le lɔ a Nãanɪmɪn Bie."

³⁴ Ban wa gɔ̃w a man baar ba chen a Genesaretɪ wer pɔ. ³⁵ A tɛɛ 'lɔ dɛmɛ na wa wɔ a wɔ yele ba 'yer lɔ̃kɔ̃ a paal 'lɔ wɔ jaa na ba waan bala jaa an kɔ̃kɔ̃, ³⁶ na ba wa sɔ̃rɔ̃kɔ̃ lɔka ba sɪr a wɔ fuu nɛɛ, a bala jaa na sɪr a fuu nɛɛ sa naa.

15 A Faraseemɪnɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe bamɪnɛ na yi a Jerusalem wan a Yesu sɛ wa sɔ̃r wɔ, ² "Nɪmɪnɛ a fɔ̃w poturbo ba turo a sɪ sãakpãmɪnɛ wiilfɔ ɛ? Ba maa pɛɛ a ba nuur tɪ di ɛ."

³ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Ŋmune ka yi sɔɔ a Nāanmun nebinsi ti na yi turo a yi mæe wiilfo? ⁴ Nāanmun 'yer naa, "Yɔɔɔ a fu sãa ni a fu ma,"

(A Yifo Gãn 20:12)

ka 'Nure jaa wa kɔ 'yɔɔ a wɔ sãa bu a wɔ ma, ba kɔ wɔ.'

(A Yifo Gãn 21:17)

⁵ Tiche yin 'yer ika nure 'lo jaa na 'yer a wɔ sãa bu ma ika, sɔɔfo 'lo jaa in tara naa kɔ fu, n den kɔ Nāanmun.

⁶ Tiche na waa de a wɔ bɔtarɔ 'yɔɔɔ ni a a wɔ sãa ε, yin i a le, yi sɔɔɔ Nāanmun neε, ti na yi turo a yi mæe binfo. ⁷ Yin neer ayi dɛme! Isaiya 'yer yelmæe ni wɔn dɔɔ 'yer ika, ⁸ 'A nibe banyãna den a ba neer 'yɔɔɔ ni ma tiche a ba nyãn kɔ, ba tɔɔn jãan ma. ⁹ A ba puorfo ba tara tɔɔɔ kɔ ma ε, nɔsaal wiilfo le ba wile.'" *(Isaiya 29:13)*

¹⁰ Yesu bɔɔɔ a nɔkɔɔ a ba wa a wɔ sɛ, ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi chele na yi bɔɔ a par. ¹¹ A ba i bon 'lo na ma tu a nɔsaal neε kɔ kpe le ma sɔɔ wɔ ε, tiche bon 'lo na ma yi a nɔsaal neε kɔ le ma sɔɔ wɔ."

¹² A poturbo wa 'yer kɔ wɔ, "Fu bɔɔɔ naa an kpe a Faraseemune ban wɔ a 'yer nyã fon 'yer kɔ?"

¹³ Ka wɔ 'yer, "Tɛ 'lo jaa a n Sãa na be a saaju na ba sel ε, in vɔɔ wɔn bar. ¹⁴ Yi bar ba, jɔn le kɔɔɔ jɔn. Jɔɔ wa tɔɔɔ a wɔ jɔɔ tɔ sɔɔ ba jaa ma lon kɔɔ kɔ."

¹⁵ Tiche ka Pita 'yer kɔ wɔ, "Wiil a sɔkpa nyã par kɔ sl."

¹⁶ Be le wɔ 'yer, "A yin mi na i a n poturbo ba bɔɔ a par ε? ¹⁷ Yaa bɔɔ ka bon 'lo jaa na tu a neε kɔ kpe a sɔɔ kɔ ma tun a par kɔ kɔ yi bu? ¹⁸ Tiche bon 'lo na ma yi a neε kɔ, yin a tɛr kɔ, anyãna le ma sɔɔ a nɔsaal. ¹⁹ A nɔsaal tɛr kɔ le a tɛr dɛbe ma yi, nure kɔfo, kɔɔdeyele, sɛsɛyele, nãnyiyeye, jir dãasɛ, ni a gagaryeye ma be.

²⁰ A anyãna le a bonɔ ala na ma sɔɔ a nɔsaal tiche nure na din nũdɛbe ba sɔɔɔ wɔ ε."

²¹ Yesu yin a be chen a Tire paal ni Sidon paal kɔ.

²² Be le a kɔɔ na yi a Kanaan paal kɔ yi piel ηmiere chelɔ, "N Soro kaa a n nɔbaal David Bie, a sɔdɛr le tara a n bipkɔ." ²³ Tiche a Yesu ba 'yer 'yer jaa kɔ wɔ ε. Ka a wɔ poturbo wa 'yer kɔ wɔ, "Dii wɔ bar, wɔ kɔɔɔ sɔn gɔmɔ."

²⁴ Ka wɔ 'yer, "A piir ala na kɔɔ a Isural nibe kɔ tɛε 'yɔɔ le ba tɔ ma." ²⁵ Tiche ka a kɔɔ wa gbur dumo a wɔ niem 'yer, "N Soro, sɔɔ ma." ²⁶ Ka a Yesu 'yer, "A ba sɛε ika fu de bibiir bɔdiir loɔ 'yɔɔ baar ε." ²⁷ Ka a kɔɔ 'yer, "ɔɔ, n Soro, a baar gba ma dire na a bɔdi pɔr pɔr ala na ma ηmara loro a ba nɔkpeε dakɔɔ pɔlem." ²⁸ Ka Yesu 'yer kɔ a kɔɔ, "Kɔɔ, a fu kɔɔɔ berma naa! A i kɔ fo a le fon kɔɔɔ." A wɔ bipkɔ sa naa a dɛdɛe daa 'lɔnɔ.

²⁹ Yesu na wa yi a be, wɔ den a Galilee man yal kɔkooɔ 'lana, na wɔ ti do tɔɔ ju jãne. ³⁰ A nɔkɔɔ tara na a nibe gbεε na kpi kpi, ni jɔn, ni a gbersi, ni a wɔn 'matãan baalsi kɔɔ waan a wɔ sɛ. Ba wa bin ban a wɔ niem a wɔ sãa a ba jaa baalsi. ³¹ Neer 'maan a nibe ban wɔ ka a wɔn 'yerε, ka a gbersi sa chiine ka a bala a

gbεε ni na kpi kpi mi sa ka a jɔn mi nyere. Ka ba dãna a Isural nibe Nāanmun.

³² Yesu bɔɔɔ a wɔ poturbo wa 'yer kɔ ba, "Nɔbaal kpe ma naa ni a nɔkɔɔ banyãna bojũu ba ben a n sɛ ber ata ti ba di bon jaa ε, n ba bɔɔɔ ika n vɛ ka ba leɔ chiine kɔ ε, amine ban wa lon sɔɔ kɔ."

³³ Ka a wɔ poturbo 'yer kɔ wɔ, "Nyε le sɔn nyε paanɔ a dãlɔɔ nyã kɔ tɔɔ kãan a nɔkɔɔ banyãna?"

³⁴ Ka Yesu sɔɔr ba, "Paanɔ anmune le yi tara?" Ka ba 'yer, "Ayopɔi ni jãme bãlãa."

³⁵ Wɔ vɛn ka a nibe jãne tɛε. ³⁶ Ka wɔ pãa de a paanɔɔɔ ayopɔi ni a jãbãlãa ala na wɔ puor Nāanmun yãan, ti na wɔ ηma de kɔ a wɔ poturbo, ka ba de pɔ a nibe. ³⁷ Ba jaa din ti, ka a poturbo wob a bɔηmaar 'yɔɔ per ayopɔi. ³⁸ A bala na di in dɔɔɔ tur anaar, ka kɔɔ ni bibiir nũu ba pɔɔ ε. ³⁹ Wɔn wa vɛ ka a nibe yaar baar wɔ kpɛn a gboro na wɔ chen Magadan paal kɔ.

16 A Faraseemune ni a Saduseemune wan ika ba beer Yesu kaa na ba 'yerε, "Wiil si ne'maa tɔmɔ na i jãne na yi a saaju."

² Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Ala wa i jãanɔɔr le, yi ma 'yer ika a wer chaar naa bojũu a saaju mɔɔ naa. ³ Ala wa i bibio le, yi ma 'yer ika saa na wan a dɔna, a julɔjuur sɔɔ naa ka saa koro. Yi ma kãan a saaju ti 'yer ika saa na wan bu wɔ kɔ wa ε, yi bɔɔɔ a tɛε ni a saaju 'yer ma 'yer, ηmune a yi kɔ tɔɔ bɔɔ a jãnsi a dɔna ε? ⁴ Yin yelbe-irbe ni sɛsɛnbe le bɔɔɔ ika n tɔ ne'maa tɔmɔ ka yi kaa, yi kɔ nyε ne'maa tɔmɔ ka a Jona ne'maa tɔmɔ ba le ε." Be le wɔ bar ba ti chen.

⁵ A poturbo iin ba tɔɔ de paanɔ ε, ti na ba gɔɔ a man gɔɔɔ. ⁶ Ka Yesu 'yer kɔ ba, "Yi gu yi mæe a Faraseemune ni a Saduseemune dãbul kɔ." ⁷ Ba piel mana kɔɔ taa, "Sɔn ba waan paanɔ jaa le so." ⁸ Yesu na wa bɔɔɔ wɔ 'yer naa, "Yin kɔɔɔ na ba jã bon ε, ηmune a yi 'yerε ika yaa tara paanɔ ε? ⁹ Yaa nyε bɔɔ a par sere bu? Yaa tɛrtɔ a paanɔɔɔ anũu a nibe tur anũu na di faa ti yi wob a bɔηmaar 'yɔɔ a per pie ni ayi bu? Yaa tɛrtɔ a paanɔɔɔ anũu a nibe tur anũu na di faa ti yi wob a bɔηmaar 'yɔɔ a per pie ni ayi bu? ¹⁰ Bu a paanɔɔɔ ayopɔi a nibe tur anaar na di faa ti yi wob 'yɔɔ per ayopɔi bu? ¹¹ Bo le so ka yaa tɛr bɔɔ ika a ba i paanɔ le n 'yerε ε? Yi gu yi mæe a Faraseemune ni a Saduseemune dãbul ye le kɔ." ¹² Be le ba pãa tɛr bɔɔɔ ika a ba i a paanɔ dãbul le ε tiche ba bɔɔɔ a Faraseemune ni a Saduseemune wiilfo.

¹³ A Yesu na wa kpe a Sisariya Filipai paal kɔ, wɔ sɔɔr a wɔ poturbo, "An le a nibe 'yer ika a maa Nɔsaal Bie i naa?"

¹⁴ Ka ba 'yer, "Bamune 'yer ika Jɔɔn Kɔsuoro, ka bamune mi 'yer ika Elaija le, ka bamune mi 'yer ika Jeremiya bu a Nāanmun 'ye'yerε ãsɔ le."

¹⁵ Tiche a wɔ sɔɔr ba, "An le yin 'yer ika n i naa?"

¹⁶ Ka Simon Pita 'yer, "Fɔɔ le a Nɔ-iraa, a Nāanmun Vɔr Bie."

17 Ka Yesu 'yer kɔ wɔ, "Fɔ ju nɔmɔ na Simon, Jona biel A ba ɩ nɩsaal ni nɩre le ir wiil fɔ ɛ, tɩche a n Sãa na be a saaju le. 18 Maa le 'yere kɔɔ fɔ, a fɔɔ Pita, a par le kɔsɩr pie, a fɔ 'yer nyãna pɔ le, un tu bɔɔɩ nɩbe a ba wa sɔɔ de ma ka a kpɩi tɛe kɔ tɔɔ ba ɛ. 19 In kɔ fun a saaju nãalɔɔ pãn bie, bon 'lo jaa fun lɩ ka a wer pɔ, a mun lɩn a be a saaju, bon 'lo jaa fun for bar ka a wer pɔ, a mun for bar a be a saaju." 20 Ka wɔ pãa kpãkpãan a wɔ poturbo ɩka ba taa 'yere kɔɔ nɩre jaa ɩka 'lo le ɩ a Ni-iraa ɛ.

21 An piel a sɔɔ 'lɔnɔ a Yesu piel 'yere kɔɔ ba ɩka wɔn chen Jerusalem ti di dɔɔɩ a nɩbere ni a Juu nɩbe bɔɔɩro nɩbere ni a nɛe wiwiilbe nuur pɔ, ka ba kɔ wɔ, ka a ber ata daar a wɔ le ir ɩ vɔr.

22 Ka Pita tɔɔ wɔ yin chɛchɛɛ na wɔ ti piel 'yere, "N Soro, Nãanmun kɔ sɔɔ ka a ye le nyã ɩ fɔ ɛ."

23 Tɩche a Yesu lɛb 'yer kɔ a Pita, "Tɔɔ lan ka ti che ma. Fɔ un Satan, na fɔ ɩ gber nɩme bon kɔ ma. Faa tara Nãanmun bonɩ tɩer ɛ, tɩche nɩsaal bonɩ tɩer le fɔ tara."

24 Ka a Yesu pãa 'yer kɔ a wɔ poturbo, "Ala ɩ ãsɔɔ jaa bɔɔɩ na ɩka wɔ ɩ a n poturo, wɔ 'laar a wɔ mãe ti 'mɔɔ a wɔ daa tuo turo ni ma. 25 A nɩre 'lo na bɔɔɩ ɩka wɔ faa a wɔ nyevɔr na bɔr wɔ naa, tɩche nɩre 'lo mi na bɔr a wɔ nyevɔr a maa jũu, na nyɛ wɔ naa. 26 Ala ɩ nɩre tara naa a wer ju bonɩ a jaa, ti bɔr a wɔ nyevɔr, bo tɔnɔ le wɔn nyɛ? Bu bo le wɔn de tɛen a wɔ nyevɔr? 27 A maa Nɩsaal Bie na waan naa Nãanmun tɩr ni a wɔ malakasi wa yab nɩre jaa bon 'lo wɔn maal. 28 Yelmãe le n 'yere kɔɔ yɩ ɩka a yɩ bamɩne na ara a ka kɔ kpi ɛ, ti na yɩ nyɛ a maa Nɩsaal Bie na waara a n nãa difɔ jie."

17 A ber ayɔɔb daar, Yesu tara na Pita ni Jemesɩ ni a wɔ yebe ɩkɔn don tɔwɔɔ ju a ba tɛe. 2 Wɔ chil wɔ mãe a ba niem, ka a wɔ nie nyɩle mɔtɔɔ kaar, ka a fuu pel nyɩle bũu kaar. 3 Mosesɩ ni Elaija mi wa dũun yɩ ara a wɔ sɛ, ka ba wa 'mataa 'yere.

4 Pita 'yer kɔ Yesu, "N Soro, a vɩla na ka sɩn kpɩere a ka. Ala ɩ fɔ sɔɔ naa, un 'yɔɔn sɛer ata a ka na, ka fɔ so a ãsɔɔ, ka Mosesɩ mi so a ãsɔɔ, ka Elaija mi so a ãsɔɔ."

5 Wɔn chene 'yere ka a julɔjupɩla wa pɔɔ ba naa, ka Nãanmun kɔkɔr 'yer be a julɔjuur pɔ, "Nyã le a n Binɔnãa, a n pɔɔ pel wɔ naa, yɩ che le a wɔ 'yer."

6 A poturbo na wa wɔ a nɩtɔ dãbãe kpe ba naa ka ba lo kpa tɛe. 7 Tɩche ka Yesu wa sɩr ba ti 'yere, "Yɩ ir, yɩ ta joro dãbãe ɛ." 8 Ban wa dɔɔ kaa, baa nyɛ nɩre jaa ka a Yesu tɛe ba le ɛ.

9 Ban wa yɩ a tɔɔ ju suro, Yesu kpãa ba naa, "Yɩ taa 'yere kɔɔ nɩre jaa a bon 'lo yɩn nyɛ ɛ, ti tãn a daar 'lo a maa Nɩsaal Bie na lɛb ir a kũu pɔ."

10 Ka a wɔ poturbo sɔɔ wɔ, "Nɩmɩne le a ɩ ka a nɛe wiwiilbe 'yer ɩka Elaija le na de nie wa?"

11 Ka Yesu 'yer, "Sɩre jaa le, ɩka Elaija wa naa wa chɔɔr a bonɩ a jaa. 12 Tɩche yelmãe le n 'yere kɔɔ yɩ ɩka Elaija den nie wa ka baa bɔɔ wɔ ɛ, tɩche ba ɩ wɔn a le na pel a ba pɔɔ. Le mi le a maa Nɩsaal Bie mi na di a dɔɔɩ a ba

nuur pɔ." 13 Be le a poturbo pãa bɔɔn ɩka ɩkɔn Kɔsuoro 'yer le wɔ 'yere.

14 Yesu ni a wɔ poturbo na wa chen a nɩɔɔ sɛ, daba wa gbur dumo a wɔ niem, 15 ti 'yer, "N Soro, kaa a n bie nɩbaal, kpɩgul le wɔ loro na wɔ dire dɔɔɩe kɔɔ, sɔɔ ãsɔɔ wɔ ma lon bũu pɔ bu kɔɔ pɔ. 16 N tara wɔn waan a fɔ poturbo sɛ, tɩche baa tɔɔ sãa wɔ ɛ."

17 Ka a Yesu 'yer, "Yɩn dɩna nɩbe babãma dɛme, a yɩ sɔɔfɔ na ba jã bon ɛ, n be a yɩ sɛ naa ti tãn dabor? N tara ni yɩ kãnyir jã nɩmɩne?" Ti 'yer a daba, "Tɔɔ a bie wa kɔ ma." 18 Yesu tãn a sɩdɛer ka wɔ yɩ a bie pɔ, a dɛdɛe daa ka a bie sa.

19 A poturbo wan a Yesu tɛe sɛ wa sɔɔr, "Nɩmɩne a ɩ ka sɩn ba tɔɔ dii a sɩdɛer bar ɛ?"

20 Wɔ 'yer kɔ ba, "Bojũu a yɩ sɔɔfɔ ba jã bon ɛ. Yelmãe le n 'yere kɔɔ yɩ, yɩn tara sɔɔfɔ kɔ jã a kɔkɔɔ bir, yɩn 'yer kɔ a tɔɔ nyãna, ir a ka chen a be; wɔn ir chen. Ti ye le jaa kɔ ɩ kpɛ kɔ yɩ ɛ." †

22 Ban wa lɔɔ taa a Galilee, Yesu 'yer kɔ ba, "Ban gar 'yɔɔ a maa Nɩsaal Bie ka n di dɔɔɩ a nɩbe nuur pɔ.

23 Ban kɔ maa naa, ka a ber ata daar ka n lɛb ir ɩ vɔr." Ban wɔ a nɩtɔ, ba pɔɔr sɔɔ naa.

24 A Yesu ni a wɔ poturbo na wa ta a Kapenahum, a puorfɔ yir lɔpodierbe wa 'yer a Pita, "A yɩ wiwile maa yab a puorfɔ yir lɔpoo bu?" 25 Ka wɔ 'yer, "Tɔɔ, wɔ ma yab naa." Pita na wa ta a yir, Yesu le de nie sɔɔr Simon, "Bo le fɔ tɩer?" Ba boo le ma yab a lɔpoo kɔ a wer ju nãmɩne? A ba bibiir le bu nɩyor le ma yab? 26 Pita na 'yer ɩka nɩyor sɛ, le Yesu 'yer kɔ wɔ, "A le a bibiir son ba mãe. 27 Tɩche saa bɔɔɩ ɩka si sɔɔ a nɩbe banyãna pɔɔ ɛ, yɩ chen a man pɔ ti lɔb a jãpãl, yin wa ir a jãdɔɔ 'lo yɩ yuo a nɛe, yɩn nyen libir, yɩ de ya a si lɔpoo. De a jãm 'lo fun dɔɔ nie nɩɔɔ, fɔɔ wa haa a wɔ nɛe fun nyen libibir, de a 'lo yab a si lɔpoo."

18 A sɔɔ 'lɔnɔ le a poturbo wa a Yesu sɛ na ba wa sɔɔr, "An le ɩ kpɛ gar ba jaa a Nãanmun nãalɔɔ pɔ?"

2 Wɔ bɔɔɩ bibile na wɔ vɛ a wɔ ara a ba pɔ, 3 ti wɔ 'yer, "Yelmãe le n 'yere kɔɔ yɩ, yɩn baa lɛb na yɩ kaara fɩka bibiir kaar ɛ, yɩ kɔ tɔɔ kpe a Nãanmun nãalɔɔ pɔ ɛ.

4 A le jũu, nɩre 'lo na sɩr wɔ mãe a bibile nyãna kaar, le ɩ a kpɛ gar ba jaa a Nãanmun nãalɔɔ pɔ.

5 "Nɩre 'lo jaa na de a bibile nyãna a n jũu, maa le wɔ de. 6 Tɩche, ala ɩ ãsɔɔ jaa mi vɛ naa a bɔbɩle nyãna na sɔɔ ma ɩ yelbier, a nɩnyɩne 'lɔnɔ, bala 'mɔɔ nɩer lɩ yɔɔɩ a wɔ nyɩe pɔ daa 'yɔɔ a man pɔ, ala sa.

7 "Nebier le kɔ a wer, a beer kaa na vɛ ka ba ɩ yelbier. Beer kaa na wa naa, tɩche neber le kɔ a nɩre 'lo 'yɔɔ an tu wa! 8 Ala ɩ a fɔ nũu bu gber vɛ naa ka fɔ ɩ yelbier, nɩmaa wɔ lɔb bar. Fun ti kpe a nyevɔr pɔ ni nũnɩmaa bu gberɩmaa sãn fun tara a nuur ni a gbɛe a jaa ayi ti na

† A gãma amɩne pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ lɩer ni bɔ'yɛn ɛ ɩka, 21 Tɩche yɩ kɔ tɔɔ a sɩdɛer nyã tɔ dii bar ɛ, ka ala ba ɩ Nãanmun sɔɔrfɔ ni kɔ galɔ le ɛ.

fɔ tɪ kpe a wɔm jie a be a bɔu na ba kpɔine ε. ⁹ Ala ɪ a fɔ nɪbir mɪ vɛ naa ka fɔ ɪ yelbier, 'loo lɔb bar. Fɔn tɪ kpe a Nāanmun nāalɔsɔ pɔ nɪ nɪbifɛ sa naa fɔn tara a nɪbie ayi tɪ na fɔ tɪ kpe wɔm jie.

¹⁰ "Yɪ bɔɔn sɔ na yɪ taa kaara a bɔbil banyāna āsɔsɔ pɔkɔ ε, yelmāε jaa lɛ n 'yerε kɔrɔ yɪ a ba malakast ben a saaju ma kaara a n Sāa niem. †

¹² "Bo lɛ yɪ tɪεr? Ala ɪ a nɪrε āsɔsɔ tara na piir kɔbaa, ka bɔ'yen wa bɔr, a ba ɪ wɔn bar a kɔbaa forbir ala a pɛchiin baa pɔ, tɪ wɔrɔkɔ bɔrɔkɔ a bɔ'yen 'lɔ tɪ tɔn a sɔɔ 'lɔ jaa wɔn na tɪ nyε wɔ bu? ¹³ Yelmāε lɛ n 'yerε kɔrɔ yɪ, 'lɔ wa nyε wɔ, nɔɔ ma kpe wɔ naa gar a kɔbaa forbir ala na ba bɔr ε. ¹⁴ Lɛ nɪ wɔ ju mɪ lɛ ɪka a ba ɪ a yɪ Sāa saaju bɔfɔ ɪka a bɔbil banyāna āsɔsɔ wɔ bɔr ε.

¹⁵ "Ala ɪ a fɔ yɛbε āsɔsɔ ɪ fɔn yelbier, chen tɪ wiil wɔ a wɔ sɔɔnaa fɔsɔ nɪ a 'lɔ tɛε. 'Lɔ wa sɔɔ a wɔ bɔrɔfɔ, yɪ lɛ un yɛεr go. ¹⁶ Tɪche 'lɔ ba wa sɔɔ a fɔ 'yer ε, tara nɪbɔ'yen bu nɪbε ayi chiin, ka a nɪbε ayi bu nɪbε ata di a 'yer dāasɛ.

(Mosesɪ Gāma Na Tu Ata 19:15)

¹⁷ 'Lɔ wa tɔr a nɪbε bala niem, 'yer kɔ a pupuorbiir, ka 'lɔ wa chɛnɛ tɔr na waa tu a ba nɛε ε, fɔ maal wɔ fɪka a lɛ fɔn na maal a nɪyuo, bu a lɔpodier kaar.

¹⁸ "Yelmāε lɛ n 'yerε kɔrɔ yɪ, bon 'lɔ jaa yɪn lɔ ka a wɛr pɔ, mɪ lɔn a saaju bon 'lɔ yɪn lor bar a wɛr pɔ a mɪ lor bar a saaju.

¹⁹ "Yelmāε lɛ n 'yerε kɔrɔ yɪ, a yɪ nɪbε ayi tara sɔɔfɔ sɔrɔ bon jaa, a n Sāa na be a saaju na kɔ yɪ naa. ²⁰ Jie 'lɔ nɪbε ayi bu ata na ara nɪ a maa yuor, n ben a ba pɔ."

²¹ Pita wan wa sɔsɔr wɔ, "N Soro, ala ɪ a n tɔ sɔɔ ɪ man yelbier gbεε anɪmɪnɛ lɛ un vɛ bar wɔ? Gbεε ayopɔi (7) bu?"

²² Ka a Yesu 'yer kɔ wɔ, "N 'yerε na kɔrɔ fɔ a ba ɪ gbεε ayopɔi ε, tɪche gbεε lɪjaata nɪ pie nɪ ayopɔi gbεε ayopɔi (77)."

²³ "A lɛ jɔu a Nāanmun nāalɔsɔ na nyɛntaa fɪka nāa na bɔrɔr ɪka 'lɔ nɪ a wɔ tɔtɔnɔ ba guor a ba libie kaa.

²⁴ Wɔn wa tɪ piel guoro a libie yele ba nyɔkɔn āsɔsɔ na di wɔ turo pie sɔn waan a wɔ sɛ, ²⁵ wɔn kɔ tɔɔ yab a sɔn ε, a wɔ nɪkpɛε 'yer ɪka ba da 'lɔ nɪ a wɔ pɔkɔ nɪ a bibiir nɪ a wɔ bonɪ a jaa yab a sɔn.

²⁶ "Ka a tɔtɔnɔ lo gbur dumo a wɔ niem lɔkɔr nuur 'yerε, 'Tara nɪ ma kɔnyir, un yab a fɔ sɔma a jaa.' ²⁷ A nɪkpɛε kɔan a wɔ nɪbaal tɪ vɛ a wɔ sɔma kɔ wɔ, tɪ bar wɔ.

²⁸ "Tɪche, a daba nyā nɪ wɔ ju na wa yɪ a yɔo nyε a wɔ tɔtɔtɔ sɔɔ na di wɔ toofar kɔbaa sɔn, wɔ chum a daba kɔkɔr pɔ tɪ 'yer, 'Yab ma a sɔn fɔn di.'

²⁹ "Ka a tɔtɔnɔ nyā mɪ lo gbur dumo tɪ sɔrɔkɔ, 'Tara nɪ ma kɔnyir, tɪ un yab fɔn a sɔn.'

³⁰ "Ka wɔ tɔr, tɪ nyɔkɔ wɔ chiin tɪ pɔkɔ tɪ tɔn a sɔɔ 'lɔ wɔn yab a sɔn. ³¹ A wɔ tɔtɔtaaba na wa nyε a lɛ wɔn ɪ, ba

† A gāma amɪnɛ pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ pie nɪ bɔ'yen ε ɪka, ¹¹ A maa Nɪsaal Bie wan ɪka n wa faa a bala na bɔr.

ɔsɔ sɔɔ naa, ka ba chen tɪ man a jaa kɔ a nɪkpɛε a lɛ jaa na ɪ. ³² Ka a wɔ nɪkpɛε bɔsɔl wɔ wa sɔsɔr wɔ, 'Fɔsɔ tɔtɔputuo sɔɔ. Fɔn sɔrɔr ma jɔu lɛ so ka n vɛ a sɔn bar fɔ. ³³ Fɔ mɪ kɔ naa kaa a fɔ tɔtɔtɔ sɔɔ nyā nɪbaal nɪtāa a lɛ un kaa a fɔ nɪbaal ε?' ³⁴ A wɔ nɪkpɛε suur ir naa ka wɔ de wɔ tɪr ɪka ba tɪ pɔkɔ wɔ ge wɔ tɪ tɔn a daar 'lɔ wɔn yab a sɔn a jaa.

³⁵ "Lɛ mɪ lɛ a n Sāa na be a saaju na ɪ yɪ mɪ, yɪn baa vɛ a yɪ yɛbε yelbier bar ε."

19 Yesu na wa 'yer a anyā baar, wɔ yin a Galilee chen Judiya paal pɔ, a Jordan man gɔɔkɔn. ² Nɪyɔkɔ turo wɔ naa, ka wɔ sɔa a ba baalɪ a be.

³ Faraseemɪnɛ bamɪnɛ wan a wɔ sɛ ɪka ba wa bɛεr wɔ kaa, na ba sɔsɔr wɔ, "Sɔr ben be ɪka daba wɔ bar a wɔ pɔkɔ yele kɔɔ jɔu bu?"

⁴ Ka Yesu 'yer, "Yaa kar a be a nɪrε 'lɔ na maal ba a pielfɔ daar 'Maal daba nɪ pɔkɔ' ",

(A Pielfɔ Gān 1:27)

⁵ na wɔ 'yer, "A lɛ jɔu, daba na bar a wɔ sɔa nɪ a wɔ ma, tɪche ka 'lɔ nɪ a wɔ pɔkɔ ɪ bɔ'yen, ka ba jaa ayi ɪ āgān bɔ'yen?"

(A Pielfɔ Gān 2:24)

⁶ Baa lɛ chɛnɛ ɪ ayi ε, tɪche ba un āgān bɔ'yen. A lɛ jɔu, bon 'lɔ Nāanmun na 'mataa, nɪrε wɔ ta oor aa ε."

⁷ Ka ba sɔsɔr wɔ, "Nɪmɪnɛ ka a Mosesɪ 'yer ɪka sɪ kɔ wɔ pɔkɔ bar gān, tɪ bar wɔ?"

⁸ Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Bojɔu a yɪ nyākpāen jɔu lɛ so ka a Mosesɪ bar a sɔr ɪka, yɪ bar a yɪ pɔkɔ, tɪche a pielfɔ daar a ba dɔɔ be a lɛ ε. ⁹ A lɛ jɔu, n 'yerε na kɔrɔ yɪ, nɪrε 'lɔ jaa na bar a wɔ pɔkɔ, ka ala ba ɪ sɛfɔ jɔu tɪ kul pɔkɔ yuo, wɔ sɔɔn a kul taa."

¹⁰ A wɔ poturbo 'yer kɔ wɔ, ala ɪ lɛ lɛ a be a daba nɪ a wɔ pɔkɔ, a ba sɛε ɪka nɪrε wɔ kul pɔkɔ ε.

¹¹ Tɪche ka wɔ 'yer kɔ ba, "Nɪrε jaa kɔ tɔɔ sɔɔ a wiilfɔ nyā ka a bala a Nāanmun na vɛ a ba bɔɔ a par tɛε ba lɛ ε. ¹² Bamɪnɛ ben be na ba dɔɔr ε, an ɪ lɛ lɛ ba dɔɔ ba ka be, ka bamɪnɛ mɪ a ba taaba lɛ maal ba ka baa dɔɔr ε, ka bamɪnɛ mɪ tɔr a kul taa a Nāanmun nāalɔsɔ jɔu, 'lɔ jaa nɪ na tɔɔ sɔɔ a wiilfɔ nyā, wɔ sɔɔ."

¹³ Nɪbε waan na bibiir ɪka wɔ dɔɔl ba a wɔ nɔu na wɔ sɔrɔr Nāanmun kɔ ba. Tɪche a poturbo mɪun 'yɔɔ a bala na waan ba. ¹⁴ Ka a Yesu 'yer, "Yɪ bar a bibiir sɔr ka ba wa a n sɛ, yɪ ta pii ba sɔr ε, a banyā taaba lɛ so a Nāanmun nāalɔsɔ." ¹⁵ Wɔ dɔɔl ban a wɔ nuur sɔrɔr Nāanmun kɔ ba, tɪ chen.

¹⁶ Be lɛ ka nɪrε āsɔsɔ wa a wɔ sɛ wa sɔsɔr, "Wiwile, bo yelɪɪlɪ lɛ un ɪ naa nyε nyɛvɔr na ba tara baarfɔ ε?"

¹⁷ Ka a Yesu sɔsɔr, "Nɪmɪnɛ a fɔ sɔrɔr ma bon 'lɔ na ɪ vɪla? Nɪbɔ'yen tɛε lɛ ɪ nɪbie. Ala ɪ fɔ bɔrɔkɔ na ɪka fɔ nyε nyɛvɔr turo a nebɪnsɪ."

¹⁸ Ka daba sɔsɔr wɔ, "A boo?" Ka Yesu 'yer, "Ta kɔ nɪrε ε, ta sɛ ε, ta ju ε, ta di jir dāasɛ ε, ¹⁹ 'yɔɔkɔnɔ a fɔ sɔa nɪ a fɔ ma,

(A Yifɔ Gān 20:12-16)

na fu mi le nõ a fu tɔ sɔɔ a fu mãe kaar."

(Mosesi Gãma Na Tu Ata 19:18)

20 Ka a daba 'yer kɔ wɔ, "N tu naa anyãna a jaa, bo le che ma?"

21 Ka a Yesu 'yer kɔ wɔ, "Ala ɩ fu bɔɔɔ na ɩka fu ɩ cheche, ti de a fu bɔ̄tarsɩ a jaa da, na fu de a libie kɔ a nõn dẽme, fon nyen a Nãanmun nãalõɔ ti na fu wa turo ma."

22 A daba na wa wõ a nitõ, wɔ chiin naa pɔsɔɔ bojũu wɔ tara na bɔ̄tarsɩ.

23 Ka Yesu 'yer kɔ a wɔ poturbo, "Yelmãe le n 'yere yi, an un kpẽɔ tara sɔɔ na kpe a Nãanmun nãalõɔ pɔ. 24 Sɩre jaa le n 'yere kɔɔ yi go, an un kɔmãkɔmã ka nyɔɔma na kpe kparpiĩ bɔɔ pɔ gar tara sɔɔ na kpe a Nãanmun nãalõɔ pɔ."

25 A poturbo na wa wõ a nitõ, nɛɛ 'maa ba naa ka ba sɔɔɔ, "An le na pãa nyɛ faafɔ?" 26 Ka Yesu kaa ba ti 'yer, "Ala na ɩ tuo nɩre sɛ, Nãanmun sɛ ye le jaa ba ɩ tuo ɛ."

27 A Pita 'yer kɔ wɔ, "Nyɛ sun bar bonsɩ a jaa ti wa turo fu? Bo sãyar le sun nyɛ?" 28 Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmãe le n 'yere kɔɔ yi, a bonsɩ a jaa bõpaalaa ɩebfɔ daar, a maa Nɩsaal Bie na jãne naa a tur nãalõɔ dakɔɔ ju. Ka a yɩn bala mi na turo ma mi jãne a nãa dakɔɔ pie ni ayi ju, tɔɔɔ a Isral bala pie ni ayi 'yer. 29 Nɩre nyã jaa na bar a wɔ yir bu yeer bu yeɔɔɔ, bu sãa, bu ma, bu bibiir, bu puo a maa jũu na nyen dɔɔltaa gbɛɛ kɔbaa ti tara nyevɔr na ba tara baar fu ɛ. 30 Tɩche a nyɔɔɔ na de a nie na wa ben puor, tɩche ka a puor dẽme ni wa de a nie.

20 "Nãanmun nãalõɔ nyentãan fɩka daba kɔɔ na dõɔ ñmaa ir bibio jaa pipi yi ɩka wɔ ti bɔ nɩbe ka ba chen ti kɔ wɔ puo pɔ. 2 Wɔ sɔɔ naa ɩka wɔn yab ba naa a le ban na de a bɩbir gbul ka wɔ tara ba chiin a wɔ puo pɔ.

3 "A mɔtɔɔ ni le wa do bãlãa wɔ yɩn ti nyɛ a nɩbe bamune na ara a daa pɔ na baa maala bon jaa ɛ. 4 Ka wɔ 'yer kɔ ba, 'Yɩ mi chen a n puo pɔ ti un yab yɩn naa a le jaa na seen.' 5 Ka ba sɔɔ chen. Ti wɔ le yi go a mɔtɔɔ na wa vɩrõ gar ju sãlɔɔ ni a mɔtɔɔ na wa suro a tur pɔ na wɔ ti bɔ a nɩbe bamune mi. 6 A jãanɔ'maar sɔɔ, wɔ le yin ti nyɛ bamune mi na chene jẽ kɔɔ jaa. Ka wɔ sɔɔɔ ba, 'Bo le so a dɩna yɩn jãne ba maala bon jaa ɛ?' 7 A ba 'yer, 'Nɩre jaa ba sɔɔɔ sɩ kɔɔ ɛ.' Ka wɔ 'yer kɔ ba, 'Yɩ wa a sɩ chen a n puo pɔ a yi ti kɔ.'

8 "Jãanɔɔ na wa ta, a puo sɔɔ 'yer kɔ a nɩre 'lɔ na kaara a wɔ puo, 'Bɔɔl a tɔtɔnɔ kɔ ba a ba libie, de nie piel a bala na bɩer wa ti tãn a bala na dõɔ nie wa.'

9 "A bala na wa bɩer wa ãsɔɔ jaa den a bɩbir gbul libir. 10 A dõɔ nie dẽme na wa ti wa, ba tɩer ɩka ban nyen gar a le, tɩche a wɔ kɔ ãsɔɔ jaa mi bɩbir gbul libir. 11 Tɩche ban wa de a le baar, ba vɔn nɛɛr 'yɔɔ a puo sɔɔ, 12 na ba gɔɔnɔ a puo sɔɔ 'yere, 'A nɩbe banyãna wa bɩer wa ti fu yab sɩ jãtaa, ni sun na ñmaa ir ni kɔɔ wa tõ lɛɛɛ ka mɔtɔɔ ñme sɩ ti mɔrõ.'

13 "Ka wɔ ɩeb sɔɔɔ a ba ãsɔɔ, 'N badaba, n ba ɩ fu dɛɛr ɛ, a ba ɩ yɩn le sɔɔ ɩka yɩn den a bɩbir gbul libir ɛ? 14 De a fu libir chiine. Maa le nõ naa kɔ a puor dẽme nitãa a le un kɔ yi. 15 N ba tara sɔɔ na de a n libie un a le un bɔɔɔ bu? Bu fu tara nyuur ni a n maal vɩla?"

16 "A le jũu, a puor dẽme na wa ben niem ka a nie dẽme mi wa be a puor."

17 Yesu na wa pãa duoro a Jerusalem, wɔ tara na a poturbo pie ni ayi yin chẽchẽɛ na wɔ ti 'yer kɔ ba,

18 "Nyɛ, sɩ ben duoro a Jerusalem ka ban ti de a maa Nɩsaal Bie 'yɔɔ a Juu nɩbe bɔɔɔlo nɩbere ni a nɛɛ wiwi-ilbe nuur pɔ. 19 Ban de man kɔ a bala na ba ɩ a Juu nɩbe ɛ, ka ba la ma, tɔɔɔ ma, chɩre nataar 'yɔɔnɔ ma, na ba ge ma, ti kɔ ma, ka a ber ata daar ka n ir ɩ vɔr go."

20 Be le ka Jebedee pɔɔ tara a wɔ bibiir ayi waan a wɔ sɛ wa lo gbur dumo a wɔ niem na wɔ sɔɔɔ bon kɔɔ.

21 Ka a Yesu sɔɔɔ wɔ, "Bo le fu bɔɔɔ?" Ka wɔ 'yer, "Vɛ ka a n bibiir banyã ayi ka ãsɔɔ jãne a fu nũsɔɔ ka ãsɔɔ mi jãne a fu gɔbaa jie a fu nãalõɔ pɔ."

22 Ka a Yesu 'yer, "Faa bɔɔ a bon 'lɔ fon sɔɔɔ ɛ. Ban tɔɔ nyũn a dɔɔɔɛ ñmele 'lɔ un na nyũn kɔ?" Ka ba 'yer, "Sɩn tɔɔ naa."

23 Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yɩn tɔɔ nyũn a n ñmele tɩche maa kõ tɔɔ 'yer a buor sɔɔ na jãne a n nũsɔɔ bu a n gɔbaa jie ɛ, ka a bala a n Sãa na chɔɔ kɔ tɛɛ ba le ɛ."

24 A poturbo pie bala na wa wõ a nitõ, ba nyen naa a yeer ayi bala suur. 25 Ka a Yesu bɔɔl ba waan wa 'yer, "Yɩ bɔɔn na ɩka a bala na kaara a nɩbe bala na ba ɩ a Juu nɩbe le kaara ba bon jaa pɔ, ka a ba nɩbere tɔɔ ba. 26 A kõ tɔɔ be a le a yi pɔ ɛ, tɩche nɩre 'lɔ na bɔɔɔ ɩka wɔ ɩ a yi kpɛɛ, wɔ ɩ a yi tɔtɔnɔ. 27 Nɩre 'lɔ mi na bɔɔɔ ɩka wɔ ɩ a yi ndiere, wɔ ɩ a yi gbãgbaa. 28 Nitãa le a maa Nɩsaal Bie na ba wa ɩka ba tɔnɔ kɔɔ ma ɛ, tɩche ka wɔ ɩ a tɔtɔnɔ na wɔ de a n nyevɔr faan nyɔɔ yelbier bar."

29 Yesu ni a wɔ poturbo na wa yire a Jeriko nyɔɔ turo wɔ naa. 30 Ka a jɔn ayi jãne a sɔɔ kɔkɔor. Ban wa wõ ɩka Yesu le tala, ka ba gboolo, "Sɩ Soro, David Bie wooo ɩ, kaa a sɩ nɩbaal."

31 Ka a nyɔɔ 'yer ɩka ba bar gɔmɔ tɩche ka ba chene gboolo, "Sɩ Soro, David Bie wooo ɩ, kaa a sɩ nɩbaal."

32 Yesu ara na ti bɔɔl ba sɔɔ, "Bo le yi bɔɔɔ ɩka n maal kɔ yi?"

33 Ka ba 'yer kɔ wɔ, "Sɩ Soro, sɩ bɔɔɔ na ɩka sɩ nyere."

34 Nɩbaal kpɛn a Yesu, ka wɔ suur a ba nɩbie, ka ba nyere na ba turo wɔ.

21 Ban wa gbɔɔɔ a Jerusalem ni a Betefagi a Olive Tur Tɔɔ ju, Yesu tɔn a wɔ poturbo ayi, 2 na wɔ 'yer kɔ ba, "Yɩ chen a tẽbile 'lɔ na be a yi niem, yɩn ti nyen bõɔ ban lũ ka a bõpɔl ara kɔɔ wɔ, yi for yaa waan. 3 Ala ɩ nɩre wa sɔɔɔ yi naa, 'Njɩne a yi foro a bõɔ?' Yɩ 'yer kɔ wɔ, 'A Sɩ Soro le bɔɔɔ yaa.' Wɔn bar sɔɔ ka yi foraa waan fɔɔ jaa."

4 A ye le anyã ɩ na ka a na ɩ yelmãe a le a Nãanmun 'ye'yere na dõɔ 'yer na wɔ 'yere. 5 "Yer kɔ a Jerusalem

nibe, 'Nyε, a yi nāa waara na a yi sε. Wσ siir wσ māe na wσ do bō. Bōpɔl bile le wσ do waara nɔ.' "

(Jekariya 9:9)

⁶ A poturbo chen ti tō a le a Yesu na 'yer lka ba l. ⁷ Ba waan na a bō nɔ a bōpɔl bile na ba de a ba fɔkr 'yler dɔkl, ka wσ do jāne a bōpɔl ju. ⁸ Nɔyɔk 'yler a ba fɔkr a sɔr pɔ ka bamune mɔ 'mel vai 'yler a sɔr pɔ. ⁹ A nɔyɔk bala na be a niem nɔ a bala na turo a puor chɔle na 'yere, "Yāan yooo, Nāa David Bie! Nāanɔmun wσ sōs a 'lɔ wσn tō!

(Yiel Gān 118:26)

Yāan yooo, dānfɔ wσ ta a saaju Nāanɔmun."

¹⁰ Wσn wa kpe a Jerusalem tēe pɔ, a nibe ba jaa ure na yulōbɔmm, na ba sɔrɔ, "An le a nyā?"

¹¹ Ka a nɔyɔk bala na turo wσ 'yer, "Nyā le l a Nāanɔmun 'ye'yere, Yesu na yi a Najaretɔ na be Galilee."

¹² Yesu kpe naa a Nāanɔmun puorfɔ yir bechaar pɔ, na wσ dire a bala na chiin a bonɔ ti daara nɔ a bala na daara baraa, ti na wσ dara a libiteerbe tēbɔsɔ nɔ a bala na daara a papar dakɔkr kɔkr. ¹³ Wσ 'yer kɔ ba, "A seb a Nāanɔmun gān pɔ lka, 'A n yir na l naa Nāanɔmun sɔrɔfɔ jie,'

(Isaiya 56:7)

tiche 'Ka yin maal wσ ka wσ l nānyisɔ sɔklɔfɔ jie.' "

(Jeremiya 7:11)

¹⁴ Jōn nɔ gbersɔ chen a be a Nāanɔmun puorfɔ yir ka wσ sāa ba. ¹⁵ Tiche a Juu nibe bɔkrlo nibeɔ nɔ a nεε wi-wiilbe na nye a ne'maa tōmɔ wσn tō nɔ a bibiir na ure a gōmɔ a Nāanɔmun puorfɔ yir pɔ lka, "Yāan yooo! Nāa David Bie." Ka a ba pσsɔr sō.

¹⁶ Ba sɔrɔ a Yesu, "Fɔ wōn a le a bibiir banyāna na 'yere ɔ?" Ka wσ 'yer, "Ɔ, yaa dō kar lka, 'A bibiir nɔ bipɔle negāma pɔ le yi bɔkrɔ pεεfɔ ε?" "

(Yiel Gān 8:2)

¹⁷ Wσ bar ba naa ti yi chen a Betanɔ tēe pɔ ti gā a be.

¹⁸ Wσn wa lɔeb chen a tēkpεε pɔ a bibio, kō kpe wσ naa. ¹⁹ Wσ nyen kōkō tɔe na ara a sɔr kōkoor, a wσ chen ti ta ka wōmɔ ba be be ε, ti wσ l va nara tεε. Ka Yesu 'yer kɔ a tɔe, "Fɔ kō le wō wōmɔ go ε!" Ka a tɔe juɔl kpi ajienaa.

²⁰ A poturbo na wa nye a tɔe na kpi, nεer 'maa ba naa ka ba 'yere, "Nɔmɔne le a tɔe l juɔl ajienaa a le?"

²¹ Ka Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmāe le n 'yere sɔrɔ yi, yin tara sɔkrɔ na yaa baal ε, a ba l a le na tō kɔ a tɔe nyā tεε le yin tō ε, tiche yin gba 'yer kɔ a tō nyāna, 'Ir suu a man pɔ,' ti wōn ir naa. ²² Yin wa sɔrɔ bon jaa ti tara sɔkrɔ, yin nye naa."

²³ Yesu na wa ti kpe a Nāanɔmun puorfɔ yir bechaar pɔ na wσ wile, ka a Juu nibe bɔkrlo nibeɔ nɔ a Juu nibeɔ wa a wσ sε a sō 'lɔ wσn wile wa sσsɔr wσ, "Bo kpεɔ le fɔ de tōnɔ nɔ a anyā nɔ an le kɔ fɔ a sɔr lka fɔ tōnɔ nɔ a anyā?"

²⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "N mɔ na sσsɔr yin sσsɔrfɔ bō'yen. Yin wa tō wiil ma a par, n mɔ na wiil yi naa a nure 'lɔ na kɔ ma a kpεɔ ka tōnɔ nɔ a anyāna. ²⁵ A jɔkr

na dō suoro a nibe a Nāanɔmun kō, Nāanɔmun le kɔ wσ a sɔr bu nibe le kɔ wσ a sɔr? Yi 'yer n kaa?" Ka ba piel chure taa, "Sɔn be 'yer lka Nāanɔmun le tō wσ wσn sσsɔr sɔ naa ka bo le so ka saa sɔkr de wσ ε? ²⁶ Tiche sɔn mɔ 'yer lka nure le tō wσ a ba l ε, sɔ joro naa a nibe dābāe bojūu nure jaa sɔkr naa lka a jɔkr un Nāanɔmun 'ye'yere."

²⁷ Be le a ba 'yer kɔ a Yesu, "Saa bō ε." Ka a Yesu mɔ 'yer kɔ ba, "N mɔ kō 'yer kɔ yi a nure 'lɔ na kɔ ma a kpεɔ ka n tōnɔ nɔ a anyāna ε."

²⁸ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Nɔmɔne le yi tɔer? Daba le tara bibiir ayi, na wσ chen ti 'yer kɔ a dō sɔkr, 'N Bie chen ti tō a n puo tōmɔ a dɔna.' ²⁹ Ka wσ 'yer, 'N kō chen ε,' tiche na wσ ta sō lɔeb a wσ tɔer na wσ chen. ³⁰ A sāa le chen ti 'yer kɔ a ayi sɔkr a le nɔ wσ ju mɔ, ka wσ 'yer, 'N chen naa,' ti na wσ tɔr.

³¹ "A bibiir banyāna ayi, buor sɔkr le tō a wσ sāa kɔkr?" Ka ba 'yer, "A dō sɔkr le." Ka Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmāe jaa le n 'yere sɔrɔ yi a lōpodierbe nɔ a pɔkr baar na dō yin nie kpe a Nāanɔmun nāalōsɔ pɔ. ³² jɔkr Kōsuoro wan wa wile yi a yelmāe sɔkr ka yaa sɔkr de wσ ε, tiche a lōpodierbe nɔ a pɔkr baar sɔkr de wσ, yin sɔkr wa nye gba yaa lɔeb a yi tɔer sɔkr de wσ ε.

³³ "Yi le chele a sɔkr a sɔkr. Daba le kɔ wσ puo na wσ. Wσ wɔkr a puo wσ jaa jilō, na wσ tuu kɔkr ka ban ma pɔkr a wōmɔ 'yōkōnɔ na ba neɔmer ir a kō. Wσ men jie āsɔkr na do ka nure na ma do jāne a be kaara a puo. Wσ den a puo kɔ nibe lka ba kaara ti na wσ yɔ chen paal yuo pɔ. ³⁴ A pɔkrɔ sō na wa ta, wσ tōn a wσ gbāgbaar lka ba chen a nibe bala sε ti pɔkr a tɔe wōmɔ.

³⁵ "Tiche ka a nibe bala nyɔkr a wσ gbāgbaar nɔme a āsɔkr, na ba kɔ a āsɔkr ti na ba lɔb a āsɔkr nɔ kɔsɔbe kɔ.

³⁶ Be le wσ le tō a gbāgbaar bamune ka ba ge ba a le ne nɔ wσ ju. ³⁷ A baaraa le wσ tō a wσ māe bie a ba sε na wσ 'yer, 'Ban 'yōkr naa a n bie.'

³⁸ "Tiche a pokaarba na wa nye a bie, ba 'yer kɔ taa, 'Nyā le l a bōdire, yi l a sɔ kɔ wσ ti de a bonɔ.' ³⁹ Be le ba nyɔkr wσ kɔ lɔb bar a puo kōkoor.

⁴⁰ "Pōpānyā a puo sɔkr wa wa, nɔmɔne le wσn l a pokaarba banyāna?"

⁴¹ Ka ba 'yer kɔ wσ, "Wσn wan wa kɔ a pokaarba banyā ba jaa ti de a puo kɔ nɔyor, a bala na ma sɔkr ka ba pō a puo bonɔ a nɔmafɔ sō."

⁴² Yesu 'yer kɔ ba, "Yaa kar a jie nyā a Nāanɔmun gān na 'yer lka a, 'A kɔsɔr 'lɔ a mɔmɔerbe na tɔr bar le l a kɔsɔr ju. A sɔ Soro le tō a nɔtō ka a sɔkr sɔ a nibe.'

(Yiel Gān 118:22, 23)

⁴³ "A le jūu n 'yere na sɔkr yi, Nāanɔmun na faan a wσ nāalōsɔ yin a yi sε kɔ a nɔyor bala na sɔkr wσ. ⁴⁴ Nure nyā na lo a kɔsɔr nyā ju na pɔrɔpɔr a, tiche a wσ mɔ na kɔ nure nyā ju wσn lo dɔkr."

⁴⁵ A Juu nibe bɔkrlo nibeɔ nɔ a Faraseemɔne na wa wō a wσ sɔkr anyāna, ba bōkr naa lka bala le wσ lɔkr a sɔkr gbeere nɔ. ⁴⁶ Ka ba bɔkr na sɔkr lka ba

nyok wɔ, ti na ba joro a nyok dābāe bojūu ba nyen ka wɔ ɪ Nāaŋmun 'ye'yere.

22 Yesu le kɔkɔ na sukpar kɔkɔ a nɔbe na wɔ 'yere, ²“A Nāaŋmun nāalɔɔ nyentāan fika nāa kɔkɔ na maal a wɔ bidaba na kulo kɔkɔ paalaa bōdiir. ³Wɔ tɔn a wɔ tɔtɔnbɔ ɪka ba ti 'yer a bala wɔn bɔɔl a kɔkɔ paalaa jie, tɪche a bala wɔn bɔɔl ka ba tɔr.

⁴“Wɔ le tɔn nyor ɪka ba ti 'yer a bala wɔn bɔɔl, 'Nyɛ, n maal a kɔkɔ paalaa bōdiir baar, n kɔn a n nadar ni a napɔl ka ye le jaa chɔkɔr baar, yi wa a kɔkɔ paalaa jie.’

⁵“Tɪche ka ba tɔr ka nyā jaa ma chen wɔ chenfo jie, ka āsɔɔ mi chen a wɔ puo kɔ, ka āsɔɔ mi chen a wɔ yar jie. ⁶Tɪche ka a bala na che nyokɔ a wɔ tɔtɔnbɔ ge ba ti na ba kɔ ba. ⁷A nāa suur ir naa ka wɔ tɔ a wɔ so-jasi ɪka ba ti kɔ a nukɔrbɔ bala ti chɔm a ba tēe.

⁸“Ti na wɔ pāa 'yer kɔ a wɔ tɔtɔnbɔ, 'Ye le jaa chɔkɔr baar, tɪche a bala un bɔɔl ba sɛɛ ɛ. ⁹Yi yi a tēe kɔ ti bɔɔl nɪre jaa yɪn nyɛ ka wɔ wa a kɔkɔ paalaa jie.’ ¹⁰Le le, a tɔtɔnbɔ yin a tēe kɔ ti bɔɔl nɪre jaa ban nyɛ, a nɪmun ni a nɪdebe ka a yir wa sɛɛn nɔbe wɔ jaa.

¹¹“Tɪche a nāa na wa kpe ɪka wɔ kaa a nɔbe, wɔ nyen daba āsɔɔ na ba su a kɔkɔbiel fuu ɛ, ¹²Ka wɔ suur wɔ, 'N badaba, ŋmɪne fɔ ure wa kpe a ka ti ba su a kɔkɔ paalaa fuu ɛ?’ Ka a daba kpal a nɛɛ.

¹³“Ka a nāa 'yer kɔ a wɔ tɔtɔnbɔ, 'Yi lū a wɔ gbɛɛ naa nuur na yi lɔb wɔ bar yōo a libe kɔ, be le nɔbe na kōnō ti kɔkɔ nyɪmɛ.’

¹⁴“Nyokɔ le ba bɔɔl, tɪche bālāa le ban chel ir.”

¹⁵Be le ka a Faraseemune guor taa na ba wa bɛɛr Yesu kaa na ba na nyok wɔ a wɔ 'yerbie kɔ. ¹⁶Be le ba tō a ba poturbo ni a nɔbe bamune na yi a Nāa Herɔd sɛ, na ba 'yer, “Wiwile, si bɔɔ naa ɪka fɔ un yelmāe sɔɔ, na fɔ wile Nāaŋmun sɔr ni yelmāe, bojūu faa kaara le nɔbe na 'yere bu oor ɛ. ¹⁷'Yer kɔ si a le fɔn tɪɛr. A tara na sɔr ɪka si yab a lōpoo kɔ a Nākpɛɛ Siisa bu si ta yab ɛ?”

¹⁸Tɪche a Yesu na bɔɔn a ba potɪdeɛr jūu, ka ka wɔ sɔɔr ba, “Yɪn nɛɛr ayi dēme. Bo le yi bɔɔkɔ ɪka yi bɛɛr ma kaa? ¹⁹Yi wiil ma a libir n kaa.” Be le ba de a libikur waan. ²⁰Ka wɔ sɔɔr ba, “An foto ni an yuor le be a libir kɔ?” ²¹Ka ba 'yer, “A Nākpɛɛ Siisa le.” Le le ka a Yesu 'yer kɔ ba, “Yi de a 'lɔ na ɪ a Nākpɛɛ Siisa sofɔ na yi kɔ wɔ, na yi mi de a 'lɔ na ɪ a Nāaŋmun sofɔ mi kɔ a Nāaŋmun.” ²²Ban wa wō a nɪtɔ, nɛɛ 'maa ba naa ka ba bar wɔ ti chen jaa jomm.

²³A bibir 'lɔnɔ, a Saduseemune na 'yer ɪka a kūu kɔ ir-fɔ ba be be ɛ, ba wan a Yesu sɛ wa sɔɔr wɔ, ²⁴“Wiwile, Mosesi seb ɪka yebe wa kpi ti bar kɔkɔ na ba tara bie ɛ, a wɔ yebe wɔ kul a kɔkɔkɔr 'lɔ na wɔ kɔkɔ bibiir kɔ a wɔ yebe 'lɔ na kpi. ²⁵Yɛɛr ayopōi le dɔɔ be a ka a si sɛ ka a ba kpɛɛ kul kɔkɔ na waa dɔɔ bie ɛ, ti kpi tɪche a kɔkɔkɔr bar ka a yebe de kul. ²⁶Ka a ayi sɔɔ mi de a kɔkɔkɔr kul baa mi dɔɔ bie, tɪche ka wɔ mi kpi. A le nɛ ni wɔ ju mi le ata ti tān a ayopōi sɔɔ. ²⁷Ba jaa na wa kul a kɔkɔkɔr nyā lɔɔr taa baar a kɔkɔkɔr nyā mi baar kpi. ²⁸Bala wa

ir yi a kūu kɔ, a nɔbe banyā ayopōi an kɔkɔ, le wɔn ɪ, an ɪ ba jaa kul wɔn lɔɔr taa?”

²⁹Ka a Yesu 'yer kɔ ba, “Yaa nyɛ yɪn kɔr, bojūu yaa bɔɔ a Nāaŋmun gāma ni a wɔ kpɛɛ ɛ. ³⁰Nɔbe wa ir a kūu kɔ, ba kō le kul taa ɛ, ti ban kaara fika malakasi na be a saaju. ³¹Tɪche a kūu kɔ ir fɔ ye le, yaa kar a le a Nāaŋmun na dɔɔ 'yer kɔ yi ɪka, ³²n ɪ naa a Abraham Nāaŋmun ni a Isaaki Nāaŋmun ni a Jekɔb Nāaŋmun ɛ?

(A Yifɔ Gān 3:6)

Wɔ un Nāaŋmun wɔr, waa ɪ Nāaŋmun kūu ɛ.”

³³A nɔbe na wa wō a nɪtɔ nɛɛr 'maa ba naa ni a wɔ wiilfo.

³⁴A Faraseemune na wa wō ɪka Yesu 'yer tōɔ a Saduseemune, ba mi lɔɔn taa. ³⁵Ka a ba āsɔɔ na ɪ a nɛɛr wiwile sɔɔr 'yerbir bɔɔkɔ ɪka wɔ bɛɛr a Yesu kaa, ³⁶“Wiwile, A Mosesi nɛbinsi a jaa kɔ, buor le ɪ kpɛɛ?” ³⁷Ka a Yesu 'yer kɔ wɔ, “'Nō a fɔ Soro Nāaŋmun ni a fɔ nyāa wɔ jaa, ni a fɔ nyɛwɔr wɔ jaa, ni a fɔ tɪɛr wɔ jaa.’

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:5)

³⁸Nyā le ɪ a kpɛɛ ni a nedɔɔ. ³⁹A ayi sɔɔ mi ni nyā, 'Nō a fɔ tɔ sɔɔ a fɔ kaar.’

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

⁴⁰A Mosesi nɛɛr a jaa ni a Nāaŋmun 'ye'yerbe wiilfo kpākpāana na a binfo nyāna.”

⁴¹A Faraseemune na wa 'mataa, Yesu sɔɔr ba naa.

⁴²“Ŋmɪne le yi tɪɛr a Nɪ-iraa ye le? An bie le wɔ l?” Ka ba 'yer kɔ wɔ, “David bie le.”

⁴³Ka a Yesu sɔɔr ba, “Ŋmɪne le ka a nāa David a Nāaŋmun Siɛ na dɔɔ kpe, a wɔ bɔɔl wɔ ɪka, 'N Soro?’ Bojūu wɔ 'yer naa ɪka, ⁴⁴'A Soro 'yer kɔ a n Soro, “Jāne a n nūsɔɔ jie, ka n wa de a fɔ dōdēme ka ba ɪ a fɔ gbɛɛ dɔɔlfo jie.”’

(Yiel Gān 110:1)

⁴⁵Ala ɪ David bɔɔl wɔn wɔ ɪka, 'N Soro,’ ŋmɪne wɔn ure wa ɪ a wɔ bie?” ⁴⁶An yi a daar 'lɔnɔ chiine, nɪre jaa ba le haa nɛɛ 'yer 'yer ɛ bu le 'la sɔɔr sɔɔrfɔ jaa go ɛ.

23 Yesu pāa 'yer kɔ a nyok bala ni a wɔ poturbo, ²“A nɛɛr wiwilbe ni a Faraseemune jāne na a

Mosesi dakɔɔ ju. ³A le jūu, yi maala a le ban wile ti na yi turo, ti yi ta maala a le ban maala ɛ, bojūu ba maa turo a le ban wile ɛ. ⁴Ba ma lūn tuor tur tuo nɔbe, ti maa sɔɔ de a ba nubir sur ɛ.

⁵“Ye le jaa ban tōnɔ, ba ma bɔɔkɔ naa ɪka nɔbe ba nye ba, na ba ma lū a fɔɔr a ba jur kɔ, ti na ba ma su fuusi ban ma sɛ bonsi 'yɔɔ jaa venɛɛ. ⁶Bala wa lɔɔ taa dire, a ji'yɔɔnɔsi jie le ba ma nō ɪka ba jāne, ni a ba lɔɔfɔ jiiir a jibere jiiir. ⁷Ala ti na ba ma bɔɔkɔ ɪka bama puoro ba a dar kɔ, na ba ma bɔɔkɔ ɪka nɔbe ba bɔɔl ba, Wiwilbe.

⁸“Yi ta sɔɔ ka ba bɔɔl yi, Wiwilbe ɛ, nukpɛɛ bō'yen tɛɛ le yi tara. Yi jaa un yɛɛr. ⁹Yi ta bɔɔl nɪre jaa yi, sāa a wer kɔ ɛ, bojūu yi tara na Sāa bō'yen na be a saaju.

¹⁰Bu yi ta bɔɔl nɪre jaa wiwile ɛ, bojūu yi tara na Wiwile bō'yen tɛɛ na ɪ a Nɪ-iraa. ¹¹A 'lɔ na bɔɔkɔ ɪka wɔ ɪ a yi kpɛɛ wɔ ɪ a yi tɔtɔnɔ. ¹²Nɪre 'lɔ na 'mɔkɔ a wɔ māɛ

ire ni, Nāaŋmun na suun wɔn pīlem tiche nure 'lo mi na siir wɔ mǎe Nāaŋmun na 'mɔɔ wɔn ka wɔ do.

¹³ "Tiche nebieŋ ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi kɔɔn a nibe var bar a Nāaŋmun nāalɔɔ kɔ. Yin mǎe ba kpiere ε, ti na yi kɔɔn var a bala na bɔɔɔ a kpefɔ bar. †

¹⁵ "Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi ma kɔn jitebe ni a man kɔ na yi ti 'yer lɛb nure tier, yin wa tɔɔ wɔ ka wɔ kaara a yi kaar, yi ma lɛb wɔ naa ka wɔn di dɔɔɔ a bŋu dagel pɔ a yi kaar.

¹⁶ "Nebier ben a bala na i jɔn ti na ba tɔɔɔ a jɔn, na ba ma 'yer ika, 'Nure 'lo na kɔn a Nāaŋmun puorfɔ yir a ba i tuo ε, tiche nure 'lo na kɔn a selma 'lo na be a Nāaŋmun puorfɔ yir a lŋ wɔ naa.' ¹⁷ Yi in jɔn na yi i kɔɔ. Buor le i kpeɛ, a selma bu a Nāaŋmun yir 'lo na maal a selma ka wɔ i a cheche? ¹⁸ Yi mi 'yer naa, 'Ala i nure kɔn na a Nāaŋmun bɔɔɔ lofɔ jie, a ba tuo ε, tiche ala i nure kɔn na a Nāaŋmun kɔfɔ 'lo na dɔɔɔ a jie, a lŋ wɔ naa.' ¹⁹ Yin jɔn banya. Buor le i kpeɛ, a kɔfɔ bu a Nāaŋmun bɔɔɔ lofɔ jie na ma vɛ ka wɔ i cheche? ²⁰ A le jŋu, nure 'lo jaa na kɔn a Nāaŋmun bɔɔɔ lofɔ jie, kɔn wɔ naa ni bon jaa na dɔɔɔ a wɔ ju. ²¹ Nure 'lo mi na kɔn a Nāaŋmun yir, kɔn wɔ naa ni a nure 'lo na jāne a be. ²² Nure 'lo mi na kɔn a saaju, kɔn naa a Nāaŋmun nǎkɔɔ ni a nure 'lo mi na jāne a be.

²³ "Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi ma ir a bonsi kɔ jiiŋ pie pɔ bɔ'yen lɔɔn badɔɔ gba vaar kɔ Nāaŋmun, ti na yi tɔr a Nāaŋmun neer ala na ture bar na i yelmǎe sɔr tufɔ, ni baal kaafɔ ni yelmǎe tarfɔ. A anyǎ le a sɛε ika yi turo ti na yi taa ire amune bara ε. ²⁴ Yin jɔɔɔɔɔ ba nyǎ. Yi ma chuor a jāajubil bar ti ma vɔl a nyɔɔma.

²⁵ "Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi ma pɛen a ŋmanyuraa ni a ladi-
raa a yɔɔ tiche ka a pɔɔ sɛen bɔɔgar ni nyuur. ²⁶ Yin Faraseemune na i jɔn. Yi ma dɔɔ pɛε a ŋmanyuraa pɔɔ tiche ka a yɔɔ mi pǎa pɛε a yɔɔ ka a vɛle.

²⁷ "Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi kaara fika yar ban pǎe ka a vɛle, tiche ka a pɔɔ kɔ tara nibe kɔɔ ni dɛer jaa bɔɔɔ.

²⁸ Le ni wɔ ju mi le a yin a yɔɔ, yi in nitor a yi taaba sē, tiche a yi pɔɔm, yi tara na neer ayi ni putuyele.

²⁹ "Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yi men a Nāaŋmun 'ye'yerbe yar, ti na chɔɔɔ a bala na tor yar, ³⁰ ti na yi 'yer ika, 'Sin ta be be a si sǎakpǎmune sɔɔ, si kɔ naa ta pɔɔ ba kɔ a Nāaŋmun 'ye'yerbe ε.' ³¹ A nitɔ jŋu yi din a yi mǎe dǎasε ika yi in a nibe bala na kɔ a Nāaŋmun 'ye'yerbe bibiir. ³² Yi baar baar a le a yi sǎakpǎmune na dɔɔ i.

† A gǎma amune kɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ pie ni anaar ε ika, ¹⁴ Nebier ben a yin nee wiwiilbe ni a Faraseemune na i a neer ayi dēme sē. Yin le ma fɔb a kɔɔɔ a ba yie na yi ma sɔɔr Nāaŋmun kor wile nibe. A le jŋu yin le a Nāaŋmun na ge yɔɔ.

³³ "Yin waa bibiir, ŋmune yin ure wa chǎε a bŋu dagel kŋu. ³⁴ A le jŋu in tɔn Nāaŋmun 'ye'yerbe, yēn dēme, ni a wiwiilbe, ka yi kɔ bamune yɔɔl a daa ju, yin kɔɔn bamune na yi fɔb ba a yi lɔɔfɔ jiiŋ, ti na yi pǎa tulo yɔɔɔ bɔɔɔ ba a tēn a jaa. ³⁵ Ka a na di yi a nibe bala na i a nitor ba bɔɔ yele jaa yin kɔ, piel a Abel jǎl sɔɔ ti tǎn a Jekariya bidaba Barakiya ban kɔ a Nāaŋmun bɔɔɔ lofɔ jie ni a puorfɔ jie chara kɔ. ³⁶ Yelmǎε le n 'yerε kɔɔ yi, a yin dŋna nibe na nyen gefɔ a yele anyǎna jŋu.

³⁷ "Pa yin Jerusalem nibe, a yin na ma kɔɔ a Nāaŋmun 'ye'yerbe na yi kɔɔɔ a bala a Nāaŋmun na tɔ a yi sē ni kɔsɔbe, nye le an ma ure ma vɔlaa jǎ ka n ma bɔɔɔ ika n kaal a fɔ bibiir 'mataa fika nɔɔ na ma ŋun a wɔ bil, tiche ka faa bɔɔɔ ika fɔ maal a le ε. ³⁸ A le jŋu n bar a fɔ tēε kɔ fɔ ka wɔ i dakpolo. ³⁹ Yelmǎε le n 'yerε kɔɔ yi ika yi kɔ le nye ma go ε, wa ti tǎn yin na 'yer ika, 'Nāaŋmun wɔ sɔɔ a 'lo wɔn tɔ.' "

(Yiel Gǎn 118:26)

24 Yesu na wa yi a Nāaŋmun puorfɔ yir kɔ na wɔ chiine, a wɔ poturbo turo wile ika wɔ nye le ban me a Nāaŋmun puorfɔ yir ka wɔ kaara. ² Be le a Yesu 'yer kɔ ba, "Mi yi mi nye naa anyǎna a jaa? Yelmǎε jaa le n 'yerε kɔɔ yi, a kɔsɔvɛl anyǎna āsɔɔ jaa kɔ le wa chene dɔɔɔ a wɔ tɔ ju ε. Ban wa dǎn a jaa lɔb."

³ Yesu na wa do jāne a Olive Tɔɔju, a poturbo wan a wɔ sē a ba tɛε wa sɔɔr wɔ, "Yer kɔ si a daar 'lɔnɔ a anyǎna ni na i. Bo le na i a jāne a fɔ waa sɔɔ ni a wer baarfɔ daar?"

⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yi bɔɔn sɔ ka nure jaa ta wa bel yi ε. ⁵ Bojŋu, niyɔɔ na de naa maa yuor waan wa 'yerε, 'Maa le a Ni-iraa,' na ban bel niyɔɔ. ⁶ Yin wa wɔn tam, ka ba 'yerε a tam 'yer, yi ta mure ε. A le na i naa, tiche a wer baarfɔ chene na be puor. ⁷ Paal dɛdɛme na yin tam, ka a nǎmune mi yi tam ka kɔ mi lo ka a tēε jiiŋ amune dɔɔnɔ. ⁸ A dɔɔɔ anyǎna, an kaara fika a kɔɔ na ma dɔɔɔ ka a wɔnɔ wɔ.

⁹ "Ban pǎa nyɔɔ yin chiin na ba ti kɔb yi na ba kɔ yi, ka a paalsi a jaa 'laar yi, yin kɔɔ ma jŋu. ¹⁰ Niyɔɔ na bar a ba kɔfɔ, na ba gar 'yɔɔ taa na ba 'laar taa. ¹¹ Jir ŋmarba 'ye'yerbe na wan wa 'yerε bele niyɔɔ. ¹² Niyɔɔ ni na tɔr Nāaŋmun nee, ba kɔ nɔ taa ε. ¹³ Tiche nure nyǎ na ara ti tǎn a baaraa Nāaŋmun na faa wɔ naa. ¹⁴ Ban mɔɔl a Nāaŋmun nāalɔɔ 'yer nɔɔ nyǎ a wer wɔ jaa ka a i dǎasε a paalsi a jaa kɔ, tiche ka a wer pǎa baar.

¹⁵ "Yin wa nye naa a yele 'lo a Nāaŋmun na 'laar na waara ni sɔɔfɔ ka wɔ be a jicheche 'lo nitǎa le a Nāaŋmun 'ye'yerε Daniɛl na dɔɔ 'yer. Vɛ ka a nyǎ na kara bɔɔ a par.

(Daniɛl 9:27)

¹⁶ Yin wa nye a le a nibe bala na kpiere a Juda, ba jo do a tɔɔ ju. ¹⁷ Nure jaa na be gar ju, wɔ ta suu a die kɔ ti de bon jaa ε. ¹⁸ 'Lo mi na be a puo kɔ wɔ ta kul a yir ti de a wɔ fuu ε. ¹⁹ A bɔbir nyǎna wa vɛ an in tuo kɔ a kɔɔɔɔ ni a bala na tara a bi'yensɔ. ²⁰ Yi sɔɔɔ

Nāaḡmun ka a yɪ jofu ta ɪ sãe ε, bu a Pēnfu Bɪbir Daar ε. ²¹ Nāaḡmun na maal a wer wa tãn a pōpāanyã, baa di a dɔɔye nyã bɔɔ ε, bu dɔɔye kō le wa jā wɔ go ε. ²² Ala ɪ a Nāaḡmun ba ḡmaa a ber ala bar ε, nɪre kō le chene go ε. Tɪche a bala wɔn chel ir jūu wɔn ḡmaan a ber bar. ²³ A le daar nɪre wa 'yer yɪ ɪka, 'Nye a Nɪ-iraa,' bu 'Lɔ nɪ nyã,' yɪ ta sɔɔ de ε. ²⁴ Bojūu jirsɪ Nɪ-irsa nɪ jirsɪ 'ye'yerbe na wa naa wa tōnɔ ne'maa tōmɔ na ba bel nɪbe bamɪne ala ɪ ba tōɔ naa ban 'mantaa bel a bala a Nāaḡmun na chel ir. ²⁵ Yɪ nyε, n den nie 'yerε kɔɔ yɪ.

²⁶ "A le jūu, bala wa 'yer kɔ yɪ ɪka, 'Nye 'lɔ nɪ nyã a dālɔɔ ju,' yɪ ta yi a be ε. 'Bala wa 'yer nyε, 'lɔ nɪ nyã a die pɔ,' yɪ ta sɔɔ ε. ²⁷ A le a saa nyɔɔfɔ na ma yi a mōtōɔ purfɔ jie na wɔ chaar 'yōɔ a mōtōɔ mɔɔfɔ jie, le le a maa Nɪsaal Bie waa mɪ na kaara. ²⁸ Jie 'lɔ jaa bōkūu na be, be le a sɪdumo ma 'laara.

²⁹ "Ajienaa, a ber anyãna a dɔɔye baarfɔ puor, 'A mōtōɔ na lii naa, ka a chuu mɪ kō le chaar ε, ka a ḡmerbie pɔɔ yire a saaju loro, ka a saaju bonɪ a jaa dōɔnɔ.' *(Isaiya 13:10)*

³⁰ "A sōɔ 'lōnɔ le ban nyε a maa Nɪsaal Bie na waara a julōjuur pɔ, ka a paalɪ a jaa na be ka a wer pɔ kōnɔ. Ka ba nyε a maa Nɪsaal Bie na yi a saaju a julōjuur pɔ, waara nɪ kpēɔ nɪ tur. ³¹ Wɔn tōn a wɔ malakasɪ ka ba pēel a ul kpēɔ jaa na ba bɔɔl a nɪbe bala wɔn chel ir a wer wɔ jaa 'mataa.

³² "Yɪ de a pɔlɔɔl tɪer ye le jān yē. 'Lɔ wa tɔɔɔ a vaar, yɪ bōɔn ɪka a tɔɪ sɔɔ gbɔɔ naa. ³³ A le nɪ wɔ ju mɪ le, yɪn wa nyε a yelsɪ anyãna, yɪ bōɔn ɪka a maa Nɪsaal Bie waa gbɔɔ naa jaa yēyē. ³⁴ Yelmãe le n 'yerε kɔɔ yɪ ɪka, a pōpāanyã nɪbe kō kpi baar ε, wa tɪ tãn a yelsɪ anyãna na ɪ. ³⁵ A saaju nɪ a wer na wa baaraa, tɪche maa 'yerbie 'lɔ kō wa baar ε.

³⁶ "Nɪre jaa ba bōɔ a bɪbir nyã ε, bu a sōɔ ε, a malakasɪ mɪ gba na be a saaju ba bōɔ ε, bu a Bie ε, ka a Sãa tɛε ba le bōɔ ε. ³⁷ A le an dōɔ kaara a Nowa sōɔ, le le an mɪ na kaara a maa Nɪsaal Bie waa sōɔ. ³⁸ Bojūu sere, tɪche ka a kōpaalaa wa nɪbe dire na, tɪ nyuro, ka dɔɔɔ nɪ pɔɔ kulo taa, tɪ tãn a bɪbir 'lɔ a Nowa na kpe a daka bulomtum pɔ. ³⁹ Baa bōɔn ε, tɪ tãn a sōɔ 'lɔ a kōpaalaa na wa dɪ ba, le mɪ le an kaara a maa Nɪsaal Bie waa daar. ⁴⁰ Nɪbe ayi na ben puo pɔ, ka a Nāaḡmun wa de a āsɔɔ chiin tɪ bar a āsɔɔ. ⁴¹ Pɔɔ ayi na 'mantaa nɪene jō ka a Nāaḡmun wa de a āsɔɔ chiin tɪ bar a āsɔɔ.

⁴² "A le jūu yɪ kaara sō, bojūu yaa bōɔ a bɪbir 'lɔ a yɪ Soro nɪ na wa ε. ⁴³ Tɪche yɪ bōɔn a ye le anyã par, a yir sɔɔ ta bōɔn a sōɔ 'lɔ a nãnyie na waara a tãɔɔ, wɔ kō naa gur ε, ka a nãnyie wa kar kpe wɔ a yir ε. ⁴⁴ A le jūu, yɪ mɪ guro a yɪ mãe, bojūu a maa Nɪsaal Bie na wan a sōɔ 'lɔ yɪn kō bōɔn ε.

⁴⁵ "An le a nɪre 'lɔ na ɪ a yē nɪ a yelmãe sɔɔ a wɔ nɪkpēε na 'yōɔ ka wɔ kaara wɔ a yir na wɔ kɔɔ a tōtōnɔ bɔ a ba bōdiir a sōɔ 'lɔ wɔn 'yōɔ wɔ? ⁴⁶ An ɪn bɔɔsɔn kɔ a tōtōnɔ nyãna a wɔ nɪkpēε na wa nyε ka wɔ ɪre a le.

⁴⁷ Yelmãe le n 'yerε kɔɔ yɪ, wɔn vɛn ka wɔ kaara a wɔ bonɪ a jaa. ⁴⁸ Tɪche ala ɪ a tōtōnɔ nyãna ɪn putusɔ na wɔ tɪer a wɔ nyãna pɔ ɪka, a n nɪkpēε kor naa, ⁴⁹ tɪ piel gere a tōtōnɔ bala na be a yir tɪ pãa ma di na wɔ ma pɔɔ a dānyurbo pɔ, ⁵⁰ a wɔ nɪkpēε na wa dūu wɔ naa a bɪbir 'lɔ wɔn ba tɪer nɪ a sōɔ 'lɔ wɔn ba bōɔn ε. ⁵¹ Wɔn ḡma wɔn gbɔl gbɔl 'yōɔ a neer ayi dēme pɔ, be le ban kōnɔ tɪ kɔɔ nyɪme.

25 "A sōɔ 'lōnɔ, a Nāaḡmun nãalōɔ na kaara fɪka pɔɔsarsɪ pie na de a ba fãtɪne ɪka ba tɪ tuor a pɔɔ paalaa nɪ a wɔ sɪre. ² Ka a ba anūu ɪ jɔɔ, tɪche ka a ba anūu mɪ ɪ yē dēme. ³ A jɔɔ bala den a ba fãtɪne tɪche baa de kãa pɔɔ ε, ⁴ tɪche ka a ba anūu bala mɪ na ɪ a yē dēme, de kãa pɔɔ a ba fãtɪne pɔ. ⁵ A pɔɔ paalaa sɪre na wa kor a waa jūu, gōɔ kpe ba naa ka ba gã gur.

⁶ "A tãɔɔ bãɪn le ba ḡme chelma tãna 'yerε, 'A pɔɔ paalaa sɪre waara, yɪ yi wa tuor wɔ yooo.'

⁷ "A pɔɔsarsɪ pie banyãna vaan ir tɪe tɪe a ba gonɪ 'yōɔ a ba fãtɪne pɔ. ⁸ A jɔɔ bala 'yer kɔ a yē dēme, 'Yɪ pɔɔ a yɪ kãa amɪne kɔ sɪ, a sɪ bonɪ kpīine naa.'

⁹ "Be le ka a yē dēme bala 'yer kɔ ba, 'Kai, a kō ta sɪ nɪ a yɪn ε. Yɪ chen a be ban daara na yɪ tɪ da.'

¹⁰ "Tɪche, ban ɪɔɔb chiine a dafɔ jie, a pɔɔ paalaa sɪre wa naa, ka a bala jaa na chɔɔɔ 'mataa kpe a pɔɔ paalaa kulfɔ jie, tɪ na ba nyɔɔ a pãn pɔɔ.

¹¹ "A jɔɔ anūu bala mɪ wa bɪer wa na ba mɪ wa kpooɔ a pãn 'yer, 'Nɪkpēε, nɪkpēε, yuo a pãn ka sɪ kpe.'

¹² "Tɪche ka wɔ 'yer kɔ ba, 'Yelmãe jaa, n ba bōɔ yɪ ε.'

¹³ "A le jūu yɪ gu yɪ mãe bojūu yaa bōɔ a bɪbir bu a sōɔ ε.

¹⁴ "A mɪ le nyentãan go fɪka daba kōɔ na bɔɔɔ yɔfɔ na wɔ bɔɔl a wɔ gbãgbaar 'mataa de a wɔ bonɪ pō ba.

¹⁵ Wɔ kɔn āsɔɔ selbie anūu, na wɔ kɔ āsɔɔ mɪ selbie ayi na wɔ kɔ āsɔɔ mɪ selbir bō'yen. Wɔ ma kɔn āsɔɔ jaa man a wɔ fɔɔ, tɪ na wɔ yɔ. ¹⁶ A 'lɔ na de a selbie anūu tɪ yar nyε selbie anūu tōnɔ dɔɔl. ¹⁷ A 'lɔ mɪ na de a selbie ayi tɪ yar mɪ nyε selbie ayi tōnɔ dɔɔl. ¹⁸ Tɪche a 'lɔ na de a selbir bō'yen tɪ tuun bɔɔ de a wɔ nɪkpēε selbir ūu.

¹⁹ "An wa kor bãlãa ka a gbãgbaar bala nɪkpēε wa wa ɪka ba guor a selbie ye le. ²⁰ A 'lɔ na de a selbie anūu waan na selbie anūu wa 'yer, 'Nɪkpēε, selbie anūu le fɔ dōɔ kɔ ma, nyε selbie anūu tōnɔ le n nyε dɔɔl.'

²¹ "Ka a wɔ nɪkpēε 'yer kɔ wɔ, 'Fɔ tōn vɪla, gbãg-bamãe le fɔ ɪ. Fɔ tara na yelmãe a bōbile pɔ, ɪn 'yōɔ fɔn ka fɔ kaara bōyɔɔ. Wa pɔɔ ma ka sɪ 'mataa dire a nōɔ.'

²² "A 'lɔ mɪ wɔn kɔ a selbie ayi wa 'yer kɔ a wɔ nɪkpēε, 'Fɔ dōɔ kɔ ma selbie ayi, nyε selbie ayi tōnɔ le n nyε dɔɔl.'

²³ "Ka a wɔ nɪkpēε 'yer kɔ wɔ, 'Fɔ tōn vɪla, gbãg-bamãe le fɔ ɪ. Fɔ tara na yelmãe a bōbile pɔ, ɪn 'yōɔ fɔn ka fɔ kaara bōyɔɔ. Wa pɔɔ ma ka sɪ 'mataa dire a nōɔ.'

²⁴ "A 'lɔ mɪ wɔn kɔ a selbir bō'yen wa 'yer naa, 'Nɪkpēε, n bōɔn na fɔn ɪ nɪbikōo sɔɔ na fɔ ma ḡma a be fɔn ba bɔɔ ε, na fɔ ma wob a be fɔn maa yaar bar ε.

²⁵ Ala le so ka dābāe kpe ma ka de a fɔ selbir ti ũu bar. Nye a fɔ selbir.'

²⁶ "Ka a wɔ nɪkpɛɛ 'yer kɔ wɔ, 'Fɔɔ gbāgbaputuo ni koro sɔɔ nyā. Fɔn ben bɔɔnɔ ũka n ma ũman a be in maa bɔr ε, naa wob a jie 'lo in maa jaar bar ε, ²⁷ a ta seen ũka fɔ ta de a n selbir ti yɔɔ a libie yir pɔ, ka maa ta wa lieb wa ka n nye tɔnɔ dɔɔl ε?

²⁸ " 'Yi faa a selbir bɔ'yen a wɔ sɛ na yi kɔ a nɪre 'lo na tara a selbie pie. ²⁹ Nɪre 'lo jaa na tara kɔɔ, ban kɔ wɔn kɔɔ pɔɔ ka ba tara kɔɔ tɔche a nɪre 'lo na ba tara bon jaa ε, a bālāa 'lo wɔn tara gba ban faan yin a wɔ sɛ. ³⁰ A gbāgbaburbur nyā 'lo, yi de wɔ lɔb bar yɔo be le ban kɔnɔ ti kɔɔ nyɪme.'

³¹ "A maa Nɪsaal Bie wa wa a n tuur pɔ, ni a n malakasi ba jaa, in wa jāne naa, a n tuur nālɔɔ dakɔɔ ju. ³² A paalsi a jaa na pāa lɔɔ taa a n niem, ka n pāa oor a nɪbe nɪtāa le pechine na ma oor a piir ni a bɔɔr. ³³ In oon a piir bar a n nɪsɔɔ jie, tɔche ka a bɔɔr ni ara a n gɔbaa jie.

³⁴ "Ka n pāa 'yer kɔ a bala na be a n nɪsɔɔ jie, 'Yi wa, yin a n Sāa Nāanɪmɪn na sɔɔ. Yi wa kpe a Nāanɪmɪn nālɔɔ pɔ, de a yi nābomo wɔn chɔɔɔ bin gun yi a wer pielfɔ sɔɔ. ³⁵ Bojūu kɔ dɔɔ kpe ma, ka yi kɔ ma ka n di, kɔnyūur dɔɔ kpe ma, ka yi kɔ ma kɔɔ ka n nyū, n dɔɔ ũ sāan ka yi ir ma sāan. ³⁶ N ba dɔɔ tara bɔsursi ε, ka yi kɔ ma fuu ka n su, n dɔɔ biere ka yi sāa ma. N dɔɔ be pɔɔɔ die pɔ, ka yi wa piir ma kaa.'

³⁷ "A numɪn na pāa lieb sɔɔr wɔ, 'Si Soro, nyɪne le si nye fɔ, ka a kɔ kpe fɔ, ka si kɔ fɔ bɔdiir a fɔ di, bu ka kɔnyūur kpe fɔ, ka si kɔ fɔ kɔɔ a fɔ nyū? ³⁸ Sɔɔ buor le si nye fɔ, ka fɔ ũ sāan ka si ir fɔ a sāan, bu ka faa tara bɔsursi ε, ka si kɔ fɔ fuu a fɔ su? ³⁹ Sɔɔ buor le si nye fɔ, ka fɔ biere, ka si ti piir fɔ kaa, bu sɔɔ buor le ba nyɔɔ fɔ pɔɔ ka si chen ti piir fɔ kaa?'

⁴⁰ "A nāa na 'yer kɔ ba, 'Yelmāe le n 'yere kɔɔ yi, a le yin dɔɔ maal kɔ a nɪba'yɔɔnɪ bala na ũ a n softɔ, maa le yi maal kɔ.'

⁴¹ "Tɔche na wɔ pāa 'yer kɔ a bala ni na be a wɔ gɔbaa jie, 'Pɔ 'yɔɔfɔ turo yi naa, yi kɔɔ chen be na yi ti kpe a būu 'lo a Nāanɪmɪn na gɔɔɔ gun a tu ni a wɔ malakasi. ⁴² Bojūu kɔ dɔɔ kpe ma, ka yaa kɔ ma bon jaa ka n di ε. Kɔnyūur dɔɔ kpe ma, ka yaa kɔ ma kɔɔ ka n nyū ε. ⁴³ N dɔɔ ũ sāan, ka yaa kaa ma sāan kaa fɔ ε, n ba tara bon jaa na su ε, ka yaa kɔ ma fuu ka su ε, ka n biere, bu be pɔɔɔ die pɔ, ka yaa wa piir ma kaa ε.'

⁴⁴ "Ka ba pāa ni lieb sɔɔr wɔ, 'Si Soro, sɔɔ buor le si nye fɔ, ka a kɔ kpe fɔ, bu ka a kɔnyūur kpe fɔ, bu ka fɔ ũ sāan, bu ka faa tara bon jaa na su ε, bu ka fɔ biere, bu ka fɔ be pɔɔɔ die pɔ, ka saa kaa fɔ ε?'

⁴⁵ "Wɔ 'yer kɔ ba, 'Yelmāe le n 'yere kɔɔ yi, yin ba maal kɔ a nɪba'yɔɔnɪ bala āsɔɔ ε, maa le yaa maal kɔ ε.'

⁴⁶ "A nɪbe banyāna na chen a dɔɔye 'lo na ba tara baarfɔ jie, tɔche ka a numɪn ni chen a nyevɔr na ba tara baarfɔ jie."

26 A Yesu na wa 'yer a anyāna a jaa baar, wɔ 'yer kɔ a wɔ poturbo, ² "Yi bɔɔnɔ ũka a chen ber ayi ka a Gōl Bar Difɔ na ta, ka ba na de a maa Nɪsaal Bie tur ka ba kpa ma a daa ju."

³ A Juu nɪbe bɔɔrlo nɪbere ni a nɪbere lɔɔ taa a bɔɔrlo nɪkpɛɛ yir na di Kayafasi, ⁴ na ba bɔɔrlo vuo ban na tu nyɔɔ a Yesu na ba kɔ. ⁵ Tɔche ka ba 'yer, a ta ũ a Gōl Bar Difɔ sɔɔ ε, ka jɛer taa ũre wa ir a chara pɔ ε.

⁶ Yesu na wa be a Betani a Simon 'lo na dɔɔ ũ a kɔkɔmɔ yir, ⁷ ban wa jɛ dire, pɔɔ kɔɔ waan na pārtɔvɪla ni kānyūu kɔɔ dafɔ na ba wɔnɔ ε, na wɔ kpaar dɔɔl a Yesu ju.

⁸ A poturbo na wa nye a le, ba nyen suur na ba 'yer, "Bo le so ka wɔ sɔɔnɔ a kānyūu nyā bar a nɪtɔ? ⁹ Fɔn taa den a kānyūu anyāna da libiyɔɔ de kɔ a nɔn dɛme."

¹⁰ Yesu na bɔɔnɔ a ba tɪer, wɔ 'yer kɔ ba, "Bāa 'yɔɔ le yi mii 'yɔɔ wɔ? Wɔ maal vɪla kɔ ma. ¹¹ A nɔn dɛme 'lo, yin ni bala ben ka tɔche maa kɔ be a yi sɛ sɔɔ jaa ε. ¹² Wɔn kpaar a kānyūu anyāna 'yɔɔ ma, wɔ maal a le chɔɔɔ ma gun a n ũufɔ. ¹³ Yelmāe le n 'yere kɔɔ yi, jie jaa ban wa mɔɔl a 'yer nɔɔ nyāna a wer wɔ jaa pɔ, ban 'yer naa a le a pɔɔ nyā na ũ na ba chene tara a wɔ tɪer."

¹⁴ A Pie Ni Ayi bala āsɔɔ ban bɔɔlɔ Judas Isukariyot chen a Juu nɪbe bɔɔrlo nɪbere sɛ ¹⁵ ti sɔɔr ba, "Bo le yin kɔ ma ala ũ n de wɔn 'yɔɔ a yi nuur kɔ?" Ba sɔɔ selbie lɪjer ni pie kɔ wɔ. ¹⁶ An yi a sɔɔ 'lɔnɔ wɔ bɔɔrlo na vuo wɔn na tu de a Yesu 'yɔɔ a ba nuur pɔ.

¹⁷ A bɪbir dɔɔ 'lɔnɔ ũ naa a Paanɔkɔo Lɔɔfɔ, ka a Yesu poturbo wa sɔɔr wɔ, "Nyɪne le fɔ bɔɔrlo ũka si chen ti chɔɔɔ a Gōl Bar nyā Difɔ bar ka si ti di?"

¹⁸ Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi chen a tɛe pɔ, daba kɔɔ sɛ na yi ti 'yer kɔ wɔ, 'A wiwile 'yer naa, a n sɔɔ gbɔr naa, ka maa ni a n poturbo na di a Gōl Bar Difɔ a fɔ yir.' " ¹⁹ A poturbo in a le jaa a Yesu na 'yer ũka ba ũ. Ka ba maal a Gōl Bar bɔdiir.

²⁰ A jānɔɔr na wa ta, Yesu ni a wɔ poturbo Pie ni Ayi wa jɛn jil a bɔdiir na di. ²¹ Ban wa dire, wɔ 'yer kɔ ba, "Yelmāe le n 'yere kɔɔ yi ũka, a yi āsɔɔ na gar 'yɔɔ ma."

²² Be le ka ba jaa pɔɔr sɔɔ ka ba sɔɔr wɔ bɔ'yen 'yen, "An in maa le kɔ, n Soro?"

²³ Ka a Yesu 'yer, "A 'lo in 'mataa tun ala bɔ'yen pɔ le na gar 'yɔɔ ma. ²⁴ A maa Nɪsaal Bie na kpi naa nɪtāa le ban seb a Nāanɪmɪn gān pɔ. Tɔche nɛbier ben a nɪre 'lo na gar 'yɔɔ a maa Nɪsaal Bie wɔn din dɔɔye gar nɪre jaa. Bala ta ba dɔɔ wɔ ε, ala sa."

²⁵ Judas a 'lo na gar 'yɔɔ wɔ sɔɔr, "An in maa le kɔ, Wiwile?" Ka a Yesu sɔɔ, "Kɔ, fɔɔ le."

²⁶ Ban wa dire, Yesu den a paanɔɔ puor Nāanɪmɪn yāan na wɔ ũma de kɔ a wɔ poturbo, ti na wɔ 'yer, "Yi de 'wɔɔb, a maa āgān le."

27 Wš le den a ηmele 'lo ban nyuro ni, na wš puor Nāaηmun yāan ti le de kš ba, "Yi jaa yi de nyū. 28 A anyāna le i a n jāi na i a neturaa un tara ni yi na tara kpē. An kpaar na a faa niyok ka yelbier vē kofš be be. 29 N 'yere na kšok yi ika, n kš le nyū a dāa anyāna ε, wa ti tān a daar 'lōnō un na 'mataa nyūn yi a dāpaalaa a n Sāa nāalōš pō."

30 Ban wa yiel a yiel dān Nāaηmun, ba suun chen a Olive Tur Tō ju.

31 Yesu 'yer kš ba, "Yi jaa na jon a tāšok nyāna ti bar ma a n yō, a maa jūu. A seb a Nāaηmun gān pō ika, 'In ηme naa pechine kš ka a piir yēyel.'

(Jekariya 13:7)

32 Tiche maa wa ir a kūu pō, un dōš yun nie chen a Galilee."

33 Ka a Pita 'yer kš wš, "Ala i ba jaa šokn bar fš a fš jūu, maa 'lo kš bar fš ε."

34 Yesu 'yer kš a Pita, "Yelmāe le n 'yere kšok fš, ika a tāšok nyāna a nrdōš kš kš ε, tiche ka fš chiir ma gbεε ata."

35 Tiche ka a Pita 'yer kš wš ika, "Ala i maa ni fšš na 'mataa kpi gba, ti n kš 'yer ika n ba bōš fš ε." Ka a poturbo bala mi na che 'yer a le ne.

36 Yesu ni a wš poturbo chen a jie 'lo ban bšok a Getsemani, ka wš 'yer kš ba, "Yi jāne a kana tiche ka n chen ti šokn Nāaηmun." 37 Be le wš tara Pita ni Jebedee bibiir ayi ka a wš pšok šōk jaa ka tier nyok wš. 38 Ka wš 'yer kš ba, "N tier šōk naa, ti nyetāan kūn, yi jāne a ka na gu ma."

39 Wš chen a niem bālāa ti lo kpa tēe šokn Nāaηmun 'yere, "N Sāa ala i a tara naa i fš kš, vē ka a dšok ηmele nyāna po ma. Tiche a ta i le maa na bšok ε, ti a i a le fšš na bšok."

40 Wš i leb wa a poturbo sē wa nye ka ba guro. Ka wš 'yer kš ba, "A mō yi kš tōš jē bālāa jaa gu ma ε? 41 Yi jēš chele, na yi šokn Nāaηmun ka a beer kaa ta wa nyok yi ε. A ba tier bšok naa tiche ka a ba āgāma ba šok ε."

42 Wš le chen a gbεε ayi šok ti šokn Nāaηmun. "N Sāa, ala i a dšok ηmele nyā kš tōš po ma ε, ka maa ba nyūn wš ε, fšš kšok wš i."

43 Wš le wan wa nye ka ba chene guro, bojūu gōš kpe ba naa. 44 Be le wš le bar ba ti chen a gbεε ata šok ti šokn Nāaηmun a le ne ni wš ju.

45 Wš i leb wa a poturbo sē wa šokn ba, "Yi chene na gā guro na yi pene wē? Nye, a šōk ta naa ka ban gar 'yōš a maa Nisaal Bie de wš kš a yelbe-irbe. 46 Yi vaa ir ka si chen. Yi nye a gagaraa na waara."

47 A Yesu na chene 'yere, ka Judas na i a wš poturbo Pie ni Ayi āšok, ti daasāa ni nibe na yi a Juu nibe bšok nibe sē waara ni šokn ni dakšok a wš sē. 48 A Judas dōš man ba ika, a 'lo wšn ti puor ti mšok a kšok 'lo le, yi nyok wš. 49 Ban wa ti ta, Judas kšok chen ti 'yer, "Wi-wile, n puor fš naa," ti mšok a Yesu kšok.

50 Ka Yesu 'yer kš wš, "N badaba, tō a le fšn bšok ika fš tō." Be le ba wa nyok a Yesu. 51 Be le ka a Yesu poturbo āšok na ara gbok wš vōš a šok chen a Juu dēme bšok nibe nāa gbāgbaa toor ηmaa.

52 Be le ka a Yesu 'yer kš wš, "De a šok su a šokpa pō, bala na jεεε ni a šok na kpin a šok kūu. 53 Fš tier ika n kš tōš bšok a n Sāa ka wš šōš ma ni a malakas gbulopie ni ayi bu? 54 Tiche ηmune le an ure wa i yelmāe a le a Nāaηmun gāma na 'yer ika a nitō le na i?"

55 A šōk 'lōnō, a Yesu šokn a niyok bala, "A mō nibe le n i ka yi waan šokn ni dakšok a n nyok fš jie wē? Bšok jaa le n ma jāne wile yi a puorfš yir bechaar pō, ti yaa nyok ma ε. 56 Tiche a i naa a le ka a le a Nāaηmun 'ye'yerbe na dōš 'yer a Nāaηmun gāma pō i yelmāe." Be le ka a Yesu poturbo ba jaa bar wš ti jo.

57 A bala na nyok a Yesu, chiin wš naa a Juu nibe bšok nibe nāa Kayafasi sē, ka a neε wiwillbe ni a nibe ba jaa wa iōš taa. 58 Tiche ka Pita be a puor jaa turo, na wš ti kpe a bšok nibe nāa yir bechaar pō, ti iōš jāne ni a gugurbo, ika wš nye le an na baar.

59 Ka a Juu nibe bšok nibe nibe ni a 'yer šokn nibe pāa bšok jir ηmarba ka ba na ηmaa jire 'yōš wš, ka ba na tu a be kš a Yesu. 60 Tiche baa nye yele jaa a wš 'yōš ε. Niyok daan yi ηma jiryok 'yōš wš, tiche ka a ba 'yerie i jirš. A baaraa nibe ayi daan yi 61 na ba 'yer ika, "A daba nyāna le 'yer ika, 'In tōš ηmer a Nāaηmun puorfš yir nyāna bar ti de ber ata le men wš."

62 A be le ka a Juu nibe bšok nibe nāa ir ara ti šokn a Yesu, "Faa tara 'yer jaa na 'yer bu? Bo dāasie le a anyā ban dire dšok fš?" 63 Tiche ka a Yesu i jaa gbul. Be le ka a Juu nibe bšok nibe nāa 'yer, "N šok fš naa a Nāaηmun nyā na i a šok niem, ika fš 'yer kš si, ala i fšš le i a N-iraa na i a Nāaηmun Bie."

64 Ka a Yesu 'yer kš wš, "Šōk, a le ne fšn 'yer le. Tiche yi jaa le n 'yere kšok ika daar kōš, yun nyen a maa Nisaal Bie na jāne a Kpēš šok nūsōš jie. Yi mi na le nye ma naa ka n yi a julōjuur pō waara."

65 Ka a bšok nibe nāa šok a fuu chier ti 'yer, "Wš šokn Nāaηmun yuor. Bo le so šok chene bšok dāasidirbe? Yi wōn wš šok Nāaηmun. 66 ηmune le yi tier?" Ka ba 'yer, "Wš šokn kūu."

67 Ba chir nataar 'yōš wš a nie pō, ti ma gbul nūu ηmen wš, ka bamune mi ma 'ma wš, 68 ti šokn, "N-iraa, ala i fš bšokn yele jaa wiil si a nire 'lo na ηme fš?"

69 Pita jāne naa a yōš a bechaar pō. Ka a gbāgbapokn bile āšok wa a wš sē wa 'yer, "Fš mi dōš turo a Yesu na yi a Galilee."

70 Tiche ka wš chiir a ba jaa niem ti 'yer, "N ba bōš a 'yer 'lo par fšn 'yere ε."

71 Wšn wa ti ara a dšokn neε, a kšokn bile āšok nye wš naa na wš 'yer kš a nibe na ara a be, "A daba nyā mi dōš turo a Yesu na yi a Najaretu."

72 Be le a Pita le chiir pō ti 'yer ika, "N ba bōš a daba nyāna ε."

⁷³ A ba kor ε, ka a bala na ara gbɔr a Pita mi 'yer, "Sire jaa le, fu l naa a ba ʔsɔ. A fu kɔkɔr yin fon chāa pɔ."

⁷⁴ Be le ka a Pita pɔkɔ 'yɔkɔɔ a wɔ mǎe ti mi pɔkɔ kɔrɔ ba 'yere ika, "N ba bɔɔ a daba nyāna ε." Ka a nɔraa mi tɔɔ kɔ. ⁷⁵ Be le ka Pita tier tɔ a le a Yesu na dɔɔ 'yer, "Fon chiir ma naa gbɛe ata tiche ka a nɔraa kɔ." Ka a Pita ir yi a yoo ti kɔ nɔbaal kɔn.

27 A wer na wa chaar bibio, a Juu nɔbe bɔkɔro nɔbere ni a nɔbere ba jaa lɔɔ taa guor le ban na l kɔ a Yesu. ² Ba lū wɔn tara chiin a paal Nākpɛe Pilate sɛ.

³ Judas na gar 'yɔɔ wɔ na wa nye ika ba tɔɔr a Yesu 'yer guor a wɔ kɔfɔ, wɔ pɔɔ sɔɔ naa ka wɔ le lɛb a libibie ljer ni pie na wɔ ti kɔ a Juu nɔbe bɔkɔro nɔbere ni a nɔbere. ⁴ Ti na wɔ 'yer, "N maal yelbier ni in gar 'yɔɔ nure na ba maal yelbier jaa ε." Tiche ka ba 'yer, "Si baka ba le ε? Fɔ 'yer a l." ⁵ Wɔ den a libie lɔb bar a Nānɔmɔn puorfɔ yir pɔ, ti na wɔ yi ti yɔɔ miir.

⁶ Ka a Juu nɔbe bɔkɔro nɔbere wɔb a libie na ba 'yer ika a ba sɛε ika si de yaa 'yɔɔ a Nānɔmɔn puorfɔ yir libie pɔ ε, bojūu a in jāl libie. ⁷ Ban wa guor taa baar, ba den a libie dān a lamɔr wer a jie ban ma ũno sāanba. ⁸ Le le so ka nɔbe bɔkɔ a jie nyā, "Jāl Wer," wa tǎn dūna. ⁹ A in yelmǎe ni a le a Nānɔmɔn 'ye'yere Jeremiya na dɔɔ 'yer, "Ba den a libibie ljer ni pie a le a Isural nɔbe na sɔɔ de, ¹⁰ na ba dān a lamɔr wer nɔtāa le a si Soro na 'yer." *(Jeremiya 19:1-13)*

¹¹ Yesu na wa ara a Nākpɛe Pilate niem, wɔ sɔɔr wɔ naa, "Fɔs le l a Juu nɔbe nāa ɔɔ?" Ka a Yesu 'yer "ɔɔ, a le ne fon 'yer le."

¹² A bɔkɔro nɔbere ni a nɔbere na sɔɔkɔɔ a wɔ yuor, waa 'yer 'yer jaa ε. ¹³ Be le a Pilate sɔɔr wɔ, faa 'yere 'yer jaa wɛ? Nye le ban sɔɔkɔɔ a fu yuor jā? ¹⁴ Tiche a Yesu ba haa nɛε sɔɔ wɔ ni a ala a jaa ban 'yere dɔɔkɔ wɔ ε, ka a 'maa a Pilate nɛε.

¹⁵ A lɔɔ difɔ sɔɔ wa ta, ba ma 'yer ika a Nākpɛe Pilate wɔ ir nure 'lɔ a nɔbe na bɔkɔ a kɔɔ fu die pɔ bar. ¹⁶ A sɔɔ 'lɔnɔ, ba kɔkɔn daputuo sɔɔ kɔɔ nure jaa na bɔɔ ka wɔ di Barabasɔ. ¹⁷ A le a nɔkɔ na wa lɔɔ taa, Pilate sɔɔr ba naa, "An le yi bɔkɔ ika n yuo kɔ yi, Barabasɔ bu Yesu, a 'lɔ ban bɔkɔ a Ni-iraa?" ¹⁸ Bojūu wɔ bɔkɔ naa ika a nyu-ur ban tara ni a Yesu le so ban nyɔkɔ wɔ waan a wɔ sɛ.

¹⁹ A Pilate na wa jāne a 'yer tɔkɔfɔ dakɔɔ ju, a wɔ pɔɔ tɔn 'yer wɔ, "Taa ure wa ure a daba 'lɔnɔ na ba maal bon jaa yele jaa ε, bojūu jā, n din dɔkɔε jān pɔ ni a wɔ yele."

²⁰ Tiche a bɔkɔro nɔbere ni a nɔbere 'yer kɔ a nɔkɔ ika ba sɔɔr ka wɔ yuo Barabasɔ bar, ti kɔ a Yesu.

²¹ Ka a Nāa Pilate le bɔɔ sɔɔr ba go, "A nɔbe banyā ayi, buor le yi bɔkɔ ika n yuo kɔ yi?" Ka ba 'yer, "Barabasɔ."

²² Ka a Nāa Pilate sɔɔr ba, "Ti n l nɔmɔne ni a 'lɔ yin bɔkɔ a Ni-iraa?" Ka ba jaa 'yer, "Kpa wɔ a daa ju."

²³ Ka wɔ sɔɔr ba, "Bo yelbier le wɔ l? Bo dɛε le wɔ maal?" Tiche ka ba tǎna kpɛɔ jaa 'yere, "Kpa wɔ a daa ju."

²⁴ A Pilate na wa nye bɔkɔ ika wɔ kɔ tɔɔ yele jaa l ε, tiche ka a nɔbe wɔlewɔle jaa ti gar, ka wɔ de kɔɔ pɛen a wɔ nuur a nɔkɔ niem, ti na wɔ 'yer, "Maa ba pɔɔ a daba nyā kūu pɔ ε. Yin sɛ le a be."

²⁵ Be le ka a nɔbe ba jaa 'mataa 'yer, "Vɛ ka a wɔ jāl dɔɔl a sin ni a si bibiir ju."

²⁶ Be le wɔ yuo a Barabasɔ kɔ ba. Wɔ vɛ naa ka ba fɔb a Yesu ti wɔ de wɔ kɔ a sojasɔ ka ban ti kpa a daa ju.

²⁷ Be le ka a sojasɔ tara a Yesu ti kpɛn a nāa yir kpɛε 'lɔ pɔ, ti bɔkɔ a ba taaba sojasɔ lɔɔ taa. ²⁸ Ba yaar a wɔ bonɔ bar ti de fuu jie su wɔ, ²⁹ na ba le de gɔɔr wɔb nāa jupil kaar su wɔ. Ba den dāgbal 'yɔɔ wɔ a nūsɔɔ pɔ, na ba gbur dumo a wɔ niem laara wɔ, "Yāan yooo, Juu nɔbe nāa!" ³⁰ Ba ma chir nataar 'yɔɔ wɔ ti de daa nɔmen wɔ a ju pɔ. ³¹ Ban wa la wɔ a nɔtɔ wa baar, ba yāan a fuu jie 'lɔ bar ti de a wɔ mǎe fuu su wɔ, na ba pāa de wɔ chiin ika ba ti kpa a daa ju.

³² Ban wa yi a sɔɔr pɔ, ba nyen daba na yi Sireni ka a wɔ yuor di Simon, ka ba nyɔkɔ wɔ fur wɔ ka wɔ tuo a Yesu daa. ³³ Ba ti tǎn jie ban bɔkɔ Gɔlɔgɔta, a par le ika, Julaa jie. ³⁴ Ba den tāituo 'yɔɔ dāa pɔ ika a Yesu wɔ nyū, ti wɔn wa lem kaa, wɔ tɔr bar. ³⁵ Ban wa kpa wɔ a daa ju baar, ba pɔ naa a wɔ fɔɔr nɔmen gbām bɔkɔ ala ʔsɔɔ jaa ni na di, ³⁶ ti na ba jāne a jie pire wɔ. ³⁷ Ba seb a yele 'lɔ jūu ban kɔn wɔ mar a daa ju ika, NYE A YESU, A JUU NɔBE NĀA. ³⁸ Ba mi kpan nɔfarba ayi a dabābānsɔ mi ju, ka ʔsɔɔ be a Yesu nūsɔɔ jie ka ʔsɔɔ mi be a wɔ gubaa jie. ³⁹ A bala na tala a be tɔɔ wɔ, na ba wawire jur ⁴⁰ 'yere, "A fɔs na 'yer ika fon nɔmer a Nānɔmɔn puorfɔ yir ti de ber ata men, faa a fu mǎe. Ala l fu l naa a Nānɔmɔn Bie, wa suu a daa ju."

⁴¹ Le ni wɔ ju mi le a Juu nɔbe bɔkɔro nɔbere ni a nɛε wiwiilbe ni a nɔbere mi laara wɔ, ⁴² na ba 'yere, "Wɔ faan nɔbe bamɔne, ti wɔ kɔ tɔɔ faa a wɔ mǎe ε. 'Lɔ le l a Isural Nāa, wɔ wa suu a daa ju a pɔpɔanyāna, ka si sɔɔ de wɔ. ⁴³ Wɔ sɔkɔ Nānɔmɔn. Vɛ ka Nānɔmɔn faa wɔ a pɔpɔanyāna, bojūu wɔ 'yer naa ika wɔ in Nānɔmɔn Bie." ⁴⁴ Le ni wɔ ju mi le a nɔfarba ayi bala mi ban kpa gbɔr wɔ, mi tɔ wɔ.

⁴⁵ A mɔtɔɔ na wa ara gar ju sālsɔɔ, a wer wɔ jaa sɔb naa ti tǎn a mɔtɔɔ balfɔ sɔɔ. ⁴⁶ A sɔɔ 'lɔnɔ a Yesu chir kpɛɔ jaa na wɔ 'yer, "Elou, Elou, lama sabakatanu." A par le ika "N Nānɔmɔn, n Nānɔmɔn, bo le so fon lɛb puor 'yɔɔ ma?"

(Yiel Gān 22:1)

⁴⁷ A nɔbe bala na ara gbɔr wɔ, na wa wɔ a le wɔn 'yer, ka ba 'yer ika, "Elaija le wɔ bɔkɔ."

⁴⁸ Ajienaa ka a daba ʔsɔɔ jo chen ti 'mɔkɔ sapɔ 'lɔr a dāmiir amɔne pɔ, na wɔ char daa pɔ, de kɔ a Yesu ika wɔ mɔsɔ. ⁴⁹ Tiche ka bamɔne 'yer, "Yi bar a si kaara, Elaija na wa yɔkɔ wɔ naa bu."

⁵⁰ Be le a Yesu chur kpɛɔ jaa ti ηmaa a vɔɔr.

⁵¹ Ka a Nāanmɔn puorfɔ yir pɔ, ban lū fɔbaa chɛr a saaju ti gbem a par. Ka a tɛe dām, ka a kɔsɩbe mɩ ηmer ηmer. ⁵² A yar mɩ yuo yuor, ka a Nāanmɔn nɩbe bamune na dɔɔ kpi, jɛɔ. ⁵³ Ban wa yi a ba yar pɔ a le, ka a Yesu na wa ir a kūu pɔ baar, ka ba pāa kpɛ a tɛcheche pɔ, ka nɩyɔɔ jaa ti nyɛ ba.

⁵⁴ A sojasɩ nɩkpɛɛ nɩ a bala wɔn ara nɩ na ba pire a Yesu, nyen a wɛr na dām nɩ a le jaa na ɩ, ka dābāɛ kpɛ ba, ka ba 'yer, "Yelmāɛ jaa le, a daba nyā ɩn a Nāanmɔn Bie."

⁵⁵ Pɔɔ kɔɔ mɩ dɔɔ be a be ara tɛɛr jaa kaara, bala le dɔɔ tu wɔ yin a Galilee na ba sɔnɔ wɔ. ⁵⁶ A pɔɔ banyāna pɔ le Mɛɛr na yi Magdala, nɩ Mɛɛr na ɩ Jemesɩ nɩ Josefɔ ma, nɩ a Jebedee bibiir ma.

⁵⁷ A jāanɔɔr na wa ta, a taraa sɔɔ kɔɔ na yɩ Arimatɩya ban bɔɔɔ Josefɔ, wɔ mɩ dɔɔ ɩ a Yesu poturo. ⁵⁸ Wɔ chen a Pilate sɛ ti sɔɔr a Yesu āgān. Ka a Pilate bar sɔɔr ka ba kɔɔ a Yesu kɔ wɔ. ⁵⁹ A Josefɔ yɔɔn a āgān pil fɔpɩla, ⁶⁰ kul ti ũu a wɔ māɛ yaa paalaa pɔ wɔn chɩ a kɔsɩr pɔ. Wɔ bil kɔsɩr wa pɔɔ a yaa nɛɛ ti na wɔ kul. ⁶¹ Mɛɛr na yi Magdala nɩ a Mɛɛr āsɔɔ ben be jānɛ a yaa puor.

⁶² A Chɔɔrfɔ Bɩbir ka a wɛr na chaar ka a ɩ a Pɛnfɔ Bɩbir le, a Juu nɩbe bɔɔrlo nɩbere nɩ a Faraseemɩne chen ti 'yer a Nākpɛɛ Pilate, ⁶³ "Nɩkpɛɛ, sɩ le tɩɛr a le a jir ηmara 'lɔnɔ na dɔɔ 'yer wɔn dɔɔ chene, 'lka ber ata daar ɩn le ɩɛb ir ɩ vɔr.' ⁶⁴ A le jūu vɛ ka ba gu a yaa ti tān a ber ata daar, ka ala ba ɩ le ε, a wɔ poturbo na chen ti ju a āgān a yaa pɔ, ti 'yer kɔ a nɩbe ɩka, 'lɔ le ir a kūu pɔ, ka a bɛlfɔ taa ɩ dɛɛr gar a le wɔn dɔɔ 'yer ε."

⁶⁵ Ka a Pilate 'yer, "Yɩ de gugurbo ka ba ti gu a yaa a le yɩn bɔɔ." ⁶⁶ Be le ba tara a gugurbo chiin ka ba ti be a yaa kɔɔ pɔ, ti na ba 'yɔɔ a kɔsɩr jānɛ, ti 'yɔɔ ka a gugurbo ara gu.

28 A Pɛnfɔ Bɩbir na wa baar, ka a na ɩ a Pɛnfɔ divɩɛ bio daar a wɛr na wa chaara wa la la la, Mɛɛr na yi a Magdala nɩ a Mɛɛr āsɔɔ yin chen ɩka ba ti kaa a yaa.

² Be le ka a tɛe dām kpɛɔ jaa, ka a ɩ Nāanmɔn malaka le yi a saaju suu wa bil a kɔsɩr bar a yaa nɛɛ ti do jānɛ.

³ A wɔ nie nyɩɛ saa nyɩurfɔ kaar, ka a wɔ bɔsursɩ pel jaa pɩpɩl. ⁴ Dābāɛ kpɛn a bala na ara kaara, ka ba gɛm ara kūn kaar.

⁵ A malaka 'yer kɔ a pɔɔɔ, "Yɩ ta joro dābāɛ ε, n bɔɔn naa ɩka a Yesu 'lɔ ban kpa a daa ju le yɩ bɔɔrɔ. ⁶ Waa be ka ε. Wɔ ir naa ɩ vɔr nɩtāa a le wɔn dɔɔ 'yer. Yɩ wa muul kaa a jie wɔn gā. ⁷ Yɩ chen fɔɔ jaa na yɩ ti 'yer kɔ a wɔ poturbo, 'Wɔ ɩɛb ir a kūu pɔ, na wɔ de yɩ nie chiine a Galilee. Be le yɩn ti nyɛ wɔ.' N pāa 'yer kɔ yɩ."

⁸ A pɔɔ banyāna yin a yaa par nɩ dābāɛ jo fɔɔ jaa nɩ pɔpel chen ɩka ba ti 'yer kɔ a wɔ poturbo. ⁹ Be le ka ajienaa, ka a ɩ Yesu le tuor puor ba, ka ba lo kpa a wɔ niem nyɔɔ a wɔ gbɛɛ puor wɔ. ¹⁰ Be le a Yesu 'yer kɔ ba, yɩ ta joro dābāɛ ε, "Yɩ ti 'yer kɔ a n yɛɛr ɩka ba chen a Galilee, be le ban ti nyɛ ma."

¹¹ A pɔɔ na wa chiine, a sojasɩ bamune na dɔɔ guro a yaa kpɛn a tɛkpɛɛ pɔ, ti 'yer kɔ a Juu nɩbe bɔɔrlo nɩbere a le jaa na ɩ. ¹² A bɔɔrlo nāa nɩ a wɔ nɩbere na wa lɔɔ taa, ba guor taa de libiyɔɔ kɔ a sojasɩ ¹³ ti na ba 'yer kɔ ba, "Yɩ 'yer ɩka, 'A wɔ poturbo le wa ju a wɔ āgān a sɔɔ 'lɔ sɩn chene gā guro.' ¹⁴ Ala ɩ a 'yer nyā wa lon a Nāa Pi-late toor pɔ, sɩn maal wɔ naa ka a wɔ pɔɔ pel a sɩ ir yɩ yin wɔm pɔ." ¹⁵ A sojasɩ den a libie ti na ba ɩ a le ban 'yer ɩka ba ɩ. A Juu nɩbe ma chene na 'yer a ye le nyāna a dɩna.

¹⁶ A poturbo pie nɩ bɔ'yen chen a Galilee a tɔɔ 'lɔ ju a Yesu na wiil ba ɩka ba do. ¹⁷ Ban wa nyɛ wɔ, ba gbur dumo na ba puor wɔ tɩche ka bamune chene baala.

¹⁸ Ka a Yesu wa 'yer kɔ ba, "A n Sāa den a kpāɛn ala a jaa na be a saaju, nɩ a kpāɛn ala a jaa na be a wɛr pɔ kɔ ma. ¹⁹ A le jūu, yɩ yɔ a wɛr wɔ jaa na yɩ ti 'yɔɔ paalsɩ ka ba wa turo ma, na yɩ suoro ba a Nāanmɔn kɔɔ, a Sāa yuor, nɩ a Bie yuor, nɩ a Nāanmɔn Sɩɛ yuor 'yɔɔ, ²⁰ ti na yɩ wile ba ka ba sɔɔ de, ti turo bon jaa ɩn 'yer kɔ yɩ. Yɩ bɔɔn ɩka ɩn ma ben a yɩ sɛ sɔɔ jaa, ti tān a wɛr baarfɔ daar."

Maakt

1 Yesu Kuristu na ɿ a Nāanmun Bie 'yer nȭ pielfõ.
 2 'Ye'yerẽ kȭ yuor na di Isaiya seb naa, "Nye, un tȭ naa a n tõtȭnȭ ka wȭ de nie ti chȭkȭ a sȭr kȭ fȭ."
(Malakai 3:1)
 3 "Kȭkȭr tãna naa a dãlpsȭ ju, 'Chȭkȭ a sȭr kȭ a sɿ Soro na fȭ maal a wȭ sȭr ka wȭ tor.'" *(Isaiya 40:3)*
 4 Le le a jȭkȭ wa, na wȭ wa suoro a nibe a Nāanmun kȭ be a dãlpsȭ ju, na wȭ mȭkȭ 'yer, "Yɿ lɿeb yi a yɿ tɿer dɿer pȭ so a Nāanmun kȭ, ka wȭ vɿ a yelbebe kȭ yɿ."
 5 Ka a nibe yire a tẽn ala a jaa na be a Judiya wɿer pȭ, ka a bamune mɿ yire a Jerusalem. Ba chire naa a ba pȭsȭr 'yerẽ a ba yelbebe kȭr wȭ tɿche ka wȭ suoro ba jaa a Nāanmun kȭ a Jordan man pȭ. 6 Nyȭkȭma kȭkȭ fȭu le jȭkȭ ma su ti de gã̄n lũ̄n a sɿe. Soor nɿ sɿkã̄a le ɿ a wȭ bȭdiir. 7 Wȭ 'yer naa, "N puor sȭk ben be, na wȭ gar ma. A wȭ nafȭkȭ mibe gba n ba sɿe ɿka n guun for ɿ. 8 Maa suoro yɿ naa nɿ a Nāanmun kȭ tɿche 'lȭ na so yɿ naa nɿ a Nāanmun Sɿe."
 9 A sȭk 'lȭ Yesu yi naa Najaretɿ na be a Galilee wɿer pȭ wa, ka a jȭkȭ so wȭ a Nāanmun kȭ a Jordan man pȭ. 10 A Yesu na wa yire a kȭkȭ pȭ, wȭ nyẽ naa a saaju na tȭk yuo ka a Nāanmun Sɿe wa suro fɿka papa wa kpe a Yesu pȭ. 11 Tɿ a kȭkȭ yi a Nāanmun sɿẽ 'yerẽ, "Fȭs le ɿ a n binȭnã̄a, ka a n 'yȭkȭ ma 'maa nɿ fȭ."
 12 Ka a Nāanmun Sɿe de wȭ fȭkȭ jaa chiin a dãlpsȭ ju, 13 ka wȭ tɿ be be ber lɿjaayi ka a Satan bɿer wȭ kaa. 'Lȭ nɿ a mȭdȭn le dȭk be be, ka a malakasɿ wa sȭnȭ wȭ. 14 jȭkȭ ban wa nyȭkȭ pȭkȭ baar, Yesu chen naa a Galilee na wȭ tɿ mȭkȭ 'yerẽ a Nāanmun 'yer nȭkȭ. 15 Wȭ 'yer naa, "A sȭk ta naa ka a Nāanmun di a wȭ nã̄alȭs. Yɿ lɿeb yi a tɿer dɿer pȭ na yɿ kȭ de a 'yer nȭkȭ."
 16 A le a Yesu na wa de a Galilee man lana, wȭ nyẽ naa Simon nɿ a wȭ yɿbile Andiru ka ba kȭkȭ lɿyaar, jã̄nyȭkȭ le ba ɿ, 17 ka wȭ bȭkȭ ba, "Yɿ wa turo ma, ka n lɿeb yɿ ka yɿ nyȭkȭ nibe 'yȭkȭ Nāanmun nã̄alȭs pȭ."
 18 Ka ba tȭk tɿe a jã̄mɿ nyȭkȭfȭ bar tɿ turo wȭ. 19 Wȭn wa chen a niem bã̄lã̄a, wȭ nyẽ naa Jemesɿ nɿ jȭkȭ, Jebedee bibiir, a ba be a gboro pȭ chȭkȭ a lɿyaarsɿ. 20 Wȭn wa nyẽ ba, wȭ bȭkȭ ba naa, ka ba bar a ba sã̄a nɿ a gboro nɿ a bala ban yara tɿ turo a Yesu. 21 Be le ba wa chen a Kapenahum ka a Pẽ̄nfȭ Bɿbir wa ta, ka a Yesu chen tɿ kpe a lȭkȭfȭ jie tɿ piel wile. 22 A nibe nɿer 'maa naa nɿ a wȭ wiilfȭ, bojũu wȭ wile ba naa nɿ Nāanmun sȭr. Waa ɿ fɿka a Mosesɿ Nɿe wiwiilbe ɿ. 23 A

sɿdɿer sȭk kȭ mɿ chen tɿ kpe a ba lȭkȭfȭ jie tãna 'yerẽ nɿ, 24 "Bã̄a le a fȭs Yesu na yi a Najaretɿ bȭkȭ a sɿ sɿẽ? Fȭ wa naa ɿka fȭ wa sȭk sɿ bar bu? N bȭkȭ naa a nɿrẽ 'lȭ fȭn ɿ, fȭ ɿ naa a cheche 'lȭ na yi a Nāanmun sɿẽ!"
 25 Ka a Yesu tãn wȭ, "Pȭkȭ a fȭ nɿe tɿ wa yi a daba pȭ!"
 26 Ka a sɿdɿer daa a daba lȭb tẽe nɿtãa kpũ̄gul loro tɿ ɿme chelma tɿ wa yi a daba pȭ.
 27 Ka a nɿer 'maa a nibe ka ba lɿeb sȭkȭ taa, "Bo le? Wiil paal bo mɿ nɿ nyã̄, na tara kpẽ̄kȭ le! Wȭ ma 'yer 'yer, ka a sɿdɿe ma tu a wȭ nɿe." 28 Ka a wȭ yele yaar a Galilee wɿer wȭ jaa.
 29 Ban wa yi a lȭkȭfȭ jie, 'lȭ nɿ Jemesɿ nɿ jȭkȭ chen naa a Simon nɿ Andiru yir, 30 ka a ã̄gã̄n tȭ a Simon dã̄e pȭkȭ ka ba 'yer kȭ a Yesu. 31 Yesu kpe naa a wȭ sɿẽ tɿ nyȭkȭ a wȭ nũ̄u sȭs wȭ ka wȭ ir. A ã̄gã̄n tȭl baar wȭ, ka wȭ ir maal bȭdiir kȭ ba.
 32 A jã̄anȭr 'lȭnȭ a mȭtȭkȭ na wa mȭr, a nibe waan na baalsɿ nɿ a bala a sɿdɿe na tara a Yesu sɿẽ. 33 Ka a tẽe nibe ba jaa wa lȭkȭ a dȭdȭr, 34 ka a Yesu sã̄a nɿyȭkȭ na tara baal jaa bȭkȭ. Wȭ mɿ dii naa a sɿdɿe yȭkȭ ka a yi, tɿ maa sȭkȭ ka a sɿdɿe 'yer 'yer ɿ, bojũu ba bȭkȭ naa a nɿrẽ 'lȭ wȭn ɿ.
 35 A wɿer na chaara a bibio pipi tɿ chene sȭkȭ, Yesu ir na wȭ yi a yir na wȭ chen a jie ã̄sȭkȭ ɿka wȭ tɿ sȭkȭ Nāanmun. 36 Simon nɿ a wȭ taaba mɿ yin bȭkȭ wȭ na ba wa nyẽ wȭ, 37 na ba 'yer, "Nibe ba jaa yȭkȭ na bȭkȭ fȭ!"
 38 Ka a Yesu 'yer, "Yɿ ɿ ka sɿ chen jiyuo, a tẽn anyã̄ na gbȭr, ka n tɿ mȭkȭ 'yer a Nāanmun 'yer a be, ala 'yȭkȭ le n wa." 39 Wȭ yȭkȭ naa a Galilee wɿer wȭ jaa na wȭ 'yerẽ a Nāanmun 'yer a ba lȭkȭfȭ yie pȭ tɿ na wȭ dire a sɿdɿe mɿ ka a yire.
 40 Ka a daba ã̄sȭkȭ mɿ na ɿ kȭkȭmȭ wa gbur dumo sȭkȭ wȭ, "Fȭs sȭkȭ, sã̄a ma."
 41 Ka nɿbaal kpe a Yesu ka wȭ tur a wȭ nũ̄u sɿur a da-ba tɿ 'yer, "N sȭkȭ naa. Sa!" 42 Ajienea ka a kȭkȭmȭ sa.
 43 Yesu kpã̄a wȭ naa kpã̄kpã̄an wȭ ɿka, 44 "Taa ɿrẽ wa 'yerẽ kȭrȭ nɿrẽ ɿ. Chen tɿ wiil a fȭ mã̄e kȭ a Juu nibe kȭkȭloro tɿ ir a nɿe 'lȭ a Mosesɿ na 'yer ka a ɿ dã̄asɿe."
 45 Tɿche a daba na wa yi wȭ piel naa na wȭ ɿme a Yesu yele yaar, ka a le jũu Yesu ba le tȭk yȭkȭ chã̄a pȭ a tẽe pȭ ɿ. Wȭ ma be naa a tẽe kȭkȭr, a nibe chene yire jiiir jaa waara a wȭ sɿẽ.
 2 A anyã̄ puor, Yesu lɿeb wa a Kapenahum, ka nibe wȭ ka wȭ be naa a yir. 2 Nɿyȭkȭ wan wa duo na ba

see a die wa ti yin a yōo. Ka wa 'yere a Nāanmūn 'yer kōrō ba. ³ Be le ka daba āsōō mī bīere, a wō nuur nī a wō gbēē kpi naa, ka nībe anaar jējel wō na ba waan a Yesu sē. ⁴ Ka ba wa ta, ka jie ba be be a ba na tu kpēn a be a Yesu na be ε, a nīyōō jūu. Be le ba do a gar ju na ba ti ηmaa puo a jie 'lō a Yesu na ara, ti na ba de a daba nī a fōbaa 'lō ban 'mōō wō waan tur bar ka wō suu ti gā a Yesu niem. ⁵ Be le a Yesu na wa nyē a le ban sōō de wō, wō 'yer kō a dabaala, "N bie, n vē naa fō yelbebe bar."

⁶ Ka be le ka a Mosesi Nēē wiwiilbe bamne na be be tiere, ⁷ "Ka nyē daba na ara fere na wō sōōō Nāanmūn yuor tēē. An le na tōō nūre yelbebe vē bar, ka Nāanmūn tēē ba le ε?"

⁸ Ajienaa Yesu bōōō naa a le ban tiere a ba pōōō kō, ka wō 'yer kō ba, "Bāa le yi tiere a le a yi pōōō kō?"

⁹ Buor sōō le i kōmōkōmō, n 'yer ika n vē naa wō yelbebe bar, bu, n 'yer ika a daba nyā wō ir, 'mōō a wō bōōōnaa, na wō kulo nī? ¹⁰ N bōōō naa ika yi bōōō ika a Nīsaal Bie tara naa kpēō a wēr kō na vē nūre yelbebe kō wō." Be le wō 'yer kō a daba 'lō nuur nī a gbēē na kpi, ¹¹ "Fōō le n 'yere, ir, na fō 'mōō a bōōōnaa, na fō kulo nī." ¹² Be le, ka wō vaa ir 'mōō a bōōōnaa yin a nībe ba jaa niem. Nēē 'maa ba naa ka ba dāna Nāanmūn 'yere, "Saa dōō nyē a le ε."

¹³ Yesu lēb chen a man nēē ka nīyōō wa a wō sē ka wō wile ba. ¹⁴ A Yesu na wa chiine wō nyē naa a Alfayasi bie, Levi, ka wō jāne a lōpō defō jie, ka Yesu 'yer kō wō, "Ir turo ma," ka wō ir turo wō.

¹⁵ A lōpodierbe nī a yelbetōōnōō kōō turo naa a Yesu, ka 'lō nī a bamne nī a wō poturbo 'mataa dire a Levi yir. ¹⁶ A Mosesi Nēē wiwiilbe na i a Faraseemūne nyē a le wōn jāne nī a lōpodierbe nī a yelbetōōnōō 'mataa dire, ka ba sōōō a wō poturbo, "Bāa le so a daba nyā na 'mataa dire nī a lōpodierbe nī a yelbetōōnōō?"

¹⁷ Yesu wō naa a le ban 'yer, ka wō 'yer kō ba, "Nūre na kpēmē waa chiine ttūle jie ε. Baalaa le ma chen. N ba wa ika n wa bōōō a nītorsī ε. N wa naa ika n wa bōōō a yelbebe tōōnōō ka ba wa lēb a tiere."

¹⁸ Jōōō poturbo nī a Faraseemūne nībe gal kō, ka nībe wa sōōō a Yesu, "Nūne le a Jōōō poturbo nī a Farasee poturbo ma gal kō, tiche ka a fōō poturbo maa gal kō ε?"

¹⁹ A Yesu 'yer kō ba, "Nūne le an i ka nībe be a kōō paalaa sūre jie ti tōō kō gal? Wōn chene be a ba sē, ba kō tōō ε. ²⁰ A daar 'lō ban wa de a kōō paalaa sūre, ban gal a kō.

²¹ "Nūre maa ηmaa fōpaalaa sē 'yōō fōkōraa kō ε. 'Lō be sē 'yōō a le, a fōpaalaa na tōō naa a fōkōraa chier.

²² Nūre maa de dābāūn 'yōō wōkōraa kō ε. 'Lō 'yōō, a wōn na pur naa, ka a dāa nī a wōō sōō. Wō ma 'yōō naa dābāūn wōpaalaa kō."

²³ A Pēnfō Bībir Daar, Yesu nī a wō poturbo kpēn tala puo sālsōō, ka a wō poturbo piel fōō a bōōie. ²⁴ Ka a

Faraseemūne 'yer kō a Yesu, "Nyē le a fō poturbo na ure. Bo le so ka ba tōōō a Pēnfō Bībir? A ba tara sōō ε."

²⁵ Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yaa bōōō a par a le yūn kar kaa a Nāanmūn gān kō a nāa David nī a wō nībe na ba dōōō tara bon na di ε! ²⁶ A ber ala kō Abiyata le i a Juu nībe bōōōlō nīkpēē, kō dōōō kpe ba, ka wō kpe a Nāanmūn yir, ka a Abiyata de a paanōōō ala ban bin kō Nāanmūn kō wō, ka wō 'wōb. A paanōōō ala a Juu nībe bōōōlōrōbō tēē le ma 'wōb, a ba tara sōōō ika nīyūo wō 'wōb ε, tiche ka David 'wōb ti de kō a bala na be a wō sē, ka ba mī 'wōb."

²⁷ Be le ka a Yesu 'yer kō ba, "A Pēnfō Bībir ben be a nībe 'yōō, a ba i a nībe ben be a Pēnfō Bībir 'yōō ε. ²⁸ Ala le so ka a Nīsaal Bie i a Soro lōōō a Pēnfō Bībir gba."

3 Sōōō āsōō go Yesu chen ti kpe a lōōōō jie, ka a daba kōō mī be be ka a wō nūpel kpi. ² Ka a nībe bamne na be be bōōōō ika ba gar a Yesu, be le ba tōō gbōōō kaara wō. Ka wōn sāa naa a daba nūu baal a Pēnfō Bībir bu. ³ Yesu 'yer kō a daba nūpel na kpi, "Ir ara a sī jaa nyē fō."

⁴ Be le ka a Yesu sōōō ba, "Tōōbuor sōōō le tara sōōō a Pēnfō Bībir daar ika fō tōō, a fō maal vūla bu dēē, fō faa nyevōō bu fō kō wō?" Ka ba i jaa gbulo gbulo.

⁵ Wō kaa naa ba jaa gōōō nī suur, ka a wō pōōō sōōō a ba bachelōōō jūu. Wō 'yer kō a daba 'lō nūpel na kpi, "Tur a fō nūu." Wō tur naa ka a nūpel wō jaa sa. ⁶ Be le ka a Faraseemūne yi chen a Hērōd nībe sē, a ba ti 'mataa guoro a Yesu, bōōōōō kō 'lō ban na tu kō wō.

⁷ Yesu nī a wō poturbo yin chen a man kō ka a nīyōō na yi Galilee wēr tu ba. ⁸ Nīyōōōō mī yi naa Judiya wēr, Jerusalem, Idumea wēr nī a Jordan man gōōō, nī a tēn na be Tire nī Sidon wēr kō, wa a wō sē bojūu ba wō naa a le jaa wōn tōō. ⁹ A nīyōōō jūu, Yesu 'yer kō a wō poturbo, "Yi kaa nyē gboro kō ma ka n ser bālāa." Wō 'yer naa a le bojūu waa bōōōōō ika a nībe ba mīl kōō wō ε.

¹⁰ A nībe kōō wōn sāa le so, a baalsī dara taa bōōōōō ika ba sūr wō. ¹¹ A sīdēbe na ma wa nyē a Yesu ba ma da naa a nūre 'lō 'yōōō ban be lōb tēē ti tāna 'yere nī, "Fōō le a Nāanmūn Bie!" ¹² Tiche wō kpaal ban jūu, ka ba taa ure wa 'yere a nūre 'lō wōn i ε.

¹³ Yesu do naa a tōō ju ti bōōōō a bala wōn bōōōōō ka ba do wa a wō sē. ¹⁴ A ba kō le wō kaa ir pie nī ayi, bōōōōō ba nūtōōnōō, ka ba na be a wō sē, ka wō ma tōō ba ka ba chen ti mōōō 'yer a Nāanmūn 'yer, ¹⁵ ti tara kpēōōō dire nī sīdēbe ka a yire. ¹⁶ A nībe pie nī ayi bala wōn ir yoe le a anyā. Simon, wōn le kō wō yopaalaa Pita. ¹⁷ Jemesi, nī a wō yebile Jōōō, a ba sāa yuor le Jebedee, wō bōōōōō ba naa bōōōōōgasi, a par le sa tāna bibiir. ¹⁸ Andiru, Filip, Batolomi, Matiu, Tomasi, Jemesi na i Alfayasi bidaba, Tadius, Simon na mōōō nībir nī a wō wēr yele, ¹⁹ nī a Judas Iskariyot, 'lō le na wa de a Yesu tūr.

²⁰ A Yesu na lēb wa a yir, nīyōōō wa naa wa lōōō go, ka 'lō nī a wō poturbo ba tara jaa gba na di ε. ²¹ Be le a wō

yir dēme na wa wō a le, ba chen naa ũka ba ti ka wō, bojūu ba 'yer naa ũka, "Burbur kpe wō naa."

22 Ka a Mosesu Nēer wiwiilbe bamune na yi a Jerusalem mi 'yere, "A Beeljebul, le pɔb wō! A sɔdebe nāa le wō ma de dire ni a sɔdebe ka a yire."

23 Yesu bɔɔl naa a nibe na wō lɔb sɔkpar kɔ ba, "Ŋmune le a Satan na ũ le dii a Satan? 24 Ala ũ nāa ir jēere ni a wō māe nāalɔs, ŋmune le wōn ũ ara? 25 Yir nibe mi ir jēere taa, a yir 'lɔ nibe kō tōɔ 'mataa kpe ε. 26 Ala ũ a Satan ir naa na wō jēere ni a wō māe, wō mi kō tōɔ ara ε, a wō baaraa le. 27 Yelmāe, nure jaa kō tōɔ kpe gādaa yir ti ju a wō bonst ka waa de nie lū wō ε. 'Lɔ wa lū wō a le wa baar, wōn pāa tōɔ naa a wō yir bonst ju. 28 Sire le n 'yere kɔɔɔ yi, yeldēbe ni ferfɔ a jaa nibe na fere sɔɔɔɔ ni Nāanmɔn yuor ban nyen vē kɔfɔ. 29 Tiche nure 'lɔ na fere ni a Nāanmɔn Sɩe kō nye vē kɔfɔ ε, bojūu wō lo naa a yeldēer 'lɔ pɔ, na ba tara baarfɔ ε."

30 Ban 'yer ũka wō tara naa a sɔdēer le so ka wō 'yer a le.

31 Be le ka a Yesu ma ni a wō yeer wa. Ba ara naa a yōo ti tō nure ka wō bɔɔl wō. 32 Nɩyɔɔ jāne naa jilō a Yesu ti ba 'yer wō, "A fɔ ma ni a fɔ yeer be naa a yōo bɔɔɔɔ fɔ."

33 Ka wō sɔsɔr ba, "An le ũ a n ma ni a n yeer?"

34 Be le wō kaa a bala na jāne jilō wō ti 'yer, "Banyā le ũ a n ma ni a n yeer! 35 Nure 'lɔ jaa na turo a Nāanmɔn sɔr, 'lɔ le a n yebe ni a n yepɔɔ ni a n ma."

4 Sɔɔ kɔɔ go, Yesu piel wile a man nēe. A nɩyɔɔɔ na wa lɔɔ jūu, wō kpe naa a gboro pɔ jāne, tiche ka a nibe ara kɔɔ a kōɔ nēe. 2 Sɔkpar le wō kɔɔɔ wile ni ba yelyɔɔ, sɔkpa āsɔɔ ni nyā: 3 "Yi chele! Kɔɔraa le yi chen ũka wō ti yaar a wō bōbɔɔɔ. 4 Wō yaar naa ka amune lo a sɔr pɔ ka a lubil wa tuur di. 5 Ka amune mi lo a jie 'lɔ a kɔsɩbe na waa gar a tāna, na a bul fɔɔ, a tāna na ba ture jūu. 6 Tiche a mōtɔɔ na wa nyāa, a jɔɔl naa na a kpi, bojūu a ba tara nyibe ε. 7 Amune mi ti lo naa gɔsɔr pɔ, tiche ka a gɔsɔr bul fān naa tara, a ba tōɔ dɔɔ ε. 8 Ka amune mi ti lo a kɔjɔ vɩla pɔ, na a dɔɔ kɔɔ. Ka amune dɔɔ a ljer ni pie, amune ljaata ka amune mi kɔbaa."

9 Ka wō 'yer kɔ ba, "Nure jaa na tara toor, wō chele!"

10 A nɩyɔɔɔ bala na wa chen ti che a nibe bala na turo wō ni a wō poturbo pie ni a ayi bala wōn ir, ka a ba sɔsɔr wō a sɔkpar par. 11 Be le ka wō 'yer kɔ ba, "Yin 'lɔ Nāanmɔn kɔ yi naa a Nāanmɔn nāalɔs yelsɔɔlaa, tiche a banyā 'lɔ na ba pɔɔ ε, a yelsɩ a jaa ũ naa sɔkpar kɔ ba. 12 A le jūu, 'Ba ma kāan lēεε ti ba maa nye ε, na ba ma chel lēεε ti ba maa wō ε. Ala ba ũ le ε ban lɩeb a ba tier ka Nāanmɔn vē kɔ ba."

(Isaiya 6:9, 10)

13 Ka Yesu sɔsɔr ba, "Yaa bɔɔ a sɔkpa nyā par ε? Ŋmune le yin ũ wa bɔɔ sɔkpa jaa par? 14 Yi kaa, a kɔɔraa le a nure 'lɔ na yaara a Nāanmɔn 'yer. 15 Nibe bamune kaara naa fɩka a bōbie ala ban yaar ka a lo a sɔr pɔ. Bala wa wō a 'yer wa baar, a Satan ma wa naa, wa de a

Nāanmɔn 'yerbir ban bɔr a ba nyāa pɔ. 16 Ala mi na lo a jie 'lɔ a kɔsɩbe na waa gar a tāna ũ naa a bala na wō a 'yer na ba ma sɔɔ de fɔɔ jaa ni pɔpel, 17 tiche baa tara nyibe ε, ba maa kor ε. A 'yer jūu, wōm bu gefɔ wa wa a ba sē, ba ma lɩeb puor fɔɔ jaa. 18 A ala mi na lo a gɔsɔr pɔ ũ naa a bala na wō a 'yer, 19 tiche ka a āgān nyā wōm, ni a bōtarst belfɔ, ni a bōbɔɔrsɩ fān a 'yer, ka waa tōɔ dɔɔ ε. 20 A anyā mi na lo a kɔjɔ pɔ ũ naa a bala na wō a 'yer na ba sɔɔ de na ba dɔɔ jur, ka amune ũ ljer ni pie, amune ljaata, amune mi kɔbaa."

21 Wō sɔsɔr ba naa, "Ba ma chɔm fātun na ba de laa kpa pɔɔ bu de su gado pīlem bu? A ba ũ a jie 'lɔ wōn na chaar nure jaa le ba ma dɔɔl ε? 22 Bon jaa na pɔɔ ban yuo wō naa, ka ala a jaa mi na sɔɔl yi chāa pɔ. 23 Nure jaa na tara toor, wō chele!"

24 Ka wō 'yer kɔ ba, "Yi bɔɔ chele sō a le yin wōnō. A le fɔn man tir, le mi le ban man kɔ fɔ, ti dɔɔl gba. 25 Nure jaa na tara, Nāanmɔn ma vē naa ka wō nyere dɔɔɔ, nure nyā mi na ba tara ε, a bālāa ala gba wōn tara, Nāanmɔn na de naa a wō sē."

26 Ti le bɔɔ 'yer kɔ ba, "A Nāanmɔn nāalɔs nɩtɔ le wō kaara. Daba ma yaar a wō bōbɔɔr bar. 27 Tāsɔɔ ni mōtɔɔ, ka wō gān bu wō ir naa, a bōbie ma bulaa naa nōɔ, tiche a wō māe gba maa bɔɔ ε. 28 A bōbie ma bul naa a tēe naa tɔ vaar ti dɔɔ jur, bi a bie. 29 Ala wa bi baar, wō ma chiin ni sɔɔ ti ŋman bojūu a ŋmab sɔɔ ta naa."

30 Ka Yesu le 'yer, "Bo le sun de man a Nāanmɔn nāalɔs bu sɔkpa buor le sun lɔb gbeb wō? 31 Wō kaara fɩka a kɔkɔɔ bir, 'lɔ le ũ a bōbie a jaa pɔ bōbile. 32 Tiche wō ma bul ũ tikpēε na wō tē wilbere, ka a lubil ma wa mara a wō 'maar pɔ."

33 Yesu de naa sɔkpayɔɔ na nyetaa na wō 'yer a 'yer kɔ ba, a le an na ũ ka ba tōɔ bɔɔ a par. 34 Sɔkpar tēε le wō ma de 'yere ni a 'yer kɔɔ ba. Tiche ala wa ũ 'lɔ ni a wō poturbo tēε le, wō ma wiil naa a jaa par kɔ ba.

35 A daar 'lɔnɔ jānɔɔr, wō 'yer kɔ a wō poturbo, "Yi ũ a sɩ gɔɔ chen a man gɔɔnɔ." 36 Ba bar naa a nɩyɔɔɔ bala tiche ka a wō poturbo tara wō, ka ba 'matāan a gborsɩ amune gɔɔnɔ. 37 Ka a man kōɔ sekpēε 'lɔ ire ka a kōɔ kpe a gboro pɔ ũre na sēε 38 tiche ka a Yesu be a gboro par gā kɔɔl wō ju guro. Ka a wō poturbo sāl wō na ba sɔɔ wō, "Wiwile, a ba bā fɩ sɩn mɔɔɔ bu?"

39 Be le ka wō ir tān a sesebe ni a man, "Yi ŋmaa vɔsɩ! Yi ara a le nē!" Ka a sesebe ŋmaa vɔsɩ ka a man ara jomm.

40 Ka wō sɔsɔr a wō poturbo, "Bo le so ka yi joro a dābāε? Yi chene na ba sɔɔ ma bu?"

41 Ka a dābāε kpe ba ka ba lɩeb sɔɔ taa, "An le a nyā ka a sesebe ni a man tu a wō nēε?"

5 Yesu ni a wō poturbo gɔɔ naa a man, a Gerasenɩ nibe wer pɔ. 2 Yesu na wa yi a gboro pɔ, daba na gele yi naa a yar par wa tuor wō. 3 A gēgelaa nyā kpiere naa a yar par ka nure jaa ba be be na tōɔ lū wō

ni bōjorsu gba ε. ⁴ Ba ma lū naa a wš gbεε ni a nuur tiche ka wš ηma, ti kar a kue ala bar. Nure jaa ba be be na tōw wš ε. ⁵ Tāsɔɔ ni mōtōw, wš ma be naa a yar par ni a tōn ju tāna ti ηmara a wš māε ni kusibe.

⁶ Wšn wa nye a Yesu na be teer, wš jo naa ti lo gbur dumo a wš niem, ⁷ ti na wš ηme chelma 'yere, "Bo fš bɔɔɔ ika fš i ma? Fš i naa a Nāanmɔn nyā na gar a jaa Bie pɔn Nāanmɔn ika fš kō ge ma ε." ⁸ Bojūu Yesu dōw 'yere kɔɔ wš ika, "A fšs sɔdeer wa yi a daba pɔ."

⁹ Be le ka Yesu sɔɔr wš, "Bāa a fš yuor di?" Ka wš 'yer, "Sɔɔɔ, bojūu si waa naa." ¹⁰ Ka wš sɔɔr a Yesu yāayāabile ika wš ta dii wš bar a jie 'lo ε.

¹¹ Doyɔɔ mi ara na gbɔr a tōw, dire. ¹² Ka a sɔdebe sɔɔr a Yesu, "Ir si 'yōw a dor ala pɔ na fš wɔ ka si ti kpe a ba pɔ." ¹³ Wš wɔ naa ka a sɔdebe yi ti kpe a dor ala. A i naa dor tur ayi (2,000) ka a jaa tīgbiil suu ti kpe a man pɔ gbōm kpi kpi.

¹⁴ A bala na kaara a dor jon kul a tēε pɔ ni a tēbil ala na gbɔr ti 'yer a le na i. Ka a nibe yi chen ika ba ti kaa.

¹⁵ Ba wa naa a Yesu sē wa nye a daba 'lo na dōw tara a sɔdeɔɔ gele ka wš chi su bonsu jāne, ka a dābāε kpe ba. ¹⁶ A bala na nye 'yer kɔ a nibe a le na i a daba na dōw tara a sɔdebe ni a dor 'yer, ¹⁷ ka a nibe piel sɔɔr a Yesu ka wš yi a ba wer pɔ.

¹⁸ Yesu na wa kpiere a gboro pɔ ka a daba 'lo 'yōw a sɔdebe na yi sɔɔr wš ika wš i a ba 'mataa chen. ¹⁹ Ka a Yesu ba wɔ ε, ti 'yer wš, "Kul a fš yir dēme sē ti 'yer kɔ ba a le a Soro na i kɔ fš, ni a le wšn jo a fš nɔbaal." ²⁰ A daba chen na wš ti piel 'yere a le a Yesu na maal kɔ wš a wer 'lo pɔ ban bɔɔɔ a Dekapolisi. Ka a neer 'maa a nibe.

²¹ Yesu na wa gōw a man gōwɔn go, nɔyɔɔɔ lōw naa na ba jilō wš. Wš chene na ara a man neε, ²² ka a ba lōwɔ jie nɔkpēε āsɔɔ ban bɔɔɔ Jairusi wa a be. Wšn wa nye a Yesu, ²³ wš gbur dumo a Yesu niem ti sɔɔr wš, "Yāayāabile, a n bipɔɔɔbile le i baal ure na kpi. Wa dɔɔl wš a fš nūu ka wš sa ta kpi ε." ²⁴ Ka a Yesu ni a daba 'mataa chiine. Nɔyɔɔɔ turo naa dara taa tiere wš.

²⁵ Pɔɔ kōw mi ben be lo siε suoro faara yuomo pie ni ayi. ²⁶ Wš bal di dɔɔye wɔ a titulbe jie na wš sōw bon jaa wšn tara ti ba sa ε. Ka a baal tōwɔ wš. ²⁷ Wšn wa wō a Yesu yele, wš tu naa a puor ti sur a wš fuu, ²⁸ bojūu wš 'yer kɔ a wš māε. "Maa tōw sur a wš fuu gba, in sa naa, na n pēn." ²⁹ Wšn wa sur a Yesu fuu neε wa baar, a jāi ηmaa naa a dēdēε daa ka wš bōwɔn ika a wš wšɔr baar naa.

³⁰ Ka a Yesu mi bōwɔn a fš 'lōwɔ a kpēɔ na yi a wš sē. Ka a wš libe a nɔyɔɔ bala pɔ sɔɔr, "An le sur a n fuu?"

³¹ Ka a wš poturbo 'yer, "Nye a le a nɔyɔɔɔ banyā na dara taa tiere fš, tiche a fš sɔɔr a sɔɔ 'lo na sur fš!"

³² Tiche ka a Yesu chene kaara gɔɔɔ ika wš nye a nure 'lo na sur wš. ³³ Ka a wɔ na bōwɔn a le na i, dābāε kpe wš naa ka wš mure na wš wa gbur dumo a Yesu niem ti 'yer a le jaa na i. ³⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ wš, "N yepɔɔ, fšn

wɔ ma jūu, fš sa naa. Kulo ni āgān 'maar, a fš dɔɔye baar naa."

³⁵ A Yesu ba 'yer baar ε, tiche nibe kōw yi a Jairusi yir wa 'yer wš, "A fš bie kpi naa. Bāa 'yōw fš dōwɔ a wiwile go?"

³⁶ Yesu ba chele a le ban 'yere ε, ti na wš 'yer kɔ a daba, "Taa joro dābāε ε. Wɔ ma de."

³⁷ Yesu ba wɔ ka nure jaa tu wš ε, ka Pita ni Jemesi ni a wš yebile jɔɔn teε ba le ε. ³⁸ Ban wa ta a Jairusi yir, Yesu nye naa a nibe na kōw ηmiere chelsi. ³⁹ Ka wš kpe ti sɔɔr ba, "Bāa le yi kōw ηmiere ni a chelsi a le? A bie ba kpi ε. Wš gur naa." ⁴⁰ A ba laara tɔɔɔ ni wš. Wš dii naa a nibe ba jaa bar ka ba yi ti wš tara a bie sāa ni a ma ni a wš poturbo bala wšn 'mataa chiin, a ba kpe a jie 'lo a bikūu na be. ⁴¹ Ka wš ti nɔyɔɔ a pɔɔɔbile nūu ti 'yer, "Talita kum!" A par le a Yesu nibe kɔɔɔ pɔ, "Pɔɔ-bile, ir!" ⁴² Ka wš vaa ir chiine. Yuomo pie ni ayi bie le. Ka a yele 'maa ba neε. ⁴³ Yesu kpaal ba naa jūu ka ba taa vē ka a nure jaa wō naa ε. Ti 'yer ika ba kɔ a pɔɔɔbile bōdiir ka wš di.

6 Yesu yi naa a be ka a wš poturbo tu wš ka a ba 'mataa kul a Najareti na i a wš tēε. ² Ka a Pēnfɔ Bbir wa ta, ka wš kpe be a ba lōwɔ jie ti piel wile, ka a nɔyɔɔ bala na wō neer 'maa. Ka ba sɔɔr, "Nyine le a daba nyā nye a bōwɔ nyā? Yē buor le a nyā wšn tara na wš gba tōwɔ ni a ne'maa tōmō? ³ A ba i a mumiε le ε? A ba i a Mēer bie le ε, a wš yebil i Jemesi ni Josesi ni Judas ni Simon ε? Ka a wš yepɔɔ mi be ka a si sē ε?"

⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Nāanmɔn 'ye'yere nyere na 'yōwɔ jie jaa, tiche a wš māε tēε ni a wš yir dēme ni a wš nibe sē le waa nyere 'yōwɔ ε." ⁵ Waa tōw tō ne'maa tōmō wɔ a be ε, ti wš dɔɔl a wš nūu baalsi bālāa a ba sa. ⁶ Yesu neε 'maa wš naa bojūu baa wɔ de wš ε. Wš yɔn gɔɔr a tēn na wš wile. ⁷ Wš bɔɔɔ naa a wš poturbo Pie ni Ayi bala wšn dōw ir, ka ba wa a wš sē ka wš tō ba ayir yir, na wš kɔ ba kpēɔ ka ba tōw sɔdebe.

⁸ Wš 'yer kɔ ba, "Yi ta de bon jaa ε, yi tara dadiirsu teε. Yi ta tara bōdiir ε, bu wšɔr ε, bu yōw libie a yi sur gāma pɔ ε. ⁹ Yi āsɔɔ jaa wš su nafɔɔɔ ni fuu bō'yen teε. ¹⁰ Yir jaa pɔ yin wa kpe, yi be a be ti ta a sōw 'lo yin wa yi a tēε 'lo pɔ. ¹¹ Tēε jaa pɔ yin wa kpe ka baa de yi ε, bu wɔ a 'yer ε, yin wa yire yi kpoor a yi gbεε tā-uul ka a di a ba deε dāasie."

¹² Ba yin chen ti mɔɔɔ 'yere a Nāanmɔn 'yer ika a nibe ba libe ba tiere. ¹³ Ba diin a sɔdebe ka a yi, ti 'lu baalsi kāa ka ba sa.

¹⁴ A nāa Herɔd mi wō naa a anyā, bojūu nure jaa wō naa a Yesu yuor. Ka a bamine 'yere, "A jɔɔn 'lo na i a kō-suoro, 'lo le tōw yi a yaa pɔ, ala le so ka wš tōwɔ a ne'maa tōmō a le."

¹⁵ Ka a banyā mi 'yere, "Elaija le." Ka a bamine mi chene 'yere, "Wš i naa a Nāanmɔn 'ye'yere āsɔɔ nitāa a bala na dōw be be a kōro jaa."

16 Tiche a Herod na wa wō, wš 'yer naa, "A חכנ 'ל ונ vē ka ba ηmaa a wš ju le, yi."

17 A Herod māe le dōv vē ka ba nyca a חכנ waan, wa lū 'yōv a חכנ die p. Wš u naa a nūv, a wš yebile Filip חכנ Herodiyas wšn de jūu. 18 חכנ 'yer kš a Herod, "A ba tara skr lka fš de a fš yebil wš חכנ kul ε." 19 Ka a Herodiyas tara nu a חכנ jeer חכנ lka wš kš wš, tiche waa tōv ε. 20 A Herod bōv naa a חכנ na u חכנ nu cheche, na wš joro a חכנ dābāe, na wš gu wš tara. A Herod wa wō a חכנ 'yer a ma חכנ wšn חכנ, tiche wš ma חכנ naa lka wš chele a wš 'yer.

21 Tiche skr wa yuon kš a Herodiyas a sōv 'ל a nāa na wa maala a wš חכנ חכנ yele. A wš חכנ חכנ nyāna daar, wš חכנ naa a חכנ bala na turo a wš puor, nu a sojasu חכנ, nu a חכנ na be a Galilee חכנ. 22 A Herodiyas חכנ wa kpe naa, na wš se a bāne ka a pel a nāa Herod nu a wš חכנ bala ba jaa חכנ. Ka wš 'yer kš a חכנ, "Sskr ma bon jaa חכנ חכנ, un kš fš naa."

23 Be le wš pōl kš a חכנ, "Bon jaa חכנ חכנ ala u a n nāalōv ηmaa gba le, n na kš fš naa."

24 Ka wš yi chen tu חכנ a wš ma, "Bo le un חכנ?" Ka a wš ma 'yer wš, "Tu חכנ a חכנ Kōsuor ju."

25 Ka a חכנ yi חכנ חכנ le kpe a nāa sē tu 'yer, "N חכנ naa lka fš 'yōv a חכנ Kōsuor ju a la'yelma חכנ kš ma a pōpānyā."

26 A nāa חכנ naa, tiche a חכנ bala wšn חכנ na wšn pōl kš a חכנ jūu, waa חכנ lka wš חכנ ε. 27 Ka wš tō a חכנ āsōv a dēdēe daa lka wš chen tu ηmaa a חכנ ju waan. A daba chen tu ηmaa a חכנ ju a חכנ die חכנ 28 'yōv a la'yelma חכנ waan, wa kš a חכנ ka wš de kš a wš ma. 29 A חכנ poturbo na wō a le, ba chen tu 'חכנ wš na ba ūu.

30 A Yesu חכנ le wa lōv taa a wš sē, na ba wa man a le jaa ban tō tu wiil a חכנ, na ba kš a Yesu. 31 A חכנ na waara tu chiine jūu, jaa gba ba be be a ban di ε. Be le ka Yesu 'yer kš ba, "Yi wa a sun tēe chen a jie 'ל a חכנ na ba be ε, a yi tu jāne pēn."

32 Ba kpe naa a gboro bala tēe chen a jie 'lōnō. 33 Tiche a חכנ na wa nye ban chiine ba bōv ba naa. A ba yi a tēn a jaa de nie jon gbeε tu ara a be. 34 A Yesu na wa tu ta, na wš nye a חכנ a ba ure חכנ a wš sē, ban kaara fuka piir na ba tara חכנ jūu, wš piel wile ba yelyca.

35 Mōtōv na wa חכנ a wš poturbo wa naa wa 'yer kš a Yesu, "A ka u naa חכנ, tu a mōtōv mu חכנ; 36 wel a חכנ bar a ba chen a por nu a tēn na gbor tu חכנ bōdiir da di."

37 Ka be le a Yesu 'yer חכנ ba, "Yin māe yi kš ba bōkōv a ba di." Ka a poturbo 'yer lka, "Nyine le sun nye a libie anyāna? Nūbō'yen ηmersu aniin sāyar gba! Nmune le sun u kš ba jaa bōdiir?"

38 A be le a Yesu חכנ ba, "Paanōvη anūu, nu jāme ayi."

39 A Yesu 'yer kš a poturbo a ba u a חכנ ba jaa a ba jē gbulsu a חכנ ju. 40 Be le a חכנ jāne jāne, a gbulsu gbulsu. Bamune jāne naa חכנ חכנ, ka bamune mu jāne lūjaayi nu piir. 41 A Yesu de naa a paanōvη anūu nu a jāme ayi ala na wš kaa saaju tu חכנ puor Nāanmūn yāan. Wš de naa a paanōvη ηma ηma tu de kš a wš poturbo tu 'yer, "Yi de pō a חכנ." Tu le de a jāme ayi ala mu ηma pō a חכנ. 42 A חכנ ba jaa din, na ba tu, 43 tiche ka a poturbo wob a bōηmaara 'yōv per pie nu ayi. 44 A חכנ bala na dōv di a bōdiir ala, חכנ tēε u naa tur anūu.

45 Ajienaa, ka a Yesu 'yōv a wš poturbo a ba kpe a gboro na ba de nie chiine a Betsaida tu wš na wel a חכנ bar. 46 Wšn wa bar ba wa baar, wš do naa a tōv ju lka wš tu puor.

47 A wer na wa חכנ, a gboro be naa a man sālsch, tiche ka wš be a weyō, 'ל tēε. 48 Wš nye naa a wš poturbo ka ba mōnō a gboro faara bojūu a sesεbe furo na tuoro ba. A wer na wa gbor a chaarfš, wš yin chiine a kōv ju waara a ba sē, ta חכנ lka wš po ba. 49 Ban wa nye wšn chiine a kōv ju a le, ba חכנ lka kpiin le, na ba ηme chelsu, 50 bojūu ba jaa nye wš naa ka dābāe kpe ba. Ajienaa, ka a Yesu tān, "Yi nyca nyāa! Maa le! Yi taa joro dābāe ε." 51 Tu pāa kpe a gboro חכנ ka a sesεbe ηmaa חכנ. Ka a neer 'maa ba חכנ jaa. 52 Baa dōv bōv a paanōvη ala par ε, bojūu a ba ju ba wōnō nyaar ε.

53 Ban wa חכנ a man do lū a gboro a Genesaretu חכנ, 54 tu tōv yi a gboro חכנ, חכנ nye naa a Yesu bōv. 55 A חכנ jon חכנ a wer 'ל wš jaa na ba tuo a ba baalsu nu sōn chiin jie jaa ban wō lka wš be naa. 56 Jie jaa wšn chen, tēkpeε חכנ bu, tēbile חכנ bu, ka a tēε kōkoor lēεε, ba ma gaal naa a ba baalsu a chāa חכנ. Ba ma חכנ naa a Yesu lka wš חכנ ka ba sur a wš fuu neε gba, bala jaa na sur, ma sa naa.

7 A Faraseemune nu a Mosesu Neε wiwiilbe bamune yi naa a Jerusalem wa lōv a Yesu sē, 2 na ba nye a wš poturbo ka ba dire nu nūdebe. Ka a le wiil lka baa pēε a ba nuur a, "Puorfš pēεfš 'ל ε." 3 A Faraseemune nu a Juu חכנ ba maa di ka bala ba pēε a ba puorfš pēεfš 'ל ε, na ba turo a le a ba חכנ na bin. 4 Bala wa yi daa wa, ba maa di ka bala ba pēε a pēεfš 'ל ε. Ban turo a ba bin חכנ ala jūu, ba ma pēεn a ηmama, חכנ nu a kulaar. 5 Ala le so ka a Faraseemune nu a Mosesu Neε wiwiilbe חכנ a Yesu, "Bo le so ka a fš poturbo ba turo a le a su חכנ na bin ε, na baa pēε a ba nuur ε tu dire nu nūdebe!"

6 Ka a Yesu 'yer, "Sire jaa le a Isaiya dōv 'yer a yin neer ayi dēme 'yer na wš seε. Nāanmūn 'yer naa, 'A yin חכנ banyāna 'yōv ma naa nu a yi neε, tiche ka a yi potier jāa a n sē. 7 חכנ le yi puoro ma, bojūu yi wile naa nusaal nebinsu tu חכנ lka maa neε le."

(Isaiya 29:13)

8 Yi bar naa a Nāanmūn Neε tu turo a le a yi חכנ na bin.

9 "A ba i ka yi de ye bar a Nāanmūn Nee tufō ti turo a le a yūn māe na bin ε. 10 Mosesi 'yer naa a Nāanmūn gān pō, "Yōwō a fō sāa ni a fō ma.'

(A Yifō Gān 20:12)

Na wō mī le 'yer, 'Isō jaa wa pō 'yōwō a wō sāa bu a wō ma, ba kō wō.'

(A Yifō Gān 21:17)

11 Tiche ka yūn 'yer ika a sēe na, nure wa 'yer kō a wō sāa bu a wō ma, 'Bon jaa un naa kō fō, n den kō Nāanmūn.'

12 Yū maa le vē ka wō maal bon jaa kō a wō sāa bu a wō ma ε. 13 Yūn ure a nitō jūu, ka yi kaara a Nāanmūn Nee pōwō ti turo a le yūn māe na bin. Yelyōwō mī ben be yūn ure ni nyetaa a nitō."

14 A Yesu le bōwō bōwō a nyōwō ka ba lēb wa a wō sē. Ka wō 'yer, "Yū āsōwō jaa wō chel wō in 'yere ti na yi bōwō a par. 15 Bon jaa ba be ka a yōo ka nure na de di ka a bōnyūne vē ka wō dēe ε, tiche bon 'lō na yi a nure pōtler pō le na vē ka wō dēe." †

17 Sōwō 'lō wōn wa bar a nyōwō bala ti kpe a yir, a wō poturbo sōwō wō naa a sōkpa par. 18 Ka a Yesu sōwō ba, "Yū mī i naa a nibe bala na ba bōwō a par bu? Yaa bōwō ika bon jaa ba be be ka nure na de di na wō dēe ε, 19 bojūu wō maa kpe a wō tler pō ε, tiche pōwōm le wō ma suu na wō ti yi." Yesu 'yer a nitō na wō wiil ika a bōdiir a jaa sēen difō.

20 Na wō mī le 'yer ika, "Bon nyā na yi a nure pōtler pō le ma tōwō vē ka wō dēe. 21 Ala na ma yi a nure pōtler pō le, tler dēbe, ni a sēsēyele, ni a nānyuur, ni nure kōfō, ni sēfō, 22 ni a nyuur, ni a putuo, ni jire, ni kakaba, ni bōbier, ni yōwōwō, ni pōlyele ni a jōlyele. 23 A yeldēbe anyāna a jaa le ma yi a nure pōtler pō, vē ka wō dēe."

24 Be le ka a Yesu yi a be na wō chen a Tire wēr pō. Wō ti kpe naa a yir āsōwō pō, ti waa bōwōwō ika nure jaa wō bōwō ka wō ben be ε. Tiche wō kō tōwō wō ε. 25 Ala a pōwō na tara wō bipōwō ka a sīdēer tara, ajienaa wōn wō wō a Yesu 'yer, wō wan wa lo gbur dumo a wō niem. 26 A pōwō ba dōwō i a Juu nure ε, na wō dōwō yi be a Siriya Fonisiya paal pō. Wō sōwō naa a Yesu ika, wō dii a sīdēer bar a wō bipōwō pō.

27 Ka a Yesu 'yer, "Bar ka a bibiir di a le ban bōwōwō, taa de a bibiir bōdiir kō baar ε."

28 Ka a pōwō mī 'yer, "Sire le, n Soro, tiche a baar mī ma dire naa a bō pōr pōr ala a bibiir na ma dire, tiche ka a loro a tēe."

29 Ka a Yesu 'yer kō wō, "A nitō fōn 'yer jūu, kulo. A sīdēer bar naa a fō bipōwō."

30 Wō kul ti nye a bie na gā a gado ju, ti a sīdēer yi.

31 Yesu le yi naa a Tire wēr pō, na wō tu a Sidon suu a Galilee man pō, na wō ti chen a Dekapolis paal pō.

32 Be le ka nibe bamune waan daba na i wōo, na waa tōwōwō 'yere sō ε. Ba sōwō a Yesu ka wō suu a daba ni a wō nūu na wō sāa wō.

33 Ka Yesu tara a daba yin chēchē, na wō de a wō nubie su a daba tobōwō pō, be le wō chur nataar ti suu a daba jālbir. 34 Na wō dōl kaa a saaju ti wōwō na wō 'yer kō a daba, "Efata!", a par le a Yesu nibe kōwō pō, yuo.

35 Ajienaa ka a daba tobo yuo ka a jālbir lēb ka wō piel 'yere jaa cheche.

36 Yesu kpaal ban jūu ika ba taa ure wa 'yere kōwō nure jaa ε. Tiche a le wōn kpāa ba le le ba mī 'yere yōwōwō ni a jie wō jaa. 37 A nibe nēe 'maan yōwō jaa ka ba 'yere, "Wō un ye le jaa sō. Wō gba ma vē naa ka wōo wōnō, ti jālbir lēb 'yere cheche."

8 A sōwō 'lōwō pō, nyōwō le lōwōn taa go a Yesu sē, ti baa tara bon na di ε. Yesu bōwō a wō poturbo ka ba wa a wō sē ka wō 'yer, 2 "A nibe banyā ure naa nibaal, bōjūu ber ata ni nyā ban be a n sē, baa le tara bon na di ε. 3 Maa mī bar ba ka ba kulo ni a kō, ban ti lon sōr pō, bojūu bamune yin tēer."

4 Ka a wō poturbo 'yer, "Tiche nyūne le a kanaa a mōwōwō pō nure na nye bōdiir kō ba?"

5 Ka a Yesu sōwō ba, "Paanōwō anmune le yi tara?" Ka ba 'yer, "Paanōwō ayopōi."

6 Wō 'yer naa a nibe, ka ba jāne tēe, ti na wō de a paanōwō ayopōi ala puor Nāanmūn yāan, ti ηma ηma de kō a wō poturbo ka ba de pō a nibe. 7 Ba tara naa a jābil amune, ka wō de a ala mī puor Nāanmūn yāan, ti 'yer ika a poturbo ba de pō a nibe. 8 Ba di naa tu ti che. Ka a wō poturbo wob a bōηmaara ala ban di faa 'yōwō per ayopōi. 9 Ba i naa tur anaar. Ka wō bar ba a sōr.

10 Ajienaa, 'lō ni a wō poturbo 'mantaa kpe a gboro pō, na ba chen a Dalmanuta paal pō.

11 Be le a Faraseemune wa sōwō wō yelsōwōs, bōwōwō ika ba bēer wō kaa, na ba 'yer ika wō wiil ba jāne kōwō ka ba bōwō ika wō yin a Nāanmūn sē. 12 Ka wō wōwō le fāa ti 'yer, "Bo le so ka a yūn pōpāanyā nibe bōwōwō jāne ika yi nye? Yelmāe le n 'yere kōwō yi, yi kō nye jāne jaa ε."

13 Wō bar ba naa ti kpe a gboro gōwōwō a man gōwōwō.

14 A wō poturbo iin naa ba tara paanōwō ε, ti tara bō'yen tēe a gboro pō. 15 Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yū bōwōwō a Faraseemune paanōwō dābul ni a Herōd paanōwō dābul mī."

16 Ka a wō poturbo guor taa 'yere, "Sūn ba tara a paanōwō le so."

17 Yesu na bōwōwō a le ban 'yere, wō sōwō ba naa, "Bāa 'yōwō le yi 'yere ika yaa tara paanōwō ε? Yaa bōwō a par sere ε? A yi nyāa kpēmē na mī? 18 Yū tara na nubie ti ba nyere ε, na yi tara tobo ti ba wōnō ε. Yi iin bu? 19 A paanōwō anūu un dōwō de ηma kō a dōwō tur anūu, per anmune le yi wob a bōηmaar na che 'yōwō?" Ka ba 'yer, "Per pie ni ayi." 20 Ka a Yesu le bōwō 'yer, "In le de a paanōwō ayopōi na n ηma kō a nibe tur anaar, per anmune le yi le wob 'yōwō?" Ka ba 'yer, "Per ayopōi." 21 Ka wō 'yer kō ba, "Yaa bōwō a par sere ε?"

22 Ba wa ta na a Betisaida tēe pō, ka a nibe bamune tara jōwō waan a Yesu sē wa sōwō wō, ka wō suu a jōwō ka

† A gāma amune pō, baa 'yōwō a pōfō pie ni ayōwō ε ika, 16 Nure jaa na tara toor, wō chele.

wš nyere. ²³ Yesu nyɔɔ naa a jɔɔ nūu ti tɔɔ wš yin a tēe cheche. Wš ti chur nataar 'yɔɔ a daba nɔbie pɔ ti dɔɔ wš a nūu ti sɔɔr wš, "Fɔ nyen bon bu?"

²⁴ Ka a daba dɔɔ kaa ti 'yer, "N nyen nɔbe na kaara tur kaar na ba vire yɔɔɔɔ."

²⁵ Ka a Yesu le de a wš nuur pɔɔ a daba nɔbie, ka a wš nɔbie yuo, ka wš nyere pāa nye bomo a jaa cheche.

²⁶ Ka a Yesu 'yer kɔ wš, "Kulo, ta le kpe a tēe pɔ ε."

²⁷ Yesu ni a wš poturbo chen naa a tēn ala naa gbɔr Sisariya Filipai. A sɔr pɔ ban be chiine, a Yesu sɔɔr ba naa, "An le a nɔbe 'yere uka n l naa?"

²⁸ Ka ba 'yer, "Bamune 'yer naa uka fɔɔ le a jɔɔn 'lɔ na dɔɔ suoro a nɔbe a Nāanmun kɔɔ. Ka bamune mi 'yer uka Elaija. Ka a bamune mi chene 'yere uka fɔ l naa Nāanmun 'ye'yere āsɔɔ na dɔɔ be be."

²⁹ Ka a Yesu sɔɔr ba, "Tiche an le yi mi 'yer uka n l naa?" Ka a Pita 'yer, "Fɔɔ le a Nɔ-iraa, a Nāanmun na tɔ uka fɔ faa a wš nɔbe."

³⁰ Ka a Yesu kpāa ba, "Yi taa ure wa 'yere a n 'yer kɔɔ nure jaa ε."

³¹ Yesu piel wile ba na wš 'yere uka a Nɔsaal Bie na din dɔɔye yele yɔɔ pɔ, ka a Juu nɔbere, ni a ba bɔɔrlo nɔbere ni a Mosesi Nee wiwiilbe tɔr wš bar, na ba kɔ wš. Tiche a ber ata daar wšn ir naa a kūu pɔ l sɔr. ³² Wš 'yer naa anyā chāa pɔ, ka a Pita tara wš yin chēchēε ti piel mii 'yɔɔ wš.

³³ Tiche ka a Yesu lɔeb kaa a wš poturbo ti mi mii 'yɔɔ a Pita 'yere, "Tɔɔ chen be, Satan! A fɔ tier in nure tier, waa l Nāanmun tier ε."

³⁴ Be le wš bɔɔl a nɔɔɔ ni a poturbo ka ba wa a wš sē, ka wš 'yer kɔ ba, "Nure 'lɔ jaa na bɔɔɔ uka wš turo ma, a nɔnyine na 'laara a wš māε ti de a daa na l dɔɔye ni kūu, ti turo ma. ³⁵ Nure 'lɔ jaa na bɔɔɔ a wš nyenɔr, a wš nyenɔr na bɔr na, ti nure 'lɔ na sɔɔ a wš nyenɔr bɔrɔfɔ a maa ni a 'yer nɔɔ nyā jūu, na faa wš naa. ³⁶ Ala l nure tara naa a wer nyā bonsi a jaa ti a wš sɔε wε, bo tɔnɔ le be be? ³⁷ Bu bo le nure na de tēen a wš sɔε? ³⁸ Ala l nure mi nye naa a maa ni a n 'yerie ka a l vā yele a nɔbe banyā na tɔr Nāanmun bar, ni a putudēme sē, a Nɔsaal Bie mi na kaa naa a nɔnyine 'lɔ ka wš l vī sɔɔ a sɔɔ 'lɔ wšn wa lɔeb wa ni a wš Sāa tur 'matāan a mala-ka chechest."

9 Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmāε le n 'yere kɔɔ yi, bamune ara naa a kana na ba kɔ kpi ε, tiche na ba nye a Nāanmun nāalɔɔ na na wa ni kpēɔ."

² A ber ayɔɔɔ puor, Yesu tara naa Pita ni Jemesi ni jɔɔn tēε na wš de ba nie ka ba 'mataa do tɔwɔo kɔɔ ju. Be le wš ti chil a ba niem. ³ A wš fuu pel nyile gar bɔpula jaa nure na maal a ka a wer pɔ. ⁴ Ka a Elaija ni a Mosesi, wa daa yi a ba sē. Ka bala ni a Yesu 'mataa 'yere.

⁵ Ka a Pita 'yer kɔ a Yesu, "Wiwile, a sεε naa sun be a ka. Sɔɔ, ka si maal sεεr ata: fɔɔ āsɔɔ, Mosesi āsɔɔ, Elai-

ja mi āsɔɔ." ⁶ Pita ba bɔɔ nɔmune wš na 'yer ε, bojūu dābāε kpe ba naa.

⁷ Ka a julɔjuur wa pɔɔ ba, ti kɔɔr 'yer a be a julɔjuur pɔ, "N binɔnāa le a nyāna. Yi chele a wš 'yer."

⁸ Ajienaa ban uka ba kaa, baa le nye nure jaa ε, ti nye a Yesu tēε.

⁹ Ban wa yi a tɔɔ ju suro, ka a Yesu kpāa ba uka ba taa wa 'yere a le ban nye kɔɔ nure jaa ε, wa ti tān a le a Nɔsaal Bie na ir yi a wš kūu pɔ. ¹⁰ Baa 'yer kɔ nure jaa ε, ti 'yere na ba sɔɔ taa a kūu pɔ irfɔ par.

¹¹ Ka ba sɔɔr wš, "Bo le so ka a Mosesi Nee wiwiilbe 'yer uka Elaija le na de nie wa?"

¹² Ka a Yesu 'yer, "Sɔε jaa le a Elaija de nie wa chɔɔr a ye le jaa. Ti ba mi seb uka a Nɔsaal Bie na din dɔɔye yɔɔ ka ba tɔr wš bar. ¹³ Tiche n 'yere na kɔɔr yi uka a Elaija wa naa ka ba l a le jaa ban bɔɔɔ kɔ wš nɔtāa a le ban seb a Nāanmun gān pɔ."

¹⁴ Ban wa ta a poturbo nmaa bala sē, ba nyen nɔɔɔ na ara jilɔ ba ka a bala ni a Mosesi Nee wiwiilbe chure taa. ¹⁵ Ka nɔbe na wa nye a Yesu na waara, ka ba nēε 'maa ka ba jo tuor puor wš.

¹⁶ Ka a Yesu sɔɔr a wš poturbo, "Bo le yi chure taa a le?"

¹⁷ Ka nure āsɔɔ 'yer a be a nɔɔɔ pɔ, "Wiwile, n bidaba le sɔdeεr nyɔɔ ka wš maa tɔɔ 'yer ε, ka n waan a fɔ sē.

¹⁸ 'Lɔ wa ir wš, wš ma daa wšn lɔb tēε ka wš furo a natafuul ti kɔɔ a nyume ti tāa. Ka n wa sɔɔr a fɔ poturbo uka ba dii a sɔdeεr nyāna bar, ka baa tɔɔ ε."

¹⁹ Ka a Yesu 'yer, "Aa, a yin nɔbe banyā na ba tara sɔɔfɔ ε, n be a yi sē kor ta nɔmune? N tara kānyir nɔmune kɔ yi? Waan a bie wa kɔ ma."

²⁰ Ka ba waan a bie. A sɔε na wa nye a Yesu, wš ir tāa a bie ka wš lo tēε, mure ti bile ti furo a natafuul.

²¹ Be le a Yesu sɔɔr a bie sāa, "Sɔɔ buor le a piel wš a nɔtɔ?" Ka a sāa 'yer, "A bibile daar jaa le a piel wš. ²² Wš ma daa wšn lɔb būu pɔ bu kɔɔ pɔ bɔɔɔ uka wš kpi. Ala l fɔn tɔɔ l ye le kɔɔ, kaa a si nɔbaal ti na fɔ sɔɔ sl."

²³ Ka a Yesu mi 'yer, "Bo le so ka a fɔ 'yer uka ala l un tɔɔ naa? Ye le jaa un kɔmɔkɔmɔ kɔ a bala na sɔɔ de ma."

²⁴ Ajienaa le a bie sāa chur, "N sɔɔn de fɔ! Sɔɔ ma, a n sɔɔfɔ ba berma ε!"

²⁵ Yesu na wa nye a nɔɔɔ na joro lɔɔnɔ taa a jie, wš tān a sɔdeεr, "Fɔɔ sɔdeεr na ma vē ka nɔbe l wɔn, wa yi a bie pɔ na fɔ taa le ure wa kɔreε a wš pɔ go ε!"

²⁶ Ka a sɔε nɔme chelma ti dɔɔnɔ a bie yɔɔ ti yi, ka a bie gā kaara fɔka kūu. Ka a nɔbe 'yer, "Wš kpi naa!" ²⁷ Tiche ka a Yesu nyɔɔ a wš nūu tɔɔ, ka wš ir ara.

²⁸ Yesu na wa kpe a yir 'lɔ ni a wš poturbo tēε, ka ba sɔɔr wš, "Bāa le so ka sun ba tɔɔ a sɔdeεr nyā dii bar ε?"

²⁹ Ka a Yesu 'yer, "Nāanmun sɔɔrɔfɔ tēε le na vē a fɔ dii a sɔε nyā ka wš yi."

³⁰ Ba yin a jie 'lɔ ti tu a Galilee tal. Yesu ba bɔɔɔ uka nure jaa wš bɔɔ a jie ban be ε, ³¹ bojūu wš wile naa a wš poturbo, "Ban de naa a Nɔsaal Bie kɔ a nɔbe, ka ba

kɔ wɔ. Ka a ber ata daar wɔn ir naa, na wɔ tara nyevɔr." ³² Tiche baa bɔɔ a par a le wɔn 'yere ε, ti joro dābāε ika ba sɔɔr wɔ.

³³ Yesu ni a wɔ poturbo wa ta na a Kapenahum. Ban wa kpe a yir, a Yesu sɔɔr ba naa, "Bāa 'yɔɔ le yi chure taa a sɔr pɔ a le?" ³⁴ Ka ba i jaa gbulo, bojūu a sɔr pɔ ba chure na taa ika an le i a kpεε.

³⁵ Yesu na wa jāne wɔ bɔɔl naa a wɔ poturbo Pie ni Ayi na wɔ 'yer kɔ ba, "A yi āsɔɔ wa bɔɔkɔ ika wɔ de nie, a ninyine 'lo wɔ i a yi jaa bile, na wɔ i a yi jaa tɔtɔnɔ." ³⁶ Yesu vē naa ka bibile kɔɔ ir ara a ba jaa sālsɔɔ. Wɔ 'mɔɔ a bie ti 'yer kɔ ba, ³⁷ "Nure 'lo jaa na de a bibiir banyāna taaba a n jūu, maa le wɔ de. Nure 'lo jaa mi na de ma, a ba i maa le wɔ de ε, tiche a nure 'lo na tɔ ma le wɔ de."

³⁸ Ka a jɔɔn 'yer kɔ wɔ, "Wiwile, si nye naa nure āsɔɔ mi na de a fɔ yuor na wɔ dire ni a sɔdebe ka a yire. Ka si 'yer ika wɔ bar bojūu waa i a si āsɔɔ ε."

³⁹ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yi ta dii wɔ bar ε. Nure 'lo jaa na de a n yuor tɔnɔ ni ne'maa tɔmɔ kɔ 'yer ma 'yerdeε go ε. ⁴⁰ Nure jaa na ba jεεr ni si ε, pɔɔ si naa. ⁴¹ Yelmāε le n 'yere kɔɔ yi, nure 'lo jaa na kɔ yi kɔ'maar ni ηmele, yin i a maa softɔ jūu, a ninyine kɔ wa faa a wɔ sāyar ε.

⁴² "Ala i āsɔɔ jaa mi vē naa a bɔbil banyāna āsɔɔ na sɔɔ ma i yelbier, a ninyine 'lɔnɔ, bala 'mɔɔ nɔr lū yɔɔ a wɔ nyie pɔ daa 'yɔɔ a man pɔ, ala sa. ⁴³ Ala i a fɔ nūu vē naa ka fɔ i yelbier, ηmaa bar. Fɔn ti kpe nyevɔr pɔ ni nūηmaa sa naa fɔn tara a nuur a jaa ayi ti ti kpe a wɔm jie a be a būu na ba kpīine ε. ⁴⁴ Ala i a fɔ gber mi vē naa ka fɔ i yelbier, ηmaa bar fɔn ti kpe nyevɔr pɔ ni gbηηmaa sa naa fɔn tara a gbεε a jaa ayi ti ti kpe a wɔm jie. ⁴⁵ Ala i a fɔ nɔbir mi vē naa ka fɔ i yelbier, 'loo bar. Fɔn ti kpe Nāanmɔn nāalɔɔ pɔ ni nɔbifε sa naa fɔn tara a nɔbie ayi ti ti kpe a wɔm jie. ⁴⁶ Be le a 'Bufulo ba kpire ε, ka a būu mi ba kpīine ε."

(Isaiya 66:24)

⁴⁹ Dɔɔɔ difɔ na lɔeb nure jaa nɔtāa le nyaar na ma wɔ bɔdiir ka a nɔmɔ.

⁵⁰ "Nyaar i naa, tiche a nɔɔ wa baar, ban le bɔɔl wɔn nyaar ɔ? Yi i nyaar, na yi tara nyā'maar kɔ taa."

10 Yesu pāa yin a jie 'lo na wa chen a Judiya paal, na wɔ ti gɔɔ a Jordan man. Ni yɔɔ le wa naa a wɔ sε go, ka wɔ wile ba nɔtāa a le wɔn ma wile ba.

² A Faraseemine bamine wa naa ika ba wa bεεr wɔ kaa, na ba sɔɔr wɔ, "Sɔɔr ben be ka daba na tɔr a wɔ pɔɔ bar bu?"

³ Ka a Yesu mi sɔɔr ba, "Nymine le a Mosesi dɔɔ 'yer?"

⁴ Ka ba 'yer, "Mosesi bar sɔɔr ika daba wɔ seb dāasε gān ti na wɔ tɔr a wɔ pɔɔ bar."

† A gāma amine pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ lɔjaayi ni anaar ε ika, ⁴⁴ Be le a 'Bufulo ba kpire ε, ka a būu mi ba kpīine ε. †† A gāma amine pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ lɔjaayi ni ayɔɔb ε ika, ⁴⁶ Be le a 'Bufulo ba kpire ε, ka a būu mi ba kpīine ε.

⁵ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "A yi nyākpāen jūu le so ka wɔ seb a le. ⁶ Tiche a wer pielfɔ, Nāanmɔn maal daba ni pɔɔ.

(A Pielfɔ Gān 1:27)

⁷ A le jūu, daba na bar a wɔ sāa ni a wɔ ma tiche ka 'lo ni a wɔ pɔɔ i bɔ'yen, ⁸ ka ba jaa ayi i āgān bɔ'yen.

(A Pielfɔ Gān 2:24)

Baa le i ayi ε, ti i bɔ'yen. ⁹ A le jūu, bon 'lo jaa Nāanmɔn na 'mataa, nure wɔ ta nyɔɔ wεl ε."

¹⁰ Ban wa lɔeb kul a yir, a Yesu poturbo sɔɔr wɔ naa a 'yer nyā go. ¹¹ Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Daba jaa na tɔr wɔ pɔɔ bar ti kul pɔɔ yuo, wɔ maal yelbier. ¹² Le mi le, pɔɔ wa tɔr a wɔ sɔrε bar ti kul dayuo wɔ mi maal yelbier."

¹³ Nɔbe dɔɔ waara ni a ba bibiir ika Yesu wɔ dɔɔl ba a wɔ nūu, tiche ka a wɔ poturbo mii 'yɔɔ ba. ¹⁴ Yesu na wa nyε a le a wɔ poturbo na i, wɔ nyen suur na wɔ 'yer kɔ ba, "Yi bar a bibiir ka ba wa a n sε, na yi ta ηmaa ba sɔr ε. A ba nyāna taaba le so a Nāanmɔn nāalɔɔ.

¹⁵ Yelmāε le n 'yere kɔɔ yi, nure jaa na ba sɔɔ de a Nāanmɔn nāalɔɔ nɔtāa a bibile ε, wɔ kɔ tɔɔ kpe be ε."

¹⁶ Be le wɔ 'mɔɔr a bibiir, ti dɔɔl ba nuur na wɔ sɔɔr Nāanmɔn 'yɔɔ ba.

¹⁷ Yesu na wa de a sɔr chiine, daba jon var gbur dumo a Yesu niem ti sɔɔr wɔ, "Wiwilmāε, bo le un maal, naa nye nyevɔr na ba tara baarfɔ ε?"

¹⁸ Ka a Yesu 'yer kɔ wɔ, "Bāa 'yɔɔ le fɔ bɔɔl ma nɔmāε? Nure jaa ba i māε ε, ka Nāanmɔn tεε ba le ε. ¹⁹ Fɔ bɔɔ naa a Nāanmɔn Nεε. Taa kɔ nure ε. Taa sēne ε. Taa juro ε. Taa dire dāasjiri ε. Taa fɔl ε. 'Yɔɔnɔ a fɔ sāa ni a fɔ ma."

(A Yifɔ Gān 20:12-16)

²⁰ Ka wɔ 'yer, "Wiwile, n bile sɔɔ jaa le n turo a Nεε anyāna wa tān a dɔna."

²¹ Yesu kaa naa a daba ni nɔfɔ, ti 'yer kɔ wɔ, "A che fɔn yelbɔ'yen. Kul ti da a fɔ boni a jaa de pɔ nɔn dēme, ala le fɔn tara bɔmāε a Nāanmɔn sε. Ti na fɔ pāa wa turo ma."

²² A 'yer nyā vē naa ka a daba sɔ nie na wɔ kul pɔsɔɔ, bojūu tara sɔɔ le wɔ i.

²³ Be le ka a Yesu kaa gɔɔr na wɔ 'yer kɔ a wɔ poturbo, "A tara sɔɔ kpefɔ a Nāanmɔn nāalɔɔ pɔ un kpεɔ!"

²⁴ A 'yerbie anyāna vē naa ka ba neer 'maa, tiche ka wɔ le 'yer go, "Bibiir, a un kpεɔ kɔ nure jaa na na kpe a Nāanmɔn nāalɔɔ pɔ! ²⁵ An un kɔmɔkɔmɔ, nyɔɔma na na kpe kparpīi kɔ pɔ gar tara sɔɔ na na kpe a Nāanmɔn nāalɔɔ pɔ."

²⁶ Ka a poturbo pāa i chīcham, ti lɔeb sɔɔr taa, "An le na pāa tɔɔ nye faafɔ?"

²⁷ Ka a Yesu kaa ba ti 'yer, "Nure sε 'lo, a un tuo, tiche Nāanmɔn sε ba le ε. Nāanmɔn sε yele jaa ba i tuo ε."

²⁸ Be le Pita 'yer kɔ wɔ, "Nyε, sun bar bon jaa ti wa turo fɔ!"

²⁹ Ka Yesu 'yer, "Yelmāε le n 'yere kɔɔ yi, nure 'lo jaa na bar a wɔ yir bu jεεr, bu yepɔɔ bu a wɔ sāa bu a

wš ma, bu bibiir bu wer, ti 'la maa ni a 'yer nōō nyā jūu, ³⁰ wšn nyen yie, yeer, yepōō, mamune, bibiir ni wer dōō gbēē kōōbaa, ni a gefō! Ti a sōō 'lo na waara, ka wš nye nyenōr na ba tara baarfō ε. ³¹ Tiche a nyoō bala na de nie na wa ben puor, ka a nyoō bala na be a puor mi wa de a nie."

³² Ba dōō de a sōr duoro a Jerusalem ka Yesu de a nie, ti a wš poturbo neer 'maa ka bala mi na turo joro dābāē. Wš tōō naa a Pie Ni Ayi yin chēchē 'yer kō ba a len na wa a wš sē. ³³ Yesu 'yer naa, "Sln chiine a Jerusalem tēē pō, be le ban ti de a Nisaal Bie kō a Juu nibe bōōrlo nibeē ni a Mosesi Nēē wiwiilbe, ka ba ika wš seēn kūu, na ba nyōō wš kō a nibe na ba i a Juu nibe ε. ³⁴ A banyāna na la wš naa, na ba chir nataar 'yōō wš, na ba fōb wš ti kō wš. Ka a ber ata daar wšn ir naa a kūu pō i vōr."

³⁵ Be le a Jebedee bibiir Jemesi ni jōōō tōō gbōr a Yesu na ba 'yer, "Wiwile, si bōōō na ika si sōōr fō yele kōō ka fō maal kō si."

³⁶ Ka a Yesu sōōr ba, "Bāa le yi bōōō ika n maal kō yi?"

³⁷ Ka ba 'yer, "Vē ka a si āsōō jāne a fō nūsōō loor, ka 'yen mi jāne a fō gōba loor a fō nāalōō pō."

³⁸ Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yaa bōō a bon yln sōōō ε. Yln tōō nyūn a dōōōe ηmele 'lo in wa nyūn, bu kpe a dōōōe 'lo kō in wa kpe a Nāanmyn kōō sofō kaar o?"

³⁹ Ka a ba 'yer, "ōō." Ka a Yesu 'yer, "Yln nyūn a ηmele 'lo in na nyūn, na yi so a kōō 'lo in na so, ⁴⁰ tiche a n nūsōō loor ni a n gōba loor 'lo n ba tara sōr ika n kō yi ε. Nāanmyn tēē le tara sōr ika wš de a jiir anyāna kō a bala wšn chōōr."

⁴¹ A poturbo pie bala na che na wa wō a yele, ba nyen suur 'yōō a Jemesi ni a jōōō. ⁴² Ka a Yesu bōōō ba jaa 'mataa ti na wš 'yer kō ba, "Yi bōōō naa a bala na i a nāmune a bala na ba i a Juu nibe ε, ma fure naa a nibe, ka a nibeē ma wile a ba kpāēn. ⁴³ A ba i le le a yi sē ε. Nire 'lo jaa na bōōō ika wš i a yi nūkpēē, wš i a yi jaa tōōōnō, ⁴⁴ ka a 'lo mi na bōōō ika wš i a nudiere, wš i a yi jaa gbāgbāa. ⁴⁵ A Nisaal Bie mi gba ba wa, ika ba wa tōōō kōō wš ε, tiche wš wa naa ika wš wa tōō kō ba, na wš de a wš nyenōr le faan nyoōō."

⁴⁶ Ba pāa wa naa a Jeriko. Ban wa kpe a Jeriko ti yire, nyoōō turo naa Yesu ni a wš poturbo, ka a jōōō kōō ban bōōō Batimayus, Timeyus bidaba, jāne a sōr kōōoor sōōōō bomo. ⁴⁷ Wšn wa wō ka a Yesu na yi a Najaretu le, ka wš piel gboolo, "Yesu, David Bie, kaa n nūbaal!"

⁴⁸ Ka a nibe bamune ika wš pōō a nēē, tiche ka wš pāa chene mal gboolo, "David Bie, kaa n nūbaal!"

⁴⁹ Be le a Yesu tēē ara ti 'yer, "Yi bōōō wš." Ka ba bōōō a jōōō 'yer wš, "Maa nyāa! Ir ara, wš bōōō fō naa." ⁵⁰ Ka wš vaa ir lōb a fōbaa bar ti wa a Yesu sē.

⁵¹ Ka a Yesu sōōr wš, "Bāa fō bōōō ika n maal kō fō?" Ka wš 'yer, "Wiwile, n bōōō naa ika n nyere." ⁵² Ka a

Yesu 'yer, "Chiine! Fō sa naa, fōn sōō ma jūu." Ajienaa, wš nyere naa, na wš turo a Yesu ka ba de a sōr.

11 A le ban wa gbōōō a Jerusalem, ba ta naa a tēn ayi, Betefagu ni Betanu na be a Olive tōō par, ka Yesu tōō wš poturbo ayi. ² Wš 'yer kō ba, "Yi chen a tē-bile 'lo na be a yi niem, Yln wa kpiere a tēē pō, yln nyen bōōōbile nire jaa na ba do wš sere ε, ban lū. Yi for waan. ³ Ka nire wa sōōr yi ika bāa le yi ire a le, yi 'yer wš ika, a yi Soro le bōōōō wš, ti wšn lēb waan fōō."

⁴ Ba chen ti nye a bōōōbile ban lū a yōō dōōōr nēē. Ban wa foro, ⁵ nibe bamune na ara a be sōōr ba naa, "Bāa le yi foro a bōōōbile ire ni?" ⁶ Ka ba 'yer a le a Yesu na ika ba 'yer, ka a nibe bar ba. ⁷ Be le ba waan a bōōōbile wa kō a Yesu, na ba de a ba fōō 'yier dōōō a bōōōbile ju, ka wš do jāne. ⁸ Nyoōō na bōōōō ika ba 'yōō a Yesu jūu, ba den fōōr 'yier a sōr pō, ka bamune mi kar vai a por pō wa 'yier a sōr pō. ⁹ Ka a bala na be a niem ni a bala na be a puor, pāa chule gōōō 'yere, "Yāan yooō! Nāanmyn wš sōō a 'lo wšn tōō!

(Yiel Gān 118:25, 26)

¹⁰ Nāanmyn wš sōō a si sāa David nāalōō na waara! Yāan yooō! Si dān Nāanmyn kōō jaa!"

¹¹ Yesu na wa ta a Jerusalem, wš chen ti kpe a Nāanmyn Puorfō Yir kaa a bomo a jaa. A wer na sōōōō jūu, 'lo ni a wš poturbo pie ni ayi yin chen a Betanu.

¹² A wer na wa chaar ka a Yesu ni a wš poturbo lēb yi a Betanu waara a Jerusalem, kō kpe naa a Yesu. ¹³ Be le wš nye a kōōōō tēē na tōō vaar ara a niem, ka wš chen ika wš ti kaa wōōō ben be bu. Wš chen ti ta ka a i wōōō ba be be ε, vaar tēē le, bojūu a ba i a wōōō sōō ε. ¹⁴ Ka a Yesu 'yer kō a tēē, "Nire jaa kō le wa pōr a fō wōōō di ε." A wš poturbo wōō naa a le wšn 'yer.

¹⁵ Ban wa ta a Jerusalem, Yesu chen ti kpe a Nāanmyn Puorfō Yir bechaar pō dire a nibe bala na chiin a bonu ti daara ni a bala na daara. Wš daa naa libiteerbe tēēbōōō lēb kpa, ti da a bala mi na daara a papasi dakōōō lō. ¹⁶ Waa sōō ka a nire jaa tuo bon jaa tun a bechaar 'lo pō ε. ¹⁷ Be le ka wš pāa wile ba na wš 'yer, "A Nāanmyn 'yer naa a wš gān pō, 'N yir i naa a yir a nūbōōō ba jaa na wa puor ma,'

(Isaiya 56:7)

tiche ka a yln 'lo maal wš a nifarba jie."

(Jeremiya 7:11)

¹⁸ Ka a Juu nibe bōōōō nibeē ni a Mosesi Nēē wiwiilbe ni wa wō a nūōō bōōōō sōr 'lo ban tu kō wš, ti na ba joro wš dābāē bojūu a nyoōō neer 'maa ba naa a wš wilfō pō.

¹⁹ A jāanōōr na wa ta, Yesu ni a wš poturo lēb chen a Betanu.

²⁰ A wer na wa chaar bibio ka ba lēb chiine a Jerusalem, ba nye naa ka i a kōōōōtēē na kpi lōōō a nyibe.

²¹ Be le ka a Pita tier a le a Yesu na 'yer kō a tēē, na wš 'yer kō wš, "Wiwile, nye a tēē 'lo fōn pō 'yōō! Wš kpi naa!"

²² Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yi sɔɔ de Nāan̄mun. ²³ Sɔre le n 'yere kɔɔ yi, ala i yi āsɔɔ sɔɔ naa de Nāan̄mun na waa baala a wɔ tɛr pɔ ε, 'lo gba na tɔɔ 'yer kɔ a tɔɔ nyāna, 'Ir ti lo a man pɔ,' a Nāan̄mun na sɔɔ naa ka a le i. ²⁴ Ala le n 'yere kɔɔ yi, fɔɔ puor Nāan̄mun sɔɔɔ bon jaa ti sɔɔ ika, wɔn in kɔ fɔ, wɔn i naa. ²⁵ Fɔɔ wa ika fɔ puor, ti tara nɛr ni 'yer, vɛ kɔ a nɛnɛ. A fɔ Sāa na be a saaju mi na vɛ naa a fɔ yelbier kɔ fɔ." †

²⁷ Ba le wa naa a Jerusalem go, ka a Yesu ti kpe yɔɔɔ a Nāan̄mun Puorfɔ Yir bechaar pɔ. A Juu nɛbe bɔɔrlo nɛberɛ ni a Mosesi Nɛe wiwillbe ni a nɛberɛ wa naa a wɔ sɛ. ²⁸ Ba wa sɔɔr wɔ naa, "An le kɔ fɔ a sɔɔ ka fɔ tɔnɔ ni a anyā? Fɔ tara naa a sɔɔ ika fɔ tɔnɔ ni a anyā ɔ?"

²⁹ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "N sɔɔr yi sɔɔrfɔ bɔ'yen. Yin wa tɔɔ wiil ma a par, n mi na wiil yi naa a nɛr 'lo na kɔ ma a sɔɔ ka n tɔnɔ ni a anyā. ³⁰ Jɔn na dɔɔ suoro a nɛbe a Nāan̄mun kɔɔ, Nāan̄mun le kɔ wɔ a sɔɔɔ bu, nɛbe le kɔ wɔ a sɔɔ? Yi 'yer n kaal!"

³¹ A ba lɛb chɛr taa, "Sun be 'yer ika Nāan̄mun le tɔ wɔ, wɔn sɔɔr si naa, ka bo le so ka saa sɔɔ wɔ ε?

³² Tɛhe sun mi 'yer ika nɛr le tɔ wɔ, a ba i ε." Ba joro naa a nɛbe dābāe, bojūu nɛr jaa sɔɔ naa ika a jɔn in Nāan̄mun 'ye'yere.

³³ Le le ba 'yer kɔ a Yesu, "Saa bɔɔ ε." Ka a Yesu mi 'yer kɔ ba, "N mi kɔ 'yer kɔ yi a nɛr 'lo na kɔ ma a sɔɔ ka n tɔnɔ ni a anyāna ε."

12 Ka a Yesu le piel 'yere kɔɔ ba ni sɔkpa. Wɔ 'yer naa, "Daba le kɔ wɔ puo na wɔ bɔr tɔwɔnsɔ. Wɔ sɔɔ naa a puo wɔ jaa jilɔ, na wɔ tuu bɔɔ ka ban ma pɔr a wɔmɔ 'yɔɔ na ba nɛnɛr ir a kɔɔ. Wɔ men jie āsɔɔ na do ka nɛr na ma do jɛ a be kaara a puo. Wɔ de naa a puo na wɔ kɔ nɛbe ika ba kaara ti na wɔ yɔ chen paal yuo pɔ. ² A wɔfɔ sɔɔ wa ta naa ka wɔ tɔ a wɔ gbāgbaa āsɔɔ ika wɔ chen a nɛbe bala sɛ ti de a wɔmɔ amɛne. ³ Tɛhe ka ba nyɔɔ wɔ nɛme bar ka wɔ kul nūjaal. ⁴ Be le wɔ le tɔ a gbāgbaa āsɔɔ ka ba le nɛme wɔ a ju puo ti 'yɔɔ wɔ vɔ. ⁵ Wɔ le tɔn āsɔɔ ka ba kɔ a 'lo. Ka wɔ le bɔɔ tɔ bamune, ka ba pɔb bamune ti kɔ a bamune.

⁶ "Wɔ chen nɛbɔ'yen wɔn na tɔ, 'lo le a wɔ bibɔ'yen wɔn nɔ. 'Lo le wɔ wa tɔ a baaraa jaa na wɔ 'yer, 'Ban 'yɔɔ naa a n bie.'

⁷ "Tɛhe a pokaarba na wa nyɛ a bie, ba 'yer kɔ taa, 'A nyā le i a bɔdire! Yi i a si kɔ wɔ, ti che ka a bonɔ i a si sofɔ.' ⁸ Be le ba nyɔɔ wɔ kɔ lɔb bar a puo kɔkoo.

⁹ "Nɛmɛne le yi tɛr ika a puo sɔɔ na i naa? Wɔn wan wa kɔ a pokaarba banyāna ba jaa ti de a puo kɔ nyor!¹⁰ Yaa kar a jie nyā a Nāan̄mun gān pɔ ε? Wɔ 'yer ika, 'A kɔsɔr 'lo a mɛmɛrbe na tɔr bar le i a kɔsɔr ju. ¹¹ A si Soro le tɔ a nɛtɔ ka sɔɔ si a nɛbie.' "

(Yiel Gān 118:22, 23)

† A gāma amɛne pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ lɛr ni ayɔɔɔ ε ika, ²⁶ Ala i fɔɔ ba wa vɛ kɔ a fɔ tɔ sɔɔ ε, a fɔ Sāa mi na be a saaju mi kɔ vɛ a fɔ maal deɛr kɔ fɔ ε.

¹² Be le a Juu nɛberɛ bɔɔrɔ sɔɔ ika ba nyɔɔ a Yesu, bojūu ba bɔɔ naa ika bala le wɔ lɔb a sɔkpa gbɛb. Tɛhe ba joro naa a nyɔɔ bala dābāe, na ba bar wɔ ti lɛb chen.

¹³ Ba le tɔ naa a Faraseemɛne bamune ni nɛbe bamune na yi a nāa Herɔd sɛ, ka ba wa ber Yesu nɛr nyɔɔ wɔ, a wɔ 'yerbie pɔ. ¹⁴ Ba wa na wa 'yer kɔ wɔ, "Wiwile, si bɔɔ naa ika fɔ in yelmāe sɔɔ. Nɛbe 'yerbie maa tɔɔ a fɔ pɔtɛr lɛb ε, bojūu fɔ maa chele a le nɛr jaa na be ε. Tɛhe fɔ wile na a Nāan̄mun sɔɔ ni yelmāe. A tara naa sɔɔ ika si yab a lɔpo kɔ a nākpɛε Siisa bu?

¹⁵ Si yab bu si ta yab ε?" Tɛhe ka a Yesu bɔɔn a ba nɛber yele ban waan, na wɔ sɔɔr ba, "Bo le yi bɔɔrɔ ika yi bɛer ma kaa? Yi de a libir āsɔɔ waan ka n kaa." ¹⁶ Be le ba de a libir kur āsɔɔ waan, ka wɔ sɔɔr ba, "An foto ni a yuor le be a libir pɔ?" Ka ba 'yer, "Siisa le."

¹⁷ Le le ka Yesu 'yer kɔ ba, "Yi de a 'lo na i a Siisa sofɔ na yi yab wɔ, na yi mi de a 'lo na i a Nāan̄mun sofɔ na yi mi kɔ a Nāan̄mun." Ka ba faa ti nyɔɔ a nɛer ara ni.

¹⁸ A nɛbe bamune ban bɔɔɔ a Saduseemɛne na 'yer ika kūu pɔ irfɔ ba be be ε, mi wa naa wa sɔɔr wɔ, ¹⁹ "Wiwile, Mosesi seb kɔ si ika nɛr yebɛ wa kpi ti bar pɔɔ na ba tara bie ε, a wɔ yebɛ wɔ kul a pɔkɔɔr 'lo na wɔ dɔɔ bibiir kɔ a wɔ yebɛ 'lo na kpi. ²⁰ Yeer ayopɔi le dɔɔ be be, ka ba kpɛε kul pɔɔ kpi ti che bar, waa tara bie ε. ²¹ Ka a wɔ turo de a pɔkɔɔr kul, baa mi dɔɔ bie ε, tɛhe ka wɔ mi kpi. A le nɛ ni wɔ ju mi le a turo ata sɔɔ. ²² Yelmāe jaa a yeer ayopɔi banyāna ba jaa kulnaa a pɔɔ 'lɔnɔ, ti waa dɔɔ bie ε, a baaraa jaa ka a pɔɔ mi kpi. ²³ Bala wa ir yi a kūu pɔ, an pɔɔ le wɔn i, an i ba jaa kul wɔn lɔɔr taa?"

²⁴ Ka a Yesu 'yer, "Yaa nyɛ yɔn bɔɔr, bojūu yaa bɔɔ a Nāan̄mun sebe ni a wɔ kpɛε ε. ²⁵ Nɛbe wa ir a kūu pɔ ba kɔ le kul taa ε, ti ban kaara naa fika a malakasi, baa kulo taa ε. ²⁶ A kūu pɔ irfɔ yele yi kar a Mosesi gān pɔ a sɔɔ 'lo wɔn nyɛ a tɔbile na 'lɛr būu, ka a Nāan̄mun 'yer kɔ wɔ, 'N i naa a Abraham Nāan̄mun ni a Isaaku Nāan̄mun ni a Jekɔb Nāan̄mun.'

(A Yifɔ Gān 3:6)

²⁷ Wɔ i naa wɔr Nāan̄mun, waa i kūn Nāan̄mun ε. Yi tul naa."

²⁸ A Mosesi Nɛe wile āsɔɔ wa ara na chɛl a le a Yesu ni a nɛbe na 'mataa 'yere. Ka wɔ nyɛ ka a Yesu 'yer nɔmɔ. Ka wɔ mi sɔɔr a Yesu, "A Nāan̄mun nɛer a jaa pɔ, buor sɔɔ le i kpɛε?"

²⁹ Ka Yesu 'yer kɔ wɔ, "A 'lo na i kpɛε gar a jaa ni nyā, 'A Isral nɛbe, yi chele! A si Soro Nāan̄mun, wɔ i naa Soro bɔ'yen tɛε. ³⁰ Nɔ a fɔ Soro Nāan̄mun ni a fɔ nyāa, ni a fɔ nyevɔr wɔ jaa, ni a fɔ tɛr wɔ jaa, ni a fɔ kpɛε wɔ jaa.'

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:4, 5)

³¹ A 'lo na tu ni nyā, 'Nɔ a fɔ tɔ sɔɔ nɛtāa le fɔn nɔ a fɔ māε.'

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

Nee jaa ba be be i kpe gar a anyā ε."

³² Ka a daba 'yer, "Wiwile, fɔ 'yer yelmāε, a lε fɔn 'yer uka Nāanmun bɔ'yen tεε lε be be, ka āsɔɔ jaa ba lε be be pɔɔ wɔ ε. ³³ A fɔ nɔ wɔ nɔ a fɔ nyāa, nɔ a fɔ tɔer wɔ jaa, nɔ a fɔ kpɛɔ wɔ jaa, na fɔ lε nɔ a fɔ tɔ sɔɔ nɔtāa a fɔ māε, a yele anyāna tufɔ in gar dɔn fɔn kɔ chɔm kɔ Nāanmun nɔ bɔɔrlorsɔ a jaa."

³⁴ Yesu na nye a lε a daba na 'yer nɔ yɛ ka wɔ 'yer kɔ wɔ, "Faa jāa nɔ a Nāanmun nāalɔɔ ε." An yi a be chiine nɔrε jaa ba lε 'la sɔɔr wɔ sɔɔrfɔ go ε.

³⁵ A lε a Yesu na wile a Puorfɔ Yir bechaar pɔ, wɔ sɔɔr naa a nɔbe, "Nɔmune lε a ta ka a Mosesɔ Nee wiwiilbe 'yer uka David bie lε a Nɔ-iraa? ³⁶ A ba i a David māε pɔ lε a Nāanmun Sɔε, ka wɔ 'yer uka, 'A n Soro Nāanmun 'yer kɔ a n Soro nyā wɔn ir, "Jāne a n nɔsɔɔ loor ka n wa de a fɔ dɔdɛme bin a fɔ gbεε pɛlem."'

(Yiel Gān 110:1)

³⁷ Ala i David māε bɔɔl wɔ naa a wɔ Soro, nɔmune lε wɔn lε i a wɔ bie tεε?" Ka a nɔyɔɔ bala ara che lε wɔ nɔ pɔpel.

³⁸ Yesu wile naa tɔ na wɔ kpāa ba, "Yɔ gu yɔ māε a Mosesɔ Nee wiwiilbe sɛ, ba ma su naa a fuu vεεsɔ ala yɔɔɔ uka ba puor ba a dar pɔ. ³⁹ Bala be wa kpe a lɔɔfɔ jie, a niem lε ba ma jāne. ⁴⁰ Ba mɔ ma fɔlɔ naa a pɔɔkɔε, na ba mɔ ma puor Nāanmun kor, bɔɔɔ uka nɔbe ba kaara ba. A nɔbe banyāna 'yer tɔɔrfɔ na kpɛme naa."

⁴¹ Yesu jɛn gbɔr a jie ban 'yɔɔɔ a libie a Nāanmun Puorfɔ Yir pɔ, na wa kaara a lε a nɔyɔɔ na 'yɔɔɔ a ba libie. Taraa dɛme yɔɔ jaa kɔɔɔ naa yɔɔ. ⁴² Be lε ka a pɔɔkɔɔɔ sɔɔ mɔ be be na wɔ mɔ waan libikue ayi na i kobo wa 'yɔɔ a libie pɔ.

⁴³ Ka Yesu bɔɔl a wɔ poturbo ka ba tɔɔ gbɔr wɔ ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yelmāε lε n 'yerε kɔɔɔ yɔ, a pɔɔkɔɔɔ sɔɔ nyā lɔb gar ba jaa. ⁴⁴ A tara dɛme ma 'yɔɔɔ tɔ che a libiyɔɔ amune, tɔche a pɔɔkɔɔɔ sɔɔ nyā 'lɔ, a jaa lε wɔ de 'yɔɔ. Waa lε tara bon jaa go ε."

13 Yesu na wa yire a Nāanmun Puorfɔ Yir pɔ, a wɔ poturo āsɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Wiwile, nye a kɔsɔbe ban mɛn a yir kpɛε nyā ka wɔ kaara ka!"

² Ka a Yesu 'yer sɔɔ wɔ, "Mɔ fɔ nye naa a lε ban mε a yir kpɛε nyāna? A kɔsɔvɔl anyāna 'yen jaa kɔ lε wa chεne dɔɔl wɔ tɔ ju ε. Ban dān a jaa lɔb."

³ Yesu na wa jāne a Olive Tɔr Tɔɔ ju, a Nāanmun Puorfɔ Yir nidaa, Pita nɔ Jemesɔ nɔ kɔkɔ nɔ Andiru sɔɔr wɔ naa a ba tεε, ⁴ "Yer kɔ sɔ a daar 'lɔ a anyā na i. Bo lε na i a jāne sεrε tɔ che ka a wa i?"

⁵ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yɔ bɔɔn ka nɔrε jaa ta wa bel yɔ ε! ⁶ Nɔyɔɔ na de naa maa yuor waan wa 'yerε, 'Maa lε a Yesu,' na ba wa bε lε nɔyɔɔ. ⁷ Yɔn wa wɔn tam, ka ba 'yerε a tam 'yer, yɔ taa mɔrε ε. A lε na i naa, tɔche a wer baarfɔ chεne na be puor. ⁸ Nɔbɔr dɛdɛme na yin tam, ka a nāmune mɔ yi tam. Ka a tɛgān dɔɔnɔ jiiir yɔɔ, ka kɔ mɔ lo. A dɔɔyε anyāna lε i a pielfɔ.

⁹ "Yɔ bɔɔn, uka ban ma nɔyɔɔ yɔn chiin a 'yer tɔɔrfɔ jie, na ba lε pɔɔ yɔ, a lɔɔfɔ jiiir. A maa yɔn sɔɔ jūu, ban tara yɔn chiin a tɛε nɔberε nɔ a nāmune jie, uka ba tɔ tɔɔ a yɔ 'yer, tɔ yɔn tu naa a be 'yer a Nāanmun 'yer nɔɔ kɔ ba.

¹⁰ A 'yer nɔɔ nyā na den nie ta a nɔbɔɔ ba jaa. ¹¹ Bala wa nɔyɔɔ yɔ chiin a 'yer tɔɔrfɔ jie, yɔ ta vɛ ka tɔer nɔyɔɔ yɔ a lε yɔn tɔ 'yer ε. Lε jaa a Nāanmun na wiil yɔ a 'yer tɔɔrfɔ sɔɔ, 'yer wɔ. A ba i yɔn lε 'yer ε, tɔche a 'yerbie yi naa a Nāanmun Sɔε sɛ.

¹² "Yεbe na gar 'yɔɔ yεbe, ka ba kɔ wɔ, ka a sāa mɔ gar 'yɔɔ bie, ka ba kɔ wɔ. Bibiir kɔ lε wɔnɔ a ba sāamune toor ε, na ba vɛ ka ba kɔ a ba sāamune. ¹³ Nɔrε jaa na 'laar yɔ naa, yɔn sɔɔ ma jūu, tɔ 'lɔ na sɔɔ tɔ ta a baaraa, na nyen Nāanmun faarfɔ.

¹⁴ "Yɔn nye naa a yele 'lɔ a Nāanmun na 'laar

(Daniel 9:2)

na be a jie 'lɔ an ba sεε ε, na wɔ sɔɔ a jie, na wɔ vɛ ka a wɔ suur dire. A fɔɔ nyā na kara bɔɔ a par. Yɔn wa nye a lε, nɔbe na be a Judiya ba jo do a tɔɔ ju. ¹⁵ Nɔrε jaa na be gar ju, ta suu a die pɔ tɔ de bon jaa ε. ¹⁶ 'Lɔ mɔ na be a puo pɔ, ta lε chen tɔ de a wɔ fɔbaa ε. ¹⁷ A bɔbɔr nyāna an un tuo kɔ a pɔɔɔɔ nɔ a bala na tara a bi'yensɔ. ¹⁸ Yɔ sɔɔɔ Nāanmun ka a ta wa i uon ε. ¹⁹ A ber ala pɔ, nɔbe na din dɔɔyε yɔɔ. Nāanmun na maal a wer baa di a dɔɔyε nyā bɔɔɔ ε, tɔ ba mɔ kɔ lε wa di wɔ go ε. ²⁰ Ala i a Nāanmun ba nmaa a ber ala bar ε, nɔrε jaa kɔ che ε.

Tɔche a bala wɔn chel ir jūu, wɔ nmaan bar. ²¹ A sɔɔ 'lɔnɔ, nɔrε wa 'yer kɔ yɔ uka yɔ nye a Nɔ-iraa a ka, bu kasen lε wɔ be, yɔ taa sɔɔɔ ε. ²² Bojūu a jire Nɔ-iraa nɔ a jire 'ye'yerbe na wa na wa tɔnɔ a lε a nɔbe na ba dɔɔ nye ε, na ba maala yelberε fɔka Nāanmun lε kɔ ba a kpɛɔ. Na ba bɔɔɔ uka ba bεl a bala a Nāanmun na chel ir, ala i ban tɔɔ naa. ²³ Yɔ bɔɔn! N den nie 'yer kɔ yɔ.

²⁴ "Tɔche a dɔɔyε nyā baarfɔ sɔɔ, 'Mɔtɔɔ na lii naa, ka a nmeraa kɔ mɔ lε chaar ε, ²⁵ Ka a nmerbie pɔɔ yire a saaju loro, tɔ a saaju wɔ jaa dɔɔnɔ.'

(Isaiya 13:10)

²⁶ "A sɔɔ 'lɔnɔ, ban nyen a Nɔsaal Bie na waara a julɔjuur pɔ, nɔ kpɛɔ nɔ tɔr. ²⁷ Wɔn tɔ naa a wɔ malakasi, ka ba wa lɔɔ taa a bala wɔn chel ir a wer wɔ jaa, tɔ yin a mɔtɔɔ purfɔ jie tɔ a mɔrfɔ jie.

²⁸ "Yɔ de a pɔlɔl tɔ yele jān yɛ. 'Lɔ wa tɔɔɔ a vaar yɔ bɔɔn uka a tɔl sɔɔ gbɔr naa. ²⁹ A lε mɔ nɔ wɔ ju lε, yɔn wa nye a lε n 'yer kɔ yɔ na ɔrε, yɔ bɔɔn uka a sɔɔ gbɔr naa jaa yɛyɛ. ³⁰ N 'yerε naa yelmāε kɔɔ yɔ, uka a pɔpāanyā nɔbe kɔ kpi baar ε, tɔ yɔ nye a yele anyāna ka a i. ³¹ A saaju nɔ a wer na wa baar naa tɔche maa 'yerbie dɔɔ kɔ wa baar ε.

³² "Nɔrε jaa ba bɔɔ a bɔbɔr nyā ε, bu a sɔɔ ε, a malakasi gba na be a saaju ba bɔɔ ε, a Bie mɔ ba bɔɔ ε, a Sāa tεε lε bɔɔ. ³³ Yɔ gu yɔ māε vɔl! Yɔ kaar sɔ! Yaa bɔɔ a sɔɔ ε. ³⁴ An kaar naa fɔka yir sɔɔ na wa yɔɔɔ tɔ de a wɔ yir 'yɔɔ a wɔ tɔtɔnɔ nuur pɔ, na wɔ kɔ āsɔɔ jaa nɔ wɔ tɔmɔ, tɔ mɔ 'yer kɔ a dɔdɔr guro ka wɔ kaara. ³⁵ A lε

jūu yi kaara ti guro wš, bojūu yaa bōō a sōō 'lo a yir sōō na na lēb wa ε. Amine kōō a wa l jāanšōō, bu tāsōō bāln, bu nōrsi na kōnō, bu bibio pipi. ³⁶ Yi ta wa vē ka wš wa dūu yi a yi be gōō pō ε. ³⁷ A le n 'yer kō yi, nure jaa le n 'yer kō yi kaar sō!"

14 A chen ber ayi ka ban di a Gōl Bar Difō ni a Paanōkōo Lōōfō, ka a Juu nibe bōōro nibeε ni a Mosesi Nēē wiwiilbe bōōro vuo 'lo ban na tu sōōo nyōō a Yesu kō. ² Tiche ka ba 'yer, "A ta l a lōōfō sōō ε, ka a jēer taa ir a chara pō ε."

³ Yesu na wa be a Betani a Simon 'lo na dōō l a kōōn yir, ka ba 'mataa dire, pōō kōō wa waan na pārtōvula ni kānyūu kōō dafō na ba wōnō ε. A pōō kōō naa a pārtōvō nyē ti kpaar a kānyūu ala dōōo a Yesu ju.

⁴ Ka a nibe bala na be be nye suur ti 'yerε kōō taa, "Bo le so ka wš sōō a kānyūu nyā bar a nitō?" ⁵ Wōn taa den da nūō'yen yuon gbul sāyar libie na wš de kō nōn dēme." Ti mii 'yōō a pōō.

⁶ Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yi bar wš! Bāa 'yōō le yi mii 'yōō wš? Wš maal vula kō ma. ⁷ A nōn dēme 'lo, yin ni bala ben ka. Yin tōō sōō ba sōō 'lo jaa yin bōōro, tiche maa kō be a yi sē sōō jaa ε. ⁸ Wš l naa a le wōn tōō. Wš kpaar a kānyūu 'yōō ma ti che ka n ba kpi sere ε, na wš chōō ma guro ni a n ūufō. ⁹ Yelmāε le n 'yerε kōō yi, jie jaa ban wa 'yer a 'yer nōō nyāna a wē wš jaa pō, ban 'yer naa a le a pōō nyā na l na ba chene tara a wš tter."

¹⁰ A Pie ni Ayi bala wōn kaa ir āsōō ban bōōo a Judas Isikariyot chen a Juu nibe bōōro nibeε sē ti 'yer ba lka wš bōōro na lka wš de a Yesu 'yōō a ba nuur pō. ¹¹ Ban wa wō a le wōn 'yer ka a nōmō ba, ka ba 'yer lka ban kō wōn libie. Ka a Judas pāa bōōro vuo 'lo wōn na tu de a Yesu kō ba.

¹² A bōōir dōō 'lōnō l naa a Paanōkōo Lōōfō, ka ban na kō a pele na ba di a Gōl Bar Difō, Yesu poturbo sōō wš naa, "Nyine le fō bōōro lka si chen ti chōō a Gōl Bar nyā bōōdiir a fō ti di?"

¹³ Wš tōō naa a wš poturbo ayi, na wš 'yer kō ba, "Yi chen a tēε pō, daba na tuo kōō ni dōō na tuor yi naa. Yi turo wš. ¹⁴ A yir 'lo pō wōn wa ti kpe, yi sōō a yir sōō, 'A Wiwile lka si wa sōō fō, "Nyine le a 'lo ni a wš poturbo na wa 'mataa di a Gōl Bar Difō?" ¹⁵ Wōn wiil yi naa bōōpē ban chōō. Yi maal a bōōdiir a be."

¹⁶ Ba yin chen a tēε ti nye a le jaa a Yesu na 'yer kō ba. Ka ba maal a Gōl Bar bōōdiir.

¹⁷ Jāanšōō na wa ta, Yesu ni a wš poturbo Pie ni Ayi wa naa. ¹⁸ Ban wa dire, wš 'yer kō ba, "Yelmāε le n 'yerε kōō yi, a yi āsōō na ti gar 'yōō ma; āsōō sin 'mataa dire ni a labō'yen pō."

¹⁹ Be le ka ba jaa pōō sōō ka ba sōō wa bō'yen 'yen, "Maa le o?"

²⁰ Ka a Yesu 'yer, "A yi Pie ni Ayi āsōō le! A yi āsōō sin 'mataa tūno a labō'yen pō le. ²¹ A Nīsaal Bie na kpi naa nitāa le ban seb a Nāanmun gān pō. Tiche a nure 'lo na

gar 'yōō a Nīsaal Bie na din dōōye gar nure jaa! Ka bala ta ba dōō wš ε, ala sa."

²² Ban wa dire ka a Yesu de a paanōō puor Nāanmun yāan, ti ηmaa de kō a wš poturbo, na wš 'yer, "Yi de, a n āgān le."

²³ Wš le den a ηmele 'lo ban nyuro ni, na wš puor Nāanmun yāan ti le de kō ba, ka ba jaa nyū. ²⁴ Be le a Yesu 'yer kō ba, "N jāl le a anyā na vē a Nāanmun netiraa na tara kōō, an chir naa, na a faa nōōō.

²⁵ Yelmāε le n 'yerε kōō yi, n kō le nyū a dāa anyāna ε, wa ti tān a daar 'lo in na nyū a bōōpaalaa a Nāanmun nāalōō pō."

²⁶ Ban wa yiel yiel dān Nāanmun, ba suun chen a Olive Tur Tōō ju.

²⁷ Yesu 'yer kō ba, "Yi jaa na jon ti bar ma, nitāa le a Nāanmun na 'yer a wš gān pō, ln ηme naa pechine kō ka a piir yēyel.

(Jekariya 13:7)

²⁸ Tiche maa wa ir a kūu pō, ln de yin nie chen a Galilee."

²⁹ Ka a Pita che nyāa 'yer, "Ala l gba, ba jaa sōōo bar fō ti maa 'lo kō bar fō ε."

³⁰ Yesu 'yer kō a Pita, "Yelmāε le n 'yerε kōō fō, dina tāsōō, a nōrdōō kō kō gbēε ayi sere ε, ti fō 'yer gbēε ata lka faa bōō ma ε."

³¹ Tiche ka a Pita 'yer kōō jaa lka, "Maa ni fōō na 'mantaa kpi gba, ti n kō 'yer lka n ba bōō fō ε." Ka a bala ni na che 'yer a le nē.

³² Yesu ni a wš poturbo chen naa a jie 'lo ban bōōro Getisemani, ka wš 'yer kō ba, "Yi jāne a kana, ti ka n chen ti puor Nāanmun." ³³ Be le wš tara Pita ni Jemesi ni kōō 'mataa chiin ka a wš pōō sōō kōō jaa, ka tter nyōō wš kōō. ³⁴ Ka wš 'yer kō ba, "N tter sōō naa, ti nyetāan kūu. Yi jāne a kana gu ma ti na yi taa guro ε."

³⁵ Wš chen naa a niem bālāa ti lo kpa tēε sōōo Nāanmun lka ala l a tara naa lōō kōō, wš vē ka a sōō nyāna po wš. ³⁶ Wš 'yer naa, "N Sāa, yele jaa ba gar a fō maalfo ε. De a dōōye ηmele nyāna bar a n sē, tiche a ta tu maa bōōfō ε, a tu a le fōō na bōōro."

³⁷ Wš lēb chen a poturbo sē ti nye ka a l ba gur naa. Ka wš 'yer kō a Simon Pita, "Simon, fō guro naa o? A fō kō le tōō jē bālāa gu ma ε? ³⁸ Yi jē gu chele, na yi sōōo Nāanmun ka a bēerkaa ta wa tōō yi ε. A yi tter 'lo bōōro naa tiche ka a yi āgāma ba tōō ε."

³⁹ Wš le chen naa ti puor a Nāanmun a le nē ni wš ju. ⁴⁰ Wš lēb wa nye ba go ka a l ba gur naa bojūu gōō kpe ba naa. Baa bōō ηmine ban le 'yer kō a Yesu ε.

⁴¹ Wš lēb wa a ba sē a gbēε ata sōō wa sōō ba, "Yi chene na gā guro na yi pēne o? A sēε naa! A sōō ta naa. Nye, ba gar 'yōō a Nīsaal Bie kō a yelbe-urbe! ⁴² Yi vaa ir, ka si chen a ba sē. Nye, a n gagaraa na waara!"

⁴³ Yesu na chene 'yerε le ka Judas na l a wš poturo pie ni ayi āsōō ti daasāa, ni nibe na tara sōōere ni dakōrsi

waara ni a Yesu nyɔɔɔɔ jie. A Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ ni a Mosesi Nɛɛ wiwiilbe ni a nɔberɛ le tɔ ba.

⁴⁴ Judas dɔɔ wiil a nɔbe mana ika, "A 'lɔ in na ti puor mɔɔɔɔ a kɔɔɔɔ yɔ nyɔɔɔɔ a 'lɔ, na yɔ bɔɔɔ tara wɔ chiin."

⁴⁵ Ban wa ta, Judas pɔɔɔɔ chen a Yesu sɛ ti 'yer, "Wiwile!" Ti puor wɔ ni mɔɔɔɔɔ. ⁴⁶ Ka a bala wɔɔɔ chiin nyɔɔɔɔ a Yesu. ⁴⁷ Be le ka a bala ɔɔɔɔ na ara gbɔɔɔ a Yesu vɔɔ a wɔ sɔɔ chen a Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ nɔberɛ gbɔɔɔbaa toor ηmaa.

⁴⁸ Ka a Yesu sɔɔɔ ba, "A mɔ nɔbier le n i ka yɔ waan sɔɔɔɔɔ, ni dakɔɔɔɔ a n nyɔɔɔɔɔ jie ɔ?" ⁴⁹ Bɔɔɔɔ jaa le n ma dɔɔɔ be a yɔ sɛ, na n wile yɔ a Puorɔɔ Yir pɔ, ti yaa nyɔɔɔ ma ε. Tɔɔɔɔ a i naa a le ika a tu a le a Nɔɔɔɔmɔn gɔn na 'yer." ⁵⁰ Be le a Yesu poturbo ba jaa bar wɔ ti jo.

⁵¹ Pɔɔɔɔɔɔ kɔɔ mɔ na vaar fɔɔbaa tɛɛ turo ni a Yesu, ba nyɔɔɔ wɔ naa. ⁵² Ka wɔ mɔɔɔ a fɔɔbaa 'yɔɔ ba ti jon sal'mɔɔɔɔ.

⁵³ Be le ba chiin a Yesu a Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ nɔberɛ ba jaa ni a nɔberɛ 'matɔɔn a Mosesi Nɛɛ wiwiilbe, na i a 'yer tɔɔɔɔɔ nɔberɛ, wa lɔɔ taa. ⁵⁴ Pita mɔ turo naa a puor jaa na wɔ wa ti kpe a bɔɔɔɔɔ nɔberɛ yir bechaar pɔ, na wɔ 'mataa jɔne ni a bala na kara a Puorɔɔ Yir uoro bɔɔ.

⁵⁵ Ka a Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ ni a 'yer tɔɔɔɔɔ nɔberɛ na che bɔɔɔɔ yele kɔɔ na wiil ika Yesu sɛɛn kɔɔ, ti baa nye ε. ⁵⁶ Nɔɔɔɔ mɔ ηman jirɔ 'yɔɔ wɔ, tɔɔɔɔ a ba 'yerbie ηma taa poe.

⁵⁷ Ka a bamune mɔ ir ηmaa jire 'yer ika, ⁵⁸ "A ba sɛ, wɔ 'yer naa ika, 'A Puorɔɔ Yir nyɔna a nɔberɛ nɔberɛ na mɛ, in ηmɔɔ wɔ naa ti na n de ber ata men 'lɔ na ba i nɔberɛ nɔberɛ bɔmɔɔɔɔɔ ε." ⁵⁹ Tɔɔɔɔ a ba 'yer mɔ ba i bɔ 'yen ε.

⁶⁰ Be le ka a Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ nɔberɛ ir ara ti sɔɔɔ a Yesu, "Faa 'yerɛ 'yer tɔɔɔɔ ba bu? Bo dɔɔɔɔɔ le anyɔna ban dire dɔɔɔɔ fɔ. A in yelmɔɔɔ ɔ?" ⁶¹ Tɔɔɔɔ ka a Yesu i jaa gbul, waa 'yer tɔɔ wɔ ε. Ka a bɔɔɔɔ nɔberɛ le sɔɔɔ wɔ go, "Fɔɔɔ le i a Nɔɔɔɔmɔn 'lɔ sɔn 'Yɔɔɔɔɔ Bie na i a Nɔ-iraa ɔ?"

⁶² Ka a Yesu 'yer, "Maa le. Yɔn nye naa a Nɔsaal Bie na jɔne a Tɔɔɔɔ Sɔɔ nɔsɔɔɔ loor. Yɔ mɔ na le nyen wɔn waara a julɔjuur pɔ."

⁶³ Ka a bɔɔɔɔ nɔberɛ nɔberɛ a fuu chɔɔɔ ni suur, ti sɔɔɔ, "Bɔɔ le sɔn le bɔɔɔɔ nɔberɛ ika wɔ le 'yer a wɔ 'yer go?" ⁶⁴ Yɔn mɔɔ wɔ naa a le wɔn fere. ηmɔɔ le yɔ tɔɔɔ?" Ka ba jaa 'yer ika wɔ sɛɛn kɔɔ. ⁶⁵ Be le a bamune piel chɔɔɔ nataar 'yɔɔɔɔ wɔ, ka a bamune mɔ pɔɔ a wɔ nɔberɛ ti ηmɔ wɔ, ti sɔɔɔ wɔ, "Wiil sɔ a nɔberɛ 'lɔ na ηmɔ fɔ." Ka a bala mɔ na guro a Puorɔɔ Yir mɔ ηmɔ ηmɔ wɔ.

⁶⁶ Pita jɔne naa a be a bechaar pɔ, ka a bɔɔɔɔ nɔberɛ nɔberɛ gbɔɔɔbapɔɔɔɔɔ ɔɔɔ wa wa. ⁶⁷ Wɔn wa nye a Pita na uoro a bɔɔ, wɔ kaa wɔ naa lɛɛɛ ti 'yer, "Fɔ mɔ dɔɔ turo a Yesu na yi a Najaretɔ."

⁶⁸ Ka a Pita chɔɔɔ ti 'yer, "N ba bɔɔ a le fɔn 'yerɛ par ε." Ti na wɔ tɔɔ chen ti ara a dɔɔɔɔ nɛɛ.

⁶⁹ A pɔɔɔɔ na wa nye a Pita a be, wɔ le 'yer kɔ a nɔberɛ na ara a be, "A nyɔ mɔ i naa a ba ɔɔɔɔ." ⁷⁰ Ka a Pita le chɔɔ go. A ba kor ε, ti a bala na ara gbɔɔɔ a Pita mɔ 'yer,

"Sɔɔɔ jaa le, fɔ i naa a ba ɔɔɔ, bojɔu Galilee le fɔ mɔ yi."

⁷¹ Ka a Pita kɔɔɔ 'yɔɔɔɔ a wɔ mɔɔ, ti kɔɔɔ kɔɔɔ ba 'yerɛ ika, "N ba bɔɔ a daba nyɔ 'yer yɔn 'yer ε."

⁷² Ajienaa le ka a nɔraa mɔ tɔɔ kɔ a gbɛɛ ayi sɔɔ. Ka a Pita pɔa tɔɔɔɔ a le a Yesu na dɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Fɔn chɔɔɔ ma naa gbɛɛ ata, ti ka a nɔɔɔɔ kɔ gbɛɛ ayi." Pita na wa tɔɔɔ bɔɔɔ a le, ka wɔ kɔɔ kɔ jaa.

15 A wɔɔ na wa chaar bibio, a Juu nɔbe bɔɔɔɔ nɔberɛ ni a Mosesi Nɛɛ wiwiilbe ni a nɔberɛ ba jaa ni a 'yer tɔɔɔɔ nɔberɛ na che, lɔɔɔɔ guor taa lɔ a Yesu tara wɔ chiin ti kɔ a nɔberɛ Pilate.

² Ka a Pilate sɔɔɔ wɔ, "Fɔɔ le i a Juu nɔberɛ nɔberɛ nɔberɛ ɔ?" Ka a Yesu 'yer, "ɔ, a in a le fɔn 'yer." ³ Ka a bɔɔɔɔ nɔberɛ sɔɔɔɔ a Yesu yuor. ⁴ Be le a Pilate sɔɔɔ a Yesu, "Faa 'yerɛ 'yer jaa ε, nye le ban sɔɔɔɔ fɔ a yuor jɔ!"

⁵ Tɔɔɔɔ Yesu ba haa nɛɛ ε, ka a 'maa a Pilate nɛɛ.

⁶ A mɔ i naa a ba tɔmɔ le ka bala wa lɔɔ taa dire a Gɔl Bar Difɔ, a ba nɔberɛ ma ir nɔberɛ 'lɔ a nɔberɛ na bɔɔɔɔ a pɔɔɔ die pɔ bar. ⁷ Barabasɔ mɔ dɔɔ pɔɔ a nɔberɛ bamune pɔ, na dɔɔ ir jɛɛr ni a paal nɔkpeɛ na ba kɔ nɔberɛ, ka ba nyɔɔɔ ba pɔ. ⁸ Nɔɔɔɔ wa naa a Pilate sɛ wa sɔɔɔ wɔ ika, wɔ i kɔ ba a le wɔn ma i.

⁹ Ka a Pilate sɔɔɔ ba, "Yɔ bɔɔɔ naa ika n ir a Juu nɔberɛ nɔberɛ nɔberɛ bu?" ¹⁰ Pilate bɔɔɔ naa ika a nyuur ban tara ni a Yesu le vɛ ban nyɔɔ wɔ waan a wɔ sɛ. ¹¹ Tɔɔɔɔ ka a bɔɔɔɔ nɔberɛ dɔ a nɔberɛ toor ika, ba 'yer ika, wɔ yuo a Barabasɔ bar.

¹² Ka a Pilate sɔɔɔ ba go, "Ti n i ηmɔɔ ni a 'lɔ yɔn bɔɔɔɔ a Juu nɔberɛ nɔberɛ nɔberɛ?" ¹³ Ka ba tɔn, "Kpa wɔ a daa ju!"

¹⁴ Be le ka a Pilate sɔɔɔ ba, "Bɔɔ wɔ i? Bo tɔɔɔɔ le wɔ tɔ?" Tɔɔɔɔ ka ba tɔna kpeɔ jaa, "Kpa wɔ a daa ju!"

¹⁵ Pilate na bɔɔɔɔ ika wɔ pel a nɔberɛ pɔɔ jɔu, wɔ yuo naa a Barabasɔ kɔ ba. Wɔ vɛ naa ka ba fɔɔ a Yesu kɔ jaa, ti de wɔ kɔ a sojasɔ ika, ba ti kpa wɔ a daa ju, ka wɔ kpi.

¹⁶ Be le a sojasɔ tara a Yesu kpeɔ a nɔberɛ yir kpeɔ 'lɔ pɔ, ti bɔɔɔ a ba taaba sojasɔ lɔɔ taa. ¹⁷ Ba den fuu jɛ nɔberɛ fuu kaar su wɔ, na ba le de gɔɔɔ vil nɔberɛ jupil kaar su wɔ. ¹⁸ Ti pɔa piel laara wɔ, "Yɔn yoo, Juu nɔberɛ nɔberɛ!" ¹⁹ Ti ma de daa ηmɔn wɔ a jɔu ti chɔɔɔ nataar 'yɔɔɔɔ wɔ. Ba gbɔɔɔ dumo a wɔ niem puoro wɔ. ²⁰ Ban wa la wɔ a nɔɔ wa baar, ba yaa naa a fuu 'lɔɔɔ bar, ti de a wɔ mɔɔ fuu su wɔ, na ba pɔa de wɔ chiin ika ba ti kpa wɔ a daa ju.

²¹ A sɔɔ pɔ, ba nyen Simon na yi Sirenɔ tɛɛ pɔ, Aleksanda ni Worofɔs sɔa le. Mɔɔ pɔ le wɔ yi tala, ka ba nyɔɔ wɔ fir ka wɔ de a Yesu daa tuo. ²² Ba chiin naa a Yesu ti tɔn a be ban bɔɔɔɔ a Yesu nɔberɛ kɔkɔɔ pɔ, Gɔlɔɔ-ta. A par le ika, Julaa Jie. ²³ Ka ba pɔa de tɔl kɔɔ 'yɔɔ a dɔa pɔ, ika wɔ nyɔ, ti wɔ tɔɔ. ²⁴ Be le ba kpa wɔ a daa ju. Ba pɔ naa a wɔ fɔɔɔ na ba ηmɔ gbɔm bɔɔ a ala ɔɔɔ jaa na na de.

²⁵ Bibipɔ le ba kpa wɔ. ²⁶ Ba sɛɔ naa a yele 'lɔ jɔu ban kɔn wɔ mar a daa jɔu ika, "A JUU NɔBE NɔA." ²⁷ Ba mɔ

kpan nānyisi ayi a dabābānsi mi ju, ka āsɔɔ be a Yesu nūsɔɔ loor ka a āsɔɔ mi be a wɔ gɔba loor. ¹²⁹ A bala na tala a be a wɔ kpafɔ jie tɔɔɔ wɔ, vavire a ba jur 'yerɛ, "Wooo, a fɔɔ nyā na 'yer ũka fɔn sɔɔ naa a Nāanmun Puorfɔ Yir nyā bar ti me wɔ a ber ata, ³⁰ wa suu a daa ju, na fɔ faa a fɔ mǎɛ!"

³¹ Le ni wɔ ju le, a Juu nibe bɔɔɔɔ nibeɛ ni a Mosesi Nee wiwiilbe mi laara wɔ, na ba 'yerɛ kɔɔɔ taa, "Nyɛ, wɔ faan bamine, ti wɔ kɔ tɔɔ a wɔ mǎɛ faa ɛ! ³² Vɛ a 'lo na 'yer ũka, 'lo le ũ a Ni-iraa, na wɔ ũ a Isɔral nibe nāa, suu a daa ju a si kaa, ti na si pǎa sɔɔ." A bala mi ban kpa gbɔɔ wɔ, le le ba mi tɔ wɔ.

³³ A mǔtɔɔ na wa ara a gar ju sǎlsɔɔ, a wɛr wɔ jaa sɔɔ naa wa ti tǎn a mǔtɔɔ balfɔ sɔɔ. ³⁴ A sɔɔ 'lɔnɔ pɔ le, ka a Yesu chur bɔɔɔ, "Eloi, eloi, lama sabakatanu." A par le a Yesu nibe kɔɔɔ pɔ ũka, "N Nāanmun, n Nāanmun, bo le so ka fɔ lɛb puor 'yɔɔ ma?"

³⁵ A bala na ara gbɔɔ a be wɔ na ba 'yer, "Yi chele! Elaija le wɔ bɔɔɔɔ."

³⁶ Ka a daba āsɔɔ jo chen ti 'mɔɔ sapɔ 'lor a dāmiir amine pɔ, na wɔ chab daa tur a Yesu ũka wɔ mɔɔɔ, ti na wɔ le 'yer, "Yi vɛ a si kaara, Elaija na wa yɔɔ wɔ naa bu."

³⁷ Be le a Yesu chur ti ηmaa a vɔɔɔ.

³⁸ Ka a Juu Nibe Puorfɔ Yir pɔ, ban lū a fɔbaa var a die chɛɛ a saaju ti gbem a par.

³⁹ A sojasi nɔkpɛɛ na ara a be a Yesu niem na wɔ a wɔ churfɔ, ti nyɛ a le mi wɔn ηmaa a vɔɔɔ, wɔ 'yer naa, "Yelmǎɛ jaa, a daba nyā ũ naa a Nāanmun Bie."

⁴⁰ A pɔɔɔ bamine lɔɔn Mɛɛr na yi Magdala tɛɛ pɔ, ni Salome, ni a Mɛɛr na ũ a Jemesi bile, ni Josesi ma mi ara na tɛɛr jaa ti kaar wɔ. ⁴¹ A Galilee pɔ, a pɔɔɔ banyā-na le turo wɔ, na ba sɔnɔ wɔ. Ka a pɔɔɔ bamine mi na 'matāan wɔ wa a Jerusalem, mi be be.

⁴² A daar 'lo ũ naa a ba Chɔɔɔɔ Bɔbir ban na chɔɔɔ a ba mǎɛ, bojūu a mǔtɔɔ wa mɔɔ, a Pɛnfɔ Bɔbir piel naa. A jāanɔɔɔ na wa tara ⁴³ a Josefɔ na yi a Arimatya tɛɛ pɔ, na ũ a nɔkpɛɛ āsɔɔ ban 'yɔɔnɔ, ti mi dɔɔ chele a Nāanmun Nāalɔɔ, nyɔɔɔ nyāa chen a Pilate sɛ, ti sɔɔɔ a Yesu āgān ũka wɔ ũu. ⁴⁴ Pilate na wa wɔ ũka a Yesu kpi naa, a 'maa wɔn nɛɛ. Be le wɔ bɔɔɔ a sojasi nɔkpɛɛ ka wɔ wa, ka wɔ sɔɔɔ wɔ, "A Yesu kpin bu?" ⁴⁵ Ka a sojasi nɔkpɛɛ 'yer, "Yɔɔ, wɔ kpi naa." Ka a Pilate sɔɔ ũka a Josefɔ wɔ ti yɔɔ a Yesu āgān. ⁴⁶ Josefɔ dǎn fɔbaa na wɔ ti yɔɔ a Yesu āgān vil wɔ chiin ti ũu, a yaa ban chɛ kɔɔɔ pɔ. Ba bil kɔɔɔ wa pɔɔ a yaa nɛɛ. ⁴⁷ A Mɛɛr na yi a Mag-

† A gāma amine pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ lɔɔɔ ni aniin ɛ ũka, ²⁸ A seb a Nāanmun gān pɔ ũka, "Ba sɔɔ wɔn 'yɔɔ a tɔɔɔɔ dɛɛ pɔ." (Isaiya 53:12)

dala, ni a Mɛɛr na ũ a Josesi ma, nyɛ naa a jie 'lo ban ũu wɔ.

16 A Pɛnfɔ Bɔbir na wa baar, Mɛɛr na yi a Magdala, ni Salome, ni a Mɛɛr na ũ a Jemesi ma, ba dǎn a kǎnyūur ala ũka ba chiin ti je a Yesu āgān. ² A Pɛnfɔ divɛ bio daar, bibio mǔtɔɔ na pur baar, ba chen naa a yaa par. ³ A kɔɔɔ na pɔɔ a yaa nɛɛ ba gbɔɔ ɛ, ka ba sɔɔɔ taa, "An le na ti bil a kɔɔɔ bar si a yaa nɛɛ?" ⁴ Tɔche ban dɔɔ kaa a ba nidaa, a kɔɔɔ 'lo bil yi a yaa nɛɛ. ⁵ Ban ti kpɛɛ a yaa pɔ, ba nyen pɔɔbɛle na su fuu pɔla jāne ni a nūsɔɔ loor, ka pɔla sɔɔ ba.

⁶ A pɔɔbɛle 'yer kɔ ba, "Yi ta vɛ ka yi pɔla sɔɔ ɛ. Yi bɔɔɔ naa a Yesu 'lo na yi a Najareti ban kpa a daa ju. Wɔ ir naa ũ vɔɔ! Waa be a ka ɛ! Yi nyɛ a jie 'lo ban gaal wɔ. ⁷ Yi lɛb kul ti 'yer a wɔ poturbo ni a Pita ũka, wɔ de yɔn nie chiine a Galilee, be le yɔn ti nyɛ wɔ, nɔtāa a le wɔn dɔɔ 'yer kɔ yl."

⁸ Chicham kpɛ ba naa ka ba nɛɛ 'maa, ka ba jo yi a yaa par. Baa 'yer 'yer kɔ nɔɔ jaa ɛ, bojūu dǎbǎɛ kpɛ ba naa.

⁹ A Pɛnfɔ divɛ bio daar bibio, Yesu na wa ir a kūu pɔ, wɔ den nie dūu a Mɛɛr na yi a Magdala, a 'lo pɔ wɔn dɔɔ dii a sɔɔɔɔ ayopɔi bar ka a yi. ¹⁰ A Mɛɛr chen ti 'yer kɔ a bala na dɔɔ be a Yesu sɛ, a bala a nie na sɔɔ ka baa kɔnɔ. ¹¹ Ban wa wɔ ka wɔ 'yer ũka a Yesu ir naa kūu pɔ ũ vɔɔ, ka wɔ nyɛ wɔ, baa sɔɔ de ɛ.

¹² A anyā puor le, a Yesu lɛb nɔyuo na wɔ dūu a ba ayi na de sɔɔ chiine a tɛɛ āsɔɔ pɔ. ¹³ Ba lɛb chen a Jerusalem ti 'yer kɔ a ba taaba, tɔche baa sɔɔ ɛ.

¹⁴ A ba kor ɛ, ti a Yesu le dūu a Pie ni Bɔ'yen na 'mataa dire. Wɔ miin 'yɔɔ ba a ba ba sɔɔɔ pɔ, ni a ba nyākpǎɛn jūu, bojūu baa sɔɔ de a bala na nyɛ wɔn ir a kūu pɔ 'yer.

¹⁵ Wɔ 'yer kɔ ba, "Yi yɔ a wɛr wɔ jaa, na yi mɔɔɔ 'yer a 'yer nɔɔ nyā kɔ a nɔɔɔ ba jaa. ¹⁶ Nɔɔ 'lo jaa na sɔɔ de a 'yer nɔɔ nyā, ka ba so wɔ a Nāanmun kɔɔ, wɔn nyen a Nāanmun faafɔ, tɔche nɔɔ 'lo jaa na ba sɔɔ de a 'yer nɔɔ nyā ɛ, a nɔnyɛ na wɛ naa. ¹⁷ A jānsi anyā na turo naa bala na sɔɔ. Ban de naa n yuor diin sɔɔɔɔ ka a yi, na ba le bɔɔ 'yerbɔɔɔ 'yerfɔ. ¹⁸ Ban ma 'mɔɔ waba. Bala wa nyū bon na tara lɔɔ, ti a kɔ ũ ba ye ɛ. Baalaa ban dɔɔ a ba nūu, wɔn sa naa."

¹⁹ A Soro Yesu na wa 'yer a nɔtɔ kɔ a wɔ poturbo, Nāanmun vɛ naa ka wɔ do a saaju ti jāne a wɔ nūsɔɔ loor. ²⁰ Be le ka a poturbo yi chen ti mɔɔɔ a 'yer nɔɔ jie jaa. Be le ka a Soro 'mataa tɔnɔ ni ba, ka a wɔ nɛ'maa tɔmɔ anyā ban tɔnɔ wiil ũka a wɔ 'yer nɔɔ ũn yelmǎɛ.

Luka

¹ Ntāa le a nyɔɔ na m̄ man a le na ɪ a si ber anyā pɔ, ² a le un yelmāe, ba d̄ɔɔ be be na ba nyen nɔbir a pielfɔ, na ba ɪ a 'yer nyā gbāgbaar. ³ A le jūu n baraa Teofilusi, n mi m̄n vɛr a 'yer ti t̄n a pielfɔ nye ka a ɪ yelmāe le, ka n bɔɔɔ ɪka n seb a le na tu taa kɔ fɔ. ⁴ Ka fɔ na t̄ɔɔ b̄ɔɔ ɪka a le ban wiil fɔ un yelmāe.

⁵ A Judiya Nāa Herɔd s̄ɔɔ, a Juu nɔbe bɔɔrloro āsɔɔ ben be ban bɔɔɔ Jekariya wɔ pɔɔ naa a Abija gbul pɔ ka a wɔ pɔɔ yuor di Elijabeti na yi a Aaron bɔɔɔ pɔ. ⁶ Ba jaa ayi yele tor Nāan̄mun s̄ɛ ka ba turo a le a Nāan̄mun n̄ɛ na 'yer na baa tara chefɔ ε. ⁷ Tɪche baa tara bie ε, bojūu a Elijabeti abbaa ka 'lɔ naa sɪrɛ jaa nyɔɔ.

⁸ A mi ɔɔr wa ta a Jekariya ka w̄n t̄ɔ a bɔɔɔ lofɔ t̄m̄ɔ kɔ Nāan̄mun. ⁹ Gbām le ba gba ir wɔ n̄tāa le a ba bɔɔɔ t̄m̄ɔ na be, ka wɔn ma kpe a puorfɔ yir ti ch̄m a t̄lɔ nyūu vɪla ala. ¹⁰ Ka a s̄ɔɔ na wa ta ɪka wɔ ch̄m a t̄lɔ nyūu vɪla anyāna, a nɔbe ara naa a ȳo puoro.

¹¹ Be le a Nāan̄mun malaka wa dūu wɔ be a t̄lɔ nyūu vɪla ch̄m fɔ jie a n̄s̄ɔɔ jie. ¹² Jekariya na wa nye wɔ a le, pɪla ɔɔ wɔ naa ka dābāe kpe wɔ. ¹³ Tɪche ka a malaka 'yer kɔ wɔ, "Jekariya ta joro dābāe ε, Nāan̄mun w̄n a fɔ sɔɔɔfɔ, a fɔ pɔɔ Elijabeti na dɔɔɔn dabile ka fɔ 'yɔɔ a wɔ yuor ɔɔɔ. ¹⁴ A wɔ yele na un n̄ɔɔ kpe fɔ ka fɔ chɪle ka nyɔɔ mi chɪle a wɔ dɔɔɔfɔ jūu. ¹⁵ An ɪ wɔn un kpe ε a Nāan̄mun niem, wɔ k̄ɔ nyū dāa ban 'yɔɔ dāblɪ ε, bojūu Nāan̄mun sɪrɛ na s̄ɛ wɔn be a ma pɔɔɔm. ¹⁶ Wɔn ɪɛb naa a Isral nɔbe ɔɔɔ jie waan a ba Nāan̄mun s̄ɛ. ¹⁷ Wɔn den a si Soro nie ni a sɪrɛ ni a kpeɔ 'lɔ na d̄ɔɔ be a Elaija 'yɔɔ, na wɔ ɪɛb s̄am̄ne ka ba tara a ba bibiir tɪr. Ka bawōnsɪ mi nye yē na ba maala yeltorsɪ na wɔ v̄ɛ ka nɔbe mi chɔɔɔ ba m̄e gun a si Soro."

¹⁸ Ka a Jekariya sɔɔɔ a malaka, "N̄m̄ne un ɪrɛ wa ɔɔɔ a n̄t̄ɔ fɔn 'yer? Maa ni n pɔɔ jaa kor naa." ¹⁹ Ka a malaka 'yer kɔ wɔ, "Maa le a Gabɪrɛl na ma ara a Nāan̄mun niem, 'lɔ le t̄ɔ ma ni a 'yer nyā ɪka n wa 'yer a 'yer n̄ɔɔ nyā kɔ fɔ. ²⁰ A le jūu fɔn un w̄o fɔ k̄ɔ le t̄ɔɔ 'yer 'yer ε, wa t̄n a bɔɔɔɔ 'lɔ a anyāna na ɪ bojūu faa ɔɔɔ de a 'yer ala na wa ɪ a s̄ɔɔ 'lɔ na s̄ɛ ε."

²¹ A nɔbe bala na be a ȳo cheɛ a Jekariya w̄n kor a le a Nāan̄mun puorfɔ yir, ka ch̄cham kpe ba. ²² Be le ka wɔ wa yi ti wɔ k̄ɔ le t̄ɔɔ 'yer 'yer ε, ka a nɔbe b̄ɔɔɔ ɪka wɔ nyen nyefɔ k̄ɔɔ bojūu nuur kaalfɔ le wɔ mana ni ba ti k̄ɔ t̄ɔɔ 'yer ε.

²³ A le a wɔ t̄m̄ɔ bɔɔɔ na wa baar be a Nāan̄mun puorfɔ yir, wɔ ɪɛb kul a wɔ yir. ²⁴ A anyā puor le ka wɔ

ɔɔɔ Elijabeti tara pɔɔ na wɔ ɔɔɔ n̄mersɪ anūu. ²⁵ Na wɔ p̄āa 'yerɛ, "Nye le a Nāan̄mun na maal ma, a wɔ maal vɪla bɔɔɔɔ vɪe naa ka wɔ ir ma a v̄i yin a nɔbe niem bar."

²⁶ Elijabeti pɔɔ na wa ta n̄mersɪ ayɔɔɔb, Nāan̄mun t̄ɔ naa a Gabɪrɛl a t̄e na be a Galilee paal pɔɔ ban bɔɔɔɔ Najaretɪ, ²⁷ be le pɔɔɔɔɔɔɔ k̄ɔɔ be, ka daba ban bɔɔɔɔ Josefɔ na ɪ a Nāa David ȳɔɔ n̄maa baraa na kul ka a pɔɔɔɔɔɔɔ yuor di M̄ɛr. ²⁸ A malaka chen a wɔ s̄ɛ ti 'yer, "N puorfɔ naa, fɔ un n̄'yɔɔ naa, Nāan̄mun ben a fɔ s̄ɛ."

²⁹ Ka dābāe nyɔɔ a M̄ɛr ni a puorfɔ nyā bɔɔɔ, na wɔ sɔɔɔ wɔ m̄e a puorfɔ nyā par. ³⁰ Tɪche ka a malaka 'yer kɔ wɔ, "Ta joro dābāe ε, fɔ un n̄'yɔɔ naa Nāan̄mun niem. ³¹ Fɔn tara na pɔɔ dɔɔɔ dabile, na fɔ 'yɔɔ a wɔ yuor Yesu. ³² Wɔn un kpe ε, ka ba bɔɔɔɔ wɔ a Nāan̄mun na be a Saaju Bie. A si Soro Nāan̄mun na den a wɔ s̄āa David n̄āl̄ɔɔ kɔ wɔ. ³³ 'Lɔ le na di a Jekɔɔ yir n̄āa jaa kpo kpo, a wɔ n̄āa k̄ɔ wa baar ε." ³⁴ Ka a M̄ɛr sɔɔɔ a malaka, "N ba ta daba s̄ɛrɛ ε, ti n̄m̄ne un ɪrɛ wa dɔɔ a bie?"

³⁵ Ka a malaka 'yer kɔ wɔ, "Nāan̄mun sɪrɛ na wa kpe fɔ naa, ka a Nāan̄mun kpeɔ wa ger pɔɔ fɔ a bicheche 'lɔ fɔn na dɔɔ, ban bɔɔɔɔ w̄n Nāan̄mun Bie. ³⁶ Nye a fɔ yebe Elijabeti gba na ɪ a pɔɔ abbaa na wɔ nyɔɔ ti wɔ tara na pɔɔ na dɔɔ bie, chuur ayɔɔɔ ni nyā wɔn gal. ³⁷ Yele jaa ba ɪ tuo Nāan̄mun s̄ɛ ε." ³⁸ Be le a M̄ɛr 'yer, "Nye, Nāan̄mun gbāgbaa le n ɪ, a ɪ a le kɔ ma fɔn 'yer?" Ka a malaka bar wɔ ti chen.

³⁹ A s̄ɔɔ 'l̄ɔn̄ɔ le a M̄ɛr pɔɔ yi do a t̄ɔɔ ju a Judiya t̄e pɔ. ⁴⁰ Wɔ ti kpe naa a Jekariya yir na wɔ puor a Elijabeti. ⁴¹ Elijabeti na w̄o a M̄ɛr puorfɔ ka a bie ɔɔ ɪɛb be a wɔ pɔɔɔm ka a Nāan̄mun sɪrɛ s̄ɛ a Elijabeti. ⁴² Ka wɔ n̄me chelma 'yerɛ, "Nāan̄mun s̄ɔɔ fɔn gar a pɔɔɔ ba jaa, na wɔ mi s̄ɔɔ a bie 'lɔ na be a fɔ pɔɔɔm. ⁴³ Tɪche nye 'yɔɔɔfɔ na kaara, ka a n Soro ma wa a n s̄ɛ? ⁴⁴ ɪn wa w̄o a fɔ puorfɔ a bie na ḡā a n pɔɔɔm ɔɔɔ ɪɛb ni p̄p̄el. ⁴⁵ P̄p̄el sɔɔ le fɔ ɪ an ɪ fɔ ɔɔɔ de a le a n Soro na t̄ɔ, ka ba wa 'yer fɔ ɪka an ɪ naa a le."

⁴⁶ Ka a M̄ɛr 'yer, "N p̄ɛn Nāan̄mun ni a pɔɔ wɔ jaa.

⁴⁷ A n sɪrɛ chɪle naa a Nāan̄mun na ɪ a n Fafaara 'yɔɔ.

⁴⁸ An ɪ wɔ tɪertɔ a wɔ gbāgbapɔɔɔɔɔ m̄e siirfɔ. An yi duna chiine, a dɔɔ tu taa ba jaa na bɔɔɔɔ ma naa bɔɔɔɔ sɔɔ. ⁴⁹ An ɪ a T̄ɔɔɔfɔ sɔɔ le maal a le kɔ ma. A wɔ yuor un cheche. ⁵⁰ A wɔ nɔbaal be naa a bala na joro wɔ dābāe s̄ɛ, yi a ɔɔɔ ti t̄n a ɔɔɔ suulsɪ. ⁵¹ A wɔ nūu t̄n t̄ɔberɛ, wɔ ȳɛyɛl naa a bala na bɔɔɔɔ a yuor a ba tɪr pɔ bar.

⁵² Wɔ dɔɔn nāmune a ba nāa dakɔɔr jur bar, tɪche na wɔ 'mɔɔr a bala na siir a ba mǎe ka ba do saaju. ⁵³ Wɔ kɔ naa a kɔ dēme bōsōn, tɪ dii a tara dēme bar nūjaalsu. ⁵⁴⁻⁵⁵ Wɔ sōon a wɔ gbāgbaa Isral tɪ tɪertɔ lka wɔ kaa Abraham nɪ a wɔ yɔn nɪbaal bɪbir jaa, nɪtāa lɛ wɔn dɔɔ 'yer kɔ a sɪ sāmune."

⁵⁶ Mɛer jāne na a Elijabetɪ sɛ ɲmɛrsɪ ata tɪ lɛb kul a wɔ tɛe.

⁵⁷ Elijabetɪ dɔɔfɔ bɪbir wa vlɛ naa ka wɔ dɔɔ dabile.

⁵⁸ Ka a bala na kɪɛɛ gbɔr a Elijabetɪ nɪ a wɔ yir dēme na wɔ lɛ a Nāaɲmɪn na maal vɪla kɔ wɔ ba pɔɔ mɪ pel naa a wɔ kaar.

⁵⁹ A ber aniin daar ba wa naa lka ba wa ɲmaa a bie yɔɔr, na ba ta bɔɔɔ lka ba de a sāa yuor 'yɔɔ wɔ bɔɔɔ a Jekariya. ⁶⁰ Tɪche ka a ma ba sɔɔ ɛ, tɪ 'yer, "A bie yuor din jɔɔɔ." ⁶¹ A ba 'yer kɔ wɔ, "Fɔ bal nɪɛ jaa ba di a yuor nyǎ ɛ."

⁶² Tɪ na ba pǎa 'lur sɔɔr a sāa a yobuor wɔn bɔɔɔ lka ba 'yɔɔ a bie. ⁶³ Ka wɔ man ba lka ba kɔ wɔ bon ka wɔ seb, wɔn ben wa de a bon na wɔ seb, "A bie yuor din jɔɔɔ." Ka nɛɛr 'maa ba jaa. ⁶⁴ Ajienaa lɛ a Jekariya nɛɛ mɪ 'laa ka a jālbir bal ka wɔ tɔɔ 'yerɛ na wɔ pɛɛɛ Nāaɲmɪn. ⁶⁵ Ka dǎbǎe kɛ a bala jaa na gbɔr a be ka nɪbe 'yerɛ ka a jaar de a Judiya tɛn ala na be a tɔn ju. ⁶⁶ Nɪɛ jaa na wɔ a nɪtɔ a ma 'maa wɔn nɛɛ ka wɔ ma sɔɔr, "ɲmune lɛ a bie nyǎ na wa kaara?" Bojūu a Soro nūu dɔɔɔ naa a bie.

⁶⁷ Jekariya na lɛ a sāa, Nāaɲmɪn Sɪɛ sɛɛ wɔ naa ka wɔ 'yerɛ, ⁶⁸ "Pɛɛfɔ wɔ ta a Isral Nāaɲmɪn, bojūu wɔ wa naa wa faa a wɔ nɪbe. ⁶⁹ Wɔ kɔ sɪn gǎdaa lka wɔ faa sɪ na yi a wɔ gbāgbaa Nāa David yir, ⁷⁰ nɪtāa lɛ wɔn dɔɔ tu a wɔ 'ye'yerbe cheche bala sɛ a kōr jaa ka ba 'yer, ⁷¹ lka wɔ faa sɪ a sɪ dɔdɛme sɛ, na wɔ faa sɪ a bala na laar sɪ nuur pɔ. ⁷² Wɔ maal a nɪtɔ lka wɔ wiil nɪbaal kɔ a sɪ sāmune, na wɔ lɛ tɪɛr a wɔ nɛtɪr cheche 'lɔ, ⁷³ a lɛ wɔn pɔ kɔ a sɪ sǎakpǎ Abraham. ⁷⁴ Wɔ pɔɔn 'yer lka, wɔn faa sɪ naa a sɪ dɔdɛme nuur pɔ, ka sɪ puoro wɔ kɔ lɛ joro dǎbǎe ɛ, ⁷⁵ na sɪ lɛ cheche nɪ nɪtorsɪ a wɔ niem a ber a jaa. ⁷⁶ A fɔɔ na lɛ a nɪ bie ban bɔɔɔ fɔ naa a saaju Nāaɲmɪn 'ye'yerɛ, an lɛ fɔɔ lɛ na de a sɪ Soro nie chɔɔr a wɔ sɔɔr, ⁷⁷ na fɔ vɛ ka wɔ nɪbe bɔɔ a faafɔ sɔɔr, na ba nye yelbier vɛ kɔfɔ. ⁷⁸ Nāaɲmɪn na tara nɪ sɪ nɪbaal jūu, wɔ vɛ naa ka a fafaara pur chaar 'yɔɔ sɪ yi a saaju, ⁷⁹ na wɔ chaar 'yɔɔ a bala na kɪɛɛ a libe pɔ, tɪ be a kūu gǎagiɛl pɪlem, na wɔ wiil a sɪ gbɛɛ ka a de nyǎ'maar sɔɔr."

⁸⁰ A bie nɔɔ naa ka a sɪɛ kɛɔ be a wɔ sɛ. Mɔɔɔ pɔ lɛ wɔ kɪɛɛ tɪ tǎn a bɪbir 'lɔ wɔn na wiil a wɔ mǎe kɔ a Isral nɪbe.

2 A ber ala pɔ, a paal Nǎkpɛɛ Siisa Agustus 'yer naa lka ba sɔɔr a nɪbe ba jaa na be a Worom paal pɔ. ² A sɔɔfɔ nyǎ lɛ lɛ a sɔɔrdɔɔ ban sɔɔr a nɪbe ka a Kiriniyus mɪ lɛ a Siriya nǎa. ³ Nɪɛ jaa kul a wɔ mǎe tɛe ka ban tɪ sɔɔr wɔ.

⁴ Ala lɛ so ka a Josefɔ mɪ na yi a Najaretɪ tɛe na be a Galilee wer pɔ, na wɔ chen a Judiya wer pɔ, a Nāa David tɛe ban bɔɔɔ a Betlehɛm, bojūu a Nāa David yir lɛ wɔ yi tɪ lɛ lɛ a wɔ bal nɪɛ. ⁵ Josefɔ tara na a Mɛer na tara a pɔɔ wɔn bɔɔɔ a kulfɔ 'mataa chiin ka ban tɪ sɔɔr ba. ⁶ A lɛ ban be a Betlehɛm ka a Mɛer bie dɔɔfɔ daar ta. ⁷ Ka wɔ dɔɔ a pɔɔsarbie ka wɔ lɛ dabile a wɔ vil wɔ a fɔbaa gaal a dɔn mɔɔr 'wɔfɔ jie bojūu baa nye jie na kɛ a sǎanba kɛfɔ jie ɛ.

⁸ Pechiinbe mɪ dɔɔ gbɔr a tɛe na ba gǎn a ba piir be a mɔɔ pɔ kaara. ⁹ Ka a Nāaɲmɪn malaka yi a saaju wa a ba sɛ, ka Nāaɲmɪn tur chaar pɔɔ ba, ka dǎbǎe kɛ ba.

¹⁰ Tɪche a malaka 'yer kɔ ba, "Yɪ ta joro dǎbǎe ɛ, 'yer nɔɔ lɛ n waan a yɪ sɛ, an in chulfɔ kɛɛ kɔ a nɪbe ba jaa.

¹¹ A dɪna tǎsɔɔ ba dɔɔ naa a Fafaara a yɪ 'yɔɔ a Nāa David tɛe pɔ. Wɔ lɛ naa a sɪ Soro nɪ a Nɪ-iraa. ¹² Jāne yun na de bɔɔɔ wɔ nɪ nyǎ. Yun nye naa a bipɪla ban vil a fɔbaa gaal wɔ a dɔn mɔɔr 'wɔfɔ jie."

¹³ Ajienaa a saaju malakasɪ yɔɔ wa naa wa 'matǎan a malaka 'lɔ a ba dǎna a Nāaɲmɪn 'yerɛ nɪ, ¹⁴ "Tur wɔ ta a Nāaɲmɪn na be a saaju, ka nyǎ'maar mɪ be a nɪbe bala na pɛɛ a wɔ pɔɔ a wer pɔ."

¹⁵ A malakasɪ na wa bar ba tɪ lɛb do a saaju, ka a pechiinbe 'yerɛ kɔɔr taa, "Yɪ lɛ a sɪ chen a Betlehɛm tɛe pɔ, tɪ kaa a yelnyune na lɛ ka a Nāaɲmɪn tɔ 'yer sɪ." ¹⁶ Be lɛ ba pɔɔ chen tɪ nye a Mɛer nɪ a Josefɔ nɪ a bipɪla na gǎ a dɔn mɔɔr 'wɔfɔ jie. ¹⁷ A lɛ ban wa nye wɔ, ba 'yer naa a lɛ a malaka na 'yer kɔ ba a bibile yeɛ. ¹⁸ A bala ba jaa na wɔ a lɛ a pechiinbe na 'yer a bie 'yer kɔ ba, ka nɛɛr 'maa ba jaa. ¹⁹ Tɪche ka a Mɛer 'yɔɔ a anyǎna a wɔ pɔɔm tara tɛɛɛ. ²⁰ A pechiinbe lɛb chen a piir jie tɪ dǎna Nāaɲmɪn na ba pɛɛɛ wɔ a ala a jaa ban wɔ tɪ nye a lɛ a malaka na 'yer kɔ ba.

²¹ A ber aniin na wa ta, ba ɲmaa wɔn a yɔɔr tɪ 'yɔɔ wɔ a yuor Yesu, a yuor nyǎ lɛ a malaka 'yer kɔ a Mɛer tɪ ka wɔ wa tara a pɔɔ. ²² Mɛer na wa baar a padɔɔr a lɛ a Mosesɪ nɛɛ na 'yer, Josefɔ nɪ a Mɛer den a bie chiin a Jerusalem na tɪ kɔ a Nāaɲmɪn. ²³ Nɪtāa lɛ a Soro na 'yer, "Yɪ de dabil dɔɔ jaa kɔ a Soro."

(A Yifɔ Gǎn 13:2, 12)

²⁴ Ba den a bɔɔrlo bomo ala a Soro na 'yer lka, "ɲma-ma ayɪ bu papa pɔɔ ayɪ tɪ pɔɔ a ba mǎe."

(Mosesɪ Gǎma Na Tu Ata 12:8)

²⁵ Daba kɔɔ dɔɔ be a Jerusalem ban bɔɔɔ Simeon na wɔ lɛ nɪtor na waa baala Nāaɲmɪn ɛ. Wɔ mɪ dɔɔ cheɛ a Isral nɪbe faafɔ bɪbir ka a Nāaɲmɪn Sɪɛ be a wɔ sɛ. ²⁶ A Nāaɲmɪn Sɪɛ 'yer kɔ wɔ lka wɔn nye naa a Nɪ-iraa 'lɔ a Soro na tɔ nɪ nɪbir tɪ kɪ. ²⁷ A Nāaɲmɪn Sɪɛ vɛn ka Simeon chen be a Nāaɲmɪn puorfɔ yir bechaar pɔ, ka a lɛ a Josefɔ nɪ a Mɛer mɪ waan naa a ba bie Yesu a be na wa ir a nɛɛ. ²⁸ Ka a Simeon de a bie 'yɔɔ a wɔ nūu pɔ tɪ puor Nāaɲmɪn yāan 'yerɛ, ²⁹ "Tɔɔnɔ sɔɔ, nɪtāa lɛ fɔn tur a fɔ nɛɛ kɔ a maa na lɛ a fɔ gbāgbaa, fɔn tɔɔ bar ma sɔɔr nɪ nyǎ'maar. ³⁰ Bojūu nɪ nɪbir nye naa a fafaara, ³¹ 'lɔ fɔn

chokk ka nre jaa nye wɔ. ³² Wɔn un chãa wiil a nibe bala na ba ɩ a juu nibe ɛ, ti na wɔ ɩ tur kɔ a fɔ nibe Isural."

³³ Ka a Yesu sãa ni a ma nɛɛ 'maa a le a Simeon na 'yer a wɔ ye. ³⁴ Ka a Simeon pãa 'yer nevila 'yɔɔ ba, ti 'yer kɔ a Mɛer na ɩ a ma, "A bie nyãna le Nãanmun kɔ a Isural nibe, ka ba yɔɔ na nme gber lo ti ir, na wɔ ɩ jãne ka ban 'yere kperɛ ni wɔ. ³⁵ Nibe yɔɔ pɔtɛr na gãn chãa kɔ, ka a fɔɔ mɩ pɔɔ sɔɔ fuka sɔɔ ban chɔr fɔ."

³⁶ Kɔɔ na ɩ a Nãanmun 'ye'yere ben be ban bɔɔ Ana na wɔ ɩ Fanuwel bie na wɔ ɩ Asert bal nre, na wɔ ɩ kɔɔ nyɔɔ. Wɔ kul sɩre maal yuomo ayopɔi. ³⁷ Ka a sɩre kpi ti wɔ ɩ a pɔɔkɔɔ maal yuomo ljaanaar ni anaar (84). Waa gala a Nãanmun puorfɔ yir ɛ, tiche wɔ ma ben be na wɔ ma gal bɔdiir ti sɔɔɔ Nãanmun tãɔɔ ni a mɔɔɔ. ³⁸ A sɔɔ 'lɔnɔ le wɔ wa a ba sɛ ti dãn Nãanmun ti na wɔ 'yer a bie 'yer kɔ a bala jaa na chele a Jerusalem faafɔ bɔbir.

³⁹ A le a Josefɔ ni a Mɛer na wa ir a nɛɛ maal a le a Soro na bin, ba lieb kul a Najaretɩ na ɩ a ba tɛe na be a Galilee wer kɔ. ⁴⁰ Be le a bie ti nɔɔnɔ ni fɔɔ na wɔ seen yɛ ka a Nãanmun wãefɔ be a wɔ sɛ.

⁴¹ Yuon jaa a sãa naa ma ma chen a Jerusalem ti lɔɔ na ba di a Gɔl Bar Difɔ. ⁴² Yesu na wa nye yuomo pie ni ayi ba tara wɔn don a Difɔ nyã jie ntãa le ban ma ure. ⁴³ A Gɔl Bar Difɔ ber na wa baar, ba lieb kulo a ba tɛe tiche a Yesu bar a Jerusalem ka baa bɔɔn ɛ. ⁴⁴ Ba tɛer ika wɔ taa kɔ a ba nibe kulo ni ti chen bɔbir bɔ'yen baa nye wɔ ɛ, na ba pãa yɔɔɔ bɔɔɔ wɔ a ba nibe ni a ba nɔɔɔni ni a ba barmine sɛ. ⁴⁵ Ban ba wa nye wɔ ɛ, ba lieb chen a Jerusalem a wɔ bɔfɔ jie. ⁴⁶ A ber ata daar le a ba ti nye wɔ a be a Nãanmun puorfɔ yir bechaar kɔ, ka wɔ jãne a wiwiilbe chara kɔ chele a le ban 'yere na wɔ sɔɔ ba sɔɔrfɔsɩ. ⁴⁷ Nre jaa na wɔ a le wɔn ire a 'yersɩ par a chɔ chɔ nɛɛ 'maa ba naa. ⁴⁸ A sãa ni a ma na wa nye wɔ a ba nɛɛ mɩ 'maa ba naa ka a ma sɔɔr, "Pa n bie, bo le fɔ maal si a ntɔ, ka maa ni a fɔ sãa yɔɔ fɔ lɛɛ wa faa?"

⁴⁹ Ka Yesu sɔɔr a ma, "Bãa 'yɔɔ le yi yɔɔɔ bɔɔɔ ma? Yaa bɔɔ ika un be naa a n Sãa yir ɛ?" ⁵⁰ Tiche baa bɔɔ a anyãna wɔn 'yer kɔ ba par ɛ.

⁵¹ A wɔ ir kɔɔ ba, a ba pãa kul a Najaretɩ a wɔ ti wɔnɔ a ba toor, tiche ka a ma 'yɔɔ a 'yer anyãna a jaa a wɔ pɔɔm. ⁵² Ka a Yesu nɔɔnɔ ni yɛ ni a kpɛɛ ka wɔ ye le nɔmɔ a Nãanmun sɛ ni a nibe sɛ.

3 Yuon pie ni anũu le a Tiberiyus Siisa di a nãkpɛɛ ka a Pontius Pilate mɩ ɩ a Judiya paal nɩkpɛɛ ka a Herɔd mɩ di a Galilee nãa ka a wɔ yebe Filip mɩ ɩ a Ituriya ni a Trakontɩs nãa. Ka a Lisaniyasɩ mɩ di a Abilenti nãa. ² Anasɩ ni Kayafasɩ bala le ɩ a juu nibe bɔɔro nibeɛ. Ka a Nãanmun de a wɔ 'yer kɔ a Jekariya bidaba kɔɔ be a mɔɔɔ kɔ. ³ Wɔ yɔɔ a tɛn ala a jaa na jilɔ a Jordan man na wɔ 'yere kɔɔ a nibe, "Yi lieb a yi tɛer na yi so a Nãanmun kɔɔ, ka Nãanmun vɛ a yi yeldebɛ kɔ yi." ⁴ Ntãa le a Isaiya na seb a wɔ gãn kɔ,

"Nre 'yere naa be a mɔɔɔ kɔ, 'Yi chokk a si Soro kɔ, na yi maal a wɔ kɔ ka wɔ tor. ⁵ Na yi 'mɔr a kɔsɩ, na yi nme a tɔn ni a gbɛgbɛnsɩ ka a jãtaa. Yi maal a sɔɔrɩ a jaa ka a tor, na yi maal a kɔ nyara nyara ka wɔ sal. ⁶ Nisaal bɔɔ ba jaa na nyen Nãanmun faafɔ.'"
 (Isaiya 40:3-5)

⁷ Ka a nɩyɔɔ bala na waara a kɔɔ sɛ a Nãanmun kɔɔ sɔfɔ 'yɔɔ, ka wɔ sɔɔr ba, "Yi waa bibiir, an le 'yer kɔ yi ika yi jo yi a Nãanmun suur na waara a yi sɛ? ⁸ Yi vɛ ka yi befɔ wiil ika yi lieb a yi tɛer. Yi ta chene 'yere kɔɔ a yi mãe ika, Abraham le ɩ a si sãa, n 'yere na kɔɔ yi ika Nãanmun na tɔɔn maal a kusibe anyãna a ba lieb ɩ a Abraham bibiir. ⁹ A 'lar dɔɔ a tɛ nyibe ju, tɛ jaa ba wa wɔnɔ wɔ sɔn ɛ, ban nmaa wɔn kɔ 'yɔɔ bũu kɔ."

¹⁰ Ka a nɩyɔɔ bala sɔɔr wɔ, "Nɩmune sun pãa ɩ?" ¹¹ Ka kɔɔ 'yer kɔ ba, "Lɔɔ jaa na tara fuusi ayi, wɔ ir ãsɔɔ kɔ a wɔ tɔ sɔɔ na ba tara ɛ, nyã mɩ na tara bɔdiir wɔ ɩ a le." ¹² Lɔpodierbe mɩ wan a kɔɔ sɛ ika wɔ so ba a Nãanmun kɔɔ, na ba mɩ sɔɔr wɔ, "Wiwile si mɩ ɩ nɩmune?" ¹³ Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi ta ma de dɔɔ a le ban ika yi de ɛ." ¹⁴ Sojasɩ bamune mɩ wan wa sɔɔr wɔ, "Sun mɩ, si ɩ nɩmune?" Ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi ta fir nre de libir ɛ, yi ta mɩ nmaa jir kara dɔɔ nre ɛ, na yi vɛ ka a yi sã-yar seen yi."

¹⁵ Ka a nibe mɩ na dɔɔ 'yɔɔ toor chele, pãa tɛere ika a kɔɔ le tɔɔ ɩ a Nɩ-iraa. ¹⁶ A kɔɔ 'yer kɔ ba, "Maa 'lo kɔ le n suoro yi, tiche nre ãsɔɔ na gar ma na wa naa, a wɔ nafɔɔ mibe gba, n ba see ika n for ɛ. 'Lɔ le na de Nãanmun Siɛ ni bũu son yi. ¹⁷ A nɩmayɛl naa ben a wɔ nũu kɔ, a wɔ na yɛl a mɔi a vafɔ jie na wɔ kpaar a bie 'yɔɔ a boor kɔ ti chɔm a sɔɔɔ ni bũu 'lo na ba tara kpɛɛ bar." ¹⁸ Kɔɔ kpãa ban ni yelyɔɔ na wɔ 'yer a Nãanmun 'yer kɔ ba.

¹⁹ Tiche a nãa Herɔd na de a wɔ yebe kɔ Herɔdiyas kul, kɔɔ 'yer wɔ naa ika a ba tara kɔ ka wɔ kul wɔ ɛ, ti 'yer wɔ a debe amune wɔn ɩ. ²⁰ Herɔd le maal dɛer wɔn vɛ ka ba nyɔɔ kɔɔ ti 'yɔɔ a kɔɔ die kɔ.

²¹ Ban ba nyɔɔ a kɔɔ kɔ sere ɛ, wɔ so naa a nibe a Nãanmun kɔɔ na wɔ mɩ so a Yesu a Nãanmun kɔɔ. Ka a Yesu sɔɔɔ Nãanmun ka a saaju yuo. ²² Ka a Nãanmun Siɛ de papa ãgãn suu wa 'mar a Yesu ju, ti a kɔɔ yi be a saaju 'yer, "Fɔɔ le ɩ a n Bidanɔnaa ka fɔ ye le pel a n pɔɔ."

²³ Yesu nyen yuon lɩer ni pie ti piel a wɔ tɔmɔ, ka nibe tɛer ika wɔ ɩ naa a Josefɔ bidaba, na ɩ a Heli bidaba, ²⁴ Matatɩ bidaba, Levi bidaba, Melki bidaba, Janai bidaba, Josefɔ bidaba, ²⁵ Matatɩyasɩ bidaba, Amosɩ bidaba, Nahum bidaba, Esili bidaba, Nagai bidaba, ²⁶ Maat bidaba, Matatɩyasɩ bidaba, Semeyin bidaba, Josekɩ bidaba, Joda bidaba, ²⁷ Joanan bidaba, Aresa bidaba, Jerubabel bidaba, Sealtɩel bidaba, Neri bidaba, ²⁸ Melki bidaba, Adi bidaba, Kosam bidaba, Elmadam bidaba, Ert bidaba, ²⁹ Josua bidaba, Eliyeja bidaba, Jorim bidaba, Matatɩ bidaba, Levi bidaba, ³⁰ Simeon bidaba, Juda

bidaba, Josefus bidaba, Jonam bidaba, Eliyakim bidaba, ³¹ Melea bidaba, Mena bidaba, Matata bidaba, Natan bidaba, David bidaba, ³² Jest bidaba, Obed bidaba, Boajit bidaba, Salmon bidaba, Nason bidaba, ³³ Aminadab bidaba, Aram bidaba, Hejoron bidaba, Perejut bidaba, Juda bidaba, ³⁴ Jekob bidaba, Isaaki bidaba, Abraham bidaba, Tera bidaba, Nahor bidaba, ³⁵ Serugu bidaba, Weru bidaba, Peleg bidaba, Eber bidaba, Sela bidaba, ³⁶ Kainan bidaba, Afakadi bidaba, Sem bidaba, Nowa bidaba, Lameki bidaba, ³⁷ Metusela bidaba, Enok bidaba, Jared bidaba, Mahalaleel bidaba, Kenan bidaba, ³⁸ Enosi bidaba, Seti bidaba, Adama bidaba, Nāanmūn bidaba.

4 Nāanmūn Siε seεn a Yesu na wš lεb wš yin a Jordan man jie kpēn wš a mɔgɔɔ pɔ. ² Be le a tu beer wš kaa ber lujaayi, waa di bon jaa a ber anyāna pɔ ε, ka a kɔ kpe wš. ³ A tu 'yer kɔ wš, "Ala i fɔs le a Nāanmūn Bie, 'yer kɔ a kuslbe anyāna, ka a lεb bōdiir." ⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ wš ika, a seb a Nāanmūn gān pɔ ika, "Bōdiir tεε kō tōɔ kɔ nure nyenɔr ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 8:3)

⁵ A tu le tara wšn don tōɔ ju ti wiil wš a nāa di jiiir a jaa na be ka a wer pɔ ⁶ ti 'yer, "In kɔ fɔ naa anyāna a jaa fɔɔ ni a ba nāyele, maa le ba de a ba fɔɔ kɔ, ka n mi na de kɔ nure 'lɔ jaa in bɔɔɔɔ. ⁷ Ala i, fɔ gbur dumo puor ma fɔs le so." ⁸ Ka Yesu 'yer wš, "A seb a Nāanmūn gān pɔ ika, Nāanmūn tεε le a seε ika fɔ puor, na fɔ tōnɔ kɔɔ a 'lɔ tεε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:13)

⁹ A tu le tara wšn chiin a Jerusalem ka wš ti do a puorfɔ yir jie 'lɔ na do na wš 'yer kɔ a Yesu, "Ala i fɔs le a Nāanmūn Bie ɔɔ lo a tēe, ¹⁰ bojūu a seb a Nāanmūn gān pɔ ika, 'Nāanmūn na vē naa ka a wš malakasɔ wa gu fɔ taa lεε, ¹¹ na ba nyɔɔ fɔ ni a ba nuur ka a fɔ gber kō ŋme kɔsɔr ε."

(Yiel Gān 91:11, 12)

¹² Ka a Yesu 'yer kɔ a tu, a mi seb a Nāanmūn gān pɔ ika, "Ta beer a fɔ Nāanmūn kaa ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 6:16)

¹³ A tu na wa baar a beer kaa anyāna wš bar wšn ti chen, ti le guro ni sɔɔ kɔɔ wšn le wa nyε jie.

¹⁴ Yesu lεb kul a Galilee ni a Nāanmūn Siε kpēɔ ka a wš ye le yaar a wer 'lɔ wš jaa. ¹⁵ Wš ti wile naa a nɔbe a ba lɔɔɔɔ jiiir ka a nure jaa pεere wš.

¹⁶ Yesu lεb chen a Najareti be wšn nōɔ, a Pēnfɔ Bɔbir Daar wš ti kpēn a ba lɔɔɔɔ yir an i le le wš ma ure na wš ir ara na wšn kar gān. ¹⁷ Ka ba de Isaiya gān kɔ wš, ka wš nyɔɔ 'yier a jie 'lɔ ban seb, ¹⁸ "Nāanmūn Siε be naa a n 'yɔɔ, bojūu wš ir ma naa ika n ti 'yer a 'yer nōɔ kɔ a nōn dēme, naa mi ti 'yer kɔ gbāgbaar ka ban so ba māε, naa 'yer kɔ jōn ka ba yuo, naa 'yer faa a bala ban gere, ¹⁹ naa 'yer a Nāanmūn maal vula yuon kɔ ba."

(Isaiya 61:1, 2)

²⁰ Be le wš pilō a gān de kɔ a tōtōnɔ ti jāne, ka a nɔbe ba jaa na be a lɔɔɔɔ yir kpa a nɔbie 'yɔɔ wš. ²¹ Ka wš piel

'yerε kɔɔ ba, "Duna a le yin wō a Nāanmūn gān pɔ, a i naa a le." ²² Ba jaa 'yerε naa a wš sō 'yer ka ba neer 'maa a 'yer vɔelsi na yire a wš neε pɔ ka ba sɔɔɔ taa, "A ba i a Josefus bidaba le a nyā ε?"

²³ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Sire jaa le, yin sɔɔɔ ma naa ni a sɔkpa nyā, 'Titile, tul a fɔ māε, maal a ala fɔn maal a Kapenahum ka a fɔ tēe." ²⁴ A wš 'yer kɔ ba, "Yelmāε le n 'yerε kɔɔ yɔ ika, ba maa de Nāanmūn 'ye'yere a wš māε tēe pɔ ε. ²⁵ Yelmāε le n 'yerε kɔɔ yɔ ika kɔɔkɔɔɔ ben a Isral nɔbe wer pɔ a Elaija sɔɔ, a war būu 'lɔ na dɔɔ ŋmaa a yuom ata ni ŋmersɔ ayɔɔɔɔ a wer wš jaa. ²⁶ Tiche Nāanmūn ba tō a Elaija a kɔɔkɔε ba nyā āsɔɔ jaa sē ε, ti tō wš a kɔɔkɔɔɔ na be a Jarefat na be a Sidon wer pɔ. ²⁷ A Nāanmūn 'ye'yere Elisa sɔɔ, kōkōn mi ben a Isral nɔbe wer pɔ ti āsɔɔ jaa ba sa ε, ka Naaman na yi a Siriya wer pɔ ba le ε."

²⁸ A nɔɔɔ bala na be a lɔɔɔɔ yir 'lɔ kɔ, ka suur kpe ba jaa. ²⁹ Ba ir da wš yin a tēe pɔ don a tōɔ 'lɔ ju a ba tēe na me bɔɔɔɔ ika ba daa wš lɔb a tōɔ koro pɔ. ³⁰ Tiche ka wš fɔɔɔ yi a nɔɔɔ bala sālsɔɔ a le na wš chen.

³¹ Be le wš suu chen a Kapenahum na be a Galilee wer pɔ, ka a Pēnfɔ Bɔbir Daar ka wš piel wile a nɔbe.

³² Ka a wš wiilfɔ 'maa ba neε bojūu a wš 'yer tara na kpēɔ.

³³ Daba mi ben a be a lɔɔɔɔ yir na tara a deer sɔɔ, ka a sɔdeer be a wš 'yɔɔ, a wš ŋme chelma sɔɔɔ, ³⁴ "Ai, a fɔs Yesu na yi a Najareti, bo fɔ bɔɔɔɔ ka a si sē? Fɔ wa naa ika fɔ wa sɔɔ si bar bu? N bōɔ naa a nɔnyine fɔn i, fɔ i naa a Nāanmūn nɔcheche 'lɔ."

³⁵ Ka Yesu tān wš, "Pɔɔ a neε ti wa yi a daba 'yɔɔ." A sɔdeer daan a daba lɔb a nɔbe niem ti na wš yi a daba 'yɔɔ ti waa 'yɔɔ wš baal ε. ³⁶ Ka a neer 'maa a nɔbe ka ba sɔɔɔ taa, "Wiilbuor mi ni nyā? Wš den kpēɔ ni tōɔɔ 'yer kɔ a sɔdebe ka a yi." ³⁷ Ka a wš ye le yaar de a tēn ala na jilō a be.

³⁸ Yesu yi naa a lɔɔɔɔ yir na wš chen a Simon yir. Ka āgān tɔ a Simon dāε ma ka ba sɔɔɔ a Yesu ika wš sōɔ wš. ³⁹ Ka wš guun ger a pɔɔ na wš tān a āgān tɔl ka wš bar a pɔɔ, ka wš sa na wš ir maal bōdiir kɔ ba.

⁴⁰ A mōtōɔ na wa mɔɔɔ nɔbe waan naa ba baalsɔ a Yesu sē, ka wš dɔɔɔ ba a wš nūu na wš sāa baal jaa bɔɔɔ ban waan. ⁴¹ Sɔdebe yin a nɔɔɔ 'yɔɔ tāna 'yerε, "Fɔ un Nāanmūn Bie." Tiche ka a Yesu tān ba ka ba ta 'yerε ε, an i ba bōɔɔ naa ika 'lɔ le i a Nu-iraa.

⁴² A wer na wa chaar Yesu yin ti jāne a jie āsɔɔ wš yō, ka a nɔbe kɔɔ wš ti nyε a jie wšn be ba le bɔɔɔ ika wš bar ba ti chen ε. ⁴³ Tiche ka wš 'yer kɔ ba, "A seε naa ika n 'yer a Nāanmūn nāalōɔ 'yer kɔ a tēn anyā mi bojūu a le 'yɔɔ le a Nāanmūn tō ma." ⁴⁴ Ti na wš chene 'yerε a Nāanmūn 'yer be a a ba lɔɔɔɔ yie a Juu nɔbe tēe pɔ.

5 Bɔbir āsɔɔ Yesu be naa a Genesareti man neε, ka nɔɔɔ ara jilō wš chele a Nāanmūn 'yer. ² Wš nyen gborɔ ayi a gogoro neε a jānyɔɔɔɔ na bar ti suu pεere

a ba lɔyaarsɪ. ³ Ka wɔ kpe a gboro ʔsɔɔ pɔ na ɪ Simon bon tɪ sɔɔr wɔ ɪka wɔ daa wɔ ka wɔ jʔan a gogoro bʔlʔa. Wɔ pʔa jʔne naa a gboro pɔ tɪ wile a nɪbe.

⁴ Wɔn wa baar a 'yer ka wɔ 'yer a Simon, "Daa a gboro chiin a kɔdie pɔ na fɔ tɪ lɔb a fɔ lɔyaar." ⁵ Ka a Simon 'yer, "Kpʔkpʔana, tʔsɔɔ jaa lɛ sɪ lɔb lʔɛɛ tɪ saa nyɔɔ bon ɛ, tɪche fɔn 'yer go, ɪn lɔbaa." ⁶ Ban wa lɔb, ba nyɔɔ jʔyɔɔ ka a lɔyaarsɪ ɪre na chɪɛr. ⁷ Ka ba 'ɪur a ba taaba na be a gboro ʔsɔɔ pɔ, ka ba wa sɔɔr ba. Ba wa naa ka a gborsɪ a jaa ayi wa sɛɛ ka ba ɪre na mɔr.

⁸ Simon Pita na wa nye a lɛ, wɔ lon kpa a Yesu niem tɪ 'yer, "N Soro ser chen tɪ bar ma yelbe-ɪre lɛ n ɪ." ⁹ A jʔyɔɔ anyʔ ban nyɔɔr jʔu, 'lɔ nɪ a wɔ taaba nɛɛr 'maa naa. ¹⁰ Lɛ lɛ a Jemesɪ nɪ jɔɔn na ɪ a Jebedee bibiir na ɪ a Simon taaba. Ka Yesu 'yer kɔ a Simon, "Ta joro dʔbʔɛ ɛ, an yi dɪna chiine fɔn nyɔɔr na nɪbe 'yɔɔnʔ Nʔaŋmɪn nʔalʔɔ pɔ." ¹¹ Be lɛ ba tɔɔ a gborsɪ waan a gogoro nɛɛ wa bar bomo a jaa tɪ turo a Yesu.

¹² Yesu na wa be a tʔe ʔsɔɔ pɔ, daba kɔkɔmʔ baal na de a ʔgʔn wɔ jaa nyen a Yesu na wɔ lo kpa tʔe a Yesu niem tɪ sɔɔr wɔ, "N Soro, fɔɔr sɔɔ, sʔa ma." ¹³ Ka Yesu tur a wɔ nɪu sɪr a daba tɪ 'yer, "N sɔɔ naa sa." Ajienna ka a kɔkɔmʔ baal bar wɔ. ¹⁴ Be lɛ a Yesu 'yer kɔ wɔ, "Taa 'yerɛ kɔrɔ nɪre ɛ, tɪ chen tɪ wiil a fɔ mʔɛ kɔ a juu nɪbe bɔɔrɔrɔ na fɔ ir a nɛɛ 'lɔ a Mosesɪ na dɔɔ 'yer ka a di dʔasɪɛ ɪka fɔ ɪn ɪnsɔ." ¹⁵ Tɪche ka a wɔ yele chene ŋme jaar a jie wɔ jaa ka a nyɔɔr wa chele a wɔ 'yer ka wɔ sʔa a ba baalsɪ. ¹⁶ Tɪche wɔ ma chene na tɔɔ wɔ mʔɛ yin chʔchʔ tɪ sɔɔr Nʔaŋmɪn.

¹⁷ Bɪbir ʔsɔɔ Yesu na wile ka a ɪ a Faraseemɪne nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe na yi a Galilee tʔbil a jaa nɪ a Judiya ka bamɪne yi a Jerusalem mɪ ben be jʔne. Ka a Soro kɔ a Yesu kpʔɔ ɪka wɔ sʔan baalsɪ. ¹⁸ Dɔɔr bamɪne tuon nɪre nɪ sɔɔ a nuur nɪ a gbɛɛ na kpi waan bɔɔrɔrɔ ɪka ba kpʔɛn wɔ tɪ gaal a Yesu niem. ¹⁹ Ban ba wa nyere sɔr a nyɔɔr jʔu, ba don naa gar ju tɪ yuo bɔɔr tur bar ka wɔ suun a sɔɔ a nɪbe sʔalsɔɔ tɪ gʔa a Yesu niem.

²⁰ Yesu na nye a lɛ ban sɔɔ de, ka wɔ 'yer kɔ a baalaa, "N baraa, a fɔ yeldɛbe vʔn bar." ²¹ Ka a nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne pʔa jʔ tɪɛɛ, "An lɛ a nyʔ na jʔne fere sɔɔnʔ a Nʔaŋmɪn yuor a nɪtʔ? An lɛ na tɔɔ nɪre yelbier vʔ bar ka Nʔaŋmɪn tɛɛ ba lɛ ɛ?"

²² Yesu bɔɔn a lɛ ban tɪɛɛ ka wɔ sɔɔr ba, "Bo lɛ yɪ tɪɛɛ a anyʔ a lɛ a yɪ pɔɔm? ²³ 'Yer buor lɛ ɪ kɔmʔkɔmʔ? N 'yer ɪka a wɔ yeldɛbe vʔn bar bu n 'yer ɪka wɔ ir chine? ²⁴ Tɪche nɪtʔ lɛ yɪn bɔɔ ɪka a maa Nɪsaal Bie tara na kpʔɔ a wɛr pɔ na vʔ yeldɛbe bar." Ka wɔ 'yer kɔ a dagberɛ, "Fɔɔr lɛ n 'yerɛ nɪ ir 'mɔɔ a fɔ sɔɔ kulo nɪ." ²⁵ Ajienna ka wɔ vaa ir ara a ba niem, 'mɔɔ a wɔ bʔgʔnaa pɛɛɛ Nʔaŋmɪn kulo nɪ. ²⁶ Ka nɪre jaa nɛɛ 'maa ka ba dʔna Nʔaŋmɪn. Ka dʔbʔɛ kpe ba ka ba 'yerɛ, "Sɪ nyen yelkal bala dɪna."

²⁷ A anyʔ puor Yesu yin tɪ nye lɔpodiere ban bɔɔr Levi na jʔne diere wɔ lɔpostɪ, ka wɔ bɔɔr wɔ, "Ir turo

ma." ²⁸ Ka a Levi vaa ir bar bomo a jaa tɪ turo wɔ.

²⁹ Levi maal bʔdiir kɔ a Yesu a be a wɔ yir na wɔ bɔɔr a taaba lɔpodierbe nɪ nyɔɔr ka ba wa 'mataa dire.

³⁰ Tɪche a Faraseemɪne nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe hʔhʔnɔ nɪ a yele nyʔ sɔrɔ a Yesu poturbo, "Bo lɛ so ka yɪ 'mataa dire nɪ a lɔpodierbe nɪ a tɔɔɛbe tɔnɔ?" ³¹ Ka Yesu 'yer kɔ ba, "A ba ɪ nɪre na kpʔmɛ lɛ chiine tɪtɪɛ jie ɛ, tɪche baalaa lɛ ma chen. ³² N ba wa ɪka n wa bɔɔr a nɪtorsɪ ɛ, n wa naa ɪka n wa bɔɔr a tɔɔɛbe tɔnɔ ka ba wa lɛb tɪɛr."

³³ Ka ba lɛ sɔɔr a Yesu, "Nɪmɪne a ɪ ka jɔɔn poturbo nɪ a Faraseemɪne poturbo ma jʔn kɔ sɔɔr Nʔaŋmɪn, tɪche ka a fɔɔr poturbo ma tɔɔ kpal a dib nɪ a nyɔɔr a lɛ a tɔɔr?" ³⁴ Ka a Yesu sɔɔr ba, "Fɔn tɔɔ maal a bala ban bɔɔr a pɔɔr paalaa jie ka ba jʔn kɔ a pɔɔr paalaa sɪre na chene be a ba sʔɛ ɔ? ³⁵ Tɪche bɪbir kɔɔ na wa vɪɛ naa ka a pɔɔr paalaa sɪre yi a ba sʔɛ, a ber ala pɔ 'lɔ ban jʔn nɪ kɔ."

³⁶ Sɔkpa nyʔ lɛ wɔ lɔb kɔ ba, "Nɪre maa ŋmaa fɔ-paalaa sɛ choo fɔkɔraa pɔ ɛ, 'lɔ be ɪ a lɛ a fɔpaalaa na chɪɛraa a fɔkɔraa, bʔpaalaa nɪ bʔkɔraa kɔ tɔɔ 'mataa ɛ. ³⁷ Nɪre maa 'yɔɔ dʔbʔɪn a dʔa wɔkɔraa pɔ ɛ, 'lɔ be ɪ a lɛ a dʔbʔɪn na pur naa a wɔ ka a dʔa kpaar ka a wɔ mɪ sɔɔ. ³⁸ Ba ma den dʔbʔɪn 'yɔɔ a dʔa wɔpaalaa pɔ.

³⁹ Nɪre wa nyɔɔ a dʔgaa wɔ maa lɛ bɔɔrɔ a dʔbʔɪn ɛ, wɔ ma 'yer ɪka a dʔgaa ɪn gar a dʔbʔɪn."

6 A Pʔnfɔ Bɪbir ʔsɔɔr daar, Yesu nɪ a wɔ poturbo kpʔn tala a puo sʔalsɔɔ, ka a wɔ poturbo piel fɔrɔ a bʔbie na ba ŋmɪne nɪ a nuur kɔɔr. ² Ka a Farasee bamɪne sɔɔr ba, "Bo lɛ yɪ ɪre a lɛ na ba tara sɔr a Pʔnfɔ Bɪbir Daar ɛ?"

³ Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yaa kar a Nʔaŋmɪn gʔn pɔ nye a lɛ a David na dɔɔ ɪ nɪ a wɔ nɪbe a kɔ na kpe ba ɛ? ⁴ Wɔ kpʔn a Nʔaŋmɪn yir tɪ de a paanʔɔ ala ban bin kɔ Nʔaŋmɪn na wɔ 'wɔb an ba tara sɔr ɛ, ka a Nʔaŋmɪn bɔɔrɔrɔ tɛɛ ba lɛ ɛ. Tɪ de amɪne mɪ kɔ a wɔ nɪbe."

⁵ Ka a Yesu pʔa 'yer kɔ ba, "Maa Nɪsaal Bie lɛ ɪ a Pʔnfɔ Bɪbir Soro."

⁶ A Pʔnfɔ Bɪbir Daar ʔsɔɔr, wɔ ben a ba lɔɔfɔ yir na wɔ wile, ka a daba ʔsɔɔr be be a nɪsɔɔr na kpi. ⁷ A Faraseemɪne nɪ a nɛɛ wiwiilbe bɔɔrɔrɔ sɔr na gar 'yɔɔ a Yesu, lɛ lɛ ba tɔɔ gbɔr kaara wɔ ɪka ba kaa ala ɪ wɔn sʔan a baal a Pʔnfɔ Bɪbir ɔ. ⁸ Tɪche Yesu bɔɔn a lɛ ban tɪɛɛ na wɔ 'yer kɔ a daba 'lɔ nɪu na kpi, "Ir ara ka nɪre jaa nye fɔ." Ka a daba ir ara. ⁹ Ka a Yesu pʔa 'yer kɔ ba, "N sɔɔr yɪ kaa, bo lɛ sɛɛ ɪka a maal a Pʔnfɔ Bɪbir Daar, fɔ maal vɪla bu fɔ maal dɛɛr? Fɔ kɔ nɪre bu fɔ faa nɪre, bu fɔ sɔɔr bar?" ¹⁰ Wɔ kʔan ba jaa gɔɔr tɪ 'yer a daba, "Tur a fɔ nɪu." A wɔ tur ka a nɪu wɔ jaa sa. ¹¹ Tɪche ka a suur kpe ba ka ba guoro taa a lɛ ban na ɪ a Yesu.

¹² A ber ala ʔsɔɔr pɔ, Yesu don a tɔɔ ju Nʔaŋmɪn sɔɔr-fɔr jie, wɔ sɔɔr Nʔaŋmɪn a tʔsɔɔ 'lɔ wɔ jaa. ¹³ A wɛr na wa chaar a bibio, wɔ bɔɔr naa a poturbo ka ba wa a wɔ sʔɛ, ka wɔ ir a ba pɔ pie nɪ ayi bɔɔr ba nɪtɔnsɪ. ¹⁴ A bala wɔn ir lɛ, Simon wɔn lɛ kɔ yopaalaa Pita, nɪ a wɔ yebe

Andiru, Jemesi, Јоан, Filip, Batolomi, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Jemesi na i Alfayasi bidaba, Simon na mōw nɔbir ni a wɔ wer yele, ¹⁶ Jemesi bidaba Judas, ni a Judas Isikariyot 'lo le wa i a gagaraa.

¹⁷ Yesu tara ban suun ka ba ti ara a jie 'lo na jãtaa, kaa poturbo yɔw be be, ka a nɔyɔw mi yi Judiya, Jerusalem, ka bamune mi yi a Tire tēe ni a Sidon tēe na be a man koor. ¹⁸ Ba wa naa ika ba wa chel a wɔ 'yer ti wɔ sãa a ba baalsi. Wɔ sãan a bala ba jaa na tara a sudebe. ¹⁹ Ka a nɔyɔw bala dɔwɔ taa bɔwɔ a Yesu sɔrfɔ bojũu kpɛw yire naa a wɔ pɔw sãana a ba jaa baalsi.

²⁰ Yesu kaara naa a wɔ poturbo ti 'yer, "Pɔpel le kɔ a yin banyãna na i a nɔn dēme. Yin le so a Nãanmun nãalɔw. ²¹ Pɔpel le kɔ a yin a kɔ na kpe pɔpãanyã yin le na wa ti. Pɔpel le kɔ a yin na kɔnɔ a pɔpãanyã, yin wa laara naa. ²² Pɔpel le kɔ yi a nibe na wa 'laar yi, na ba oo yi bar, ti tɔw yi na ba sɔwɔ a yi yuor fika bɔdɛer a maa Nɔsaal Bie jũu. ²³ A bɔbir nyã wa vie yi chile ni pɔpel, bojũu a yi sãyar waa naa na be a saaju. Le le a ba sãakpãmune dɔw maal a Nãanmun 'ye'yerbe. ²⁴ Nebier pɔwɔw a yin na i a tara dēme, yin 'lo nyen a yi 'maalfɔ. ²⁵ Nebier kpɛn a yin na ti a pɔpãanyã kɔ na kpe yi naa. Nebier kpɛn a yin na laara a pɔpãanyã, yin le nɔbaal na wa kpe a yi kɔnɔ. ²⁶ Nebier kpɛn a yin nibe jaa na bɔwɔw yi yo sɔ, le le a ba sãakpãmune mi dɔw bɔwɔw a jir 'ye'yerbe a yosɔn.

²⁷ "Tɔche n 'yere na kɔwɔ a yin na chele a n 'yer, yi nɔ a yi dɔdɔmɔsi na yi maal vɔla kɔ a bala na 'laar yi. ²⁸ Yi 'yer nevɔla 'yɔw a bala na pɔ 'yɔw yi, na yi sɔwɔw Nãanmun kɔwɔ a bala na gere yi. ²⁹ Nɔre wa 'ma fɔ tɔkpal pɔ, le lɛb a bɔ'yen ka wɔ le 'ma, nɔre wa de a fɔ fuu kpɛe ta mɔw wɔ a fuu bile ε. ³⁰ Nɔre jaa wa sɔwɔw fɔ bon de kɔ wɔ, nɔre wa de a fɔ bon taa le wa sɔwɔw go ε. ³¹ A le yin bɔwɔw ika a nibe ba maal kɔ yi, yi mi maal a le kɔ ba.

³² "Ala i yi nɔ naa a bala na nɔ yi, yobuor le yi nyɛ? A yelbetɔnwɔ gba mi nɔn a bala na nɔ ba. ³³ Ala i yi maala na vɔla kɔwɔ a bala na maal yi a vɔla, yobuor le yin nyɛ? A yelbetɔnwɔ gba mi ure naa a le. ³⁴ Ka ala i fɔ pɛen a bala fɔn tɛer ika ban wa yab fɔ naa, yobuor le yin wa nyɛ? A yelbetɔnwɔ ma pɛen a ba taaba tɛere ika ban wa yab a jaa. ³⁵ Tɔche yi nɔ a yi dɔdɔmɔsi na yi maal vɔla kɔ ba, yi pɛe ba na yi taa chele ika ba le wa yab yi ε. Ala le a yi sãyar na waa, ka yi na i a saaju Nãanmun bibiir, bojũu 'lo le maala vɔla kɔwɔ a nɔhayasi ni putudēme. ³⁶ Yi i nɔbibaal dēme nitãa le a yi Sãa na i a nɔbibaal sɔwɔ.

³⁷ "Yi ta tɔwɔ nɔre 'yer ε, ka Nãanmun mi wa tɔwɔ a yi 'yer ε. Yi ta 'yɔw nɔre 'yer ε, ka Nãanmun mi ta 'yɔw yi 'yer ε. Yi vɛ kɔ nɔre ka Nãanmun mi vɛ kɔ yi. ³⁸ Yi de tur, Nãanmun min kɔ yi naa, man vɔla ti dib 'yɔw ti ye yeε ka a yaara, an kpaar dɔwɔ a yi gbεε ju. A bon 'lo yin man tur, 'lo mi le a Nãanmun na man kɔ yi."

³⁹ Sɔkpa nyã le a Yesu le ika kɔ ba, "Jɔw na tɔwɔw jɔwɔw kɔwɔw Ba jaa ayi kɔ lo kɔwɔw pɔ ε? ⁴⁰ Nɔre na jãna wɔ kɔ tɔwɔw gar a wɔ wiwile ε, ti 'lo wa jãn baar wɔn tɔwɔw kaara a wɔ wiwile kaar.

⁴¹ "Nɔmune a fɔ kaara a dabile na be a fɔ yebe nɔbir pɔ, ti ba chele a dakpɛe na be a fɔw nɔbir pɔ ε? ⁴² Bu Nɔmune a i ka fɔ 'yer kɔ a fɔ yebe, n yebe vɛ ka n ir a a dabile bar a fɔ nɔbir pɔ, ti ba ire a dakpɛe na be a fɔw nɔbir pɔ ε? Fɔw nibe le nyã, de nie ir a dakpɛe a fɔ nɔbir pɔ bar na fɔ pãa nyere tɔwɔw ir a dabile a fɔ yebe nɔbir pɔ bar.

⁴³ "Tɔsɔ ba wɔnɔw bidεbe ε, bu tɔdɛer mi ba wɔnɔw bisɔn ε. ⁴⁴ Tɔle jaa a wɔ wɔmɔw le ba ma de bɔwɔw wɔ. Ba maa pɔw kɔkɔw gɔtɛ ju ε, bu kɔw 'wɔwɔw tamiir tɛ ju ε. ⁴⁵ Nɔsɔw a yelsɔw ala na be a wɔ pɔwɔw le wɔ ma 'yere, ka a nɔdɛer mi ma 'yere a yeldεbe ala na be a wɔ pɔwɔw. Ala na sɛε a pɔw le a nɛε ma 'yere.

⁴⁶ "Nɔmune a yi bɔwɔw ma ika Soro, ti na yaa turo a le in 'yer ε? ⁴⁷ Nɔre jaa na wa a n sɛ na wɔ wɔ a n 'yer ti maala, in wiil yi naa a le wɔn be. ⁴⁸ Wɔ kaara fika nɔre na mɔre yir na wɔ tuu a dachin par kparaa kɔwɔw ti pɔwɔw kɔsɔr na mɛ a dachin dɔwɔw. Kɔw wa yaar yi jilɔw a yir, ka a kɔsɛbe ηmiere a yir ti waa dam ε, bojũu ba mɛ wɔn sɔ. ⁴⁹ Tɔche nɔre 'lo na wɔ a n 'yer ti na waa maala ε, wɔ kaara fika nɔre na mɛ yir dɔwɔw a tãn mɔwɔw ju, waa tuu ti mɛ ε. A kɔsɛbe wa yin ηme a dachin, ka a dachin wɔ jaa lo ηmer."

7 A le a nibe na wɔ a 'yere anyãna a Yesu na 'yer kɔ ba baar wɔ chen a Kapenahum. ² Be le a soja ndiere gbãgbaa wɔn nɔw jaa bɔere ure na ηmaa wɔwɔ. ³ Soja ndiere na wɔ a Yesu yele, wɔ tɔn a Juu nibe ndierbe bamune ka ba ti sɔwɔw a Yesu ka wɔ wa sãa a wɔ gbãgbaa. ⁴ Ba wan a Yesu sɛ wa sɔwɔw wɔ yãayãabɔle 'yere, "A daba nyã sɛε naa ika fɔ ti sɔwɔw wɔ, ⁵ bojũu wɔ nɔn a si nibe na vɛ ka ba mɛ a si lɔwɔw jie."

⁶ Yesu pɔw ba naa ka ba 'mataa chiine ti gbɔwɔw a daba yir, ka wɔ tɔw a wɔ barmune ka ba tuor 'yer a Yesu ika. "N Soro, ta bal a fɔ mãε ε, bojũu n ba sɛε ka fɔn wa kpe a n yir ε. ⁷ Ala le so gba maa mãε na ba 'la wa a fɔ sɛ ε. Tɔche 'yer bir tɛε an sãan a n gbãgbaa. ⁸ Bojũu maa mãε tara na nibe in joro dãbãε, naa mi tara a sojasɔ ka ba mi be a n pɔlem. Maa 'yer kɔw ãsɔw ika wɔ, chen wɔ ma chen naa, bu ãsɔw ika wɔ wa, wɔ ma wa naa. N ma 'yer kɔw a n gbãgbaa, maal anyã, ka wɔ ma maal."

⁹ A le a Yesu na wɔ a nɔwɔw a daba nyã na ba i a Juu nɔre na 'yer, ka nɛ'maa wɔ, ka wɔ lɛb 'yer kɔw a nɔyɔw bala. "A Isural nibe pɔw gba, n ba nyɛ a sɔwɔw nyã bɔwɔw ε." ¹⁰ Ka a wɔ barmune bala wɔn tɔw lɛb kpe a yir ti nyɛ ka a gbãgbaa sa.

¹¹ Ala le a wer chaar ka Yesu ni a wɔ poturbo 'matãan nɔyɔw na turo wɔ ka ba 'mantaa chen a tēe ban bɔwɔw Nain. ¹² Wɔn wa gbɔwɔw a tēe dɔwɔw kɔwɔw ba tuon kũu wa yin na i a pɔw bidabɔ'yen ti wɔ i pɔwɔw. Ka a tēe 'lo nibe kɔw mi pɔw wɔ. ¹³ A le a Soro na wa nyɛ a pɔw, nɔbaal kpe wɔ naa ka wɔ 'yer kɔw a pɔw, "Ta kɔnɔw ε." ¹⁴ Ti

na wš chen ti sur a kũu ban tuo, ka a bala na tuo a ba ara. Ka a Yesu 'yer, "Pɔlbile, fšw le n 'yere ni ir." ¹⁵ Ka a kũu vaa ir jāne ti piel na wš 'yere ka Yesu de wš kš a ma. ¹⁶ Dābāe kpēn ba jaa ka ba pēere Nāaḡmun 'yere ni, "Nāaḡmun 'ye'yerkpēe āsɔw le yi si, Nāaḡmun wan lka wš wa sšw a wš nibe." ¹⁷ Ka a Yesu yele ḡme yaar a Judiya paal wš jaa ni a tēn ala na gbɔr.

¹⁸ Jɔkw poturbo ti man a yele anyā a jaa kš wš, ka wš bɔw a ba ayi ¹⁹ na wš tš ba a Soro sē ka ba ti sšw wš kaa, "Fšw l a 'lɔ na wa bu si chele niyuo?" ²⁰ Ka a nibe bala wa a Yesu sē wa 'yer, "A Jɔkw kšsuor le tš si a fšw sē lka si wa sšw fš kaa, fšw le l a 'lɔ na wa bu si chele niyuo?"

²¹ A sšw 'lɔnš mi le Yesu sāa baalsi, bala na tara a sɔdebe na wš yuon jšn nibe. ²² Ka wš 'yer kš a bala a Jɔkw na tš, "Yi lieb kul ti man kš a Jɔkw a le yin nye ti wš, jšn nyere naa ka gbersi chiine ka kškw sa, ka wšn wšn, ka kũusi ir l vse, ka a 'yer nšw mi ta a nšn dēme. ²³ Pšpel sɔw le a 'lɔ a n yele na ba bār wš lɔb ε."

²⁴ A bala a Jɔkw na tš na wa chen baar, Yesu piel 'yere a Jɔkw 'yer kšw a niyɔw bala, "Bo le yi dšw kpe a mɔgwɔw pɔ a kaafš jie? A jɔmur a sesebe na dškwɔw bu? ²⁵ Ala ba l le ε, bo yi chen ti nye? Daba na su bšpiel wš? Kai, a bala na suro a bšwšn, na ba dire a bšwšn nāa yir le ba ma be. ²⁶ Tiche bo le yi ti nye? Nāaḡmun 'ye'yere wš. ²⁷ A anyā yele le seb a Nāaḡmun gān pɔ lka, 'ln tš naa a n tšwšn ka wš de a fšw nie na wš ti chɔw a fšw sɔw kš fš."

(Malakai 3:1)

²⁸ N 'yere na kšw yi lka bala pɔw na dɔw ka a wer pɔw ba l kpēe gar a Jɔkw ε, tiche 'lɔ mi na l jaa pšw a Nāaḡmun nāalšw pɔw gar wš naa."

²⁹ Ka a nibe ba jaa lšw a lšpodierbe gba na wš a le a Yesu na 'yer, ba sɔw naa lka Nāaḡmun yele tor naa, na ba sɔw ka a Jɔkw so ba a Nāaḡmun kšw. ³⁰ Tiche a Faraseemune ni a bala na bšw a Mosesi Neε, bala māε tɔw naa a le a Nāaḡmun na bšw, bojūu baa sɔw ka a Jɔkw so ba a Nāaḡmun kšw ε.

³¹ Ka a Yesu 'yer kšw ba, "Ba boo le un de a dɔna nibe naa man? Bo le ba nyetāan? ³² Ba nyentāan bibiir na jāne daa pɔw bɔw taa, 'Si pēεε naa a laa 'lur ti yaa seere bāne ε, na si kšn kšyiel ti yaa ḡmara nibikšw ε." ³³ A Jɔkw kšsuor na wa, waa dire bšdiir ε, waa nyuro dāa ε, ka yi 'yer lka sɔdeε le wš tara. ³⁴ Ka a maa Nɔsaal Bie wa na n dire na n nyuro ka yi le 'yer, 'Wš dire na ba gala ε, na wš nyuro dāa, na wš l a lšpodierbe ni a tšdētšnɔw baraa.' ³⁵ Tiche a yē ma wiil a le wšn tor a wš bibiir pɔw."

³⁶ A Farasee nre āsɔw bɔw a Yesu lka wš wa di bšdiir a wš yir, ka wš chen a Farasee nre 'lɔ yir ti jāne a bšdiir difšw jie. ³⁷ Pɔw ben a tēε pɔw na wš tšn tšdebe, wšn wa wš lka a Yesu ben a Farasee yir, wš den a kānyūwla na seε pārtɔbile na wš chiin. ³⁸ Wš ti kpēn naa na wš ara a Yesu gbεε par kšn. Wš soor a nibikšw 'maan a

Yesu gbεε ti nyɔw a jukwɔw fiεl bar, ti mšw a gbεε ti kpaar a kānyūwla ala 'yšw a Yesu gbεε pɔw. ³⁹ Ka a Farasee nre 'lɔ na bɔw wš ka wš ti dire, na nye a le ka wš tɔw, "Ala l a daba nyāna ta ln Nāaḡmun 'ye'yere wšn taa bšw naa a pɔw nyāna tɔw sɔw na sure wš, wš tšn na tšdebe."

⁴⁰ Ka a Yesu 'yer sɔw wš, "Simon, n tara na 'yer na sšw fš." Ka a Simon 'yer, "Wiwile, sšw ma." ⁴¹ Ka a Yesu 'yer, "Nibe ayi kšw le ti pēε nre āsɔw libie, āsɔw pēεn kɔw anūu (500) ka āsɔw mi pēε ljaayi ni pie (50). ⁴² A nibe ayi banyāna āsɔw jaa ba tara a libie na yab wš ε, ka a 'lɔ na so a libie 'yer, 'Yi ta le yab go ε, a sān baar naa.' Buor sɔw le na nš wš jɔw?" ⁴³ Ka a Simon 'yer, "N tɔw lka a 'lɔ sān na waa le." Ka a Yesu 'yer, "Sɔw fš 'yer."

⁴⁴ Yesu lieb tor a pɔw ti pāa 'yer kšw a Simon, "Fš nyen a pɔw nyāna? ln wa kpe a fš yir, faa kšw ma kšw lka n pēε gbεε ε, tiche a pɔw pēεn a n gbεε ni a wš nibikšw ti de a wš jukwɔw fiεl bar. ⁴⁵ Faa sšw ma kpāen ε, tiche a sšw 'lɔ jaa ln wa kpe a pɔw nyā ba bar ma kpāen sšw fš ε.

⁴⁶ Faa pur kāa 'yšw ma a ju pɔw ε, tiche a pɔw kpaar a kānyūwla 'yšw ma a gbεε pɔw. ⁴⁷ A le jūu n 'yere na kšw fš lka a wš tšdebe ala a jaa vēn kšw wš, bojūu a wš nšw waa naa. Tiche a 'lɔ Nāaḡmun na vē jaa pšw kšw a wš nšw mi ln jaa pšw."

⁴⁸ A Yesu pāa 'yer kšw a pɔw, "A fš yeldebe vēn bar."

⁴⁹ Ka a bala na lšw jēn wš 'yere kšw taa, "An le anyā, na wš mi ma vē nre yeldeε bar?" ⁵⁰ A Yesu 'yer kšw a pɔw, "A fš sɔw faa fšw naa, chiine ni nyā'maar."

8 A anyāna puor, Yesu wšn a tēbere ni a tēbil 'yere a Nāaḡmun nāalšw 'yer kšw ba ka a wš nitšn si Pie ni Ayi pšw wš. ² Ka a pɔw bamune mi pšw wš, bala le wš dšw dii a sɔdebe ka a yi na wš sāa a ba baalsi, āsɔw le ba bɔw Meεr na yi a Magdala 'lɔ le wš dii a sɔdebe ayopšw ka a yi, ³ Joana le a āsɔw na l a Kuja na kaara a Herɔd yir pɔw, Susana le a āsɔw ni a pɔw bamune. Banyāna le de a ba bomo sšn ni a Yesu ni a wš poturbo.

⁴ Niyɔw yin tēn tēn waara a Yesu sē, a niyɔw banyāna na wa duo, sɔkpa nyā le wš lɔb kšw ba, ⁵ "Kšwraa le yin wš bšwɔw bšwɔw jie. Wš ti yaara naa wšw ni ka amune ti lo sɔw pɔw, ka ba ne neb ka lubil wa tuur di. ⁶ Ka amune mi ti lo kšw pān ju naa bul ti kpi bojūu tān ba be be ε. ⁷ Ka amune mi lo gšw pɔw 'mataa bul ka a gšw nšw fāln ba. ⁸ Tiche ka amune mi lo a kšw pɔw bul dɔw jur kɔwɔw naa gar a le wšn bšw." Yesu na wa 'yer a nitšw baar, wš 'yer kpēe jaa, "Nre 'lɔ na tara tuor wšn ni wš chele."

⁹ Ka a wš poturbo sšw wš a sɔkpa nyā par. ¹⁰ A wš 'yer kšw ba, "Yln 'lɔ, n vē naa ka yi bšw a Nāaḡmun nāalšw yelsɔwsi, tiche a bala na che, sɔkpar le n 'yere kšw ba, 'Ba ma kaa naa ti maa nye ε, na ba ma wšn ti ba bšw a par ε."

(Isaiya 6:9)

¹¹ "A sɔkpa par ni nyā. Nāaḡmun 'yer le l a bšw. ¹² A ala na lo a sɔw pɔw ln a bala na wš a Nāaḡmun 'yer, tiche

ka a tu wa ir naa a ba nyāa ꝓꝓ, ka ba ta sꝓꝓ de nye faafu ε. ¹³ Ala mi na lo a kꝓsr pān ju un a bala na wō a 'yer den ꝓꝓel, tiche baa tara nyibe ε. Ba sꝓꝓ ara bālāa tiche beer kaa wa wa ba ma lo naa. ¹⁴ A bōbie ala na lo a gꝓꝓ ꝓꝓ un a bala na wō a 'yer, tiche ka a āgān nyā wlaa ni bōtarsu ni a bōbꝓꝓrsu fāln ba ka baa tōꝓ ꝓꝓ bie ε. ¹⁵ Tiche a bōbie ala na lo a kꝓꝓ ꝓꝓ, un a bala na wō a 'yer na ba sꝓꝓ den nyāa ara ni ꝓꝓel, ka a kānyir vē ka ba ꝓꝓ jur.

¹⁶ "Nure jaa maa chꝓm fātun de laa kpa ꝓꝓ ε, bu de su gado pīlem ε. Tiche wꝓ ma den ꝓꝓꝓ a ꝓꝓꝓꝓ jie ka a bala na kꝓere nye a chāa. ¹⁷ Bojūu bon jaa ba be be na sꝓꝓ ka ba kō nye wꝓ ε, bu bon jaa ba be be sꝓꝓ ka ba kō bōꝓꝓ ε, bu kō yi chāa ꝓꝓ ε. ¹⁸ A le jūu, yi bōꝓꝓ sō a le yun chele. Nure 'lo na bōꝓ a par Nāanꝓmꝓn na le kꝓ wꝓn ꝓꝓꝓ, nure 'lo mi na ba bōꝓ a par ε, Nāanꝓmꝓn na den a bālāa 'lo wꝓn tɛr ika wꝓ bōꝓꝓ a par."

¹⁹ Yesu ma ni a wꝓ yeer wan ika ba wa nye wꝓ, tiche a nꝓꝓꝓ jūu ba kō tōꝓ kꝓe ε. ²⁰ Ka nure āsꝓꝓ 'yer wꝓ, "A fꝓ ma ni a fꝓ yeer le be a yōo bꝓꝓꝓ ika ba nye fꝓ." ²¹ A Yesu 'yer, "N ma ni a n yeer le a bala na wō a Nāanꝓmꝓn 'yer na ba turo."

²² Bɛbir āsꝓꝓ le a Yesu 'yer kꝓ a wꝓ poturbo, "Yi i a si gꝓꝓ a kasen a manyal gꝓꝓꝓ." Be le ba kꝓe a gboro na ba gꝓꝓꝓ. ²³ Ban gꝓꝓꝓ ti wꝓ gā gur. Ka a kōseꝓꝓe ire a man ꝓꝓ ka a kōꝓ ꝓꝓ kꝓere a gboro ꝓꝓ, ka ba ure na mꝓr. ²⁴ Ka a poturbo ti sāl wꝓ 'yere, "Kpākpāana, a kōꝓ na di si naa." Ka a Yesu ir tān a sesebe ni a kōꝓ na ꝓꝓꝓ, ka a sesebe ŋmaa vꝓꝓ ka a kōꝓ mi lo jaa jomm.... ²⁵ Ti pāa sꝓꝓ a wꝓ poturbo, "Nyine a yi sꝓꝓꝓ be?" Ka ba mi de dābāe sꝓꝓꝓ ni taa, "Ni an le anyā, na 'yer ka a sesebe ni kōꝓ tu a wꝓ nꝓe?"

²⁶ Ba yin a Galilee gꝓꝓꝓ na ba gꝓꝓ a Gerasenɛ gꝓꝓꝓ. ²⁷ Yesu na wa yire a gogoro ju wꝓ tuor daba na tara sɛbe na wꝓ gele yi a tēe 'lo ꝓꝓ. Bojūu a kor wꝓn yi a yir na wꝓ maa su fuu ε, ti na wꝓ gāna a yar par. ²⁸ Wꝓn wa nye a Yesu wꝓ ŋmen chelma ti lo a Yesu niem na wꝓ tāna 'yere ni, "Bo le fꝓ bꝓꝓꝓ ka a n sē, a fꝓꝓ na i a saaju Nāanꝓmꝓn Bie? N sꝓꝓꝓ fꝓ naa, ta ge ma ε." ²⁹ Bojūu Yesu dꝓꝓ 'yer kꝓ a sɛbe ika wꝓ yi a daba 'yōꝓ. Gbeε yꝓꝓ jaa le a ma ir a daba ka ba ma gbar a nuur ni a gbeε ni bōꝓꝓrsu kaara wꝓ, ti wꝓ ma kar a bōꝓꝓrsu bar ka a sɛbe ma dii wꝓ bar be a mꝓꝓꝓ ꝓꝓ wꝓ yō.

³⁰ Ka a Yesu sꝓꝓ wꝓ, "A fꝓ yuor le di bo?" Ka wꝓ 'yer, "Nꝓꝓꝓ." Bojūu sɛbeε le kꝓe wꝓ. ³¹ Ka a sɛbeε sꝓꝓꝓ a Yesu ika wꝓ ta dii ba 'yōꝓ be a ꝓꝓ fulom 'lo ꝓꝓ ε.

³² Doyꝓꝓ mi dꝓꝓ ara be a tꝓꝓ kōkoor dire, ka a sɛbeε sꝓꝓꝓ a Yesu ika wꝓ ꝓꝓ ka ba yi ti kꝓe a dor ala ꝓꝓ, ka wꝓ ꝓꝓ kꝓ ba sꝓꝓ. ³³ A sɛbeε yin a daba ꝓꝓ ti kꝓe a dor ꝓꝓ, ka a tɛgbil suu ti kꝓe a man kōꝓ ꝓꝓ ti gbōm kꝓi kꝓi.

³⁴ A bala na kaara a dor na wa nye a le na i, ba jon kul a tēe ꝓꝓ, ni a tēbil ala na gbꝓꝓ ti 'yer a le na i. ³⁵ Ka a nɛbe yi chen ika ba ti kaa a le na i. Ba chen a Yesu sē ti nye a dagēgelaa a sɛbeε na yi ti che bar ka wꝓ chi na

wꝓ su a fuu jāne a Yesu gbeε par, ka a dābāe kꝓe ba.

³⁶ A nɛbe bala na dꝓꝓ nye a le an i ka a gēgelaa sa pāa mana kꝓꝓꝓ a nɛbe. ³⁷ Ka a Gerasenɛ paal nɛbe ba jaa sꝓꝓꝓ a Yesu ika wꝓ yi a be, bojūu dābāe kꝓe ba naa. Le le wꝓ kꝓe a gboro yi a be chen.

³⁸ Ka a daba 'lo ꝓꝓ a sɛbeε na yi sꝓꝓꝓ a Yesu ika ba 'mataa chen, tiche a Yesu lɛb wꝓ bar ti 'yer kꝓ wꝓ, ³⁹ "Lɛb kul a fꝓ yir ti man a le a Nāanꝓmꝓn na i kꝓ fꝓ." Le le ka a daba kul a tēe ꝓꝓ ti mana kꝓꝓꝓ a nɛbe a le a Yesu na i kꝓ wꝓ.

⁴⁰ Yesu na wa lɛb wa, a nꝓꝓꝓ tuor de wꝓ, bojūu ba dꝓꝓ chele wꝓ. ⁴¹ Ka daba ban bꝓꝓꝓ Jairusɛ na i a lōꝓꝓ yir nɛdier, wa gbur dumo a Yesu niem sꝓꝓꝓ wꝓ yāayāabɛle ika wꝓ wa a wꝓ yir, ⁴² bojūu a wꝓ bꝓꝓꝓ bō'yen tēe na nye yuom pie ni ayi le kꝓire. Yesu na de a sꝓꝓ chiine ka a nꝓꝓꝓ ml ꝓꝓ wꝓ. ⁴³ Ka ꝓꝓ mi be be na lo sɛe suoro faara yuom pie ni ayi, nure jaa ba tōꝓ wꝓ sāa ε. ⁴⁴ A wꝓ turo a puor ti sur a Yesu fuu nꝓe ka a jān ŋmaa ajienaa.

⁴⁵ Ka a Yesu sꝓꝓ, "An le sur ma?" Ka ba jaa chiir ika baa sur wꝓ ε, tiche ka a Pita 'yer, "N Soro, a nɛbe waa naa na dara taa tɛr fꝓ." ⁴⁶ Tiche ka a Yesu 'yer, "Nure kōꝓ le sur ma na wꝓ sa ka n bōꝓꝓ." ⁴⁷ A ꝓꝓ na wa nye ka i wꝓ kō le tōꝓ ꝓꝓ ε, wꝓ mure naa wa lo gā a Yesu niem. A nꝓꝓꝓ bala niem ti na wꝓ 'yer a le jūu wꝓn sur wꝓ na wꝓ sa ajienaa. ⁴⁸ Ka a Yesu 'yer kꝓ wꝓ, "N bꝓꝓꝓ, a fꝓ sꝓꝓꝓ sa fꝓ naa, kulo ni nyā'maar."

⁴⁹ Yesu na chene 'yere, nure kōꝓ yin a lōꝓꝓ nɛdier Jairusɛ yir wa 'yere, "A fꝓ bꝓꝓꝓ kꝓi naa ta le fure a wiwile go ε." ⁵⁰ Yesu na wō a le ka wꝓ 'yer kꝓ a Jairusɛ, "Ta joro dābāe ε. Sꝓꝓ ma de. Wꝓn sa naa."

⁵¹ Wꝓn wa ta a Jairusɛ yir waa sꝓꝓ ka nꝓꝓꝓ kꝓe be ε, ti tara Pita, ꝓꝓꝓ ni Jemesɛ ni a bi sāa ni a ma kꝓēn. ⁵² Ka a nꝓꝓꝓ bala na kōnō ŋmiere a chelsɛ, Yesu 'yer kꝓ ba, "Yi bar a kōn waa kꝓi ε, wꝓ gur naa." ⁵³ Ka ba laara wꝓ ban bōꝓꝓ ika a bie kꝓi naa.

⁵⁴ Tiche ka a Yesu nꝓꝓ a bie nūu ti 'yer, "N bie, ir."

⁵⁵ Ka wꝓ sɛe lɛb wa kꝓe ka wꝓ vaa ir. Ka a Yesu pāa 'yer, yi kꝓ wꝓ bōkōꝓ ka wꝓ di. ⁵⁶ Ka a sāa naa ma nꝓꝓꝓ nꝓe, tiche ka a Yesu kpākpāan ba ika ba taa ure wa 'yere kꝓꝓꝓ nure jaa a le na i ε.

9 Yesu na wa bꝓꝓ a wꝓ nɛtōnsɛ pie ni ayi lōꝓ taa, wꝓ kꝓ ban kꝓēꝓ ni tōꝓꝓ ka ban diin sɛbeε ka a yi ti sāa baalsɛ. ² Wꝓ tō ba naa ka ba chen ti 'yer a Nāanꝓmꝓn nāalōꝓ 'yer ti sāa baal. ³ Wꝓ 'yer kꝓ ba, "Yi taa tara bon jaa chiine ε. Yi ta de dāgbal ε, bu wꝓꝓ ε, bu bōdiir ε, bu libie ε, bu de fuusɛ ayi ε. ⁴ Yir jaa ꝓꝓ yun ti kꝓe, yi jāne a be ti tān a daar 'lo yun na yi a tēe 'lo ꝓꝓ. ⁵ Ala i nɛbe ba wa de yi ε, yi yi a tēe 'lo ꝓꝓ, ti yun wa yire yi pī pī a yi gbeε tā-uul ka a di a ba dāasɛ." ⁶ Be le ba yi lꝓꝓꝓ a tēn tēn 'yere a 'yer nōꝓ nyā sāa na ni a nɛbe baalsɛ a jie wꝓ jaa.

⁷ A Nāa Herꝓꝓ na wō a nɛtō na ure, ka tɛr nꝓꝓꝓ wꝓ, bojūu bamune 'yere naa ika ꝓꝓꝓ le tōꝓ ir i vꝓr. ⁸ Ka bamune

mi 'yere ika a Elaija le tōō yi, ka bamune mi chene 'yere ika a Nāanmūn 'ye'yere āsōō le tōō ir i vōr. ⁹ Tiche ka a Herod 'yer, "N ŋmaan Jōōn ju, ti an 'yer le a nyā in wōnō?" Na wō mōōō ika wō nye a Yesu.

¹⁰ A nutōōnsi lēb wa na ba wa man kō a Yesu a le ban tō. Ka wō pāa tara a bala tēe ka ba 'mataa chen a tēe ban bōōō Betūsaida. ¹¹ Tiche ka a nūōōō chene bōōō na ba biē chen a jie. Wō de ba naa na wō 'yer a Nāanmūn nāalōō 'yer kō ba, ti sāa a bala na bōōō a sāafō.

¹² Mōōōō na wa mōō, a nutōōnsi pie ni ayi ti 'yer kō wō, "Wel a nūē bar a ba chen a tēbil anyā ni a por anyā na gbōr na ba ti bōōō gaa jie ni bōōō di bojūu a ka in mōōōō." ¹³ Ka wō 'yer sōō ba, "Yin le na kō ba bōōōō ka ba di." Ka ba 'yer, "Paanōōō anūu ni jābie ayi tēe le si tara, ka a ba i si chen ti da bōōōir wa kō a nūōōō ba nyā na ε?" ¹⁴ A nūōōō bala, dōōr tēe in tur anūu (5,000). Tiche ka wō 'yer kō a poturbo, "Yi ŋma a nūē ka ba jāne jāne gbulsu ljaayi ni pie pie."

¹⁵ A poturbo in a le ka nūē jaa jē tēe. ¹⁶ Yesu den a paanōōō a nūu ni a jāme ayi ala dōl kaa saaju ti puor Nāanmūn yāan, ti na wō ŋma ŋma, de kō a poturbo ika ba de pō a nūē. ¹⁷ Ba jaa din tu, ka a poturbo wob a bōōōmaar ala na che sēe per pie ni ayi.

¹⁸ Daar kōō le a Yesu tēe wa sōōōō Nāanmūn ka wō poturbo be be ka wō sōōr ba, "An le a nūē 'yere ika n i naa?" ¹⁹ Ka ba 'yer, "Bamune 'yer ika fō in a Jōōn 'lō na dōōō suoro a nūē a Nāanmūn kōō, ka bamune mi 'yer ika Elaija le, ka bamune mi 'yer ika a Nāanmūn 'ye'yere āsōōō kōō le lēb wa." ²⁰ Ka wō sōōr ba, "Tiche yin mi, an le yi 'yer ika n i naa?" Ka a Pita 'yer, "Fō i naa a Ni-iraa yi a Nāanmūn sē." ²¹ Ka a Yesu kpākpāan ba ika ba taa 'yere kōō nūē jaa ε. ²² Ti na wō 'yer, "A maa Nūsaal Bie na din dōōōō yōō ka a nūēre ni a bōōōō nūēre ni a Mosesi nēe wiwi-ilbe tōr ma bar, ka ba kō ma, ka a ber ata daar ka n ir i vōr."

²³ Be le wō 'yer kō ba jaa, "Ala i nūē na turo ma naa, wō 'laar a wō māē ti tuo a wō daa turo ni ma. ²⁴ Bojūu nūē 'lō jaa na bōōōō ika wō faa a wō nyevōr a wō nyevōr na bōr naa, tiche nūē 'lō jaa na lōb a wō nyevōr bar a maa jūu na faa wō naa. ²⁵ Ala i nūē tara naa a wer wō jaa bōōōō ti bōr bui ka a wō sūe wē, bo tōōōō wō nye? ²⁶ Ala i nūē nye naa maa ni a n 'yer ka a i vī yele a wō sē, a maa Nūsaal Bie mi na kaa naa nūnyūe ka wō i vī sōō maa wa lēb waara ni a n tur ni a Sāa tur ni a malaka cheche bala. ²⁷ Yelmāē le n 'yere kōō yi ika a yi bamune gba ara naa kana kō kpi ε, ti na ban nye a Nāanmūn nāalōō."

²⁸ Yesu na 'yer a 'yerbie anyāna baar a maal ber aniin ti wō tara Pita, Jōōn ni Jemesi don a tōō ju Nāanmūn sōōōōō jie. ²⁹ Wōn ti sōōōō a Nāanmūn ka a nie lēb, ka a fuu pēl nūlē būu 'lūraa kaar. ³⁰ Ka a dōōō ayi, Mosesi ni Elaija wa naa a wō sē. ³¹ Ba wa yin naa a saaju tur 'yere ni a Yesu. Ba 'mantaa 'yere a kūu a Yesu na ti kpi a

Jerusalem 'yer. ³² Gōōō kpēn a Pita ni a wō taaba, tiche ban wa Jōōn ir ba nyen a wō tur ni a dōōō ayi bala a ba ara a wō sē. ³³ A dōōō bala na lēb chiine ka Pita 'yer, "N Soro, a sēen ka sin kpīere a ka. Bar a si 'yōōō sēer ata, fōōō so āsōō, Mosesi āsōō Elaija mi āsōō." Waa bōō a le wōn 'yere ε.

³⁴ Wōn chene 'yere a julōōjuur wa Jōōn ba jaa ka a dābāē kpe a Pita, Jōōn ni Jemesi. ³⁵ Ka a kōōō yi be a julōōjuur kō 'yere, "Nyā le i a n Bie in ir, yi chele a wō 'yer." ³⁶ A kōōō na wa 'yer baar, ba nyen a Yesu tēe na ara. Ka a poturbo ba 'la man kō nūē a le ban nye ε.

³⁷ A wer na wa chaar, ba yin a tōō ju suu, a nūōōō wa lōō a wō sē. ³⁸ Ka a daba bōōō be a nūōōō bala kō, "Wi-wile, n sōōōō fō naa, kaa a n bidaba, 'lō tēe le i a n bie. ³⁹ Siē kōō le tara wō, ma ire wō ba gala ε. Wō maa ŋmen a chelma ti tāanaa ti furo a natafuul a nēe kō. Wō maa bara wō ε, na wō bōōōō a wō sōōōō. ⁴⁰ N sōōō a fō poturbo ika ba dii a siē nyā bar tiche baa tōō ε."

⁴¹ Ka a Yesu 'yer, "Yin babāma dēme na ba tara sōōōō ε, n be a yi sē naa tara yi ni kānyir ti tān dabor?" Ti 'yer a daba, "Tōō a bie wa kō ma!"

⁴² A bie na chene waara ka a sūdeer ir a bie tāa lōb a tēe, tiche ka a a Yesu tān a sūdeer na wō sāa a bie de kō a sāa. ⁴³ Nūē ba jaa nē'maa naa ban nye a Nāanmūn kpēō. A nūē na chene kpīre a le a Yesu na i, ti wō 'yer kō a poturbo, ⁴⁴ "Yi chele a le in 'yere kōō yi, ban gar naa maa Nūsaal Bie 'yōōō a nūē nuur kō." ⁴⁵ Tiche baa bōōō a anyāna wōn 'yer par ε, a lii ba naa, ka ba bōōō faa, ti joro dābāē ba 'la sōōō wō ε.

⁴⁶ Nechire ir naa a Yesu poturbo kō ika a ba buor sōō le na i a ba kpēē. ⁴⁷ Yesu na bōōō a ba tūer, wō tōōō bibile wa lan a wō lōōōō. ⁴⁸ Ti pāa 'yer kō ba, "Nūē jaa na de a bibile nyāna a maa jūu maa le wō de. Nūē jaa mi na de ma wō mi den a 'lō na tōō ma. Bojūu nūē 'lō na i a yi jaa bile, 'lō le i kpēē gar yi jaa."

⁴⁹ Ka a Jōōn 'yer, "N Soro, si nyen nūē na de a fō yuor dire ni a sūdebe ka a yire, ka si 'yer wō ika wō ta ure a le ε, bojūu waa i a si āsōō ε." ⁵⁰ Ka a Yesu 'yer, "Yi ta ŋmaa wō sōr ε, bojūu nūē 'lō na ba kpere yi ε, wō sōō yi naa."

⁵¹ Le a sōōō na wa gbōōōō ka Yesu na lēb do a saaju, wō ŋmen nyāa a Jerusalem chenfō. ⁵² Wō den nie tōō nūē ka ba de nie chen a Samariya tēbile āsōōō kō, na ban ti chōōō a jie bar wō. ⁵³ Tiche a tēe 'lō nūē ba sōōō de wō ε, bojūu Jerusalem le wō chiine. ⁵⁴ Ka a wō poturbo Jemesi ni Jōōn na wa nye a le, ka ba sōōō a Yesu, "Si Soro, fō bōōōōō naa ika si bōōō būu ka ayi saaju suu wa di ba bu?" ⁵⁵ Tiche ka a Yesu lēb tān ba ika ba ta i a le ε. ⁵⁶ Ti na ba chen tēyuo kō.

⁵⁷ A sōr ban chene de chiine ka daba āsōō 'yer kō a Yesu, "Jie jaa fōn chiine in turo fō naa!" ⁵⁸ Ka a Yesu 'yer, "Mōōōōō tara naa bōōō ka a lubil mi tara choor, tiche maa Nūsaal Bie ba tara jie na bin a n ju ε."

⁵⁹ Wō 'yer kō a daba āsōō, "Turo ma." Tiche ka a daba 'yer, "N Soro, bar ma sōr ka n kul ti ūu a n sāa baar."

⁶⁰ Ka a Yesu 'yer kɔ a daba, "Bar ka a kün ũno ba mǎe kün tiche fɔɔ 'lɔ, chen ti mɔɔɔ a Nāaŋmun nǎalɔɔ 'yer."

⁶¹ Ka āsɔɔ mɛ 'yer, "N Soro, un turo fɔ naa ti bar ma sɔr ka n kul ti 'yer a n yir dēme." ⁶² Ka a Yesu 'yer, "Nure na nyɔɔ niin kuur ti lɛb kaara a puor ba sɛen a Nāaŋmun nǎalɔɔ tōmɔ ɛ."

10 A nyǎ puor Yesu lɛ ir naa nɛbe ljaata ni pie ni ayi (72) bamune go, na wɔ tɔ ba ayir yir ka ba de nie chen a tēn ni a jiir ala a jaa wɔn na yɔ. ² Wɔ 'yer kɔ ba, "A puo bɛr ma naa, tiche ka a bala na ŋmara ba waa ɛ, a lɛ jūu yi sɔr a puo sɔɔ ka wɔ waan tɔtɔnbɔ wa 'yɔɔ a puo pɔ. ³ Yi chen, yi kaara na fika piir un tɔnɔ ka yun ti kpe gbɔgborosɔ pɔ. ⁴ Yi taa de libie ɛ, bu wɔɔ ɛ, bu na fɔɔ ɛ, na yi puor nure taa wa jaa a sɔr pɔ ɛ.

⁵ "Yir jaa pɔ yun wa kpe, yi de nie 'yer, 'Nyǎ'maar wɔ be a yir nyǎ pɔ.' ⁶ Ala i nyǎ'maar sɔɔ ben a yir pɔ, a yi nyǎ'maar na be naa a wɔ sɛ, ala ba i lɛ ɛ, an lɛb wa a yi sɛ. ⁷ Yi jāne a yir nyune pɔ dire na yi nyuro bon jaa ban wa kɔ yi, tɔtɔnɔ sǎyar sɛen wɔ naa. Yi taa lɔɔɔ yie yɔɔɔ ni ɛ. ⁸ Tēe jaa pɔ yun wa kpe, ka ba de yi, yi dire bon jaa ban kɔ yi. ⁹ Yi sāana a baalsɔ bala na be be ti na yi 'yer kɔ ba, 'A Nāaŋmun nǎalɔɔ gbɔr yi naa.'

¹⁰ Tiche tēe jaa pɔ yun wa kpe, ka baa de yi ɛ, yi yi de a tēe sǎlɔɔ ti 'yer, ¹¹ 'A yi tēe tā-uul gba na mar a si gbɛɛ, si kpoor 'yɔɔ yi. Yi bɔɔn a nyǎna ika a Nāaŋmun nǎalɔɔ gbɔr naa.' ¹² N 'yer kɔ yi ika a Nāaŋmun 'yer tɔɔɔɔ bɛbir, Sodom na sa naa a tēe 'lɔnɔ.

¹³ "Nebier ben a yun Korajin dēme sɛ, nebier mɛ ben a yun Betɔsaida dēme mɛ sɛ. A nɛ'maa tōmɔ ala un tɔ a yi jie, ala i a mɛ ta tɔn a lɛ a Tire ni Sidon tēe pɔ, ban taa sun bɔjarsɔ jēn tāpɛl pɔ lɛb ba tɛr. ¹⁴ Tiche a 'yer tɔɔɔɔ fɔ daar, a Tire ni a Sidon na sa yi naa. ¹⁵ A yun Kape-nahum dēme, ban 'mɔɔ yun don saaju bu? Kai, ban sun yi naa kpɛisi tēe. ¹⁶ Nure 'lɔ na chele a yun na i a n poturbo na chel naa a n 'yer, nure 'lɔ na tɔr yi mɛ tɔr ma naa. Tiche nure 'lɔ na tɔr ma mɛ tɔr naa a 'lɔ na tɔ ma."

¹⁷ A nɛbe ljaata ni pie ni ayi bala wɔn tɔ lɛb wa a wɔ sɛ chɛle 'yerɛ, "Si Soro, a fɔ yuor jūu a sɛdebe tu naa a si nɛɛ na be yire a nɛbe pɔ." ¹⁸ Ka Yesu 'yer sɛrɛ jaa lɛ, "N nyen Satan na yi saaju lo fika saa na nyur. ¹⁹ N kɔ yun kpɛɔ ka yun nɛɛɛ waba ni lɔn na yi tɔɔ a yi dɔdɔmɔ Satan, bon jaa kɔ i yi ɛ. ²⁰ Yi ta chɛle a sɛdebe na tu a yi nɛɛ ɛ, tiche yi chɛle a yi yuor seb bin be a saaju."

²¹ A daar 'lɔnɔ lɛ a Nāaŋmun Sɛ nɔɔ kpe a Yesu ka wɔ 'yer, "N dǎn a fɔɔ n Sǎa na i a saaju ni a tēe Soro, bo-jūu fɔɔ lɛ sɔɔ a yeke anyǎna bar ka a bala na i a yɛ dēme ni a bala na jān ba bɔɔ ɛ, ti na fɔ de wiil kɔ bibiir. ɔɔ, n Sǎa lɛ lɛ nɔmɔ fɔ ka fɔ maal. ²² Maa lɛ a n Sǎa kɔ a yeke a jaa, nure jaa ba bɔɔ a Bie ka a Sǎa ba lɛ ɛ. Nure jaa mɛ ba bɔɔ a Sǎa ka a Bie ba lɛ ɛ, tiche a bala a maa Nāaŋmun Bie na ir, na wiil naa a sǎa kɔ ba. Ka ba bɔɔ lɛ a Nāaŋmun na be." ²³ Ti pǎa lɛb 'yer kɔ a wɔ poturbo tɛɛ, "Pɔpɛl dēme lɛ a bala bɛbir na nye a anyǎ yun nye. ²⁴ Bojūu n 'yerɛ na kɔrɔ yi ika a Nāaŋmun 'ye'yerbe ni a

nāmune dɔɔ bɔɔɔ ika ba nye a anyǎ yun nye, ti ba nye ɛ, na ba ta wɔ a anyǎ yun wɔ ti ba wɔ ɛ."

²⁵ Nure āsɔɔ na bɔɔ a Mosesɔ Nɛɛ bɔɔɔ naa ika wɔ bɛɛr a Yesu kaa na wɔ ir sɔr, "Wiwile, ŋmine lɛ un i naa nye nyevɔr kpo kpo?" ²⁶ Ka a Yesu sɔr wɔ, "Bo ba seb a Nāaŋmun gǎn pɔ bin? Ŋmine fɔ ma kar?" ²⁷ Ka a daba 'yer, "Nɔ a fɔ Nāaŋmun ni a fɔ nyǎa wɔ jaa, ni a fɔ nyevɔr wɔ jaa, ni a fɔ kpɛɔ wɔ jaa, ni a fɔ tɛr wɔ jaa.

(Mosesɔ Gǎma Na Tu Anūu 6:5)

Na fɔ nɔ a fɔ tɔ sɔɔ nɛtǎa a fɔ mǎɛ."

(Mosesɔ Gǎma Na Tu Ata 19:18)

²⁸ Be lɛ a Yesu 'yer, "Fɔ 'yer vɛla, ti ure a lɛ, fɔn ben be kpo kpo." ²⁹ Tiche wɔn ba ure a lɛ ɛ, ti bɔɔɔ ika wɔ sɔɔɔ a wɔ mǎɛ bar jūu, wɔ sɔr naa Yesu, "Nɛbuor lɛ i a n tɔ sɔɔ?"

³⁰ Ka a Yesu 'yer, "Daba kɔɔ lɛ dɔɔ yi Jerusalem chiine Jeriko ka a nǎnyisɔ ti var wɔ be a sɔr pɔ. Ba yaar naa fu-usɔ ti ŋme ŋme wɔ, ka wɔ vɔɔ che bǎlǎa naa kpi, ka ba bar wɔ ti chen. ³¹ A juu nɛbe bɔɔɔlɔrɔ āsɔɔ mɛ de a sɔr 'lɔnɔ, wɔn ti nye a daba, wɔ gɔl bar ti chen. ³² Ka a Nāaŋmun Puorfɔ yir tɔtɔnbɔ nure āsɔɔ mɛ waara wa nye, na wɔ mɛ gɔl tu jiyuo chen. ³³ Tiche ka a nure āsɔɔ na i a Samariya nure mɛ tu a sɔr 'lɔ a daba na gǎ, wɔn wa nye wɔ, nɛbaal kpe wɔ naa. ³⁴ Ka wɔ tɔɔ ta a daba pɔr dǎa pɛɛn a natɛ bar, ti maal kǎa fɔ, ti de fɔbaa lū pɔɔ. Na wɔ 'mɔɔ a daba dɔɔɔ a wɔ bɔɔ ju chiin a sǎanba gaa jie ti gǎn. ³⁵ Wer na wa chaar, wɔ den a kpǎna libikue ayi kɔ a nure 'lɔ na kaara a sǎanba ti 'yer, 'Kaara wɔ, maa wa lɛb gɔr, ala ba wa ta ɛ, un lɛ yab kɔ fɔ."

³⁶ Ka a Yesu sɔr a daba, "A nɛbe ata banyǎna, buor sɔɔ lɛ i a daba nyǎ, a nǎnyisɔ na ŋme tɔ sɔɔ?" ³⁷ A wɔ 'yer, "Nure 'lɔ na kaa a wɔ nɛbaal." Ka a Yesu 'yer, "Mɛ chen ti maal a lɛ nɛ."

³⁸ Yesu ni a wɔ poturbo na chiine ba vɛn kpe tɛbile kɔɔ pɔ, ka pɔɔ ban bɔɔɔ Mata ka wɔ de ba na ir ba sǎan. ³⁹ A Mata tara na yebe ban bɔɔɔ Mɛɛr, ka 'lɔ jāne a Soro gbɛɛ par chele a lɛ wɔn 'yerɛ. ⁴⁰ Tiche ka a Mata wɔ yɔ sɔsoro ni a tōmɔ, na wɔ wa tɔɔ ta a Yesu sɛ 'yer, "N Soro, a ba bǎ fɔ a n yebe na bar a tōmɔ 'yɔɔ ma ka n sɔsoro ni ɛ? 'Yer wɔ ka wɔ ir wa sɔɔ ma." ⁴¹ Ka a Soro 'yer, "Mata, Mata fɔ fure na fɔ mǎɛ ka suur kɔrɔ fɔ. ⁴² Tiche yelbɔ'yen tɛɛ lɛ fɛr, Mɛɛr ir naa a bɔsɔ nure na kɔ tɔɔ faa wɔ yin a wɔ sɛ ɛ."

11 Bɛbir āsɔɔ Yesu ben a jie kɔɔ na wɔ sɔɔɔ

Nāaŋmun, wɔn wa sɔr baar, ka a wɔ poturbo āsɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Si Soro, wiil si a Nāaŋmun sɔrɔfɔ, nɛtǎa lɛ a jɔɔn na wiil a wɔ poturbo." ² A wɔ 'yer kɔ ba, "Yun ma wa sɔɔɔ a Nāaŋmun yi 'yer, Si Sǎa, si kɔ naa a fɔ yuor tɛr. A fɔ nǎalɔɔ wɔ wa. ³ Na fɔ kɔ si a si bɛbir jaa bɔdiir. ⁴ Vɛ a si maal debe bar, bojūu si mɛ vɛn kɔ a bala jaa na maal si a deɛr. Ta sɔɔ ka bɛɛr kaa nyɔɔ si ɛ."

⁵ Be lɛ wɔ pǎa 'yer kɔ ba. "Ala i a yi āsɔɔ tara na baraa na wɔ wa ir chen a wɔ sɛ tǎsɔɔ bǎn ti 'yer, 'Pɛɛ

ma jō nu ηmele, ⁶ bojūu n baraa āsɔɔ lɛ wa suu a tāsɔɔ nyāna tu n ba tara bon na maal kɔ wɔ ε. ⁷ Ka wɔ gā be a die pɔ ti 'yer, 'Ta dōɔɔ ma ε, a pān pɔɔ naa ka maa naa bibiir be gā, n kō lɛ tōɔ ir kɔ fɔ bon go ε.' ⁸ N 'yere na kɔɔ yɪ, a wɔ baraa na ba sɔɔ ir kɔ wɔ a jō ε, tiche wɔn chene ara kpākpāana, wɔn wa ir kɔ wɔ jā a lɛ wɔn bɔɔɔ.

⁹ "Lɛ lɛ n 'yere kɔɔ yɪ, yɪ sɔɔɔ, Nāanmun na kɔ yɪ naa. Yɪ kaa yɪn nye naa, yɪ kpoor a pān wɔn yuo naa. ¹⁰ Nɪre 'lɔ na sɔɔɔ, wɔn nye naa, ka a 'lɔ mɪ na kaara nye, ka a pān mɪ yuo kɔ a 'lɔ na kpoor. ¹¹ A yɪn na ɪ a sāamune, buor sɔɔ bie lɛ na sɔɔɔ wɔ jām ka wɔ de waa kɔ wɔ.

¹² Bu sɔɔɔ najel ka wɔ de lɔɔ kɔ wɔ? ¹³ Ala ɪ a yɪn gba na ɪ nɪdebe bɔɔɔ vɪla ma ɪ kɔ a yɪ bibiir, ηmune lɛ an ɪ ka yɪ Sāa na be a saaju kō de a Sɪe kɔ a bala na sɔɔɔ wɔ ε?"

¹⁴ Yesu dire naa a sɪdeɛr na be daba yō vɛ ka wɔ ɪ wɔɔ. A sɪdeɛr na wa yɪ a daba 'yō, ka wɔ tōɔ 'yere, ka nɛ'maa a nɪbe. ¹⁵ Tiche ka a bamune 'yere, "A sɪdebe nāa Beeljebul lɛ wɔ de dire nɪ a sɪdebe." ¹⁶ Ka a bamune mɪ beɛr wɔ kaara na ba bɔɔɔ jāne na yɪ saaju.

¹⁷ Yesu bɔɔɔ a lɛ ban tɪere na wɔ 'yer kɔ ba, "Nāa jaa na jɛere nɪ a wɔ mǎe a wɔ nāa na sɔɔɔ naa. Yir nɪbe mɪ na ir jɛere taa kō tōɔ 'mataa kpe ε. ¹⁸ Lɛ mɪ lɛ, ala ɪ a Sa-tan lɛbe jɛere nɪ a wɔ mǎe, ηmune a wɔ nāalɔɔ na ɪ ara? N 'yer naa nɪtɔɔ bojūu yɪ 'yer ɪka a Beeljebul lɛ n de dire nɪ a sɪdebe. ¹⁹ Ala ɪ a Beeljebul lɛ n tara dire nɪ a sɪdebe, tɪ a bala na ɪ a yɪ poturbo bo lɛ ba tara dire nɪ a sɪdebe? A lɛ jūu, bala lɛ na ɪ a yɪ 'yer kɔɔɔ. ²⁰ Tiche ala ɪ Nāanmun kpɛɔ lɛ n dire nɪ a sɪdebe ka a yire wiil yɪn ɪka a Nāanmun nāalɔɔ wa naa a yɪ sɛ.

²¹ "Gādaa na gu a wɔ yir nɪ jɛer bomo, a wɔ bonɪ maa dam ε. ²² Tiche ala ɪ nɪre āsɔɔ wa wa naa na wɔ kpɛme gar wɔ, wɔn faan a wɔ jɛer bomo ala wɔn dɪel tɪ de a wɔ bonɪ pōn nɪbe.

²³ "Nɪre 'lɔ na ba be a n sɛ ε, wɔ tara man nɪ 'yer, nɪre 'lɔ na ba pɔɔ ma a sɪ kaala lɔɔɔ taa ε, wɔ ma yɛyel bar.

²⁴ "Sɪdeɛr ban wa dii bar ka wɔ yɪ nɪre pɔ, wɔ ma chen dal pɔɔ ju tɪ bɔɔɔ pɛnfɔ jɪe, na waa nye ε, na wɔ pāa wa 'yer, 'lɔ lɛb kul a nɪre 'lɔ pɔ un yɪ tɪ che bar.' ²⁵ Wɔn wa lɛb wa, wɔ nyen a nɪre 'lɔ na kaara yir kaar ban puur tɪ chɔɔ wɔ sɔ. ²⁶ Ka wɔ pāa tɪ bɔɔ sur ayopōi na tara putuo gar wɔ ka ba chen tɪ kpɪere a be. Ka a daba pāa ɪ deɛr gar a lɛ wɔn dɔɔ be."

²⁷ A nyāna lɛ a Yesu 'yere ka a pɔɔ ηme chelma be a nɪkɔɔ pɔ tɪ 'yer, "Pɔpɛl lɛ kɔ a fɔ ma 'lɔ na dɔɔ fɔ, nɪ a wɔ bur fɔn 'yen." ²⁸ Ka a Yesu 'yer, "Lɛ ba lɛ ε, a bala na wɔ a Nāanmun 'yer na ba turo, bala lɛ ɪ a pɔpɛl dɛme."

²⁹ A nɪbe na waara 'yɔɔɔ ka Yesu 'yer, "A dɪna nɪbe banyāna un putudɛme tɪ bɔɔɔ nɛ'maa tōmɔ ka a na ɪ jāne, tiche ba kō nye āsɔɔ jaa ε, ka a Jona jāne ba lɛ ε.

³⁰ Bojūu, lɛ a Jona na dɔɔ ɪ jāne kɔ a Ninive dɛme, lɛ mɪ lɛ a maa Nɪsaal Bie na ɪ a jāne kɔ a dɪna nɪbe. ³¹ A Siba Pɔɔ Nāa na yin a 'yer kɔɔɔɔ daar na wɔ wa 'yō a yɪn dɪna nɪbe 'yer, bojūu wɔ dɔɔ yɪ be a tɛtɛer wa chel a Nāa

Solomon yɛ 'yer, tiche yɪ kaa a 'lɔ na gar a Solomon ben ka. ³² A 'yer kɔɔɔɔ daar Ninive nɪbe na ir 'yō a yɪn dɪna nɪbe 'yer, bojūu ba lɛb ba tɪer a Jona na dɔɔ 'yer a Nāanmun 'yer kɔ ba, yɪ kaa a 'lɔ na gar a Jona ben ka.

³³ "Nɪre jaa ba be na chɔm fātun na wɔ sɔɔɔ bar ε, bu de laa kpa pɔɔ ε. Wɔ ma dɔɔɔ bar a dɔɔɔ fɔ jɪe, ka a bala na kpɪere nye a chāa. ³⁴ A fɔ nɪbir un a āgān fātun. A fɔ nɪbie wa ɪ, a fɔ āgān wɔ jaa ma sɛen nɪ chāa. Tiche ala ba wa ɪ ε, a fɔ āgān wɔ jaa ma un libe. ³⁵ Yɪ kaara sɔ ka a chāa 'lɔ na be a yɪ pɔ, taa lɛb libe ε, ³⁶ A lɛ jūu, ala ɪ a chāa sɛen a fɔ āgān wɔ jaa ka a libe bālāa jaa ba be be ε, wɔ jaa na un chāa nɪtāa lɛ a fātun na ma chaar fɔ a wɔ chāa."

³⁷ Yesu na wa 'yer baar, Farasee nɪre āsɔɔ bɔɔɔ wɔ naa ka wɔ tɪ di bōdiir, lɛ lɛ wɔ chen tɪ kpɛ jāne a bōdiir par. ³⁸ Tiche ka a Farasee nɪre jɔɔ a Yesu ka a ɪ waa pɛɛ a ba pɛɛfɔ ε, ka nɛɛ 'maa wɔ. ³⁹ Be lɛ a Soro pāa 'yer kɔ wɔ, "Faa nye, a yɪn Faraseemune ma pɛer naa a ηmama nɪ a laar dūkur, tiche ka a yɪ pɔɔ sɛen fɔfɔ nɪ putuo. ⁴⁰ banyā, a ba ɪ a 'lɔ na maal a yō 'lɔ lɛ mɪ maal a pɔɔ ε? ⁴¹ Tiche a ala na be a laa pɔɔm, yɪ de kɔ a nōn dɛme ka a bonɪ a jaa pāa vɪle kɔ yɪ.

⁴² "Nɛbier ben a yɪn Faraseemune sɛ, bojūu bōbile jaa yɪn da lɔɔɔ badɔɔ gba vaar, yɪ ma ir a da ηmaa tɪ na yɪ ɪin vɪla maalfɔ nɪ Nāanmun nōfɔ bar. Ala lɛ yɪn taa ire na yɪ ta ɪin a ala na de nie bar ba maal ε. ⁴³ Nɛbier ben a yɪn Faraseemune sɛ, bojūu yɪ nō naa a nɪbere jaa jɪe a yɪ lɔɔɔ yie pɔ na yɪ mɪ nō a daa pɔ puorfɔ. ⁴⁴ Nɛbier ben a yɪ sɛ, bojūu yɪ kaara naa fɪka yar nɪbe na ba bōɔ ε, tɪ do yɔɔɔɔ."

⁴⁵ Ka a Mosesɪ Nɛɛ wiwile āsɔɔ 'yer, "Wiwile, a anyāna fɔn 'yer, sɪ jaa lɛ fɔ 'mataa tɔɔɔ." ⁴⁶ Be lɛ a Yesu 'yer wɔ, "A yɪn Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɛbier ben a yɪ sɛ, bojūu yɪ ma tuon nɪbe tuor na tɪre tɪ na yɪ maa ir a yɪ nubir gba tɪe 'yō ba ε. ⁴⁷ Nɛbier ben a yɪ sɛ, bojūu a Nāanmun 'ye'yerbe bala a yɪ sāamune na kɔ, yɪn lɛ mɛ a ba yar.

⁴⁸ A lɛ yɪn maal din dāasɪe ɪka a yɪ sāamune lɛ. Bala lɛ kɔ a Nāanmun 'ye'yerbe ka yɪ mɪ mɛ a ba yar. ⁴⁹ A nɪtɔɔ jūu lɛ a Nāanmun na ɪ yɛ sɔɔ 'yer, 'N tōn a n 'ye'yerbe nɪ a n nɪtōnsɪ a ba sɛ, ka ban ir bamune kɔ tɪ ge bamune.'

⁵⁰ A lɛ jūu, yele tuon a yɪn dɪna nɪbe. A Nāanmun 'ye'yerbe bala ban kɔ a kōr jaa, yɪn lɛ na yab a ba sān.

⁵¹ Piel a Abel jāi sɔɔ tɪ tān a Jekariya ban kɔ a Nāanmun bɔɔɔ lofɔ jɪe nɪ a puorfɔ jɪe chara pɔ. ɔɔ, n 'yere na kɔɔ yɪ ɪka a yɪn dɪna nɪbe lɛ na yab a jaa sān. ⁵² Nɛbier ben a yɪn Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe sɛ, bojūu yɪn lɛ tara a bɔɔɔ pān bir, yɪn mǎe ba kpɪere ε, tɪ pɔɔ var a bala na bɔɔɔ a kpɛfɔ."

⁵³ Yesu yin a be wɔn 'yer a anyāna, ka a Faraseemune nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe kpākpāana wɔ nɪ suur sɔɔɔ nɪ wɔ 'yer kɔɔ. ⁵⁴ Na ba bɔɔɔ ɪka wɔ 'yer 'yer lɛb nyɔɔ wɔ mǎe.

12 A sɔɔ 'lɔɔɔ pɔ lɛ, a nɪkɔɔ turo turo tire taa na ba nɛere taa, ka Yesu piel kpāana a wɔ poturbo na

wš 'yerε, "Yi gu yi māε a Faraseemune dābul pɔ, ala le u a ba nεer ayi. ² Bon jaa ba be be na pɔɔ naa kō wa yuo ε, bu sɔɔ ka ba kō bōɔn ε. ³ Ala yin 'yer libe pɔ, na yin chāa pɔ, ka ba wō naa, ka a ala yin bɔl 'yer be a die pɔ, ban mɔɔl 'yer be a gar ju.

⁴ "N 'yerε na sɔɔɔ a yin na u a n barmune uka, yi ta joro a bala na kɔ a yi āgān ε, ti na ba kō le tōɔ yele jaa u ε. ⁵ Tiche un wiil yi naa a 'lo yin na joro. Yi joro a 'lo na tōɔ kɔ yi, ti le tōɔ lɔb yi 'yōɔ a dɔɔye jie. Ōɔ, 'lo le n 'yerε uka yi joro. ⁶ A ba u kɔbɔ ayi le ba ma dān tiitast anū ε? Tiche Nāanmun maa iin a ba bō'yen bar ε. ⁷ Sure jaa, Nāanmun sɔɔ a yi jukɔɔl a jaa bōɔ, yi ta joro dābāε ε, yi gar tiita kɔɔ.

⁸ "N 'yerε na sɔɔɔ yi uka, nure 'lo jaa na wa 'yer chā a nibe niem, uka wš bōɔ naa a maa Nisaal Bie, 'lo le n mi na 'yer chā uka, n bōɔ wš naa a Nāanmun malakasi niem. ⁹ Tiche 'lo mi na chiir ma a nibe niem, 'lo le n mi na chiir a Nāanmun malakasi niem. ¹⁰ Nure jaa na 'yer 'yer kpēn a maa Nisaal Bie na chene na nye vē kɔ fɔ, tiche nure 'lo na 'yer 'yerdeer 'yōɔ a Nāanmun Sɛ kō nye vē kɔ fɔ ε. ¹¹ Bala wa nyɔɔɔ yi chiiin a lōɔɔ yie nibe nɔ a kpāen dēme sē, yi ta vē ka a u yi tɛr a le yin na ti 'yer faa yi māε ε, bu a le yin na 'yer ε. ¹² Bojūu a daar 'lōnō Nāanmun Sɛ na wiil yi naa a le yin na 'yer."

¹³ Ka nure kōɔ na be a nyɔɔɔ bala pɔ 'yer kɔ wš, "Wi-wile 'yer a n yebe ka wš u a si pō a kpīi bonɔ." ¹⁴ A Yesu 'yer wš, "Daba, an 'yōɔ ma uka n u 'yer kɔɔ naa pōnō yi kpīi bomo?" ¹⁵ Ti na wš 'yer kɔ ba, "Yi kaara sō, na yi gu yi māε a bōyɔɔ kɔɔ pɔ, nure bōyɔɔ ba kɔɔ wš nyevɔr ε." ¹⁶ Be le wš lɔb a sɔkpa nyā kɔ ba, "Danāa kōɔ le dōɔ be be, na wš kɔ che kɔɔ jaa a wš puo pɔ. ¹⁷ Na wš piel tɛrε uka ηmune le wš u, 'ln ba tara jie na bin a bonɔ ε?" ¹⁸ Ntōɔ le un u, 'ln ηmer a bobo anyāna bar, ti naa mε bōberε naa su a chi 'yōɔn a bonɔ a be. ¹⁹ Ti pāa 'yer kɔ n māε, āgān, penε, n tara na bōyɔɔ un bin kɔ n māε yuon kō bōɔ sɔɔ ε. ln dire naa, na n nyuro, na n chile.' ²⁰ Tiche ka a Nāanmun 'yer kɔ wš, 'lɔɔ nyā, fɔn kpɔn a tāsɔɔ nyāna, ti a bonɔ ala fɔn bin kɔ a fɔ māε, an le na de?" ²¹ Ntōɔ le an be nure jaa na bin bonɔ kɔ a wš māε, ti ba u tara sɔɔ Nāanmun sē ε."

²² Kaa Yesu pāa 'yer kɔ a wš poturbo, "A le jūu, n 'yerε na kɔɔ yi uka, yi ta waala a yi nyevɔr 'yōɔ ε, 'yerε uka bo le yin di ε. Bu waala uka bo le yin su pɔɔ a āgān ε. ²³ A nyevɔr gar naa a bōdiir, ka a āgān mi gar a fɔɔɔ. ²⁴ Yi kaa a gagasi, ba maa bɔr ε, bu ηma ε, bu tara boor ma bin ε, tiche Nāanmun le guolo ba. Yin, yi gar a lubil. ²⁵ A yi buor sɔɔ le na waal na wš wa de bɔbir bō'yen pɔɔ a wš nyevɔr pɔ?" ²⁶ Ala u yi kō tōɔ a yelbile nyāna u ε, ηmune a yi tɛrε a ala na che?"

²⁷ "Yi kaa nye a le a bonɔ puul na ma nōɔ. Ba maa tō ε, bu wob fuu su ε, tiche a nāa Solomon gba nɔ a wš bōtarsi ba dōɔ su fuu ka wš vɛle gar naa ε. ²⁸ Ala u ntōɔ le a Nāanmun ma pāε a bonɔ puul a mōɔ pɔ ka a vɛle a dɔna tiche ka a wer chaar ka a būu di, wš kō pāε a

yin gar a le ε? Yin sɔɔɔ na ba jā bon ε. ²⁹ Yi ta ir nyāa 'yōɔ a ala yin na di bu nyū pɔ ε, yi ta vē ka a yi pɔla kɔɔ ε. ³⁰ Nure jaa, ala puor le ba turo, tiche a yi Sāa bōɔ naa uka yi bɔɔɔ naa a bonɔ anyāna. ³¹ Yi de nie bɔ a Nāanmun nāalōɔ, ka anyāna a jaa wšn den pɔɔ yi.

³² "Yin piir na ba jā bon ε, yi ta joro dābāε ε, bojūu a yi Sāa pɔɔ pel naa wšn kɔ yi a wš nāalōɔ. ³³ Yi da a yi bonɔ de a libie pō nōn dēme, yin tara naa a libie wšwš ala na ba sōɔɔ ε. Ka a yi bōtarsi be a saaju, naa kō wur ε. Nānyie kō gbɔr be ε, kpolo ba be be na mɔɔ ε. ³⁴ Bojūu, a jie a yi bōtarsi na be, be le a yi nyāa mi ma gā.

³⁵ "Yi chɔɔɔ yi māε gu ti chɔm a yi fātɔnɔ ka a lɔrε. ³⁶ Yi kaara fɔka tōtōnɔ na chele a ba nɔkpēε ka wšn yi a pɔɔ kulfɔ jie wa. 'Lo wa kpoor a pān ban yuo wšn a pān ajienaa ka wš kpe. ³⁷ An un bɔɔɔn kɔ a tōtōnɔ banyāna a ba nɔkpēε na wa nye ba ka ba chene jē gu wš. Yelmāε le n 'yerε kɔɔ yi uka wšn chɔɔɔ naa a wš māε ka ba 'mataa jāne a bōdiir jie ka wš pō ba a bōdiir. ³⁸ An un bɔɔɔn kɔ a tōtōnɔ bala a ba nɔkpēε na wa nye ban chɔɔɔ, ala u gba ka tāsɔɔ pōn le bu, ka kɔɔɔ kōnō naa. ³⁹ Tiche yi bōɔ a par, uka ala u a yir sɔɔ bōɔ naa a sōɔ 'lo a nānyie na waara, wš kō sɔɔ ka a nānyie kar a pān ti kpe a yir ε. ⁴⁰ A yin mi yi chɔɔɔ gu, bojūu a maa Nisaal Bie na lɔb wa a sōɔ 'lo yin ba le tɛrε ma ε."

⁴¹ Ka a Pita sɔɔr wš, "N Soro, sɔn le fɔ lɔb a sɔkpa nyā kɔ bu nure jaa le?" ⁴² Ka a Yesu 'yer, "An le pāa u a yelmāε nɔ a yē sɔɔ, a wš nɔkpēε na 'yōɔ ka wš kaara wš a yir, na wš sɔɔ a tōtōnɔ a ba bōdiir a sōɔ 'lo na sεε? ⁴³ An un bɔɔɔn kɔ a tōtōnɔ nyāna a wš nɔkpēε na wa nye wšn ure a le. ⁴⁴ Yelmāε le n 'yerε kɔɔ yi uka, wšn vēn ka wš kaara a wš bonɔ a jaa. ⁴⁵ Tiche ala u a tōtōnɔ nyāna tɛr a wš nyāa pɔ uka, a n nɔkpēε kor a waa, ti piel kɔɔɔ a tōtōnɔ bala na be a yir, ti pāa ma di na wš nyū buu. ⁴⁶ A tōtōnɔ nyāna, a wš nɔkpēε na wa dūu wš naa a bɔbir 'lo wšn ba tɛrε nɔ a sōɔ 'lo wšn ba bōɔ ε. Wšn ηma wšn jaa gbɔl gbɔl, ti lɔb wš 'yōɔ a bala na ba sɔɔ de pɔ ε. ⁴⁷ A tōtōnɔ 'lo na bōɔ le a wš nɔkpēε na bɔɔɔ ti na waa chɔɔɔ tōn a le a nɔkpēε na bɔɔɔ ε, wšn nyen ηmefɔ kɔɔ. ⁴⁸ Tiche a 'lo na ba bōɔ ε, ti maal bɔr ban ηme wšn jaa bālāa. Nure 'lo ban kɔɔɔ ban bɔɔɔ na kɔɔ yi a wš sē, fōɔ nūu pɔɔ ban 'yōɔ kɔɔ, fōɔ le ban sɔɔɔ kɔɔ.

⁴⁹ "Būu le n waan uka n wa 'yōɔ a wer pɔ, un taa bɔɔɔ naa ala u a ben ta 'lɔrε. ⁵⁰ Tiche n chene tara yele un na u Nāanmun kōɔ sofɔ kaar ka a u ma tɛr ti tān un na wa baar. ⁵¹ Yi maa tāan nebō'yen yele le n waan a wer pɔ bu? Kai, n 'yer kɔ yi, tiche ootaa le n waan. ⁵² An yi a dɔna nibe anūu na kpɛrε yir na ηman jiir ayi. Ka ata jεere nɔ a ayi ka ayi mi jεere nɔ a ata. ⁵³ Ban ooro nɔ taa, sāa na oon bie ka a bie mi oo a sāa, ka a ma oo a bipɔɔ ka a bipɔɔ mi oo a ma. Pɔɔ na oo naa a wš bidaba pɔɔ, ka a bidaba pɔɔ mi oo a wš sure ma."

⁵⁴ Ka a Yesu 'yer kɔ a nɔɔɔ bala, "Yɔn wa nye julɔjuur na ire a mɔtɔɔ mɔrfɔ jie yi ma 'yer ɔka saa na wa naa, ka a ma ɔ a le. ⁵⁵ Yɔn wa nye sesebe mi na furo duoro jũu, yi ma 'yer ɔka tɔl na wa naa. Ka a ma ɔ a le. ⁵⁶ A yɔn neer ayi dɛme banyãna. Yi bɔɔn a tɛe ni a saaju 'yer ma 'yer, ŋmine a yi kɔ tɔɔ a dɔna 'yer 'yer ε?"

⁵⁷ "Bo le so ka yɔn mɛe kɔ tɔɔ tɔɔ a le na tor ε? ⁵⁸ An ɔ a yɔn ni a yi sãn sɔɔ le 'mataa chiine, yi mɔɔl wɔ a sɔɔr kɔ, ka le ba le ε, wɔn de yɔn 'yɔɔ a 'yer kɔɔ nũu kɔ, ka wɔ de yi kɔ a nɔɔɔ ka wɔ mi kɔ yi bar. ⁵⁹ N 'yerε na kɔɔ yi ɔka, ala be ɔ a le, faa be na wa yi ka faa yab a fɔ sãn baar ε."

13 Nɔbe bamine mi ben be a sɔɔ 'lɔnɔ, na ba pãa mana kɔɔ a Yesu a le a paal nɔkɔɔ Pilate na dɔɔ kɔ a Galilee dɔɔ bamine, a sɔɔ 'lɔ ban be a bɔɔ lofɔ jie. ² A Yesu 'yer kɔ ba, "Yi tɛr ɔka bala le maal dɛer gar a Galilee nɔbe ba jaa, ala le so ban di a dɔɔɔ nyã bu? ³ A ba ɔ le le ε, tɔche n 'yerε na kɔɔ yi ɔka yɔn ba wa lɛb a yi tɛr ε, yi mi na wɛ naa. ⁴ Bu a nɔbe pie ni aniin (18) bala a jiwɔɔ 'lɔ na kar lo kɔ a Siloam, yi tɛr ɔka bala le maal yeldɛer gar a bala jaa na kɔɔɔ a Jerusalem bu? ⁵ N 'yerε na kɔɔ yi ɔka le ba le ε, tɔche yɔn mi baa lɛb a yi tɛr ε, yi mi na wɛ naa."

⁶ A sɔkpa nyã le Yesu pãa lɔb kɔ ba, "Daba kɔɔ le tara kɔkɔtɛ a wɔ puo kɔ, a wɔ wa chen ɔka wɔ ti kaa a tɛ wɔn bu, tɔche a tɛ ba wɔ ε. ⁷ Be le wɔ 'yer kɔ a nɔɔ 'lɔ wɔn vɛ ka wɔ kaara a puo, 'Bojũu, yuom ata ni nyã un yɔ ka, ma bɔɔɔ a wɔmɔ ɔka n kɔɔ ti ma wa bɔ faa. Njmaa wɔ lɔb, ŋmine an ɔ ka wɔ pii a wɛr ara ni? ⁸ Ka a 'lɔ na kaara a puo 'yer, 'Nɔkɔɔ, bar wɔ ka n tuu jilɔ 'yɔɔ pɔɔr ka yuon waara, ⁹ 'lɔ wa wɔ go, ti 'lɔ ba wa wɔ ε, ka n ŋmaa wɔ lɔb.'" "

¹⁰ A Pɛnfɔ Bɔbir Daar Yesu ben a lɔɔfɔ yir ãsɔɔ kɔ wile ba, ¹¹ be le a kɔ be a sɔɔɔ na maal ka wɔ kab gɔmɔ yuom pie ni aniin (18), wɔ maa tɔɔ dɔɔ ε. ¹² Yesu na nye a kɔ a le, wɔ bɔɔl wɔ naa ka wɔ wa a wɔ sɛ, ka wɔ 'yer kɔ wɔ, "Kɔɔ, a fɔ baal bar fɔ naa." ¹³ Ti na wɔ pãa de a wɔ nũu dɔɔ a kɔ, ka a kɔ dɔɔ ajienaa na wɔ pɛere a Nãaŋmun. ¹⁴ Tɔche ka a suur kɔɔ a lɔɔfɔ yir nudier Yesu na sãa a baalaa a Pɛnfɔ Bɔbir Daar jũu, ka wɔ 'yer kɔ a nɔbe, "Bibie ayɔɔ ben be ka nɔɔ na de tɔn tɔmɔ, yi ma wa ka wɔ sãana yi a ber ala kɔ, yi ta ma waara a Pɛnfɔ Daar ε." ¹⁵ Ka a Soro 'yer kɔ wɔ, "Yɔn neer ayi dɛme banyãna, a yi buor sɔɔ le maa yuo a wɔ niin bu a wɔ bon chiin ti 'yɔɔ kɔɔ a Pɛnfɔ Bɔbir ε? ¹⁶ Ka a kɔ nyãna na ɔ a Abraham bɔɔɔ, a tu na lũ yuom pie ni aniin (18), a ba sɛ ɔka wɔ for a Pɛnfɔ Bɔbir Daar bu?" ¹⁷ Wɔn wa 'yer a nɔɔ ka a vɛ kɔɔ a bala jaa na bere wɔ a nee, tɔche ka a nɔbe chile a tɔvɛle ala wɔn tɔ.

¹⁸ A Yesu pãa 'yer, "Bo le a Nãaŋmun nãalɔɔ nyetãan? Bo le un de man? ¹⁹ Wɔ kaara fɔka kɔkɔ bir nɔɔ na de bɔr a puo kɔ ka wɔ bul na wɔ ɔ tɛ, ka a lubil wa 'yɔɔ choor a wɔlɔ ju."

²⁰ Wɔ le sɔɔr ban go, "Bo le un de a Nãaŋmun nãalɔɔ man? ²¹ Wɔ kaara fɔka dãɔl kɔ na de 'yɔɔ jɔ yɔ kɔ ka a ir vɔ."

²² Yesu wile naa nɔbe be a tɛbere ni a tɛbil ala kɔ ti na wɔn chen Jerusalem. ²³ Be le a nɔɔ ãsɔɔ sɔɔr wɔ, "N Soro, nɔbe bãlãa tɛ le na nye faafɔ bu?" Ka wɔ 'yer kɔ ba, ²⁴ "Yi mɔ tu a dɔdɔ bile kɔ kɔ, n 'yerε na kɔɔ yi ɔka nɔɔɔ le na mɔɔɔ bɔɔɔ ɔka ba kɔɔ ti kɔ tɔɔ kɔɔ ε. ²⁵ A yir sɔɔ na wa ir kɔ a pãn var yi bar be a yɔɔ, ka yi ara kpooro sɔɔɔ, 'Nɔkɔɔ, yuo sɔ a pãn.' Tɔche ka wɔ 'yer kɔ yi, 'N ba bɔɔ yi ε, bu a jie yɔn yi ε.' ²⁶ Ka yi pãa 'yerε, 'Sun ni fɔɔ jaa 'mantaa di ti nyũ, a fɔ wiil sɔ be a sɔ tɛe sãlɔɔ.' ²⁷ Tɔche ka wɔn 'yer, 'N ba bɔɔ yi ε, bu a jie yɔn yi ε, yi kɔ yi ti che ma a yɔn na tɔnɔ a dɛbe."

²⁸ "Be le yɔn kɔnɔ kɔɔ a nyɔme, yɔn wa nye a Abraham, Isaaki ni Jekɔb ni a Nãaŋmun 'ye'yerbe ba jaa be a Nãaŋmun nãalɔɔ kɔ, tɔche ka a yɔn 'lɔ be a yɔɔ. ²⁹ Nɔbe na yin a mɔtɔɔ purfɔ jie, a mɔrfɔ jie, a jũu ni a par na ba wa jãne dire be a Nãaŋmun nãalɔɔ kɔ. ³⁰ Sure jaa, nɔbe ben puor ti na ban wa de nie, ka a bala mi na be a niem mi wa be a puor."

³¹ A sɔɔ 'lɔnɔ kɔ le a Faraseemine bamine wa a Yesu sɛ wa 'yer kɔ wɔ, "Yi a ka chen jiyuo. A Herɔd bɔɔɔ na a fɔ kɔfɔ." ³² Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yi chen ti 'yer a mɔbaa 'lɔnɔ, un dii naa a sɔɔɔ ka a yi ka n sãa a nɔbe baalɔ a dɔna ni bio ka a dayere daar ka n baar a n tɔmɔ. ³³ Le jaa an ɔ, un chene na chiine a dɔna ni bio ni a dayere. Sure jaa le, Nãaŋmun 'ye'yerε kɔ kpi ka Jerusalem ba le ε.

³⁴ "Gboo yɔn Jerusalem dɛme, yɔn le ma kɔɔ a Nãaŋmun 'ye'yerbe ti kɔɔ a bala Nãaŋmun na tɔ a yi sɛ ni kɔsɔbe. N ma bɔɔɔ naa ɔka n kaal a fɔ bibiir 'mataa nɔtãa le nɔɔ na ma kaal a wɔ bil 'mataa a wɔ pure kɔ, ti yi maa kɔ ε. ³⁵ Yi nye, a yi yir na lɛb dakpolo, ti ka n 'yerε kɔɔ yi ɔka yi kɔ le nye ma go ε, ti tãn a daar 'lɔ yɔn na 'yer, 'Nãaŋmun wɔ sɔɔ a 'lɔ wɔn tɔ!" "

(Yiel Gãn 118:26)

14 A Pɛnfɔ Bɔbir ãsɔɔ daar, Yesu chen a Faraseemine nudiere ãsɔɔ yir difɔ jie ka ba jɔɔ wɔ. ² Be le ka daba kɔɔ na tara a baal vɔ naa ara a wɔ niem. ³ Ka a Yesu sɔɔr a Faraseemine ni a Mosesi nee bɔɔɔ, "A tara na sɔɔr ka fɔn sãa nɔɔ na bɔɔɔ a Pɛnfɔ Bɔbir bu a ba tara sɔɔr ε?" ⁴ Tɔche ka ba ɔ jaa gbulo, ka Yesu de a nũu dɔɔ a daba sãa a wɔ baal ti bar wɔ sɔɔ. ⁵ Ti na wɔ pãa sɔɔr ba, "Ala ɔ a yi ãsɔɔ bie bu a wɔ nadar lon bulo kɔ a Pɛnfɔ Bɔbir, wɔ kɔ chen ti ir wɔ fɔfɔ jaa bu?" ⁶ Baa le tara 'yer na 'yer ε.

⁷ Yesu nyen a nɔbe bala ban bɔɔl ɔka ba wa di, ka ba tuur a nɔbe jaa jiiir jãne, ka wɔ lɔb a sɔkpa nyã kɔ ba, ⁸ "Nɔɔ wa bɔɔl fɔ kɔ kulfɔ jie, fɔɔ wa chen ta ti jãne a nɔbe jaa jie ε, amine wɔ bɔɔl nɔɔ na gar fɔ ka wɔn wa. ⁹ Ala wa ɔ a le, wɔn wa 'yer fɔ naa, 'Ir, ka a daba nyã jãne a fɔ jaa jie.' Vɛ le fɔn ir ti jãne ni a puor. ¹⁰ Tɔche bala wa bɔɔl fɔ, ti jãne a puor, ka a 'lɔ na bɔɔl fɔ wa

'yer, 'N badaba wa jāne ka a niem, be le fon pāa vō a fu taaba niem.' ¹¹ Bojūu, nure jaa na 'mכככ וס māe saaju, Nāanmun na siir wō naa, 'lo mi na siir a wō māe, Nāanmun na 'מככ וס saaju."

¹² Ka Yesu pāa 'yer kō a 'lo na bōl wō, "Fōs wa bōl nure ika wō wa di, taa wa bōl a fu barmine, bu a fu yeer, bu a fu bal nibe, bu a fu tō dēme bala na i tara dēme ε. Ala i fu in a le, ban bōl fon daar kō ti yaa a sān. ¹³ Tiche fōs wa bōl nibe ika ba wa di, bōl a nōn dēme, ni a gbersi, ni a nbaalsi, ni a jōn. ¹⁴ Fōs le Nāanmun na sōs. Ban ba tara bon na yab fu ε, fōs le na nye sāyar a le a nitōnsi na wa ir a kūu pō i wō ε."

¹⁵ Ka a bala na lō dire āsō na wō a nitō, na wō 'yer kō a Yesu, "An in bōksōn kō a 'lo na wa jāne a Nāanmun nāalōs pō dire." ¹⁶ Be le a Yesu lō a sōkpa nyā, "Nikpēe kō le dō chōkō na wō bōl nuyō ika ba wa di. ¹⁷ A sō na wa ta, wō tōn a wō tōtōn ika wō chen ti 'yer a bala wōn bōl ika wō maal yele a jaa baar. ¹⁸ Tiche ka a ba āsō jaa 'yer ika ba kō nye jie ε. Ka a 'lo ban dō ta ka wō 'yer, 'N dān popaalaa naa chiine ika n ti kaa, n kō tō ti ε.' ¹⁹ Ka a āsō mi 'yer, 'N dān narkōrsi pie naa jāna n kō tō ti ε.' ²⁰ Ka a āsō mi 'yer, 'Pō le n de n kō tō ti be ε."

²¹ "A tōtōn lēb wa 'yer a nitō kō a wō nikpēe, ka a suur kpe a nikpēe ka wō 'yer kō a tōtōn, 'Lēb chen fōkō jaa a tēe sālsō ni a kōkōrsi pō, na fu ti bōl a nōn dēme, a gbersi, jōn ni a nbaalsi waan.' ²² Ka a tōtōn wa 'yer, 'Nikpēe, n i naa a le fon 'yer ika n i, tiche ka a jie chene be be.' ²³ Be le a nikpēe pāa le 'yer kō a tōtōn, 'Yi chen a sō pō, ni a seer pō ti bōl nibe waan ka n yir wa seε. ²⁴ N 'yere na kōrō yi ika āsō jaa kō lē maa ε."

²⁵ Yesu ni a nuyō 'mantaa chiine, ka wō lēb kaa ba ti 'yer, ²⁶ "Ala i nure na wa naa a n sē, na waa 'laar a wō sāa ni a wō ma, ni a wō pōk, a wō bibiir, a wō yeer ni a wō yepōkō 'matāan a wō māe nyevōr ε, wō kō tō i a n poturo ε. ²⁷ Nure 'lo mi na ba de a wō daa tuo turo ni ma ε, wō kō tō i a n poturo ε.

²⁸ "Ala i a yi āsō bōkō na yir kpēe mēfō, a ba i wōn den nie jāne guor kaa ala i wō tara naa a libie na tō men baar ε? ²⁹ Na wō taa kpar a yir ti ba tō baar ε, ka a wō taaba nye laara wō ³⁰ 'yere, 'Jaal piel a mēfō ti na waa baar ε.' ³¹ Bu nābuor le bōkō ika wō ti jeb a wō nāa tō sō na waa de nie jāne kaa ika wōn tō de a wō nibe turo pie (10,000) ti jeb a 'lo na waara ni a wō nibe turo ljer (20,000) tō. ³² Ala i wō kō tō ε, wōn tōn nibe ka ba chen ti 'maal a nāa 'lo na chene be a tēer. ³³ Le mi le, a yi āsō jaa baa bar a wō boni a jaa ε, wō kō tō i a n poturo ε.

³⁴ "Nyaar i naa, tiche a wō nōk wa baar, ηmune ban le i wō ka wō le nōmō go? ³⁵ Wa vūl kō a tāpuor tāna ε, ban lō bar. Nure 'lo na tara toor wōnō, vē ka wō wō naa."

15 A lōpodierbe ni a tōdetōnbō lōkōn taa na chel a Yesu 'yer. ² Tiche ka a Faraseemine ni a Mosesi

nēe wiwiilbe hūhūnō 'yere, "A daba nyā diere naa tōdetōnbō ka ba 'mataa dire."

³ A Yesu pāa lōb a sōkpa nyā kō ba, ⁴ "Ala i a yi āsō tara na piir kōbaa ka a bō'yen wa bōr, a ba i wōn bar a kōbaa forbir ala a pēchiin baa pō, ti yōkō bōkō a bō'yen 'lo ti tān a sō 'lo jaa wōn wa ti nye wō bu? ⁵ 'Lo wa nye a per nōkō ma kpe wō naa ka wō 'mכככ dōkō kō ju ⁶ kulo ni a yir, ti pāa bōl a wō barmine ni a wō taaba lōkō taa ti 'yer, 'Yi pōkō ma chule, bojūu n nye naa a n per 'lo na bōr.' ⁷ N 'yere na kōrō yi ika a le ne ni wō ju mi le, chul kpēe na ben a saaju a tōdetōnō bō'yen na lēb a wō tēer gar a kōbaa forbir bala na ba tara tēer lēb fu ε.

⁸ "Bu pōkō buor le tara libibie pie ka āsō bōr, wō kō chōm bōu den saar pūr a die wō jaa na wō wa ti nye wō bu? ⁹ 'Lo wa nye wō, wō ma bōl a wō barmine ni a wō taaba lōkō taa ti 'yer, 'Yi pōkō ma chule, n nye naa a n libir na bōr.' ¹⁰ Le ne ni wō ju mi le n 'yere kōrō yi ika, nōkō mi na kpe naa a Nāanmun malakasi ala i a tōdetōnō bō'yen lēb a wō tēer."

¹¹ Yesu chene na 'yere kōrō ba, "Daba le tara wō dabil ayi. ¹² Ka a bile sō wa 'yer kō a sāa, 'N sāa, pō a fu kpīi bomo ir a n bon kō ma.' Ka a sāa de a wō kpīi bomo pō ba. ¹³ A ba kor ε, ka a bile 'lo lōkō taa a wō boni a jaa yi chiin tēyuo pō, na wō ti būbur a boni sō a jaa bar. ¹⁴ Wōn wa sō a jaa baar, ka a kō lo a tēe 'lo pō, ka a wōm piel kpe wō. ¹⁵ Wō chen a tēe 'lo pō nure āsō yir ti bō tōmō, ka a nure 'lo ma tō wō ka wō chen a puo pō ti 'yōkō a wō dor bōdiir. ¹⁶ A jō pēbe ala ma ure wōn vōlaa ka wō bōkō ika wō 'wōb ti, tiche nure jaa maa kō wō bon ε.

¹⁷ "Ka a yē wa wō ka wō 'yer, 'N sāa tara na tōtōnbō a ηmune a ba ma di bōdiir faa, tiche ka a maa wa kpire ni kō ka? ¹⁸ In lēb kul a n sāa sē naa ti 'yer wō, n maal deer Nāanmun sē ni a fu sē. ¹⁹ N ba le chene seε ka ban bōl ma a fu bie ε, maal ma ka n i a fu tōtōnō āsō.' ²⁰ Le wō ir kulo a sāa sē. Tiche wōn chene be a nūdaa waara, a sāa nye wō naa ka nūbaal kpe wō ka wō jōtuor a bie kōr ti puor wō. ²¹ Ka a bidaba 'yer kō wō, 'N sāa, n maal deer Nāanmun sē ni a fu sē, n ba le seen ka ban bōl ma a fu bie go ε.' ²² Tiche ka a sāa 'yer kō a gbāg-baar, 'Yi kōkō fōkō ti de fuu nyā na vūle wa su wō, na yi de bōbile 'yōkō wō a nubir pō, na yi de nafōkō wa su wō. ²³ Yi ti kaa nele na 'wōr na yi waan wa kō ka si 'wōb ti chule. ²⁴ Bojūu a n bidaba nyāna dōkō kpi ti le ir i wōn, wō dōkō bōr ti si le nye wō.' Ka ba piel chule.

²⁵ "Tiche ka a bidakpēe 'lo be a puo pō, na wō wa ir waara, wōn wa gbōrō a yir wō wōn bāne ni chelsi. ²⁶ Be le wō bōl a gbāgbaa āsō na wō sōsō a yelnyne na be be. ²⁷ Ka a gbāgbaa 'yer kō wō, 'A fu yebile le wa ka a fu sāa i a ba kō nel'wōr jaa, bojūu wō nyen a wō bie na lēb wa ni lāafē ti chene kpēme.' ²⁸ A suur kpe a yekar-ma ka wō jē, waa kpe ε. Ka a sāa yi 'maala wō ika wō kpe. ²⁹ Tiche ka wō 'yer kō a sāa, 'Nye le in wōnō a fu toor naa tōnō kōrō fu a yuom anyāna a jaa, n ba gōkō fu

nee jaa ε. Tiche faa mi wa ku ma bule gba uka, n mi ku ka maa ni a n barmine mi 'mataa di ti chule ε. ³⁰ Tiche a fu bibawoŋo nyāna na de a fu bonso yin ka a 'lo ni a pɔɔ baar tu 'mataa sɔɔ bar, ti lueɓ wa a yir ka fu ir ku nel'wɔr ku wɔ.' ³¹ Ka a sāa 'yer, 'Fɔɔ 'lo, fu ben a n sɛ, ka a bomo a jaa un tara i a fu bonso. ³² Tiche a sɛɛ naa ka sun dāene na si chule bojūu a fu yebile nyāna dɔɔ kpi ti le i wɔr go, na wɔ dɔɔ bɔr ti si le nye wɔ.' "

16 Yesu 'yer ku a wɔ poturbo uka, "Taraa sɔɔ kɔɔ le dɔɔ be be, na wɔ tara nure na kaara wɔ a bonso, na wɔ pɔpɔɔ bara. ² Ka wɔ bɔɔl wɔ waan wa sɔɔr, 'N wɔn ban 'yere a fu 'yer yɔɔɔ ni, man a le fun tɔ ku ma, bojūu fu kɔ le tɔɔ tɔ a tɔmɔ ε.' ³ Ka a tɔtɔnɔ 'yer ku a wɔ mǎe, 'Njmine le un pǎa i a pɔpǎanyǎ? A n nɔkpɛe faa man a tɔmɔ, n mi ba le kpɛme na tɔɔ kɔ ε, a mi na un vɔ un na sɔɔɔ. ⁴ N bɔɔ le un na i maa ba le wa tara tɔmɔ ε, tiche ka nibe chene de ma a ba yie.' ⁵ Be le wɔ bɔɔl a wɔ nɔkpɛe sǎma dɛme ba jaa na wɔ sɔɔr a 'lo na de nie, 'A njmine le fu di a n nɔkpɛe sǎn?' ⁶ Ka wɔ 'yer, 'Kǎlaar kɔbaa (100) le n di a sǎn.' Ka a 'lo na kaara a bonso 'yer, 'De a gǎn nyāna jen fɔɔ jaa na fu seb ljaayi ni pie (50).' ⁷ Ti na wɔ le sɔɔr a ayi sɔɔ, 'A njmine fu mi di a n nɔkpɛe sǎn?' Ka wɔ 'yer, 'Chi bɔɔr kɔbaa (100) sǎn le n di.' Ka wɔ 'yer, 'De a fu gǎn na fu seb ljaa naar 'yɔɔ (80).' ⁸ Ka a nɔkpɛe dǎn a tɔtɔnɔ nyāna na ba tara yelmǎe ε, bojūu wɔ tier nɔdaar. A wer nyǎ nibe tara na yɛ a ba taaba jie gar a chǎa nibe.

⁹ 'N 'yer na kɔɔr yi uka, yi de a wer nyǎ bɔtarɔ na yi njman barmine ala wa baar, Nǎanjmun na de yun kpɛn a yir kpo kpo 'lo pɔ. ¹⁰ Nure 'lo jaa na tara yelmǎe ni a bɔbile, wɔn tara naa yelmǎe ni a bɔyɔɔ. Nure 'lo jaa mi na ba tara yelmǎe ni a bɔbile ε, wɔ kɔ mi tara yelmǎe ni a bɔyɔɔ ε. ¹¹ Ala i yaa tara yelmǎe ni a wer bɔtarɔ ε, an le na sɔɔ de a yelmǎe bomo ku yi? ¹² Ala i yaa tara yelmǎe ni nure kɔɔ bon ε, an le na ku yi a yi bon? ¹³ Gbǎgbaa kɔ tɔɔ tɔ ku nibeɛ ayi ε, wɔn nɔn āsɔɔ ti 'laar āsɔɔ, bu wɔn wɔnɔ na āsɔɔ toor ti ba wɔnɔ āsɔɔ toor ε. Yi kɔ tɔɔ tɔ ku Nǎanjmun ni libie ε."

¹⁴ A Faraseemine na nɔ libie na wɔ a le a Yesu na 'yer, ka ba laara wɔ. ¹⁵ A Yesu 'yer ku ba, "Yi ma maal yi mǎe nɔtorɔ a nibe niem, tiche Nǎanjmun bɔɔn a yi tier. Bon 'lo nibe na 'yɔɔnɔ un Nǎanjmun bɔchiiraa.

¹⁶ "A Mosesi Nee ni a Nǎanjmun 'ye'yerbe 'yer wa tǎn a jɔɔn sɔɔ. An yi a sɔɔ 'lo wɔ jaa, ba 'yer naa a Nǎanjmun nǎalɔɔ 'yer sɔn ka a āsɔɔ jaa mɔɔɔ wɔ sɔɔ, uka wɔ kpɛ. ¹⁷ An un kɔmɔkɔmɔ ku a saaju ni a tɛe ka a po tal, gar a Nee 'yer bir na yi lo. ¹⁸ Nure jaa na dii a wɔ pɔɔ bar ti kul pɔɔ yuo, wɔ maal dɛɛr, ka a daba 'lo mi na kul a pɔɔ a sɔɛ na dii bar, mi maal dɛɛr.

¹⁹ "Tara sɔɔ kɔɔ le dɔɔ be be, na wɔ ma su kparsu ni fuu pɛɛl na wɔ dire bɔnɔn bɔbir jaa. ²⁰ Ka a sɔsɔɔɔ kɔɔ yuor na di Lajarusi mi be be na i natunara ma jǎne a tara sɔɔ dɔɔɔr nee. ²¹ Na wɔ ma bɔɔɔ uka wɔ nye a bɔdi pɔr pɔr ala a tara sɔɔ na dire ka a njmara loro, ka a

baar gba ma wa lene a wɔ natɛ. ²² A sɔsɔɔɔ nyāna wa kpi naa, ka a malakasɔ wa de wɔ chiine ti bin a Abraham sɛ. Ka a tara sɔɔ 'lo mi wa kpi ka ba ūu wɔ.

²³ "A be a kpɛisi tɛe, ka a i dɔɔye jie le, ka wɔ gbǎ nye Abraham tɛɛr jaa ka a Lajarusi jǎne a wɔ lɔboor. ²⁴ Be le wɔ bɔɔl, 'N sāa Abraham, kaa n nɔbaal ti na fu tɔ a Lajarusi ka wɔ 'me kɔɔ ni nubir wa 'maan ma jǎlbir, bojūu a wɔnɔ ma naa ka a būu pɔ.' ²⁵ Tiche ka a Abraham 'yer, 'N bie, tier kaa fun dɔɔ be a wer pɔ dire nɔɔ, tiche ka a Lajarusi mi dire dɔɔye, pɔpǎanyǎ, wɔ mi dire naa a nɔɔ tiche ka fu mi dire a dɔɔye. ²⁶ A nyǎ gba ba i yeɛ ε, a bɔɔ kpɛe nyǎ na be a si chara pɔ, ka a bala na bɔɔɔ uka ba yi a ka ti a yi sɛ kɔ tɔɔ ε, āsɔɔ jaa kɔ tɔɔ yi a be ti mi wa a si sɛ ε.'

²⁷ "Ka wɔ lɔb nūu 'yer, 'Yǎayǎaabile le n sɔɔɔ, n sāa, tɔ a Lajarusi ka wɔ kul a be a sāa yir, ²⁸ n tara na yeɛr anūu wɔ ti kpǎa ba ka ba taa tɛɛ mi wa wa a dɔɔye nyǎ pɔ ε.' ²⁹ Ka Abraham 'yer, 'Mosesi ni a Nǎanjmun 'ye'yerbe a le ban seb bin ben a ba sɛ, ba cheɛ a ala ban 'yere.' ³⁰ Ka wɔ 'yer, 'Kai n sāa Abraham, ala i nure le ir a kūu pɔ ti 'yer ku ba ban lueɓ a ba tier.' ³¹ Ka a Abraham 'yer ku wɔ, 'Ala i ba kɔ chel a le a Mosesi ni a Nǎanjmun 'ye'yerbe na 'yer lueɓ a ba tier ε, nure sɔɔ ir kūu pɔ ti 'yer an un pɔɔɔ.' "

17 Yesu 'yer ku a wɔ poturbo, "Yelsi ala na vɛ ka nure i bier ben be na wa, tiche nure 'lo jie an tu wa ben pɔ'yɔɔ fu pɔ. ² A ninyune 'lɔnɔ, bala 'mɔɔ nɔɔr lū yɔɔ a nyiɛ pɔ daa lɔb a man kɔɔ pɔ, ala sa wɔn na vɛ ka a bɔbil banyāna āsɔɔ i bier. ³ Yi guro yi mǎe, ala i fu yebe maal fun dɛɛr gɔ wɔ, 'lo wa de a bɔɔɔ vɛ ku wɔ. ⁴ Ala i a bɔbir bɔ'yen pɔ le wɔ maal fu dɛɛr gbɛɛ ayopɔi ti mi lueɓ wa a gbɛɛ ayopɔi wa de bɔɔɔ, vɛ ku wɔ."

⁵ Ka a nɔtɔnɔ 'yer, "Si Soro, pɔɔ si sɔɔɔɔ." ⁶ Ka a Soro 'yer ku ba, "Yun tara sɔɔɔ jaa pɔɔr fika kɔkɔ bir, yun tɔɔ 'yer ku a nɔkpɛe nyāna, 'Vɔɔ ti ba man pɔ, ka wɔ tu a le yun 'yer.'

⁷ "Ala i a yi āsɔɔ tara na gbǎgbaa ka wɔ kɔɔɔ bu njmaara piir, 'lo wa yi a tɔmɔ jie wa, fun 'yer wɔ naa uka wɔ wa jǎne di ɔ? ⁸ A ba i fun 'yer wɔ naa, 'Maal a bɔdiir fɔɔ na fu chɔɔ a fu mǎe wa ara gu ma, ka n di ti nyū baar ka fu mi pǎa di ti nyū ε.' ⁹ Wɔn puor naa a gbǎgbaa nyāna wɔn 'yɔɔ ka wɔ maal bu? ¹⁰ A yun mi le le, yun wa maal ala a jaa Nǎanjmun na 'yɔɔ yi, yun 'yer naa, 'Saa sɛɛn ε, gbǎgbaar le si i na si maal a le na i a si tɔmɔ.' "

¹¹ Yesu den a sɔɔ chiine a Jerusalem, wɔ kpɛn a Samariya ni a Galilee chara pɔ. ¹² Na wɔ chiine kpɛ a tɛbile āsɔɔ pɔ, ka a kɔkɔn pie tuor wɔ a be. Ba ara na tɛɛr jaa ¹³ ti gboolo bɔɔɔ, "Nɔkpɛe Yesu, kaa si nɔbaal." ¹⁴ Wɔn nye ba a le, na wɔ 'yer ku ba, "Yi chen ti wiil a yi mǎe ku a Juu nibe bɔɔɔlorbo." Ban chen a le, ka a i ba sa naa. ¹⁵ A ba āsɔɔ na nye ka a i wɔ sa naa, wɔ lueɓ wa de nɔkpɛe na wɔ pɛɛɛ ni Nǎanjmun. ¹⁶ Wɔ lon kpa a Yesu gbɛɛ par ti puor wɔ, Samariya le wɔ yi. ¹⁷ Ka a

Yesu s̄s̄r, "A ba l̄ pie l̄ sa ε? Ka nȳne a pie forbir be? ¹⁸ ̄s̄s̄ jaa ba l̄eb wa l̄ka w̄s wa puor N̄ān̄m̄n ȳān ka a s̄ān nȳā ba l̄ ε." ¹⁹ Tl̄ p̄ā 'yer k̄s̄ w̄s, "Ir kulo, a f̄ s̄w̄f̄ sa f̄ naa."

²⁰ A Faraseemune l̄ s̄s̄r naa Yesu l̄ka dabor l̄ a N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ na wa, ka a Yesu 'yer, "N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ k̄s̄ wa ka ba b̄s̄n̄ ε. ²¹ Bu ka n̄be 'yer, yl̄ nȳe w̄s ka, bu yl̄ nȳe w̄s kasen, bojūu N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ ben a yl̄ p̄k̄."

²² Tl̄ p̄ā 'yer k̄s̄ a poturbo, "S̄s̄ k̄s̄ waara na a yln̄ wa b̄s̄k̄ l̄ka yl̄ nȳe a maa N̄s̄aal Bie n̄l̄ n̄bir, t̄che yl̄ k̄s̄ nȳe ma ε. ²³ N̄be na 'yer yl̄ naa, 'Kasen l̄ w̄s be,' bu 'Ka l̄ w̄s be.' Yl̄ taa l̄re wa joro turo ba chiine be ε. ²⁴ A maa N̄s̄aal Bie b̄bir na kaara naa f̄l̄ka a saa na ma nyur a saaju yi a l̄b̄oor nȳā tl̄ gbem a l̄b̄oor ās̄s̄. ²⁵ T̄che un den nie di d̄k̄ye yele ȳk̄ jaa p̄k̄, ka a d̄na n̄be t̄r ma.

²⁶ "L̄ an d̄s̄ kaara a Nowa s̄s̄, l̄ m̄ l̄ an kaara a maa N̄s̄aal Bie s̄s̄. ²⁷ N̄be dire naa na ba nyuro ka d̄k̄r n̄l̄ k̄k̄ kulo taa, tl̄ t̄n̄ a b̄bir 'l̄ a Nowa na k̄pe a gbor k̄p̄ε p̄k̄, ka a k̄s̄ paal wa s̄s̄ ba jaa bar.

²⁸ "L̄ m̄ l̄ a kaara a Lotl̄ s̄s̄, n̄be dire naa, na ba nyuro, na ba daara l̄eb daara, na ba b̄s̄r na ba m̄ere n̄l̄ yie. ²⁹ T̄che a b̄bir 'l̄ a Lotl̄ n̄l̄ wa yi a Sodom b̄u n̄l̄ k̄s̄l̄rs̄l̄ yin saaju lo p̄k̄ a n̄be ka ba jaa k̄pi. ³⁰ L̄ l̄ a maa N̄s̄aal Bie b̄bir m̄ na kaara.

³¹ "A b̄bir 'l̄n̄s̄, n̄re na be a w̄s gar ju, ka a w̄s bons̄l̄ be a die p̄k̄, w̄s k̄s̄ suu tl̄ de ε. L̄ m̄ l̄ n̄re na be puo p̄k̄ k̄s̄ kul tl̄ de bon ε. ³² Yl̄ t̄er a Lotl̄ p̄k̄. ³³ ̄s̄s̄ jaa na b̄s̄k̄ l̄ka w̄s faa a wa nyev̄s̄r na b̄r w̄s naa, n̄re 'l̄ na l̄b̄ a w̄s nyev̄s̄r bar, w̄s̄n tara w̄s naa.

³⁴ "N̄ 'yer̄e na k̄s̄r yl̄ l̄ka a t̄s̄k̄ 'l̄n̄s̄, n̄be ayi na ḡn̄ gaa jie, ka a N̄ān̄m̄n wa de b̄s̄'yen tl̄ che b̄s̄'yen bar. ³⁵ Ka a p̄k̄k̄ ayi n̄l̄ne j̄s̄, ka a N̄ān̄m̄n de b̄s̄'yen tl̄ che b̄s̄'yen bar. ³⁶ D̄k̄r ayi m̄ na ben puo p̄k̄, ka a N̄ān̄m̄n wa de ās̄s̄ tl̄ che b̄s̄'yen bar." ³⁷ Ka ba s̄s̄r w̄s, "Sl̄ Soro, nȳne?" Ka w̄s 'yer, "Jie b̄k̄ū na be, be l̄ s̄l̄d̄-mos̄l̄ ma loro."

18 Yesu p̄ā l̄b̄ s̄k̄pa k̄s̄ a w̄s poturbo na w̄s will ba a l̄ ban na s̄k̄k̄ N̄ān̄m̄n taa baala ε. ² W̄s 'yer naa, "A t̄ē k̄s̄ p̄k̄, 'yer t̄k̄k̄ k̄s̄ d̄s̄ be be, waa joro N̄ān̄m̄n d̄āb̄āε ε, waa m̄l̄ kaara n̄re n̄l̄baal ε. ³ Ka a p̄k̄ k̄s̄r k̄s̄ m̄l̄ be be a t̄ē p̄k̄, na w̄s ma waara a w̄s s̄ε wa 'yer̄e, "Yer faa ma a n̄ s̄ān̄ s̄s̄ s̄ε." ⁴ Bojūu, gb̄ε ān̄m̄ne jaa l̄ w̄s ma t̄r, tl̄ wa 'yer k̄s̄ w̄s m̄āε, 'N̄ gba ba joro N̄ān̄m̄n d̄āb̄āε ε, bu kaara n̄re n̄l̄baal l̄. ⁵ T̄che bojūu, a p̄k̄ k̄s̄r nȳāna na ȳs̄k̄ d̄s̄k̄ ma, un t̄k̄r a w̄s 'yer k̄s̄ w̄s ka w̄s ta ȳs̄k̄ bala ma ε."

⁶ Ka a Soro 'yer, "Yl̄ nȳe l̄ a 'yer t̄k̄r filefile nȳā na 'yer. ⁷ N̄ān̄m̄n m̄l̄ k̄s̄ 'yer faa a w̄s n̄l̄-irs̄l̄ na k̄n̄ō k̄s̄r w̄s m̄s̄t̄s̄ n̄l̄ t̄āk̄ jaa ε? Bu w̄s̄n l̄ere ban bara? ⁸ N̄ 'yer̄e na k̄s̄r yl̄ l̄ka N̄ān̄m̄n na t̄k̄r a ba 'yer f̄k̄ jaa k̄s̄ ba. A maa N̄s̄aal Bie wa l̄eb wa a w̄er p̄k̄, un nyen n̄be ka ba tara s̄k̄f̄s̄ k̄?"

⁹ Yesu l̄ l̄b̄ s̄k̄pa de man a n̄be bam̄ne na t̄er l̄ka ba un n̄itors̄l̄ tl̄ kaara a ba taaba p̄k̄k̄. ¹⁰ "N̄be ayi l̄ d̄s̄ do a N̄ān̄m̄n puorf̄s̄ yir l̄ka ba tl̄ s̄k̄r N̄ān̄m̄n. ̄s̄s̄ un Farasee n̄re, ka a ās̄s̄ m̄l̄ l̄ l̄b̄podiere. ¹¹ Ka a Farasee n̄re 'l̄ ir ara, tl̄ s̄k̄r a N̄ān̄m̄n 'yer̄e n̄l̄, 'N̄ān̄m̄n n̄ puor f̄n̄ ȳān, n̄l̄ un ba kaara a n̄be bam̄ne kaar ε, n̄l̄farba, t̄d̄et̄ōn̄b̄, s̄ēs̄ēn̄be, bu a l̄b̄podiere nȳā kaar gba ε. ¹² Maa 'l̄, n̄ ma gal k̄s̄ gb̄ε ayi daa jaa p̄k̄, n̄ bons̄l̄ pie jaa p̄k̄, n̄ ma ir naa a b̄s̄'yen."

¹³ T̄che ka a l̄b̄podiere 'l̄ m̄l̄ ara t̄er jaa na w̄s 'wor nuur, waa 'la d̄s̄ kaa saaju ε, tl̄ na w̄s 'yer, 'N̄ān̄m̄n kaa n̄ n̄l̄baal, yelbe-l̄re l̄ n̄l̄.' ¹⁴ A l̄b̄podiere nȳā yele tor naa a N̄ān̄m̄n s̄ε, ka w̄s l̄eb kul gar, a Farasee n̄re 'l̄. Bojūu n̄re jaa na 'm̄k̄k̄ w̄s m̄āε saaju, N̄ān̄m̄n na siir w̄s naa, tl̄ n̄re nȳā m̄l̄ na siir a w̄s m̄āε, N̄ān̄m̄n na 'm̄k̄ w̄s̄n saaju."

¹⁵ N̄be d̄s̄ waara n̄l̄ bibibil a Yesu s̄ε l̄ka w̄s suur ba, ka a poturbo na nȳe a l̄ na ba m̄i 'ȳs̄ ba. ¹⁶ T̄che ka a Yesu b̄s̄l̄ a bibiir ka ba wa a w̄s s̄ε, ka w̄s 'yer, "Yl̄ bar a bibiir s̄r ka ba wa a n̄ s̄ε, na yl̄ ta ηmaa ba s̄r ε, bojūu banyāna taaba l̄ so a N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄. ¹⁷ Yelm̄āε l̄ n̄ 'yer̄e k̄s̄r yl̄, ās̄s̄ jaa ba wa de a N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ n̄t̄āa a bibibile nȳāna kaar ε, w̄s k̄s̄ t̄ō k̄pe be ε."

¹⁸ A n̄diere k̄s̄ s̄s̄r a Yesu, "Wiwiils̄, bo l̄ un l̄ naa nȳe nyev̄s̄r na ba tara baarf̄ ε?" ¹⁹ Ka a Yesu s̄s̄r w̄s, "B̄āa 'ȳs̄ l̄ε f̄ b̄s̄l̄ ma n̄s̄ō? N̄re jaa ba l̄ n̄s̄ō ka N̄ān̄m̄n t̄ε ba l̄ε ε. ²⁰ F̄s̄ b̄s̄ naa a N̄ān̄m̄n N̄εε. Taa s̄ēne ε, taa k̄s̄r n̄re ε, taa juro ε, taa ηmaa jir kara 'ȳs̄ n̄re ε, na f̄ 'ȳs̄k̄ a f̄ s̄ā n̄l̄ a f̄ ma."

(A Yif̄ Ḡān 20:12-16)

²¹ Ka a daba 'yer, "A anyāna a jaa l̄ n̄ turo a n̄ bile s̄s̄ wa t̄ān̄ d̄na." ²² Yesu na w̄ō a n̄t̄s̄ ka w̄s 'yer k̄s̄ w̄s, "A che f̄n̄ yelb̄s̄'yen, tl̄ da a f̄ bons̄l̄ a jaa, de p̄ō n̄n̄ d̄ēme ka a f̄ tara bomo be a saaju, tl̄ na f̄ p̄ā wa turo ma."

²³ A daba na w̄ō a n̄t̄s̄ w̄s p̄s̄ s̄s̄ naa, bojūu tara s̄s̄ l̄ε w̄s l̄. ²⁴ Yesu kaa w̄s̄n tl̄ 'yer, "An un k̄p̄ē a tara s̄s̄ na k̄pe N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ p̄k̄. ²⁵ Sl̄re jaa l̄, an un k̄m̄k̄m̄ nȳk̄ma na k̄pe k̄p̄r̄p̄i k̄k̄ p̄k̄, gar tara s̄s̄ na k̄pe N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ p̄k̄."

²⁶ Ka a bala na w̄ō a n̄t̄s̄ s̄s̄r a Yesu, "An l̄ na p̄ā nȳe faarf̄?" ²⁷ Ka a Yesu 'yer, "Ala na l̄ tuo n̄re s̄ε, N̄ān̄m̄n s̄ε yele jaa ba l̄ tuo ε." ²⁸ A Pita 'yer k̄s̄ w̄s, "Sl̄n̄ bar bons̄l̄ a jaa, tl̄ wa turo f̄s̄." ²⁹ Ka a Yesu 'yer k̄s̄ ba, "Yelm̄āε l̄ n̄ 'yer̄e k̄s̄r yl̄, n̄re na bar a w̄s yir, bu p̄k̄, bu ȳer, bu a w̄s s̄ā naa ma, bu bibiir a N̄ān̄m̄n n̄āl̄s̄ jūu, ³⁰ w̄s̄n nyen d̄k̄l̄ taa a d̄na n̄l̄ daar k̄s̄ na wa l̄k̄n̄ nyev̄s̄r na ba tara baarf̄ ε."

³¹ Yesu t̄k̄n̄ a Pie n̄l̄ Ayi yin ch̄ēch̄ē, tl̄ 'yer k̄s̄ ba, "Sl̄ ben duoro a Jerusalem, ala a jaa a N̄ān̄m̄n 'yē'yēbe na seb 'yer a maa N̄s̄aal Bie 'yer, an tl̄ l̄ naa. ³² Ban tl̄ nȳk̄ man k̄s̄ a n̄be bala na ba l̄ a juu n̄be ε, ka ba la ma, t̄s̄r ma, na ba chur nataar 'ȳs̄ ma, na ba ge ma, tl̄ k̄s̄ ma. ³³ Ka a ber ata daar ka n̄ ir l̄ v̄r go." ³⁴ A potur-

bo ba bōw a anyāna wōn 'yer par bālāa jaa ε. A liin ba jaa, baa bōw a ala wōn 'yerε ε.

³⁵ Yesu na wa gbōw a Jeriko, jōw jēn be a sōr kōkōor na wō sōw. ³⁶ Wōn wa wō a nuyōw na chiine tala, a wō sōw, ūka bo le ure. ³⁷ Ka ba 'yer kō wō, "Yesu na yi Najaretu le tala." ³⁸ A wō gboolo, "Yesu, David Bidaba, kaa a n nūbaal." ³⁹ Ka a bala na de a nie tān wō 'yerε kōw a nēε, tiche ka wō chene gboolo bōw, "Yesu, David Bidaba, kaa n nūbaal."

⁴⁰ Ka Yesu tēε ara ti 'yer ūka ba tara a daba waan. Le a jōw na wa gbōw a Yesu ka wō sōw wō, ⁴¹ "Bo le fō bōw ūka n ū kō fō?" Ka a jōw 'yer, "N Soro n bōw na ūka n nyere." ⁴² Ka a Yesu 'yer, "Nyere a fō sōw sa fō naa." ⁴³ Ajienaa ka a ū wō nyere naa, na wō dāna Nāanmūn turo nū a Yesu. A nūbe ba jaa na wa nye a le, ba mī dāna naa a Nāanmūn.

19 Yesu kpēn a Jeriko tēε kō tala. ² Ka a daba kōw be ban bōw Jakiyas, 'lō le ū a lōpodierbe nūkpēε na wō ū tara sōw. ³ Wō bōw na ūka wō nye Yesu nū nūbir, tiche ka a nūbe waa, a wō kō tōw nye wō ε, bojūu nūjmaa le wō ū. ⁴ Be le wō de nie jo chen ti do kōkōw tū ju ūka wō nye a Yesu an ū a be le wō tu tala.

⁵ Yesu na wa ta a tūε pīlem, wō dōw bōw, "Jakiyas wa suu fōw, a fō yir le un gā dūna." ⁶ Ka a Jakiyas suu fōw jaa na wō tuor de a Yesu nū pōpel. ⁷ A nūbe ba jaa nyen a le na ba piel hūhūnō 'yerε, "Wō ben na ti kpe a yelbe-ure nyāna sāan." ⁸ Tiche ka a Jakiyas ir ara ti 'yer kōw a Yesu, "Nye n Soro, un pō naa a n bōtarsū ūmaa, naa kōw a nōn dēme, ala ū n mī fōl nūre jaa bon, un yab a le dōw gbεε anaar." ⁹ A Yesu 'yer kō wō, "Dūna faafō wan a yir nyā kō, bojūu a daba nyā mī un a Abraham bie. ¹⁰ Bojūu a maa Nūsaal Bie wa na ūka n wa bōw na n faa a bala na bōw."

¹¹ Ban chele a anyāna ka wō lōb sōkpa kōw ba, bojūu ba gbōw naa a Jerusalem ka nūbe tūε ūka a Nāanmūn nāalōw na tōw daa yi ajienaa. ¹² Wō 'yer kōw ba, "Nābie āsōw le ir na chen a tēteεr āsōw ka ba ti su wō nāa, ka wō lūεb wa. ¹³ Na wō bōw a wō gbāgbaar pie na wō de a selbie pie na wō kōw ba ti 'yer, 'Yi de a libie anyāna tōnō nū, wa tān a sōw 'lō un na lūεb wa.' ¹⁴ Tiche ka a wō tēε dēme 'laar wō, ir nūbe tō wōn chen baar ka ba ti 'yer ūka, 'Baa bōw a daba nyā ūka wō wa ū a ba nāa ε.'

¹⁵ "Wō din a nāa na wō lūεb wa a wō tēε, wō wa tōn bōw a wō gbāgbaar bala wōn kōw a libie ka ba wa a wō sōw kaa a le ban tōn a libie. ¹⁶ A 'lō na de nie wa 'yer naa, 'Nūkpēε, a fō libir dōw pie dōw.' ¹⁷ Ka a nūkpēε 'yer, 'Fō maal vūla fōn ben tara yelmāε nū a bōbīle nyā, un vē naa ka fō kaara tēn pie.' ¹⁸ A ayi sōw wa 'yer, 'Nūkpēε, a fō libir mī dōw anūu dōw.' ¹⁹ Ka a wō nūkpēε 'yer, 'Mī kaara tēn anūu.'

²⁰ "Ka ata sōw mī wa 'yer, 'Nūkpēε nye a fō libir un lū 'yōw fōbaa kōw bin. ²¹ N joro fōn dābāε, bojūu a fō yeke kpēme naa. Fō ma den a jie 'lō fōn ba bin ε, na fō ūma a jie 'lō fōn ba bōw ε.' ²² Ka a wō nūkpēε 'yer, 'A fō nēε

'yerbie le un de tōw a fō 'yer, gbāgbadēε le fō ū. Fōw māε bōw na ūka a n yeke kpēme naa, ma de a be un ba bin ε, na n ma ūmara a jie 'lō un ba bōw ε. ²³ Bo le so ka faa de a n libir ti 'yōw a be a libie binfō jie ε, un ben ta wa, n kōw na de ka bon dōw ε?' ²⁴ Ti pāa 'yer kōw a bala na ara a be, 'Yi faa a libir 'lō a wō sē, na yi kōw a 'lō na tara a libie pie.' ²⁵ Ka ba 'yer, 'Nūkpēε, pie le wō tara.' ²⁶ Wō 'yer naa, 'N 'yerε yi naa ūka nūre 'lō na tara wōn le nyen dōw, tiche nūre 'lō na ba tara ε, ti tara bālāa ban den a bālāa ala. ²⁷ Tiche a n dōdēme bala na ba bōw ma ūka n ū a ba nāa ε, yi nūwōw ba waan wa kōw a ka a n niem.'" ²⁸ Yesu na 'yer a anyāna baar wō de ban nie ka ba duoro a Jerusalem.

²⁹ A le wōn wa gbōw a Betefagi nū a Betanū, tōw ben be ka ba bōw Olive Tūr Tōw, wō tōw naa a wō poturbo ayi ti 'yer kōw ba. ³⁰ 'Yi chen a tēbile 'lō a yi niem, yūn wa kpūεε a tēε kōw yūn nyen bōwōbile ban lū, baa do wō jaa sere ε, yi for wō waan. ³¹ Ala ū nūre wa sōw yi naa, 'Nūmūε a yi foro a bōwōbile?' Yi 'yer wō, 'A sū Soro le bōwōw.' ³² A bala wōn tōw chen ti nye a le nē wōn 'yer ba. ³³ Ban wa foro a bōwōbile, a bōwōbile dēme sōw ba naa, "Nūmūε a yi foro a bōwōbile?" ³⁴ A ba 'yer, "A sū Soro le bōwōw." ³⁵ Ba waan naa a bōwōbile wa kōw a Yesu, na ba 'yer a ba fōw dōw a bōwōbile ju, ti nyōw a Yesu ka wō do jānε. ³⁶ A le wōn chiine, le mī le a nūbe 'yūεε a fōw den a sōw.

³⁷ Wōn chen wa gbōw a jie a sōr na suu a Olive Tūr Tōw ju, a nuyōw bala na turo wō piel chūε nū nēkpēε na ba pēεε Nāanmūn a nē'maa tōmō ala a jaa ban nye jūu. ³⁸ "Nāanmūn wō sōw a nāa 'lō wōn tō!"

(Yiel Gān 118:26)

Nyā'maar ben a saaju, ka a tūr be a saaju jaa saaju."

³⁹ Ka a Faraseemūε na be a nuyōw bala kōw, 'yer kōw a Yesu, "Wiwile tān a fō poturbo a ba bar a gōn." ⁴⁰ A Yesu 'yer kōw ba, "Ala ū ba bar a gōn, kōw nūε na kōw naa gōmō."

⁴¹ Yesu na wa tara a Jerusalem na wō nye a tēε wō kōn kōw wō, ⁴² ti 'yer, "Ala ū a fōw, fōw gba ta bōw a bon 'lō a dūna būbir nū taa waan nyā'maar, tiche a sōw naa a fō sē. ⁴³ A būbir na wa vūε yi naa, ka a yi dōdēme wa jilō yi gōw gōw a jie wō jaa. ⁴⁴ Ban nēb yūn ūmer nū a yi bibiir nū a yi tēε ba kōw wa bar kōsūr ka wō dōw wō tō ju ε, bojūu yaa tūε tō a sōw a Nāanmūn na waara a yi sē ε."

⁴⁵ Wō pāa ti kpe naa a Nāanmūn puorfō yir bechaar kōw na wō piel dire a bala na daara bara. ⁴⁶ Na wō 'yer kōw ba, "A seb a Nāanmūn gān kōw ūka, 'A n yir na ū naa a puorfō jie,'

(Isaiya 56:7)

tiche ka a yūn maal wō a 'nānyisi sōwōw jie.' "

(Jeremiya 7:11)

⁴⁷ Būbir jaa le wō wile ba be a Nāanmūn puorfō yir, tiche ka a Juu nūbe bōwōw nūbere nū a Mosesi Nēε wiwiilbe nū a nūbere bōwōw a wō kōfō. ⁴⁸ Tiche baa bōw le ban na ū ε, bojūu nūbe ba jaa 'yōw toor chele a wō 'yer.

20 A bɪbir ʔsɔɔ Yesu ben a Nāaŋmun puorfɔ yir bechaar pɔ, wile a nɪbe 'yerɛ a Nāaŋmun 'yer nɔɔ kɔɔ ba. Ka a Juu nɪbe bɔɔrlo nɪberɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɪ a nɪberɛ wa a wɔ sɛ. 2 Na ba sɔɔr wɔ, "Yer kɔ sɪ a jie fɔn nyɛ a sɔɔr maala nɪ a anyāna, an kɔ fɔ a sɔɔr nyā?" 3 Ka a Yesu mɪ 'yer, "N tara na sɔɔrfɔ na sɔɔr yɪ. 4 A kɔɔn na dɔɔr suoro a nɪbe a Nāaŋmun kɔɔ an lɛ 'yɔɔ wɔ, Nāaŋmun lɛ 'yɔɔ bu nɪrɛ lɛ 'yɔɔ wɔ?" 5 A ba lɛb guor taa 'yerɛ, "Ala ɪ sɪ ben 'yer ɪka Nāaŋmun lɛ 'yɔɔ wɔ, wɔn lɛb sɔɔr sɪ, ŋmɪnɛ a saa sɔɔ de wɔ ɛ?" 6 Tɪche sɪn mɪ 'yer ɪka nɪrɛ lɛ 'yɔɔ wɔ, a nɪbe ba jaa na lɔb sɪn nɪ kɔsɪbe, bojɔu ba jaa sɔɔn de ɪka Nāaŋmun 'ye'yerɛ lɛ wɔ ɪ." 7 Be lɛ a ba 'yer, "Saa bɔɔ a jie an yɪ ɛ." 8 A Yesu mɪ 'yer kɔ ba, "N mɪ kɔ 'yer kɔ yɪ a jie ɪn nyɛ a sɔɔr maala nɪ a anyāna ɛ."

9 Yesu chɛnɛ na 'yerɛ nɪ a nɪbe na wɔ lɔb a sɔkpa nyā kɔ ba, "Daba lɛ bɔɔr a tɪwɔnsɪ de kɔ tɔtɔnɔɔ a ba kaara, tɪ yɔ chɛn tɛɛr na wɔ tɪ kor be jaa. 10 Ka a tur wɔmɔ mɔɔfɔ sɔɔ wa ta ka wɔ ir a tɔtɔnɔ ʔsɔɔ tɔ a bala na kaara wɔ a puo ka ba pɔɔr a wɔmɔ amɪnɛ tur. Tɪche ka a nɪbe bala ŋmɛ wɔ bar ka wɔ kul nɪjaal. 11 Ka wɔ lɛ tɔ a tɔtɔnɔ ʔsɔɔ go, tɪche a 'lɔ mɪ ba lɛ ŋmɛ ŋmɛ naa tɪ tu tu wɔ bar, ka wɔ mɪ lɛb kul a nɪjaala. 12 Ka wɔ lɛ maal tɔ a ata sɔɔ ka ba ŋmɛ a 'lɔ 'yɔɔ baal 'mɔɔ lɔb bar a yɔɔ.

13 "A puo sɔɔ pāa 'yer, 'Ŋmɪnɛ lɛ ɪn ɪ? ɪn tɔn a n bidanɔnaa amɪnɛ sɛ ban jo wɔn vɪ." 14 Tɪche a tɔtɔnɔɔ na wa nyɛ a bidaba na waara a ba guor taa 'yer, 'Nyā lɛ ɪ a bɔdɪrɛ, yɪ ɪ a sɪ kɔ wɔ bar tɪ de a bonsɪ." 15 Na ba nyɔɔ wɔ vu yɪn a puo kɔkooɔr na ba tɪ kɔ wɔ. Bo lɛ a puo sɔɔ na wa ɪ a nɪbe banyāna? 16 Wɔn wa kɔ naa a nɪbe banyāna bar, tɪ de a puo kɔ nɪyor." Lɛ a nɪbe na wa wɔ a 'yerbir nyā a ba 'yer, "A kɔ tɔɔ ɪ a lɛ ɛ."

17 Ka a Yesu kaa ba a lɛ a tɔu tɪ sɔɔr, "Ala ɪ a kɔ ɪ a lɛ ɛ, a par nɪ bo an seɔ a Nāaŋmun gān pɔ ɪka, 'A kɔsɪr 'lɔ a mɪmɪrbe na tɔɔr lɛ ɪ a kɔsɪr ju?"

(Yiel Gān 118:22)

18 ʔsɔɔ jaa wa lo a kɔsɪr nyā ju na kar kara, tɪche 'lɔ mɪ wa lo dib ʔsɔɔ wɔn pɔɔrɔɔ wɔ naa." 19 Ka a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe nɪ a Juu nɪbe bɔɔrlo nɪberɛ kaara sɔɔr 'lɔ ban na tu nyɔɔ wɔ fɔɔ, bojɔu ba bɔɔn naa ɪka bala lɛ wɔ lɔb a sɔkpa gbɛb, tɪche na ba joro a nɪbe dābāɛ.

20 Ba jɔɔr naa Yesu, na ba ir nɪbe tɔ ka ba tɪ maala fɪka nɪsɔn tɪ jɔɔr wɔ. Ba bɔɔrlo naa ɪka ba wɔ a wɔ nɛɛ 'yerbie de nyɔɔn wɔ 'yɔɔ kɔɔɔ sɔɔ nɪu pɔ, na ɪ a paal nɪkɔɔɔ. 21 A neber nɪbe banyāna sɔɔr wɔ naa, "Wiwile sɪ bɔɔ naa ɪka fɔ ma 'yer naa na fɔ wiil a lɛ na tor, faa 'yɔɔnɔ nɪbe gar taa ɛ, tɪche na fɔ wile a nɪbe Nāaŋmun sɔɔr nɪ yelmāɛ. 22 Sɔɔr ben be a sɪn yab a lɔpo kɔ a Nākpɛɛ Siisa bu sɔɔr ba be be ɛ?" 23 Yesu nyɛn a ba yɛ na wɔ 'yer kɔ ba, 24 "Yɪ wiil ma a libikur. An ju ŋmaa nɪ a wɔ yuor lɛ be be?" 25 A ba 'yer, "A Nākpɛɛ Siisa lɛ." A wɔ 'yer kɔ ba. "Yɪ kɔ a Nākpɛɛ Siisa a ala na ɪ a Nākpɛɛ Siisa bon na yɪ mɪ de a ala na ɪ a Nāaŋmun bon mɪ kɔ a Nāaŋmun." 26 Ba ber wɔn a nɛɛ faa a anyāna wɔn 'yer a

chāsara, ka nɛɛr 'maa ba nɪ a 'yer nyāna wɔn 'yer, a ba ɪ gbulo gbulo.

27 A Saduseemɪnɛ na 'yer ɪka a kɔu pɔ irfɔ ba be be ɛ, bamɪnɛ wan a Yesu sɛ wa sɔɔr wɔ. 28 "Wiwile, Mosesɪ seɔ 'yɔɔ a wɔ gān pɔ kɔ sɪ ɪka, ala ɪ daba kul pɔɔ na wɔ wa kɔɪ, tɪche ka a pɔɔ ba dɔɔ bie ɛ, a yebe wɔ de a pɔɔ kɔɔr kul na wɔ dɔɔ bie kɔ a yebe. 29 Yɛɛr ayopɔi lɛ dɔɔ be be, ka a ba kpɛɛ kul pɔɔ na wɔ kɔɪ, tɪ baa dɔɔ bie ɛ. 30 Ka a wɔ turo 31 nɪ a ata sɔɔ mɪ kul a pɔɔ, tɪ kɔɪ, lɛ a yɛɛr ayopɔi bala mɪ, kul a pɔɔ tɪ kɔɪ baa dɔɔ bie ɛ. 32 A baaraa jaa ka a pɔɔ mɪ kɔɪ. 33 An be a lɛ, bala wa ir a kɔu pɔ, buor sɔɔr pɔɔ lɛ wɔn ɪ, an ɪ ba jaa ayopɔi kul wɔ naa?"

34 A Yesu 'yer kɔ ba, "Nɪbe na be ka a wɛr pɔ, kulo nɪ taa. 35 Tɪche a bala na seɛn na ir a kɔu pɔ a bɪbir 'lɔ, bala ba kulo taa ɛ. 36 Bala kɔ lɛ kɔɪ go ɛ, nɪtāa lɛ a malakast na ba kpɪrɛ ɛ. Ba ɪ naa Nāaŋmun bibiir an ɪ bala lɛ ɪ a kɔu pɔ irfɔ bibiir. 37 A kɔu pɔ irfɔ, Mosesɪ mɪ wiil sɪ naa ɪka a ɪn yelmāɛ a lɛ wɔn seɔ a wɔ gān pɔ, a Nāaŋmun na 'yerɛ nɪ wɔ a tɪbile na 'lɛrɛ a bɔu, ka wɔ seɔ ɪka Nāaŋmun bɔɔl wɔ māɛ, Abraham, Isaaki nɪ a Jekɔb Nāaŋmun.

(A Yifɔ Gān 3:6)

38 Waa ɪ kɔn Nāaŋmun ɛ, tɪche wɔ ɪn a wɛɛ Nāaŋmun a wɔ 'yɔɔ lɛ ba jaa ɪ wɛɛ."

39 Ka a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe bamɪnɛ 'yer, "Wiwile, fɔ 'yer vɪla." 40 Nɪrɛ jaa ba lɛ 'la sɔɔr wɔ go ɛ.

41 Yesu pāa sɔɔr ba naa, "Ŋmɪnɛ lɛ a ɪ ka a nɪbe 'yerɛ ɪka a Kɪrɪsɪto ɪn a Nāa David Bidaba?" 42 A Nāa David māɛ 'yer a wɔ yiel gān pɔ, 'A n Soro Nāaŋmun 'yer kɔ a n Soro nyā wɔn ir, "Jānɛ a n nɪsɔɔr jie, 43 ka n wa de a fɔ dɔdɛmɛ bin a fɔ gbɛɛ pɪlem."

(Yiel Gān 110:1)

44 A Nāa David bɔɔl wɔ naa a wɔ Soro, ŋmɪnɛ wɔn lɛ ɪrɛ wa ɪ a wɔ bie?"

45 A nɪbe na chele a lɛ wɔn 'yerɛ, ka Yesu 'yer kɔ a poturbo. 46 "Yɪ gu yɪ māɛ a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe 'yɔɔ. Ba nɔ naa fuu wɛɛsɪ sufɔ, na ba nɔ ɪka ba puoro ba a dar pɔ. A ba lɔɔfɔ yie a niem lɛ ba ma jānɛ na ba jānɛ a jibɛrɛ jie bala wa lɔɔ dire. 47 Bala lɛ ma fɔɔ a pɔɔ kɔɔ yie na ba ma sɔɔr Nāaŋmun kor bɔɔrlo ɪka a nɪbe ba kaara ba. Ban nyɛn ge dɛɛr."

21 Yesu dɔɔn kaa nyɛ a tara dɛmɛ na 'yɔɔnɔ a ba libie be a Nāaŋmun puorfɔ yir. 2 Wɔ nyɛn pɔɔ kɔɔr nɔɔ sɔɔ mɪ na 'yɔɔ kɔbɔsɪ ayi. 3 A Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmāɛ lɛ n 'yerɛ kɔɔr yɪ ɪka a pɔɔ kɔɔr nɔɔ sɔɔ nyā 'yɔɔnɔ gar ba jaa. 4 A nɪbe banyāna ma ir 'yɔɔ tɪ che a libie amɪnɛ, tɪche a pɔɔ nyā bon jaa wɔn tara lɛ wɔ de 'yɔɔ."

5 A Yesu poturbo bamɪnɛ 'yerɛ na a lɛ ban maal a Nāaŋmun puorfɔ yir nɪ a kɔsɪr vɪlɛsɪ, nɪ a kɔfɔsɪ ban kɔ Nāaŋmun. Tɪche ka Yesu 'yer kɔ ba, 6 "A kɔsɪbe anyāna yɪn nyɛ a kana, sɔɔr waara naa, ʔsɔɔ jaa kɔ dɔɔl a wɔ tɔ

ju e, a jaa na wel gā tēe.”⁷ Ka ba s̄s̄t̄r w̄s, “Wiwile, dabor le an l? Bo le na l a jāne ala wa b̄s̄r̄k a l f̄s̄?”

⁸ A w̄s 'yer k̄s̄ ba, “Yl gu yl m̄æe ka n̄re taa bel yl e. Bojūu n̄ȳk̄k le na de a n̄ yuor waan wa 'yere lka, 'Maa le ba l, 'ka a l, 'S̄ō̄ ḡb̄s̄r̄ naa.' Yl taa turo ba e. ⁹ Yln wa w̄s̄ j̄ēr n̄l faa taa, yl ta v̄ē ka d̄ā̄b̄ā̄e k̄p̄e yl e. A anyāna le na de nie wa, t̄che a ba l a baarf̄s̄ le e.”¹⁰ Tl p̄āa 'yer k̄s̄ ba, “N̄lbe na ir t̄l j̄ēr n̄l a t̄ēe ā̄s̄t̄r n̄lbe, ka a n̄ām̄ne m̄l ir j̄ēr̄e taa. ¹¹ A t̄ēe na m̄l̄r naa a j̄ie w̄s̄ jaa ka a k̄ō̄ lo ka a baal d̄ebe de jiir a jaa ka a d̄ā̄b̄ā̄e n̄l jāne yi saaju.

¹² “S̄ere t̄che ka anyāna na wa l ban ge yl naa, na ba n̄ȳk̄k yl chiin a l̄ō̄f̄s̄ jiir na ba f̄l̄r yl chiin t̄l k̄k. Ban f̄l̄r yln chiin a n̄ām̄ne ȳie n̄l a paal n̄lber̄e j̄ie a n̄ yuor j̄ūu.

¹³ A anyāna na k̄s̄ yln s̄r̄ ka yl di a n̄ d̄ā̄s̄t̄e k̄s̄ ba.

¹⁴ T̄che yl ta l ka a l yl t̄iere a le yln na t̄l 'yer faa yl m̄æe e. ¹⁵ Bojūu maa le na k̄s̄ yl a 'yer n̄l a ȳē ka a yl s̄āma d̄ēme k̄ō̄ t̄ō̄ n̄ye j̄ie chur yl e. ¹⁶ A yl s̄āam̄ne n̄l a yl mam̄ne, ȳēr n̄l a yl bal n̄lbe n̄l a yl barm̄ne na gar 'ȳō̄ yl ka ba k̄s̄ a yl bam̄ne. ¹⁷ N̄lbe ba jaa na 'laar yl naa a maa j̄ūu. ¹⁸ T̄che a yl juk̄k̄l̄bir k̄ō̄ wa w̄e e. ¹⁹ Yln chene s̄ō̄ N̄āan̄m̄n̄ n̄l yelm̄æe yln faan yl m̄æe.

²⁰ “Yln wa n̄ye a sojas̄l a ba wa ηmaa jil̄ō̄ a Jerusalem, yl b̄ō̄ lka a w̄s̄ welf̄s̄ ḡb̄s̄r̄ jaa ȳēȳē. ²¹ Ka a bala na p̄āa be a Judiya ba joro duoro a t̄ō̄n̄ jur. A bala m̄l na be a a Jerusalem t̄ēe k̄s̄, yl joro yire, ka a bala m̄l na be a t̄ēe k̄ō̄k̄oor ba ta le k̄p̄e a t̄ēe k̄ō̄ go e. ²² A s̄ō̄ nyāna le a N̄āan̄m̄n̄ na k̄p̄āa a Is̄l̄r̄al n̄lbe, a k̄p̄āaf̄s̄ nyā na un a le ban sēb a N̄āan̄m̄n̄ gān̄ k̄s̄. ²³ A b̄l̄bir nyā na un w̄ōm̄ k̄s̄ a k̄k̄ p̄s̄t̄r n̄l a b̄l̄ple d̄ēme, d̄ō̄k̄ȳe k̄p̄ēe na ben a wer k̄s̄, bojūu N̄āan̄m̄n̄ suur le dire a w̄s̄ n̄lbe.

²⁴ S̄ō̄k̄p̄ēe le ban k̄s̄n̄ ba, t̄l n̄ȳk̄k̄ ba n̄l̄p̄k̄k̄r̄s̄l kaar k̄s̄ a paals̄l. Ka a bala na ba l a Juu n̄lbe na n̄ēr̄e naa a Jerusalem wa t̄l t̄ān a s̄ō̄ 'l̄ a N̄āan̄m̄n̄ na 'ȳō̄ k̄s̄ ba.

²⁵ “Yln n̄yen j̄āns̄l a m̄ō̄t̄ō̄ k̄s̄, ηmera k̄s̄ n̄l a ηmerbie k̄s̄. Tuo na k̄k̄n̄ n̄l̄b̄s̄r̄k̄ jaa na be ka wer ju, ka d̄ā̄b̄ā̄e k̄p̄e a n̄lbe, a man k̄p̄ēe k̄ō̄ na kara na a k̄ō̄k̄. ²⁶ D̄ā̄b̄ā̄e nyā na v̄ē naa ka a n̄lbe pel, bojūu ba b̄ō̄k̄n̄ naa a d̄ō̄k̄ȳe nyā na waara a wer k̄s̄, a saaju bomo a jaa na d̄ō̄k̄n̄ō̄ naa. ²⁷ A daar 'l̄ō̄n̄ō̄ le ban n̄ye a maa N̄l̄saal Bie na ȳi a jul̄ō̄juur k̄s̄, waara n̄l a k̄p̄ēō̄ n̄l a tur k̄p̄ēe. ²⁸ A yeke anyāna wa ure, yl ir ara t̄l j̄ēr a yl jur, bojūu a yl faaf̄s̄ ḡb̄s̄r̄ naa.”

²⁹ S̄ō̄k̄p̄a nyā le a Yesu l̄ob̄ k̄s̄ ba, na wa 'yer, “Yl kaa a p̄l̄p̄l̄ t̄e n̄l a tur a jaa. ³⁰ Yln wa n̄ye ka a t̄ō̄k̄k̄ a vaar yl ma b̄ō̄k̄n̄ naa lka t̄ō̄l tara naa. ³¹ A le m̄l le, yln wa n̄ye a yels̄l anyāna ka a ure, yl b̄ō̄k̄n̄ lka a N̄āan̄m̄n̄ n̄āl̄ō̄s̄ ḡb̄s̄r̄ naa.”

³² “Yelm̄æe jaa le n̄ 'yere k̄s̄r̄k̄ yl lka n̄l̄saal jaa k̄ō̄ k̄p̄i baar e, t̄che ka a yels̄l anyāna l e. ³³ A saaju n̄l a t̄ēe, a jaa na wa baaraa, t̄che a maa 'yerbie k̄ō̄ wa baar e.

³⁴ “Yl guro yl m̄æe, ka a yl nyāa taa k̄k̄ e, n̄l d̄āa kuolf̄s̄ n̄l a ā̄gān̄ nyā b̄ō̄b̄s̄r̄s̄l ka a b̄l̄bir nyā taa wa d̄ūu yl f̄lka chebaa na t̄eb̄ e. ³⁵ Bojūu a le na l un na wa, k̄k̄n̄ n̄re jaa na be ka a wer nyā k̄s̄. ³⁶ Yl kaara na yl

s̄ō̄k̄k̄ N̄āan̄m̄n̄, na yl t̄ō̄k̄ jo ȳi a ala a jaa na wa wa l k̄s̄, na yln t̄ō̄k̄ ara a maa N̄l̄saal Bie niem.”

³⁷ A Yesu ma wile naa a n̄lbe be a N̄āan̄m̄n̄ puorf̄s̄ yir, t̄che ka a t̄ā̄s̄ō̄ ka w̄s̄ ma do a t̄ō̄ 'l̄ ban b̄s̄r̄k̄ a Olive Tur T̄ō̄ t̄l gā a be. ³⁸ Ka a n̄lbe ma chene ηmaa ir a bibio wa be a N̄āan̄m̄n̄ puorf̄s̄ yir lka ba wa chel a w̄s̄ 'yer.

22 A Paan̄ō̄k̄ō̄ L̄ō̄f̄s̄ ban b̄s̄r̄k̄ a Gō̄l Bar Dif̄s̄ ḡb̄s̄r̄k̄ naa. ² Ka a Juu n̄lbe k̄k̄r̄lo n̄lber̄e n̄l a Moses̄ N̄ēe wiwillbe b̄s̄r̄k̄ s̄r̄ 'l̄ ban na tu n̄ȳk̄k̄ a Yesu jaa jom, bojūu ba joro naa a n̄lbe d̄ā̄b̄ā̄e. ³ Ka a Satan p̄āa k̄p̄e a Judas na ȳi a Is̄k̄ariyot na l a n̄t̄ō̄ns̄l̄ pie n̄l aȳi ā̄s̄t̄s̄. ⁴ W̄s̄ ir chen a k̄k̄r̄lo n̄lber̄e n̄l a N̄āan̄m̄n̄ puorf̄s̄ yir gugurbo s̄ē, ka ba t̄l man taa le w̄s̄n̄ na l, ka ba n̄ȳk̄k̄ a Yesu. ⁵ Ba p̄s̄t̄ pel naa ka ba k̄k̄ lka ban k̄s̄ w̄s̄ naa libie. ⁶ Judas s̄ō̄k̄ naa na w̄s̄ kaara b̄s̄r̄k̄ s̄r̄ 'l̄ w̄s̄n̄ na n̄ȳk̄k̄ a Yesu k̄s̄ ba ka a n̄ȳk̄k̄ ba be be e.

⁷ A Paan̄ō̄k̄ō̄ b̄l̄bir v̄l̄e naa, ka ban k̄s̄ a Gō̄l Bar Dif̄s̄ per. ⁸ Yesu t̄ō̄n̄ a Pita n̄l k̄k̄n̄ na w̄s̄ 'yer, “Yl chen t̄l ch̄k̄k̄ j̄ie ka s̄l chen t̄l di a Gō̄l Bar Dif̄s̄.”⁹ Ka ba s̄s̄t̄r w̄s̄, “N̄yl̄ne le f̄s̄ b̄s̄r̄k̄ lka s̄l chen t̄l ch̄k̄k̄?”¹⁰ A w̄s̄ 'yer, “Yln wa t̄l k̄p̄e a t̄ēe k̄s̄, yln tuor daba na tuo k̄ō̄k̄ n̄l yuor yl turo w̄s̄ t̄l k̄p̄ēn̄ a yir 'l̄ k̄s̄ w̄s̄n̄ k̄p̄e. ¹¹ Na yl t̄l 'yer a yir s̄ō̄, a wiwile le 'yer lka s̄l wa s̄s̄t̄r f̄s̄ kaa, ka n̄yl̄ne le a s̄ān̄ba die be, ka 'l̄ naa w̄s̄ poturbo na wa di a Gō̄l Bar Dif̄s̄? ¹² W̄s̄n̄ wiil yln k̄k̄r̄le dik̄p̄ēe ban ch̄k̄k̄ yl maal a b̄ō̄diir a be.”¹³ Ba chen t̄l n̄ye a le n̄e a Yesu na 'yer na ba ch̄k̄k̄ a b̄ō̄diir a be.

¹⁴ A s̄ō̄k̄ na wa ta Yesu n̄l a w̄s̄ n̄t̄ō̄ns̄l̄ wa jāne naa a b̄ō̄diir par. ¹⁵ Be le w̄s̄ 'yer k̄s̄ ba, “N̄ b̄s̄r̄k̄ na ȳō̄k̄ jaa lka n̄ 'mataa din yl a Gō̄l Bar nyā b̄ō̄diir t̄l na n̄ di a d̄ō̄k̄ȳe.

¹⁶ Bojūu n̄ 'yere na k̄s̄r̄k̄ yl lka n̄ k̄ō̄ le di yaa go e, wa t̄l t̄ān̄ yeke jaa na maal baar a N̄āan̄m̄n̄ n̄āl̄ō̄s̄ k̄s̄.”

¹⁷ W̄s̄n̄ wa de a d̄āa naa ηmele w̄s̄ puor N̄āan̄m̄n̄ yāan̄ t̄l 'yer k̄s̄ a w̄s̄ n̄t̄ō̄ns̄l̄, “Yl de a anyā nyū̄ l̄s̄r̄ taa. ¹⁸ Bojūu n̄ 'yere na k̄s̄r̄k̄ yl lka n̄ k̄ō̄ le nyū̄ a d̄āa anyāna go e, t̄l t̄ān̄ a N̄āan̄m̄n̄ n̄āl̄ō̄s̄ waa daar.”

¹⁹ W̄s̄ le den a paan̄ō̄ puor N̄āan̄m̄n̄ yāan̄ t̄l na w̄s̄ ηma de k̄s̄ ba t̄l 'yer, “A maa ā̄gān̄ le a nyāna un diere k̄s̄r̄k̄ yl, yl maala a n̄t̄ō̄ t̄iere n̄l ma.”²⁰ Le n̄l w̄s̄ ju le ban wa di baar w̄s̄ den a ηmele t̄l 'yer, “A ηmele nyā un a net̄l̄r paalaa na l a maa j̄ā̄ na k̄paar a yl j̄ūu.

²¹ “T̄che a 'l̄ na gar̄s̄ 'ȳō̄ ma le n̄ 'mataa dire n̄l a b̄ō̄diir. ²² A maa N̄l̄saal Bie na chen naa n̄t̄āa le a N̄āan̄m̄n̄ na bin, t̄che n̄eb̄ier ben a n̄re 'l̄ na gar̄s̄ 'ȳō̄ ma.”²³ A ba piel s̄ō̄k̄ taa lka a ba buor s̄ō̄ le na p̄āa t̄ō̄ a n̄t̄ō̄.

²⁴ Ka nechure m̄l ir a n̄t̄ō̄ns̄l̄ k̄s̄, a ba ch̄re taa b̄s̄r̄k̄ lka ba b̄ō̄ buor s̄ō̄ le na l a ba jaa n̄l̄p̄ēe. ²⁵ A Yesu 'yer k̄s̄ ba, “A bala na ba l a Juu n̄lbe n̄ām̄ne e, ma f̄l̄re naa a n̄lbe, ka a bala m̄l na wile a ba k̄p̄āen̄ b̄s̄r̄k̄ ba m̄æe, n̄l̄s̄ō̄n̄b̄. ²⁶ T̄che yln 'l̄ a ba l le le e, a 'l̄ na l a yl k̄p̄ēe, 'l̄ le na l a yl jaa bibile, a 'l̄ na kaara yl, 'l̄ le na t̄ō̄n̄ō̄ k̄s̄r̄k̄ yl. ²⁷ N̄l̄buor s̄ō̄ le l k̄p̄ēe, a 'l̄ na jāne a b̄ō̄di-

ir par, bu a 'lɔ na pōnō? A ba ɪ a 'lɔ na jāne a bōdiir par ε? Tɪche a maa na ɪ a yɪ nɪkpɛɛ ben a yɪ sɛ, ɪ a yɪ bō pōnō.

²⁸ “Yɪn lɛ ɪ a nɪbe bala na chene ara gu ma a n wōm pɔ. ²⁹ N kɔ yɪn a nāalōs nɪtāa lɛ a n Sāa na kɔ ma a nāalōs. ³⁰ Ka maa nɪ yɪn lɔɔ di tɪ nyū be a n nāalōs pɔ, na yɪ jāne a nāa dakɔɔ ju tɔɔɔ a Isural balsɪ pie nɪ ayi 'yer.

³¹ “Simon, Simon, a Satan sɔɔɔ sɔɔɔ Nāanɪmɪn sɛ lka wɔ yɪl yɪ chi kaar. ³² Tɪche a fɔs Pita n sɔɔɔ Nāanɪmɪn kɔ fɔ lka, a fɔ sɔɔɔ ta bōbɔɔ ε, a fɔs wa lɛb puor, fɔ 'yɔɔ a fɔ taaba ākpāen.” ³³ Tɪche ka a Simon 'yer, “N Soro, n chɔɔɔ naa lka maa nɪ fɔs lɛ na lɔɔ kpe a pɔɔɔ die pɔ, na sɪ 'mataa kpi.” ³⁴ A Yesu 'yer, “A fɔs Pita, sere ka a nɔɔɔ kɔ a dɪna fɔn chɪr gbɛɛ ata lka faa bɔɔ ma ε.”

³⁵ Be lɛ a Yesu pāa sɔɔɔ ba, “lɔ dɔɔ tɔ yɪ a nūjaala, yaa tara libie ε, bu wɔɔ nɪ nafɔɔ ε, yɪ dɔɔ bɔ bon faa bu?” A ba 'yer lka baa bɔ bon jaa faa ε. ³⁶ A wɔ 'yer kɔ ba, “Tɪche pōpāanyā, fɔs nyā na tara libie de, fɔs nyā nɪ na tara wɔɔ de, fɔs nyā na ba wa tara sɔkpɛɛ ε, de a fɔ fuu da na fɔ dān a sɔkpɛɛ. ³⁷ A sɛb a Nāanɪmɪn gān pɔ lka, ‘Ba sɔɔ wɔn 'yɔɔ a tōdebe dēme pɔ.’

(Isaiya 53:12)

N 'yerɛ na kɔɔɔ yɪ lka maa lɛ ban maal a lɛ nɛ, ɔɔ, a lɛ ban sɛb a n yele a gbɔɔɔ na tafɔ.” ³⁸ Ka a poturbo 'yer, “Sɪ Soro nyɛ sɔbɛɛ ayi.” A wɔ 'yer, “A sɛɛ naa.”

³⁹ Yesu yɪn duoro a Olive Tɪr Tɔɔ ju, nɪtāa lɛ wɔn ma ɪɛ ka a wɔ poturbo turo wɔ. ⁴⁰ Wɔn wa ta a jie wɔ 'yer kɔ ba, “Yɪ sɔɔɔ Nāanɪmɪn na yɪ taa lo a bɛɛr kaa pɔ ε.”

⁴¹ Wɔ tɔɔɔ jāa ba bālāa fɪka kɔsɪr fɔn na lɔb ka wɔ ta, na wɔ gbɔɔ dumo sɔɔɔ Nāanɪmɪn 'yerɛ, ⁴² “N Sāa, ala ɪ fɔ bɔɔɔ naa, de a dɔɔɔ ɲemele nyāna bar ma, a ɪ a fɔ bɔɔɔ a ta ɪ a maa bɔɔɔ ε.” ⁴³ Be lɛ a malaka yɪ be a saaju wa a wɔ sɛ wa 'yɔɔ wɔ ākpɛɔ. ⁴⁴ A nɪbaal na kpe wɔ a lɛ, ka wɔ sɔɔɔ Nāanɪmɪn kpɛɔ jaa ka a nyɛ hāna wɔ loro tēɛ fɪka jā. ⁴⁵ Wɔn wa ir a Nāanɪmɪn sɔɔɔɔ jie lɛb chen tɪ nyɛ ka a wɔ poturbo gā gur nɪ pɔsɔɔ. ⁴⁶ Ka wɔ sɔɔɔ ba, “Nɪmɪnɛ a yɪ gā guro? Yɪ ir sɔɔɔ Nāanɪmɪn na yɪ taa lo a bɛɛr kaa pɔ ε.”

⁴⁷ Wɔn chene 'yerɛ a lɛ ka a ɪ a nɪɔɔɔ daan sāa, ka a 'lɔ ban bɔɔɔ a Judas a Pie Nɪ Ayi āsɔɔ lɛ de ba a nie. Wɔ tɔɔɔ ta a Yesu puor wɔ. ⁴⁸ Tɪche ka a Yesu sɔɔɔ wɔ, “Judas, fɔ ben de puorfɔ garɔ 'yɔɔ a maa Nɪsaal Bie?”

⁴⁹ Yesu poturbo na nyɛ a lɛ na ɪɛ ka ba sɔɔɔ wɔ, “Sɪ Soro, sɪ chɪɛɛ nɪ a sɔbɛɛ bu?” ⁵⁰ Ka a ba āsɔɔ che a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪkpɛɛ gbāgbaa nūsɔɔ toor ɲmaa. ⁵¹ Tɪche ka a Yesu 'yer, “Yɪ ta lɛ maal a lɛ ε.” Tɪ na wɔ sɪr a daba toor ka wɔ choo. ⁵² A Yesu pāa sɔɔɔ a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪbeɛ nɪ a Nāanɪmɪn puorfɔ yir gugurbo nɪbeɛ nɪ a Juu nɪbe nɪdierbe, “A mɔ nɪbier lɛ n ɪ ka yɪ waan sɔbɛɛ nɪ dakɔɔɔ a n nɪɔɔɔɔ jie bu?” ⁵³ Maa nɪ yɪn lɛ be be bɪbir jaa be a Nāanɪmɪn puorfɔ yir bechaar pɔ, yaa nɪɔɔɔ ma ε, tɪche a yɪ bɪbir vɛ naa ka a libe mɪ di nāa.”

⁵⁴ Ba nɪɔɔ naa Yesu, na ba chiine a bɔɔɔɔ nāa yir, ka a Pita mɪ be a puor na wɔ turo. ⁵⁵ Ban tɪ ta ba gbɔɔɔɔ bɪu be a bechaar sālsɔɔ 'mataa jāne ka a Pita mɪ tɪ pɔɔ ba ka ba 'mataa jāne. ⁵⁶ Ka a gbāgbapɔɔɔɔ nɪbe wɔ a bɪu na chaar na wɔ kaara wɔ jaa tāu tɪ wa 'yer, “A daba nyā mɪ lɔ a wɔ poturo āsɔɔ.” ⁵⁷ Tɪche ka a Pita chiir 'yer, “Pɔɔ, n ba bɔɔ wɔ ε.” ⁵⁸ A ba kor ε ka a nɪɛ āsɔɔ nɪbe wɔ na wɔ 'yer, “Fɔ mɪ lɔ a ba āsɔɔ.” Ka a Pita 'yer, “Daba, n ba ɪ a ba āsɔɔ ε.” ⁵⁹ A ba lɛ kor ε, ka a nɪɛ āsɔɔ mɪ 'yer, “A ba ɪ baal ε, a daba nyā lɔ a ba āsɔɔ bojūu Galilee lɛ wɔ yɪ.” ⁶⁰ Ka a Pita 'yer, “Daba, n ba bɔɔ a ala fɔn 'yerɛ ε.” Ka a nɔɔɔ mɪ tɔɔ kɔ a lɛ nɛ. ⁶¹ Ka a Yesu lɛb na wɔ kaa a Pita, a wɔ tɔɔ tɪɛr tɔ a lɛ a Yesu na 'yer kɔ wɔ lka, “Sere tɪche ka a nɔɔɔ kɔ a dɪna fɔn chiir man gbɛɛ ata.” ⁶² Ka a Pita ir yɪ a yōo na wɔ tɪ kɔ nɪbaal kɔn.

⁶³ A bɔɔɔ bala na nɪɔɔ a Yesu, piel na ba ɪɛ wɔ laara tɪ ɲmiere wɔ. ⁶⁴ Ba pɔɔ wɔ naa nɪbie tɪ sɔɔɔ, “Bɔɔ na fɔ 'yer kɔ sɪ a nɪnyɪnɛ na ɲme fɔ?” ⁶⁵ Ba lɛ den 'yerbidɛbe pɔɔ tɔ tɔn wɔ.

⁶⁶ A wer na wa chaar, a Juu nɪbe nɪdierbe nɪ a ba bɔɔɔɔ nɪbeɛ, nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe lɔɔn taa, ka ba tara a Yesu waan a be. ⁶⁷ A ba sɔɔɔ wɔ, “Ala ɪ fɔs lɛ a Nɪ-iraa 'lɔ, 'yer kɔ sɪ.” Ka a Yesu 'yer, “Maa 'yer, yɪ kɔɔ nɛ ε. ⁶⁸ Ala ɪ n sɔɔɔ yɪn 'yer yɪ kɔ haa ma nɛɛ ε. ⁶⁹ Tɪche an yɪ a dɪna chiine, a maa Nɪsaal Bie na jāne naa Nāanɪmɪn kpɛɔ sɔɔ nūsɔɔ jie.” ⁷⁰ Ka ba sɔɔɔ wɔ, “Fɔs lɛ ɪ a Nāanɪmɪn Bie ɔ?” Kaa a Yesu 'yer, “Yɪn lɛ 'yer lka lɛ n ɪ.” ⁷¹ Ka ba pāa 'yerɛ kɔɔ taa, “Bāa 'yɔɔ lɛ sɪ lɛ bɔɔɔɔ dāasɛ go? Sɪ wɔn yɪ a wɔ māɛ nɛɛ pɔ.”

23 Be lɛ a nɪɔɔɔ bala pāa tara a Yesu chiin a be a paal nɪkpɛɛ Pilate sɛ. ² Na ba tɪ piel 'yerɛ a 'yersɪ anyāna dɔɔɔ wɔ, “Sɪ nyen a daba nyāna ka wɔ 'yɔɔɔɔ a nɪbe 'yer, a ba ta yab a lōpo kɔ a Nāa Siisa ε, na wɔ lɛ 'yer lka 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa na ɪ a nāa.” ³ Ka a Pilate sɔɔɔ a Yesu, “Fɔs lɛ ɪ a Juu nɪbe nāa ɔ?” Ka a Yesu 'yer, “ɔɔ, fɔs baa 'yer.” ⁴ Ka a Pilate pāa 'yer kɔ a bɔɔɔɔ nɪbeɛ nɪ a nɪbe, “N ba nyɛ chɛfɔ jaa a daba nyā jie ε.” ⁵ Tɪche ka a nɪbe tɔɔ tɪ chene 'yerɛ, “Wiilfɔ nyāna lɛ wɔ tara dɔɔɔɔ nɪ a nɪbe be a Judiya. Galilee lɛ wɔ piel a yele nyāna be wa tān a ka.”

⁶ Pilate na wɔ a nɪtɔɔ ka wɔ sɔɔɔ, Galilee lɛ a daba yɪ bu? ⁷ Wɔn wa bɔɔɔ ka a Herɔd paal nɪɛ lɛ, wɔ vɛ naa ka ba tara wɔ chiin tɪ kɔ a Herɔd, ka ɪ a Jerusalem lɛ wɔ mɪ be a sɔɔ 'lɔɔɔ. ⁸ Herɔd na wa nyɛ a Yesu, wɔ pɔɔ pel naa, bojūu a kor wɔn wɔ a Yesu yele na wɔ bɔɔɔɔ a wɔ nyɛfɔ, ka wɔ tɔ a nɛ'maa tōmɔ. ⁹ Na wɔ sɔɔɔ a Yesu sɔɔɔɔ pɔɔ tɪ waa haa wɔ nɛɛ ε. ¹⁰ Ka a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪbeɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe na ara a be 'yerɛ 'yer kpāen dɔɔɔ wɔ. ¹¹ Herɔd nɪ a wɔ sojasɪ maal a Yesu dɛɛr na ba ɪɛ wɔ laara. Ba su wɔ naa a nāa fuu tɪ lɛb wɔ chiin a Pilate sɛ. ¹² Herɔd nɪ a Pilate dɔɔɔ tara taa nɪ 'yer, tɪ a daar 'lɔɔɔ lɛ ba maal a 'yer.

¹³ Be lɛ a Pilate bɔɔɔ a bɔɔɔɔ nɪbeɛ, nɪ a tēɛ nɪbeɛ, nɪ a nɪbe ba jaa lɔɔ taa. ¹⁴ Na wɔ 'yer kɔ ba, “Yɪn lɛ

waan a daba nyāna a n sē wa 'yer ika wš sōōnā naa a nibe. N vier naa a wš 'yer a yi jaa niem ka a ala yln 'yer dōōl wš ba i yelmāe ε. ¹⁵ Herōd mi ba nye yelee jaa a wš jie ε, ala le so ka wš le lueb wš wa kš sl, yln māe nye naa wšn ba maal yelee jaa na seen kūu ε. ¹⁶ A le jūu un vē naa ka ba fōb wš tiche kaa n bar wš." †

¹⁸ Ka ba jaa ηme chel daa 'yere, "Nymaa daba nyā ju ti na fš yuo a Barabasi na fš kš sl." ¹⁹ Ba pōō naa a Barabasi, bojūu 'yer dōō lo be a tēe pō, ka wš kš nure. ²⁰ Pilate na bōōōō ika wš bar a Yesu wš le 'yer kš a nibe go. ²¹ Tiche ka ba chene ηmiere a chelsi 'yere, "Kpa wš a daa ju, kpa wš a daa ju." ²² Gbēe ata le wš sōōr ba, "Bo? Bāa dēer le wš i? Maa ba nye dēer jaa wšn seen kūu ε. A le jūu un vēn ka ba fōb wš ti bar wš." ²³ Tiche ka ba chene tāna bōōōō ika wš kpa wš a daa ju, ka a ba gōmō wa tōō wš. ²⁴ Le le a Pilate 'yer ika wšn i naa a le ban 'yer. ²⁵ A Barabasi 'lo na dōō dam a tēe na wš kšn nure ka ba nyōō wš pōō, wš yuo wšn bar ti kš ba a Yesu.

²⁶ A le ban chiine a Yesu, ba nyōōōō daba yuor na di Simon, Sireni le wš yi na wš yi a yōō ti kpiere a tēe pō. Ba fur wšn de a Yesu daa tuo wš ka wš turo ni wš.

²⁷ Nlyōō turo wš naa lōōōō kōō, bala le kōōōō waala kōō wš. ²⁸ Ka a Yesu lueb 'yer kš ba, "Jerusalem pōōōō bil, yi ta kōōōō kōōōō ma ε, yi kōōōō kōōōō a yi māe ni a yi bibiir.

²⁹ Bojūu bōōōō kōō na wa vier naa ka yi 'yer, 'Pōōpel le kš a pōōōō bala na ab ni kōō 'lo jaa na ba dōōōō bie ε, bu bure ala jaa na ba 'yēn kaa ε.' ³⁰ 'A ban pāa 'yere kōōōō a tōōberē, "Yi lo pōō sl, na yi ūu sl."'

(Hosea 10:8)

³¹ Ala i nibe maala naa a nōōōōōō kš a tēe na chene i a 'maar, ηmune ban i wš 'lo wa ko?"

³² Dōōōō ayi na maal dēer, ka ba nyōōōō ba 'matāan a Yesu chiine a kōōōōōō jie. ³³ Ba chiin ban ti tān a jie ban bōōōōōō Julaa, be le ba kpa āōōōōōō jaa a wš daa ju, ka a nibebe ayi bala ka a āōōōōōō be a Yesu nōōōōōō jie, tiche ka a āōōōōōō mi be a wš gōōōōōō jie. ³⁴ Be le a Yesu 'yer, "N Sāa, vē kš ba, baa bōōōō a le ban ure ε." Gbām le ba gba na ba pōōn a wš fuusi.

³⁵ Ka a nibe ara kaara wš, ka a juu nibe nibebe ara kperē wš na ba 'yere, "Wš ma faan bamune, vē a wš faa a wš māe ala i 'lo le i a Ni-iraa 'lo a Nāanmūn na ir."

³⁶ Ka a sojasi mi wa ure wš laara, na ba de a dāmiir kš wš. ³⁷ Ti na ba 'yere, "Ala i fōō le i a juu nibe nāa, faa a fš māe." ³⁸ Ba seb sebie mar be a wš ju pō ka a 'yer, "Nyāna le i a juu nibe nāa".

³⁹ A nibebe bala ban lōō kpan wš, āōōōōōō wšn 'yere, "A ba i fōō le i a Ni-iraa ε? Faa a fš māe ti mi faa sl."

⁴⁰ Tiche ka a wš tōōōō 'lo gōōōō wš 'yere, "Faa joro Nāanmūn dābāe ε, an i a kūu 'lo le fš mi kpire. ⁴¹ Sun gefōō seen si naa, si nyen a le na see sun maal, tiche a daba nyā 'lo ba maal dēer jaa ε." ⁴² Ti pāa 'yer kš a

Yesu, "Tier tō ma fōō wa kpe a fu nāalōōōō pō." ⁴³ Ka a Yesu 'yer, "Yelmāe le n 'yere kōōōō fš, duna maa ni fōō le a Nāanmūn tēvula pō."

⁴⁴ A mōōōōōō dōō gbōōōō a garju sāōōōōōō tiche ka a chāa i jaa gbēb, ka a mōōōōōō wa ti vir. ⁴⁵ A mōōōōōō ba le chaar go ε, ka a fōōōō 'lo ban lū var a Nāanmūn puorfo yir die pō 'mar ayi. ⁴⁶ Be le a Yesu tān kōōōōōō jaa 'yer, "N Sāa, fš nūu pō le n de a n sē 'yōō." Wšn wa 'yer a nōōōōōō baar, ti vōōōō a wš vōōōō baaraa. ⁴⁷ A sojasi nōōōōōō na nye a le na i wš dān Nāanmūn ti 'yer, "Sire jaa a daba nyā un nitor."

⁴⁸ Ka a nibe ba jaa na lōōōō taa a be nyen a le na i ka ba lueb pōōōōōō, na ba waala kulo. ⁴⁹ Tiche a wš nōōōōōōōō pōōōō a pōōōō bala na tu wš yi a Galilee ara tēer ti kaara a le na ure.

⁵⁰ Daba āōōōō mi ben be ban bōōōōōō Josefō, wš pōō naa a nibebe pō, na wš i nōōōō ni nitor. ⁵¹ Wš tōō naa a le ban 'yer ni a le ban ure. Wš yi naa a Judiya paal pō tēe ban bōōōōōō Arimatya, wš mi dōōōōōō chele a Nāanmūn nāalōōōō.

⁵² 'Lo le chen a Pilate sē ti sōōōō a Yesu āgān ika wš ūu.

⁵³ Na wš pāa yōō a kūu suun ti vil wš a fōōōōōō pōōōō ti ūu wš a yaa ban chi kōōōō pō, ban ba ūu nure sere ε. ⁵⁴ A daar 'lōōōō le ba mi chōōōōōō ka a Pēnfō Bōōōō na piel. ⁵⁵ A pōōōō bala ni a Yesu na 'mataa yi a Galilee wa, ba tu naa a Josefō ti nye a yaa ni a le ban ūu a Yesu. ⁵⁶ Ti na ba pāa lueb kul ti chōōōō a tāi ni a kānyūu vula na ti fō a Yesu āgān, tiche a Pēnfō Bōōōō jūu, baa dam ε, ba pēn naa a le a Mosesi Nēe na 'yer.

24 A Pēnfō Bōōōō divle bio bibio, a pōōōō den a kānyūur vula ala ban chōōōōōō chiin a be a yaa par.

² Ba ti nyen ka a kōōōō bil yi a yaa nēe pō. ³ Ka ba kpe tiche baa nye a Yesu āgān ε. ⁴ A ba ara bēne a le nē ka a dōōōō ayi wa dūu ba ka a ba bōōōōōō pel saa nyurfo kaar. ⁵ Ka a dābāe kpe a pōōōō, ka ba kpa kpa jur a tēe, tiche ka a dōōōō sōōōō ba, "Bo so ka yi bōōōōōō a vōō a kūuōō pō?" ⁶ Waa be ka ε. Wš ir naa. Yi tier a le wšn 'yer kš yi a sōō 'lo wšn be a yi sē, be a Galilee. ⁷ 'Ban nyōōōō naa a maa Nlsaal Bie 'yōō a nibebe nuur pō, ka ba kš ma a daa ju, tiche a ber ata daar, ka n le ir i vōō." ⁸ Be le ba pāa tier tō a wš 'yerbie.

⁹ Ban wa yi a yaa par kul, ba ti man a anyāna kš a Pie Ni Bōōōōōō ni nure jaa. ¹⁰ Mēer na yi Magdala, ni Joana ni a Jemesi ma Mēer ni a bamune na pōōōō ba le man a anyāna kš a nōōōōōō. ¹¹ Tiche baa sōō de a pōōōō 'yer ε, bojūu a ba 'yer nyentāan jire. ¹² An be a le ka Pita vaa ir jo chen a yaa par, na wš ti guun muul kaa na wš nye a fōōōō na for gā wš yō, ka wš lueb yi ti bēne a le na i.

¹³ A daar 'lōōōō a wš poturbo ayi chiine naa a tēbile āōōōō ban bōōōōōō Emayusi na ba jāan a Jerusalem ε. ¹⁴ Ka ba pāa 'yere kōōōō taa a le jaa na i. ¹⁵ A le ban 'yere na ba mana a anyāna kōōōō taa, ka a Yesu māe wa pōōōō ba a ba 'mataa chiine. ¹⁶ Tiche ka a lu ba a baa bōōōō wš ε. ¹⁷ Ka wš sōōōō ba, "Bo le yi chiine mana kōōōō taa a le mōō?" Ka a nibaal kpe ba a ba tēe ara. ¹⁸ Ka ba āōōōō yuor na di

† A gāma amine pō baa 'yōō a pōōōō pie ni ayopōi ε ika, ¹⁷ Bala wa dire a Gōl Bar Difō yuon jaa a Pilate ma ir nure a pōōōō die pō kš ba.

Kileopasi sɔɔr wɔ, “Fõɔ tɛɛ lɛ ɪ sãan be a Jerusalem na faa bõɔ lɛ na ɪ a be a ber ayi anyãna ɛ?”

¹⁹ A wɔ sɔɔr, “Bo yelee?” Ka ba 'yer, “A Yesu na yi a Najareti, Nãanmun 'ye'yerɛ lɛ wɔ ɪ, ka a wɔ 'yer ni a wɔ maalfɔ kpɛmɛ a Nãanmun ni a nɪbe niem. ²⁰ A bɔɔrlo nɪberɛ ni a si nɪberɛ nyɔɔ wɔn tur ɪka ba kɔ, ka ba kpa wɔ a daa ju. ²¹ Tɪche 'lɔ lɛ sin mi tɪɛɛ ɪka wɔn faan a Isral nɪbe. A ala na ɪ dɛɛr jaa ni nyã, ber ata ni nyã a lɛ na ɪ. ²² A si ɔɔɔ bamune lɛ wa 'maa si nɛɛ, a bibio nyã-na lɛ ba chen a yaa par, ²³ tɪche baa ti nyɛ a wɔ ãgãn ɛ. Na ba wa 'yer kɔ si ɪka ba nyen malakasɪ ka ba 'yer ɪka wɔ ir ɪ vɔr. ²⁴ Ka a si taaba bamune pãa mi chen a yaa par ti nyɛ ka ɪ a lɛ nɛ a ɔɔɔ na 'yer lɛ, tɪche a 'lɔ mãɛ baa nyɛ wɔ ɛ.”

²⁵ Ka wɔ 'yer kɔ ba, “Njmine lɛ yi faa tɪɛr lɛ, na yaa tõɔ tɪɛr tɔ na yi ɔɔɔ de a lɛ a Nãanmun 'ye'yerbe na 'yer ɛ? ²⁶ A ba ɪ a Nɪ-iraa na din a dɔɔɔɛ anyãna ti na wɔ pãa kpe a wɔ tur ɔɔ ɛ?” ²⁷ Wɔ piel naa Mosesi ni a lɛ a Nãanmun 'ye'yerbe ba jaa, na wɔ pãa wiil ba a par a lɛ a Nãanmun gãn na 'yer a wɔ mãɛ 'yer.

²⁸ A lɛ ban wa tara a tɛɛ 'lɔ ɔɔɔ ban chiine, a Yesu po naa fɪka tɛɛr wɔn chiine. ²⁹ Tɪche ka ba sɔɔr wɔ yãayãabile 'yerɛ, “Lɪɛb kpe wa gã a si sɛ, bojũu mɔtõɔ 'mɔr baar.” Ka wɔ lɪɛb kpe na gã a ba sɛ. ³⁰ Be lɛ a ba ti 'mataa jãne a bõdiir par na di, ka wɔ de a paanõɔ na puor Nãanmun yãan, ti piel njmara põnõ ba. ³¹ Ka a ba nɪbie pãa yuo, ka ba bõɔn ɪka a Yesu lɛ, ti wɔ bɔɔr a ba niem. ³² Ka ba 'yerɛ kɔɔ taa, “Ala lɛ so wɔn 'yerɛ ni si a sɔɔr ɔɔ ka a nõɔ kpe si a lɛ, wɔn wiil si a lɛ na seb a Nãanmun gãn ɔɔ.” ³³ Be lɛ ba vaa ir fɔɔ jaa lɪɛb chen a Jerusalem ti nyɛ a Pie Nɪ Bõ'yen ni a Yesu poturbo bamune na lõɔ taa. ³⁴ Na ba 'yer kɔ ba, “Sɪɛ jaa lɛ a si Soro ir ɪ vɔr, na wɔ ir a wɔ mãɛ wiil a Simon.” ³⁵ A ba

ayi bala pãa man a lɛ na ɪ a sɔɔr ɔɔ ni a lɛ ban de bõɔn ɪka a Yesu lɛ wɔn wa njma a paanõɔ.

³⁶ A anyãna ban chene 'yerɛ ka a Yesu mãɛ wa ara a ba sɛ ti 'yer kɔ ba, “Nyã'maar wɔ be a yi sɛ.” ³⁷ Ka a dãbãɛ kpe ba a ba mii a lɛ a gbe gbe, tɪɛr ɪka kpĩn lɛ ba nyɛ. ³⁸ A wɔ sɔɔr ba, “Bo lɛ so ka a dãbãɛ kpe yi a lɛ, a ni bo lɛ so ka yi baala a lɛ? ³⁹ Yi kaa nyɛ a n nuur ni a gbeɛ, maa mãɛ lɛ, yi sur ma kaa, kpĩn ba lɛ ɛ. Kpĩn maa tara ãgãn nõn ni kɔɔr nɪtãa lɛ yin nyɛ ma in tara ɛ.” ⁴⁰ Wɔn 'yer a nɪtõ baar, wɔ wiil ban a wɔ nuur ni a wɔ gbeɛ. ⁴¹ Tɪche baa chene ɔɔɔ de sɛɛɛ ɛ, nõɔ kpe ba naa ka a nɛɛr 'maa ba, ka wɔ sɔɔr ba, “Yaa tara bon na kɔ ma ka n di ɛ?” ⁴² Be lɛ ba kɔ wɔ jãnmaa ban wõ, ⁴³ ka wɔ 'wɔb be a ba niem.

⁴⁴ Wɔ pãa 'yer kɔ ba, “A anyãna lɛ n 'yerɛ kɔɔr yi in dõɔ chene be a yi sɛ. Yele a jaa na seb a Mosesi nɛɛ ɔɔ, ni a ala na seb a Nãanmun 'ye'yerbe gãn ɔɔ, ni a yiel gãn ɔɔ, a n jũu na ɪ naa lɛ.” ⁴⁵ Be lɛ wɔ pãa yuo a ba tɪɛr ka ba tõɔ bõɔ a Nãanmun 'yer ala na seb a wɔ gãn ɔɔ, a Nɪ-iraa na din dɔɔɔɛ na wɔ kpi na wɔ lɛ ir ɪ vɔr a ber ata daar. ⁴⁷ Ban den a wɔ yuor mɔɔl kɔ nɪbɔɔr ba jaa, ka ãsɔɔ jaa wa lɪɛb a wɔ tɪɛr, Nãanmun na vɛ naa a wɔ yeldɛɛr bar, Jerusalem lɛ an piel. ⁴⁸ Yin lɛ ɪ a anyãna dãasɛ dɛme. ⁴⁹ A maa na ti tõ naa a 'lɔ a n Sãa na tir a nɛɛ kɔ yi, tɪche yi chene jãne a Jerusalem, ka a kpɛɔ 'lɔ wa yi a saaju wa ɔɔɔ yi.”

⁵⁰ Wɔ tara ban yin ti gbɔɔr ni a Betani na wɔ tur a nuur saaju sɔɔr Nãanmun 'yõɔ ba. ⁵¹ A lɛ wɔn sɔɔr a Nãanmun kɔ ba, wɔ bar ba naa ka Nãanmun 'mɔɔ wɔ don be a saaju. ⁵² A ba pãa gbɔɔr dumo puor wɔ ti lɪɛb pɔpɛl kul a Jerusalem. ⁵³ Bɪbir jaa lɛ ba ma chen be a Nãanmun puorfɔ yir ti dãna a Nãanmun.

חכנ

1 A pielfo daar a 'lo ban bsoch a 'Yer ben be, ka a 'Yer be a Nāanmun sē, ka a 'Yer u Nāanmun. 2 Wō dōw be a Nāanmun sē a pielfo daar. 3 A 'Yer nyā le Nāanmun maal bomo a jaa. Bon jaa ba maal ka a ba tu a 'Yer nyā pō ē. 4 A wō pō le nyevor be, a wō nyevor nyā le kōw bomo a jaa chāa. 5 A chāa nyā le chaara a libe pō, ka libe ba tōw wō kpīn ē.

6 Nāanmun tōn daba na di Joch. 7 'Lo le wa di a dāaste na wō 'yer a chāa nyā 'yer, ka a nure jaa na tu a wō sē sōw de a chāa. 8 Joch ba u a chāa ē, ti wō wa naa uka wō wa 'yer a chāa 'yer. 9 A yelmāe chāa nyā le chaara 'yōwō nure jaa na waara a wer pō.

10 A 'yer dōw be a wer pō, ka a Nāanmun gba maal a wer tu a wō 'yōw, tiche āsōw jaa ba bōw wō ē. 11 Wō wa naa a wō māe paal pō, tiche a wō māe nibe ba de wō ē. 12 Tiche nibe bamune de wō naa, na ba sōw de a wō yuor, ka wō kō ba sōr ka ba u Nāanmun bibiir. 13 Baa u Nāanmun bibiir nure dōwō kaar ē, bu nure bōwō pō ē, tiche Nāanmun māe le maal ba a wō bibiir.

14 A 'yer wa u naa nure na wō jāne a si sē. Si nye naa a wō tur, a tur nyā na u a Sāa Bidabō'yen tē. 'Lo le yi a Sāa sē wa, na wō tara wāefō nū yelmāe.

15 Joch 'yer a wō 'yer, na wō tāna 'yere, "Nyā le n 'yer yi uka wōn wa naa, 'lo na be a n puor waara gar ma naa, bojūu wō dōw be be ti ba wa dōw ma." 16 A wāefō sē wō naa, ka a wō maal vūla sōr si jaa bō'yen 'yen dōwō taa waara a si sē. 17 Bojūu, Mosesu le dōw waan a nē, tiche Yesu Kūrisito mī le waan a wāefō nū yelmāe. 18 Nūbō'yen jaa ba nye Nāanmun ē, tiche a Bidabō'yen tē 'lo na be a Sāa lōboor le wiil si a le Nāanmun na be.

19 A nibe na be a Jerusalem tōn a Juu nibe bōwōrlobo nū a Juu nibe puorfo jie sōsōnbōwō ka ba ti sōr Joch, nūbuor le wō u, 20 Ka a Joch 'yer ba, "N ba u a Nāanmun Nū-iraa 'lo wōn tō uka wō wa faa a wō nibe ē."

21 Ka ba le sōr wō uka 'lo le u a Elaija bu? Ka wō 'yer, "N ba u wō ē." Ka ba le sōr wō ka 'lo le a Nāanmun 'ye'yere wō? Ka wō uka, "Kai."

22 Ka ba sōr wō, "Ti an le fō pāa u? A sun ti 'yer kō a bala na tō si, 'yer si a nure 'lo fōn u."

23 Joch den a le a Isaiya na dōw seb na wō 'yer, "Maa le a kōw 'lo na tāna a dālpōw pō, uka yi chōw a Soro sōr." *(Isaiya 40:3)*

24 A Faraseemune tōn nibe bamune a Joch sē. 25 Ba wa sōr wō naa, "Ala u fōw baa u a Nāanmun Nū-iraa ē, bu a

Elaija ē, bu a Nāanmun 'ye'yere āsōw ē, ηmune a fō suoro a nibe a Nāanmun kōw?"

26 Be le a Joch 'yer ba, "Maa den kōw suoro nū a nibe, tiche nure kōw ben a yi pō, yūn ba bōw ē. 27 An u maa le de nie wa gba, n ba sē uka n for a wō nafōwō mibe gba ē."

28 Joch be naa a mōtōw puorfo jie suoro a nibe a Nāanmun kōw, a Jordan man gōwō na be a Betanu, be le wō 'yer a 'yer anyāna.

29 Wer na wa chaar, Joch nyen a Yesu na tor wō waara ka wō 'yer, "Nye a Nāanmun Peraabile, 'lo le na de a wer nibe yeldebē bar. 30 Wō u naa a 'lo u 'yer uka, 'nure āsōw na wa naa, wō gar ma naa, bojūu 'lo dōw be be ti ba wa dōw ma.' 31 Maa ba bōw a nūnyne wōn u ē, ti naa wa suoro yi nū kōw ka bala jaa na be a Isral na nye wō."

32 A Joch dāaste nū nyā, "N ben be nye a Nāanmun Sē na yi saaju fika ηmam, wa 'mar wō, ka a Sē be a wō 'yōw. 33 N ba dōw bōw a nūnyne wōn u ē. A 'lo na tō ma uka n wa suoro a nibe a Nāanmun kōw 'yer kō ma, 'A nure 'lo 'yōw fōn wa nye a Sē na suu wa 'mar na waa yi ē, 'lo le na suoro a nibe nū a Sē.' 34 N nyen a anyā na u, 'yere kōw yi uka 'lo le a Nāanmun Bidabō'yen."

35 A wer na chaar go, Joch ara na a be nū a wō poturbo ayi. 36 Be le wō nye Yesu na tala, ka wō 'yer, "Yi nye a Nāanmun Peraabile."

37 A Joch poturbo ayi bala na wō a le wōn 'yer, ka ba turo a Yesu chiine. 38 Yesu na wa leb nye ba, wō sōr ba naa, "Bo yi bōwō?" Ka ba 'yer, "Wiwile nyne fō kure?"

39 Ka a Yesu 'yer, "Yi wa bōw a jie." Ba jāne naa a wō sē, bojūu mōtōw bal baar a daar 'lōnō.

40 A nibe ayi bala na wō a le Joch na 'yer ka ba turo a Yesu, āsōw le Andiru na u a Simon Pita yēbe. 41 Le a Andiru na de nie u le, wō kō naa a wō yēbe Simon 'yer wō, "Si nyen a Nū-iraa 'lo na wa faa a wō nibe ban bōwō a Kūrisito." 42 Andiru tara naa a yēbe waan a Yesu sē. Yesu na wa nye wō, ka wō 'yer, "Joch bidaba Simon, ban bōwō fō naa Sīfasu." A wō par le Pita.

43 A ber anaar daar, Yesu chiine naa a Galilee, be le wō nye Filip na wō bōwō wō uka wō wa turo wō.

44 A Filip yin Betsaida, Andiru nū Pita tē. 45 Filip mū chen ti nye Nataniel 'yer kō wō, "Si nyen a 'lo a Mosesu nū a Nāanmun 'ye'yere na seb a wō yele, 'lo le u a Yesu na yi a Najaretu, Josefō bidaba."

46 Be le a Nataniel sōr wō, "Yelsō na tōw yi a Najaretu tē wō?" Ka a Filip 'yer, "Wa kaa."

⁴⁷ Yesu na wa nye a Natanuel na tor wɔ waara, wɔ 'yer naa, "Yi nye a si sãakpã Isral yɔɔ na ba tara belfɔ ε."

⁴⁸ Ka a Natanuel sɔsɔ a Yesu, "Nɔmɛ fɔ ure wa bɔɔ ma?" Ka a Yesu 'yer, "Filip na wa bɔɔ fɔ, ka n nye fɔ naa a kɔkɔ tɛ pɪlem."

⁴⁹ Be le a Natanuel 'yer, "Wiwile, fɔ un Nãanɔmun Bie ni a Isral Nãa."

⁵⁰ Ka a Yesu 'yer sɔɔ wɔ, "Fɔ sɔɔ ma naa, bojũ un 'yer lka n nye fɔ naa a kɔkɔ tɛ pɪlem ɔ? Fɔn nyen yelbere ka a gar le. ⁵¹ Na wɔ 'yer, sɪre jaa le n 'yere kɔɔ fɔ lka fɔn nyen saaju na yuo ka a Nãanɔmun malakasi suro ti duoro a maa Nɪsaal Bie 'yɔɔ."

2 A ber a nyã puor, Yesu ma Mɛer be naa a pɔɔ ban kulo a tɛe na be a Galilee paal pɔ, ka ba bɔɔ Keena. ² Ba bɔɔ Yesu ni a wɔ poturbo ka ba mi be be a pɔɔ kulfɔ jie. ³ A dãa na wa baar, Mɛer 'yer kɔ Yesu, "A nɔbe dãa baar naa."

⁴ Ka a Yesu 'yer, "N ma, n sɔɔ ba ta ε, ta wiil ma a le un na l ε."

⁵ Mɛer lɛb 'yer kɔ a tɔtɔnbɔ, "Yi l le jaa a Yesu na wa 'yer lka yi l."

⁶ Kɔsɪe dɔsɔ ayɔɔb ben be, be le a nɔbe ma ɔɔ a kɔɔ pɛε a ba mãε le a ba puorfɔ na lka ba l. Yoi anaar bu anũu le ma sɛε ãsɔɔ jaa.

⁷ Yesu 'yer a tɔtɔnbɔ lka ba ɔɔ kɔɔ sɛε a dɔsɔ.

⁸ An wa sɛε ka wɔ 'yer kɔ ba, "Yi pãa ɔɔ a kɔɔ amɛne kɔ a nɪkpɛε 'lɔ na kaara a pɔɔ paalaa yele." Ka a tɔtɔnbɔ l a le a Yesu na 'yer ba. ⁹ Ka a nɪkpɛε 'lɔ na wa nyũ a kɔɔ ala na lɛb l dãa, waa bɔɔ a jie a dãa na yi ε. A tɔtɔnbɔ 'lɔ bɔɔ naa. Be le wɔ bɔɔ a pɔɔ paalaa sɪre yin chɛchɛε, ¹⁰ na wɔ 'yer, "Nɔbe ma den nie waan a dãnɔɔ, bala wa nyũ tu baar, ka ba pãa waan a ala na ba bɔɔ nɔmɔ ε. Tɪche fɔɔ 'lɔ bin a dãnɔɔ bar wa ta a baaraa."

¹¹ A ne'maa yele nyã le de nie Yesu na l a Keena na be a Galilee paal pɔ. Be le Yesu wiil a wɔ tuur, ka a wɔ poturbo sɔɔ de wɔ.

¹² A nyã puor, 'lɔ naa ma ni a wɔ yebil naa poturbo 'mantaa chen Kapenahum lka ba ti jɛ bãlãa.

¹³ A kɔ le kor ε, ka a Juu nɔbe Gɔl Bar Difɔ ta, Yesu don a Jerusalem. ¹⁴ Be le wɔ ti nye nɔbe na daara niin, piir ni papar, a Juu nɔbe puorfɔ yir bechaar pɔ. Wɔ nyen bamɛne mi na jɛn tɛebɔlsɪ tɛεε libie. ¹⁵ Wɔ den miir maal kpaara diin ba bar a puorfɔ yir bechaar pɔ, ni a ba piir ni a niin. Wɔ tɛe naa a libitɛrbe tɛebɔlsɪ lɔb ka a libie yɛyɛl. ¹⁶ Yesu 'yer kɔ a bala na daara a papar, "Yi yin a papar a ka, na yi ta maal ma a Sãa yir daa difɔ jie ε."

¹⁷ Ka a poturbo pãa tɪer tɔ le a Nãanɔmun gãn na 'yer, "Le un nɔ a fɔ yir 'moro man fɪka bũu."

(Yiel Gãn 69:9)

¹⁸ A Juu nɔbere pãa sɔsɔ a Yesu, "Jãne buor le fɔn maal wiil si ka a l fɔ tara na sɔr fɔn maal a le?"

¹⁹ Ka Yesu 'yer, "Yi nɔmer a puorfɔ yir nyãna, ti ka n de ber ata men wɔ go."

²⁰ Ka a nɔbere 'yer, "Yuom lɪjaayi ni ayɔɔb le ba de men a puorfɔ yir nyã, nɔmɛ fɔɔ na l de ber ata tɛε men wɔ?" ²¹ Tɪche a puorfɔ yir nyã a Yesu na 'yere, l naa a wɔ ãgãn le wɔ 'yere. ²² Yesu na wa ir a kũu pɔ, ka a wɔ poturbo tɪer yuo a le wɔn 'yer, na ba pãa sɔɔ de le a Nãanɔmun gãn na 'yer ni le mi a Yesu na 'yer.

²³ A be a Jerusalem a Gɔl Bar Difɔ na wa ta, nɔɔɔ sɔɔ de a wɔ yuor, bojũ ba nyen a ne'maa tɔmɔ wɔn tɔ. ²⁴ Tɪche Yesu na bɔɔ nɪre jaa tɪer, waa sɔɔ de wɔ mãε kɔ ba ε. ²⁵ A ba l nɪre le na 'yer wɔ le nɔbe na be ε, bojũu wɔ bɔɔn nɪre jaa tɪer.

3 Daba dɔɔ be be a Faraseemɛne pɔ, ka a wɔ yuor di Nikodimasɪ, wɔ mi l naa a Juu nɔbe nɔdiere ãsɔɔ. ² Wɔ dɔɔ chen a Yesu sɛ tãsɔɔ na wɔ ti 'yer, "Wiwile, si bɔɔn naa lka Nãanɔmun le tɔ fɔ lka, fɔ wa wiil si. Fɔ kɔ naa tɔɔ a ne'maa tɔmɔ anyãna tɔ ε, ka Nãanɔmun ba be a fɔ sɛ ε."

³ Ka a Yesu haa 'yer, "Yelmãε le n 'yere kɔɔ fɔ, fɔɔ ba nye dɔɔ paalaa ε, fɔ kɔ tɔɔ kɔε a Nãanɔmun nãalɔɔ pɔ ε."

⁴ A Nikodimasɪ sɔsɔ wɔ, "Nɔmɛ le ban le l dɔɔ nɪkora-gbɛε ayi? Wɔ kɔ le tɔɔ kɔε a wɔ ma pɔɔ pɔ ka wɔ le bɔɔ dɔɔ wɔ go ε."

⁵ Ka a Yesu 'yer, "Yelmãε le n 'yere kɔɔ fɔ, fɔɔ na kɔε a Nãanɔmun nãalɔɔ pɔ, ka baa dɔɔ wɔ ni a kɔɔ ni a Sɪε ε. ⁶ A 'lɔ a nɪre na dɔɔ l naa nɪre bie, Nãanɔmun Sɪε mi le na tɔɔ nɪre lɛb ka wɔ l Nãanɔmun bie. ⁷ Ta l a neε 'maa fɔ un 'yer lka a sɛε naa ka ba dɔɔfɔ dɔɔ paalaa ε.

⁸ Nãanɔmun Sɪε tɛε le tɪre a nyevɔr paalaa. A Sɪε kaar naa sesebe na furo chiine jie 'lɔ wɔn bɔɔɔ, fɔn tɔɔn wɔ a dɔɔn, tɪche fɔ kɔ tɔɔ bɔɔ a jie wɔn yi ε, bu a jie wɔn chiine ε."

⁹ Ka a Nikodimasɪ sɔsɔ wɔ, "Nɔmɛ an l wa l a le?"

¹⁰ Ka a Yesu haa 'yer, "Nɔmɛ fɔ l a Isral nɔbe wiwile ti ba bɔɔ a anyãna ε? ¹¹ Yelmãε le n 'yere kɔɔ fɔ, si 'yere naa ala sɪn bɔɔ, na si di a ala sɪn 'yere dãasɪε, tɪche yi ãsɔɔ jaa ba de a le sɪn 'yer ε. ¹² Ala l yaa sɔɔ de a wer nyã bonsɪ 'yer ε, nɔmɛ yɪn ure wa sɔɔ de ala l, n 'yer naa saaju bonsɪ 'yer? ¹³ Nɪre ba do saaju jaa ε, ka a Nɪsaal Bie na yi a be wa tɛε ba le ε. ¹⁴ A Nɪsaal Bie na 'mɔɔ saaju nɪtãa le a Mosesɪ na maal a kur jɪε 'mɔɔ a mɔɔɔ pɔ. ¹⁵ Ka nɪre 'lɔ jaa na pãa sɔɔ de a Nɪsaal Bie na tara na nyevɔr 'lɔ na ba tara baarfɔ ε, Nãanɔmun sɛ.

¹⁶ "Nãanɔmun nɔ naa a nɔbe na be ka a wer pɔ kɔɔ jaa, na wɔ de a wɔ Bidabɔ'yen tɛε kɔ si, nɪre jaa wa sɔɔ de wɔ, wɔ kɔ wɛ ε, ti tara a nyevɔr 'lɔ na ba tara baarfɔ ε, Nãanɔmun sɛ. ¹⁷ Bojũu, Nãanɔmun ba tɔ a wɔ Bidabɔ'yen nyã a wer pɔ lka wɔ wa sɔɔ a nɔbe ε, tɪche wɔ wa naa lka wɔ wa faa ba. ¹⁸ Nɪre 'lɔ jaa na wa sɔɔ de a Nãanɔmun Bidabɔ'yen nyã, wɔ kɔ sɔɔ wɔ ε, tɪche nɪre 'lɔ jaa na ba wa sɔɔ de wɔ ε, wɔn sɔɔ wɔn bar, bojũu waa sɔɔ de a Nãanɔmun Bidabɔ'yen tɛε nyã yuor ε. ¹⁹ A baaraa ni nyã, chãa wan ka a wer pɔ, tɪche a nɔbe nɔn libe gar a chãa, bojũu a ba maalfɔ un bier. ²⁰ A nɔbe

bala na ure a bier 'laar chãa, ba kō sck yi chãa pck ε, bojūu a chãa na wiil naa a le ban be. ²¹ Tiche āsck jaa na be be ni yelmãe ma wan chãa pck, bojūu ba bck naa lka a ba taaba ba bck lka Nāanmun le maala a le ban maala."

²² A nyã puor, Yesu ni a wš poturbo 'mantaa chen Judiya be le wš jēn ba bālãa, na wš suoro nibe a Nāanmun kō. ²³ Jck mi dck suoro a nibe a Nāanmun kō be a Aion, a be ba jãa naa Salim ε, bojūu kō dck be be jck. Nibe dck chiine a wš sē ka wš suoro ba a Nāanmun kō. ²⁴ Baa na nyck a jck pck sere ε. ²⁵ Jck poturbo bamine ni a juu nure āsck chire ni taa ni a āgān pēfō yele. ²⁶ Ba chen a jck sē ti 'yer, "Wiwile, fō 'yer a daba 'l sē fōn dck be a Jordan man gck. Wš suoro na nibe a Nāanmun kō ka nure jaa chiine a wš sē."

²⁷ Ka jck haa 'yer, "Nure jaa kō tck i bon jaa ε, ka Nāanmun na be a saaju baa sck ε. ²⁸ Yun mãe chene na tier a ηmune in dck 'yer yi lka n ba i a Ni-iraa ε. Tiche wš tō ma naa ka n de a wš nie. ²⁹ A 'l na kulo a pck, 'l le i a pck sck. A wš bibiele pck ma pel naa wš ara a be wōnō a pck sck kck. Ala le so ka a n pck mi pel. ³⁰ A sē naa lka Yesu wš do, tiche ka maa suu.

³¹ "Nāanmun Bie nyã le yi a saaju, 'l le gar ba jaa, nure na yi ka a tēe un a tēe tck na wš ma 'yere a tēe bomo 'yer. A 'l na yi a saaju wa gar a bomo a jaa. ³² Wš ma 'yer naa a le wš nye ni a le wš wō ti āsck jaa maa sck de wš ε. ³³ Nure 'l jaa na wa sck de, a wiil naa lka Nāanmun i naa yelmãe sck. ³⁴ Bojūu, Nāanmun tō naa a wš Bie ka wš wa 'yer a wš 'yer. Nāanmun vē naa ka a wš Sre sē wš. ³⁵ A Sãa nō naa Bie na wš de yele a jaa 'yck a wš nūu pck. ³⁶ Nure jaa na sck de a Bie tara na nyevor 'l na ba tara baarfō ε, Nāanmun sē, tiche nure 'l na tck wš, ba tara a nyevor nyã ε, ti Nāanmun suur be a wš sē."

4 Yesu bck naa lka a Faraseemine wō naa wš nyere nibe suoro ba a Nāanmun kō, ka a bala na turo wš gar a bala na turo a jck. ² Tiche Yesu poturbo le dck suoro a nibe a Nāanmun kō, a ba i Yesu mãe le ε. ³ Yesu bar naa Judiya ti lēb chiine a Galilee go.

⁴ Ka a i Samariya le a sē lka wš tu. ⁵ A sck 'l wš tu ti yi naa a Saika tēe pck, na wš gbōr a wer 'l a Jekob na dck de kō a wš bidaba Josefō a kōr jaa. ⁶ A l-ck a Jekob na dck tuu chene na be be, ka a Yesu jē gbōr a l-ck bojūu wš chen bal. Mōtōtuo sck le. ⁷ Ka a Samariya pck suu a l-ck pck kō sck jie. Ka a Yesu sck wš, "Pck yãayãable, ck a kō kō ma ka n nyū." ⁸ A Yesu poturbo mi kēn a tēe pck lka ba ti da bōdiir.

⁹ Ka a Samariya pck 'yer, "Fō juu nure, maa mi Samariya pck, taa i ηmune ka fō lka n kō fō kō ka fō nyū," sck ni juu nibe na ba mck taa būu ε?

¹⁰ A Yesu 'yer wš, "Faa bck a bon a Nāanmun na bck lka wš kō fō ε. Faa mi bck a nure 'l na sck fō a kō

lka wš nyū ε, fō ta bck, fōn taa sck man a kō 'l na kō nyevor."

¹¹ A pck 'yer, "Nlckē, faa tara bō-cknaa ε, ka a l-ck mi yulō, nyune le fōn nye a kō ala na kō a nyevor?"

¹² A si sãakpã Jekob le tuu a l-ck nyãna kō si, ka wš yck ni a wš dōn nyuro. Fō berma gar a Jekob bu?"

¹³ Ka Yesu 'yer, "Lsck jaa na nyū a kō nyãna, kōnyūr na kpe wōn go. ¹⁴ Tiche āsck jaa na nyū a kō ala in na kō wš, kōnyūr kō le kpe wš go ε. A kō ala in na kō wš kaara kōbulaa na yire, naa kō nyevor na ba tara baarfō ε."

¹⁵ Ka a pck 'yer, "Nlckē yãayãable, kō ma a kō ala ka n nyū, ka a kōnyūr ta le nyck ma ka n suu a l-ck nyã pck go ε."

¹⁶ A Yesu 'yer wš, "Kul ti tara a fō sre waan."

¹⁷ Ka a pck 'yer, "N ma tara sre ε." A Yesu 'yer, "Yelmãe fō 'yer lka faa tara sre ε. ¹⁸ Fō dck kul sibe anūu, ti a daba 'l sē fōn be a pōpānyã ba i a fō sre ε."

¹⁹ Ka a pck 'yer, "Nlckē n nye naa a fō i Nāanmun 'ye'yere. ²⁰ A si sãakpãmune, a tck nyã ju le ba ma do ti puor a Nāanmun tiche a yck juu nibe 'yer lka Jerusalem tēe le i a puorfō jie."

²¹ Ka a Yesu 'yer kō wš, "Pck sck de ma, sck waara an kō i a tck nyã ju bu Jerusalem yck do ti puor a Sãa Nāanmun go ε. ²² A yck Samariya nibe ba bck a 'l yck puoro ε, a sck juu nibe bck naa a Nāanmun 'l sck puoro. Bojūu a si jie le Nāanmun na tu faa nibe. ²³ Tiche a sck waara, wš gck ta baar, a bala na puoro a Nāanmun sre jaa, a sre na wiil ba naa ka ba puor a Sãa Nāanmun ni yelmãe. Ba nyãna puorfō le a Sãa Nāanmun bck. ²⁴ Nāanmun in sre, bala na puoro wš a sre pck wš wiil ba naa ka ba puor wš ni yelmãe pck."

²⁵ Ka a pck 'yer, "N bck naa lka a Ni-iraa na wa naa, a 'l sck na bck a Krlscto. 'L wa wa, wš wiil si naa yele a jaa par."

²⁶ Ka a Yesu 'yer kō a pck, "Maa le a nure 'l ni fō na 'yere a pōpānyã."

²⁷ Ka a i a poturbo mi tck ta nye wš 'yere ni a pck ka a neer 'maa ba. Tiche ba āsck jaa ba 'la sck wš bo le wš bck bu bãa 'yck le wš 'yere ni a pck ε.

²⁸ A jie le a pck bar a yck ti jo kul a tēe pck ti 'yer kō a nibe, ²⁹ "Yi wa nye daba na 'yer ma ala a jaa n na dck maal. Kaa 'l le i a Ni-iraa naa 'l bu?" ³⁰ Nure jaa na be a tēe pck yin chen na ti kaa a Yesu.

³¹ An wa ure a le ka a poturbo sck a Yesu. "Wiwile yãayãable, di bōdiir."

³² Tiche ka a Yesu 'yer kō ba, "N tara na bōdiir yck ba bck a yele ε."

³³ Ka wš poturbo piel sck taa, "Nure kō le tck waan bon kō wa kō wš ka wš di bu?"

³⁴ A Yesu 'yer, "N bōdiir le ka n i a le Nāanmun na bck, 'l le tō ma, ka n baar a tōmō 'l wš kō ma lka n tō. ³⁵ Yun 'l 'yer naa lka a chen ηmersi anaar ka a ηmab ta, maa 'yer kō yi lka, yi kaa yck nyen a por bon-

si na mōw sēe ηmab. ³⁶ Pōpāanyā gba, a tōtōnbō bala na ηmara nyere naa a ba sāyar, ban lōkōnō a bōηmarsu waara ni nyevor na ba tara baarfō ε Nāaηmun sē. Ka a bala na bōr a bōbie ni a ηmarηmarba pāa 'mataa chule. ³⁷ A sōkpa na u yelmāe uka, bamune le bōr ka bamune mu ηma. ³⁸ Maa tōnō yi naa uka, yi chen ti ηma a puo 'lo ko a bamune na tō hān.”

³⁹ Niyōko na yi a Samariya tēe ko sōko de Yesu, bojūu a ko 'yer ko ba uka, “A daba nyā 'yer naa a le jaa n na dōo maal.” ⁴⁰ Ba wan wa sōr wō uka wō jāne a ba tēe, ka wō jē be ber ayi. ⁴¹ A Samariya tēe dēme ko jie mu le sōko de Yesu bojūu ba wōn a le wōn 'yer.

⁴² Be a ba 'yer ko a ko, “A ba u le fōn 'yer ko si jūu si sōko de a Yesu ε, sun māe wō naa a le wōn 'yer ko si, ka si bōo uka 'lo le na faa a wer nibe.”

⁴³ A ber ayi na po, wō yin a be na wō chen Galilee. ⁴⁴ Yesu 'yer naa, “Nāaηmun 'ye'yerbe nyere na 'yōwōfō jie jaa, tiche a ba tēe dēme ba 'yōkōnō ba ε.” ⁴⁵ Wōn wa ta a Galilee, a nibe de wōn nuur ayi a be, bojūu ba mu dōo chen a Jerusalem a Gōl Bar Difō jie ti nye a le jaa wōn maal.

⁴⁶ Yesu na wa be a Galilee, wō lēb chen a Keena tēe ko be wōn dōo lēb a kōo ka a u a dāa. Nūkpēε kōo ben Kapenahum ka a wō bie bīere. ⁴⁷ Wōn wa wō uka a Yesu yin a Galilee wa a Judiya, wō chen ti sōr wō uka wō sāa a wō bie na kpire.

⁴⁸ Ka a Yesu 'yer ko a nūkpēε, “Yin baa nye jāne ni ne'maa yele ε, yi kō sōko de ε.”

⁴⁹ Ka a daba 'yer, “Nūkpēε, yāayāabule, wa ka a n bie ta kpi ε.”

⁵⁰ A Yesu pāa 'yer, “A fō bie sa naa, kulo a yir.” A daba sōko de a le a Yesu na 'yer na wō lēb kulo a yir. ⁵¹ Ka a tōtōnbō na yi a nūkpēε yir tuor wō a sōr ko 'yer, “A fō bie sa naa.” ⁵² A wō sōr ba a sōo buor a bie na sa, ka ba 'yer, “Jāa mōtōo na vīrō le a āgān tul bar wō.”

⁵³ Ka a bie sāa tīer to an u a mōtōo vīr naa a jāa, a Yesu na 'yer, “A fō bie sa naa.” A daba naa bala ba jaa na be a wō yir sōko de a Yesu.

⁵⁴ A ne'maa yelsu ayi le anyā Yesu na tō wōn yi a Judiya na wō chen a Galilee.

5 A anyā puor, a Juu nibe tara na lōo di ka a Yesu chen a be a Jerusalem. ² A tēe ko, gbatarbile ben be ka a jēbersu anūu be be. A jie gbōr a be ban bōko a piir dōdōr, ka a Juu nibe kōko ko a ba bōko Betesda. ³ A jēbersu ala ko baal bōrsu ben be, jōn, bamune gbēε na kpi kpi ni gbērsu ka ba gā ko a kōo. ¹⁵ A gbatarbile 'lōnō koor mu le nūbaala na be yuom lūjer ni pie ni aniin (38) na wō gā a be. ⁶ Yesu na wa nye a daba, wō bōko naa wōn gber kor, ka wō sōr wō, “Fō bōko naa uka fō sa bu?”

† A gāma ko baa 'yōo a pōfō anaar ε uka, ⁴ A Nāaηmun malaka ma wan sōo jaa wa dōkōnō a kōo, ka nure 'lo jaa na de nie kpe a kōo ko, ma sa naa ala u wō tara na baal jaa bōr.

⁷ Ka a daba 'yer, “Nūkpēε, n ba tara nure na 'mōko ma 'yōo a kōo ko 'lo wa dōkōnō ε, n ma mōko naa uka n kpe, tiche ka a nure ma dōo ma nie kpe.”

⁸ A Yesu pāa 'yer wō, “Mōko a fō bōgānaa chiine.”

⁹ Ajienaa ka a daba sa, na wō 'mōko a sōo chiine. A Pēnfō Bbir daar le a anyāna u. ¹⁰ A Juu nibe na wa nye a daba na tuo a sōo, ka ba 'yer ko wō, “Pēnfō Bbir le, nure jaa ba tara sōr uka wō tuo a wō sōo a Pēnfō Bbir ε.”

¹¹ Tiche ka wō 'yer, “A daba 'lo na sa ma le 'yer ko ma uka n 'mōko a sōo chiine.”

¹² Ka ba sōr wō, “Nūbuor le 'yer fō uka fō 'mōko a sōo tuo chiine?”

¹³ A daba ba dōo bōo a Yesu a nūbuor wōn u ε, Yesu kpēn a niyōko bala ko.

¹⁴ A nyā puor, a Yesu nyen a daba a Nāaηmun puorfō yir ko na wō 'yer wō, “Fō pāa sān pōpāanyā, taa wa ure yeldēε go ε, ka amune wa ko fō gar a le ε.” ¹⁵ Ka a daba chen ti 'yer ko a Juu nibe, Yesu le u a nure 'lo na sa ma.

¹⁶ Ba piel bōko ko na u Yesu yele bojūu wō ma tōnō naa a anyāna a Pēnfō Bbir Daar. ¹⁷ Ka a Yesu 'yer ba, “N Sāa ba vē anyāna tōfō ε, ala le so ka n mu tōnō.” ¹⁸ A nibe tara na yele ayi ban bōko uka ba kōn Yesu. Wō sōo naa a Pēnfō Bbir yele, tiche a dēε 'lo jaa le wōn 'yer uka Nāaηmun u naa a wō Sāa, na wō de a wō māe ka 'lo ni Nāaηmun u bō'yen.

¹⁹ A Yesu 'yer ko a nibe, “Yelmāe le n 'yere kōko yi uka a Bie kō tōo maal bon jaa ε. Wōn tōo u a le tēε wōn nye a Sāa na maala, bojūu a Bie ma maal naa a le ne wōn nye a Sāa na maala. ²⁰ A Sāa nōn a Bie na wō wiil wō a yele a jaa wōn maal. A Sāa gba na wiil wōn yelbere ka yi neε 'maa. ²¹ A le a Sāa na ma sāl a kūu na wō ko wō nyevor, le le a Bie mu na ko a āsōo jaa wōn bōko a nyevor. ²² A Sāa gba ba bōko nure jaa 'yer ε, tiche wō uka a Bie wō ko nure jaa 'yer. ²³ A Sāa bōko naa uka ba 'yōkōnō a Bie nūtāa le ban 'yōkōnō wō. Īsōo jaa wa ko ba 'yōo a Bie ε, le mu le wō ko, ba 'yōo a Sāa na tō wō ε.

²⁴ “Yelmāe le n 'yere kōko yi uka, āsōo jaa na wō a le un na 'yer ti sōko de a 'lo na tō ma, tara na nyevor 'lo na ba tara baarfō ε, Nāaηmun sē. Ba kō 'yōo wō 'yer ε. Wō yin kūu ko, ti kpe nyevor ko. ²⁵ Yelmāe le n 'yere kōko yi uka, sōo waara, wō ben ta ka a kūn na wō a Nāaηmun Bie kōko. A bala na wō naa, na ir tara nyevor. ²⁶ Bojūu a Sāa tara na kpēo kōko nyevor. Wō den a kpēo 'lo ko a Bie ka wō mu tara nyevor. ²⁷ Wō ko wōn sōr uka wō ko nure jaa 'yer, bojūu wō u naa Nūsaal Bie.

²⁸ “Yi ta vē ka a 'maa yi neε ε. A sōo na wa naa, ka a kūn wō a Nūsaal Bie kōko, ²⁹ na ba yire a ba yar ko. Īsōo jaa na maal vula, na yin kpe nyevor ko, ka a āsōo jaa mu na maal dēε na yin kpe sōofō ko. ³⁰ N kō tōo maal bon jaa ni maa māe kpēo ε. 'Lo le 'yer ma a le un na bōko ka a n bōrfō tara sōr bojūu n turo naa a wō neε, a ba u n ure na le un bōko ε.

31 "Maa 'yere 'yɔɔnɔ a n mǎe, sɔɔ jaa ba be be na wiil uka yelmǎe le e. 32 Nɔre kɔɔ ben be na 'yere 'yɔɔnɔ ma, ka n mɔ bɔɔ uka a le wɔn 'yere ln yelmǎe.

33 "Yɔ tɔn nɔbe a Jcnk sɛ ka wɔ tɔ 'yer ba a yelmǎe. 34 N ba dɔel le nɔbe na 'yere a n 'yer e, tɔche n 'yere yɔ naa anyǎna ka yɔ na tɔɔ nye faafɔ. 35 Jcnk dɔɔ ɔ fɔka fǎtɔn na chaar yɔɔ ka yɔ pɔɔ pel, a yɔ chɔl a chǎa nyǎ pɔ bǎlǎa.

36 "Bon kɔɔ na tɔre gar a le a Jcnk na dɔɔ 'yer a n 'yer, naa tɔmɔ ala a Sǎa na kɔ ma uka n tɔ. A anyǎna a jaa 'yere na kɔɔ ma, naa wiil uka a Sǎa le tɔ ma. 37 A Sǎa mɔ na tɔ ma 'yere na kɔɔ ma, tɔche yaa wɔ a wɔ kɔkɔɔ bu nye a wɔ nie jaa e. 38 Yaa sɔɔ a wɔ 'yer e, bojɔu yɔ tɔɔ na yaa sɔɔ de a 'lɔ wɔn tɔ e. 39 Yɔ ma chɛpɛ naa a Nǎanɔmɔn gǎma, bojɔu yɔ tɔre naa uka be le yɔn nye nyevɔɔ na ba tara baarfɔ e. Maa 'yer le a gǎma anyǎna 'yere. 40 Tɔche yɔ tɔɔ naa na wa a n sɛ wa nye nyevɔɔ 'lɔ na ba tara baarfɔ e Nǎanɔmɔn sɛ.

41 "N baka ba be nɔre pɛefɔ pɔ e. 42 Tɔche n bɔɔn naa uka a yɔ ǎsɔɔ jaa ba nɔ Nǎanɔmɔn e. 43 Maa waan naa a n Sǎa yuor, ka yaa de ma e. Tɔche yɔn den nɔbe na waan ba mǎe yuor. 44 Nɔmɔne yɔn ɔre wa sɔɔ? Yɔn na bɔɔɔ uka a yɔ barmɔne ba pɛere yɔ, ka yɔ baka ba be a pɛefɔ 'lɔ a Nǎanɔmɔn tɛe na kɔ yɔ e.

45 "Tɔche, yɔ taa tɔre uka ln 'yɔɔ yɔn 'yer a Sǎa niem e. Yɔ den a yɔ tɔre dɔɔl Mosesɔ, 'lɔ nɔ wɔ ju le na 'yɔɔ yɔ 'yer. 46 Maa 'yer le a Mosesɔ na dɔɔ seb, ala ɔ yɔn ta sɔɔ wɔ, yɔn taa sɔɔ ma naa. 47 Tɔche yɔn ba sɔɔ a le a Mosesɔ na dɔɔ seb e, nɔmɔne yɔn ɔre wa sɔɔ a le ln 'yer?"

6 A anyǎ puor, Yesu gɔɔ naa a Galilee man gɔɔn be ban bɔɔɔ a Tiberiyas. 2 Nɔɔɔ tu wɔn chen ban nye wɔn tɔ ne'maa tɔmɔ na wɔ sǎa baalsɔ. 3 Ka a Yesu pǎa do a tɔɔ ju, na wɔ tɔ jǎne nɔ a wɔ poturbo. 4 Ka a Juu nɔbe Gɔl Bar Difɔ mɔ gbɔɔ.

5 Yesu na wa nye a nɔɔɔ ka ba waara a wɔ sɛ, wɔ sɔɔɔ Filip, "Nɔne le sɔn nye bɔɔdiir kɔ a nɔbe banyǎna?"

6 Wɔ sɔɔɔ a nɔɔɔ uka wɔ bɛer a Filip kaa, tɔ bɔɔn a le wɔn na ɔ.

7 Ka a Filip 'yer, "Faa bɔɔ ka an den nɔmɔrsɔ aniin sǎyar a fɔn dǎn paanɔɔ jaa pɔɔɔ kɔ a nɔbe banyǎna e?"

8 Andiru na ɔ a Simon Pita yebe, a Yesu poturo ǎsɔɔ le, ka wɔ 'yer. 9 "Dabile ben ka na wɔ tara a chi jɔn paanɔɔ anɔu nɔ jǎme ayi, tɔ bo an maal a nɔɔɔ banyǎna?"

10 Mɔɔɔ pɔɔn a tɛe wɔ jaa, ka a Yesu 'yer kɔ a poturbo ka ba ɔ a nɔbe jǎne jǎne. A nɔbe bala dɔɔ ɔ tur anɔu (5,000). 11 Yesu den a paanɔɔ 'yɔɔ a wɔ nɔu pɔ tɔ puor Nǎanɔmɔn yǎan, tɔ de a paanɔɔ pɔ a nɔbe, na wɔ le de a jǎme mɔ pɔ ba.

12 Ka a nɔbe di le ban bɔɔɔ, ka a Yesu 'yer kɔ a poturbo uka ba wob a bɔnɔmaara ala na che, ka a bon jaa ta we e. 13 Le le ba wob a ala na che 'yɔɔ per pie nɔ ayi a chi paanɔɔ anɔu ala.

14 A nɔbe na wa nye a anyǎ baar le a Yesu na tɔ a ne'maa tɔmɔ, ba piel 'yere, "A nyǎ le tɔɔ ɔ a Nǎanɔmɔn 'ye'yere 'lɔ na wa a wɔr pɔ." 15 Yesu na wa bɔɔn uka ba

bɔɔɔ naa na fur wɔ ka wɔ ɔ a ba nǎa, wɔ don a tɔɔ ju wɔ yɔ.

16 A jǎanɔɔɔ 'lɔnɔ, a Yesu poturbo lɛb suu a man pɔ.

17 Na ba tɔ kpe a gboro pɔ piel gɔɔnɔ a Kapenahum. A jǎanɔ'maar 'lɔnɔ Yesu ba wa a ba sɛ sere e. 18 A sɛsekpɛe furo na ka a kɔɔ dǎdaala. 19 Ka a poturbo na wa mɔ kpe sɔɔ jaa, ba nyen a Yesu na chiine a kɔɔ ju waara a gboro par ka dǎbǎe kpe ba. 20 Tɔche ka wɔ 'yer kɔ ba, "Maa le, yɔ ta joro dǎbǎe e." 21 Ka ba ta uka ba de wɔ 'yɔɔ a gboro pɔ, tɔ ajienaa ka a gboro mɔ ta a gogoro nee a jie 'lɔ ban chiine.

22 A wer na wa chaar, a nɔɔɔ bala na jǎne a man gɔɔn bɔɔn na uka gboro bɔ'yen tɛe le dɔɔ be be. Ka Yesu naa poturbo ba 'mataa kpe wɔ e, tɔche bala tɛe le chiine.

23 Ka gboi amɔne na yɔ Tiberiyas wa ara gbɔɔ a be a Yesu na dɔɔ puor Nǎanɔmɔn yǎan tɔ ka a nɔbe di a bɔɔdiir. 24 A nɔbe na wa nye ka a Yesu bu a wɔ poturbo ba be be e, ba kpɛn a gboi ala chiine a Kapenahum na tɔ bɔ a Yesu.

25 Ban wa tɔ nye wɔ a manyal gɔɔn, ba sɔɔɔ wɔ naa, "Wiwile, dabor fɔ wa ka?"

26 Ka a Yesu 'yer, "Yelmǎe le n 'yere kɔɔ yɔ, yɔ yɔɔɔ na bɔɔɔ ma a ba ɔ a ne 'maa tɔmɔ yɔn nye ln tɔ e, tɔche a bɔɔdiir yɔn di tu jɔu. 27 Yɔ ta tɔnɔ bɔɔɔ bɔɔdiir anyǎ na sɔɔ e, tɔ yɔ tɔnɔ bɔɔɔ bɔɔdiir anyǎ na kɔ yɔ nyevɔɔ 'lɔ na ba tara baarfɔ e, ala le a maa Nɔsaal Bie na kɔ yɔ. Bojɔu 'lɔ le a Sǎa Nǎanɔmɔn kɔ sɔɔ uka wɔ ɔ a le."

28 Be le ba sɔɔɔ wɔ, "Bǎa le sɔn na ɔ na sɔ tɔ a le a Nǎanɔmɔn na bɔɔɔ?"

29 Ka a Yesu 'yer, "Nǎanɔmɔn tɔmɔ nɔ nyǎ uka yɔ sɔɔ de a 'lɔ wɔn tɔ."

30 Le le ba sɔɔɔ wɔ, "Ne'maa tɔbuor le fɔn tɔ ka sɔ nye tɔ sɔɔ de fɔ? Bo le fɔn ɔ? 31 A sɔ sǎakpǎmɔne din a maana a mɔgɔɔ pɔ nɔtǎa le an seb. Wɔ kɔ ba naa a bɔɔdiir na yɔ saaju ka ba di."

(A Yifɔ Gǎn 16:4)

32 Ka a Yesu 'yer kɔ ba, "Yelmǎe le n 'yere kɔɔ yɔ uka, a ba ɔ Mosesɔ le dɔɔ kɔ yɔ a bɔɔdiir ala na yɔ a saaju e, tɔche a n Sǎa le dɔɔ kɔ yɔ a yelmǎe bɔɔdiir ala na yɔ a saaju. 33 A Nǎanɔmɔn bɔɔdiir ɔ naa a 'lɔ na yɔ a saaju wa, na wɔ wa kɔɔ a wer nɔbe nyevɔɔ."

34 Ka ba 'yer, "Nɔkpɛe, an yɔ a dɔna tɔ chiine, kɔɔ sɔ a bɔɔdiir ala."

35 Be a Yesu pǎa 'yer, "Maa le a bɔɔdiir ala na kɔɔ nyevɔɔ, 'lɔ jaa na wa n sɛ kɔ le chiin kɔ e. 'lɔ jaa mɔ na sɔɔ de ma, kɔnyɔur kɔ le kpe wɔ e. 36 Tɔche a le n na 'yer kɔ yɔ, yɔ nye ma naa tɔ yaa sɔɔ de ma e. 37 Bala ba jaa a Sǎa na kɔ ma, ban wan a n sɛ. ɔsɔɔ jaa mɔ wa wa a n sɛ, n kɔ dii wɔ bar e. 38 Bojɔu, n ba yɔ a saaju wa uka n wa ɔ a n kɔfɔ e, tɔ n wa naa uka n wa ɔ a Sǎa kɔfɔ. 'lɔ le tɔ ma. 39 A nyǎ le ɔ a 'lɔ na tɔ ma kɔfɔ, ka n taa ɔre wa vɛ ka bala jaa wɔn kɔ ma bɔɔ e, tɔche ka n sǎu ba, ka ba ir ɔ vɔe a ber baaraa daar. 40 Bojɔu, a n Sǎa kɔfɔ nɔ nyǎ uka, nɔre jaa na kaa a Bie na wɔ sɔɔ de wɔ, ban tara

naa a nyevor 'lo na ba tara baarfɔ ε, ka n s̄ai ba, ka ba ir ɩ vɔε a ber baaraa daar."

41 Ka a Juu nɩbe piel h̄h̄h̄n̄o boj̄u a Yesu 'yer ɩka, 'lo le ɩ a b̄oɗiir 'lo na yi a saaju wa. 42 Ka ba 'yere, "A ba ɩ a Yesu le a nyā ε, a Josefɔ bidaba, a wɔ s̄aa nɩ a wɔ ma sɩn b̄ɔɔ ε? N̄mune wɔ ure wa 'yer ɩka saaju le n yi wa?"

43 Ka a Yesu 'yer ba, "Yɩ bar a h̄h̄h̄fɔ. 44 Nure jaa k̄o t̄ɔɔ wa a n s̄ε ε, ka a S̄aa na t̄o ma baa t̄ɔɔ wɔ waan ε, ka n s̄ai wɔ ka wɔ ir ɩ vɔr a ber baaraa daar. 45 A N̄ān̄mun 'ye'yerebe ās̄ɔɔ d̄ɔɔ seb, 'N̄ān̄mun na wiil ba jaa.'

(Isaiya 54:13)

ɩs̄ɔɔ jaa na chele a S̄aa s̄ε, na wɔ j̄an yi a wɔ s̄ε, na wa naa a n s̄ε. 46 Nure jaa ba nye a S̄aa ε, a nure 'lo na yi a N̄ān̄mun s̄ε, 'lo t̄εε le nye a S̄aa. 47 Yelm̄ε le n 'yere k̄ɔrɔ yɩ, nure 'lo na s̄ɔɔ de ma tara na nyevor 'lo na ba tara baarfɔ ε, N̄ān̄mun s̄ε. 48 Maa le ɩ a b̄oɗiir ala na tara nyevor. 49 A yɩ s̄āakp̄amune d̄ɔɔ di a maana a m̄ɔḡɔɔ k̄ɔ tu chene kpi. 50 Tɩche a b̄oɗiir 'lo na yi a saaju wa nɩ nyā, 'lo le nure na di na wɔ k̄o kpi ε. 51 Maa le ɩ a nyevor b̄oɗiir 'lo na yi a saaju wa. Ala ɩ nure di naa a b̄oɗiir nyāna, wɔn ben be jaa kpo kpo. A b̄oɗiir nyā ɩ naa a n āḡān un de k̄ɔrɔ a nɩbe na be a wer k̄ɔ, ka ba na nye nyevor."

52 Ka a Juu nɩbe piel chire taa nɩ suur na ba 'yere, "N̄mune le a daba nyāna na ure wa k̄ɔ sɩ a wɔ āḡān ka sɩ 'wɔb?"

53 A Yesu 'yer k̄ɔ ba, "Yelm̄ε le n 'yere k̄ɔrɔ yɩ. Yɩn baa 'wɔb a Nɩsaal Bie āḡān na yɩ nyū a wɔ j̄ai ε, yaa tara nyevor ε. 54 Nure 'lo jaa na 'wɔb a n āḡān na wɔ nyū a n j̄ai tara na a nyevor 'lo na ba tara baarfɔ ε, tɩ ka n s̄ai wɔ a wɔ ir ɩ vɔr a ber baaraa daar. 55 A n āḡān ɩ naa b̄oɗim̄ε, ka n j̄ai mɩ ɩ b̄onyūm̄ε. 56 Nure 'lo jaa na 'wɔb a n āḡān na wɔ nyū a n j̄ai, be naa a n 'ȳɔɔ ka n mɩ be a wɔ 'ȳɔɔ. 57 Nɩt̄āa le a S̄aa na ɩ a nyevor s̄ɔɔ na t̄o ma ka n be be a S̄aa j̄u, nure 'lo mɩ na 'wɔb ma mɩ na ben be a maa j̄u. 58 A b̄oɗiir nyā le yi a saaju wa. Sɩ s̄āakp̄amune d̄ɔɔ di a maana tɩ kpi, tɩche nure 'lo na di a b̄oɗiir nyā na ben be kpo kpo." 59 Yesu na d̄ɔɔ wile ba a Juu nɩbe ɩ̄ɔɔfɔ yir a Kapenahum ala le wɔ 'yer a nyāna.

60 Yesu poturbo k̄ɔɔ na wa w̄o a le wɔn 'yer, ka ba 'yer, "A fɔ wiilfɔ nyā kp̄eme na kpe, an le na t̄ɔɔ de?"

61 Yesu na b̄ɔɔn a le a poturbo na h̄h̄h̄n̄o, ka wɔ s̄ɔrɔ ba, "A n̄t̄ɔ che yɩn bu? 62 N̄mune an p̄āa kaara, yɩn wa nye a Nɩsaal Bie na duoro a jie 'lo wɔn d̄ɔɔ be? 63 'Lo na k̄ɔrɔ a nure nyevor ɩ naa N̄ān̄mun Sɩε. Nure m̄āε f̄ɔɔ k̄o t̄ɔɔ maal bon jaa ε. A 'yer ala un 'yer yɩ, ɩ naa N̄ān̄mun Sɩε 'yer, naa ɩ Nyevor. 64 Tɩche a yɩ bamune ba k̄ɔɔ ε." Bo-j̄u, Yesu b̄ɔɔn naa a pielfɔ a 'lo na ba s̄ɔɔ de wɔ ε, nɩ a 'lo na gar 'ȳɔɔ wɔ. 65 Be le wɔ 'yer, "N̄t̄ɔ le so ka n 'yer ɩka ās̄ɔɔ jaa k̄o t̄ɔɔ wa a n s̄ε ε, ka a S̄aa baa waan wɔ ε."

66 An yi a daar 'ɩ̄n̄ɔ a poturbo k̄ɔɔ n̄maan yi na baa le turo wɔ go ε.

67 Ka a Yesu s̄ɔrɔ a Pie Nɩ Ayi bala, "A yɩn mɩ, yɩ b̄ɔrɔɔ naa ɩka yi n̄maa yi bu?"

68 Be a Simon Pita 'yer, "N Soro, an s̄ε le sun chen? An ɩ f̄ɔɔ t̄εε le tara a nyevor 'lo na ba tara baarfɔ ε. 69 Sɩ s̄ɔɔ de na sɩ b̄ɔɔ ɩka fɔ ɩ naa a cheche s̄ɔɔ 'lo a N̄ān̄mun na t̄o."

70 Ka a Yesu haa 'yer, "A ba ɩ maa le ir a yɩ Pie Nɩ Ayi ε? Tɩche ka a yɩ ās̄ɔɔ ɩ Satan t̄ɔr." 71 Wɔ 'yere naa a Judas na ɩ a Pie Nɩ Ayi ās̄ɔɔ na wa gar 'ȳɔɔ wɔ. Wɔ ɩ naa a Simon bidaba na yi Iskariyot.

7 A anyā puor, Yesu yi naa Judiya tɩ ȳɔrɔɔ a Galilee paal k̄ɔ, boj̄u a Juu nɩbe b̄ɔrɔɔ naa a wɔ k̄ɔfɔ.

2 Tɩche a Juu nɩbe s̄eer k̄ɔ ɩ̄ɔɔ di bɩbir na wa gb̄ɔrɔ, 3 a Yesu yebil 'yer wɔ naa, "Yi a ka chen a Judiya ka a fɔ poturbo mɩ tɩ nye a fɔ ne 'maa t̄ɔm̄ɔ. 4 Nure jaa na b̄ɔrɔɔ ɩka ba b̄ɔɔɔ a wɔ yuor ba s̄ɔɔɔ ε. Fɔn maala a nyāna, wiil a fɔ m̄āε ka nɩbe jaa nye fɔ." 5 Boj̄u a wɔ m̄āε yebil ba s̄ɔɔ de wɔ gba ε.

6 A le j̄u, a Yesu 'yer ba, "A n bɩbir ba vɩε ε, yɩn bɩbir vɩε naa. 7 A wer nɩbe k̄o t̄ɔɔ 'laar yɩ ε, tɩche ba 'laar ma naa boj̄u n 'yer ba naa ɩka a le ban ure un deer. 8 Yɩn, yɩ chiine a ɩ̄ɔɔ di jie. Maa ba chiine a ɩ̄ɔɔ di jie s̄ere ε, boj̄u n bɩbir ba vɩε ε." 9 Wɔ 'yer naa le tɩ chene j̄āne a Galilee.

10 A wɔ yebil na wa chen a ɩ̄ɔɔ di jie baar ka wɔ mɩ ir s̄ɔɔɔ chen. 11 A ɩ̄ɔɔ di jie le a Juu nɩbe j̄ɔrɔ wɔ tɩ s̄ɔrɔ taa, "Nyɩne le a daba 'ɩ̄n̄ɔ be?"

12 A nɩȳɔɔ bala b̄ɔɔɔ na 'yere k̄ɔrɔ taa, "A Yesu un nɩs̄o." Ka bamune mɩ 'yere, "Nɩbele le wɔ ɩ." 13 Tɩche baa 'lara 'yere ka a yire chāa k̄ɔ ε, boj̄u ba joro naa a Juu nɩbere d̄āb̄āε.

14 A ɩ̄ɔɔfɔ na wa p̄o j̄ātaa, Yesu don kpe a Juu nɩbe puorfɔ jie na wɔ tɩ piel wile. 15 Ka a neer 'maa a Juu nɩbere ka ba s̄ɔrɔ taa, "N̄mune a daba nyā ure wa b̄ɔɔ a n̄t̄ɔ wɔn ba j̄ān ε?"

16 A Yesu 'yer k̄ɔ ba, "A wiilfɔ nyā ba yi a n s̄ε ε, a yi naa a nure 'lo na t̄o ma s̄ε. 17 Nure 'lo na kaa ir ɩka wɔn ɩ naa N̄ān̄mun k̄ɔfɔ, wɔn b̄ɔɔ naa ɩka a wiilfɔ nyā yin N̄ān̄mun s̄ε bu n m̄āε le n wile. 18 Nure 'lo na 'yere a wɔ m̄āε 'yer, b̄ɔrɔɔ na 'ȳɔɔfɔ k̄ɔrɔ a wɔ m̄āε. Tɩche nure 'lo na t̄oɗ̄ɔ b̄ɔrɔɔ 'ȳɔɔfɔ k̄ɔrɔ a 'lo na t̄o wɔ, a nɩnyɩne un yelm̄ε s̄ɔɔ ka a belfɔ ba be a wɔ jie ε. 19 Mosesɩ baa d̄ɔɔ bin a N̄εε k̄ɔ yɩ ε? Tɩ yɩ ās̄ɔɔ jaa ba t̄oɔ tu ε. Bo 'ȳɔɔ le yɩ b̄ɔrɔɔ ɩka yɩ k̄ɔ ma?"

20 Ka a nɩȳɔɔ bala 'yer, "Sɩdeer le fɔ tara, an b̄ɔrɔɔ fɔ k̄ɔfɔ?"

21 A Yesu 'yer k̄ɔ ba, "Gb̄eb̄o'yen t̄εε le n be t̄o, tɩche ka a be 'maa yɩ a nee a n̄t̄ɔ? 22 Mosesɩ le d̄ɔɔ wiil yɩ a ȳɔrɔ n̄maa an ba ɩ 'lo s̄ε le a d̄ɔɔ yi ε, tɩ yi a s̄āakp̄amune s̄ε, ka ba ma n̄maa ȳɔrɔ a P̄ēnfɔ Bɩbir Daar. 23 Ala ɩ yɩn t̄oɔ n̄maa bibile ȳɔrɔ a P̄ēnfɔ Bɩbir Daar tɩ ka a Mosesɩ nee 'lo wɔn bin ba s̄ɔɔ ε, bo le so ka yɩ nye suur 'ȳɔɔ ma nure un sa a P̄ēnfɔ Bɩbir Daar? 24 Yɩ ta b̄oɗ̄n̄ɔ k̄ɔɔ ε, tɩ yɩ k̄ɔɔ a le na tor."

²⁵ Ntbe bamune na yi Jerusalem piel sɔɔ taa, “A ba ɩ a daba nyã le ba bɔɔɔ a kɔfɔ ε, ²⁶ nye wɔn ara 'yerε chãa pɔ, ka baa 'yerε 'yer ε? A nberε bɔɔɔ naa ɩka 'lɔ le a Nɩ-iraa bu? ²⁷ Tɩche sun bɔɔ naa a jie 'lɔ a daba nyãna na yi. A Nɩ-iraa 'lɔ wa wa, nure jaa kɔ bɔɔ a jie wɔn na yi ε.”

²⁸ Yesu chene na wile a be a Nãanɩmun puorfɔ yir bechaar pɔ, na wɔ tãna 'yerε, “Ɔɔ yɩ bɔɔ ma naa, na yɩ le bɔɔ a jie 'lɔ n na yi. N ba be ka nɩ n mǎε kpɛε ε, tɩche a nure 'lɔ na tɔ ma ɩn yelmǎε sɔɔ, yɩn ba bɔɔ ε. ²⁹ Tɩche maa bɔɔ wɔ naa, wɔ sɛ le n yi, 'lɔ le tɔ ma.”

³⁰ A anyã le ba ta bɔɔɔ a wɔ nyɔɔfɔ, tɩche nure jaa ba ɩɛb wɔ nɩu sɩɩ wɔ ε, bojɩu a wɔ bɩbir ba vɩε ε. ³¹ A nɩyɔɔ bala pɔ, bamune chene na sɔɔ de wɔ na ba 'yerε, “A Nɩ-iraa 'lɔ wa wa, wɔn tɔn ne'maa tɔmɔ gar a daba nyã bu?”

³² Faraseemune wɔn a le a nɩyɔɔ bala na bɔɔb 'yerε a Yesu 'yer, ka a bala naa juu ntbe bɔɔɔro nberε tɔ a puorfɔ yir kakaarba ka ba ɩ nyɔɔ wɔ waan.

³³ Be a Yesu 'yer kɔ ba, “N be naa yɩ sɛ bǎlǎa, ɩ naa pǎa le ɩɛb chen a 'lɔ na tɔ ma sɛ. ³⁴ Yɩn wa yɔɔɔ na bɔɔɔ ma, tɩche yɩ kɔ nye ma ε, a be n na be yɩ kɔ tɔɔ wa be ε.”

³⁵ Ka a juu ntbe pǎa sɔɔ taa, “Nyɩne le a daba nyã na pǎa chen ka sɩ kɔ nye wɔ ε? Wɔn chen naa be a sɩ ntbe na yaar jer a bala na ba ɩ a juu ntbe ɩ wile ba bu?”

³⁶ Nɩmune le wɔ 'yer ɩka, yɩn wa yɔɔɔ na bɔɔɔ ma ɩ yɩ kɔ nye ma ε, a be n na be yɩ kɔ tɔɔ wa be ε.”

³⁷ A bɩbir baaraa daar na ɩ a ɩɔɔ di bɩbir kpɛε, Yesu ir ara ɩ tǎn 'yer, “Kɔnyɩur wa kpe nure, wɔ wa a n sɛ wa nyɩ. ³⁸ Nure 'lɔ jaa na sɔɔ de ma nɩtǎa le a Nãanɩmun gǎn na 'yer, nyevɔɔ kɔɔ na joro na yire a wɔ 'yɔɔ.”

³⁹ Nãanɩmun Sɩε 'yer le wɔ dɔɔ 'yerε, a bala na sɔɔ de wɔ ka wɔn kɔ ba. A Sɩε ba dɔɔ wa ε, an ɩ a Yesu ba nye a tɩɩ sere ε.

⁴⁰ A ntbe na wa wɔ a le wɔn 'yer, ka bamune 'yer, “A daba nyã ɩn Nãanɩmun 'ye'yerε yelmǎε.”

⁴¹ Ka bamune mɩ 'yerε, “A nyã le ɩ a Nãanɩmun Nɩ-iraa.” Ka bamune mɩ 'yer, “Nɩmune le a Nɩ-iraa 'lɔ na ure wa yi Galilee? ⁴² Nãanɩmun gǎn ba 'yer ɩka David yɔɔ le wɔn ɩ na wɔ yi Betlehɛm, a tɛε 'lɔ a David na dɔɔ kɩɩε ε?”

⁴³ Ka a ntbe nma dɛ dɛ a Yesu juu. ⁴⁴ Bamune mɩ ta bɔɔɔ na ɩka ba nyɔɔ wɔ tɩche nure jaa ba 'la sɩɩ wɔ nɩ wɔ nɩu ε.

⁴⁵ A puorfɔ yir gugurbo ɩɛb chen a Farasee nɩ a juu ntbe bɔɔɔro nberε sɛ, ka ba sɔɔɔ ba, “Nɩmune wɔ ɩ ka yaa waan wɔ ε?” ⁴⁶ Ka a bala ban tɔ, ka ba 'yer, “Nure jaa ba 'yer 'yer a daba nyã kaar ε.”

⁴⁷ Ka a Faraseemune sɔɔɔ ba, “Wɔ mɩ ben bel yɩ wɛ?”

⁴⁸ Yɩ nyen a Faraseemune nɩ a nberε ka ba sɔɔ de wɔ?

⁴⁹ Kai, tɩche a nɩyɔɔ ba nyãna ba bɔɔ a Nãanɩmun neε ε, ba ben pɔ 'yɔɔɔ pɔ gba.”

⁵⁰ Nikodimasɩ na dɔɔ chen a Yesu sɛ mɩ ɩ naa a ba āsɔɔ sɔɔɔ ba, ⁵¹ “A neε ba kɔ sɩ sɔɔ ɩka sɩ yɔɔ nure ye le ka saa wɔ a le wɔn 'yer bu maala ε?”

⁵² Ka ba sɔɔɔ wɔ, “Fɔ mɩ yin Galilee bu? Jɔɔɔ kaa, a la ɩ fɔ nyen Nãanɩmun 'ye'yerε na yi Galilee.”

⁵³ Ka ba jaa yaar kul a ba yie.

8 Tɩche ka a Yesu mɩ do a Olive Tɩɩ Tɔɔ ju. ² Wer na wa chaar bibio pipi, Yesu ɩɛb wa kpe a Nãanɩmun puorfɔ yir bechaar pɔ, be le a ntbe nmaa jɩlɔ wɔ ɩ wɔ jǎne wile ba. ³ Be le a Mosesɩ Neε wiwiilbe, nɩ a Faraseemune wa 'mataa waan pɔɔ ban nyɔɔ na gǎn daba. Ba vɛn ka a pɔɔ ir ara a ba jaa niem, ⁴ ɩ ba 'yer kɔ a Yesu, “Wiwile, a pɔɔ nyãna le gǎn daba ka sɩ nyɔɔ. ⁵ A Mosesɩ Neε 'lɔ 'yer ɩka sɩ ɩɔb wɔ nɩ kɔsɩε kɔ.” ⁶ Ba 'yer naa a le bɔɔɔ ɩka ba beer Yesu kaa na ba tɔɔ nye 'yer, 'yer a wɔ ye le. Tɩche ka a Yesu guun de a nubir seere nɩ a tɛε. ⁷ ɩ ba chene sɔɔɔ wɔ, ka wɔ dɔɔ 'yer kɔ ba, “Ala ɩ a yɩ āsɔɔ jaa ben ka ba maal deer ε, a nɩnyne wɔ de nie ɩɔb a pɔɔ nɩ a kɔsɩɩ.” ⁸ ɩ na wɔ le guun seere a tɛε go.

⁹ A anyãna ban wɔ, ba piel yire bɔ'yen 'yen, a danyɔɔn le de nie. A wa ɩ che naa a Yesu nɩ a pɔɔ tɛε na ara a be. ¹⁰ Yesu dɔɔ ir sɔɔɔ a pɔɔ, “Nye ba be? ɩsɔɔ jaa ba 'yɔɔ fɔ ye le ε?”

¹¹ Ka a pɔɔ 'yer, “Kai nɩkpɛε.” Ka Yesu mɩ pǎa 'yer wɔ, “Maa mɩ kɔ 'yɔɔ fɔ ye le ε, chiine, taa le wa maala yeldɛε go ε.”

¹² Yesu le bɔɔ 'yer kɔ a ntbe na wɔ 'yer, “Maa le a wer nyã chãa, nure 'lɔ jaa na turo ma kɔ le chen libe pɔ ε, ɩ wɔn tara na nyevɔɔ na ɩ chãa.”

¹³ Ka a Faraseemune chɩε wɔ 'yerε, “Fɔ bɔɔɔ na yuor 'yɔɔɔ fɔ mǎε, ka a fɔ yobɔ ɩ kɔɔ.”

¹⁴ Ka a Yesu 'yer, “Ala ɩ n bɔɔɔ naa yuor 'yɔɔɔ a n mǎε, a n yobɔ tara na sɔɔ. Bojɩu n bɔɔ naa jie ɩn yi wa, naa le bɔɔ a jie ɩn chiine. Tɩche yɩn, yaa bɔɔ a jie ɩn yi wa ε, yaa le bɔɔ a jie ɩn chiine ε. ¹⁵ Yɩ den nɩsaal tɩersɩ tɔɔɔ nɩ 'yer, maa ba tɔɔɔ nure jaa 'yer ε. ¹⁶ Tɩche ala ɩ n tɔɔ naa 'yer, a le ɩn na tɔɔ na tor naa bojɩu n ba ɩ n yɔ ε, a Sǎa na tɔ ma pɔɔ ma naa. ¹⁷ A seb a yɩ neer pɔ ɩka, ntbe ayi 'yer ɩn yelmǎε. ¹⁸ N 'yerε na 'yɔɔɔ a n mǎε, ka a Sǎa mɩ na tɔ ma 'yerε 'yɔɔɔ ma.”

¹⁹ Ka ba sɔɔɔ wɔ, “Nyɩne a fɔ Sǎa be?” Ka Yesu 'yer “Yaa bɔɔ ma ε, bu a n Sǎa ε, ala ɩ yɩ ta bɔɔ ma naa, yɩn taa bɔɔ naa n Sǎa mɩ.” ²⁰ Yesu 'yer naa a 'yer nyã wɔn wile ba a puorfɔ yir bechaar pɔ gbɔɔ a libie ɩɔb fɔ jie. ɩ nure jaa ba nyɔɔ wɔ ε, an ɩ a wɔ bɩbir ba vɩε ε.

²¹ Yesu 'yer kɔ ba go, “N chiine na, yɩn wa yɔɔɔ na bɔɔɔ ma ɩ na yɩ kpɩn a yɩ yelbier. Jie ɩn chiine, yɩ kɔ tɔɔ wa be ε.”

²² Ka a juu ntbe pǎa sɔɔ taa, “Wɔn kɔn wɔ mǎε bu? Ala le so wɔn 'yer ɩka, 'A jie ɩn chiine yɩ kɔ tɔɔ wa be ε.”

²³ Tɩche ka a Yesu chene 'yerε, “Yɩn yin ka tɛε, maa yin saaju. A wer nyã pɔ le yɩ yi, maa mɩ ba yi a wer nyã pɔ ε. ²⁴ N 'yer kɔ yɩ ɩka yɩn kpɩn naa yɩ yelbier, ala ɩ yaa sɔɔ de ma nɩ a le ɩn 'yer ɩka n ɩ naa ε, sɩε jaa le, yɩn kpɩn naa yɩ yelbier.”

²⁵ Ka a nibe s̄s̄t̄ w̄s̄, “An f̄s̄ t̄?” A Yesu 'yer ba, “N t̄ naa a 'lo in 'yer k̄s̄ ȳl a k̄ōr jaa. ²⁶ N tara na k̄k̄ in taa 'yer t̄k̄r a ȳl 'yer, t̄che a 'lo na t̄ō ma in yelm̄æ s̄s̄, ala in w̄ō ȳl a w̄s̄ s̄ē le n 'yere k̄s̄r a wer nibe.”

²⁷ Baa b̄ōō a par ika a w̄s̄ S̄āa 'yer le w̄s̄ d̄ōō 'yere ε. ²⁸ Be a Yesu 'yer, “Ȳl̄n wa 'm̄k̄k̄ a N̄l̄saal Bie a saaju ȳl̄n b̄ōō naa a n̄re 'lo in t̄, na ȳl̄ m̄l̄ b̄ōō ika n ba ure yele n̄l̄ maa k̄p̄ē ε, t̄che n 'yere naa a le a S̄āa na wiil ma. ²⁹ A 'lo na t̄ō ma be naa n s̄ē, waa bar ma n ȳō ε, boj̄ūu n ma ure naa le na p̄ele a w̄s̄ p̄s̄.” ³⁰ W̄s̄n 'yere a le t̄l̄ n̄k̄ȳl̄ k̄k̄n de w̄s̄.

³¹ Yesu 'yer k̄s̄ a Juu nibe bala na s̄k̄ de w̄s̄, “Ala t̄ ȳl̄ s̄k̄n turo a le in wiil ȳl̄, ȳl̄n t̄ naa a n poturbo yelm̄æ. ³² Ȳl̄n b̄ōōn a yelm̄æ, ka a yelm̄æ for ȳl̄ bar ka ȳl̄ so ȳl̄ m̄æ.”

³³ Ka ba 'yer, “Sun t̄ naa Abraham ȳk̄n, na saa t̄ n̄re jaa gb̄āgbaar ε, η̄m̄l̄ne le f̄s̄ 'yer ika ban for sun bar ka s̄l̄ so s̄l̄ m̄æ?”

³⁴ A Yesu 'yer k̄s̄ ba, “Yelm̄æ le n 'yere k̄s̄r ȳl̄, n̄re jaa na maal d̄er in a d̄er gb̄āgbaa. ³⁵ Gb̄āgbaa maa be a yir kor ε, a bie 'lo ma ben be kor. ³⁶ Ala wa t̄ a Bie for f̄s̄n bar, f̄s̄n son f̄s̄ m̄l̄ s̄re jaa. ³⁷ N b̄ōōn na ȳl̄n t̄ Abraham ȳk̄n t̄l̄ b̄s̄k̄r ika ȳl̄ k̄s̄ ma, boj̄ūu yaa s̄k̄ a n 'yer ε. ³⁸ Maa 'yere ȳl̄ naa a le in nye a n S̄āa s̄ē, ka ȳl̄n m̄l̄ ure a le ȳl̄n w̄ō a ȳl̄ s̄āa s̄ē.”

³⁹ Ka ba 'yer, “Abraham le t̄ a s̄l̄ s̄āa.” Be a Yesu 'yer, “Ala t̄ Abraham bibiir le ȳl̄ ta t̄, ȳl̄n taa maal a le a Abraham na d̄ōō maal. ⁴⁰ Ȳl̄ ben b̄s̄k̄r ika ȳl̄ k̄s̄ ma a n̄re na 'yer ȳl̄ a yelm̄æ in w̄ō a N̄ān̄m̄n s̄ē. Abraham ba d̄ōō maal le ε. ⁴¹ Ȳl̄ ure naa a le a ȳl̄ s̄āa m̄æ na d̄ōō t̄.” Ka ba 'yer, “Saa t̄ s̄ē s̄ē bibiir ε, sun S̄āa t̄ε sun tara le N̄ān̄m̄n.”

⁴² Ka a Yesu 'yer k̄s̄ ba, “Ala t̄ N̄ān̄m̄n le ta t̄ a ȳl̄ S̄āa, ȳl̄n taa n̄ō ma naa. N̄ān̄m̄n s̄ē le n ȳl̄ naa be be ka a p̄ōp̄ānyā. N ba waan a n m̄æ yuor ε, 'lo le t̄ō ma. ⁴³ Bo le so ka a le in 'yer ba chaar k̄s̄ ȳl̄ ε? Boj̄ūu yaa t̄ō w̄ō a le in 'yer ε. ⁴⁴ A ȳl̄ s̄āa in t̄l̄, a ȳl̄ b̄s̄k̄r ika ȳl̄ maal a le w̄s̄n b̄s̄k̄r. An ȳl̄ a pielf̄s̄ jaa n̄k̄s̄r le w̄s̄ t̄, waa tara yelm̄æ ε, yelm̄æ b̄āl̄āa jaa ba be a w̄s̄ 'ȳōō ε. 'Lo wa η̄maara a jire, le w̄s̄ be, jir η̄mara le w̄s̄ t̄, na w̄s̄ t̄ a jie a jaa s̄āa. ⁴⁵ T̄che maa na 'yere a yelm̄æ yaa s̄k̄ de ma ε. ⁴⁶ A ȳl̄ ās̄t̄ na 'yer ika w̄s̄ nyen in maal d̄er k̄? Ala t̄ yelm̄æ le n 'yere, bo le so ka yaa s̄k̄ de ma ε? ⁴⁷ N̄re 'lo na t̄ N̄ān̄m̄n t̄k̄r w̄ōn̄ō naa a le w̄s̄n 'yere. Ȳl̄n ba t̄ a N̄ān̄m̄n t̄k̄r ε, yaa w̄ōn̄ō a le w̄s̄n 'yere ε.”

⁴⁸ Ka a Juu nibe 'yer, “Yelm̄æ le s̄l̄ 'yere ika Samariya le f̄s̄ ȳl̄ na f̄s̄ tara a s̄d̄er.”

⁴⁹ A Yesu 'yer, “Maa ba s̄d̄er ε, t̄che n 'ȳōōn̄ō naa a n S̄āa, t̄l̄ ȳl̄n ba 'ȳōōn̄ō ma ε. ⁵⁰ N ba b̄s̄k̄r t̄ur k̄s̄r a n m̄æ ε, t̄che n̄re k̄ō b̄s̄k̄r naa a le. 'Lo le t̄ a 'yer k̄k̄n. ⁵¹ Yelm̄æ le n 'yere k̄s̄r ȳl̄, ala t̄ n̄re turo naa maa 'yer, w̄s̄ k̄ō le b̄ōō k̄ūu ε.”

⁵² A anyāna le ka a Juu nibe p̄āa 'yere, “P̄ōp̄ānyā, s̄l̄ b̄ōōn naa f̄s̄n tara a s̄d̄er. Abraham kpi naa, ka a

N̄ān̄m̄n 'ye'yere kpi, t̄che ka f̄s̄ 'yer ika ala t̄ n̄re turo naa a f̄s̄ 'yer w̄s̄ k̄ō b̄ōō k̄ūu ε. ⁵³ F̄ōs̄ berma gar a s̄l̄ s̄āa Abraham bu? W̄s̄ kpi naa, ka a N̄ān̄m̄n 'ye'yere be m̄l̄ kpi. An f̄s̄ t̄er ika f̄s̄ p̄āa t̄ naa?”

⁵⁴ Ka a Yesu 'yer, “Ala t̄ n ben 'ȳōōn̄ō a n m̄æ t̄ur, a n t̄ur na in k̄k̄n. A n S̄āa 'lo ȳl̄n 'yere ika a ȳl̄ N̄ān̄m̄n le, 'lo le k̄s̄r ma a t̄ur. ⁵⁵ Ȳl̄n ba b̄ōō w̄s̄ gba ε, maa b̄ōō w̄s̄ naa. Ala t̄ n 'yer naa ika n ba b̄ōō w̄s̄ ε, in t̄ naa jir η̄mara a ȳl̄ kaar. T̄che maa b̄ōō w̄s̄ naa, naa turo a w̄s̄ 'yer bie. ⁵⁶ A ȳl̄ s̄āa Abraham d̄ōō chule t̄er ika w̄s̄n taa nye naa a n b̄l̄bir. W̄s̄ nyen ka n̄ō n̄ȳōō w̄s̄.”

⁵⁷ Ka a Juu nibe s̄s̄t̄ w̄s̄, “Faa ta yuom l̄jaayi n̄l̄ pie (50) sere ε, t̄l̄ na f̄s̄ nye Abraham?”

⁵⁸ Ka a Yesu 'yer, “Yelm̄æ le n 'yere k̄s̄r ȳl̄, sere t̄l̄ ba wa d̄ōō Abraham, ka maa d̄ōō be be.” ⁵⁹ A nyāna, ka ba wob k̄s̄l̄be ika ba l̄ob w̄s̄ k̄s̄, t̄che ka a Yesu s̄k̄l̄ f̄s̄l̄ na w̄s̄ ȳl̄ a be a ba puorf̄s̄ yir p̄ō.

9 Yesu na chiine a le, w̄s̄ nyen daba ban d̄ōō ka w̄s̄ t̄l̄ j̄ōō. ² Ka a poturbo s̄s̄t̄ w̄s̄, “Wiwile, an le maal d̄er, a daj̄ōō bu a w̄s̄ s̄āa naa ma le maal d̄er, a daj̄ōō bu a w̄s̄ s̄āa naa ma le maal a d̄er d̄ōōn w̄s̄, ka w̄s̄ t̄ a j̄ōō?”

³ A Yesu 'yer k̄s̄ ba, “A daba nyā ba maal d̄er ε, a w̄s̄ s̄āa naa ma m̄l̄ ba maal d̄er ε, t̄che a in a le ka N̄ān̄m̄n t̄ōm̄ō na t̄ō a w̄s̄ 'ȳōō. ⁴ An chene t̄ m̄ōt̄ō, sun t̄ō naa a 'lo na t̄ō ma t̄ōm̄ō. Wer na s̄k̄b naa ka n̄re k̄ō le t̄ō t̄ōm̄ō t̄ō ε. ⁵ In chene be a wer p̄ō, maa le a wer chāa.”

⁶ W̄s̄n wa 'yer a le baar, w̄s̄ chir nataar bun t̄ān a t̄ēe na w̄s̄ be a daba n̄bie. ⁷ T̄l̄ na w̄s̄ 'yer k̄s̄ a daba, “Chen, t̄l̄ p̄ε a Siloam k̄ō p̄ō.” A Siloam par le, T̄ōf̄s̄. W̄s̄ chen t̄l̄ p̄ε nyere wa a yir.

⁸ Ka a n̄b̄ōōn̄s̄l̄ bala na d̄ōō ma nye w̄s̄ na s̄k̄r, ka ba s̄k̄r taa, “A ba t̄ a daba nyāna le ma s̄k̄r ε?” ⁹ Bamune 'yer ika 'lo le, ka bamune m̄l̄ 'yer, “N̄l̄nyetaa le.” T̄che ka w̄s̄ 'yer, “Maa le.”

¹⁰ Ka ba s̄s̄t̄ w̄s̄, “N̄m̄l̄ne a n̄bie ure wa yuo f̄s̄?”

¹¹ Ka a daba 'yer k̄s̄ ba. “Daba ban b̄s̄k̄r Yesu le bu t̄ān be ma a n̄bie t̄l̄ 'yer ma ika n chen a Siloam t̄l̄ p̄ε. Le le n chen t̄l̄ p̄ε naa nyere.”

¹² Ka ba s̄s̄t̄ w̄s̄, “Nyune le w̄s̄ be?” Ka w̄s̄ 'yer, “N ba b̄ōō ε.”

¹³ Be le ba tara a daba 'lo na d̄ōō t̄ a j̄ōō chiin a Faraseemune s̄ē. ¹⁴ A b̄l̄bir 'lo a Yesu na d̄ōō bu a t̄ān na w̄s̄ yuon a daba n̄bie in a P̄ēnf̄s̄ B̄l̄bir Daar. ¹⁵ Ka Faraseemune s̄s̄t̄ a daba le w̄s̄n ure wa nyere. Ka w̄s̄ 'yer, “T̄ān le w̄s̄ be ma a n̄bie ka n p̄ε be nyere.”

¹⁶ Ka a Faraseemune bamune 'yer, “A daba nyā ba ȳl̄ N̄ān̄m̄n s̄ē ε, waa s̄ōn̄ō a P̄ēnf̄s̄ B̄l̄bir ε.” T̄che ka a bamune m̄l̄ s̄s̄t̄, “N̄m̄l̄ne le yelbe-ure na t̄ō t̄ō a n̄e'maa yele nyā?” Na ba η̄ma jiir ayi.

¹⁷ Ka ba l̄eb s̄s̄t̄ a daba, “Bo f̄s̄ tara na 'yer a w̄s̄ 'yer? F̄s̄ n̄bie ba le w̄s̄ yuo.” Ka a daba 'yer, “N̄ān̄m̄n 'ye'yere le w̄s̄ t̄.”

18 Ka a Juu nuberε ba sck de ε lka a daba dōō jōō ti wa nyere ε, ka ba bōol a sāa naa ma. 19 Ba sōōr ba naa, "A yi bie le a nyā c? A nyā le yi dōō ka wō l a jōō? Ka ηmune wō lre wa nyere?"

20 Ka a sāa naa ma 'yer, "Si bōōn naa lka si bie le, a si dōō wō ka wō l jōō. 21 Tiche le wōn lre wa nyere a pōpāanyā saa bōō ε, bu nure 'lo na yuo wō a nibe saa bōō ε. Waa l bibile ε, yi sōōr wō, wōn 'yer kō wō māε."

22 A sāa naa ma 'yer naa ntōō bojūu ba joro naa a Juu nibe dābāε, ba den nie 'yer lka nure jaa wa 'yer lka a Yesu le a Nu-iraa 'lo, ka ban dii wōn bar a ba lōōfōō jie.

23 Ala le so ka a sāa naa ma 'yer, "Waa l bibile ε, yi sōōr wō."

24 A Faraseemune le bōol naa a daba 'lo na dōō l a jōō a gbεε ayi sōō 'yer wō, "'Yer yelmāε kō Nāanmun, sūn bōōn naa a daba nyā na l yelbe-lre."

25 Ka a daba 'yer, "Ala l wō l yelbe-lre bu waa l ε, n ba bōō ε, yelbōō'yen l bōō n nyā. N dōō l jōō tiche pōpāanyā, n nyere naa."

26 Be le ba sōōr wō, "Bo le wō l fō? ηmune le wō l yuo fō a nibe?"

27 Ka a daba 'yer, "N ba dōō 'yer ti yaa chele ε. Bo yi bōōr lka yi le wō ka a l go? Yi bōōr naa lka yi m lēb a wō poturbo bu?"

28 A ba tōōr wō 'yere, "Fōō lε l a wō poturo, sūn l naa Mosesi poturbo. 29 Si bōōn na lka Nāanmun 'yer 'yer kō Mosesi, tiche a daba 'lo saa bōō jie wōn yi gba ε."

30 Ka a daba 'yer, "A 'maa man nεε yūn ba bōō jie wōn yi ε, ti yuo ma a nibe. 31 Si bōō na lka Nāanmun ba chele a yelbe-lrε ε. Wō ma chele naa a bala na joro wō ti maala a le wōn bōōr. 32 Nure jaa ba dōō wō lka ba yuon nure ban lōō dōō jōō ε. 33 Ala l a daba nyā ba ta yi Nāanmun sē ε, wō kō naa tōō bon jaa maal ε."

34 Ka a Juu nuberε 'yer kō a daba, "A fōō, yelbier pō le ba dōō fō, ηmune fōn lre wa wiil si," ti dii wō bar a ba pō.

35 Yesu na wō lka ba dii naa a daba bar, wō bō wōn wa nye wō, na wō sōōr wō, "Fō sck de a Nisaal Bie c?"

36 Ka a daba sōōr wō, "Nlkrēε an le, wiil ma ka n sck de wō."

37 A Yesu 'yer, "Fō nye wō naa pōpāanyā, sūre jaa, 'lo le 'yere n fō."

38 Ka a daba pāa 'yer, "N Soro n sck de," ti gbur du-mo puor wō.

39 Be le a Yesu 'yer, "'Yer tōōr fōō jie le n wa ka a wer pō. Jōn na nyere naa ka nibe nyere m lēb l jōn."

40 Ka a Faraseemune bamune na be a wō sē wō a le na ba sōōr, "Bo ya! A sūn m lēb l a jōn c?"

41 A Yesu 'yer ba, "Ala l yi ta l jōn, yi kō naa tara chefō a dēer pō ε. Tiche, yūn ben 'yer lka yi nyere naa, yi chεne na be a yi dēer pō."

10 Ka a Yesu 'yer, "Yelmāε le n 'yere kōr yi, nure 'lo jaa na maa tu a piir jōō dōōr nεε ti do a dachin kpe, un nānyie n lufara. 2 Nure 'lo na tu a dōōr nεε kpe

'lo le l a pechine. 3 A dōōguro ma yuon a pān kō a pechine, ka a piir chele a wō kōr. Wō maa bōol naa a wō piir yoe, na wō ηmaa ba yin. 4 'Lo wa ηmaa a wō piir a jaa ka a yi, wō ma den nie ka a turo wō, bojūu ba bōō naa a wō kōr. 5 Tiche ba kō wa tu sāan jaa ε, ban jon yi a wō sē bojūu baa bōō sāan kōr ε." 6 Yesu lōb a sōk-pa nyā tiche baa bōō a par a le wōn 'yere ba ε.

7 A le jūu le a Yesu 'yer ba go, "Yelmāε le n 'yere kōr yi, maa le a piir dōōr nεε. 8 A bala ba jaa na dōō ma nie wa un nānyie n lufarba, tiche a piir ba chele ba ε.

9 Maa le a dōōr, nure jaa na tu ma kpe, wōn nyen faafō. Wōn ma kpe n ti yi na wō nyere bōōdiir. 10 Nānyie ma wa naa lka wō wa ju, na wō kō, ti sōō bar. Maa wa naa ka ban nye nyevōr, na ba nye wō ti pōn bar.

11 "Maa le a pechiin sō, a pechiin sō sck kpi a wō piir 'yōō. 12 A pechine 'lo ban yara, waa so a piir ε. 'Lo wa nye gbōgboro na waara, wō ma tēen a piir bar ti jo, ka a gbōgboro yēyel a piir ti nyōr amune. 13 Wō ma jon a le an l libie tōmō le wō tōnō, a piir ye le ba bā wō ε.

14 "Maa l naa a pechiin sō, n bōō naa a n piir, ka n piir m l bōō ma. 15 Nlāa le a Sāa na bōō ma ka n m l bōō a Sāa, un sck kpi a piir 'yōō. 16 N tara na piir amune na ba be a jōō nyā pō ε, un waan ba naa, ka ba m l wa chele a n kōr, ka ba l pegbul bōō'yen na ba tara pechiin bōō'yen. 17 A n Sāa na nō ma par n nyā, n sck naa na kpi ti le ir l vōr go. 18 Nure baa faara wō ε, tiche maa māε le sck na kpi. N tara na kpe na bar a nyevōr naa le tara kpe na de wō go. A nyā le a n Sāa 'yer ma lka n l."

19 A 'yer nyā le vē ka a Juu nibe ηma dē dē. 20 Ka a ba yō 'yere lka, "Sīdēer le wō tara, na wō gele, bo 'yō yi chele a le wōn 'yere?" 21 Tiche ka a bamune 'yere, "A nyā-na ba l nure na tara sīdēer 'yer ε, a sīdēer na tōōn yuo jōō nibe c?"

22 A l naa uon ka ba maala a ba puorfō yir Pōlfō lōō di be a Jerusalem. 23 Ka Yesu be be a Nāanmun puorfō yir bechaar āsō pō, na wō yōr a be ban bōol a Solomon Jēber. 24 Be a Juu nuberε bamune ηmaa jilō wō sōr, "A baalfō nyā fōn 'yōō si, dabor an wa baar? Ala l fōō lε l a Nu-iraa 'lo, 'yer kō si chāa pō."

25 Ka a Yesu 'yer, "N dōō 'yer yi, yūn le ba sck de ε. A ne'maa tōmō un tō n l a n Sāa yuor, 'yer naa n 'yer.

26 Tiche yūn le ba sck de ε, bojūu yaa l a n piir ε. 27 A n piir ma chele naa a n kōr, n bōō ba naa ka ba ma turo ma. 28 N kō ban nyevōr na ba tara baarfō ε. Ba kō wε ε, nure jaa kō tōō ba 'loo faa a n nūu pō ε. 29 A n Sāa 'lo na de ba kō ma, wō gar bomo a jaa. Nure jaa kō tōō ba 'loo faa a n Sāa nūu pō ε. 30 Maa naa n Sāa jaa un bōō'yen."

31 Ka a Juu nuberε wob kōsibe lka ba lōb wō go.

32 Tiche ka a Yesu sōōr ba, "N tōn ne'maa tōōyō yi a Sāa sē, buor sō 'yōō yi pāa be lōō ma?"

33 Ka ba 'yer, "Saa lōō fō a anyā āsō jaa 'yōō ε, ti fōn fere sōōnō a Nāanmun yuor, ti m l nisaal."

34 A Yesu 'yer ba, "A ba seb a yi Nεε pō lka, 'N 'yer naa lka, yi un ηmune ε?"

(Yiel Gān 82:6)

³⁵ Ala ɿ Nāaŋmun bɿɿɿ naa a bala a wɿ 'yer, na wa a ba sɛ, ŋmumɛ, Nāaŋmun sɛɛr ba be na wa sɿɿ ɛ. ³⁶ Ŋmumɛ lɛ a 'lɔ a Sāa na kaa ir a wɿ wɿɿɿ kɔ, na wɿ tɿ kɔ a wer kɔ. Bo lɛ so ka yaa bara ma ɛ, bojūu n 'yer ɿka Nāaŋmun Bie lɛ n ɿ? ³⁷ Yɿ taa sɿɿ de ma ɛ, ala ɿ n ba maala a lɛ a Sāa na maala ɛ. ³⁸ Tɿche ala ɿ n tɿ naa, yun gba ba sɿɿ de ma ɛ, yɿ sɿɿ de a ne'maa tɿmɿ, yun bɿɿɿ a par ɿka a Sāa ben a n 'yɿɿ ka n mɿ be a Sāa 'yɿɿ." ³⁹ Ka ba lɛ bɿɿɿ a wɿ nyɿɿɿ go, tɿ che ka wɿ bɿɿɿ yɿ.

⁴⁰ Be lɛ a Yesu ɿɿɿ gɿɿ a Jordan man gɿɿ, a jie 'lɔ a Jɿɿ na dɿɿ suoro a nɿɿɛ a Nāaŋmun kɿɿ na wɿ jɛ a be, ⁴¹ ka nɿɿɿ wa a wɿ sɛ wa 'yerɛ, "Jɿɿ gba ba dɿɿ tɿ ne 'maa tɿmɿ ɛ, a ala a jaa wɿn 'yer a daba nyā 'yer, un yelmāɛ." ⁴² Be lɛ a nɿɿɿ sɿɿ de wɿ.

11 Daba ban bɿɿɿ Lajarusɿ dɿɿ bɿɿɛ, wɿ un Mɛɛr nɿ Mata yɛdaba na ba kɿɿɛ a Betanɿ tɛɛ kɔ. ² A Mɛɛr nyā na dɿɿ kpaar a kānyūu 'yɿɿ a Yesu tɿ de a wɿ jukɿɿ fɿɿɿ, a wɿ yɛdaba Lajarusɿ lɛ a nyā na bɿɿɛ. ³ Ka a yɛɿɿ tɿ 'yer a Yesu, "Sɿ Soro, a fɿ baraa bɿɿɛ naa."

⁴ Yesu na wɿ a lɛ, a wɿ 'yer, "A baal nyā ba ɿ kūu baal ɛ, tɿ an wiil Nāaŋmun tur tɿ mɿ vɛ ka Nāaŋmun Bie yuor yɿ." ⁵ Yesu nɿn Mata nɿ a wɿ yɛbe nɿ a ba yɛdaba Lajarusɿ. ⁶ Tɿche wɿn wɿ a Lajarusɿ baal tɿ na wɿ chɛnɛ jānɛ a be wɿn be ber ayɿ.

⁷ Tɿ pāa 'yer kɿ a wɿ poturbo, "Yɿ ɿ a sɿ ɿɿɿ chen a Judiya."

⁸ Tɿche ka a poturbo 'yer, "Wiwile, daar yɛ yɛ nyāna ba lɛ a Juu nɿɿɛ ta bɿɿɿ ɿka ba ɿb fɿ ɛ, tɿche a fɿ lɛ chɿɿɛ a be go?"

⁹ Ka a Yesu 'yer kɿ ba, "A ba ɿ a bɿɿɿ tara na a wɿ mɿtɿɿɿ chaarfɿ sɿɿ ɛ? Nɿɿɛ wa chɿɿɛ a mɿtɿɿɿ wɿ maa ŋmɛ gɿɛr ɛ, wɿ nyɛ naa a mɿtɿɿɿ chāa. ¹⁰ Bojūu ala ɿ tāɿɿɿ lɛ wɿ chɿɿɛ, wɿn ŋmɛn gɿɛr, bojūu waa tara chāa ɛ."

¹¹ Wɿn wa 'yer a lɛ baar, wɿ 'yer kɿ ba, "A sɿ baraa Lajarusɿ gur naa, tɿche un chen tɿ sāɿ wɿ."

¹² Ka a wɿ poturbo 'yer, "Sɿ Soro, ala ɿ wɿ gur naa, wɿn ir naa." ¹³ Yesu 'lɔ 'yer naa ɿka wɿ kɿ naa, tɿche ka a poturbo 'lɔ tɿɛr ɿka a gɿɿ sɿɿ lɛ wɿ 'yerɛ.

¹⁴ Ala lɛ so a Yesu pāa 'yer ka a chaar ɿka, "Lajarusɿ kɿ naa. ¹⁵ A yɿ jūu, a nɿmɿ ma naa un ba be be ɛ, ka yɿ na sɿɿ de ma. Tɿche, yɿ ɿ a sɿ chen a wɿ sɛ."

¹⁶ A wɿ poturo āsɿɿ ban bɿɿɿ Tomasɿ na ba lɛ bɿɿɿ wɿ Naa 'yer kɿ a bala na che, "Yɿ ɿ a sɿ 'mataa chiin wɿ mɿ tɿ kɿɿ."

¹⁷ Yesu na wa ta a be, wɿ nyɛn ka a ɿ ba ūu naa Lajarusɿ maal ber anaar. ¹⁸ Betanɿ nɿ a Jerusalem mɿ ba jāa ɛ. ¹⁹ Ka a Juu nɿɿɛ kɿɿ chen ɿka ba tɿ puor a Mata nɿ a Mɛɛr a ba yɛdaba kuor. ²⁰ Mata na wa wɿ ɿka Yesu waara naa, wɿ yin tɿ tuor wɿ, tɿche kaa Mɛɛr 'lɔ jānɛ a yɿr.

²¹ Be lɛ a Mata 'yer kɿ a Yesu, "N Soro, fɿɿ ta dɿɿ be ka, a n yɛdaba kɿ naa kɿ ɛ. ²² Tɿche n bɿɿ naa

pɿpāanyā gba ɿka, bon jaa fɿn sɿɿɿ a Nāaŋmun sɛ, wɿn kɿ fɿ naa."

²³ A Yesu 'yer kɿ wɿ, "A fɿ yɛdaba na ir naa a kūu kɿ ɿ wɿ."

²⁴ Be lɛ a Mata 'yer kɿ a Yesu, "N bɿɿɿ na wɿn na ir a kūn irfɿ daar, a ber baaraa sɿɿ."

²⁵ A Yesu 'yer kɿ wɿ, "Maa lɛ ɿ a kūu kɿ irfɿ, nɿ nyɛwɿ, nɿɿɛ 'lɔ na sɿɿ de ma, 'lɔ kɿ gba, tɿ wɿn tara na nyɛwɿ. ²⁶ Nɿɿɛ 'lɔ na ba kɿ ɛ, tɿ na wɿ sɿɿ de ma, kɿ lɛ kɿ ɛ, fɿ sɿɿ naa a lɛ ɿ?"

²⁷ Ka a Mata 'yer, "ɿɿ, n Soro, n sɿɿɿ de ɿka fɿɿ lɛ ɿ a Nɿ-iraa na ɿ Nāaŋmun Bie, 'lɔn na wa ka a wer kɿ."

²⁸ Wɿn wa 'yer a lɛ baar wɿ ɿɿɿ kul tɿ bɿɿ 'yer kɿ a yɛ-bile Mɛɛr, "A wiwile ben ka tɿ sɿɿɿ fɿ." ²⁹ A Mɛɛr na wa wɿ a lɛ, ka wɿ vaa ir chen a Yesu sɛ. ³⁰ Yesu ba kɿɛ a tɛɛ kɿ sɛɛr ɛ, tɿ chɛnɛ ara a be a Mata na tuor wɿ. ³¹ A Juu nɿɿɛ bala na wa a kuor puorfɿ jie be a Mɛɛr sɛ a yɿr, na nyɛ a lɛ wɿn vaa ir yire, ka ba turo wɿ tɿɛr ɿka a yaa par lɛ wɿ chɿɿɛ a kɿn jie.

³² Mɛɛr na tɿ ta a jie nyɛ a Yesu a be, wɿ gbur dumo a Yesu niem tɿ 'yer, "N Soro, fɿɿ ta dɿɿ be ka, a n yɛdaba kɿ naa kɿ ɛ."

³³ Yesu na nyɛ a lɛ wɿn kɿnɿ ka a Juu nɿɿɛ bala na bɿɿɿ wɿ mɿ kɿnɿ, nɿbaal kɿɛ wɿ naa ka a suur nyɿɿ wɿ. ³⁴ A wɿ sɿɿɿ ba, "Nɿɿɛ yɿ ūu wɿ?" Ka ba 'yer, "N Soro, wa nyɛ a jie."

³⁵ Ka Yesu kɿ.

³⁶ Ka a Juu nɿɿɛ pāa 'yerɛ kɿɿ taa, "Nyɛ lɛ wɿn nɿ a Lajarusɿ."

³⁷ Tɿche ka bamɿɛ pāa 'yer, "Wɿn dɿɿ yuo a jɿɿ nɿɿɛ, kaa ɿ wɿ kɿ naa tɿɿ vɛ ka a Lajarusɿ ta kɿ bu?"

³⁸ Ka nɿbaal kɿɛ a Yesu, ka wɿ sɿɿ ta a yaa par. Kɿsɿr bɿɿ lɛ, ka ba 'mɿɿ a kɿsɿr āsɿɿ kɿɿ a nɛɛ. ³⁹ A Yesu 'yer, "Yɿ bil a kɿsɿr bar." Tɿche a Mata an ɿ a wɿ yɛdaba lɛ kɿ, ka wɿ 'yer, "N Soro, wɿn nyuro naa, ber anaar nɿ dɿna ban ūu wɿ."

⁴⁰ Ka Yesu 'yer, "N ba 'yer fɿ ɿka fɿɿ sɿɿ de, fɿn nyɛn Nāaŋmun tur ɛ?"

⁴¹ Be lɛ ba bil a kɿsɿr bar, a Yesu kaa saaju tɿ 'yer, "N Sāa, fɿ son puorfɿ, fɿn wɿ a n sɿɿɿɿ. ⁴² N bɿɿɿ naa fɿn wɿnɿ a n sɿɿɿɿ, tɿche n 'yer naa ka a na sɿɿ a nɿɿɛ banyāna na ara a ka, a ba sɿɿ de ɿka, fɿɿ lɛ tɿ ma."

⁴³ Yesu na 'yer a nɿtɿ wɿ bɿɿɿ kɿɛ jaa, "Lajarusɿ, wa yɿ." ⁴⁴ Ka a kūu yɿ, ka a gɿɛɛ naa nuur ban vil a fɿɿɿɿ kɿɿ ka a fɿbaa mɿ kɿɿ a ju. A Yesu 'yer kɿ ba, "Yɿ yaar a kūu fɿɿ bar wɿ ka wɿ chen."

⁴⁵ Ala lɛ so ka a Juu nɿɿɛ bala na wa ɿka ba wa puor a Mɛɛr, nyɛn a lɛ a Yesu na ɿ, a ba sɿɿ wɿ. ⁴⁶ Tɿche ka a bamɿɛ chen a Faraseemɿɛ sɛ tɿ man a lɛ a Yesu na maal. ⁴⁷ Be lɛ a Faraseemɿɛ nɿ a bɿɿɿɿ nɿɿɛ bɿɿɿ taa ɿɿɿɿ na ba 'yer, "Ŋmumɛ sɿn ɿ, a daba nyā na ben tɿnɿ a ne'maa tɿmɿ a nɿtɿ?" ⁴⁸ Ala ɿ sɿn be bar wɿ ka wɿ maala lɛ, nɿɿɛ jaa na sɿɿɿ a wɿ yɛle, a Worom nɿɿɛ wa wɿ a yɛle ban wa wɛl sɿ naa a jisɿ nɿ a tɛɛ bar."

49 Ka a ba āsɔɔ ban bɔɔɔ Kayafasi na ɪ a bɔɔɔrlo nɪkɔɔɔ a yuon 'lɔnɔ 'yer, "Yaa tara tɪer jaa ɛ. 50 Yaa bɔɔ ɪka a sɛɛ naa ka nɪbɔɔ'yen na kpi kɔ a nɪyɔɔ gar a nɪyɔɔ ba jaa na wɛ ɛ."

51 A nyā ba yi a wɔ mǎɛ sɛ ka wɔ 'yer ɛ, tɪche wɔn ɪ a bɔɔɔrlo nɪkɔɔɔ a yuon 'lɔ, ala lɛ wɔ de nie dɔɔ 'yer ɪka a Yesu na kpin kɔ a Juu nɪbɔɔɔ ba jaa. 52 A ba ɪ bala tɛɛ ɛ, tɪche ka wɔ lɔɔ taa a Nāanɔmun bibiir bala na yɛyɛl na wɔ maal ba a ba ɪ bɔɔ'yen. 53 An yi a daar 'lɔnɔ ba bɔɔɔ na sɔr na kɔ a Yesu.

54 A lɛ juu Yesu ba lɛ yɔɔɔɔ chāa kɔ a Juu nɪbe jie ɛ, tɪ chen jiyuo na gbɔr a mɔɔɔɔ na wɔ tɪ kɔɔɔɔ a tɛbile ban bɔɔɔɔ Eferem, be lɛ wɔ tɪ 'mataa jɛn a wɔ poturbo.

55 A Juu nɪbe Gōl Bar Difɔ gbɔr naa, ka ba yɔɔ yi a tɛbil do a Jerusalem tɪ kɔɔ a ba mǎɛ chele nɪ a bɪbir. 56 Ba kaara na bɔɔɔɔ a Yesu a be a Nāanɔmun puorfɔ yir, sɔɔɔ taa, "Nɔmɔnɛ yɪ tɪer, wɔn wa naa a lɔɔɔɔ jie bu?" 57 Tɪche ka a bɔɔɔrlo nɪberɛ nɪ a Faraseemɔnɛ 'yer, "Nɔrɛ jaa wa bɔɔ a jie a Yesu na be, wɔ 'yer ka ba tɪ nyɔɔ wɔ."

12 A chen ber ayɔɔɔ ka a Gōl Bar Difɔ bɪbir ta. Yesu chen a Betanɪ na ɪ a Lajarusɪ 'lɔ na kpi ka wɔ sǎɪ kɔɔɔɔ. 2 Ba maal bɔɔdiir kɔ wɔ a be, ka a Mata pōnɔ a bɔɔdiir. Lajarusɪ pɔɔ naa a nɪbe bala na lɔɔ jɛn Yesu a bɔɔdiir jie. 3 Be lɛ Mɛɛr de kǎnyūu vɪla daa na ɪ tuo wa pɔr 'yɔɔ a Yesu gbɛɛ kɔ, tɪ lɛb a jukɔɔɔ fɪɛɛ nɪ ka a nyūu de a yir wɔ jaa.

4 Tɪche a wɔ poturo āsɔɔ ban bɔɔɔɔ Judas na yi a Isɪkariyot, 'lɔ lɛ na wa gar 'yɔɔ a Yesu sɔɔɔ, 5 "Bo lɛ so ka baa da a kǎnyūu nyāna ɛ, a libie na tǎn nɔrɛ yuon gbɪl sǎyar na ba de kɔ nɔn dɛmɛ ɛ?" 6 A nɔn dɛmɛ yele ba bǎ wɔ ɛ, bojūu nǎnyie lɛ wɔ ɪ an ɪ 'lɔ lɛ tara a ba libie wɔɔ, na wɔ ma juro a ala ban 'yɔɔ a be sɔnɔ nɪ wɔ mǎɛ.

7 A Yesu 'yer, "Bar a kɔɔ jaa jomm, wɔ bin a kǎnyūu nyāna gun a n ūufɔ bɪbir. 8 A nɔn dɛmɛ na ben a yɪ sɛ bɪbir jaa, tɪche maa kɔ be a yɪ sɛ bɪbir jaa ɛ."

9 A Juu kɔɔ jie na wɔ ɪka Yesu be naa a Betanɪ, ba wa naa a ba ɪ a 'lɔ tɛɛ 'yɔɔ ɛ, tɪche ba bɔɔɔɔ na ɪka ba nyɛ a Lajarusɪ 'lɔ wɔn sǎɪ a kūu kɔ, ka wɔ ir ɪ vɔr. 10 A lɛ 'yɔɔ, a bɔɔɔrlo nɪberɛ mɪ guoro nɪ taa ɪka ba mɔn kɔ naa a Lajarusɪ. 11 A wɔ jūu lɛ a Juu nɪbe kɔɔ jie tɔr a ba nɪberɛ wiilfɔ tɪ kɔɔɔ a Yesu.

12 Wer na wa chaar, a nɪyɔɔ bala na wa a Gōl Bar Difɔ jie, wɔ naa ɪka Yesu ben a sɔr kɔ waara a Jerusalem.

13 Ba 'mɛl be vai yi tuoro nɪ wɔ pǎa chɪle gɔnɔ, "Yāan yooo, Nāanɔmun wɔ sɔɔ a 'lɔ wɔn tɔ.

(Yiel Gān 118:25, 26)

Nāanɔmun wɔ sɔɔ a 'lɔ na ɪ a Isɪral nǎa." 14 Yesu nyɛn a bɔɔɔɔ na wɔ do jǎnɛ nɪtǎa lɛ an seb a Nāanɔmun gān kɔ, 15 "A yɪn Jerusalem nɪbe, yɪ ta joro dǎbǎɛ ɛ, Yɪ nyɛ a yɪ nǎa na do bɔɔɔɔ waara nɪ."

(Jekariya 9:9)

16 A wɔ poturbo ba dɔɔ bɔɔ a anyāna a jaa par ɛ, tɪ a Yesu na wa ir ɪ vɔr, ba tɪer yuo ɪka anyāna lɛ ba dɔɔ seb

a Nāanɔmun gān kɔ a wɔ 'yɔɔ ka ba mɪ maal a lɛ kɔ wɔ.

17 A nɪyɔɔ bala na dɔɔ be a wɔ sɛ na ba nyɛ a lɛ wɔn bɔɔɔ a Lajarusɪ ka wɔ yi a yaa kɔ ɪ vɔr, ba chɛnɛ na mana kɔɔɔ a nɪbe. 18 Ala lɛ so ka a nɪyɔɔ yi tuoro wɔ, bojūu ba wɔ naa ɪka wɔ tɔn nɛ'maa tɔmɔ. 19 Be lɛ ka a Faraseemɔnɛ pǎa 'yerɛ kɔɔ taa, "Yɪ nyɛ, saa lɛ tɔɔɔɔ bon jaa maala ɛ. Nyɛ, a nɪbe ba jaa ben turo wɔ."

20 A nɪbe bamɔnɛ mɪ na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ, pɔɔ naa bala na do a puorfɔ jie a Jerusalem a Gōl Bar Difɔ sɔɔ.

21 Ba chen a Filip na yi a Betusaida na be a Galilee wer kɔ sɛ tɪ 'yer, "Nɪkɔɔɔ, sɪ bɔɔɔɔ naa ɪka sɪ nyɛ a Yesu."

22 Filip chen tɪ 'yer kɔ Andiru ka ba 'mataa chen tɪ 'yer a Yesu.

23 A Yesu 'yer ba, "A sɔɔ ta naa ka Nāanɔmun na kɔ a Nɪsaal Bie tɪr. 24 Yelmǎɛ lɛ n 'yerɛ kɔɔ yɪ, chibir baa ūu tɛɛ ɛ, wɔn chɛnɛ na ɪ a chibir bɔɔ'yen. Tɪche 'lɔ wa lo tɛɛ kpi, wɔ ma dɔɔɔ chibiyɔɔ. 25 Nɔrɛ 'lɔ na nɔ a wɔ nyɛvɔr na bɔr wɔ naa, tɪche 'lɔ na 'laar a wɔ nyɛvɔr a wer nyā kɔ, wɔn tara na a nyɛvɔr 'lɔ na ba tara baarfɔ ɛ. 26 Ala ɪ āsɔɔ jaa bɔɔɔɔ naa ɪka wɔ sɔɔ ma tɔ, wɔ turo ma, jie jaa ɪn be a nɔrɛ 'lɔ na sɔnɔ ma tɔnɔ mɪ na ben be. Ka a n Sǎa 'yɔɔnɔ a 'lɔ na sɔnɔ ma tɔnɔ.

27 "Pǔpǎanyā, n pɔɔ sɔɔ naa, tɪ n 'yer bo? N 'yer ɪka a Sǎa wɔ faa ma a sɔɔ nyāna kɔ bu? Kai, a sɔɔ nyāna 'yɔɔ lɛ n wa. 28 Sǎa, kɔ a fɔ yuor tɪr." Be lɛ a kɔkɔr pǎa 'yer yi saaju, "N dɔɔ kɔ wɔ a tɪr, ɪn lɛ kɔ wɔ naa a tɪr go."

29 Ka a nɪyɔɔ bala na ara a be wɔ naa na ba 'yer, saa lɛ tǎna, ka bamɔnɛ mɪ 'yer malaka āsɔɔ lɛ 'yerɛ nɪ wɔ.

30 A Yesu 'yer ba, "A ba ɪ maa 'yɔɔ lɛ a kɔkɔr 'yer ɛ, tɪ yɪn 'yɔɔ lɛ. 31 Pǔpǎanyā a sɔɔ ta naa ka a wer nyā 'yer na tɔɔ. Pǔpǎanyā, ban ir naa wer nyā nǎa Satan bar.

32 Tɪche maa, bala wa 'mɔɔ ma a saaju, ɪn tɔɔ nɪbe ba jaa waan a n sɛ." 33 Wɔ 'yer a lɛ na wɔ wiil kūu 'lɔ tɔ wɔn na kpi.

34 Ka a nɪyɔɔ bala 'yer, "Sɪ wɔn yi a Nɛɛ kɔ ɪka, a Nɪ-iraa naa 'lɔ na ben be kɔo kɔo, tɪ nɔmɔnɛ a ɪ a fɔ 'yer ɪka ban 'mɔɔɔ a Nɪsaal Bie a saaju? An lɛ a Nɪsaal Bie 'lɔ?"

35 A Yesu pǎa 'yer ba, "Ber bǎlǎa lɛ a chāa na be a yɪ sɛ, yɪ chiine a chāa kɔ wɔn chɛnɛ be be ka a libe taa kɔɔ yɪ ɛ. Nɔrɛ na be libe kɔ ba bɔɔ a jie wɔn chiine ɛ.

36 Yɪ kɔɔ de a chāa, yɪn chɛnɛ tara wɔ na yɪ tɔɔ ɪ a chāa bibiir." Yesu na wa 'yer a lɛ baar, wɔ yin chen a baa nyɛ wɔ ɛ.

37 Yesu gba, wɔn tɔ a nɛ'maa tɔmɔ a ba sɛ, tɪ baa chɛnɛ kɔɔ de wɔ ɛ. 38 Ka a Isaiya 'yer ɪ yelmǎɛ. Lɛ wɔn 'yer a kōr jaa, "Sɪ Soro an lɛ kɔɔ de a sɪ 'yer, an lɛ a Soro mɪ wiil a wɔ kɔɔ?"

(Isaiya 53:1)

39 Ban ba tɔɔɔɔ kɔɔ ɛ, bojūu a Isaiya 'yer jie āsɔɔ, 40 "Wɔ jɔɔn a ba nɪbie bar. Na wɔ kɔɔ a ba tɪer bar, baa lɛ nyɛɛ ɛ. Ba kɔ mɪ lɛ bɔɔ a par a ba tɪer kɔ ɛ, na ba lɛb wa a n sɛ ka n sǎa ba ɛ."

(Isaiya 6:10)

41 Isaiya 'yer naa nitō, bojūu wō dōō nye a Yesu tur na wō 'yere a wō 'yer.

42 An sōō be a le ti nibeere yōō bamine sōōō de wō. Tiche a Faraseemine dābāe jūu baa 'lara 'yere ε, ka ba taa dii ba bar a ba lōōfō jie ε. 43 Bojūu ba nōn nure pēefō gar Nāanmūn pēefō.

44 Be le a Yesu 'yer kpēō jaa, "Nure 'lo na sōō de ma a ba i maa tēε le wō sōō de ε, tiche wō sōōō de a 'lo na tō ma. 45 Nure 'lo na nye ma mi nyen a 'lo na tō ma. 46 N wan a wer pōō nitāa chāa, ka nure 'lo na sōō de ma kō le be libe pōō ε.

47 "A nure 'lo na wō a n 'yer, ti na waa tu ε, n kōō tōō a wō 'yer ε. N ba wa ika n wa tōō a wer 'yer ε, ti n wa faa wō. 48 A 'yer tōōō ben be, nure 'lo na tōō ma na waa de a n 'yer bie ε, a 'yer lōōnō ni wō ju un 'yer le na 'yōō wō a 'yer a ber baaraa daar. 49 N ba 'yere n māε 'yer ε, tiche n 'yer naa a le a Sāa na tō ma 'yer ma ika n 'yer. 50 N bōō naa ika a wō 'yer kōō na nyenōr na ba tara baarfō ε. Ala le so ka n 'yer yi a le ne a Sāa na 'yer."

13 A kō le kor ε, ti a Gōl Bar Difō ta, Yesu bōōō naa ika a wō bībir vīε naa ka wōn yi ka a wer nyā pōō libe chen a Sāa sē. Wō nō naa bala na i a wō tōōr a wer nyā pōō, wō nō ban ti tān a wō kūu.

2 Ba pōn a jāanōōr bōōdiir, ka a i tu de nie kpe Judas na i Simon na yi Iskariyot bidaba ka wō ti gar 'yōō a Yesu. 3 Yesu bōōō naa ika a Sāa den bomo a jaa 'yōō a wō nūu pōō, an i a Nāanmūn sē le wō yi na wō le libe chine a wō sē. 4 Be le wō bar a bōōdiir ti ir na wō yaa a fuu bar ti de fōfīelaa se a siε pōō. 5 Na wō pōōr kōō 'yōō la'yelma pōō piel pēere a wō poturbo gbεε ti ma fiεl a fōfīelaa 'lo wōn se a siε pōō bar.

6 Wōn wa ta a Simon Pita ka wō 'yer, "N Soro, fōō le na pēε a maa gbεε o?"

7 A Yesu 'yer wō, "Faa bōō a le un ure a pōpāanyā ε, tiche fōn wa bōōō daar kōō."

8 Ka a Pita 'yer, "Kai, faa be na wa pēε a n gbεε ε." A Yesu 'yer kōō wō, "Maa ba pēε a fō gbεε ε, saa le be taa ε."

9 Ka Simon Pita pāa 'yer, "N Soro ala be le, a ta i a gbεε tēε ε, pēε a nuur ni a ju mi."

10 A Yesu 'yer, "Nure na so kōō baar gbεε tēε le wō ma wa pēε, a wō āgān wō jaa yi naa. A yūn mi yi naa an ba i yi jaa le ε." 11 Yesu bōōō a lōn na gar 'yōō wō, ala le so ka wō 'yer ika a ba i ba jaa le yi ε.

12 Wōn wa pēε a ba jaa gbεε baar, wō le den a fuu su ti jāne ni a wō jie, ti sōōr ba, "Yi bōōō a nitō un i par o? 13 Yi ma bōōl ma naa Wiwile bu Soro, yelmāε yi 'yer an i a le n i. 14 Ala i maa na i a yi Soro ni a yi Wiwile pēen a yi gbεε, yi mi pēere taa gbεε. 15 N maal wiil yi ika yi maala a le un i kōō yi. 16 Yelmāε le n 'yere kōō yi ika, gbāgbaa ba i kpēε gar a wō soro ε. Tōtōnō mi ba i kpēε gar a 'lo na tō wō ε. 17 Pōpāanyā yūn bōō a anyāna, an un sōōfō ala i yi ure yaa naa.

12 Wōn wa pēε a ba jaa gbεε baar, wō le den a fuu su ti jāne ni a wō jie, ti sōōr ba, "Yi bōōō a nitō un i par o? 13 Yi ma bōōl ma naa Wiwile bu Soro, yelmāε yi 'yer an i a le n i. 14 Ala i maa na i a yi Soro ni a yi Wiwile pēen a yi gbεε, yi mi pēere taa gbεε. 15 N maal wiil yi ika yi maala a le un i kōō yi. 16 Yelmāε le n 'yere kōō yi ika, gbāgbaa ba i kpēε gar a wō soro ε. Tōtōnō mi ba i kpēε gar a 'lo na tō wō ε. 17 Pōpāanyā yūn bōō a anyāna, an un sōōfō ala i yi ure yaa naa.

18 "Yi jaa ba le n 'yere ε, n bōō naa a bala un ir. Tiche le an seb a Nāanmūn gān pōō na i naa a le an seb, 'A 'lo un lōō dire ni na libe i ma bier.'

(Yiel Gān 41:9)

19 "N 'yer yūn a pōpāanyā tiche ka a ba ta sere ε, ala wa ta ka yi sōō de ma ika Maa le. 20 Yelmāε le n 'yere kōō yi, nure 'lo na sōō de a 'lo un tō, maa le wō sōō de. Nure 'lo mi na sōō de ma mi sōōō de a 'lo na tō ma."

21 Yesu na 'yer a nitō baar a wō pōō sōō naa ka wō 'yer kōō ba, "Yelmāε le n 'yere kōō yi, a yi āsōō na ti gar 'yōō ma."

22 Ka a poturbo kaara taa bōōō ika ba bōō a buor sōō wōn 'yere. 23 A Yesu poturo āsōō wōn nō na jē gbεb wō, 24 'lo le a Simon Pita 'lur 'yer, "Sōōr wō kaa, an le wō 'yere?"

25 Ka a poturo 'lo diεl a Yesu ti sōōr wō, "N Soro, an le fō 'yere?"

26 A Yesu 'yer, "A 'lo un na ηmaa a paanōō suun a jier kō, 'lo le." Wō ηmaa naa a paanōō suun a jier de kō a Judas na yi Iskariyot na i Simon bie. 27 Judas na 'kōb a paanōō baar ka Satan kpe wō. Ka Yesu 'yer wō, "A le fōn bōōō ika fō maal, pōō fōō maal." 28 Tiche a bala na be a bōōdiir jie, āsōō jaa ba bōō a par a le Yesu na 'yer kōō wō ε. 29 An i a Judas le tara a ba libie wō, ka bamine tier ika Yesu tōō 'yere wō ika wō da bon kōō waan a ba wa maal a lōō di jie bu wō kōō nōn dēme bon kōō. 30 A le a Judas na wa de a paanōō baar wō yi naa, tāōō mi le.

31 Wōn wa yi baar, Yesu 'yer naa, "Pōpāanyā maa Nīsaal Bie nyen tur ka Nāanmūn mi nye tur tu a wō 'yōō. 32 Ala i Nāanmūn nyen tur tu a wō 'yōō, Nāanmūn na kōō naa a Bie tur, wōn maal naa le ajienaa.

33 "N bibiir, n kō le be a yi sē kor ε. Yūn wa bōōō na bōōō ma ti a le un 'yer kōō a Juu nibe, le mi le n 'yer kōō yi a pōpāanyā. A jie 'lo un chiine yi kōō tōō wa be ε.

34 "Bin paalaa le n kōō yi, yi nō taa nitāa le un nō yi. Yi mi nō taa. 35 Yūn wa nō taa, nibe ba jaa na bōōō naa ika yūn le i a n poturbo."

36 Ka a Simon Pita sōōr wō, "N Soro, nyūne fō chiine?" A Yesu 'yer, "A jie un chiine, fō kōō tōō tu a pōpāanyā ε, tiche daar kōō fōn tu naa."

37 Ka a Pita sōōr wō, "N Soro, bo le so ka n kōō tōō tu fō a pōpāanyā ε? In sōōō kpi a fō jūu?"

38 A Yesu 'yer wō, "Fōn sōōō kpi kōō ma? Yelmāε le n 'yere kōō fō ika nōōraa kōō kōō sere ε, ti fō chiir gbεε ata ika faa bōō ma ε."

14 Yesu 'yer kōō a poturbo, "Yi ta vē ka a yi pōtuer vavire ε, yi sōō de Nāanmūn na yi mi sōō de ma. 2 De sōō be na a n Sāa yir, ala ba ta i le ε, n kōō naa 'yer kōō yi ε. N chiine naa na ti chōō a jie kōō yi. 3 Maa wa chen ti chōō a jie baar, un libe wa de yi ka yi ti be a n sē, ka yi mi ti be a jie 'lo un be. 4 Yi bōōō a jie 'lo un chiine sōō."

5 Ka Tomasi sōōr wō, "N Soro, sūn ba bōō a jie fōn chiine ε, ηmūne sūn ure wa bōō a sōō?"

6 A Yesu 'yer, "Maa le a sɔr, a yelmæe, ni a nyevɔr. Nɔre jaa kɔ̄ tɔ̄ chen a Sāa sɛ̄, na waa tu a n jie ε. 7 Ala l yɩ bɔ̄ ma naa, yɩn bɔ̄n a Sāa mɩ. An be yi a dɩna yɩ bɔ̄ wɔ̄ naa, na yɩ nye wɔ̄ mɩ."

8 Ka Filip 'yer, "N Soro, wiil sɩ a Sāa a le na sɛɛ sɩ naa."

9 A Yesu 'yer, "Filip, a mɔ̄ faa bɔ̄ ma ɔ, a kɔ̄r jaa un be a yɩ sɛ̄? Nɔre 'lɔ jaa na nye ma nyen a Sāa. Njmunɛ fɔ̄ 'yer lka n wiil yɩ a Sāa? 10 Faa sɔ̄ de lka n ben a Sāa 'yɔ̄ ka a Sāa mɩ be a n 'yɔ̄ ε? A 'yerbie ala un 'yer kɔ̄ yɩ a ba l maa mæe 'yer ε, ti a Sāa na be a n 'yɔ̄ le tɔ̄nɔ̄ a wɔ̄ tɔ̄mɔ̄. 11 Yɩ sɔ̄ de a le un 'yer lka n be naa a Sāa 'yɔ̄ ka a Sāa mɩ be a n 'yɔ̄, bu yɩ sɔ̄ de a ne'maa tɔ̄mɔ̄ ala.

12 Yelmæe le n 'yere kɔ̄r yɩ, nɔre 'lɔ jaa na sɔ̄ de ma, wɔ̄n tɔ̄nɔ̄ naa a tɔ̄mɔ̄ ala un tɔ̄nɔ̄. Wɔ̄n tɔ̄n tɔ̄bere gar anyāna, bojūu n chiine naa a Sāa sɛ̄. 13 Bon jaa yɩn de a yuor sɔ̄r, un maal wɔ̄n kɔ̄ yɩ, ka a Sāa nye tur tu a Bie 'yɔ̄. 14 Yɩ de a n yuor sɔ̄r ma bon jaa, un maal wɔ̄ naa.

15 "Ala l yɩ nɔ̄ ma naa, yɩn tu naa a le un 'yer. 16 Ka n sɔ̄r a Sāa ka wɔ̄ kɔ̄ yɩ a Sɔ̄nɔ̄ āsɔ̄, ka wɔ̄ be a yɩ sɛ̄ jaa kpo kpo. 17 A yelmæe Sɩε 'lɔ, a wer nɩbe na kɔ̄ tɔ̄ de wɔ̄ ε, bojūu baa nye wɔ̄ ε, bu bɔ̄ wɔ̄ ε. Tɩche yɩn 'lɔ bɔ̄ wɔ̄ naa an l wɔ̄ kpɩere naa a yɩ sɛ̄, na wɔ̄n be a yɩ 'yɔ̄. 18 N kɔ̄ bar yɩ nɩtāa kpɩur ε, un lɩɛb wa a yɩ sɛ̄. 19 A chen bālāa a wer nɩbe kɔ̄ le nye ma go ε, tɩche yɩn 'lɔ na nye ma naa. Bojūu un tara na nyevɔr ka yɩn mɩ na a nyevɔr. 20 A bɩbir 'lɔ wa vɩε, yɩn bɔ̄ lka n be naa a n Sāa 'yɔ̄, ka yɩ mɩ be a n 'yɔ̄, ka n mɩ be a yɩ 'yɔ̄. 21 Nɔre 'lɔ jaa na de a n 'yer na wɔ̄ turo, 'lɔ le l nɔre 'lɔ na nɔ̄ ma. 'Lɔ jaa mɩ na nɔ̄ ma, a n Sāa mɩ na nɔ̄ wɔ̄ naa, ka maa mɩ nɔ̄ a nɩnyɩne, naa wiil wɔ̄ a n mæe."

22 Be le ka a Judas, a ba l a Judas 'lɔ na yi a Isɩkariyot ε, 'lɔ le 'yer, "Tɩche, n Soro bo le so ka fɔ̄ wiil a fɔ̄ mæe kɔ̄ sɩ, ti na faa wile a fɔ̄ mæe kɔ̄r a wer nɩbe ε."

23 A Yesu 'yer, "Ala l āsɔ̄ jaa nɔ̄ ma naa, wɔ̄n turo naa a n wiilfɔ̄. A n Sāa na nɔ̄ wɔ̄ naa, ka sɩ wa be a wɔ̄ sɛ̄.

24 Nɔre 'lɔ na ba nɔ̄ ma ε, wɔ̄ kɔ̄ tɔ̄ tu a n wiilfɔ̄ ε. A 'yerbie anyāna yɩn wɔ̄ ba l maa mæe 'yer ε, a yin a Sāa na tɔ̄ ma sɛ̄.

25 "A anyāna a jaa le n 'yer kɔ̄ yɩ, un chene be a yɩ sɛ̄.

26 Tɩche a Sɔ̄nɔ̄ 'lɔ na l a Nāanmɩn Sɩε, 'lɔ le a Sāa na tɔ̄n a n yuor. Wɔ̄n wiil yɩ naa a ye le jaa, na wɔ̄ mɩ jeɔ̄ yɩ ala a jaa un dɔ̄ 'yer yɩ. 27 Nyā'maar kɔ̄ le n bar yɩ, a maa mæe nyā'maar le n bar kɔ̄ yɩ. N ba kɔ̄ yɩ nɩtāa le a wer nɩbe na ma kɔ̄ ε. Yɩ ta vɛ̄ ka yɩ tɩer vavire ε, ka yɩ joro dābāε ε.

28 "Yɩ wɔ̄n a le un 'yer lka n chiine naa ti un lɩɛb wa a yɩ sɛ̄. Ala l yɩ ta nɔ̄ ma naa, yɩ pɔ̄ naa pɛl naa un chiine a Sāa sɛ̄ an l a n Sāa le berma gar ma. 29 N den nie 'yere kɔ̄r yɩ, tɩche ka a na wa l, ala wa l, yɩn sɔ̄n de. 30 Maa nɩ yɩn kɔ̄ le 'yer kor ε, bojūu a wer nyā nāa Satan waara naa, ti waa tara kpɛ̄ a n 'yɔ̄ ε. 31 Tɩche a wer nɩbe na bɔ̄n lka n nɔ̄ naa n Sāa naa maal a le ne a n Sāa na 'yɔ̄ ma. Yɩ ir a sɩ chen."

15 A Yesu 'yer, "Maa le l a tɩwɔ̄n sɔ̄ ka a n Sāa mɩ l a tɩkaara. 2 Wɔ̄ ma nman a wɩsɩ ala na be a n 'yɔ̄ ti ba wɔ̄nɔ̄ ε. A wɩsɩ ala mɩ na wɔ̄nɔ̄, wɔ̄ ma chɔ̄r 'mɛl bar ka a wɔ̄ kɔ̄. 3 Yɩn 'lɔ, a 'yer un 'yer kɔ̄ yɩ chɔ̄r yɩ naa. 4 Yɩ mar a n 'yɔ̄, ka n mɩ mar a yɩ 'yɔ̄. Wile jaa kɔ̄ wɔ̄ wɔ̄mɔ̄ a wɔ̄ mæe ε, ka waa mar a tɩwɔ̄naa 'yɔ̄ ε. Yɩn mɩ kɔ̄ tɔ̄ wɔ̄mɔ̄ wɔ̄ ε. Yɩn mɩ kɔ̄ tɔ̄ wɔ̄mɔ̄ wɔ̄ ε, ka yaa mar a n 'yɔ̄ ε.

5 "Maa le l a tɩε, yɩn mɩ le a wɩsɩ, ala l nɔre be naa a n 'yɔ̄ ka n mɩ be a wɔ̄ 'yɔ̄, wɔ̄n wɔ̄n wɔ̄mɔ̄ kɔ̄. Maa ba be a yɩ sɛ̄ ε, yɩ kɔ̄ tɔ̄ bon jaa l ε. 6 Ala l āsɔ̄ jaa ba be a n 'yɔ̄ ε, wɔ̄ nyentāan a wile ban lɔb bar ka wɔ̄ ko. Ba ma wob a wilbie anyāna lɔb 'yɔ̄ bɩu pɔ̄ ka a di. 7 Ala l yɩ be naa a n 'yɔ̄, ka a n 'yer be a yɩ 'yɔ̄, yɩ sɔ̄r bon jaa yɩn sɔ̄r, yɩn nye naa. 8 A nyā le l a n Sāa tur yɩn wa wɔ̄nɔ̄ wɔ̄mɔ̄ kɔ̄, a mɩ nɩ wiil naa lka yɩ l naa n po-turbo.

9 "Le a Sāa na nɔ̄ ma, le mɩ le n nɔ̄ yɩ. Yɩ ara a n nɔ̄fɔ̄ pɔ̄. 10 Ala l yɩ tu naa a le un 'yer, yɩn be naa a n nɔ̄fɔ̄ pɔ̄, nɩtāa le un tu a n Sāa 'yer naa be a wɔ̄ nɔ̄fɔ̄ pɔ̄. 11 A anyāna le n 'yer kɔ̄ yɩ ka n pɔ̄pel be a yɩ sɛ̄, ka a yɩ chɩlfɔ̄ mɩ sɛɛ. 12 A n 'yer un kɔ̄r yɩ nɩ nyā. Yɩ nɔ̄ taa nɩtāa le un nɔ̄ yɩ. 13 A nɔ̄fɔ̄ 'lɔ na gar a nɔ̄fɔ̄ a jaa le nɔre na sɔ̄ kpi kɔ̄ a wɔ̄ barmɩne. 14 Yɩn le l a n barmɩne ala l yɩ ure naa a le un 'yer. 15 N ba le sɔ̄r yɩ gbāgbaar go ε, bojūu tɔ̄tɔ̄nɔ̄ ba bɔ̄ le a wɔ̄ nɩkpɛ̄ε na ure ε. N sɔ̄r yɩ naa n barmɩne, bojūu n 'yer yɩn a le jaa un wɔ̄ yi a n Sāa sɛ̄. 16 Yɩn baa ir ma ε, tɩche maa le ir yɩ lka yɩ ti wɔ̄ wɔ̄mɔ̄, a wɔ̄mɔ̄ ala na kɔ̄ sɔ̄ ε. A Sāa na pāa kɔ̄ yɩ naa bon jaa yɩn sɔ̄r a n yuor pɔ̄. 17 A nyāna le n 'yer lka, yɩ nɔ̄ taa.

18 "Ala wa l a wer nɩbe 'laar yɩ naa, yɩ bɔ̄ lka ba dɔ̄ de nie 'laar ma. 19 Ala l yɩ ta l naa a wer nɩbe, a wer nɩbe naa nɔ̄ yɩ naa nɩtāa a wɔ̄ bon. Yaa l a wer nyā tɔ̄r ε. Tɩche an l n oo yɩn ir a wer nɩbe pɔ̄, ala le so a ba 'laar yɩ. 20 Yɩ tɩer tɔ̄ a 'yer 'lɔ un 'yer kɔ̄ yɩ. Gbāgbaa ba l kpɛ̄ε gar a wɔ̄ soro ε. Ala l ba ge ma naa, ba mɩ na ge yɩ naa. Ala l ba tu naa a n wiilfɔ̄, ba mɩ a n tu naa a yɩ wiilfɔ̄ mɩ. 21 Ban maal yɩ naa a nɩtɔ̄nɔ̄ a n yuor jūu, bojūu baa bɔ̄ a nɔre 'lɔ na tɔ̄ ma ε. 22 Ala l n ba ta wa 'yer 'yer kɔ̄ ba ε, ba kɔ̄ naa tara yeldɛer ε, p̄p̄ānyā baa tara a ba yeldɛer lɩɛb tunfɔ̄ jie ε. 23 A 'lɔ na 'laar ma mɩ 'laara a n Sāa mɩ. 24 Maa ta ba tɔ̄tɔ̄mɔ̄ na ba sɔ̄ nɔre jaa na ba l ε, ba kɔ̄ naa tara yeldɛer ε. Tɩche p̄p̄ānyā ba nyen a ne'maa tɔ̄mɔ̄ un tɔ̄, ti chene 'laar ma nɩ a n Sāa. 25 Tɩche a anyā l naa ka a l yelmæe a le an seb a Nεε pɔ̄, 'Ba 'laar man pɔ̄r.'

(Yiel Gān 35:19)

26 "A Sɔ̄nɔ̄ na wa na, a 'lɔ na yi a Sāa sɛ̄. A yelmæe Sɩε 'lɔ wɔ̄ yin a Sāa sɛ̄, wɔ̄n 'yer yɩ naa a n 'yer. 27 Yɩ mɩ na 'yer naa a n 'yer bojūu yɩ ben a n sɛ̄ a pielfɔ̄ jaa."

16 A Yesu 'yer, "A anyāna a jaa le n 'yere kɔ̄r yɩ, ka yɩ taa bar yi a sɔ̄r pɔ̄ ε. 2 Ban dii yɩn bar a ba lɔ̄wɔ̄ jie. Bɩbir kɔ̄ na vɩε naa, ka ba kɔ̄ yɩ ti tɩer lka

Nāaḡmun tōmō le ba tō. ³ Ban ı naa anyāna, bojūu baa bōō a Sāa ε, bu a maa ε. ⁴ N 'yere yi naa anyāna ka a bıbir wa vıe yın tıer tı, ıka n dōō kpāa yi. N ba dōō 'yer kō yi ε, bojūu n be naa a yi sē.

⁵ "Pōpāanyā n chiine naa a 'lō na tō ma sē, tıche a āsōō jaa ba sōō ma a jie ın chiine ε. ⁶ A anyāna ın 'yer kō yi jūu le a yi pōō sōō ı? ⁷ Tıche yelmāe le n 'yere kōō yi ıka, a yi jūu a sēe naa ıka n chen. Maa ba chen ε, a Sōnō kō wa a yi sē ε, tıche maa chen ın tō wōn ka wō wa a yi sē. ⁸ 'Lō wa wa, wōn wiil a wer nıbe a ba bōō ıka ba bōō naa, le a yeldēer nı yeltōō nı be, nı le wōn na tōō a ba 'yer. ⁹ Wōn vē naa a ba bōō a ba yeldēer ban ba sōō de ma ε. ¹⁰ Ba bōō naa nı a yeltōō, bojūu n chiine naa a Sāa sē, yi kō le nye ma go ε. ¹¹ Ba mı bōō naa nı a 'yer tōōfō yele, bojūu a wer nyā nāa Satan 'yer tōō naa.

¹² "N chene na tara 'yer kō nı taa 'yer yi tıche a pōpāanyā, yi kō tōō bōō a par ε. ¹³ Tıche a yelmāe Sıe 'lō wa wa, wōn wiil yi naa a yelmāe wō jaa par. Wō kō 'yer a wō māe 'yere ε, tı wōn 'yer naa a le tēe wōn wō, na wō le 'yer yi a ala na wa. ¹⁴ Wōn waan na tıur wa kō ma, na wō vē ka yi bōō a ala na ı a n bon. ¹⁵ Ala a jaa a Sāa na so ı naa a n bon. Ala le so ka n 'yer ıka a Sıe na vē naa ka yi bōō a ala na ı a n bon.

¹⁶ "A chen bālāa yi kō nye ma go ε, ka a pāa le ı bālāa ka yi nye ma go."

¹⁷ Ka a poturbo bamıne sōō taa, "A par nı bo wōn 'yer ε ıka, 'A chen bālāa yi kō le nye ma go ε, ka a pāa le ı bālāa ka yi le nye wō go, nı wōn le 'yer ıka, n chiine naa a Sāa sē?" ¹⁸ Ba chene na sōō taa, "A chen bālāa par nı bo? 'Sāa bōō a par a le,' wōn 'yere ε."

¹⁹ Yesu bōōn naa ban bōōō ıka ba sōō wō ka wō 'yer kō ba, "Yı sōō nı taa a le ın 'yer ıka, 'A chen bālāa yi kō nye ma go ε, ka a le ı bālāa ka yi nye ma go?" ²⁰ Yelmāe le n 'yere kōō yi ıka yın kōnō na ka yi pōō sōō, tıche ka a wer nıbe chıle. Yı pōō na sōō naa, tıche ka a yi pōōō na lıeb pōpel. ²¹ Pōō wa dōōō āgān ma chıre wō naa ka a kōō wō bojūu a wō dōōō bıbir vıe naa. Tıche 'lō wō dōō baar, wō ma ıın naa a wō dōōō bojūu wō dōōn nıre a wer pō. ²² Le nı wō ju le a yın mı, yi pōō na sōō naa a pōpāanyā, tıche ın le wa nye yın go ka yi pōō pel, ka a nıre jaa kō tōō faa wō ε. ²³ A bıbir 'lō wa vıe, yi kō le sōō ma bon go ε. Yelmāe le n 'yere kōō yi ıka, a n Sāa na kō yın bon jaa yın sōō a n yuor pō.

²⁴ An wa ta a pōpāanyā, yaa de a n yuor sōō bon gba ε. Yı sōō, yın nye naa, ka yi pōpel na sēe.

²⁵ "Sōkpar le n kōō 'yere nı yi a anyāna, a bıbir wa vıe, n kō le lōō sōkpar go ε, tıche ın 'yer yi naa a n Sāa 'yer chāa pō. ²⁶ A bıbir 'lōnō, yın sōō naa nı a n yuor. N ba 'yere ıka maa le na sōō a Sāa kō yi ε. ²⁷ An ı a Sāa nō yi naa bojūu yi nō ma naa na yi sōō de ıka a Nāaḡmun sē le n yi. ²⁸ A Sāa sē le n yi wa ka a wer pō, pōpāanyā n le bara naa a wer tı lıeb chiine a Sāa sē."

²⁹ Ka a Yesu poturbo pāa 'yer kō wō, "Pōpāanyā fō pāa 'yer ka a chaar faa le kōō sōkpar go ε. ³⁰ Pōpāanyā sı nyen ıka fō bōōn yele a jaa, na faa le bōōō ıka nıre wō sōō fō sōōfōō ε. Ala le so ka sı sōō de ıka Nāaḡmun sē le fō yi."

³¹ Ka a Yesu sōō ba, "Yı pāa sōō de a pōpāanyā ı? ³² Tıche bıbir kōō na wa vıe naa, wō ben ta, ka yi jaa na yēyē ka āsōō jaa kul a wō yır tı che ma bar a n yō. Tı n ba ı a n yō ε, a n Sāa be naa n sē.

³³ "N 'yer yi naa anyāna ka yi na tara nyā'maar an ı yi ben a n 'yōō. A wer nyā pō yın dıō dōōye, tıche yi nyōō nyāa, bojūu n tōōn a wer."

17 A Yesu na wa 'yer a anyāna baar, wō kāan saaju tı 'yer, "N Sāa, a bıbir vıe naa, kō a fō Bıe a tıur ka a fō Bıe mı kō fō a tıur. ² Bojūu, fōō le kō wō sōō ka wō tōō a nıbe ba jaa na wō kō ba a nyevōō 'lō na ba tara baarfō ε, a bala ba jaa fōn de kō wō. ³ A nyevōō 'lō na ba tara baarfō nı nyā, ka ban bōō a fōō Nāaḡmun tēe, na ı yelmāe sōō, nı a Yesu 'lō fōn tō. ⁴ N waan na tıur wa kō fō a ka a wer pō, naa baar a tōmō ala fōn kō ma ıka n tō. ⁵ Pōpāanyā, n Sāa kō ma a tıur a fō niem, a tıur 'lō ın dōō tara tıche na fō wa maal a wer.

⁶ "N wiil fōn kō a bala fōn de kō ma ka a wer pō, fōō le dōō so ba tı na fō wa de ba kō ma, ba tu naa a fō 'yer.

⁷ Pōpāanyā ba bōō naa ıka bon jaa ın tara yın a fō sē.

⁸ Bojūu, a 'yer ala fōn kō ma, n 'yer kō ba, ka ba sōō de.

Ba bōōn yelmāe jaa ıka fōō sē le n yi naa wa, na ba sōō de ıka fōō le tō ma. ⁹ Bala 'yōō le n sōōō fō, n ba sōōō fō kōō a wer nıbe ε, tıche a bala fōn kō ma an ı fōō le so ba. ¹⁰ Bon jaa ın tara ı naa a fō sofō, ka bon jaa fōn mı na tara ı a n sofō. N nyen tıur yi a ba jie. ¹¹ Maa kō le be ka a wer pō go ε, tıche bala 'lō chene na be ka a wer pō, n waara a fō sē. Sāa sō, gu ba nı a fō yuor kpēō 'lō pō, a yuor 'lō fōn kō ma ka ban ı bō'yen, nıtāa le maa nı fōō na ı bō'yen. ¹² ın be a ba sē, n gu ban naa kpēō 'lō fōn kō ma. ıōōō jaa ba bōō ε, ala ba ı a 'lō tēe an sēe ıka wō bōō ka a le na seb a Nāaḡmun gān pō na ı yelmāe.

¹³ "N waara naa a fō sē a pōpāanyā, tıche ın chene be ka a wer pō le n 'yere a anyāna ka ban tara a n pōpel wō jaa. ¹⁴ N kō ban a fō 'yer, ala le so ka a wer nıbe 'laar ba, baa le chene pōō ba go ε, nıtāa maa na ba pōō ba ε.

¹⁵ N ba sōōō fō ıka fō ır ba yın ka a wer pō ε, tıche fō guro ba a dēer sōō 'yōō. ¹⁶ Baa le pōō a wer nıbe pō ε, nıtāa n mı na ba pōō ba ε. ¹⁷ Oo ba nı a fō yelmāe, a fō 'yer ın yelmāe. ¹⁸ Nıtāa le fōn tō ma a wer nıbe sē, le le n mı tō ba a wer nıbe sē. ¹⁹ A ba 'yōō le n oo a n māe kō fō, ka ba mı na oo a ba māe sıre jaa kō fō.

²⁰ "A ba ı bala tēe 'yōō le n sōōō fō ε, n mı sōōō na kōō a bala na wa sōō de ma tu a ba 'yōō. ²¹ N sōōō fō naa ıka fō vē ka ba jaa ı bō'yen. N Sāa, nıtāa le fōn be a n 'yōō, ka n mı be a fō 'yōō. Ba mı be a sı 'yōō ka a wer nıbe na sōō de ıka fōō le tō ma. ²² N kō ban a tıur 'lōnō nı wō ju fōn kō ma, ka ba na ı bō'yen nıtāa maa nı fōō

na u bō'yen. ²³ N ben a ba 'yō, ka fū mī be a n 'yō. Ka ba jaa mī na 'mataa u bō'yen ka a wer nibe bō uka fōō le tō ma na fū nō ba gba ntāa a le fūn nō ma.

²⁴ "N Sāa, n bōōō naa uka a bala fūn kō ma, ba mī be a jie 'lo un na be, na ba nye a n tur. A tur 'lo fūn de nie kō ma, bojūu fū nō ma naa tī na fū wa maal a wer.

²⁵ "N Sāa, a fū ye le tor naa, tī a wer nibe ba bōō fū ε, maa bōō fū naa, ka a n poturbo mī bōō uka fōō le tō ma. ²⁶ N vēn ka ba bōō fū, un chene na maal ba ka ba bōōō fū poturbo ka a nōfō 'lo fūn nō ma na be a ba 'yō ka n mī be a ba 'yō."

18 Yesu na sōr a Sāa a nūtō baar, 'lo naa poturbo gōō naa a Kidurōn kōla gōōn. 'Lo nī a wō poturbo chen a jie a kāa tur na be.

² Judas na gar 'yō wō mī bōōn a jie nyā, bojūu Yesu naa wō poturbo ba gala a be lōōō ε. ³ Be le Judas tara a Worom sojasi, nī a puorfō die gugurbo bala a bōōro nibe nī a Faraseemune na tō chiin a jie 'lo. Ba tara na būusi, fātunī nī jēer bomo.

⁴ Yesu na bōō le na waara a wō sē, wō tuor sōr ba, "An yī bōōō?"

⁵ Ka ba 'yer, "Yesu na yī Najaretī le sī bōōō." Ka a Yesu 'yer, "Maa le." Ka a Judas 'lo na gar 'yō wō lōōn ba ara. ⁶ Yesu na wa 'yer uka, "Maa le." Ba lēb puor lo lo tēe.

⁷ Wō le sōr ban go, "An le yī bōōō?" A ba 'yer, "Yesu na yī Najaretī."

⁸ A Yesu 'yer, "N ba 'yer yī uka 'Maa le.' Ala u maa le yī bōōō, yī u ka a nibe banyā chiine." ⁹ Yesu 'yer a nūtō ka a le wōn dōō 'yer u yelmāe uka, "A bala fūn kō ma, n ba vē ka āsōō jaa bōō ε."

¹⁰ Be le a Simon Pita na tara sōō na wō vōō chen a bōōro nīkpēe gbāgbaa nūsōō toor ηmaa. A gbāgbaa yuor din Malkusi.

¹¹ A Yesu 'yer kō a Pita, "Su a sōō a sōkpa kō, n ta nyūn a dōōye ηmele 'lo a Sāa na kō ma bu?"

¹² Ka a sojasi nī a ba nīkpēe 'matāan a gugurbo bala ban tō, nyōō a Yesu na ba lū. ¹³ Ba den nie tara wō chiin Anasi sē, wō u naa a Kayafasi dāe na wō mī u bōōro nāa a yuon 'lōnō. ¹⁴ A Kayafasi nyāna le dōō 'yer kō a Juu nibe uka a un sō, ka nibe'yen na kpi kō a nibe.

¹⁵ Simon Pita nī a poturo āsōō turo naa a Yesu, bojūu a poturo nyā bōōn a bōōro nāa ala le so ka wō tu a Yesu kpe a bōōro nāa bechaar kō. ¹⁶ Tiche ka a Pita 'lo ara a yōō dōōō nēe. A poturo nyā a bōōro nāa na bōō, yin wa 'yer a pōōōbile 'lo na kaara a dōōō nēe tī tara a Pita kpēn.

¹⁷ Ka a pōōōbile 'lo na kaara a dōōō nēe, sōr a Pita, "A fōō, faa mī u a daba nyā poturo āsōō ε?" Ka a Pita 'yer, "N ba u a wō poturo āsōō ε."

¹⁸ Kōō kōō naa ka a gbāgbaa nī a gugurbo bala gbōō saalaa būu ara uoro ka a Pita mī tī ara uoro.

¹⁹ A bōōro nāa sōr naa a Yesu, ba boō le u a wō poturbo nī bo le wō ma wile?

²⁰ A Yesu 'yer kō wō, "Chāa kō le n ma 'yerε a n 'yer kōō a nibe. N ma wile ba naa a ba lōōōō jie nī a ba Nāanmīn puorfō jīir, be le a Juu nibe ba jaa ma lōō. N ba sōō 'yer 'yer jaa ε. ²¹ Bo le so ka fōō sōōō ma a le? Sōr a bala na wō a n 'yer, ba bōōn a le un 'yer."

²² Yesu na 'yer a nūtō ka a guguro āsōō na ara gbōr wō 'ma wō tī 'yer, "Le le a sēe uka fōō 'yer kō a bōōro nāa kō?"

²³ A Yesu 'yer, "Ala u a le un 'yer n bōō naa, wiil a n bōōōō jie. Tiche ala u yelmāe le n mī 'yer, bo 'yōō fōō 'ma ma?"

²⁴ Wō chene na lū tiche ka a Anasi vē a ba tara wō chiin a bōōro nāa Kayafasi sē.

²⁵ A Simon Pita na chene ara uoro a būu, ba sōr wō naa, "A fōō, fōō u naa a daba nyā poturo āsōō kō?" Ka Pita chiir 'yer, "N ba u a wō poturo āsōō ε."

²⁶ A bōōro nāa gbāgbaa āsōō, wō nibe āsōō toor le a 'lo a Pita na dōō che ηmaa 'yer, "A ba u n nye fōō naa fūn be a wō sē a kāa tur jie 'lo ε?" ²⁷ Ka a Pita le chiir, ka a nōōō mī tōō kō ajiēnaa.

²⁸ Be le ba tara a Yesu yin a Kayafasi yir bibio pipi na ba chiin a Worom nīkpēe yir. A Juu nibe māe ba kpe be ε, bojūu baa bōōōō uka ba sōō ba māe na ba kō tōō di a Gōl Bar Difō ε. ²⁹ Le le a Pilate yī a yōō tī sōr ba, "Bo yelbier yī uka a daba nyā u naa?"

³⁰ Ka ba 'yer, "Lo ba ta maal yelbier ε, sī kō naa tara wō waan a fōō sē ε."

³¹ Ka Pilate 'yer kō ba, "Yīn māe, yī de wō tī kōō a wō 'yer, a le a yīn māe nēe na 'yer bin." Tiche ka a Juu nibe 'yer, "Saa tara sōr na kō nibe ε." ³² A un a le a Yesu na dōō 'yer wiil a kūu 'lo tō wōn na kpi.

³³ Pilate lēb kpe tī bōō a Yesu sōr, "Fōō le u a Juu nibe nāa bu?"

³⁴ A Yesu sōr wō, "Fōō le tīer a le bu nibe le 'yer a n 'yer kō fōō?"

³⁵ Ka a Pilate 'yer, "Fōō tīer uka n un Juu nibe bu? A fōō māe nibe nī a bōōro nibe baa nyōō fōō waan a n sē, bo fōō u?"

³⁶ A Yesu 'yer, "A n nāalōō ba yī ka a wer kō ε, ala u a wer kō le wō dōō yī, a n poturbo naa jeb faa ma ka a Juu nibe ta nyōō ma ε. Tiche a n nāalōō ba yī a ka ε."

³⁷ Ka a Pilate pāa sōr wō, "Ka ala u a le, nāa le fōō u wē?" Ka Yesu 'yer, "Fōō 'yer vīa fūn 'yer uka nāa le n u, ala 'yōō le ba dōō ma ka n wa ka a wer kō, naa wa 'yer a yelmāe 'yer. Nibe 'lo jaa na u yelmāe sōō chele naa le un 'yerε."

³⁸ Ka Pilate sōr wō, "Bo le u a yelmāe?" Wōn sōr a nūtō baar, wō yin a yōō a Juu nibe sē tī 'yer, "N ba nye yelsōōnaa jaa a wō 'yōō ε. ³⁹ Tiche a yī bīnfō le uka n ma ir nibe a pōōōō die kō kō yī a Gōl Bar Difō daar. Yī bōōō naa uka n yuo a yī nāa kō yī bu?"

⁴⁰ A ba tāna 'yerε, "Kai, saa bōōō wō ε, Barabasi le sī bōōō." Tiche a Barabasi mī un nīkōō.

19 Pilate vē naa ka ba nyōō a Yesu chiin tī fōō. ² Ka a sojasi de gōōr wob jupil su a Yesu, tī mī de fuu

jã ile ile na ba su wɔ. ³ Tɪ pãa ma tɔɔ ta a wɔ sɛ 'yerɛ, "Sɪ puor fɔ naa Juu nɪbɛ nãa," tɪ ma 'ma 'ma wɔ.

⁴ Pilate lɛ yin wa a Juu nɪbɛɛ sɛ go wa 'yer kɔ ba, "Yɪ nyɛ, un vɛn ka ba yi waan wɔ, ka yɪn mǎɛ nyɛ ɪka, n ba nyɛ yelbier jaa a wɔ 'yɔɔ ɛ." ⁵ Ban wa yin a Yesu, wɔ sun a gɔɔɔr jupɪl nɪ a fuu jã ile ile 'lɔ, ka a Pilate 'yer kɔ ba, "Yɪ nyɛ a daba."

⁶ A bɔɔɔrlo nɪbɛɛ nɪ a puorfɔ yir gugurbo, ban wa nyɛ a Yesu, ka ba tãna 'yerɛ, "Kpa wɔ a daa ju. Kpa wɔ a daa ju." Tɪchɛ ka a Pilate 'yer kɔ ba, "Yɪn, yɪ de wɔ tɪ kpa wɔ a daa ju, maa 'lɔ n ba nyɛ yelbier jaa a wɔ 'yɔɔ ɛ."

⁷ Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛɛ 'yer, "Sɪ tara na nɛɛ, sɪn 'yer, ka a nɛɛ 'lɔ ɪka wɔ sɛɛn kũu, bojũu wɔ bɔɔɔɔ naa wɔ mǎɛ Nãanɪmun Bie."

⁸ Pilate na wɔ a nɪtɔ ka dǎbǎɛ gba kɛ wɔ. ⁹ Ka wɔ lɛb kɛ na wɔ tɪ sɔɔɔr a Yesu, "Nyɪnɛ fɔ yi?" Tɪchɛ Yesu ba haa nɛɛ sɔɔ wɔ ɛ. ¹⁰ A Pilate sɔɔɔr wɔ, "Faa haar ma nɛɛ ɛ? Faa bɔɔɔ ɪka n tara na sɔɔr na vɛ ka ba kɔ fɔ, naa lɛ tara sɔɔr na faar fɔ bar ɛ?"

¹¹ Be lɛ a Yesu 'yer wɔ, "Faa tara kɛɔ bǎlǎa jaa a n jie ɛ, ala ɪ Nãanɪmun ba de yin saaju kɔ fɔ ɛ. A lɛ jũu nɪɛ 'lɔ na nyɔɔ ma wa kɔ fɔ, wɔ lon yeldɛɛr pɔ gar fɔ."

¹² An yi a be chiine, ka Pilate pãa mɔɔɔɔ ɪka wɔ faar a Yesu, tɪchɛ ka a Juu nɪbɛɛ tãna 'yerɛ, "Fɔɔ vɛ ka a daba nyǎ chen, faa ɪ a Siisa baraa go ɛ. Nɪɛ jaa na ɪka nãa lɛ wɔ ɪ, wɔ jɛɛɛ nɪ naa a Siisa."

¹³ Pilate na wɔ a nɪtɔ, wɔ yin naa Yesu tɪ jǎnɛ nɪ a 'yer tɔɔɔɔr dakɔɔ ju, a jie ban bɔɔɔɔ Kɔsɪpǎn. Ka a Juu nɪbɛɛ mɪ bɔɔɔɔ a jie Gabata. ¹⁴ A Gɔl Bar Difɔ bǎnsɪ daar mɔɔɔɔtɔuo sɔɔɔ, Pilate 'yer kɔ a Juu nɪbɛɛ, "Yɪ nyɛ a yɪ nãa."

¹⁵ Tɪchɛ ka ba tãna 'yerɛ, "Kɔ wɔ. Kɔ wɔ. Kpa wɔ yɔɔɔ a daa ju." Ka a Pilate sɔɔɔr ba, "N kpa a yɪ nãa?" A ba 'yerɛ, "Saa tara nãa jaa ka nãa Siisa ba lɛ ɛ."

¹⁶ Ka Pilate vɛ a ba nyɔɔ a Yesu chiin na tɪ kpa ka a so-jasɪ tara wɔ.

¹⁷ Yesu yin tuo a wɔ mǎɛ daa chiin a jie 'lɔ ban bɔɔɔɔ a Julaa Jie. Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛɛ mɪ bɔɔɔɔ a jie, Gɔlgɔta.

¹⁸ Be lɛ ba kpa wɔ 'matǎan nɪbɛɛ ayi, ka bala be a lɔbobo tɪchɛ ka a Yesu be a sǎlsɔɔ.

¹⁹ Pilate sɛb sɛbie 'mar a daa ju ɪka, YESU NA YI NA-JARETI, A JUU NɪBɛ NǎA. ²⁰ Kɔkɔɛ ata lɛ wɔ sɛb, a Juu nɪbɛɛ kɔkɔɔr, Worom nɪbɛɛ kɔkɔɔr nɪ a Greek dɛmɛ kɔkɔɔr. Ka a Juu nɪbɛɛ yɔɔ kar a sɛbie bojũu a jie ban kpa wɔ ba jǎan a yir ɛ. ²¹ Ka a bɔɔɔrlo nɪbɛɛ 'yer kɔ a Pilate, "Ta sɛb ɪka a Juu nɪbɛɛ nãa ɛ, fɔn taa sɛb ɪka a daba nyǎ 'yer ɪka 'lɔ lɛ ɪ a Juu nɪbɛɛ nãa."

²² Ka a Pilate 'yer, "A lɛ un sɛb n sɛb baar."

²³ A sojasɪ na wa kpa a Yesu baar, ba pɔn a wɔ fuusɪ jiiir anaar ka ǎsɔɔ jaa 'mɔɔ wɔ bon. A wa chen a fuu wɔɔ 'lɔ na ba tara nɛɛ ɛ, bɔbɔ'yen lɛ ba wob yin a saaju tɪ baar a gbɛɛ pɔ.

²⁴ Ka ba 'yerɛ kɔɔ taa, "Yɪ ta ɪ a sɪ chɛɛr a fuu nyǎ ɛ, yɪ ɪ a sɪ gba gbǎm kaa an lɛ na di?" Ba un a lɛ ka a ala na sɛb a Nãanɪmun gǎn pɔ na ɪ yelmǎɛ, "Ba pɔn a n fuur tɪ de a n fuu gbǎn gbǎm."

(Yiel Gǎn 22:18)

Lɛ lɛ a sojasɪ ɪ.

²⁵ Yesu ma nɪ a wɔ ma yɛbɛ, Klopasɪ pɔɔ Mɛɛr nɪ a Mɛɛr 'lɔ mɪ na yi a Magdala ara naa be a wɔ daa par.

²⁶ A Yesu na nyɛ a wɔ ma na ara, ka a poturo 'lɔ wɔn nɔ mɪ ara gbɔɔr wɔ, ka wɔ 'yer kɔ a ma, "A fɔ bie lɛ a 'lɔ."

²⁷ Na wɔ mɪ 'yer kɔ a poturo 'lɔ mɪ, "A fɔ ma lɛ." Ala lɛ so ka a poturo 'lɔ tara a Yesu ma kul a wɔ yir.

²⁸ Yesu bɔɔɔn naa pɔpǎanyǎ ɪka ye lɛ a jaa pãa baar naa ka a lɛ na sɛb a Nãanɪmun gǎn pɔ, na ɪ yelmǎɛ, ka wɔ 'yer, "Kɔnyũur kɛ ma naa." ²⁹ Dɔsɔ ben be ka a dǎmiir sɛɛ ka ba de sapɔ 'lɔr ir chab urbanyũu daa pɔ tur a Yesu. ³⁰ Wɔn wa mɔsɔr a dǎmiir ala baar, ka wɔ 'yer, "A baar naa," tɪ sur a ju na wɔ nɪmaa a wɔsɔr.

³¹ A bɪbir chiiraa Chɔɔɔrɔ Bɪbir Daar lɛ ka a wer na chaar ɪ Bɪbir Kpɛɛ, ala lɛ so ka a Juu nɪbɛɛ ba bɔɔɔɔ ɪka a kũn a chɛnɛ be a daar jur ɛ. Ba sɔɔɔr a Pilate ɪka wɔ vɛ ka ba kar a ba gbɛɛ tɪ kɔɔ ba. ³² Be lɛ a sojasɪ chen tɪ kar a bala ban lɔɔ kpan a Yesu gbɛɛ. ³³ Tɪchɛ ban wa ta a Yesu sɛ, ba nyɛn ka a ɪ wɔ kpi naa ka baa kar a wɔ gbɛɛ ɛ. ³⁴ Ka a sojasɪ ǎsɔɔ de a pɪi wɔɔ 'lɔ chɔɔr a Yesu lɔbɔɔr ka jǎl nɪ kɔɔ yi ajiɛnaa. ³⁵ A nɪɛ 'lɔ na nyɛ a anyǎna lɛ di a dǎasɪɛ, ka wɔ dǎasɪɛ ɪ yelmǎɛ. Wɔ bɔɔ naa ɪka a lɛ wɔn 'yer un yelmǎɛ, ka yɪ mɪ na sɔɔ de. ³⁶ A anyǎna ɪ naa ka a lɛ na sɛb a Nãanɪmun gǎn pɔ ɪ yelmǎɛ ɪka, "A wɔ kɔɔr kɔ kab ɛ."

(A Yifɔ Gǎn 12:46)

³⁷ Ka ba lɛ sɛb a Nãanɪmun gǎn jie ǎsɔɔ ɪka, "Ban kaa naa a 'lɔ ban chɔɔr."

(Jekariya 12:10)

³⁸ A Josefɔ na yi Arimatɪya, ɪ naa a Yesu poturo, tɪ a Juu nɪbɛɛ dǎbǎɛ jũu, waa dɔɔ vɛ ka ba bɔɔɔn ɛ. 'lɔ lɛ sɔɔɔr a Yesu a Pilate sɛ. Pilate sɔɔɔ naa ka wɔ tɪ kɔɔ a Yesu. ³⁹ A 'lɔ nɪ a Nikodimasɪ nyǎ na dɔɔ chen a Yesu sɛ a tǎsɔɔ pɔɔ wɔ naa, na wɔ mɪ waan a kǎnyũur ala ban bɔɔɔɔ sɪmura nɪ alosɪ. An tǎn nũgbulo lɪjaata nɪ pie nɪ a nũu (75). ⁴⁰ A ba jaa ayi den a Yesu vil wɔ a fɔpɪla tɪ je wɔ a kǎnyũu ala tu a lɛ a Juu nɪbɛɛ na ma ɪ tɪ ũu a nɪɛ. ⁴¹ A jie 'lɔ ban kpa a Yesu, pobile ben be, ka yaa paalaa mɪ ban ba ũu nɪɛ jaa ɛ, mɪ be be. ⁴² Bojũu an ɪ a bɪbir chiiraa Chɔɔɔrɔ Bɪbir Daar lɛ, tɪchɛ ka a yaa mɪ gbɔɔr a be jũu, ba ũun a Yesu a be.

20 A daa gbɪl bɪbir dɔɔɔ daar wer na chaara wa la la la, Mɛɛr na yi a Magdala chen naa a yaa par tɪ nyɛ ka ɪ a kɔsɪr 'lɔ ban pɔɔ a yaa yuo naa. ² Wɔ jon chen a Simon Pita nɪ a poturo 'lɔ a Yesu na nɔ sɛ tɪ 'yer, "Ba ir naa a Soro ǎgǎn a yaa pɔ, ka saa bɔɔ a jie ban bin wɔ ɛ."

³ Ka a Pita nɪ a poturo yi na chen a yaa par. ⁴ Ba jaa 'mantaa joro, tɪchɛ ka a poturo 'lɔ jo vɪɛ a Pita bar tɪ de

nie ta a yaa par. ⁵ Na wš muul nye a fɔpɩla 'lo na gā, tɩ waa kpe ε. ⁶ Be le ka a Pita na turo a puor mi ta, na wš kpe a yaa kɔ, na wš nye a fɔpɩla mi na gā. ⁷ Ka a fɔ-ũu naa 'lo ban vil a Yesu ju mi pil yi a fɔpɩla kɔ gā wš yō. ⁸ A poturo 'lo na dɔɔ de nie ta a yaa par mi pāa kpe, na wš nye a le tɩ sɔɔ de. ⁹ Baa na bɔɔ a par sere ε, lka le a Nāaŋmun gān na 'yer lka a Yesu na ir naa a kũu kɔ, ɩ vɔr ε.

¹⁰ A poturbo ayi bala lɛb kul a ba taaba sē. ¹¹ Tɩche ka a Mɛer ara a yaa par kōnō. Wš kōn wa muul kaa a yaa kɔ, ¹² na wš nye a malakasɩ ayi na su fuu pɩel be a yaa kɔ, ka a āsɔɔ jāne a ju jie, ka a āsɔɔ mi jāne a gbɛɛ jie, a jie ban dɔɔ gaal a Yesu.

¹³ Ka ba sɔɔr wš, "Kɔɔ, bāa 'yɔɔ le fɔ kōnō?" A wš 'yer ba, "Ba ir naa a n Soro, ka n ba bɔɔ a jie ban bin wš ε."

¹⁴ A nɩtɔ wšn 'yer, tɩ lɛb nye a Yesu na ara, tɩche waa bɔɔ lka 'lo le ε.

¹⁵ Ka Yesu sɔɔr wš, "Kɔɔ, bāa 'yɔɔ le fɔ kōnō? An le fɔ bɔɔɔɔ?" Mɛer tɩer naa lka a jikaara le, tɩ 'yer, "Nɩkpɛɛ, ala ɩ fɔɔ le ir wš, wiil ma a jie fɔn bin, ka n chen tɩ 'mɔɔ wš."

¹⁶ A Yesu bɔɔl, "Mɛer!" Ka wš lɛb 'yer ni a Juu nɩbe kɔkɔ, "Woroboni." A par le, Wiwile.

¹⁷ A Yesu 'yer, "Ta kɔɔ ma ε, n ba chen a n Sāa sē sere ε. Chen a n poturbo sē tɩ 'yer ba, n lɛb chiine a n Sāa Nāaŋmun mi na ɩ a yɩ Sāa Nāaŋmun sē."

¹⁸ Ka a Mɛer na yi a Magdala chen a poturbo sē tɩ 'yer, "N nyen a Soro," na wš mi man a ala a Yesu na 'yer kɔ wš.

¹⁹ A daa gbul bubir dɔɔ daar jāanɔɔr, a poturbo lɔɔn taa a die kɔ, tɩ kpal a pāma a Juu nɩbe dābāɛ jũu. A Yesu tɩ kpe ara a ba sē tɩ puor ba 'yer, "Nyā'maar wš be a yɩ sē." ²⁰ Wšn 'yer a nɩtɔ, wš wiil ba naa a nuur ni a lōboor. Nōɔ kpɛn a poturbo ban nye a Soro.

²¹ Yesu le 'yer kɔ ba go, "Nyā'maar wš be a yɩ sē, le a Sāa na tō ma, le le n mi tōnɔ yɩ." ²² Tɩ pāa vɔɔr 'yɔɔ ba tɩ 'yer, "Yɩ de a Nāaŋmun Sɩɛ." ²³ Ala ɩ yɩ vɛn nɩre yeldɛer bar, Nāaŋmun mi na vɛn bar wš. Ala ɩ yaa mi wa vɛ bar ε, Nāaŋmun mi kō vɛ bar ε.

²⁴ Tomasi ban le bɔɔl Naa na ɩ a Poturo Pie Ni Ayi āsɔɔ ba dɔɔ be be a Yesu na wa ε. ²⁵ Ka a poturbo bala na be be nye a Yesu 'yer kɔ wš, "Sɩ nyen a Soro," tɩ wš 'yer, "Maa ba nye a natɩ a wš nũu kɔ ε, naa de a n nubir tũ a kpafɔ jie ε, naa mi le de nũu tũ a lōboor kɔ kɔ, n kō sɔɔ de jaa ε."

²⁶ A ber aniin daar, a wš poturbo ba jaa le lɔɔn taa a yir kɔ, ka a Tomasi mi be be. A pāma kpal naa, tɩche ka a Yesu wa ara a ba sē puor ba tɩ 'yer, "Nyā'maar wš be a yɩ sē." ²⁷ Tɩ pāa 'yer kɔ a Tomasi, "Tur a fɔ nubir a ka, nye a n nuur na fɔ tur a fɔ nũu su a n lōboor kɔ kɔ, na fɔ bar a baal tɩ sɔɔ de."

²⁸ Ka a Tomasi 'yer, "N Soro ni n Nāaŋmun."

²⁹ A Yesu pāa sɔɔr wš, "Fɔn nye ma jũu le fɔ sɔɔ de kɔ? Pɔpel dɛme le a bala na ba nye ε, tɩ sɔɔ de."

³⁰ Yesu tōn nɛ'maa tō kɔɔ a wš poturbo niem, ban ba seb 'yɔɔ a gān nyā kɔ ε. ³¹ Tɩche a anyāna seb naa ka yɩn sɔɔ de lka, a Yesu le a Ni-iraa, na ɩ a Nāaŋmun Bie. Yɩn sɔɔ de jũu, yɩn tara naa nyevɔr yin a wš yuor kɔ.

21 A anyā puor, Yesu le ir wš māɛ wiil kɔ a wš poturbo be a Tiberiyas man kɔ. Nɩtɔ le a tu. ² Simon Pita, Tomasi ban bɔɔl Naa, Natanɩɛl na yi Keena na be a Galilee paal kɔ, Jebedee bibiir ayi pɔɔn a poturbo ayi bamɩne 'mantaa. ³ Ka a Simon Pita 'yer kɔ ba, "Maa chine naa jāme nyɔɔrfɔ jie." Ka ba mi 'yer, "Sun 'mantaa chen!" Ba yin kpe a gboro chen, tɩche a tāsɔɔ 'lōnɔ baa nyɔɔ bon ε.

⁴ Bibio pipi Yesu ben a gogoro ju ara, tɩche a poturbo ba bɔɔ lka 'lo le ε.

⁵ Ka wš bɔɔl ba sɔɔr, "Barmɩne, yaa nyɔɔ jām ε?" Ka ba 'yer "Kai."

⁶ A Yesu 'yer ba, "Yɩ lɔɔ a lɔɔyaa 'yɔɔ a gboro nūsɔɔ jie, yɩn nyɔɔ amɩne." Ban lɔɔ a lɔɔyaa 'yɔɔ, baa le tōɔnɔ tɔɔɔ ε, bojũu wš nyɔɔ jāyɔɔ.

⁷ Ka a poturo 'lo a Yesu na nō 'yer kɔ a Simon Pita, "A sɩ Soro le." A le a Pita na wō lka, "A sɩ Soro le," wš sun a fuu wšn dɔɔ yaa bar na wš kɔ lon a kō kɔ. ⁸ Ka a poturbo ba nyā na che turo ni a gboro tɔɔɔ a lɔɔyaa na seen a jāme. Baa jāan a gogoro ε, an un gbɛɛ kɔɔr ata (300). ⁹ Ban wa do a gogoro ju, ba nyen saalaa bũu jāme na be be ni paanɔɔ.

¹⁰ A Yesu 'yer kɔ ba, "Yɩ ir a jāme ala yɩn nyɔɔ a pōpāanyā amɩne waan."

¹¹ Ka a Simon Pita kpe a gboro kɔ, tɩ tɔɔ a lɔɔyaa na seen a jābere don a gogoro ju. A un jāme kɔbaa lɩjaayi ni pie ni ata (153), an ɩ a kɔɔ a le, tɩche a lɔɔyaa ba chɩer ε. ¹² A Yesu 'yer kɔ ba, "Yɩ wa suor nɛɛ." Tɩ a poturbo āsɔɔ jaa ba 'la sɔɔr wš lka, "An le fɔ l?" Ba jaa bɔɔn naa lka a Soro le. ¹³ Yesu ir a paanɔɔ na wš kɔ ba, tɩ le ir a jāme mi kɔ ba. ¹⁴ A nyā le ɩ gbɛɛ ata Yesu na ir a wš māɛ wiil a poturbo wšn ir a kũu kɔ ɩ vɔr.

¹⁵ Ban di baar ka Yesu sɔɔr a Simon Pita, "Simon, Jוככ bie, fɔ nō man gar a banyāna kɔ?" Ka wš 'yer, "Kɔ, n Soro, fɔ bɔɔ naa un nō fɔ." A Yesu 'yer wš, "Kɔɔ a n pel-sɩ a bōdiir."

¹⁶ Yesu le sɔɔr go, "Simon, Jוככ bie, fɔ nō man sɩre jaa?" Ka wš 'yer, "Kɔ, n Soro, fɔ bɔɔn naa un nō fɔ." Ka a Yesu 'yer kɔ wš, "Bɔɔ kaara ma a piir."

¹⁷ Yesu le sɔɔr wšn gbɛɛ ata, "Simon Jוככ bie, fɔ nō ma naa?" Ka a Pita pɔɔ sɔɔ bojũu gbɛɛ ata ni nyā a Yesu na sɔɔr wš, lka wš, "Nō wš naa?" Tɩ 'yer, "N Soro fɔ bɔɔn ye le a jaa, fɔ bɔɔ naa un nō fɔ." A Yesu 'yer kɔ wš, "Kɔɔ ma a piir bōdiir. ¹⁸ Yelmāɛ le n 'yere kɔɔr fɔ, a fɔ pɔlbile daar fɔ māɛ ma sun fɔ fuusɩ na fɔ chiin jie 'lo jaa fɔn bɔɔɔ. Tɩche fɔɔ wa kor baar, fɔ mā jān a nuur ka nɩre kɔɔ su fɔ a fuu tɩ kɔɔ fɔ chiin a jie 'lo fɔn ba bɔɔɔ ε." ¹⁹ Yesu 'yer a nɩtɔ na wš wiil a kũu 'lo tɔ Pita na wa kpi 'yɔɔ Nāaŋmun yuor tur. Tɩ pāa 'yer kɔ a Pita, "Turo ma."

²⁰ Pita lɛb nyɛ a poturo 'lɔ a Yesu na n̄ɔ ka wɔ turo ba. A poturo nyã lɛ d̄ɔɔ dɛlɛ a Yesu lɛ ban dire a di baaraa, na d̄ɔɔ sɔɔr a Yesu, "N Soro, an lɛ na gar 'ȳɔɔ fɔ?" ²¹ Pita na nyɛ wɔn turo ba, ka wɔ sɔɔr, "N Soro, tɛ nyã mɛ?"

²² A Yesu 'yer, "Maa n̄ɔ lɛ wɔ be be tɛ tãn un na lɛb wa, a lɛ bo a fɔ sɔɔr? F̄ɔɔ turo ma." ²³ A anyãna j̄uu lɛ a

poturbo 'yer ȳɔɔɔ nɛ lɛ a poturo 'lɔ k̄ɔ kpi ɛ. Tɛhe Yesu ba 'yer lɛ wɔ k̄ɔ kpi ɛ, wɔ 'yer lɛ, "Maa n̄ɔ lɛ wɔ be be tɛ tãn un na lɛb wa, a lɛ bo a fɔ sɔɔr?"

²⁴ A poturo nyãna lɛ di a anyãna d̄aasɛ na wɔ sɛb bin, ka sɛ b̄ɔɔn a wɔ d̄aasɛ na lɛ yelmãɛ.

²⁵ Yesu t̄ɔn t̄ɔȳɔɔ mɛ, ala lɛ a jaa ta sɛb b̄ɔ'yen 'yen, a wɛr wɔ jaa k̄ɔ naa tara jie bin a ala na sɛb ɛ.

Tõmõ

1 Teofilust a n gån dõõ 'lõ pç, n seb a ala a jaa a Yesu na dõõ piel maal ti na wõ wiil a nibe. ² Yesu tu naa a Nãaηmın Sıe pç na wõ wiil a nıtõnı bala wõn ir le ban na ıre ti a Nãaηmın de wõ don a saaju. ³ A wõ dõõye difõ puor, wõ wiil wõ mãe kõ a nibe banyãna, ka a chaar ba nie lka wõ ir naa na wõ l vør. A ber ljaayi daar le wõ wa dũu ba, na wõ 'yer a Nãaηmın nãalõõ 'yer.

⁴ Wõn wa lõõn ba ka ba 'mataa dire, ka wõ kpãkpãan ba ni a 'yer bir nyã, "Yı taa ıre wa yire a Jerusalem ε, yı chele a kõfõ 'lõ a n Sãa na põl ka n 'yer kõ yı. ⁵ Jõõn 'lõ, kõõ le wõ de son a nibe, tıche yın 'lõ, a kõ le kor ε, Nãaηmın na so yı naa ni a wõ Sıe."

⁶ Ba le wa lõõn naa a Yesu go, na ba sõõr wõ, "Sı Soro, a sõõ nyãna pç le fõn lıeb a Isıral nãalõõ kõ ba blı?" ⁷ A wõ 'yer kõ ba, "A ba l yı 'yer ε, lka yı bõõ a sõõ blı a blıbir a Sãa na bin a wõ kpõõ pç ε. ⁸ Tıche yın nyen kpõõ a Nãaηmın Sıe wa wa a yı sã, ka yı l a n dãasıe dẽme, a Jerusalem, ni a Judiya paal wõ jaa, ni a Samariya paal ti tãn a wõ tẽefõ jıe." ⁹ A anyãna le wõ 'yer baar ti duoro a saaju a le ne a ba nıbiru ka a julõjuur ti pç wõ.

¹⁰ Ka ba chene dõl kaara a saaju a le ne wõn duoro, be le a dõõr ayı na su fuu pıel wa dũu ba a le ne ara a ba sã. ¹¹ Na ba sõõr ba, "Galilee dõõr, bãa le so a yı kaara a saaju a le mõ? A Yesu nyãna ni wõ ju yın nyen na duoro a saaju, na lıeb a le ne ni wõ ju wa, nıtãa a le ne yın nyen wõn duoro a saaju."

¹² A ba yi a tõõ ban bõõlõ a Olive Tur Tõõ lıeb kul a Jerusalem na ba jãan a tẽe ε, a fõn tõõ chen a Pẽnfo Bıbir Daar. ¹³ Ban wa ta, ba don a bõõkpe pç, be le ba dõõ lõõ taa. Ka a bala na dõõ be be le Pita, Jõõn, Jemesı ni Andıru. Filip, Toması, Batolomi ni Matıu ni Alfayası bıdaba Jemesı ni Simon na mõõ nıbir ni a wõ wõr yele, ni a Jemesı bıdaba Judas. ¹⁴ A banyãna ba jaa le lõõ taa ni nebõ'yen sõõr a Nãaηmın, ka a pçõõ bamune pçõõ ba ka a Yesu yeer ni a wõ ma Mıer mı be be.

¹⁵ Bıbir ãsõõ le a wõ poturbo wa lõõ taa na ba l nıbe kõbaa dõõ lıjer. Ka Pita ıre ara a ba pç ¹⁶ ti 'yer, "Yeer, a seer naa ka sın maal a le a Nãaηmın Sıe na dõõ tu a Nãa David neer pç, a wõ 'yer na wõ seb bına kõr jaa nıtãa le a Judas nyã na dõõ de a nıbe nie a ba wa nyõõ a Yesu. ¹⁷ Wõ dõõ l a sı ãsõõ na wõ pçõõ sı a tõmõ nyã pç."

¹⁸ Judas putuyar wõn nyen le lka wõ dãn wõr, be le wõ çõr ju pur ka a nyaba a jaa yı. ¹⁹ Nıre jaa na be ka a

Jerusalem le wõ a 'yer nyã na ba bõõlõ a jıe a ba kõõr pç lka, Akeldama. A par le, Jãl Wõr.

²⁰ Ka a Pita 'yer, "Nıtõ le a Nãa David seb a wõ yiel gån pç, 'A wõ jıe wõ lıeb dãlpõõ, ka a nıre jaa taa kpeere be ε,"

(Yiel Gån 69:25)

ka, 'A nıre ãsõõ, wõ de a wõ jıe.'

(Yiel Gån 109:8)

²¹ "A le jũu, nıyuo le sın ıre ka a nınyıne l a 'lõ na dõõ pçõõ sı 'mataa yõõrõ ni a Yesu. ²² Piel a Jõõn Nãaηmın kõõ sofõ sõõ wa tãn a sõõ nyã a Yesu na yı a sı sã do a saaju. A nıre 'lõ le na pçõõ sı dire a wõ kũu pç ırfõ dãasıe."

²³ Be le ba tıer 'yõõ nıbe ayı. Josefõ ban bõõlõ Basabası na ba le bõõlõ wõ Jusıtusı ni Matıyası. ²⁴ Na ba pãa sõõrõ Nãaηmın 'yerε, "Sı Soro, fõõ le bõõ nıre jaa põtıer, wiil sı a nıbe ayı banyãna ãsõõ fõn na ıre."

²⁵ Ka wõn de a nıtõnı tõmõ jıe a Judas na bar, ti chen a jıe wõn pçõõ." ²⁶ A ba pãa gba gbãm ka a gbãbie ti ıre Matıyası a wõ pçõõ a nıtõnı pie ni bõ'yen pç.

2 A Pentıkosı na wa ta, ba jaa ben a jıbõ'yen.

² Ajıenaa le ka a damfõ na kaara fıka sesekpẽe na furo yı a saaju wa seer a die 'lõ pç ban jãne. ³ Be le ba nyen bũu 'luraa na ηmara jaa põrpõr dõõlõ ãsõõ jaa bõ'yen 'yenı. ⁴ Ka ba jaa seer a Nãaηmın Sıe na ba piel 'yerε kõõyõr le a Sıe na kõ ba.

⁵ A Juu nıbe na joro a Nãaηmın dãbãe na ba yı a tẽn tẽn wa kpeere a be a Jerusalem. ⁶ Ban wa wõ a gõmõ nyã, a nıyõõ ba nyãna ba jaa wa lõõn taa na ba l çıõam, bojũu ãsõõ ma wõn ban 'yerε a wõ kõõr. ⁷ Ka a l yel dũu naa, na a 'maa ba jaa neer ka ba sõõr taa, "A ba l Galilee dẽme le a banyãna na 'yerε ε?" ⁸ Tı ηmıne a l ka a sı ãsõõ jaa wõnõ ban 'yerε ni a sı kõõrε? ⁹ Partı dẽme, Mede dẽme, ni a Elam dẽme. Bamune mı yın Mesopotamiya, Judiya, Kapadosıya ni Pontus ni Asıya. ¹⁰ Ka bamune mı yı Furgıya, ni Pamfılıya, ni İjıpitı, ni a Libıya dẽme na gbõr a Sıreı wõr ni a sãanba na yı a Worom, ¹¹ a Juu nıbe mãe ni a bala na lıeb a Juu nıbe, bamune yın Kırete ni a Arabıya dẽme. Sı wõn ban de a sı mãe kõõr 'yerε ni a Nãaηmın tõbere wõn tõ."

¹² Ka a anyãna sçõõ ba nıbir ka ba neer 'maa a ba sõõr taa, "A anyãna par ni bo?" ¹³ Tıche ka a bamune kpeere 'yerε, "Dãa le maal ba a le ne."

¹⁴ Ka a Pita ni a Pie Nı Bõ'yen pãa ıre ara ka wõ 'yer kpõõ jaa kõ a nıbe, "Juu nıbe ni nıre jaa na kpeere ka a

Jerusalem, yɪ vɛ ka n wiil yɪ a par. Yɪ cheɛ a lɛ un na 'yer. ¹⁵ A nɪbe banyāna ba nyū dāa ɛ, nɪtāa a lɛ yun tɛɛ ɛ, a chene na ɪ bibi'maar. ¹⁶ Nɪtānɔ̄ lɛ a Nāaŋmun 'ye'yere Joel dɔ̄ɔ 'yer, ¹⁷ 'Nāaŋmun 'yer ɪka a ber baaraa daar, wɔn kpaaraa a wɔ Sɪɛ 'yɔ̄ɔ a nɪbe ba jaa. Ka a yɪ dabil nɪ a pɔɔɔbil 'yere a 'yersɪ ala a Nāaŋmun na kɔ ba, ka a yɪ dabil nyere nyefɔsɪ, ka a yɪ danyɔ̄n mɪ jāna jānsɪ. ¹⁸ A bala gba na ɪ a n gbāgbadɔ̄ɔ nɪ a pɔɔɔ, ba jaa pɔ lɛ un kpaar a n Sɪɛ 'yɔ̄ɔ ba a ber ala pɔ, ka ba 'yere a n 'yer. ¹⁹ Un wiil ban yelfersɪ na yi saaju ka a jānsɪ mɪ be ka a tɛɛ, jāɪ, bɪu nɪ jɔsɔr na den jie wɔ jaa. ²⁰ Ka a mɔ̄tɔ̄ɔ lɛb lɪi ka a ŋmera mɪ lɛb jāɪ kaar tɪche ka a sɪ Soro bɪbir 'lɔn na chaar pāa wa. ²¹ Be lɛ nɪre jaa na pāa bɔɔɔ a sɪ Soro yuor na nyen faafɔ.'

(Joel 2:28-32)

²² "Isral nɪbe yɪ cheɛ ka, A Yesu nyā na yi a Najareti 'lɔ lɛ a Nāaŋmun ir kɔ yɪ, na wɔ de wɔ tɔ̄n a ne'maa tɔ̄mɔ̄, nɪ tɔ̄fersɪ, nɪ jānsɪ tɔ̄mɔ̄ a yɪ pɔ, ka yɪ mǎe bɔ̄ɔn. ²³ Ba nyɔ̄ɔn a daba nyāna 'yɔ̄ɔ a yɪ nuur pɔ nɪtāa lɛ a Nāaŋmun na dɔ̄ɔ tu a wɔ bɔ̄fɔ nɪ a wɔ bɔ̄ɔfɔ pɔ, de nie 'yer bin, ka a putudɛme sɔ̄sɔ yɪ ka yɪ kpa wɔ a daa ju a wɔ kpi. ²⁴ Tɪche ka a Nāaŋmun sāl wɔ a kūu pɔ, na wɔ faa wɔ a kūu wɔm pɔ, bojūu a kūu ba tara kpɛɔ na nyɔ̄ɔ wɔ taa lɛ ɛ.

²⁵ "A Nāa David dɔ̄ɔ 'yer a wɔ 'yer, 'Bɪbir jaa lɛ n nyere a n Soro, bojūu wɔ ben a n nūsɔ̄ɔ jie, n kɔ wa lɔɔ gber ɛ. ²⁶ Ala lɛ so ka n pɔɔ pel ka n jāɪbir chule, ka a n āgān mɪ tara tɛɛ tɔ̄fɔ jie. ²⁷ Bojūu fɔ kɔ wa bar ma be a yaa pɔ ɛ, bu ka fɔ bar a fɔ cheche sɔ̄ɔ 'lɔ ka wɔ pɔ̄ɔ ɛ. ²⁸ Fɔ wiil man a nyevɔr sɔ̄ɔ, fɔn vɛn ka nɔ̄ɔ kpe ma a fɔ niem.'

(Yiel Gān 16:8-11)

²⁹ "N yɛɛr, n 'yer chāa pɔ kɔ yɪ ɪka a sɪ sākpa David kpi naa a ba ūu, a wɔ yaa lɛ anyāna na be ka dɪna.

³⁰ Tɪche wɔ dɔ̄ɔ 'yer a lɛ a Nāaŋmun na tɪr nɛɛ kɔ wɔ ɪka, wɔn vɛ naa ka 'lɔ David yɔ̄ɔ jāne a wɔ nāa dakɔɔ ju.

³¹ David den nie nyɛ a lɛ na be a wɔ niem, ala lɛ so ka wɔ 'yer a Kɪrɪsɪto kūu pɔ ɪfɔ 'yer, na wɔ 'yer ɪka wɔ kɔ gā be a yaa pɔ ɛ, bu ka a wɔ āgān pɔ̄ɔ ɛ.

³² "Nāaŋmun sāl naa a Yesu nyāna ka wɔ ɪr ɪ wɔr, sɪn lɛ ɪ a anyāna a jaa dāasɛ dɛme. ³³ 'Lɔ lɛ wɔ 'mɔ̄ɔ don bin a wɔ nūsɔ̄ɔ jie, ka a Sāa kɔ a Yesu a wɔ Sɪɛ 'lɔ wɔn tɪr a nɛɛ kɔ wɔ. A Sɪɛ nyā lɛ wɔ kpaar 'yɔ̄ɔ sɪ ka yɪ nyɛ tɪ be wɔnɔ̄. ³⁴ David ba dɔ̄ɔ do a saaju ɛ, tɪ wɔ 'yer naa, 'A Soro 'yer kɔ a n Soro, 'Jāne a n nūsɔ̄ɔ jie, ³⁵ ka n wa de a fɔ dɔ̄dɛme ka ba ɪ a fɔ gbɛɛ dɔ̄ɔfɔ jie."

(Yiel Gān 110:1)

³⁶ "A lɛ jūu, vɛ ka a Isral nɪbe ba jaa bɔ̄ɔ sɪre jaa ɪka Nāaŋmun maal naa Yesu nyā yun kpa a daa ju ka wɔ ɪ a sɪ Soro nɪ a Nɪ-iraa."

³⁷ A nɪbe na wɔ a nɪtɔ̄, ka a ŋmara ba a nyān, ka ba sɔsɔr a Pita nɪ a nɪtɔ̄nsɪ, "N yɛɛr, ŋmɪne sɪn ɪ?" ³⁸ Ka a Pita 'yer kɔ ba, "Yɪ lɛb a yɪ tɛɛr, ka ba de a Yesu yuor son yɪ a Nāaŋmun kɔ̄, ka a yɪ yelbier baar. Ka a Nāaŋmun

kɔ yɪ a wɔ Sɪɛ. ³⁹ Yun nɪ a yɪ bibiir lɛ a Nāaŋmun tɪr a wɔ nɛɛ kɔ, yun nɪ a bala ba jaa na be a tɛɛr, nɪ a bala ba jaa a sɪ Soro Nāaŋmun na wa bɔɔɔ." ⁴⁰ Pita den 'yer kɔ kpāan ba, na wɔ kpākpāan ba 'yere, "Yɪ faa yɪ mǎe yin a dɪna nɪfulefɪlesɪ pɔ."

⁴¹ Ka a bala na sɔɔ de a wɔ 'yer, ba so naa a Nāaŋmun kɔ̄, ka nɪbe tɪr ata (3,000) pɔɔ ba a daar 'lɔnɔ̄. ⁴² Ba den ba mǎe kɔ a nɪtɔ̄nsɪ wiilfɔ, na ba tara nebɔ̄'yen lɔɔ dire, na ba lɔɔ puoro a Nāaŋmun. ⁴³ Dābāe kpɛn nɪre jaa a lɛ ban nyɛ ka a nɪtɔ̄nsɪ tɔ̄ a tɔ̄fersɪ nɪ a ne'maa tɔ̄mɔ̄. ⁴⁴ A bala na sɔɔ de, ba jaa lɔɔn taa jibɔ̄'yen na ba sɔ̄nɔ̄ taa. ⁴⁵ Na ba daara a ba bɔ̄tarsɪ na ba ma pɔ ɪr kɔ taa lɛ jaa āsɔ̄ɔ na bɔ̄ɔɔ. ⁴⁶ Bɪbir jaa lɛ ba ma lɔ̄ɔnɔ̄ taa be a Nāaŋmun puorfɔ yir bechaar pɔ, na ba yɔ̄ɔɔ taa yie ŋmara a paanɔ̄ dire nɪ pɔpel nɪ pɔtɪɛr bɔ̄'yen.

⁴⁷ Ba pɛɛɛ naa Nāaŋmun ka a nɪbe ba jaa mɪ ara a ba puor. A sɪ Soro ma vɛ naa ka a bala na nyɛ faafɔ, pɔɔ ba bɪbir jaa.

3 Bɪbir āsɔ̄ɔ Pita nɪ Jɔɔn duoro naa a Nāaŋmun puorfɔ yir kpɛɛ pɔ, a puorfɔ jie mɔ̄tɔ̄ɔ na gɔr. ² Ka a daba ban lɔɔ dɔ̄ɔn a wɔ gber, a ba ma tuo wɔ tɪ bin a be a Nāaŋmun puorfɔ yir dɔ̄dɔr nɛɛ 'lɔ ban bɔ̄ɔɔ, Vɪla. Be lɛ ba ma tuo wɔ tɪ bin bɪbir jaa a wɔ ma sɔ̄ɔɔ a bala na kpɪɛɛ a Nāaŋmun yir bechaar pɔ libie.

³ Wɔn wa nyɛ a Pita nɪ a Jɔɔn na kpɪɛɛ, a wɔ sɔ̄ɔɔ ba a libir. ⁴ Ka a Pita nɪ a Jɔɔn kaara wɔ a lɛ a tāu, ka a Pita wa 'yer, "Kaara sɪ." ⁵ Ka a daba tɔ̄ɔ fur a nɪbir a lɛ chir chir 'yɔ̄ɔ ba tɛɛɛ ɪka wɔn nyen bon. ⁶ A Pita pāa 'yer, "N ba tara libir bu, selma kɔɔ fɔ ɛ, tɪche a 'lɔ un tara lɛ un kɔ fɔ. Yesu Kɪrɪsɪto na yi a Najareti yuor pɔ, ɪr chiine." ⁷ Tɪ na wɔ nyɔ̄ɔ a daba nūsɔ̄ɔ sɔ̄sɔ wɔ ka wɔ ɪr ka a ɪ a gbɛpɛɛ nɪ a nakɔ̄tɪɛ kpɛme naa. ⁸ Ka a daba ɔ̄ɔ chɔr a gbɛɛ na wɔ piel chiine, na wɔ pāa tu ba kpɛn be a Nāaŋmun puorfɔ yir bechaar pɔ. Be lɛ wɔ tɪ ɔ̄ɔɔ yɔ̄ɔɔ na wɔ pɛɛɛ a Nāaŋmun.

⁹ A nɪbe ba jaa na wa nyɛ wɔ, a lɛ wɔn chiine pɛɛɛ a Nāaŋmun, ¹⁰ ba bɔ̄ɔ wɔ naa an ɪ 'lɔ lɛ ma jāne sɔ̄ɔɔ libie be a Nāaŋmun puorfɔ yir dɔ̄dɔr 'lɔ ban bɔ̄ɔɔ a, Vɪla. Ka a ɪ ba chɪcham naa 'maa ba nɛɛ a lɛ na ɪ.

¹¹ An ɪ a daba chene na pɔɔ a Pita nɪ a Jɔɔn ka a nɪbe nɛɛr 'maa a ba jo wa titaa a be ban bɔ̄ɔɔ a Solomon Bechaar pɔ.

¹² Pita na nyɛ a lɛ ka wɔ 'yer kɔ a nɪbe, "Isral dɔ̄ɔr wɔl, bāa lɛ so ka a nɛɛr 'maa yɪ a lɛ mɔ̄? Bāa lɛ yɪ fur a nɪbir 'yɔ̄ɔ sɪ fɪka sɪn mǎe kpɛɔ bu sɪn mǎe maal vɪla lɛ sɪ maal a daba nyā ka wɔ chiine?" ¹³ A Nāaŋmun nyā na ɪ a Abraham, Isaaki nɪ a Jekɔ̄ɔ Nāaŋmun nɪ a sɪ sākpaŋmune Nāaŋmun lɛ 'yɔ̄ɔ a wɔ tɔ̄tɔ̄nɔ̄ Yesu yuor. Yun lɛ nyɔ̄ɔ wɔ tɪr ɪka ba kɔ wɔ, ka a Pilate ŋme nyā na bar wɔ tɪ yɪ 'yer ɪka yaa bɔ̄ɔ wɔ ɛ. ¹⁴ Yɪ 'yer naa ɪka yaa bɔ̄ɔ a cheche sɔ̄ɔ nɪ a yelmǎe sɔ̄ɔ ɛ, tɪ na yɪ sɔ̄ɔr ka ba yuo a nɪkɔ̄ɔ kɔ yɪ. ¹⁵ Yun lɛ kɔ a nyevɔr sɔ̄ɔ, tɪche ka a Nāaŋmun sāl wɔ a kūu pɔ. Sɪn lɛ nyɛ anyāna nɪ nɪbir.

¹⁶ A daba nyāna nɪ a sɪn na 'mataa sɔɔ a Yesu lɛ sa a

daba nyāna baal yun nye na yi bõõ, sure jaa sun sɔɔ de a Yesu yuor le wɔ sa, a daba nyāna yun ben nye.

¹⁷ “Põpānyā, yeer, n bõõ naa ɪka ba bõõ fɔ le vɛ ka yi tõ a le ne a yi nuberɛ na dõõ tõ. ¹⁸ Tiche Nāanmun ɪ naa a le wɔn dõõ vɛ ka a wɔ 'ye'yerbe 'yer ɪka, a wɔ Ni-iraa na din dɔɔye. ¹⁹ Yi pāa lɛb a yi tɛr, na yi lɛb wa a Nāanmun sɛ, ka wɔ ftel a yi yelɛbe bar. A ākpɛɔ paalaa yun na nye na yin a si Soro sɛ, ²⁰ ka wɔ gba na tõ a Yesu Kɪrɪsɪto 'lo wɔn dõõ ir bin kɔ yi. ²¹ Wɔn chene na jāne be a saaju, ti tãn a sõõ 'lo Nāanmun na 'mataa a bonɪ a jaa nitãa le wɔn tur a nee a kõr jaa tu, a wɔ 'ye'yerbe chehesɪ sɛ. ²² Bojũu Mosesɪ dõõ 'yer, 'A Soro Nāanmun na ir 'ye'yere a n kaar ka wɔ ɪ a yi mǎe nɪrɛ, a yi chele a ala a jaa wɔn na 'yere kɔɔ yi. ²³ Īsɔɔ jaa ba wa chele a le wɔn na 'yere ɛ, ban ir wɔ nũu bar a wɔ nɛbe pɔ.’

(Mosesɪ Gāma Na Tu Anũu 18:15, 18, 19)

²⁴ “Sɪrɛ jaa, a Nāanmun 'ye'yerbe ba jaa na yi a Samuwel sõõ mɪ 'yer naa a bibie anyāna 'yer. ²⁵ Yun le ɪ a Nāanmun 'ye'yerbe banyāna bibiir nɪ a netɪraa 'lo a Nāanmun na tara nɪ a si sǎamɪne. Wɔ 'yer kɔ a Abraham, 'An tu naa a fɔ yɔn pɔ, ka a nɛbe ba jaa na be ka a tɛe na nye sõɔfɔ.’

(A Pielfɔ Gǎn 22:18)

²⁶ Nāanmun na wa ir a wɔ tõtõnõ, yun sɛ le wɔ de nie tõ wɔ ka wɔ ti sõɔ yi na wɔ lɛb a yi āsɔɔ jaa yin a wɔ putɔɔr pɔ.”

4 A le a Pita nɪ a Jɔɔn na chene 'yere nɪ a nɛbe, a Juu nɛbe bɔɔrɔrɔbo nɪ a puorfɔ yir ndiere 'matāan a Saduseemɪne wan a ba sɛ. ² Ba wa nyen suur, bojũu ba wile naa a nɛbe ɪka Yesu jũu nɪrɛ jaa na ir naa kũu pɔ. ³ Be le ba nyɔɔ a Pita nɪ a Jɔɔn na ba 'yõõ ba pɔɔfɔ die pɔ bar ka wer na chaar, bojũu mǎtõõ mɔr baar. ⁴ Tiche a bala na wõ a le a Pita na 'yer a Yesu 'yer na ba sɔɔ de na ɪn dɔɔr tur anũu (5,000).

⁵ A wer na wa chaar, a ba ndierbe nɪ a ba nɛbe 'matāan a Mosesɪ nee wiwiilbe lõɔn taa be a Jerusalem.

⁶ Ka Anasɪ na ɪ a Juu nɛbe bɔɔrɔrɔ nɪkpɛɛ nɪ Kayafasɪ, Jɔɔn nɪ Aleksanda 'matāan a Juu nɛbe bɔɔrɔrɔ nɪkpɛɛ nɛbe bamɪne. ⁷ A ba ti yuo a Pita nɪ a Jɔɔn waan a ba wa sɔɔr ba, “Kpɛɔ buor nɪ yobuor le yi de tõnõ nɪ a anyāna?”

⁸ Ka a Pita na seen a Nāanmun Sɪe 'yer kɔ ba, “A yun ndierbe nɪ a yun nɛbe, ⁹ ala ɪ yi ben bɔɔl si dɪna ɪka si wa man a maal vɪla nyā na vɛ ka a gberɛ sa. ¹⁰ Yi pāa bõõ ɪka yaa, a yun nɪ nɪrɛ jaa na be a Isural, ɪka a Yesu Kɪrɪsɪto nyā na yi a Najaretɪ yuor pɔ, a 'lo yun kɔ a daa ju, tiche ka a Nāanmun sǎi wɔ a kũu pɔ, ka wɔ ɪ wɔr, le sa a daba nyāna na ben ara a kana. ¹¹ Wɔ ɪ naa 'A kɔsɪr 'lo a yun mɪmɪerbe na tɔr bar, 'lo le wa ɪ a kɔsɪr ju.’

(Yiel Gǎn 118:22)

¹² Fafaara jaa ba le be be ɛ, bojũu yuor jaa ba le be ka a tɛe pɔ, na tõõ nɪrɛ faa ɛ.”

¹³ Ban nye a le a Pita nɪ a Jɔɔn na ba joro dǎbǎe ɛ, ti mɪ bõõn ban ba jān gǎn chen tɛer ɛ, ka ne'maa ba. Ka

ba tɛertɔ ban dõõ be a Yesu sɛ. ¹⁴ Tiche ba mɪ nyen a daba 'lo na sa 'mataa ara nɪ ba, baa le tara 'yer na 'yer ɛ.

¹⁵ Le le ba 'yer ba a ba yi chɛchɛ, ti ba pāa guoro taa 'yere, ¹⁶ “Nɪmɪne le sun ɪ a nɛbe banyāna? Nɪrɛ jaa na be ka a Jerusalem bõõn naa a ne'maa tõmõ ban tõ a si kõ tõõ chiir ɛ. ¹⁷ Tiche ala ɪ sun pɔɔ naa a ye le nyāna sɔr ka nɪrɛ kõ le wõ naa ɛ, yi ɪ a si fuu ba ka ba taa ɪrɛ wa pɔɔr a yuor nyāna kɔɔr nɪrɛ jaa ɛ.” ¹⁸ Be le ba bɔɔl ba a ba kpe ka ba kpǎkpǎan ba ɪka, ba taa ɪrɛ wa 'yere bu wile nɪ a Yesu yuor go ɛ.

¹⁹ Tiche ka a Pita nɪ a Jɔɔn 'yer kɔ ba, “Yun mǎe yi pe kaa, a seen Nāanmun sɛ ka sun tu a yi nee gar a Nāanmun bu? ²⁰ Bojũu sun 'lo kõ tõõ bar a 'yer sun nyen nɛbir ti wõ 'yerfɔ ɛ.”

²¹ Le le ba vuur ba ti bar ba a ba chen. Baa bõõ kpāa buor le ban kpāa ba ɛ, bojũu a nɛbe ba jaa peere naa Nāanmun a le na ɪ. ²² Bojũu a daba nyāna na sa a ne'maa safɔ nyāna kor gar yuomo ljaayi (40).

²³ Ban wa bar a Pita nɪ a Jɔɔn, ba chen a ba taaba sɛ ti man ala a jaa a bɔɔrɔrɔ nɛbe nɪ a nɛbe na 'yer kɔ ba.

²⁴ A ba taaba na wõ a nitõnõ, ba jaa 'mantaa nɪ nebõ'yen puor Nāanmun na ba 'yere, “Tõɔnõ Sɔɔ, fõɔ le maal a saaju nɪ a tɛe nɪ a man kpɛɛ nɪ bon jaa na be a pɔ. ²⁵ Fõɔ le dõõ vɛ ka a fɔ Sɪe haa a fɔ gbǎgbaa na ɪ a si sǎa David nee ka wɔ 'yer, 'Bo le so ka a paalsɪ nye suur, ka a nɛbe nɪmara a dɔɔl pɔrɪsɪ? ²⁶ A wer nǎmɪne tɔɔrɔ naa gbechile, ka a nɛbe mɪ lõõ taa jeere nɪ a Soro nɪ a fɔ Ni-iraa.’

(Yiel Gǎn 2:1, 2)

²⁷ Sɪrɛ jaa le a Herɔd nɪ a Pontius Pilate lõõ taa nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɛbe ɛ, nɪ a Juu nɛbe a tɛe nyāna pɔ, na ba jeb a fɔ tõtõcheche Yesu, a 'lo fɔn ir. ²⁸ Ba maal naa a le fɔn kaa ir na ɪ a fɔ pɔtɪer, nɪ a fɔ kpɛɔ, nɪ a fɔ kɔfɔ fɔn dõõ de nie chɔɔr ti a wa ɪ.

²⁹ “Põpānyā si Soro, kaa le ban fuu si, ti na fɔ sõɔ a fɔ gbǎgbaa a si mɔɔl a fɔ 'yer nɪ 'lafɔ. ³⁰ Tur a fɔ nũu sǎan baalsɪ, na fɔ tõ ne'maa tõmõ nɪ a fɔ tõtõcheche Yesu yuor.”

³¹ Ban wa puor baar, a jie 'lo ban lõõ taa damaa. Ka ba jaa seen a Nāanmun Sɪe, na ba 'yere a Nāanmun 'yer nɪ 'lafɔ.

³² Ka a bala na sɔɔ de, ba jaa tara na tɛer bõ'yen nɪ nyābõ'yen. Īsɔɔ jaa maa 'yer ɪka a wɔ bonɪ ɪ naa a 'lo tɛe bon ɛ, ba ma põn bon jaa ban tara. ³³ A nitõnsɪ den kpɛɔ mana nɪ a si Soro Yesu kũu pɔ irfɔ 'yer, ka a Nāanmun wǎefɔ be a ba jaa sɛ. ³⁴ Ba āsɔɔ jaa ba dõõ faa bon ɛ, sõõ jaa le a bala na tara por nɪ yie ma da na ba ma waan a libie, ³⁵ wa bin a nitõnsɪ sɛ, ka ba ma põ ir kɔ āsɔɔ jaa le an seen wɔ.

³⁶ Josefɔ na yi Sipurusɪ na wɔ ɪ a Levi bal nɪrɛ, kaa a nitõnsɪ bɔɔl wɔ Banabasɪ. A par le nɪrɛ na 'yõɔnõ ākpǎen. ³⁷ Wɔ dǎn a wɔ puo, na wɔ de a libie waan wa bin a nitõnsɪ sɛ.

5 Ka a daba äsɔɔ na be be di Ananias ka a wɔɔ pɔɔ mi di Safira. Ba mi den a ba pobile da. ² Wɔɔ ir naa libie amune bin ka a pɔɔ bɔɔɔn, tɔɔɔɔ na wɔɔ chiin a ɔɔmaa tɔɔ bin a nɔɔtõnsɔ sɛɛ.

³ Ka a Pita sɔɔɔɔ a Ananias, “Bo le so ka a Satan sɛɛ fɔ a nyãa a fɔ ɔɔmaa jir kara yɔɔ a Nãaɔmɔn Sɔɔɔ, na fɔ ir a libie amune a le fɔn da a puo bin? ⁴ A ba l fɔɔɔ le so na fɔ de da ɛ? Fɔn wa da baar a ba l fɔɔɔ le so a libie ɛ? Bo le l a fɔ tɔɔɔɔ a fɔ maal a nɔɔtõ? Nɔɔɔ ba le fɔ ɔɔmaa a jir nyã yɔɔɔ ɛ, tɔɔɔɔ Nãaɔmɔn ɛ.” ⁵ Ananias na wɔɔ a nɔɔtõnɔ na wɔɔ lo kpi a jie. Ka a dãbãɛ kɔɔɔ a bala jaa na wɔɔ naa. ⁶ Ka a pɔɔbil ir a ba pɔɔ 'mɔɔ a kũu lũ tuo yin ti ũu.

⁷ An wa kor bãlãa ka a wɔɔ pɔɔ mi wa bõn dɔɔɔ ba bõɔ a le na l ɛ, ⁸ ka a Pita sɔɔɔɔ a pɔɔɔ, “A libie a jaa le a anyãna a fɔɔɔ nɔɔ a Ananias na da a puo nye ɔ? ‘Yer kɔɔ ma.” A wɔɔ ‘yer, “ɔɔɔ, le ɛ.” ⁹ A Pita ‘yer kɔɔ wɔɔ, “Nɔɔmune le a l a yɔɔ guor taa lka yɔɔ bɛɛɔ a sɔɔ Soro Sɔɔɔ kaa? Nye a nɔɔɔɔ bala a dɔɔɔɔɔ nɛɛ bala le tuo a fɔ sure yin ti ũu, ba mɔn tuo fɔn yin.” ¹⁰ Ajienaa ka a l wɔɔ mi lon kpi be a Pita niem. A pɔɔbil bala na ben wa kɔɔɔ nye ka a l wɔɔ kpi naa, ka ba tuo wɔɔ yin ti ũu lan a sɔɔɔ.

¹¹ Ka a dãbãɛ kɔɔɔ a pupuorbiir ba jaa nɔɔ nɔɔɔ jaa na wɔɔ naa.

¹² A nɔɔtõnsɔ tõn nɛ'maa tõ kɔɔ a nɔɔɔ sɔɔɔ. Ka a bala na sɔɔ de, ba jaa tara na nɛbõ'yen ma lɔɔ taa a be a Solomon Bechaar pɔɔ. ¹³ Nɔɔɔ jaa kɔɔɔɔ ba naa, ti äsɔɔ jaa maa 'la lɔɔɔ ba ɛ. ¹⁴ Tɔɔɔɔ nɔɔɔɔ jaa chene na waara, ka dɔɔɔ nɔɔ kɔɔɔ na sɔɔ de a sɔɔ Soro pɔɔɔɔ kɔɔɔɔ. ¹⁵ A le vɛ naa ka a nɔɔɔ yin a ba baalsɔ ti gaal ba a gador ju nɔɔ a sɔn pɔɔ a sɔɔ kõkooɔ chele nɔɔ a Pita, lka 'lɔɔ wa tala a wɔɔ gãagiel wɔɔ pɔɔ ba. ¹⁶ Nɔɔɔɔ yin a tɛbil ala na jilõ a Jerusalem waan a ba baalsɔ wa lɔɔɔ 'matãan a bala a sɔɔɔɔɔ na tara, ka ba jaa sa.

¹⁷ Ka a nyuur kɔɔɔ a Juu nɔɔɔ bɔɔɔɔ nɔɔkɔɔɔ nɔɔ a wɔɔ taaba bala na pɔɔ a Saduseemune gbul pɔɔ. ¹⁸ A ba nyɔɔɔ a nɔɔtõnsɔ yɔɔɔ kɔɔɔɔ die pɔɔ bar. ¹⁹ Tɔɔɔɔ a tãsɔɔ a sɔɔ Soro tõ naa a wɔɔ malaka ka wɔɔ wa yuo a pɔɔɔɔ die pãn na wɔɔ kɔɔ ba yin ²⁰ ti ‘yer, “Yɔɔ chɛn a Nãaɔmɔn puorfo yir bechaar pɔɔ na yɔɔ ti ‘yer a nyevõɔ paalaa nyã ‘yer kɔɔ a nɔɔɔ.”

²¹ A wɔɔɔ na wa chaar ba kɔɔɔn be a Nãaɔmɔn puorfo yir bechaar pɔɔ, nɔɔtãa le a malaka na ‘yer ba ti piel wile a nɔɔɔ. A Juu nɔɔɔ bɔɔɔɔ nɔɔkɔɔɔ nɔɔ a wɔɔ taaba mi wa lɔɔɔ taa na ba bɔɔɔ a Juu nɔɔɔ nɔɔɔɔɔɔ ba jaa lɔɔ taa na ba na guor a ‘yer, na ba pãa tõ lka ba chɛn a pɔɔɔɔ die pɔɔ ti yuo a nɔɔtõnsɔ waan. ²² Tɔɔɔɔɔ ban wa ti ta a pɔɔɔɔ die pɔɔ baa nye nɔɔɔ jaa ɛ. A ba lɔɔɔɔ chɛn ti mana kɔɔɔ ba, ²³ “Sɔɔ chɛn ti nye a pɔɔɔɔ die dɔɔɔɔɔ na chɛnɛ kɔɔɔ, ka a nɔɔɔ 'lɔɔ na ara gu chɛnɛ ara a dɔɔɔɔɔ nɛɛ, tɔɔɔɔ sɔn wa yuo a pãn nɔɔɔ jaa ba be be a die pɔɔ ɛ.” ²⁴ Ban wa wɔɔ a anyãna ban man ka a Nãaɔmɔn puorfo yir guguro nɔɔkɔɔɔ nɔɔ a Juu nɔɔɔ bɔɔɔɔ nãmune ka a l ba chɔɔcham, a ba baala baa bɔɔɔ len na l ɛ.

²⁵ Ka a nɔɔɔ äsɔɔ wa ‘yer kɔɔ ba, “Yɔɔ nye a nɔɔɔ bala yun nyɔɔɔ pɔɔɔ, ba ben be a Nãaɔmɔn puorfo yir bechaar pɔɔ wile a nɔɔɔ.” ²⁶ Ka a Nãaɔmɔn puorfo yir guguro nɔɔkɔɔɔ tara a wɔɔ tõtõnɔɔ chɛn ti tara a nɔɔtõnsɔ jaa jom waan. Baa ti fur ba ɛ, bojũu ba joro na dãbãɛ lka a nɔɔɔ na lɔɔɔ ban nɔɔ kɔɔɔɔɔ.

²⁷ Ban wa waan ba, ba vɛn ka ba ara a nɔɔɔɔɔ niem, ka a Juu nɔɔɔ bɔɔɔɔ nɔɔkɔɔɔ na sɔɔɔɔ ba ‘yer, ²⁸ “Saa kɔɔkɔɔpãan yɔɔ jaa ‘yer lka, yɔɔ taa le ure wa pɔɔɔ a yuor nyãna wile nɔɔ nɔɔɔ jaa go ɛ? Tɔɔɔɔ a yɔɔ chɛnɛ tɔɔ ti sɛɛ a Jerusalem nɔɔ a yɔɔ wiilfo nyãna, na yɔɔ bɔɔɔɔ lka yɔɔ de a daba nyãna jãɔ ye le dɔɔɔ sɔɔ.” ²⁹ Ka a Pita nɔɔ a nɔɔtõnsɔ bala na chɛ ‘yer, “Sɔn tun Nãaɔmɔn nɛɛ gar nɔɔsaal.” ³⁰ A sɔɔ sãakpãmune Nãaɔmɔn le sãɔ a Yesu a kũu pɔɔ, a 'lɔɔ yɔn yɔɔɔ a daa ju ka wɔɔ kpi. ³¹ Nãaɔmɔn 'mɔɔ wɔn don bin be a wɔɔ nɔɔsõɔ jie, ka wɔɔ l Nãa nɔɔ Fafaara lka wɔɔ kɔɔ a Isural nɔɔɔ sɔɔɔ ka ba lɔɔɔ ba tɔɔɔ, na ba nye vɛ kɔɔɔ.

³² Sɔn le l a anyãna dãasɔɔ dɛme nɔɔ a Nãaɔmɔn Sɔɔɔ 'lɔɔ wɔn de kɔɔ a bala na tu a wɔɔ nɛɛ.” ³³ Ban wa wɔɔ a anyãna, ba suur ir naa ka ba bɔɔɔɔ a ba kɔɔɔ.

³⁴ Tɔɔɔɔ ka a Farasee äsɔɔɔ ban bɔɔɔɔ Gamaliel na l a Mosesɔ Nɛɛ wiwile, nɔɔɔ jaa yɔɔɔɔ wɔɔ naa, ka wɔɔ ir ara a nɔɔɔɔɔ pɔɔ ti ‘yer lka, ba vɛ ka a dɔɔɔ bala yɔɔ yõo bãlãa. ³⁵ Tɔɔ na wɔɔ pãa ‘yer kɔɔ ba, “Isural dɔɔɔ, yɔɔ bɔɔɔɔ sõ a le yɔn bɔɔɔɔ lka yɔɔ maal a nɔɔɔ banyãna. ³⁶ Sõɔ kõɔ le a Tiudastɔ dõɔ ir ‘yer gãdaa ‘yer lka nɔɔkɔɔɔ le wɔɔ l ka a dɔɔɔ kɔɔɔ anaar (400) ir turo wɔɔ. Ba kɔɔ wɔɔ naa ka a nɔɔɔ bala yɛyɛl ka a jaa l kɔɔɔ. ³⁷ Ala puor le ka a Judas na yɔɔ a Galilee a nɔɔɔ sɔɔɔɔ yuon ir nɔɔɔ ka ba turo wɔɔ. Ba mi kɔɔ wɔɔ naa ka a bala jaa na turo wɔɔ mi bũbur.

³⁸ A le jũu, maa na ‘yer yɔɔ naa lka yɔɔ ir nũu, tɔɔɔ a nɔɔɔ ba nyã bar. Yɔɔ bar ba a ba chiine. Ala l a le ban maala un nɔɔ le bin an un pɔɔɔ. ³⁹ Tɔɔɔɔ ala l Nãaɔmɔn sɛɛ le a yɔɔ, yaa be jaa na wa tõɔ ɔɔmaa a nɔɔɔ banyãna sɔɔ ɛ, yɔn wa bõɔɔ naa ka a l Nãaɔmɔn mãɛ le yɔɔ jɛɛɛ nɔɔ.” ⁴⁰ A nɔɔɔɔɔ tu naa a le a Gamaliel na ‘yer, ti na ba bɔɔɔ a nɔɔtõnsɔ fɔb ba ti kɔɔkɔɔpãan ba lka ba taa le ure wa ‘yerɛ ‘yer pɔɔɔ nɔɔ a Yesu yuor go ɛ, ti bar ba a ba chɛn.

⁴¹ A nɔɔtõnsɔ na wa yɔɔ a nɔɔɔɔɔ banyãna niem, ba chule naa, bojũu ba seen naa a dɔɔɔɔ nɔɔ a vã difɔ a Yesu yuor jũu. ⁴² Bɔɔɔɔ jaa le ba ma be a be a Nãaɔmɔn puorfo yir bechaar pɔɔ wile a nɔɔɔ na ba mi yɔɔɔɔ a yie ba gala ɛ, na ba wile a nɔɔɔ ti ‘yerɛ a ‘yer nõɔ lka a Yesu le l a Nɔɔ-iraa.

6 A ber ala pɔɔ, a poturbo na waara pɔɔɔɔ a bala ban dɔɔ a paal yuo pɔɔ, ka baa tɔɔɔɔ ‘yerɛ a Juu kɔɔɔɔ ɛ, hũhũnõ na ‘yɔɔɔɔ a bala na l a Juu nɔɔɔ, bojũu a ba pɔɔkɔɔɔ maa nye a bɔɔɔɔ jaa bõdiir ban ma põ ɛ.

² Be le a nɔɔtõnsɔ pie nɔɔ ayi bɔɔɔ a poturbo ba jaa lɔɔ taa wa ‘yer, “A ba tara sɔɔɔ ka sɔn bar a Nãaɔmɔn ‘yer ‘yerfo ti põnõ bõdiir ɛ. ³ A le jũu yɛɛɛ, yɔɔ kaa a yɔɔ pɔɔ na yɔɔ ir dɔɔɔ ayopõi, bala yɔn bõɔ ka ba seen a Nãaɔmɔn Sɔɔɔ ti mi tara yɛ, ka sɔn de a tõmõ nyã kɔɔ ba. ⁴ Tɔɔɔɔ a sɔn 'lɔɔ mõɔ nɔɔɔɔ nɔɔ a Nãaɔmɔn sɔɔɔɔɔ nɔɔ a wɔɔ ‘yer.”

⁵ A 'yer nyã pel ba jaa na duo a be pɔɔ, ka ba ir a nibe banyãna. Sɔteven a Nãanmɔn Sɩe na sɛɛ ka wɔ mɩ tara sɔɔfɔ, nɩ Filip, nɩ Porokorusɩ, nɩ Nɩkanor, nɩ Tɩmon, nɩ Pamenasi, nɩ Nikolasɩ na yi Antiok na wɔ lɛb kpe a Juu nibe puorfɔ pɔ. ⁶ A nibe banyãna lɛ ba ir waan a nɩtõn-sɩ sɛ, ka ba dɔɔ ba nuur sɔɔr Nãanmɔn kɔ ba.

⁷ Ka a Nãanmɔn 'yer yaar, ka a poturbo mɩ na be a Jerusalem pɔɔrɔ 'yɔɔnɔ. A Juu nibe bɔɔrlorbo kɔɔ jie mɩ sɔɔn de a 'yer.

⁸ Nãanmɔn wãefɔ ben a Sɩteven sɛ ka wɔ tara kpɛɔ tõnɔ nɩ a nɛ'maa tɔyɔɔ a nibe sɛ.

⁹ A nibe bamune na yi a ba lɔɔfɔ jie a ba bɔɔl ba, Mãe Sorbo, nɩ a Juu nibe bamune na yi a Sireni nɩ a Aleksandiriya, ka bamune mɩ yi a Sɩlɩsɩya nɩ Asɩya. A nibe banyãna lɛ piel a nechure na ba chure nɩ a Sɩteven.

¹⁰ Tɩche baa tɔɔrɔ wɔ ɛ, a yɛ 'lɔ a Nãanmɔn Sɩe na kɔ wɔ a wɔ 'yere nɩ.

¹¹ A ba pãa sɔɔl tɔ nibe bamune ka ba nmaa jir 'yer lka, "Sɩn lɛ wɔ a Sɩteven na fere 'yere 'yerdɛɛr 'yɔɔnɔ a Mosesɩ nɩ a Nãanmɔn."

¹² Tɩ tɔ a nibe nɩ a nibeɛ nɩ a Mosesɩ nɛɛ wiwiilbe 'yɔɔ ka ba nyɔɔ a Sɩteven chiin a ba 'yer tɔɔrɔ sɛ. ¹³ Be lɛ ba waan jir nmarba ka ba wa 'yer, "A daba nyãna ba gala 'yer dɛbe wɔn 'yere 'yɔɔnɔ a Nãanmɔn puorfɔ yir cheche nyãna ɛ, nɩ a Mosesɩ nɛɛ wɔn bin ɛ. ¹⁴ Sɩn mãe lɛ wɔ wɔn 'yer lka a Yesu na yi a Najareti na nmer a jie nyãna, tɩ na wɔ lɛb a bɩnfɔ ala a Mosesɩ na dɔɔ bin kɔ sɩ."

¹⁵ Ka a bala jaa na jãne a be a 'yer tɔɔrɔ jie, kãan a Sɩteven nie ka wɔ kaara fɩka a malaka nie.

7 Be lɛ ka a Juu nibe bɔɔrlo nɩkpɛɛ sɔɔr wɔ, "Sɩre lɛ a anyãna ban 'yer bu?" ² Ka a Sɩteven haa 'yer, "Yɛɛr nɩ sãamune, yɩ chele. A Nãanmɔn tɩr sɔɔ dɔɔ yi a sɩ sãa Abraham lɛ wɔn dɔɔ chene be a Mesopotamiya wer pɔ sere tɩ wa chen a Haran. ³ A Nãanmɔn 'yer kɔ wɔ, 'Yi a fɔ tɛe na fɔ bar a fɔ nibe tɩ na fɔ chen wer yuo pɔ lɩ na wiil fɔ.'

(A Pielfɔ Gãn 12:1)

⁴ "A wɔ yi a Chaldea wer pɔ na wɔ chen tɩ jãne a Haran wer pɔ. A wɔ sãa na wa kpi baar lɛ a Nãanmɔn waan wɔ a kana yɩn ben kpɩɛɛ. ⁵ Nãanmɔn ba kɔ wɔ bon jaa a kana ɛ, waa kɔ wɔ jibile jaa gba ɛ, bu gber nefɔ jie ɛ. Tɩche Nãanmɔn tɩr nɛɛ kɔ wɔ lka 'lɔ nɩ a wɔ yɔn lɛ na so a jie, tɩ waa tara bie gba ɛ. ⁶ Nɩtɔ lɛ a Nãanmɔn 'yer kɔ a Abraham, 'A fɔ yɔn na lɩ naa sãanba paal sãan pɔ, na ba lɩ gbãgbaar ka ba ge ba yuom kɔɔr anaar (400). ⁷ Tɩche Nãanmɔn 'yer naa, lka wɔn yaa naa a sãn a paal 'lɔ na maal ba a gbãgbaar. A anyã puor lɛ ban wa puor ma a jie nyãna.'

(A Pielfɔ Gãn 15:13, 14)

⁸ Nãanmɔn tɩr nɛɛ kɔ a Abraham a yɔɔr nmaa fɔ yele. Abraham na wa dɔɔ a Isaaki, wɔ nmaa wɔn a yɔɔr a ber aniin daar. Ka a Isaaki mɩ dɔɔ a Jekɔb, ka a Jekɔb mɩ dɔɔ a sɩ sãamune pie nɩ ayi.

⁹ "A sɩ sãamune banyãna na tara nɩ a ba yebile Josefɔ nɩ nyuur jũu, na ba nyɔɔ wɔ da kɔ a Ijipiti dɛme. Tɩche ka a Nãanmɔn be a wɔ sɛ. ¹⁰ Na wɔ faa wɔ yin a wɔ wõm a jaa pɔ. Wɔ kɔ naa a Josefɔ yɛ na wɔ sɔɔ wɔ a wɔ nyɛ 'yɔɔfɔ a Faaro na lɩ a Ijipiti nãa niem, na wɔ maal wɔ ka wɔ lɩ a Ijipiti nɩ a nãa jie wɔ jaa nɩkpɛɛ.

¹¹ "Ka a kɔ lɩ Ijipiti nɩ a Kanaan wer wɔ jaa waan dɔɔyɛ, ka a sɩ sãamune ba nyere bõdiir ɛ. ¹² Jekɔb na wa wõ lka bõdiir ben a be Ijipiti, wɔ tõn a sɩ sãamune ka ba chen. ¹³ A gbɛɛ ayi sɔɔ ban chen lɛ a Josefɔ wiil a wɔ mãe kɔ ba, ka a Faaro mɩ pãa bɔɔ a Josefɔ yir nibe. ¹⁴ A anyã puor lɛ a Josefɔ tɔ bɔɔl a wɔ sãa Jekɔb nɩ a wɔ yir dɛme, a ba jaa lɩ nibe lɩjaata nɩ pie nɩ anũu (75). ¹⁵ Jekɔb chen a be a Ijipiti nɩ a sɩ sãamune be lɛ ba jaa tɩ kpi. ¹⁶ Ba tuo naa a ba ãgãma waan a Sekem wa ũu ba a yaa 'lɔ pɔ a Abraham na da a Hamor bibiir sɛ a be a Sekem.

¹⁷ "A sɔɔ na wa gbɔr ka a Nãanmɔn na maal a lɛ wɔn tɩr a nɛɛ kɔ a Abraham, a sɩ nibe na be a Ijipiti dɔɔn paal. ¹⁸ Ala lɛ ka a nãyuo wa di na wɔ kaara a Ijipiti na waa bɔɔ a Josefɔ yele ɛ. ¹⁹ Wɔ maal naa a sɩ nibe putuyele na wɔ ge ba, na wɔ ma fur a pɔɔ pɔɔr ka bala wa dɔɔ bipɩle ba lɔb ba 'yɔɔ a kɔɔ pɔ a ba kpi.

(A Yifɔ Gãn 1:22)

²⁰ "A sɔɔ nyãna lɛ ba dɔɔ a Mosesɩ, ka wɔ lɩ bivɩla a Nãanmɔn niem. A ba guol wɔ nmersɩ ata be a wɔ sãa yir. ²¹ Ban wa yin wɔ tɩ bar a yõo, Faaro bipɔɔ de wɔn guol ka wɔ lɩ a wɔ mãe bidaba. ²² Ba jãn naa Mosesɩ a Ijipiti tɛe yɛ a jaa, ka wɔ kpɛme a wɔ 'yer nɩ a wɔ tõmõ pɔ.

²³ "A lɛ a Mosesɩ na wa ta yuom lɩjaayi (40), wɔ tɩer naa a wɔ yɛɛr Isɩral nibe na wɔ lka wɔ chen tɩ piir ba kaa. ²⁴ Wɔ tɩ nyen a ba ãsɔ a Ijipiti nɩre ãsɔ na gere ka wɔ nmaa de na wɔ kɔ a Ijipiti nɩre 'lɔ. ²⁵ Mosesɩ tɩer lɛ lka a wɔ mãe nibe na bɔɔn naa lka 'lɔ lɛ a Nãanmɔn na de faan ba, tɩche baa tɩertɔ a lɛ ɛ. ²⁶ A wer na wa chaar, wɔ tɩ nyen a Isɩral nibe ayi mɩ na jɛere taa. Ka wɔ 'maal ba tɩ sɔɔr ba, 'Yɩn yɛɛr nara, bo lɛ so a yɩ jɛere taa?' ²⁷ Tɩche a 'lɔ sɔɔ na tɔɔ a wɔ tɔ sɔɔ daan a Mosesɩ bar tɩ sɔɔr wɔ, 'An tɔ fɔ lka fɔ wa kaara sɩ na fɔ tɔɔrɔ a sɩ 'yer?' ²⁸ Fɔ bɔɔrɔ naa lka fɔ mɩ kɔ ma nɩtãa lɛ fɔn kɔ a Ijipiti nɩre a jãa wɛ?'

(A Yifɔ Gãn 2:14)

²⁹ Mosesɩ na wõ a 'yer nyãna ka wɔ jo chen tɩ kpɩɛɛ a Midiyan, be lɛ wɔ be na wɔ wa dɔɔ dabil ayi.

³⁰ "Yuom lɩjaayi (40) na wa po, malaka wa lɛb bũu lɩre tɩbile pɔ, na wɔ dũu a Mosesɩ be a mɔgɔɔ pɔ na gbɔr a Sinai tɔɔ par. ³¹ Wɔn wa nyɛ a lɛ ka a nɛ'maa wɔ, a wɔ tɔɔ gbɔr lka wɔ kaa. Be lɛ wɔ wõ a Soro kɔkɔr na 'yer, ³² "Maa lɛ lɩ a fɔ sãamune Nãanmɔn, Abraham, Isaaki nɩ a Jekɔb Nãanmɔn.' Ka a dãbãe kpe a Mosesɩ waa lɛ 'lara na kaa ɛ.

(A Yifɔ Gãn 3:6)

³³ “Ka a si Soro pãa 'yer kʊ wʊ, 'Yaa a fʊ nafɔɔr bar, a jie fɔn ara ɪ naa jicheche. ³⁴ N nye naa a n nibe be a Ijipiti pɔ ban gere, n wõ naa ba hʊɔnfʊ naa suu ɪka n wa faa ba. Wa, ka n tʊ fʊ a be a Ijipiti.’

(A Yifʊ Gãn 3:5-10)

³⁵ “A Mosesi nyãna ni wʊ ju ban tɔr bar ti sʊɔr wʊ, ‘An le 'yɔɔ fʊ ɪka fʊ kaara si na fʊ tɔɔɔ a si 'yer?’ ‘Lɔ le a Nãanmun mãe tʊ a sɔɔ 'lɔ a malaka na wa dũu wʊ 'lure a bũu a tibile pɔ, ɪka wʊ ti ɪ a ba nɪkpɛɛ ni a ba fafaara. ³⁶ ‘Lɔ le ti de ba nie na wʊ tʊ tʊ yɔɔ be a Ijipiti tɛe pɔ, ni a Man Jle par ni a mɔgɔɔ pɔ ban be a yuom ljaayi (40). ³⁷ A Mosesi nyãna ni wʊ ju le 'yer kʊ a Isral nibe ɪka, ‘Nãanmun na tʊ naa a 'ye'yere ʌsɔ a maa kaar ka wʊ yi a yi mãe nibe pɔ.’ ³⁸ Wʊ dɔɔ pɔɔ a nɪyɔɔ bala pɔ be a mɔgɔɔ pɔ, 'matãan a si sãakpãmune ka a malaka 'yer 'yer kʊ wʊ be a Sinai Tɔɔ par na ɪ nyevɔr 'yer ka wʊ 'yer kʊ si.

³⁹ “Tɪche a si sãakpãmune tɔr wʊ naa, na baa tu a wʊ nee ε. Ba tɔr wʊn bar ka a ba tɪer lɪeb chen be a Ijipiti. ⁴⁰ Ba 'yer kʊ a Aaron, ‘Maal ηmume kʊ si ka a ma de si nie, a Mosesi 'lɔnɔ na yin si a Ijipiti saa bɔɔ bo ni tara wʊ ε.’

(A Yifʊ Gãn 32:1)

⁴¹ A ba me bɔtu a daar 'lɔnɔ ka wʊ nyetãan nele, na ba waan bomo wa lon bɔɔr a jie na ba dãen 'yɔɔn a ba nũu bõmaalaa nyãna. ⁴² Tɪche ka a Nãanmun lɪeb puor 'yɔɔ ba, na wʊ bar ba ka ba puoro a saaju bomo. Ka anyãna ti tuor a le a Nãanmun 'ye'yere ʌsɔ na dɔɔ seb, wʊ sɔɔr naa, ‘A yɪn Isral nibe, yɪn be a mɔgɔɔ pɔ a yuom ljaayi (40) na yi dɔɔ waan a bɔɔrlo bomo maa le yi wa kʊ bu? ⁴³ Kai, ti a bɔtɪbe ala yɪn kaara le a Moloki ni ηmerbir ηmun Arefan, a tɪbe anyãna le yi dɔɔ maal puoro. A le jũu, ɪn vɛ naa ka ba nyɔɔr yi chiin a Babilon puor ka yi ti kpɪere a be.’

(Amosi 5:25-27)

⁴⁴ “A si sãakpãmune dɔɔ maal gãma yir be a mɔgɔɔ pɔ ka a ɪ dãasɪe, ba maal wʊ naa nitãa le a Nãanmun na man wiil a Mosesi ka wʊ nye. ⁴⁵ A gãma yir nyã le a si sãakpãmune tara ka a Josua de ba a nie ka ba waan, a ba wa faa a wer nyã pɔ a nɪyor na dɔɔ kpɪere ka a Nãanmun dii ba bar. A gãn yir nyã ben be lɛɛɛ ti tãn a Nãa David sɔɔ. ⁴⁶ Nãanmun maal vɪla kʊ wʊ ka wʊ ɪka wʊn men yir kʊ a Jekɔb Nãanmun. ⁴⁷ Tɪche Solomon le wa me a yir kʊ a Nãanmun.

⁴⁸ “Fʊɔ kaa, a Nãanmun nyã na ɪ a saaju sɔɔ, ba kpɪere a yie anyã nibe na me ε. Nitãa le a Nãanmun 'ye'yere ʌsɔ na dɔɔ 'yer, ⁴⁹ ‘Saaju le ɪ a maa nakɔɔ, ka a tɛe ɪ a n gbɛɛ dɔɔlfʊ jie. Ka a si Soro sɔɔr, yir bo tɔ le yɪn me kʊ ma? Bu nyɪne le na ɪ a n pɛnfʊ jie? ⁵⁰ A ba ɪ a maa nũu le maal anyãna a jaa ε?’

(Isaiya 66:1-2)

⁵¹ “Yɪn nyãkpãen dɛme na ɪ nibe na ba wõnõ 'yer ε, yi kaara a yi sãamune kaar. Yi maa sɔɔ kʊ a Nãanmun Sɪe sɔr ε. ⁵² Nãanmun 'ye'yere jaa ba be be ka a yi sãamune

ba ge wʊ ε. Ba gba kʊ naa bala na de nie mɔɔl 'yer a Torfo Sɔɔ 'lɔ waa 'yer. A põpãanyã, yɪn gba le gar 'yɔɔ wʊ na yi kʊ wʊ. ⁵³ Yɪn le de a Nãanmun nee wʊn kʊ a malaka a wʊ wa kʊ yi ka yi de tõnɔ ni, tɪche a yi tɔr bar.”

⁵⁴ A 'yer nyãna ban wa wõ, ka ba suur ir a ba kpar kparaa jur 'yɔɔnɔ wʊ. ⁵⁵ Tɪche a Sɪteven a Nãanmun Sɪe na sɛɛ a wʊ dɔl kaa saaju na wʊ nye a Nãanmun tuur, ka a Yesu ara a Nãanmun nũsɔɔ jie. ⁵⁶ Ka wʊ 'yer, “Yɪ nye ka, n nye naa saaju na yuo ka a Nɪsaal Bie ara a Nãanmun nũsɔɔ jie.” ⁵⁷ A anyãna ban wõ ba pɔɔn a tobo ti ηme chelma na ba ti mul wʊ, ⁵⁸ na ba tɔɔ wʊ yin a tɛe chɛchɛɛ ti piel lɔɔɔ wʊ ni kʊsɪbe. Ka a bala na di dãasɪe yaar a ba fuusi bin pɔlbile kɔɔ ban bɔɔɔɔ sɔɔ sɛ. ⁵⁹ Ban lɔɔɔ wʊ a le ne na kʊ ka wʊ sɔɔr Yesu, “N Soro Yesu de a n sãɛ.” ⁶⁰ Wʊ lon gbur dumo ti pãa ηme chelma 'yer, “N Soro taa ɪre wa yaara ba sãn ε.” A anyãna le wʊ 'yer baar ti ηmaa vɔɔr.

8 A sɔɔl mi dɔɔ kɔɔ ɪka ba kʊ a Sɪteven. A daar 'lɔnɔ jaa le ba piel gere a Nãanmun puorbo be a Jerusalem. Ka ba jaa ηma yaar a bamune chen Judiya a bamune mi chen Samariya tɪche a nitõnsɪ tɛɛ be a Jerusalem. ² Nibe bamune na joro a Nãanmun 'mɔɔn a Sɪteven ũu ti na ba kõ a kuor. ³ Tɪche ka a sɔɔl mɔɔ nɪbir bur buro a pupuorbiir gbulsɪ bara, na wʊ yɔɔɔr kpɪere a yie nyɔɔɔ dɔɔr ni pɔɔɔ ti 'yɔɔnɔ a pɔɔɔ die pɔ.

⁴ A bala na jo ηma a dɛdɛme chene na mɔɔl a Nãanmun 'yer jie jaa ban chen. ⁵ Filip chen Samariya tɛe pɔ, na wʊ ti 'yer ɪka Yesu le a Nɪ-iraa a be. ⁶ A nɪyɔɔ na wa wõ a le a Filip na 'yer ti mi nye a ne'maa tõmõ wʊn tʊ, a ba yuo toor chele a le wʊn 'yere. ⁷ A sɪdebe ala na dɔɔ pɔɔɔ a nibe ηmen chelsɪ wa yin a nibe pɔ, ka a gbekũn ni a gbersɪ kɔɔ jaa sa. ⁸ Ka a tɛe 'lɔ dɛme ba jaa chule.

⁹ Daba kɔɔ dɔɔ be be ban bɔɔɔl Simon na wʊ ma tõnɔ tãɔɔ tõmõ ka a 'maa a Samariya nibe nee, na wʊ ma wile a wʊ mãe ɪka nɪkpɛɛ le wʊ ɪ. ¹⁰ A nibe ba jaa, a bere ni a bil ba jaa ma yuon toor chele wʊ ti 'yere, “A daba nyã 'lɔ kpɛɔ ɪ naa a gãdaa sɔɔ kpɛɔ.” ¹¹ Ba turo wʊ naa bojũu a kor naa wʊn tõnɔ a tãɔɔ tõmõ ka a 'maa ba nee. ¹² Tɪche a le ban wa sɔɔ de a le a Filip na 'yer a 'yer nõɔ nyã na ɪ a Nãanmun nãalõɔ 'yer, ni a Yesu na ɪ a Nɪ-iraa yuor, dɔɔr ni pɔɔɔ ba jaa son a Nãanmun kɔɔ. ¹³ A Simon mi sɔɔ naa ka ba so wʊ a Nãanmun kɔɔ a wʊ turo a Filip yɔɔɔr, a ne'maa tõyɔɔ wʊn nye wʊn tõ.

¹⁴ A nitõnsɪ na be a Jerusalem na wa wõ ɪka a Samariya nibe mi sɔɔn de a Nãanmun 'yer, ba tõn Pita ni sɔɔn a ba sɛ. ¹⁵ Ban ti ta, ba sɔɔr Nãanmun kʊ a nibe ka ban nye a Nãanmun Sɪe. ¹⁶ Bojũu Nãanmun Sɪe ba kpe ʌsɔ jaa sere ε, tɪche a Nãanmun kɔɔ le ba so ba, ni a si Soro Yesu yuor. ¹⁷ Ka a Pita ni a sɔɔn pãa dɔɔl ba a nuur a ba nye a Nãanmun Sɪe.

¹⁸ Simon na nye a le a nitõnsɪ na dɔɔl ba a nũu ka ba nye a Nãanmun Sɪe, a wʊ de libie kʊ ba, ¹⁹ ti 'yer, “Yɪ mi

ku ma a kpeõ nyāna ka maa wa dɔɔl nure jaa a n nūu, a wš mɪ ma nye a Nāanmun Sɪε.”²⁰ Ka a Pita 'yer ku wš, “Fõš nɪ a fš libie jaa yɪ wε, bojūu fš tɪer ɪka fšn tõɔ da a Nāanmun kofš nɪ libie.”²¹ Faa tara sɔr na lɔɔ tšn sɪ ε, bojūu a fš nyāa ba tor a Nāanmun sɛ ε.²² Lɛb a fš pututɪer nyāna na fš sɔr a sɪ Soro amune sɛ wšn vɛn ku fš a fš tɪer deer nyāna fšn tara.²³ N nyen bõɔn fšn ɪ pubier sɔɔ ka a yelbier nyɔɔ fš kɔɔ.”²⁴ A Simon pāa 'yer, “Yɪ sɔr a Nāanmun ku ma ka ala yɪn 'yer taa waara a n sɛ ε.”

²⁵ A lɛ Pita nɪ a jɔɔn na wa man 'yer a Nāanmun 'yer baar, ba lɛb kulo a Jerusalem ba 'yerε naa a 'yer nõɔ nyāna a tɛbil ala na chɛel a Samariya.

²⁶ Nāanmun malaka 'yer ku a Filip, “Ir suu de a sɔr 'ɔ na yi a mɔgɔɔ pɔ tu a Jerusalem chen a Gaja.”²⁷ Lɛ lɛ wš ir chiine, na wš tɪ tuor a Etiyopiya daba āsɔɔ ban maal ka wš ab na wš ɪ nɪkpeε kaara a Etiyopiya nāpɔɔ ban bɔɔɔ Kandasi libie. Jerusalem lɛ wš chen tɪ puor,²⁸ na wš lɛb kulo jānε a wš wii torko pɔ na wš kara a Nāanmun 'ye'yerε Isaiya gān.

²⁹ Ka a Nāanmun Sɪε 'yer a Filip, “Chen tɪ gbɔr a torko par.”³⁰ A Filip jo chen a be a torko par na wš wõ a daba na kara a Isaiya gān a wš sɔsɔr wš, “Fš bõɔ naa lɛ par fšn kara ɔ?”³¹ Ka a daba 'yer, “Nmɪnε ɪn ɪrε wa bõɔ a par, ka nure baa wiil ma ε?” Tɪ na wš bɔɔɔ a Filip ka wš do jānε a torko pɔ.

³² A anyāna lɛ a da-abbaa 'lõnõ dõɔ kara a Nāanmun gān pɔ, “Ba nyɔɔ wšn chiine fɪka pɛr na tɪ ku, Wš ɪn jaa gbul fɪka pele ban põnõ a kɔɔ na waa haa nεε ε.³³ Wš siir a wš māε a lɛ ban ba tɔɔr a wš 'yer kaa tor ε. An lɛ na tõɔ 'yer a wš bal nɪbe 'yer? A wš nyevɔr ba tal tɛer a ka a wɛr pɔ ε.”

(Isaiya 53:7, 8)

³⁴ Ka a da-abbaa nyā sɔr a Filip, “Yāyāɔabule, 'yer ku ma, an 'yer lɛ a Nāanmun 'ye'yerε nyā 'yerε? Wš māε 'yer lɛ wš 'yerε bu nure kõɔ 'yer lɛ wš 'yerε?”³⁵ A Filip pāa piel na wš de a Nāanmun gān 'yer nyāna man a Yesu 'yer nõɔ ku wš.

³⁶ Ban 'mataa chiine tɪ ta kõɔ kõɔ par a sɔr pɔ, ka a da-abbaa 'ɔ 'yer, “Nye kõɔ, bāa lɛ so ka fš kõ so ma a Nāanmun kõɔ ε?”³⁸ Tɪ na wš tɔɔ a torko a wš ara, ka a 'ɔ nɪ a Filip 'mataa kpe a kõɔ pɔ, ka a Filip so wš a Nāanmun kõɔ.³⁹ Ban wa yi a kõɔ pɔ, Nāanmun Sɪε wa jaa naa a Filip chiin ka a da-abbaa 'ɔ ba lɛ nye wš go ε. Tɪ de wš sɔr chule kulo.⁴⁰ Tɪche ka a Filip tɪ yi naa Ajo-tusɪ na wš 'yerε a Nāanmun 'yer a tɛn ala a jaa tɪ tān Sisariya.

9 A sõɔ 'lõnõ lɛ a Sɔɔɔ chene pɔrɔ a sɪ Soro poturbo ju, na wš bɔɔɔɔ ɪka wš ku ba. Wš chen naa a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪkpeε sɛ,² na wš tɪ sɔr sɔr de gān na chi-

† A gāma amɪne pɔ, baa 'yõɔ a põfš ɪjer nɪ pie nɪ ayopõi ε ɪka,³⁷ Ka a Filip 'yer, “Ala ɪ fš kɔɔn de a Yesu Kɪrɪsɪto nɪ a fš nyāa wš jaa.” Ka a daba 'yer, “N sɔɔ naa a Yesu Kɪrɪsɪto ɪka, 'ɔ lɛ a Nāanmun Bida-ba.”

in a ba lɔɔɔfš jiiir ala na be a Damaskus ɪka 'ɔ wa tɪ nye nure na turo a Sɔr nyā, ka pɔɔ lɛ buu daba lɛ wš tõɔ nyɔɔɔ ba waan a Jerusalem.

³ Ala lɛ wš de a sɔr chiine tɪ gbɔrɔ a Damaskus ka chāa yi be a saaju ajienaa wa nyɪr jil wš.⁴ Ka wš lo tɛε tɪ wõ kɔɔɔ na bɔɔɔɔ wš sɔrɔ, “Sɔɔɔ, Sɔɔɔ, bo lɛ so a fš gere ma a lɛ?”⁵ Ka a Sɔɔɔ sɔsɔr, “An lɛ fš ɪ Soro?” Ka wš 'yer, “Maa lɛ ɪ a Yesu fšn gere.⁶ Põpāanyā, ir na fš kpe be a tɛε pɔ, ban wiil fš naa a lɛ fšn na ɪ.”⁷ Ka a dɔɔɔ bala nɪ a Sɔɔɔ na 'mataa chiine gɪε ara, na ba wõ a dɔɔɔ, tɪche baa nye nure ε.⁸ Ka a Sɔɔɔ ir a tɛε ara na wš yuo a nɪbie tɪ waa lɛ nyere ε. A ba nyɔɔ wš a nūu tɔɔ kpeɔn be a Damaskus.⁹ Wš maal ber ata waa lɛ nyere ε, waa di bõdiir bu nyū kõɔ ε.

¹⁰ Tɪche a poturo āsɔɔ ben a be Damaskus a ba bɔɔɔ wš Ananias ka a sɪ Soro wa bɔɔɔ wš a jāna pɔ, “Ananias.” A wš kɔɔ, “õɔ, n Soro.”¹¹ Ka a Soro 'yer ku wš, “Ir de a Sɔr Dɛdɛε chiine na fš tɪ ta a Judas yir sɔsɔr daba na yi Tasusɪ a ba bɔɔɔ Sɔɔɔ, be lɛ wš be sɔrɔɔ Nāanmun.¹² A wš jāna pɔ, wš nyen daba ban bɔɔɔɔ Ananias na dɔɔɔ wš nūu ka wš lɛ nyere.”¹³ A Ananias 'yer, “N Soro, n wõn a daba nyā yelyɔɔ a lɛ wšn ge a fš nɪsõn a be a Jerusalem.¹⁴ A ka mɪ a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪbere mɪ ku wšn sɔr ɪka wš wa nyɔɔɔ a bala jaa na bɔɔɔɔ a fš yuor.”

¹⁵ Tɪche ka a Soro 'yer ku a Ananias, “Chen, a daba nyāna lɛ ɪ a n bõ-iraa ka wšn tuo a maa yuor chiin a bala na ba ɪ a Juu nɪbe pɔ, nɪ a ba nāmɪne sɛ, lõɔn a Isural nɪbe.¹⁶ ɪn wiil wš naa a lɛ wšn na di dɔɔɔε a n yuor jūu.”¹⁷ Be lɛ a Ananias ir chen tɪ kpe be a yir, na wš tɪ dɔɔɔ wš a nūu tɪ 'yer ku wš, “N yebe Sɔɔɔ, a sɪ Soro Yesu na yi fš be a sɔr pɔ fšn waara lɛ tõ ma a fš sɛ ka fšn lɛ nyere go, na fš sɛen a Nāanmun Sɪε.”¹⁸ Ajienaa ka bõnyɪnsɪ 'ɔɔɔ a Sɔɔɔ nɪbie pɔ lo a wš lɛ nyere go. Wš ir naa a ba tõɔ so wš a Nāanmun kõɔ.¹⁹ Wšn wa di a bõdiir baar wš lɛ nyen kpeõ, na wš jānε a poturbo bala sɛ a be a Damaskus bālāa.

²⁰ Ajienaa, wš piel 'yerε a Nāanmun 'yer be a ba lɔɔɔfš jiiir, na wš 'yerε ɪka a Yesu ɪ naa Nāanmun Bie.²¹ Bala jaa na wõ a wš 'yer ka a 'maa ba nεε a ba sɔrɔ, “A ba ɪ a daba nyāna lɛ ir gere a bala a be a Jerusalem na bɔɔɔ a yuor nyāna ε? Na wš wa a ka mɪ ɪka wš wa nyɔɔɔ a bala mɪ chiin tɪ ku a Juu nɪbe bɔɔɔɔ nɪbere ε?”²² Tɪche ka a Sɔɔɔ kpeõ chene pɔrɔɔ 'yõɔnõ ka wš 'yer tõɔ a Juu nɪbe na kpeε a Damaskus na wš wiil ba ɪka a Yesu lɛ ɪ a Nɪ-iraa.

²³ Ber yɔɔ na wa po, a Juu nɪbe guor taa ɪka ba ku a Sɔɔɔ,²⁴ tɪche kaa a Sɔɔɔ bõɔn a ba guorfš. Mõtõɔ nɪ tāsɔɔ jaa lɛ ba mõɔ nɪbir guro wš a tɛε dõɔɔ nɛer, bɔɔɔɔ a wš kõ fš.²⁵ Tɪche ka a bala na turo wš 'mɔɔ wš 'yõɔ pɛ pɔ tāsɔɔ na ba tur wš bar ka wš tu a dāpuor dachin pɔ suu.

²⁶ Wšn tɪ ta Jerusalem, wš bɔɔɔɔ naa ɪka wš lõɔnõ nɪ a poturbo tɪche a ba joro wš dābāε, baa kɔɔ ɪka wš ɪ naa

ba ban bɔɔɔ a Simon na nɔnɔ gāma ka a yir gbɔr man gogoro.' ³³ Ala le so ka n mi tō a fɔɔ a le ne bɔɔɔ fɔ, a fɔ mi pel pɔɔ ti wa. Põpānyā, Nāaŋmun niem le si jaa jāne ti na chel bon jaa a si Soro na tōn fɔ lka fɔ wa 'yer kɔ si."

³⁴ Ka a Pita pāa piel na wɔ 'yerɛ, "Põpānyā n pāa bɔɔn naa lka Nāaŋmun ba ooro ɛ. ³⁵ Tiche wɔ ma den nɔbɔɔ ba jaa na joro wɔ dābāɛ ti maal a le na tor. ³⁶ A 'yer nɔɔ nyā le a Nāaŋmun tir kɔ a Isral nibe ni a nyā'maar 'yer na tu a Yesu Kirisito na l a bon jaa Soro sē. ³⁷ Yi bɔɔn naa ala na l a Judiya paal wɔ jaa na piel a Galilee a le a Jɔɔn na wa mɔɔɔ a Nāaŋmun kɔɔ sofo 'yer baar. ³⁸ Le a Nāaŋmun na ir a Yesu na yi Najareti na wɔ de a wɔ Sɛ ni a wɔ kpɛɔ kɔ wɔ. Wɔ yɔn a ka wɔ jaa jilɔ na wɔ maala vula sāana ni baalsi ni a bala jaa a dɛɛr sɔɔ na tara, bojūu Nāaŋmun ben a wɔ sē.

³⁹ "Sin le nyen nɔbir, a ala a jaa wɔn tō a Juu nibe tēn pɔ, ni a Jerusalem. Ba nyɔɔ wɔn kpa yɔɔɔ a daa ju ka wɔ kpi. ⁴⁰ Tiche Nāaŋmun sāl wɔ naa a kūu pɔ, a ber ata daar a wɔ ir l wɔr na wɔ vɛ a ba nye wɔ. ⁴¹ Nibe ba jaa ba le nye wɔ ɛ, tiche a sin na l a dāasɛ dēme a Nāaŋmun na de nie ir, sin ni 'lɔ 'mantaa di ti nyū wɔn wa ir a kūu pɔ baar. ⁴² 'Lɔ le kpākpāan si lka si mɔɔɔ 'yer kɔ a nibe lka 'lɔ le a Nāaŋmun ir ka wɔ l a wɔɛ ni a kpīsi 'yer kɔɔɔ. ⁴³ 'Lɔ le a Nāaŋmun 'ye'yerbe ba jaa 'yer a wɔ 'yer lka, nure jaa wa sɔɔ de wɔ, wɔn nyen yelbier vɛ kɔfɔ tu a wɔ yuor pɔ."

⁴⁴ Le a Pita na chene 'yerɛ a anyāna, ka a Nāaŋmun Sɛ wa kpe a bala jaa na wɔnɔ a 'yer nyāna. ⁴⁵ Ka a Juu nibe bala na sɔɔ de na tu a Pita wa, nɛɛ 'maa ba naa a le ban nye a Nāaŋmun na pɔr a wɔ Sɛ 'yɔɔ a bala na ba l a Juu nibe ɛ. ⁴⁶ A ba wɔ ban 'yerɛ kɔkɔyɔr na ba pɛɛɛ ni a Nāaŋmun. Ka a Pita pāa 'yer, ⁴⁷ "Nure na tōɔ ŋmaa a nibe banyāna sɔr ka ba ta so a Nāaŋmun kɔɔ ɛ? Ba mi nyen a Nāaŋmun Sɛ nitāa a sin." ⁴⁸ Wɔ 'yɔɔ ba naa ka ba so a Nāaŋmun kɔɔ ni Yesu Kirisito yuor, a ba pāa sɔɔr a Pita ka wɔ be a ba sē bālāa.

11 A nitōnsi ni a yɛɛr na be a Judiya wɔ naa lka a bala na ba l a Juu nibe ɛ, mi sɔɔn a Nāaŋmun 'yer. ² Le a Pita na wa lɛb chen a Jerusalem a bala na ŋmaa a yɔɔr ti sɔɔɔ mii 'yɔɔ wɔ 'yerɛ, ³ "Fɔ ben chen a bala na ba ŋmaa a yɔɔr yir ti lɔɔ din ba wɛ?"

⁴ Ka a Pita pāa piel mana a le jaa na l na wɔ kɔ ba, ⁵ "N ben a Jopa tēɛ pɔ naa sɔɔrɔ Nāaŋmun ka a wa l ma jaa de dee, ka n nye nyefɔ kɔɔ. N nyen bɔkɔɔ fika fɔkpɛɛ ban tur bar ka wɔ yi saaju suu na wɔ gbū jiiir anaar ka wɔ suu wa ara a be un be. ⁶ Be le n muul kaa naa nye dɔgbɛɛ anaar jaa bɔrɔ na be ka a wɛr pɔ, mɔdɔn, bɔnɔsɔrsi lɔɔn a lubil. ⁷ Ka n wɔ kɔkɔr na 'yer, 'Pita ir na fɔ kɔ 'wɔb.' ⁸ Ka n haa 'yer, 'Kai, n Soro bon jaa na l dɛɛr na ba vɛɛɛ ɛ, ba kpe n nɛɛ pɔ jaa ɛ.' ⁹ Ka a kɔkɔr le 'yer yi a saaju go, 'Ta bɔɔɔ bon jaa Nāaŋmun na maal a wɔ vɛɛɛ bɔdɛɛr ɛ.' ¹⁰ A anyāna l naa nitōnɔ gbɛɛ ata ti le tɔɔ a jaa don be a saaju go.

¹¹ "Ajienaa, ka a l a nibe ata ban tō a n sē na yi Sis-ariya mi tān a yir 'lɔ pɔ un kpɛɛɛ dɔdɔr nɛɛ. ¹² Ka a Nāaŋmun Sɛ 'yer kɔ ma ka n tu ba chen naa taa baala ɛ. Maa ni a yɛɛr ayɔɔb banyāna le 'mataa chen na si ti kpe a daba yir. ¹³ A wɔ man kɔ si a le a malaka na wa a wɔ yir wa 'yer, 'Tō nibe a Jopa ka ba ti bɔɔɔɔ daba na di Simon ban le bɔɔɔɔ Pita. ¹⁴ 'Lɔ le na waan 'yer wa 'yer kɔ fɔ ka a fɔɔ ni a fɔ yir dēme ba jaa tu a 'yer 'lɔ pɔ nye faafɔ.' ¹⁵ Ala le ka n piel a 'yer naa 'yerɛ, ka a Nāaŋmun Sɛ wa a ba sē a le wɔn dɔɔ wa a si sē a pielfɔ. ¹⁶ Ka n pāa tɛɛɔ a le a si Soro na dɔɔ 'yer, 'Jɔɔn den kɔɔ son, tiche yun 'lɔ Nāaŋmun na den a wɔ Sɛ son yu.' ¹⁷ Ala l Nāaŋmun le kɔ ba, a kɔfɔ bɔ'yen 'lɔnɔ wɔn dɔɔ kɔ si a sɔɔ 'lɔ sin sɔɔ de a si Soro Yesu Kirisito, maa mi ni ana, na ŋmaa Nāaŋmun sɔɔr?"

¹⁸ Ban wɔ a anyāna, baa le haa nɛɛ ɛ, ti pɛɛɛ Nāaŋmun 'yerɛ, "Nāaŋmun pāa yuon sɔɔr kɔ a bala na ba l a Juu nibe ɛ, ka ban lɛb a ba tɛɛr nye nyenɔr."

¹⁹ A sɔɔ 'lɔnɔ ban kɔ a Sɛtven ka a pupuorbo bamine yɛyɛɛ ti yi Fonisiya, Sipurusu ni Antiok, na ba mana a 'yer sɔɔr a Juu nibe tɛɛ. ²⁰ Ka a pupuorbo bamine na yi a Sipurusu ni a Sireni, chen a Antiok na ba mi ti piel 'yerɛ a si Soro Yesu Kirisito 'yer nɔɔ nyā kɔrɔ a bala na ba l a Juu nibe ɛ. ²¹ A si Soro nūu dɔɔ pɔɔ ba ka a nɔyɔɔ dɔɔ sɔɔ de na ba lɛb turo a si Soro.

²² Ka a 'yer nyā lo a pupuorbo na be a Jerusalem toor pɔ, a ba ir Banabasɔ tō a be Antiok. ²³ Wɔn ti ta nye a le Nāaŋmun na wāɛ ba, nɔɔ kpe wɔ naa ka wɔ 'yɔɔ ba ākpɛɔ ti 'yer, ka ba ara ni yelmāɛ ni a ba nyāa wɔ jaa kɔ a si Soro. ²⁴ Banabasɔ mi dɔɔ l nɔsɔ na sɛɛn a Nāaŋmun Sɛ na wɔ tara sɔɔɔfɔ na wɔ mi kɔ nɔyɔɔ waan a ba wa turo a si Soro.

²⁵ Ala puor le ka a Banabasɔ pāa yu a be tu Tasusi ti bɔɔrɔ a sɔɔɔ. ²⁶ Wɔn ti nye wɔ, ba lɛb wa Antiok na ba be be yuon gbul, ka a Banabasɔ naa sɔɔɔ wile a nɔyɔɔ bala. Be a Antiok le a pupuorbo nye a yuor, "Kirisito turbo."

²⁷ A sɔɔ nyāna le a Nāaŋmun 'ye'yerɛ yi be a Jerusalem wa Antiok. ²⁸ A ba āsɔɔ yuor na di Agabus ir ara, ka Nāaŋmun Sɛ kpe wɔ a wɔ 'yer, "Kɔkpɛɛ na lon a Worom wer wɔ jaa." A kɔ nyāna wa lo naa a sɔɔ 'lɔ a Klaudiyus na di a nāa. ²⁹ A poturbo banyāna mɔ naa na ba ir bɔkɔɔ le a ba fɔɔ na jā na ba sɔɔn a yɛɛr bala na be a Judiya. ³⁰ Ban wa ir a kɔfɔ anyāna, Banabasɔ ni a sɔɔɔ le ba tōn a ba ti kɔ a nibeɛ.

12 A sɔɔ nyāna le a Nāa Herɔd nyɔɔrɔ a pupuorbo bamine na wɔn ge. ² Wɔ vɛ naa ka ba ŋmaa Jemesɔ na l a Jɔɔn yebe ju. ³ A Herɔd nyen a le ka a pel a Juu nibe pɔɔ, ka wɔ nyɔɔ a Pita mi. A anyāna l naa a sɔɔ 'lɔ ban tara a Paanɔkɔɔ Lɔɔfɔ. ⁴ Wɔn nyɔɔ a Pita a le, a pɔɔɔ die pɔ le wɔ ti kɔɔ wɔ, ti na wɔ 'yɔɔ sojasi jiiir anaar ka ba jɔrɔ taa kaara ni wɔ. Bojūu wɔ bɔrɔ naa lka a Göl Bar Difɔ wɔ po baar tiche ka wɔ tɔɔr a wɔ 'yer ka nure jaa nye. ⁵ Le le ba gu a Pita be a pɔɔɔ die pɔ,

tiche ka a pupuorbiir mõõ nıbir sɔɔɔ Nāaŋmun kɔɔ wɔ.

⁶ A tāsɔɔ 'lõnõ a wer na chaar ka a Herɔd na vē ka ba waan a Pita ka wɔ tɔɔ a wɔ 'yer, bɔjɔɔ ayi le ba 'yõ a Pita gbɛb sojası ayi ka wɔ be a ba sãlsɔɔ gã guro, ka a sojası bamune ara a pɔɔɔ die dõdɔɔ nɛɛ gu. ⁷ Ajienaa le a sı Soro malaka wa kpe ara a wɔ sɛ be a pɔɔɔ die pɔ, ka a die wɔ jaa chaar. Ka a malaka ŋme a Pita jaa 'me 'me 'me, sãı wɔ 'yer, "Pɔɔɔ jaa ir," ka a bɔjɔɔ for a Pita nũ'yõ pɔ lo. ⁸ Be le a malaka 'yer kɔ a Pita, "Su a fuu nı a nafɔɔ na fɔ 'mɔɔ a fɔbaa vaar na fɔ turo nı ma." Ka a Pita ı a le a malaka na 'yer. ⁹ Pita tu wɔn a le tı yin a pɔɔɔ die pɔ, tiche nıbir ba yuo wɔ a wɔ bõɔn ıka a le a malaka na 'yõ a wɔ maala un sɔɔɔ ɛ, wɔ tıer man tãa jãn le wɔ jãna. ¹⁰ Ba tı yin a dõdɔɔ dõɔ 'lɔ pɔ, na ba le tı yi a dõdɔɔ ayi sɔɔ pɔ, tı pãa ta a yõo dõdɔɔ a kur pãn na pɔɔ. Ban wa ta a wɔ yuo wɔ yõ a ba yi. A malaka tara na a Pita den a sɔɔ dɛdɛɛ ăɔɔɔ chiin bãlãa tı bar wɔ tı chen ajienaa.

¹¹ Ka Pita tıer pãa yuo a wɔ 'yer, "Põpãanyã n bõɔn naa an ba ı baal ɛ, ıka a Nāaŋmun le tõ a wɔ malaka a wɔ wa 'loo ma faa a Herɔd nũu pɔ, nı a le jaa a Juu nıbe na tıer ıka ba ge ma."

¹² A anyãna wɔn wa tıer yuo, wɔ chen a Mɛɛr na ı a Jɔɔn Maaki ma yir, be le a pupuorbiir kɔɔ lõɔ taa sɔɔɔ Nāaŋmun kɔɔ wɔ. ¹³ Pita wa kpoor a yõo dõdɔɔ pãn, ka a gbãgbaa pɔɔɔɔɔ ban bɔɔɔ Woroda chen a pãn yuofɔ jje. ¹⁴ Wɔn wa wõ ka a ı Pita kɔɔɔ le ka a nõ kpe wɔ tı põn bar, waa yuo a pãn ɛ, tı lıeb jo kpe a die pɔ tı 'yerɛ, "Pita le be a yõo dõdɔɔ nɛɛ!" ¹⁵ A ba tãn wɔ pıpıı bar tı 'yer kɔ wɔ, "Gelfɔ baal le kpe fɔ!" Tı wɔ chene mõõ nıbir 'yerɛ ıka sɔɔɔ jaa le, ka ba 'yer, "A wɔ malaka tõ le."

¹⁶ Tiche ka a Pita chene kpooro a pãn, ka ba tı yuo nye ka a ı 'lɔ le ka a nɛɛ 'maa ba. ¹⁷ Ka a Pita wılwı ba a nũu a ba bar gõn tiche ka wɔ man a le a sı Soro na yin wɔ a pɔɔɔ die pɔ. Wɔ 'yer kɔ ba ıka ba tı 'yer kɔ a Jemesı nı a yɛɛr, na wɔ bar ba tı yi chen jiyuo.

¹⁸ A wer na chaar bibio, ka a sojası ı chícham na ba sɔɔɔ taa, "Bo le na tara a Pita?" ¹⁹ Herɔd vēn ka ba yɔɔ wɔ faa na baa nye wɔ ɛ, na wɔ kpãkpãan a sojası mı faa tı 'yer ıka ba kɔ ba. Ka a Herɔd pãa yi a Judiya na wɔ chen a Sisariya na wɔ tı jãne a be bãlãa.

²⁰ A Herɔd dõɔ tara a Tire nıbe nı a Sidon nıbe nı jɛɛr, ka ba nyetaa nɛɛ na wa a nãa 'maalfɔ jje. Blastus na ı a nãa gbãgbaa wɔn 'yõɔnõ sɛ le ba tõ ıka wɔ 'maal a nãa kɔ ba bojũu a wɔ wer pɔ le ba nyere a ba bõdiir. ²¹ Bıbir kõɔ, a Nãa Herɔd sun a wɔ nafɔɔ jãne nı a nãa dakɔɔ ju, na wɔn 'yer 'yer kɔ a nıbe. ²² Ka a nıbe ŋmiere chelsı 'yerɛ, "Nymun kɔɔɔ le a nyãna na 'yerɛ, nıre ba le ɛ."

²³ Ajienaa le ka a sı Soro malaka wa 'yõ wɔ baal bojũu waa de a 'yõɔɔ kɔ a Nāaŋmun ɛ, ka a bufulo 'wɔɔ a nyaba ŋma ka wɔ kpi.

²⁴ Tiche ka a Nāaŋmun 'yer chene yaara.

²⁵ Le a Banabası nı a Sɔɔɔ na wa tõ a ba tõmõ baar a Jerusalem, ba tara naa Jɔɔn Maaki 'mataa chiin.

13 A Nāaŋmun puorbo bala na be a Antiok, ba tara naa bamune ka ba 'yerɛ a Nāaŋmun 'yer ka a bamune mı ı wiwiilbe, Banabası nı Simeon ban bɔɔɔ Nıɔɔɔlaa, Lusiya nı yi a Sirenı tɛɛ pɔ, nı Manayen ban dõɔ 'mataa guol a Nãa Herɔd, nı a Sɔɔɔ. ² A le ban gal a kõ na ba sɔɔɔ a sı Soro, ka a Nāaŋmun Sıɛ 'yer kɔ ba, "Yı ir a Banabası nı a Sɔɔɔ kɔ ma ka ba tõ a tõmõ 'lɔ 'yõ un bɔɔɔ ba." ³ A le ban gal a kõ ba di bon jaa ɛ, ba dɔɔɔ ban a nuur sɔɔɔ Nāaŋmun kɔ ba tı bar ba sɔɔ ka ba chen.

⁴ A nıbe ayi banyãna den a sɔɔ ka a Nāaŋmun de ba nie suun be a Selusiya na ba tı kpe a gboro chiine a Sipurusı. ⁵ Le ban tı ta a Salamis, ba mɔɔ a Nāaŋmun 'yer a be a Juu nıbe lõɔɔ jıir. Ka a Jɔɔn Maaki be a ba sɛ na wɔ sõnõ ba.

⁶ Ba yɔn a man dõdol wɔ jaa tı ta Pafos, be le ba tuor a Juu nıre jıbɔɔ ăɔɔɔ na ma ŋmara jırsı ka a wɔ yuor di Bar-Yesu. ⁷ Wɔ dõɔ be a Segiyusı Pɔɔɔɔ na kaara a dõdol na ı yɛ sɔɔ, a tɛkaara nyãna le bɔɔ a Banabası nı a Sɔɔɔ bɔɔɔ ıka wɔ wõ a Nāaŋmun 'yer. ⁸ Tiche a Eliması na ı a jıbɔɔ a wɔ yuor par le a le nɛ, ŋmaan a Banabası nı a Sɔɔɔ sɔɔ ba bɔɔɔ ıka a tɛkaara nyãna wɔ sɔɔ a Yesu ɛ. ⁹ Ka a Sɔɔɔ nyãna ban bɔɔɔ a Pɔɔɔ na seen a Nāaŋmun Sıɛ kaara a Eliması jaa tãu tı wa 'yer kɔ wɔ. ¹⁰ "Fɔ un Satan bie na fɔ ı bõsõn a jaa dõdõmõ. A fɔ sɔɔ seen naa belfɔ nı belfɔ 'yer bie, fɔ kõ bar a jir fɔn bɔɔɔ ıka fɔ sõɔn a sı Soro sɔɔ dɛdɛɛ bar ɛ? ¹¹ Põpãanyã a sı Soro na ŋme fɔ naa ka fɔ jõ tı tãn sõɔ kõ, fɔ kõ le tõɔ nye mõtõɔ chãa ɛ." Ajienaa le a Eliması nıbe de, ka a libe pɔ wɔ, ka wɔ kɔɔɔ bɔɔɔ nıre na nyɔ wɔ nũu. ¹² A le a tɛkaara na nye a le na ı, wɔ sɔɔ de, bojũu nɛɛ 'maa wɔ naa a le ban wile a sı Soro yele.

¹³ Pɔɔɔ nı a wɔ taaba kpɛn a gboro yi a Pafos chen be a Perga na be a Pamfiliya be le a Jɔɔn Maaki tı bar ba tı lıeb chen a Jerusalem. ¹⁴ Ka ba yi a Perga chen Antiok na gbɔɔ a Pisidiya, a Pɛnfɔ Bıbir daar ba kpɛn a lõɔɔ jje na ba tı jãne. ¹⁵ Ban wa kar a Mosesı Nɛɛ nı a ala a Nāaŋmun 'Ye'yerbe na seb baar, a lõɔɔ jje nıbere sɔɔ naa Pɔɔɔ nı a wɔ taaba, "Yɛɛr, yın tara 'yer na sõɔn a nıbe sı kɔ yın sɔɔ, yı 'yer."

¹⁶ Ka a Pɔɔɔ vaa ir wılwı ba a nũu tı 'yerɛ, "Isıral nıbe wɔ, nı a yun na ba ı a Isıral nıbe ɛ, na puoro a Nāaŋmun, yı chele a le un 'yerɛ. ¹⁷ A Nāaŋmun nyã a sun Isıral nıbe na puoro le dõɔ chel ir a sı sãakpãmıne na wɔ vē ka ba dɔɔ paal be a Ijipitı pɔ. Kpɛɔ le wɔ de faan ba yin a paal 'lɔ pɔ, ¹⁸ na wɔ bõɔ tara ba be a mɔɔɔ pɔ yuom lıjaayi (40). ¹⁹ Paal bɔɔɔ ayopõı le a Nāaŋmun dii bar be a Kanaan tı de a wer 'lɔ kɔ a wɔ nıbe ka a ı ba sofɔ.

²⁰ "A anyãna a jaa lõɔn taa ı yuom kɔɔɔ anaar dɔɔɔ lıjaayi nı pie (450). A anyã puor, Nāaŋmun kɔ ban 'yer tɔɔɔ tı tãn a Samuwel na ı a Nāaŋmun 'ye'yerɛ sõɔ.

21 Be le ka a nibe pãa wa suor Samuwel a wš bč nãa kš ba, ka Nãaηmun de a Sockl na ι a Kisi bidaba kš ba na ι a Benjamin bal nure a wš ι a ba nãa yuom Ijaayi (40).

22 Wšon wa ir a Sockl bar, wš den a David ka wš ι a ba nãa. Nãaηmun 'yer naa, 'N nyen a David na ι a Jesi bidaba ka a n āgān 'maa, wšon maal yele a jaa ln bšwč lka wš ι.'

23 "A Nãa David nyãna bal par pč le a Nãaηmun ir a Fafaara Yesu kš a Isral nibe nitãa le wšon dšw tur a nee.

24 Sere tiche ka a Yesu wa, Jockn mšwłk naa a tier luefš 'yer na wš suoro a Isral nibe ba jaa a Nãaηmun kšw.

25 Le a Jockn na wa baaraa a wš tömš, wš 'yer kš ba, 'An le yi tier lka n ι naa? N ba ι a 'lč yln tier ε, tiche wš ben a n puor waara, n ba see lka n for a wš nafwč ε.'

26 "Maa yeer na ι Abraham yčn ni a yln na joro a Nãaηmun dãbãe na ι a bala na ba ι a Juu nibe ε, sun 'yšw le a faafš nyãna wa. 27 Bojũu, a nibe na be a Jerusalem ni a ba nibe ba chel a Yesu ε, na ba 'yšw wš 'yer ka a le a Nãaηmun 'ye'yerbe na seb a ba ma kara a Pēnfš Błbir jaa ι. 28 Ba gban ba dšw nye yele jaa na wiil lka wš seen kũu ε, ti ba suor a Pilate lka wš vč ka ba kš a Yesu. 29 Ban wa maal a le jaa ban seb a wš yele baar, a wš poturbo yčw wšon a daa ju na ba ti ũu a yaa pč.

30 Tiche ka a Nãaηmun ir wš a kũu pč. 31 A ber yčw na wa po, a bala wšon dšw lšw yčn yin a Galilee ti tãn a Jerusalem, ba nye wš naa, bala le ι a dãasle dēme a pšpãanyã kš a si nibe.

32 "Sun 'yere naa a 'yer nšw nyãna kšw ył, a Nãaηmun na dšw tur a nee kš a si sãakpãmune. 33 Nãaηmun maal kš a sun na ι a yčn a le wšon dšw tur a nee kš a si sãakpãmune, na wš sãl a Yesu yin a kũu pč. Nitãa le an seb a Yiel Gãma ayi pč, 'Fš ι naa a maa bie, duna n lueb a fš sãa.'

(Yiel Gãn 2:7)

34 Le a Nãaηmun na sãl wš a kũu pč ni nyã, wš kš le kpi pšw go ε, a 'yer nyãna le wš 'yer, 'ln kš ył naa a yelsšn ni a sšwš 'lč ln tur a nee kš a David.'

(Isaiya 55:3)

35 A jie āsšw le 'yer lka, 'Fš kš vč ka a fš Cheche Sšw kpe pšwš jie ε.'

(Yiel Gãn 16:10)

36 "A Nãa David na wa tš le a Nãaηmun na bšwč a wš sšw, wš kpi naa ka ba ũu wš be a wš sãamune yar par, ka a wš āgān pšw. 37 Tiche a 'lč a Nãaηmun na sãl a kũu pč, ba kpe pšwš jie ε.

38 "A le jũu n yeer, n bšwč naa lka ył bšw ka a tu naa a Yesu 'yšw ka ba mšwłk yelbier vč kšw kš ył. 39 A tu naa a wš 'yšw lka nure jaa na sčw de, Nãaηmun na faa wšon yin a ala a jaa a Mosesi Nee na kš naa tšw faa wš ε. 40 Ył bšwč šw, ka a le a Nãaηmun 'ye'yerbe na dšw 'yer taa wa a ył sč ε. 41 'Nye a yln na kpere, ył bšwš na ył we, bojũu ln maal yele kšw a ył sšw yln ba be na sčw de ε, ala ι nure āsšw gba 'yer kš ył.'

(Habakuk 1:5)

42 Le a Pockl ni a Banabası na wa yire a ba lšwšw jie, a nibe le suor ba naa lka ba le wa a Pēnfš Błbir Daar wa 'yer a 'yer nyãna go. 43 Le a lšwšw dēme na wa yaar, a Juu nibe yčw jie ni a bala na lueb a Juu nibe turo naa Pockl ni a Banabası na ba bšwč ni ba kpãkpãana ba 'yere ka ba mšw nłbir ni a Nãaηmun wãefš nyã pč.

44 A Pēnfš Błbir na le wa ta, a tēdēme yčw jie ti lšw taa na wš a si Soro 'yer. 45 Le a Juu nibe na nye a nıyčw ba nyãna, nyuur kpe ba naa ka ba tšwšw chıre ni le a Pockl na 'yere.

46 Ka a Pockl ni a Banabası ba jo ba dãbãe ε, ti 'yer kš ba, "Sun 'lč, sun den nie 'yer a Nãaηmun 'yer kš ył. Tiche yln ben tšw bar na yaa kaa a ył mãe lka ył seen naa a nyevšw na ba tara baarfš ε, pšpãanyã 'lč sun lueb chen a bala na ba ι a Juu nibe sč. 47 Nitš le a si Soro kpãkpãan si lka si ι, 'ln maal fš naa ka fš ι chãa kš a bala na ba ι a Juu nibe ε, ka fšon chiin a faafš 'yer ti tãn a tēe baaraa.' "

(Isaiya 49:6)

48 A le a bala na ba ι a Juu nibe ε, na wš a 'yer ba pšw pel naa ka ba de 'yšwšw kš a si Soro 'yer, ka a bala jaa a Nãaηmun na ir lka ba nye a nyevšw na ba tara baarfš ε, sčw de.

49 Ka a si Soro 'yer yaar a paal 'lč wš jaa. 50 Tiche ka a Juu nibe dam a pčwč bala na turo a Juu nibe puorfš ti ba ι a Juu nibe ε, ni a tēe nıdierbe 'yšw ka ba dii a Pockl ni a Banabası bar a paal 'lč pč. 51 Ka ba pãpã a ba gbēe tã-uul 'yšw ba ka a wiil lka Nãaηmun na ge ba naa ti na ba chen a Ikoniyum. 52 Ka a nšw kpe a poturbo bala ka ba seen a Nãaηmun Sıe.

14 Be a Ikoniyum le a Pockl ni a Banabası ma chen a Juu nibe lšwšw jie, be le ba man a 'yer jaa ne ne ne ka a nıyčw bamune na ι a Juu nibe ni a bala na ba ι a Juu nibe ε, sčw de a 'yer. 2 Tiche ka a Juu nibe bala na ba sčw de ε, dam a bala na ba ι a Juu nibe ε, sšw a ba tier ka baa bara a yeer ε. 3 Pockl ni a Banabası jēn a be na ba kor bālãa, na ba 'yere a si Soro 'yer ba joro dãbãe ε, ka a si Soro mãe wiil lka a wš wãefš 'yer ln yelmãe na wš sšw ba a ba tšw tšw yelwiılsı ni ne'maa tömš.

4 Ka a tēdēme ηma jiir ayi, a bamune pšw a Juu nibe, ka a bamune ni pšw a nitšnsı. 5 Nechıre lon a Juu nibe ni a bala na ba ι a Juu nibe ε ni a ba nibe chara pč, ka ban maal Pockl ni a Banabası dēer lčw ba ni kšwıbe.

6 Tiche a ba bšwč na ba jo chen a tēn anyãna na be a Likoniya paal pč, Lıstıra ni a Debi ni a tēn ala na jılš a be. 7 Be le ba chene mšw nıbir na ba mšwłk a 'yer nšw.

8 A be a Lıstıra, dagbere kšw ben be ban lšw dšwčw ka waa chen kaa jaa ε. 9 Wš chele naa le a Pockl na 'yere ka a Pockl kaa wš jaa tãu nye na wš bšwčw wšon tara sčwšw na sa. 10 A wš bšwł a daba 'yer, "Ir ara naa fš gbēe." Ka a daba vaa ir na wš piel chiine.

11 Le a nibe na wa nye a le a Pockl na ι, ka ba ηme chelma ni a Likoniya kšwčw pč, "A ηmıme lueb nibe suu wa a si sč!" 12 Ba bšwłk naa a Banabası "Jeyusı," na ba bšwłk a

Ἡμεῖς,“ bojūu 'lɔ le dʒɔ ɪ a 'yɛ'yɛɛ. ¹³ Ka a Jeyusɪ nyã puorfɔ yir na dʒɔ ara a t̄ɛe kōkooɪ bɔɔrloro waan nɪ nadai nɪ a vapuulsɪ bojūu 'lɔ nɪ a nɪyɔɔ bala bɔɔɔɔ naa ɪka ba lo bɔɔɔ kɔ ba. ¹⁴ Tɪche le a nɪt̄ɔnsɪ, Banabasi nɪ a Pɔɔɔ na wa wō a le, ba tɔɔn a ba fuusɪ chɪɛɪ tɪ jo kpe be a nɪyɔɔ bala pɔ tɪ tāna, ¹⁵ “Nɪbe, bāa le yɪ maala a le? Sɪn mɪ ɪn nɪbe, nɪsaalba a yɪ kaar. Sɪn waan naa a 'yer nōɔ nyã wa kɔ yɪ, na sɪ 'yɛɛ yɪ ɪka, yɪ ɪɛb yɪ a yelpɔɔɔ anyāna pɔ, tɪ turo a Nāaŋmɪn vɔɪ. 'Lɔ le maal a saaju, nɪ a t̄ɛe, nɪ a man kp̄ɛɛ, nɪ bon jaa na be be. ¹⁶ A kōɪ jaa wɔ dʒɔ bar ka nɪɛ jaa turo a wɔ sɔɪ. ¹⁷ Tɪche wɔ ma wiil a le wɔn ɪ maal vɪla sɔɔ, na wɔ ma wiil a wɔ maal vɪla v̄ɛ ka a saa yɪ saaju waara, ka a bōbɔɔɔ sɔɔ mɪ be be. Wɔ ma kɔ yɪn a bōdiir yɔɔ ka yɪ pɔɔ pel.” ¹⁸ A 'yer nyāna gba ban 'yer, tɪche a chene na ɪ tuo ka ban ŋmaa a nɪbe sɔɪ ka ban bar a bɔɔɔ lofɔ.

¹⁹ Ka a Juu nɪbe bamɪne na pāa yɪ a Antiok nɪ a Ikoniyum wa t̄ɔn a nɪyɔɔ bala 'yɔɔ ka ba ɪɔb a Pɔɔɔ nɪ kɔsɪbe vu yɪn bar a t̄ɛe kōkooɪ tɪɛɪ man t̄aa wɔ kpi naa. ²⁰ Tɪche ka a Nāaŋmɪn puorbo tɪ ŋmaa jilō wɔ ara nɪ ka wɔ ir kpe a t̄ɛe pɔ. A wer na wa chaar ka 'lɔ naa Banabasi chen a Debi.

²¹ Be le ba tɪ mɔɔɔ a 'yer nōɔ a t̄ɛe 'lɔ pɔ, ka a nɪyɔɔ jaa sɔɔ turo a Yesu. A ba pāa ɪɛb chen a Lɪstura, Ikoniyum nɪ a Antiok, ²² tɪ mɔɔɔ a pupuorbiir 'yɔɔɔn ba ākp̄aen ka ba ara nɪ yelm̄aɛ a sɔɔɔ pɔ, na ba 'yɛɛ, “Dɔɔyɛ yɔɔ pɔ le sɪn tu tɪ kpe a Nāaŋmɪn nāalōɔ pɔ.” ²³ Pɔɔɔ nɪ a Banabasi ir nɪdierbe kɔ ba a ba kaara a puorfɔ d̄ɛme āsɔɔ jaa. Ba gal k̄ɔ na ba sɔɔɔ Nāaŋmɪn tɪ de ba 'yɔɔ a sɪ Soro ban sɔɔ nūu pɔ.

²⁴ Ba kp̄ɛn tala a Pisidiya, ba wa ta naa Pamfiliya, ²⁵ ban wa mɔɔɔ a 'yer a Perga, ba suun chen be a Ataliya. ²⁶ Be a Ataliya le ba yɪ tɪ kpe a gboro chen a Antiok. Be le ba dʒɔ de ba 'yɔɔ a Nāaŋmɪn nūu pɔ ka wɔ s̄ɔs̄ ba, a ba t̄ɔɔ a t̄ɔm̄ɔ a be t̄ɔ baar. ²⁷ Ban tɪ tara jaa le ba bɔɔɔ a pupuorbiir ɪɔɔ taa na ba man a le jaa a Nāaŋmɪn na de ba t̄ɔn nɪ a le mɪ wɔn yuo sɔɪ kɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ, ka ba t̄ɔɔ sɔɔ de. ²⁸ Ba j̄ɛn a be kor bālāa nɪ a poturbo.

15 Nɪbe bamɪne yɪn be a Judiya suun wa a Antiok wa wile a yɛɛɪ 'yɛɛɪ, “Yɪn baa sɔɔ ka ba ŋmaa yɪ a yɔɔɔ nɪt̄aa le a Mosesɪ na bin ɛ, yɪ k̄ɔ nye faafɔ ɛ.” ² A anyāna v̄ɛ naa ka a Pɔɔɔ nɪ a Banabasi nɪ a nɪbe m̄iɪ 'yɔɔ taa ka a ɪ nechɪɛ. Be le a ba ir Pɔɔɔ nɪ a Banabasi nɪ a pupuorbiir bamɪne 'yɔɔ ɪka ba chen a Jerusalem tɪ nye a nɪt̄ɔnsɪ nɪ a nɪberɛ nɪ a 'yer nyāna. ³ A pupuorbiir na wa bar ba a sɔɪ, ba chen tɪ yɪ a Fonisiya nɪ a Samariya na ba man a le a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ, na ɪɛb puoro a Nāaŋmɪn. Ka a yɛɛɪ ba jaa pɔɔ pel nɪ a 'yer nyā. ⁴ Ban wa ta Jerusalem, a pupuorbiir nɪ a nɪt̄ɔnsɪ nɪ a nɪberɛ de ban nuur ayi, ka ba man a le jaa a Nāaŋmɪn na de ba t̄ɔn. ⁵ Ka a pupuorbiir bamɪne na

† A Jeyusɪ ɪn ŋmɪn a Greek nɪbe na dʒɔ puoro. A Hemɪsɪ le ba mɪ dʒɔ tɪɛɪ ɪka 'lɔ le ɪ a wɔ t̄ɔt̄ɔn̄ɔ.

chene tara a Farasee wiilfɔ ir ara tɪ 'yer, “A nɪyɔɔ banyāna, a sɛɛ naa ka ban ŋmaa a ba yɔɔ na ba tu a le a Mosesɪ na bin.”

⁶ A nɪt̄ɔnsɪ nɪ a nɪberɛ ɪɔɔn taa na ban guor a 'yer nyāna. ⁷ A le ban mana taa tɪ ta s̄ɔɔ, Pita ir 'yer kɔ ba, “Yɛɛɪ, yɪ b̄ɔɔ naa ɪka s̄ɔɔ k̄ɔɔ Nāaŋmɪn ir man a yɪ pɔ, ka a bala na ba sɪ a Juu nɪbe ɛ, mɪ na wō a faafɔ 'yer nōɔ 'yer yɪ a n nɛɛ pɔ, na ba sɔɔ de. ⁸ Nāaŋmɪn na b̄ɔɔ nɪɛ jaa nyāna le wiil ɪka wɔ sɔɔn de ba na wɔ kɔ ba a wɔ Sɪɛ nɪt̄aa le wɔn kɔ sɪ. ⁹ Waa maal a sɪn nɪ a bala ka sɪ t̄ɛɛ taa ɛ, wɔ p̄ɛɛn a ba nyāna ban sɔɔ jūu. ¹⁰ A le jūu, bāa 'yɔɔ le yɪ mɔɔɔ ɪka yɪ bɛɛɪ Nāaŋmɪn kaa, na yɪ tuo a poturbo tuor a sɪ s̄aaɔp̄amɪne na ba dʒɔ t̄ɔɔ tuo ɛ? ¹¹ Kai, sɪn sɔɔ naa ɪka a tu naa a sɪ Soro Yesu w̄aefɔ jūu le sɪ nye faafɔ nɪt̄aa a bala kaar.”

¹² Ka a nɪyɔɔ bala na duo ɪ jaa gbulo, tɪ cheɛ a le a Pɔɔɔ nɪ a Banabasi na mana a yelfɛɪ nɪ a nɛ'maa t̄ɔm̄ɔ a Nāaŋmɪn na de ba t̄ɔn a bala na ba ɪ a Juu nɪbe bala pɔ. ¹³ Ban wa 'yer baar ka a Jemesɪ mɪ 'yer, “Yɛɛɪ, yɪ cheɛ ka. ¹⁴ Simon man kɔ sɪ a le a Nāaŋmɪn na dʒɔ tɪɛɪɔɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ ɪka wɔn ir nɪbe a ba pɔ, kɔ a wɔ m̄aɛ. ¹⁵ Ka a le na dʒɔ seb a Nāaŋmɪn ḡaɪn pɔ nɪ a 'yer nyā ɪ yelm̄aɛ. ¹⁶ A anyā puor, ɪn ɪɛb tɪ mɛ a Nāa David yir 'lɔ na lo. ɪn men a 'lɔ na ŋmɛɪ, naa le maal wɔ. ¹⁷ Ka a nɪbe bala na che pāa na yɔɔ bɔɔ a Soro nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ na bɔɔɔ a n yuor, le le a sɪ Soro 'yer na maal a yeɛ anyāna,”

(Amos 9:11-12)

¹⁸ ka ba b̄ɔɔn a kōɪ jaa jaa.

¹⁹ “Maa 'yer nɪ nyā ɪka sɪ ta v̄ɛ ka a ɪ tuo kɔ a nɪyɔɔ banyāna na ɪɛɛ waara a Nāaŋmɪn s̄ɛ ɛ. ²⁰ Tɪche yɪ ɪ a sɪ seb kɔ ba ɪka yaa, ba taa dire tɪ bon ɛ, na ba taa s̄ɛɛ ɛ, dʒɔ na var kpi ba taa sɔɔ ɛ, na ba taa sɔɔ j̄aɪ ɛ. ²¹ Bojūu, le le a Mosesɪ bin a nɛɛ ka a Juu nɪbe ma mɔɔɔ a 'yer nyāna a t̄ɛn a jaa ka ba mɪ ma kar naa a ba ɪɔɔɔ j̄iir a P̄ɛn̄fɔ Bɪbir Daar jaa.”

²² Ka a nɪt̄ɔnsɪ nɪ a nɪberɛ ɪɔɔn a pupuorbiir ba jaa pāa kaa ir nɪbe a ba pɔ, ka ban 'matāan a Pɔɔɔ nɪ a Banabasi t̄ɔ ka ba chen a Antiok. Judas ban bɔɔɔ Basabasi nɪ Silasi le ba ir, a nɪbe ayi banyāna mɪ dʒɔ ɪ nɪberɛ pɔɔ a yɛɛɪ. ²³ Bala le ba t̄ɔn a ḡaɪn nyāna, “A sɪn nɪt̄ɔnsɪ nɪ a nɪberɛ na ɪ a yɪ yɛɛɪ puor naa a yɪn na ba ɪ a Juu nɪbe ɛ, na ɪ a sɪ yɛɛɪ be a Antiok nɪ a Siriya nɪ a Sɪlɪsiya paal pɔ. ²⁴ Sɪ wōn a bamɪne na yɪ a sɪ s̄ɛ sɪn ba kɔ ba sɔɪ ɛ, tɪ vuro yɪ dʒɔɔn̄ nɪ yɪ 'yɛɛɪ. ²⁵ Ala le so ka sɪ jaa sɔɔ ir nɪbe bamɪne t̄ɔ ka ban wa a yɪ s̄ɛ, 'matāan a sɪ barmɪne Pɔɔɔ nɪ a Banabasi, ²⁶ a nɪbe banyāna le sɔɔ kūu a sɪ Soro Yesu Kɪɪsɪtɔ yuor jūu. ²⁷ A le jūu le sɪ t̄ɔn a Judas nɪ a Silasi ka ban tɪ man a ba nɛɛ a le sɪn seb. ²⁸ A vɪɛɛ na kɔ a Nāaŋmɪn Sɪɛ nɪ a sɪn mɪ s̄ɛ, ka sɪ k̄ɔ le tuo yɪ tuor dʒɔɔ a anyāna ju ɛ. ²⁹ Yɪ taa dire tɪ bon ɛ, yɪ taa sɔɔ j̄aɪ ɛ, na yɪ taa sɔɔ dʒɔ na var kpi n̄n̄ ɛ, bu s̄ɛɛ ɛ. Yɪ m̄ɔ na yɪ nɪyɔɔ yɪ m̄aɛ a yelsɪ anyāna pɔ. Yɪ j̄ɛ vɪla.”

nyä'maar." ³⁷ Tiche ka a Põõl 'yer kō a bala ban tō, "Chāa pō jaa lē ba vē a ba fōb sī, baa tōkr a sī 'yer ε, sī gba i naa a Worom dēme tū ba 'yō sī a pōkōfō die pō. Pōpāanyā a ba lē bōkrōka ika ba sōkōl yuo sī bar? Bala māē ba wa yuo sī bar." ³⁸ A tōtōnōkō na tū man a lē kō a 'yer tōkrōkō, ban wa wō ika a Põõl nū a Silasī i naa Worom dēme, dābāē kpe ba naa. ³⁹ Ka a bala māē pāa chen tū 'maal ba yin a pōkōfō die pō, tū sōkr ba ika ba yi a tēē 'lō pō. ⁴⁰ Põõl nū a Silasī na wa yi a pōkōfō die pō, ba chen a Lidiya yir, be lē ba tū tuor a yēer ka ba 'yō ba ākpāen tū pāa yi a be chen.

17 Ba tun a Amfipolis nū Apoloniya na ba wa a Tesalonika, be lē a Juu nūbe lōkōfō yir be. ² Lē a Põõl na ma ire lē wō chen be a lōkōfō yir, Pēnfōsī gbēē ata jaa lē wō kpe a be ka a 'lō nū a bala viere a Nāaḡmūn gāma. ³ Wō mana na wile a lē an sēē a Nū-iraa na di dōkōyē tū na wō ir a kūu pō i vōr, "A Yesu nyāna un ben 'yere a wō 'yer, lē i a Nū-iraa." ⁴ Ka a Juu nūbe bamune sōkō a lē na ba pōkō a Põõl nū a Silasī, 'matāan a bala na ba i a Juu nūbe na dōkō puoro a Nāaḡmūn lōkō kōkō 'yōkōn-sī. ⁵ Tiche ka a nyuur kpe a Juu nūbe, ka ba bō a ba taa-ba nūbomo be a daa pō lōkō taa, na ba piel gōmō be a tēē pō. Ba tū sēēn a Jason yir bōkrōkō a Põõl nū a Silasī ika ba yin chiin ba a nūyōkō bala niem. ⁶ Tiche ban ba wa tū nyē ba ε, ba nūyōkō a Jason nū a yēer bamune chiin a tēē nūberē niem tū tāna 'yere. "A dōkr banyāna lē dōkōnō a wēr wō jaa, ba wa tān ka pōpāanyā ⁷ ka a Jason tuor de ba 'yō a wō yir. Ba sōkōnō naa a Nāa Siisa chire na ba 'yere ika nāa āsōkō ben be ban bōkōkō Yesu." ⁸ A lē a tēē nūberē nū a nūyōkō bala na wō a 'yer nyāna, a dam ba naa. ⁹ A ba pāa 'yō a Jason nū a yēer bala a ba yab libie tū ba bar ba sōkō.

¹⁰ A lē a wēr na wa tōkō sōkō, ka a yēer bar a Põõl nū Silasī sōkō ka ba chen be a Beriya. Ban tū ta, ba chen be a Juu nūbe lōkōfō yir. ¹¹ A Juu nūbe bala na be a Beriya un chechelbe gar a bala na be a Tesalonika, bojūu ba den a 'yer nū chulfō na ba viere a Nāaḡmūn gāma kaara bībīr jaa ika ba kaa lē a Põõl na 'yere un yelmāē bu. ¹² A Juu nūbe kōkō jie sōkō de a 'yer lōkō a bala na ba i Juu nūbe dōkō kōkō jie, nū a pōkō 'yōkōn-sī bamune kōkō jie. ¹³ A Juu nūbe na be a Tesalonika na wa bōkōnō ika a Põõl ben a Beriya mōkōkō a Nāaḡmūn 'yer, ba chen a be tū chāgbala a nūbe dōkōnō nū ba. ¹⁴ Ka a yēer mī tōkō 'yō a Põõl a man sōkō a wō chen, tiche ka a Silasī nū a Timoti 'lō jē be a Beriya. ¹⁵ A nūbe bala na bīel a Põõl ba tū tān wōn a Atensī, bala lē wō lēb tō ika a Silasī nū a Timoti a ba wa fōkō a wō sē.

¹⁶ A lē wōn chene chele ba be a Atensī, suur wa tū kpe wō naa a lē wōn nyē a tēē na sēēn a tūbe. ¹⁷ Lē lē 'lō nū a Juu nūbe nū a Greek bala na puoro a Nāaḡmūn ma mana taa be a ba lōkōfō yir, nū a bala wōn ma pōkō a daa pō bībīr jaa nū nūre jaa wōn tuor. ¹⁸ Ka a bōbōkōnōkō bamune na yi a Epikuriya nū a Sitoyik gbul pō piel chire nū a Põõl. Ka a bamune sōkō, "Bo lē a dabōkōkōkō nyāna

ara 'yere?" Ka a bamune mī 'yere, "Nūmūn sāansī kōkō 'yer lē wō 'yere." Ba 'yere naa nūkō bojūu, Põõl mōkōkō naa a Yesu 'yer nōkō nū a kūu pō irfō 'yer. ¹⁹ Be lē ba pāa bōkōl wō chiin be a lōkōfō jie a Areyopagusī na ba 'yer, "Fōn tōkō wiil sī a fō wiil paalaa nyāna fōn wile a sī bōkō bu? ²⁰ 'Yer sāan lē a nyā fōn waan a sī wōnō na sī bōkōkō ika sī bōkō a par." ²¹ Atensī dēme ba jaa lōkō a sāanba na kpiere a be, baa tara tōmō lē pōkō a 'yer paalaa ban ma 'yere na ba chele nū yelpaalaa na ure.

²² Lē lē a Põõl pāa ir a nūbe na lōkō a Areyopagusī na wō 'yer, "Atensī dōkō, n nyen bōkōnō yūn nō ḡmūme puorfō. ²³ Bojūu un yōkōkō kaara a yī tūbe jīr, n tū nyen a bōkō lofō jie āsōkō yūn seb 'yōkō, NūMūN 'Lō SūN BA Bōkō ε. A Nāaḡmūn 'lō gba yūn māē na puoro tū ba bōkō wō ε, 'lō lē n waan ika n wa mōkōkō kō yī.

²⁴ "A Nāaḡmūn 'lō na maal a wēr nū a bomo a jaa na be a pō, 'lō lē i a saaju nū a tēē jaa Soro, na waa gāna a yie ala a nūbe na men a ba nuur kō wō ε. ²⁵ Waa dīel nūre nūu tōmō ala i wō bōkōkō na bon kōkō ε, bojūu 'lō māē lē kō nūre nyevōr, ka wō vōkō nū bon jaa.

²⁶ Dabō'yen pō lē wō tu na wō maal a nūbōrsī, ka ba kpiere a wēr wō jaa. A wō man a sōkōkō kō ba, nū a jīr ala ban na kpiere. ²⁷ Nāaḡmūn maal naa nūkō ka nūre na tōkō kōkō wō, amūne sē ban nyē wō naa, bojūu waa jāan a sī āsōkō jaa ε. ²⁸ 'Bojūu, a wō 'yō lē sī chene na sī be ka a tēē pō,' na sī yōkōkō nūkō lē a yūn māē nūbe bamune na dōkō 'yer, 'A wō bībīr lē sī l'.

²⁹ "Sūn i a Nāaḡmūn bībīr jūu, yī taa i a sī tīer ika a Nāaḡmūn nyā kaara naa fūka bon nūre na de wō yē bu bōkōfō men, selma, bu libipūla, bu kōsīr kaar ε. ³⁰ A kōr jaa 'lō, Nāaḡmūn lēb puor 'yōkō a sī ba bōkōfō, tiche pōpāanyā 'lō, wō kpākpāana na nūre jaa jie jaa ika, ba lēb ba tīer. ³¹ Bojūu wō ir bībīr bin wōn na de a daba 'lō wōn ir, na wō tōkō a wēr 'yer nū yeltōrsī pō. Wō vēn ka a chaar kō nūre jaa wōn sāl wō a kūu pō."

³² Ban wa wō a kūu pō irfō 'yer, bamune lan wuol, tiche ka bamune mī 'yer, "Sūn bōkōkō naa ika sī lē wō a 'yer nyā nūdaar." ³³ A lē, Põõl bar ba naa a lōkōfō jie.

³⁴ Tiche ka a nūbe bālāa turo a Põõl na ba sōkō de a 'yer, a ba āsōkō lē Diyonīsīs na i a Areyopagusī lōkōfō nūre, ka a pōkō āsōkō mī na pōkō yuor di Damarisī nū bamune mī na pōkō.

18 A anyā puor, Põõl yin a Atensī na wō chen be a Korīntū. ² Be lē wō tuor a Juu nūre na di Akuila na wō i Pontus bal nūre, 'lō nū a wō pōkō Pūrsūla na yi a Itali wa a ba kor ε, bojūu a Nāa Kulaudiyus 'yer naa ika a Juu nūre jaa wō yi a Worom. Ka a Põõl chen ika wō piir ba kaa. ³ Wō tū jēn a be a ba 'mataa tōnō bojūu ba jaa bōkōnō a gāma tōmō. ⁴ A Pēnfō Bībīr Daar jaa Põõl ma chen a

† A Epikuriya dēme sōkō naa ika pōpel wō i yele ban bōkōkō na gā a ba niem ka baal nū dābāē taa nūyōkō ba ε. Ka a Sitoyik dēme mī sōkō ika nūbe ba kaara ba nū a lē ban bōkōkō na ba sōkō a lē ban be ka nōkō bu baal taa nūyōkō ba ε.

ba löwfo yir ma ti 'yere a 'yer bɔɔɔɔ ika wɔ lɛb a juu nɛbe ni a bala na ba i a juu nɛbe tɛr.

⁵ Le a Silasi ni a Timoti na wɔ yi a Masedonɩya wa a Korinti, Pɔɔɔɔ den a wɔ sɔɔ wɔ jaa na wɔ mɔɔɔɔ mana kɔɔɔɔ a juu nɛbe ika a Yesu le a Ni-iraa. ⁶ Tɩche ka juu nɛbe 'yere a Pɔɔɔɔ kpɔkpɔor 'yer, a wɔ pɔpɔ a fɔbaa 'yɔɔɔɔ ba ti 'yer kɔ ba, "A yi jɔi a lɛb dɔɔɔɔ a yi ju, a ba le i maa 'yer ε, an yi dɩna chiine, n chiine naa a bala na ba i a juu nɛbe jie." ⁷ Pɔɔɔɔ yin be a löwfo yir na wɔ gɔɔɔɔ a daba äsɔɔ na di Titiyusi Jusutusi na ba i a juu nɛbe ε na puoro ka a wɔ yir gbɔɔ a löwfo yir. ⁸ Ka a Kurisipusi na i a löwfo yir nɩdiere ni a wɔ yir dɛme ba jaa sɔɔ de a si Soro 'yer ni a Korinti dɛme yɔɔ na wɔ a le wɔn 'yer, a ba sɔɔ a wɔ so ba jaa a Nãaŋmun kɔɔ. ⁹ A tãɔɔ äsɔɔ, a si Soro 'yer 'yer kɔ a Pɔɔɔɔ jãna kɔ ika, "Taa joro dãbãε ε, mɔɔ nɩbir mɔɔɔɔ a 'yer ta kɔ nεε ε. ¹⁰ Bojũu, in pɔɔɔɔ fɔ naa, nɛre jaa kɔ nɔɔɔ fɔ bu maal fɔ dɛer ε, bojũu n chene na tara nɔɔɔ a tɛe nyã kɔ." ¹¹ Be le a Pɔɔɔɔ jɛ a be a Korinti yuon gbul ni bõŋmaa na wɔ wile ba a Nãaŋmun 'yer.

¹² A sɔɔ 'lõnɔ le a Galio i a Akaya nɩkpɛε, ka a juu nɛbe guor taa na ba nɔɔɔ a Pɔɔɔɔ chiiin be a 'yer tɔɔɔɔ jie.

¹³ Be le ba ti 'yer, "A daba nyãna le bɔɔɔɔ ika wɔ lɛb a nɛbe tɛr ka ba puoro Nãaŋmun na ba tu a le a si nebin-si na 'yer ε." ¹⁴ Ka a Pɔɔɔɔ haa nεε ika wɔ 'yer 'yer, tɩche ka a Galio 'yer kɔ a juu nɛbe, "A yin, ala ta i yeldɛer bu yelbier kɔɔ 'yɔɔ le, in taa 'maan ägãn chele. ¹⁵ Tɩche an ben wa löw taa ni a yi 'yer bie ni yoe 'matãan a yi nebinãa yin mãe yi maal, maa kɔ tɔɔ a 'yer nyãna tɔɔ ε." ¹⁶ Le le wɔ vɛ a ba dii ba bar be a 'yer tɔɔɔɔ jie. ¹⁷ A ba lɛb nɔɔɔ a Sosetenesi na i a löwfo jie nɩkpɛε na ba ŋme be a 'yer tɔɔɔɔ yir dɔɔɔɔ nεε, tɩche a Galio baka ba be be ε.

¹⁸ Pɔɔɔɔ jɛn be a Korinti tɛe kor bãlãa, ti pãa bar a yeer na wɔ kpe a gboro chiine a Siriya ka a Pɩɩɩɩ ni a Akuila kɔɔ wɔ. Sere tɩche ka wɔ chen, wɔ vɛn ka ba pɔ wɔ a ju be a Senkereya, bojũu wɔ dɔɔ pɔl 'yɔɔ a wɔ mãe. ¹⁹ Ba tãn be a Efesus tɛe kɔ, ka a Pɔɔɔɔ bar a Pɩɩɩɩ ni a Akuila ti na wɔ mãe chen be a löwfo jie ka a 'lɔ naa juu nɛbe ti mana taa. ²⁰ A ba sɔɔɔ wɔ ka wɔ jãne a be bãlãa ti waa sɔɔ ε. ²¹ Tɩche wɔn wa chiine wɔ tur nεε kɔ ba, "Ala i Nãaŋmun wa sɔɔ naa, in lɛb wa." Be le wɔ kpe a gboro yi a be a Efesus tɛe kɔ. ²² Wɔn ti ta a Sisariya wɔ don be a Jerusalem na wɔ ti puor a bala na puoro, ti pãa suu chen a Antiok. ²³ Pɔɔɔɔ na ti jɛ a be a Antiok kor bãlãa, wɔ pãa yin yɔɔɔɔ a Galatiya paal 'lɔ wɔ jaa ni a Fɩɩɩɩ na wɔ 'yɔɔɔɔ a poturbo äkpãen.

²⁴ Ka a juu nɛbe äsɔɔ yuor na di Apolosi yin be a Aleksandiriya na wɔ wa a Efesus tɛe kɔ. Wɔ i naa nɛre na jãn na wɔ bɔɔ a Nãaŋmun gãma ti bɔɔ 'yer sɔ.

²⁵ Apolosi nyã dɔɔ jãn a si Soro sɔɔ defɔ, na wɔ 'yere ni nɩbijie na wɔ wile ni Yesu ye le ka a tor, tɩche ka a i kɔɔ Nãaŋmun kɔɔ sofo tɛε le wɔ bɔɔ. ²⁶ Wɔ piel na wɔ 'yere ni nyãa be a juu nɛbe löwfo yir. A Pɩɩɩɩ ni a Akuila na wa wɔ a wɔ 'yer, ba bɔɔ wɔn be a ba yir na ba pãa wiil

wɔ a Nãaŋmun sɔɔ jaa dɛ dɛ. ²⁷ Apolosi wa bɔɔɔ naa Akaya chenfo, ka a yeer 'yɔɔ wɔ äkpɛɔ ti seb gãn kɔ a bala na puoro a be a ba de wɔ. Wɔn ti ta a be a in sɔɔɔɔ kpɛε kɔ a bala a Nãaŋmun wãefɔ na vɛ ka ba sɔɔ de a Yesu. ²⁸ Wɔ 'yer kpɛɔ jaa lɔb a juu nɛbe chãa kɔ, na wɔ chɩre ba yuoro ni a Nãaŋmun gãma wile ba ika a Yesu le i a Ni-iraa.

19 Le a Apolosi na chene be a Korinti, Pɔɔɔɔ den a mɔɔɔɔ sɔɔ na wɔ ti ta a Efesus tɛe kɔ. Be le wɔ nɛre a poturbo bamune, ² na wɔ sɔɔɔ ba, "A sɔɔ 'lɔ yin sɔɔ de a Yesu, yi nyen a Nãaŋmun Siε bu?" Ka ba 'yer, "Kai, saa gba wɔ ika Nãaŋmun Siε ben be ε." ³ Ka a Pɔɔɔɔ sɔɔɔ ba, "Ti kɔbuor le yi so?" Ka ba 'yer, "Nɔɔ kɔ le si so." ⁴ A Pɔɔɔɔ 'yer kɔ ba, "A bala na lɛb a ba tɛr le a kɔɔ so ba Nãaŋmun kɔɔ, ti na wɔ 'yer kɔ a nɛbe ika ba sɔɔ de a 'lɔ na waara a wɔ puor, 'lɔ le i a Yesu." ⁵ A nɛbe na wa wɔ a anyãna ba sɔɔ naa ka wɔ so ba a Nãaŋmun kɔɔ, ni a si Soro Yesu yuor. ⁶ Ka a Pɔɔɔɔ dɔɔ ba a wɔ nu-ur ka Nãaŋmun Siε wa kpe ba a ba 'yere kɔkɔyɔr, na ba ma piel 'yere le Nãaŋmun na wiil ba. ⁷ Ban in dɔɔɔ pie ni ayi.

⁸ Nɛmerɩ ata le wɔ be a be na wɔ ma kɩere a ba löwfo jie na wɔ ma kɩrkɩre ba wile ba a Nãaŋmun nãalɔɔ 'yer. ⁹ Tɩche a bamune kpɛme naa a ba nyãa na ba tɔɔ baa sɔɔ ε, ti na ba kpeere a Sɔɔ. Ka a Pɔɔɔɔ bar ba, ti na wɔ ma tara a bala na sɔɔ de, ma kpɛn be a Tiranusi jãnfɔ diyal 'lɔ kɔ, a ba ma ti mana taa. ¹⁰ Le le wɔ tara ti tãn yuom ayi, ka a juu nɛbe ni a bala na ba i a juu nɛbe, bala jaa na be a Asiya paal kɔ wɔn a si Soro 'yer.

¹¹ Nãaŋmun den a Pɔɔɔɔ tɔn nε'maa tɔyɔɔ. ¹² A Pɔɔɔɔ fɔ-bibile wɔn ma fɩεε ni nyie ni a wɔ pɛpele ala wa sur baalaa, a baalsi ba jaa ma sa naa, ka a siɔɔbe ma yire a nɛbe kɔ.

¹³ Ka a juu nɛbe bamune mi yi yɔɔɔ na dii a siɔɔbe ka a yi na ba fere de a si Soro Yesu yuor 'yere kɔɔ a bala na tara a siɔɔbe, "A Yesu 'lɔ a Pɔɔɔɔ na mɔɔɔɔ, a wɔ yuor kɔ le si 'yere kɔɔ yi, yi wa yi." ¹⁴ A juu nɛbe bɔɔɔɔ nɩkpɛε na di Sekeva dabil ayopɔi le dɔɔ maala a le nε.

¹⁵ Daar kɔɔ a siɔɔer sɔɔɔ ba naa, "N bɔɔɔ Yesu naa bɔɔ Pɔɔɔ, tɩche a yin mi ba boo yi i?" ¹⁶ Ka a daba 'lɔ na tara a si dɛer pãa kɔ nɔɔɔ ba jaa, na wɔ ŋme ba jaa pɩɩɩɩ tɔɔɔ a ba bonɩ chɩer ka ba jo yi a die kɔ ni sal'mɔi.

¹⁷ A juu nɛbe ni a bala na ba i a juu nɛbe, na kɩere a be Efesus tɛe kɔ, ba jaa bɔɔɔ naa a ye le nyãna, ka dãbãε kpe ba a baa le tara a si Soro Yesu yuor dãene ni ε. ¹⁸ Ka a nɔɔɔ bala na sɔɔ de, yi chãa kɔ, na ba 'yere a ba maal dɛbe. ¹⁹ A jɩbɔɔɔɔɔ bala mi na sɔɔ, waan naa a ba jɩbɔɔɔgãma wa chɔm a nɛbe ba jaa niem, ban wa sɔɔ a gãma ala ban chɔm libie ka a i libipula turo ayi dɔɔɔ lujaayi ni pie (50,000). ²⁰ A sɔɔ nyãna le a si Soro 'yer yaar de jie wɔ jaa ni kpɛɔ.

²¹ A anyãna a jaa na wa i, Pɔɔɔɔ ŋmen nyãa ika wɔn chen a Jerusalem na wɔn tu a Masedonɩya ni Akaya, "Maa wa ta a be baar, in chen a Worom mi." ²² Wɔ tɔ

naa a nibe ayi a bala na sönñ wš Timoti ni Erastus ka ba chen a Masedoniya, tiche ka a 'lo jāne be a Asiya paal pɔ kor bālāa.

²³ A sōñ nyāna le a damfɔ ir a Sɔr tɔfɔ 'yɔ. ²⁴ Sāa kuro kōɔ yuor na di Demetirus, wš ma den a kpāna na wš kur a Atemisi puorfɔ yirbil ka a bala na ɪ a tōtōnbɔ nyere libie. ²⁵ A Demetirus bɔɔl a wš tōtōnbɔ ba jaa lōɔ taa ni a bala jaa mi na bōɔ a maalfɔ na wš 'yer kɔ ba, "Yeer, yi bōɔn naa tññ sɪn nyere a tōmj nyā pɔ. ²⁶ Yɪn māe nye naa na yi wō a le a Pɔɔl nyāna na 'yere na wš lere a nɪyɔɔ tɪersɪ a ka Efesus tēe pɔ, ni a Asiya wer wš jaa. Wš 'yer naa ɪka a ηmume ala ban maal nuur ba ɪ ηmume ε. ²⁷ A ba ɪ a sɪ yara na lo tēe le ε, tiche ba kō le 'yōɔññ a Atemisi puorfɔ yir kpēε go ε. Ka a Asiya ni a wer wš jaa kō le puoro a ηmun kɔɔ nyā go ε."

²⁸ Ban wō le a Demetirus na 'yer, ka a suur nyɔɔ ba a ba tāna 'yere, "A sɪn Efesus ηmun Atemisi berma naa." ²⁹ Ajienaa le a tēe wš jaa pɔɔn gōmj, ka a nibe nyɔɔ a Gayus ni Aristakus, Pɔɔl tōtōtaaba le a ba 'mataa yi a Masedoniya na ba ηmɔr ba a le chiin a jie 'lo a tēe nibe na ma lōɔ dāene. ³⁰ Ka a Pɔɔl mi ta bɔɔɔɔ ɪka wš daa yi a be a nɪyɔɔ bala pɔ, tiche ka a poturbo ba sɔɔ ε. ³¹ A nibe bamine gba na yi a paal 'lo pɔ na ɪ a Pɔɔl bar-mune, tññ nibe ka ba sɔɔr wš ɪka wš taa ure wa yire be a dāen jie ε.

³² Burbur kpēn a nɪyɔɔ bala na duo a be, ka bamine 'yere turo ni ka sen, ka bamine mi 'yere turo ni jā yuo, ka bamine mi gba ba bōɔ bo 'yōɔ ban be be ε. ³³ Ka a Juu nibe daa Aleksanda 'yōɔ be a niem, ka a nɪyɔɔ bala tāna mana wš le wš na 'yer. Wš wɪlwɪl ban nuur ɪka, ba bar gōñ ti wš 'yer a ba kaa. ³⁴ Tiche ban wa bōɔn ɪka Juu nire le wš ɪ, ba jaa ηmen chel bō'yen lēε ti na ba 'yere, "A sɪn Efesus ηmun Atemisi berma naa."

³⁵ A tēe gān seere vēn ka a nɪyɔɔ bala ηmaa wšɔr ti wš 'yer kɔ ba, "Efesus dēme woi, a wer wš jaa bōɔn naa ɪka a Efesus tēe le kaara a Atemisi kpēε nyā puorfɔ yir a wš kɔsɪr 'lo na yi a saaju lo. ³⁶ A nɪtññ jūu, nire kō tōɔ chur ε, yi ɪ jaa gbul na yi ta pɔɔɔ yelsɪ ε. ³⁷ A nibe banyāna yɪn waan a kana ba ju bon jaa a puorfɔ yir ε, bu 'yer 'yerdεer jaa 'yōɔ a sɪ ηmun kɔɔ nyā ε. ³⁸ Ala ɪ a Demetirus ni a wš tōtōnbɔ wa tara nire ni 'yer, a 'yer tɔɔrfɔ bibie ben be ni a nibeε ban tōɔ chen a be ti bɔɔl taa. ³⁹ Ala ɪ ye le kōɔ mi ben be a yi bɔɔɔ ɪka yi 'yer, ban tōɔ maal a be a nɪyɔɔ ba jaa niem. ⁴⁰ A le an si ben 'yer pɔ, a damfɔ nyā na dam a dɪna jūu. A 'yer nyāna jūu, saa be jaa na tōɔ wiil a par ε, bojūu a ba tara par ε." ⁴¹ A anyāna wš 'yer baar ti na wš wel a nɪyɔɔ bala bar.

20 Le a gōmj na wa baar, Pɔɔl tññ bɔɔl a poturbo ka ba wa, a wš 'yōɔ ba ākpāen ti bar ba ti chen a Masedoniya. ² Be le wš tu a tēn ala pɔ na wš 'yer 'yer yɔɔ 'yōɔn a bala na puoro ākpāen na wš ti tān a Greek wer pɔ, ³ wš jēn a be ηmersɪ ata. Bojūu a Juu nibe dōɔ guoro taa a wš ye le, ala le so waa le kpe a gboro chen

a Siriya ε, ti na wš lɪeb tu a Masedoniya sɔr ni gbεε. ⁴ Ka a bala na pɔɔ wš a ba 'mataa chen le, Sopater a wš sāa le Pirihusɪ na yi Beriya, Aristakus ni Sekundusɪ mi na yi Tesalonika, Gayus na yi Debi ni Timoti ni Tɪchikusɪ ni a Torofimusɪ na yi a Asiya paal pɔ. ⁵ A nibe banyāna le de nie ti chele sɪ be a Toroyas. ⁶ Tiche a Paanōkōo Lōɔfɔ di na wa baar, sɪ kpēn a gboro yi be a Filipai tēe pɔ na sɪ maal ber anūu ti na sɪ pɔɔ ba a be Toroyas jāne a be ber ayopōi.

⁷ A Pēnfɔ divɪε bio daar jānɔɔr, sɪ jaa lōɔn taa na sɪn 'mataa di. Pɔɔl 'yere naa a Nāanmɪn 'yer kɔɔr a nibe bo-jūu wer wa chaar, wšn chen naa. Wš 'yer kor jaa ka wer ti pō. ⁸ A be a bɔɔɔɔ pɔ sɪn lōɔ ba chɔm fātɪnsɪ yɔɔ bin. ⁹ Pɔɔlɔɔ kōɔ yuor na di Yutikus jāne naa a tokoro nēε ka a gōɔ kpe wš. Le a Pɔɔl na 'yer kor a wš gur jaa chāu na wš yi a be a saaju faa lo a be tēe, bojūu ba men a bɔɔɔɔ dɔɔl taa ata ka ba suu 'mɔɔ ka ɪ wš kpi naa. ¹⁰ A Pɔɔl suun ti lo bib a kūu ti kōr wš ti 'yer kɔ a nibe, "Yɪ ta kōnō ε, wš chene na wšɔr." ¹¹ Wš pāa don be a bɔɔɔɔ pɔ, ka wš ti ηma a paanōɔ ka ba 'mataa di ti wš le 'yer lēεε ka wer ti chaar ka wš yi a be chen. ¹² Tiche ka pɔɔlɔɔ ir kpēme ka ba āgān 'maa a ba tara wš kul a yir.

¹³ Sɪn den nie kpe a gboro na sɪ chiine a Asosɪ, be le sɪn ti 'mɔɔ a Pɔɔl, le le wš dōɔ man sɪ ti chiine ni gbεε a be. ¹⁴ Le wšn ti tuor sɪ a be Asosɪ, sɪ 'mɔɔ wšn 'yōɔ a gboro pɔ na sɪ chiine be a Mitilene. ¹⁵ Wer na wa chaar, sɪ yin a be ti ta Kiyosɪ ka a wer le bōɔ chaar sɪ go kaa ɪ sɪ vɪen Samosɪ bar. A ber ata daar le sɪ pāa ta a Mile-tusɪ. ¹⁶ Pɔɔl bɔɔɔɔ naa ɪka wš po a Efesus tēe bar na wš ta gā be a Asiya paal pɔ ε, bojūu wš bɔɔɔɔ na fɔɔ ɪka 'lo tōɔ, wš ta a Jerusalem a Pentikosɪ bibir daar.

¹⁷ Pɔɔl na chene be a Miletusɪ le wš tō bɔɔl a bala na puoro a be a Efesus, a ba nudierbe ka ba wa. ¹⁸ Ban wa ta, wš 'yer kɔ ba, "Yɪ bōɔ le ɪn be dōɔ kɔɔere a yi sē, yi a daar 'lōññ jaa ɪn wa a Asiya paal pɔ. ¹⁹ Māe siirfɔ ni nɪbikōɔ le n tññ ni a sɪ Soro tōmj, bojūu a Juu nibe ba maal ma vɪla ε. ²⁰ Yɪn māe bōɔn naa ɪka n ba sɔɔl yi ye le jaa na sōɔ yi ε, tiche n wile yɪn chāa pɔ, ni a yi yie pɔ. ²¹ N kpākpāan naa a Juu nibe ni a bala na ba ɪ a Juu nibe ε, ɪka ba lɪeb wa a Nāanmɪn sē, na ba lɪeb a ba tɪer sɔɔ de a sɪ Soro Yesu.

²² "Pōpāanyā 'lo, Nāanmɪn Sɪε 'yer man ka n chiine a Jerusalem, n ba bōɔ ɪn na ti pɔɔ ma a be ε. ²³ Yelbō'yen tēε le n bōɔ ɪka, tēe jaa pɔ, a Nāanmɪn Sɪε ma vēn ka n bōɔn ɪka die pɔ pɔɔfɔ, ni wōm le ɪn ti tuor. ²⁴ Tiche a anyāna maa bā ma ε, ala ɪ ɪn tōɔ jo ta a baaraa naa tō a le a sɪ Soro Yesu na kɔ ma a tōmj, ɪka n 'yer a Nāanmɪn wāεfɔ 'yer nōɔ.

²⁵ "Yɪ nye, pōpāanyā a yɪn bala jie ɪn yɔ naa mɔɔl a Nāanmɪn nāalōɔ 'yer, yi kō le nye ma go ε. ²⁶ A le jūu, n 'yere na kɔɔr yi a dɪna ɪka āsɔɔ jaa wa bɔɔr, n nūu ba pɔɔ be ε. ²⁷ Bojūu n ba dōɔ sɔɔl yi ye le jaa ε, ti man a le jaa a Nāanmɪn na bɔɔɔ kɔ yi. ²⁸ Yɪ gu yi māe ni a nibe

bala 'yõõ a Nãaḡmun Sɩɛ na maal yɩ a yɩ ɩ a nɔdierbe. Yɩ kaara a Nãaḡmun pupuorbiir bala wõn dãn a wõ mǎɛ jǎi. ²⁹ N bõõn naa ɩka maa wa chen baar, nɩbɛ na lɩɛb gbõgboi kpe a yɩ pɔ, ba kõ bar yɩ ɛ. ³⁰ Bamune na yin a yun mǎɛ pɔ gba, na ba jer a yelmǎɛ bel nɩbɛ ka ba turo ba. ³¹ A lɛ jũu yɩ guro yɩ mǎɛ na yɩ tɛr kaa, yuom ata nɩ nyǎ un ba vɛ a yɩ ǎsɔɔ jaa wiilfɔ ɛ, nɩbikõõ lɛ n wile nɩ yɩ mǔtõõ nɩ tǎsɔɔ.

³² "Põpǎanyǎ, n de yun 'yõõ a Nãaḡmun nũu pɔ, nɩ a wõ wǎɛfɔ 'yer bie pɔ, a yɩ na tõõ nõõ a wõ kɔ yɩ a bõsõn ala wõn tara kɔ a wõ nɩbɛ. ³³ N ba tara nyuur nɩ ǎsɔɔ jaa libir, bu selma, bu a fɔɔ ɛ. ³⁴ Yun mǎɛ bõõn naa ɩka a n bõbɔɔrsɩ, a n nũu pɔ lɛ a yɩ, naa sõs a bala un lõõ tõnõ nɩ. ³⁵ Bon jaa un maal, n wiil yɩ naa ɩka a tõkpǎɛn a nɩtõnõ pɔ lɛ, sɩn tu na sɩ sõs a nɩbaalsɩ, yɩ tɛrɛ a lɛ a sɩ Soro Yesu na dõõ 'yer, 'An un bõõsõn kɔ a 'lɔ na de bon kɔ nɩrɛ, gar a 'lɔ na de.' "

³⁶ Wõn 'yer a anyǎna baar, wõ gbur dumo ka ba jaa 'mataa sɔɔr a Nãaḡmun. ³⁷ Ba jaa ḡman nɩbikõõ tɩ na ba kõr kõr wõ. ³⁸ A lɛ na maal sõõ a ba pɔɔ nɩ nyǎ, a lɛ wõn 'yer ɩka ba kõ lɛ nyɛ wõ go ɛ, tɩ na ba biɛl wõ suun a gboro jie.

21 Sɩn wa bar taa baar, sɩ kpɛn a gboro na sɩ tor a Kos a dɛdɛɛ a lɛ nɛ, a wer na wa chaar ka a ɩ sɩ tǎn a Worodesɩ yɩ a be chen a Patara. ² Sɩ nyen a gboro ǎsɔɔ na chiine a Fonisiya ka sɩ kpe chiine. ³ Sɩn wa nyɛrɛ a Sipurusɩ tɛɛ sɩ lan wõn bar a guba jie tɩ ta a Siriya tɛɛ pɔ. Tire lɛ sɩ ta ara an ɩ be lɛ a gboro na wel a tuor wõn tuo. ⁴ Be lɛ sɩ nyɛ a poturbo bamune na sɩ jǎne a ba sɛ ber ayopõi. Ka a Nãaḡmun Sɩɛ tu a ba 'yõõ a ba 'yer kɔ a Pɔɔl ɩka wõ taa chiine a Jerusalem ɛ. ⁵ Tɩche a sɩ bibie na wa ta, sɩ yin de a sɩ sɔr. Ka a poturbo bala ba jaa nɩ a ba pɔɔ nɩ a ba bibiir ba jaa biɛl sɩ yin a tɛɛ pɔ, tɩ tǎn a man gogoro nɛɛ, ka sɩ gbur dumo sɔɔr Nãaḡmun. ⁶ Sɩn wa bar taa baar, sɩ kpɛn a gboro pɔ, tɩ ba mɩ lɩɛb kulo a yir.

⁷ A Tire sɩn be yɩ, a man pɔ lɛ sɩ chen bǎlǎa tɩ ta a Tolemaist be lɛ sɩ puor a yɛɛr bamune na be be na sɩ gǎ a be bɩbir bõ'yen. ⁸ Sɩn ir a be chiine sɩ tǎn be a Sisariya na sɩ chen a Filip na mɔɔɔ a Nãaḡmun 'yer nõõ na wõ mɩ ɩ a nɩbɛ ayopõi bala ǎsɔɔ ban dõõ ir be a Jerusalem yir. ⁹ Wõ dõõ tara pɔɔsarsɩ anaar na ba kul sɩrbe ɛ, ka Nãaḡmun ma kɔ ba a wõ 'yer a ba 'yerɛ.

¹⁰ Sɩ jɛn a be kor bǎlǎa ka a Agabus yɩ be a Judiya na, ¹¹ wõn wa a sɩ sɛ. Wõ den a Pɔɔl sɩɛ gǎn na wõ lũn a wõ mǎɛ nuur nɩ a gbɛɛ tɩ na wõ 'yer. "A Nãaḡmun Sɩɛ 'yer naa, 'Nɩtõnõ lɛ a Juu nɩbɛ na be a Jerusalem na lũ a nɩrɛ 'lɔ na so a sɩɛ gǎn nyǎna, na ba 'yõõ a bala na ba ɩ a Juu nɩbɛ nuur pɔ.' "

¹² A lɛ sɩn wõ a nɩtõnõ ka a sɩn nɩ a nɩbɛ bala na be a be 'mataa sɔɔr a Pɔɔl ɩka wõ taa chiine a Jerusalem ɛ. ¹³ Tɩche ka a Pɔɔl 'yer, "Bǎa 'yõõ lɛ yɩ kõnõ na yɩ churɛ ma a ǎgǎn a lɛ? N sɔɔ naa, a ta ɩ a lũfu tɛɛ ɛ, tɩche n kpi

be a Jerusalem a sɩ Soro Yesu yuor jũu." ¹⁴ A lɛ sɩn sɔɔr wõ faa sɩ mɩ bar naa tɩ 'yer "A sɩ Soro bõfɔ a ɩ."

¹⁵ A anyǎ puor lɛ sɩ chɔɔr na sɩ do be a Jerusalem.

¹⁶ Ka a poturbo bala na be a Sisariya biɛl sɩ na ba waan sɩ a daba 'lɔ na di a Minason yir be lɛ sɩn wa kpiɛrɛ, Sipurusɩ tɛɛ pɔ lɛ wõ yɩ tɩ na wõ ɩ a poturo kor.

¹⁷ A lɛ sɩn wa ta a Jerusalem, a yɛɛr de sɩn nuur ayi.

¹⁸ Ka a wer na wa chaar, sɩn nɩ a Pɔɔl jaa 'mantaa chen ɩka sɩ tɩ nyɛ a Jemesɩ ka a ɩ be lɛ a nɩbɛrɛ ba jaa lõõ taa.

¹⁹ Pɔɔl na puor ba jaa baar, wõ man naa ye le a jaa kɔ ba, a lɛ a Nãaḡmun na de wõ tõn be a bala na ba ɩ a Juu nɩbɛ pɔ.

²⁰ A lɛ ban wõ anyǎna ba jaa pɛɛn Nãaḡmun tɩ na ba pǎa 'yer kɔ a Pɔɔl, "Yɛbɛ faa nyɛ, a Juu nɩbɛ turo turo na sɔɔ de, tɩche ba chɛnɛ na tara nɩbiɛrɛ nɩ a nɛbinǎa. ²¹ Ba man kɔ ba ɩka fõs lɛ wile a Juu nɩbɛ bala na kpiɛrɛ a bala na ba ɩ a Juu nɩbɛ pɔ, ka ba taa turo a Mosesɩ ɛ, na fõ lɛ wile ɩka ba taa ḡmara a ba bibiir yɔɩ ɛ, na ba taa urɛ a lɛ a Juu nɩbɛ na ma urɛ ɛ. ²² Ban wõn ɩka fõ wan a ka, ḡmunɛ sɩn ɩ? ²³ Fõs bɔɔrɔ fõ tu a lɛ sɩn na 'yer. Dɔɔr anaar ben ka a sɩ sɛ na ba põl 'yõõ a ba mǎɛ.

²⁴ De a nɩbɛ banyǎna na fõ pɔɔ ba, a yɩ tɩ pɔl a fõ yab a ba jur põfɔ sǎma. Ka nɩrɛ jaa na pǎa bõõn ɩka a lɛ ban man 'yõõfɔ ba ɩ yelmǎɛ ɛ, tɩche a fõs mǎɛ mɩ turo naa a nɛbinǎa. ²⁵ Tɩche a nɩyor bala na sɔɔ de, sɩ seb gǎn kɔ ba a lɛ sɩn 'yer ɩka, ba taa dire tɩbɛ bomo ɛ, bu sɔɔ jǎi ɛ, bu 'wɔɔ dɔɔ na var kpi ɛ, na ba taa sɛnɛ ɛ."

²⁶ Wer na wa chaar, Pɔɔl den a dɔɔr anaar bala ka ba 'mataa tɩ pɔl a ba mǎɛ. Tɩ na wõ pǎa chen be a Nãaḡmun puorfɔ yir na tɩ 'yer a bibie ala a ba pɔlɔ na baar nɩ a bõõrɔlɔ bomo ala a ba ǎsɔɔ jaa na ir. ²⁷ A lɛ a ber ayopõi na wa gbɔɔrɔ a baarfɔ, a Juu nɩbɛ bamune na yɩ a Asɩya paal pɔ nyen a Pɔɔl a be Nãaḡmun puorfɔ yir, na ba dam a nɩyɔɔ bala a ba nyɔɔ wõ. ²⁸ Ba gboolo naa, "Isɩral nɩbɛ woi, yɩ wa sõs sɩ yooo. A daba lɛ anyǎna na wile a nɩbɛ jie jaa ka ba kpiɛrɛ a sɩ nɩbɛ nɩ a nɛbinǎa lõõn a jie nyǎna. Lɛ tɛɛ gba ba lɛ ɛ, wõ tara na a bala na ba ɩ a Juu nɩbɛ ɛ, kpɛn ka a Nãaḡmun puorfɔ yir na wõ sõõ a jivɩla nyǎna." ²⁹ Ba dõõ nyɛ a Torofimustɩ na yɩ a Efesus nɩ a Pɔɔl a ba tɛr man tǎa a Pɔɔl tara wõn kpɛn be a Nãaḡmun puorfɔ yir.

³⁰ A tɛdɛa wõ jaa kab, ka a nɩbɛ yire a tɛɛ wõ jaa joro waara na ba wa nyɔɔ a Pɔɔl. Ba nyɔɔ wõn a lɛ tɔɔ yin a Nãaḡmun puorfɔ yir jie tɩ pɔɔ a pǎma ajienaa. ³¹ Ka ba ta bɔɔrɔ ɩka ba kɔ a Pɔɔl ka a ye le tɩ ta a Worom sojast ba jaa nɩkpɛɛ ɩka a Jerusalem wõ jaa dõõnõ naa. ³² A wõ vaa ir a lɛ na wõ tara a nɩbɛrɛ bamune nɩ a sojast na wõ suu chiin be a nɩyɔɔ bala pɔ. Lɛ ban wa nyɛ a nɩkpɛɛ nɩ a wõ sojast a ba bar a Pɔɔl ḡmefɔ.

³³ Lɛ a sojast ba jaa nɩkpɛɛ na wa ta wõ tɩ nyɔɔn a Pɔɔl na wõ vɛ ka ba gbǎr wõ nɩ bõjɩrsɩ ayi. Tɩ pǎa sɔɔr ɩka nɩ ana lɛ, nɩ bo lɛ wõ maal. ³⁴ Bamune na be a nɩyɔɔ bala pɔ 'yerɛ na turo nɩ jiyuo ka bamune mɩ 'yerɛ turo nɩ jiyuo a sojast ba jaa nɩkpɛɛ na ba nyɛ a yelmǎɛ ɛ, a

gõmõ jüu, wõ vën ka ba tara a פּוֹל גּוֹר be a sojası kpefõ jie. ³⁵ Le a פּוֹל na wa ta a dofõ jie a nibe pir pirfõ jaa waa naa ka a sojası 'מַכּוֹ a פּוֹל. ³⁶ Ka a nıyõ bala na turo täna 'yere, "Yı kõ wõ."

³⁷ Le a sojası na wa ıka ba kpën a פּוֹל a be a ba kpefõ jie wõ sör naa a sojası ba jaa nıkpëe ıka, "N 'yer 'yer kõõ kõ fõ bı?" Ka a nıkpëe sör wõ, "Fõn tõõn 'yer a Greek kãkõ bı? ³⁸ A ba ı fõõ le a Ijipitu nure 'lo na dõõ ηmaa a jeer na fõ kã dõõ turo anaar (4,000) kpën be a mõgõõ kõ ε?" ³⁹ Ka a פּוֹל 'yer, "N ı naa Juu nure naa yi a Tasusı na be a Sılsıya paal kõ, naa yi a tõe nyãna kõ nure jaa na bõõn, yãayãabıle kãõ ka n 'yer 'yer kõ a nıbe." ⁴⁰ A sojası ba jaa nıkpëe kõn a פּוֹל sör, ka a wõ ır ara a dofõ jie, na wõ wılwıł a nıyõ bala a nuur ka ba bar gõmõ. A le ban wa ηmaa a võõr wõ den a ba Juu nıbe kãkõ na 'yere nı.

22 "N yeer nı n säamıne yı chele a n 'yer un 'yere a põpãanyã." ² A le ban wa wõ wõn 'yere nı a ba mäe Juu nıbe kãkõ ka ba jaa ηma võõr, tı a פּוֹל pãa 'yere, ³ "Maa un Juu nure ka ba dõõ ma a Tasusı na be a Sılsıya paal kõ, tıche a kana a Jerusalem le ba guol ma. A wıwıle Gamalıel pılem le n jãne ka wõ wııl ma a neer ala a sı säakpãmıne na dõõ turo ka n mı turo a Nãanmun nı a n nyãa wõ jaa, nıtãa a yı äsõõ jaa na be turo a dına. ⁴ N gen a nıbe bala na turo a Sör nyãna naa kõ, n nıyõ dõõ nı kãkõ jaa 'yõõ a kãkõ die kõ. ⁵ A bõõrlo nıkpëe nı a nıbere na tõõn dı ma dãasıe, ba sã le n de gãma na chiin a ba yeer sã be a Damaskus, n chen ıka n tı nıyõ a nıbe banyãna waan a Jerusalem ka ba kpãa ba.

⁶ "Mõõtuo sõõ le n chiine tı gbõõr a Damaskus, ajienaa ka ı chãa yın be a saaju na wõ wa chaar jılõ ma. ⁷ Ka a n tõõ lo a tõe a le ne tı naa wõ kãkõ na sör ma, 'Sõõ, Sõõ, bo le fõ gere ma a le?' ⁸ Ka n sör, 'Soro, an le fõ ı? Ka a kãkõ 'yer, 'Maa le a Yesu na yi a Najaretı a 'lo fõn gere.' ⁹ A maa nı a bala na lõõ chiine ba nyen a chãa, tıche baa bõõ a nınyıne kãkõ le wõn 'yere nı ma par ε. ¹⁰ Ka n sör, 'Soro, ηmıne le un ı?' Ka a Soro 'yer, 'ır na fõ kpe be a Damaskus tõe kõ, be le ban tı man fõ a le un bõõ ıka fõ ı.' ¹¹ Ka n lõõturbo bala nıyõ ma a nıu tãõ kpën be a Damaskus tõe kõ, bojüu a chãa 'lõõnõ na chaar 'yõõ ma a le ne n ba le nyere ε.

¹² "Daba kõõ yuor na dı Ananias wan ıka wõ wa nye ma, wõ un Nãanmun puoro na wõ turo a nebinãa ka a Juu nıbe ba jaa na kıere a be 'yõõnõ wõ. ¹³ Wõ wa ara na gbëb ma tı 'yer, 'N yebe Sõõ, le nyere,' ka a ı ajienaa ka a ı n nye wõ naa. ¹⁴ Be le wõ pãa 'yer kõ ma, 'A sı säakpãmıne Nãanmun le ır fõ ıka fõ bõõ a le wõn bõõr, na fõ le nye a cheche sõõ 'lo, na fõ wõ a 'yer bıe yı a wõ nee kõ. ¹⁵ Fõõ le na ı a dãasıe sõõ na fõ kõ a nıbe ba jaa, a ala fõn nye, nı a ala fõn wõ. ¹⁶ Põpãanyã, bo le fõ le chele go? ır a ba so fõ a Nãanmun kõõ, ka a na pëe a fõ yeldebë bar a fõ bõõr a sı Soro yuor.'

¹⁷ "A le un ııeb wa a Jerusalem naa tı sörõ Nãanmun be a puorfõ yır, ka a wa kaara ma jãna kaar. ¹⁸ Ka n nye a sı Soro na 'yere 'yer kõõ ma. Wõ 'yer naa, 'Põõ kõõ na fõ yı ka a Jerusalem ajienaa, bojüu nure jaa kõõ kãõ a le fõn na 'yer a n 'yer ε.' ¹⁹ Ka n 'yer kãõ wõ, 'N Soro a nıbe banyãna bõõn naa a le un sörõ a lõõfõ jıır naa nıyõõ ba kãõõ tı ηmiere a bala na kãõ de fõ. ²⁰ A daar 'lõõnõ ban kõõ a fõ dãası dire Sıteven maa nı bala jaa un nebõ'yen ka n kaara a ba fuusu tı ba kõ wõ.' ²¹ Ka a sı Soro pãa 'yer kõ ma, 'Chen, un tõõ fõn tãer jaa be a bala na ba ı a Juu nıbe kõ.'" "

²² A nıyõ bala chele naa le a פּוֹל na 'yere wa tãn a jie wõn 'yer a nıyõr kõ chenfõ 'yer, a ba pãa täna 'yere, "Yı ηmaa wõ ju, a ba sãe ıka wõ le chene võõr ε." ²³ Le le ba kãõõ a gõmõ tı kãõõ a ba kãõõ õõõõ a täna kãõõ a saaju. ²⁴ Ka a sojası ba jaa nıkpëe vë ka ba tara a פּוֹל kpën be a sojası yır. Wõ 'yer ıka ba fõb a פּוֹל a wõ wııl ba bãa le so a nıbe kãõõ a gõmõ 'yõõnõ wõ a le. ²⁵ A le ban lü a פּוֹל ıka ba fõb, ka wõ sör a sojası nudıer na ara a be, "A tara na sör ka yın fõb a Worom nure na yaa sör kaa a yelnyıne wõn ı ε?"

²⁶ Le a sojası nudıer na wa wõ a nıtõ wõ chen a ba jaa nıkpëe sã tı 'yer, "Nımıne le fõn ı? A daba nyã un Worom nure." ²⁷ Ka a sojası ba jaa nıkpëe chen a פּוֹל sã tı sör wõ, "'Yer kõ ma, Worom nure le fõ ı kõ?" Ka a פּוֹל 'yer ıka, "kõõ." ²⁸ A sojası ba jaa nıkpëe pãa 'yer, "Maa 'lo, lı-bıyõõ le n yab tı jãne a ka." Tıche ka a פּוֹל 'yer, "Maa 'lo, ka le ba dõõ ma." ²⁹ Ka a bala na ara gu a wõ fõbfõ mı tãõ yaar ajienaa. Dãbãe mı kpën a sojası ba jaa nıkpëe a le wõn wa bõõn ıka a פּוֹל un Worom nure tıche ka wõ vë a ba lü wõ.

³⁰ A wer na wa chaar, a sojası ba jaa nıkpëe bõõõ naa ıka wõ bõõ bãa 'yõõ le a Juu nıbe ba bara a פּוֹל ε. Wõ for wõn bar tı bõõr a Juu nıbe bõõrlo nıbere nı a 'yer tãõõ nıbere ka ba jaa lõõ taa. Tı wõ pãa suu waan a פּוֹל a wõ wa ara a ba niem.

23 פּוֹל kãan a nıbere a le a dëdëe tı 'yer, "N yeer, n tõõ a le na sãe kõ Nãanmun wa ta a dına tı n nyãa ba dõõnõ ε." ² A anyãna wõn 'yer ka a Ananias na ı a Juu nıbe bõõrlo nıkpëe 'yer kõ a bala na ara gbõõr a פּוֹל ıka ba 'ma wõ a nee kõ. ³ Ka a פּוֹל pãa 'yer kõ wõ, "Nãanmun na 'ma fõ naa a fõõ na ı a täpıel dachın nyã. Fõ jën a be ıka fõ tãõ a n 'yer a le a nee na bıın tı na fõõ mäe le sõõõõ a nee, na fõ 'yer ıka ba 'ma ma." ⁴ A bala na ara gbõõr a פּוֹל 'yer kõ, "Aa! Bõõrlo nıkpëe le fõ tãõõ kõ?" ⁵ Ka a פּוֹל 'yer, "Yeer n ba bõõ ıka a bõõrlo nıkpëe le wõ ı ε, bojüu a seb a Nãanmun gãn kõ ıka, 'Taa ıre wa 'yere 'yerdeer 'yõõnõ a fõ nıbe nudıer ε.'" "

(A Yıfõ Gãn 22:28)

⁶ פּוֹל na wa bõõn ıka a Saduseemıne jer naa Faraseemıne kõ ka wõ tãn kpëõ jaa be a nıbere kõ na wõ 'yer, "N yeer, Farasee le n ı, ka a Farasee nure dõõ ma. N ara naa kana a ban tãõõ a n 'yer, bojüu n kãõõ naa ıka küu kõ ır fõ ben be." ⁷ A le wõn wa 'yer a nıtõõõ ka a

nechire lo a Faraseemine ni a Saduseemine chara pɔ, ka a lɔɔfɔ ŋma jiiir ayi. ⁸ Saduseemine 'yer ika kũu pɔ ir-fɔ ba be be ε, malakasi ni a nusur mi ba be be ε, tiche ka a Faraseemine 'lo sɔɔn ika a jaa ben be. ⁹ A gõmõ pɔɔfɔ ti gar naa ka a Mosesi nee wiwiilbe bamine na i a Faraseemine ir ara ti chiur kpɛɔ jaa ika, "Sin 'lo ba nye a daba nyã chefɔ jie ε, ti ala wa i ste kɔɔ bu malaka le 'yer 'yer kɔ wɔ?" ¹⁰ A nechire wa ti gar naa, ka a dãbãe kpe a sojasɩ ba jaa nukpɛɛ a wɔ man tãa ban wa tɔɔr a Pɔɔl 'mel, ala le so ka wɔ vɛ a sojasɩ suu ti faa a Pɔɔl don be a sojasɩ yir.

¹¹ A tãɔɔ 'lõnõ, a si Soro wa ara na gbɔr a Pɔɔl ti 'yer, "Nyɔɔ nyãa, a le fɔn man a n yelmãe a ka a Jerusalem mi ti man a le ne a be a Worom tãe pɔ."

¹² Wer na wa chaar bibio, a Juu nibe bamine jẽn guor taa na ba pɔ'yɔɔ a ba mãe 'yere ika ba kɔ di bon jaa ε, bu nyũ bon jaa ε, ka bala baa kɔ a Pɔɔl ε. ¹³ Ba gar dɔɔr ljaayi na guor a guorfɔ nyãna. ¹⁴ Ba chen a bɔɔrlo nukpɛɛ ni a nibe sɛ, na ba ti 'yer, "Si bin nee ika si kɔ di bon jaa ε, ka sin baa kɔ a Pɔɔl baar ε. ¹⁵ Põpãanyã, yin ni a 'yer tɔɔr nibe yɩ tã 'yer a sojasɩ ba jaa nukpɛɛ a wɔ waan a Pɔɔl a yɩ sɔɔr ye le kɔɔ bɔɔ a par. Sin na var gu be a sɔɔr pɔ kɔ wɔ ka waa ta a be a yɩ sɛ ε."

¹⁶ Tiche ka a Pɔɔl arbile wõ a guorfɔ nyã na wɔ chen be a sojasɩ yir na wɔ ti 'yer kɔ a Pɔɔl. ¹⁷ Ka a Pɔɔl bɔɔl a sojasɩ nukpɛɛ ãsɔɔ na wɔ 'yer, "Tara a pɔɔlbile nyãna chiin a yɩ jaa nukpɛɛ sɛ wɔ tara na 'yer na 'yer kɔ wɔ." ¹⁸ Le le wɔ tara a pɔɔlbile chiin a ba nukpɛɛ sɛ na wɔ ti 'yer, "A Pɔɔl na be a pɔɔlfɔ die pɔ le tã bɔɔl ma na wɔ 'yer ika n tara a pɔɔlbile nyãna waan a fɔ sɛ, ka wɔ tara na 'yer na 'yer kɔ fɔ." ¹⁹ Ka a sojasɩ ba jaa nukpɛɛ nyɔɔ a pɔɔlbile nũu tɔɔ yin chẽchẽe ti sɔɔr wɔ, "Baa le fɔ bɔɔr ika fɔ 'yer kɔ ma?"

²⁰ A wɔ 'yer, "A Juu nibe guor taa na ban sɔɔr fɔ ka fɔn waan a Pɔɔl a 'yer tɔɔr sɛ a bio ka a kaara fika ba bɔɔr naa ika ba sɔɔr wɔ ye le kɔɔ bɔɔ a par. ²¹ Ta sɔɔ ε, bojũu ba gar nibe ljaayi na var gu wɔ, ba kɔn 'yɔɔ a ba mãe ika ba kɔ di bon ε, bu nyũ bon jaa ε, ka bala ba kɔ wɔ ε. Bala ben chɔɔr baar a põpãanyã ti chele a fɔ nee." ²² Ka a nukpɛɛ bar a pɔɔlbile sɔɔr ti kpãa wɔ 'yer, "Taa ure wa vɛ ka nure jaa bɔɔr ika fɔ wan a n sɛ ε."

²³ Ti pãa bɔɔl a wɔ nibe ayi na wɔ 'yer kɔ ba, "Yɩ chɔɔr sojasɩ kɔɔr ayi (200) na yɩ le chɔɔr a sojasɩ ljaata ni pie (70) na bɔɔr wiisɩ dofɔ, ni sojasɩ kɔɔr ayi (200) mi na bɔɔr a pãl woor ala lɔɔfɔ ka yɩ chen a Sisariya a tãɔɔ nyãna. ²⁴ Yɩ bɔ a wii ãsɔɔ kɔ a Pɔɔl a wɔ do jãne a yɩ chiin wɔ vɩa ti kɔ a paal nukpɛɛ Feliksi."

²⁵ A gãn wɔn seb 'lo ni nyã, ²⁶ "Maa Kulaudiyus Lisiyasi le seere a gãn nyãna kɔɔr a fɔɔ Feliksi a paal nukpɛɛ 'yɔɔ naa, n puor fɔ naa. ²⁷ A daba nyãna le a Juu nibe nyɔɔ na ba ta ika ba kɔ, tiche in wa bɔɔr ika Worom nure le wɔ i, n chiin naa a n sojasɩ ti faan wɔ. ²⁸ N ta bɔɔr na ika n bɔɔr a ye le 'lo jũu ban ba bara wɔ ε, naa

de wɔ chiin be a 'yer tɔɔr nibe sɛ. ²⁹ Naa ti nye ka i a ye le i naa a ba nɛbinãa ye le le. Tiche saa le nye ye le jaa wɔn maal na wɔ seen kũu bu die pɔ pɔɔfɔ ε. ³⁰ Le ban wa man kɔ ma ban guoro a daba nyã ye le, ala le so ka n vɛ ka ba tara wɔ a fɔɔ a le ne waan a fɔ sɛ. N mi 'yer kɔ a bala na tuoro wɔ a ye le ika ba wa a fɔ sɛ wa 'yer a fɔ mi kaa."

³¹ A sojasɩ tun a le a ba nukpɛɛ na 'yer na ba de a Pɔɔl a tãɔɔ 'lõnõ jaa na ba ti tãn Antipatursi tãe pɔ. ³² Wer na wa chaar, ba vɛn ka a wiir dẽme tara a Pɔɔl chiine, tiche ka a gbɛe dẽme lɛb wa a sojasɩ yir. ³³ Le ban ti ta a Sisariya tãe pɔ ba den a gãn na ba kɔ a nukpɛɛ ti de a Pɔɔl mi 'yɔɔ a wɔ nũu pɔ. ³⁴ Ka a paal nukpɛɛ kar a gãn ti na wɔ sɔɔr a Pɔɔl a tẽbuor wɔn yɩ, wɔn wa bɔɔr ika a Silisya le wɔ yɩ. ³⁵ Ka a nukpɛɛ 'yer, "A bala na tuo fɔ a ye le wa ta ala le in wõ a fɔ 'yer." Wɔ vɛn ka ba tara a Pɔɔl kpɛn be a yir kpɛe 'lo pɔ a Nãa Herod na dɔɔ me ti guro wɔ.

24 A ber anũu puor le ka a Juu nibe bɔɔrlo nukpɛɛ Ananias suun chen be a Sisariya ni a nibe bamine, ka a Tetulusi na i a 'yer tɔɔr pɔ ba a ba 'mataa chen na ti 'yer a Pɔɔl 'yer a nukpɛɛ niem. ² Ban bɔɔl a Pɔɔl kpɛn ka a Tetulusi na man a wɔ ye le kɔ a Feliksi na wɔ 'yere, "Si din nɔɔ kor a fɔ jũu, ka a fɔ yɛ lɛr yelvielsi kɔ a fɔ paal. ³ Jie jaa ni sɔɔr jaa pɔ fɔ in nukpɛɛvɩa, a si sɔɔ de fɔ ni nuur ayi ni pɔpel. ⁴ Tiche n ba bɔɔr ika n dam fɔ kɔɔ ε, yelbõ'yen tɛe le n bɔɔr ika n sɔɔr jaa bãlãa ka fɔ di kãnyir kɔ si. ⁵ Si nyen a daba nyãna ka wɔ i gɔɔbɔɔr, a Juu nibe ba jaa le wɔ ma tɔ a ba jur gbõtaa a wer wɔ jaa, na wɔ i a nibe bala na turo a Najareti nure 'lõnõ nɔdiere. ⁶ Na wɔ bɔɔr a Nãanmun puorfɔ yir sɔɔr barfɔ, ala le so ka si nyɔɔ wɔ. ⁷ Fõs mãe fɔ sɔɔr wɔ kaa fɔn nyen bɔɔr ika a ala sin 'yere dɔɔr wɔ in yelmãe." ⁸ Ka a Juu nibe ba jaa na be be 'yer ika a le a Tetulusi na 'yer in yelmãe.

⁹ A paal nukpɛɛ kɔn a Pɔɔl sɔɔr a wɔ 'yer, ka a Pɔɔl 'yer, "N bɔɔr naa an i yuom kɔɔ le fɔ kaa a paal nyãna, a nõmõ ma naa ka n na 'yer a n 'yer. ¹⁰ Fõs sɔɔr ban 'yer ika a ba gar ber pie ni ayi in chen be a Jerusalem ika n ti puor Nãanmun ε. ¹¹ Ba ãsɔɔ jaa ba nye ma ka n chure ni nure jaa be a Nãanmun puorfɔ yir ε, bu dɔɔr nyɔɔ be a ba lɔɔfɔ jiiir ε, bu a tãe pɔ jie jaa ε. ¹² A anyãna ban 'yere 'yɔɔr ma ãsɔɔ jaa kɔ tã wiil ma a yelmãe ε.

¹³ Tiche n sɔɔ naa ika n puoro naa a Nãanmun 'lo a si sãakpãmune na dɔɔ puoro naa le turo a Sɔɔr 'lo ban bɔɔr a sɔɔr yuo. N sɔɔ de a ala a jaa, na a sɔɔ le a nee na sɔɔ ni a ala a jaa a Nãanmun 'ye'yerbe na dɔɔ seb.

¹⁴ N mi tara naa a tɛrtɔ bõ'yen 'lõnõ a Nãanmun 'yɔɔ nɩtãa a ba kaar ika nusõn ni a putudẽme na ir i wɔe.

¹⁵ Ala le so ka n mɔɔr sɔɔr jaa ika a n pɔtɛr wɔ chaar Nãanmun ni a nure niem.

† A gãma amune pɔ, baa 'yɔɔ a põfɔ ayopõi ε ika, ⁷ Tiche ka a Worom sojasɩ ba jaa nukpɛɛ Lisiyasi wa, na wɔ wa faa wɔ ni kpɛɔ yin a si nuur pɔ.

¹⁷ "N yin kor, ti naa le lueb wa a Jerusalem ni libie ika n wa ku a nññ dēme ti naa mi lo bōkō ku a Nāanmūn. ¹⁸ N dōō kōl a n māē baar a le ban nye ma a Nāanmūn puorfō yir bechaar kō. Niyōō ba dōō pōō ma ε, n mi ba dōōōō damfō jaa ε. ¹⁹ Tiche a Juu nibe bamune na yi a Asiya paal pō wa, bala mi le a ta sēε ika ba be ka na ba 'yer a n 'yer. ²⁰ Bu a banyāna na be ka a ba wiil a yelnyune ban nye in maal, a le in ara a 'yer tōōōō niem. ²¹ Ala ba i a 'yer bir bō'yen nyāna tēε in 'yer kpēō jaa a le in ara a ba niem naa 'yer, 'A kūn na ir i vōε, naa be ara a yi niem a yin tōōō a n 'yer a dūna.' "

²² A Feliksi na wa pāa bōōō a Sōr ye le wōl a nibe bar ti 'yer, "A Lisiyasī na i a sojasī nīkpēε wa wa ala le in 'yer a fō 'yer." ²³ Wō den a Pōōō ku a sojasī nīkpēε ti 'yer ika a wō ma ku wō sōr ti kōō ka a Pōōō barmune ma sōōōō wō ni a wō bōōōōōōō.

²⁴ A maal ber anjune jaa tiche ka a Feliksi tara a wō kōō Durusila na i a Juu nire waan. Wō tōō ka ba waan a Pōōō a wō chele a le wōōō mana a le fōōō na kōō de a Yesu Kūōōōōō. ²⁵ A Pōōō 'yer naa a le nē wa pōō yeltōōōō yuor ni māē nyōōōō ni le a 'yer tōōōōō na waara. Ka a dābāε kpe a Feliksi a wō 'yer, "Pōōōōōōō a sēεn le, chiine maa wa tara jaa in tōōō bōōōō fō." ²⁶ Wō tōōōōō man taa Pōōō na ku wōōō libie, na wō ma bōōōōō a Pōōō jaa tōōōō ma 'yere ni wō. ²⁷ Yuom ayi na wa po Pōōōōōōō Festus den a Feliksi jie, tiche a Feliksi na bōōōōō ika wō pel a Juu nibe pōō jūu, wō bar a Pōōō a be a pōōōōō die pō.

25 Festus na de a wō tōōōōō maal ber ata wō yin be a Sisariya chen a Jerusalem. ² Be le a Juu nibe bōōōōō nibeε ni a ba nūōōōōōe man a 'yer ala ban tara ni, a Pōōō ku wō. ³ Ba sōōō a Festus nūōōōōōe jaa ika a le ban sōōōōō wō a wō kōō na wō vē a ba tara a Pōōō waan be a Jerusalem an i ba chōōōōō ūu gu na ku a Pōōō a be a sōōō kō. ⁴ Ka a Festus 'yer, "A Pōōō ben a be a Sisariya a maa māē a kōō kor ε, tiche ka n chen a be. ⁵ Yi vē ka a yi nibeε bamune pōō ma a si 'mataa chen, ala i wō maal yeldēε a yi 'yer n kaa."

⁶ Wōō na maal a be ber aniin bu pie wō chen a Sisariya, wōō ti gā ir wō jāne naa a 'yer tōōōōōōō jie ti na wō 'yer ika ba waan a Pōōō. ⁷ Ban wa waan a Pōōō a Juu nibe bala na yi a Jerusalem wa ara na jilōō wō njmara jir kara dōōōōō wō tiche ba maa tōōō wiil a par ε. ⁸ A Pōōō pāa 'yer, "Maa ba maal dēε jaa ε, naa sōō a Juu nibe nebināa ni a Nāanmūn puorfō yir ε, bu 'yer 'yerdēε 'yōō a Nākpēε Siisa ε."

⁹ Festus bōōōōō naa ika wō pel a Juu nibe pōō na wō sōōō a Pōōō, "Fō bōōōōō naa ika fō do a Jerusalem ka a 'yer anyāna ban 'yer dōōōōō fō ka n ti tōōō a be bu?" ¹⁰ A Pōōō 'yer, "Pōōōōōōō, n ben ara a Nākpēε Siisa 'yer tōōōōōōō jie a be an sēε ika ba tōōō a n 'yer. N mi ba maal yeldēε jaa a Juu nibe sēε ε, a le a fōōō māē na bōōōō.

¹¹ Maa ta maal dēε naa sēεn kūu n kōō naa tōōō ika n kpi ε. Tiche a 'yer anyāna a Juu nibe na 'yer dōōōōō ma na ba i yelmāε ε, nire jaa ba tara sōō na fur ma ku ba ε. Siisa sē

le in chen ka wō ti tōōō a n 'yer." ¹² Le a Festus ni a wō nibeε na wa man taa baar wō 'yer ku a Pōōō, "Fōō le sōōōōō ika a Siisa sēε le fōōō chen, be le fōōō chen."

¹³ A kor bālāa ka a Nāa Agripa ni a wō yepōōō Bernisi wa be a Sisariya ika ba wa puor a Nīkpēε Festus. ¹⁴ An i ban jēn a be kor jūu, Festus mana naa a Pōōō ye le sōōō a Nāa Agripa 'yere, "Daba kōō le be a pōōōōō die pō a Feliksi na kōō. ¹⁵ A le in chen a Jerusalem, a Juu nibe bōōōōō nibeε ni a ba nūōōōōōe den yelōōōōō dōōō wō na ba sōōōōō ma ika n tōōō a wō 'yer ge wō.

¹⁶ "Ka n 'yer ku ba a Worom nibe maa tōōō nire 'yer ala i a nūnyune ban 'yer a 'yer dōōōōō ba wa ara a bala na tara ni wō a 'yer niem na wō 'yer a wō nēε 'yer ε. ¹⁷ Ala le so ka ba pōōō ma a si 'mataa wa a ka, n ba wa jēn a 'yer ε, a wer na wa chaar n jē naa na tōōō a 'yer naa vē ka ba waan a daba. ¹⁸ A bala na tara ni wō a 'yer na wa ir ara na 'yer, baa 'yer 'yer jaa na i dēε nūōōō le in tōōōōōōō ban taa 'yer ε. ¹⁹ Tiche a ba 'yer ti i naa a ba puorfō ye le ni daba kōō na di Yesu na kpi ka a Pōōō 'yer ika wō ir naa na wō i vōō. ²⁰ Ka a ye le nyā sōō ma nūōō, n ba bōōō njmune in na i vōō a ye le nyā ε, ala le so ka n sōōō wō ala i wōō bōōōōōōō naa ika wō chen a Jerusalem ka ba ti tōōō a 'yer anyāna a be. ²¹ A Pōōō 'yere kōōōōō naa ika a Nākpēε Siisa wō tōōō a wō 'yer, n vēn a ba tara wō ti tān a le in na bar sōō ka ba tara wō chiin a Siisa sēε."

²² Ka a Nāa Agripa pāa 'yer ku a Festus, "Maa māē naa bōōōōō naa ika n wō a daba mi kōōōōō." Ka a Festus 'yer, "Bio fōōō wōōō a wō kōōōōō."

²³ A wer na wa chaar, a Nāa Agripa ni a Bernisi wa naa ka a nibe de 'yōōōōōōō ku ba ka ba ti kpēn be a dikpēε 'lo kōōōōōōō ni a sojasī nibeε ni a tēε nibeε. Ka a Festus vē a sojasī tara a Pōōō waan. ²⁴ Ka a Festus 'yer, "Nāa Agripa ni a yin bala jaa na be ka a si sēε, yi nye a daba nyāna, a Juu nibe ba jaa 'yer a wō 'yer ku ma be a Jerusalem ni a ka a Sisariya tāna 'yere ika a ba sēε ka wō le chene go ε. ²⁵ N mi ba nye ye le jaa wōō i ka a tara sōō ka sūn ku wō ε, tiche bojūu wō sōōōōōōō ika wō chen a Nākpēε Siisa sēε, n mi na bar wōōō sōō ka wō chen a Worom. ²⁶ Tiche n ba tara a wō ye le ala na sēε ka n na seb ku a Nākpēε ε. A le jūu n waan wō naa a yi jaa niem ni a fōōō Nāa Agripa niem a fō mi jōōō a wō ye le kaa, ka n bōōō a le in na seb. ²⁷ Bojūu, a ba sēεn ma ε, ka n na vē ka ba tara nire ban pōōōōō chiine naa ba wiil a yelnyune wōōō maal ε."

26 Kaa Agripa pāa 'yer ku a Pōōō, "Fō tara na sōō na 'yer a fō nēε 'yer." Pōōō tur naa a nūu ti piel mana a wō māē ye le, ² "Nāa Agripa, a i man bōōōōōōō in ara a fō niem a dūna naa na man a n ye le ala a jaa a Juu nibe na 'yer dōōōōō ma. ³ Yelmāε jaa le, a fōōō māē jaa bōōōōōōō naa a Juu nibe yelbinsi a jaa ni a ba nechire, a le jūu n sōōōōō fō naa ka fō di kānyir chele ma.

⁴ "A Juu nibe ba jaa bōōōōō a le in be a bibile daar jaa, a maa paal pōō ni a ka a Jerusalem mi. ⁵ Ba bōōōōō man kor na ban tōōō di a le dāasēε ala i ba bōōōōōōō naa. Ba bōōōōō ma

ηmarbie na ba le wa nyir ε, a ber waa naa tiche ka a sekpɛε chene ire ka a si chãefɔ tɛrtɔ jie baar.

²¹ A ber wa po naa ti baa di bon jaa ε, ka a Pɔɔl ir ara a ba sãlɔɔɔ ti 'yer kɔ ba, "Nɪbe, yin ta sɔɔ tu a n nɛε ka si ta chene be a be Kirete a wõm nyãna kõ naa pɔɔ si ε, ka a bonɪ be wε ε. ²² Tiche n sɔɔɔɔ yɪ naa, yɪ nyɔɔ nyãa bojũu äsɔɔ jaa kõ bɔɔ ε, a gboro tɛε le na wε. ²³ Jãa tãɔɔɔ a Nãanɪmun nyã na so ka n tõnõ a wɔ tõmõ tõn a wɔ malaka ka wɔ wa ara a n lõboor, ²⁴ na wɔ 'yer kɔ ma, 'Pɔɔl taa joro dãbãε ε, fɔn nyen a Nãkpɛε Siisa nɪ nɪbir ka wɔ tɔɔɔ a fɔ 'yer. Ka a bala jaa fɔn lõɔ chiin Nãanɪmun den a ba nyenɔɔ 'yɔɔ a fɔ nũu pɔ.' ²⁵ A le jũu yɪ nyɔɔ nyãa nɪbe, n sɔɔɔ de Nãanɪmun ika wɔn i naa a le wɔn 'yer kɔ ma. ²⁶ Tiche sun don dõdol kõ ju ara."

²⁷ A ber pie nɪ anaar daar, a sɛsɛbe chene na mɔɔɔɔ nɪ si be a Adiriya man yal pɔ, a tãɔɔɔ bãln ka a bala na kaara a gboro tɛɛ man tãa ba gbɔɔɔ na gogoro. ²⁸ Ba den a bon 'lɔ ban ma mana nɪ a kõɔ, man ka a man yulõfɔ i gbɛε kɔbaa dɔɔl lɪjɛ (120). Ban wa chen bãlãa ba le man kaa ka a yulõfɔ le i gbɛε lɪjaanaar nɪ pie (90). ²⁹ Ba joro na dãbãε ika a gboro wɔ taa tõn si kɔsɪr ε, a ba wɛl a nɛbie ala anaar na ma nyɔɔ a gboro lɔb 'yɔɔ a man pɔ ti pãa sɔɔɔɔ ika wɛr wɔ chaar fɔɔ. ³⁰ Ka a gboro dẽme bɔɔɔɔ sɔɔɔ ban na yi a gboro pɔ jo na ba for a gborbile bar ka wɔ suu a man pɔ ti maala fɪka a nɛbinyɔɔɔɔɔ ala le ba foro bara a niem. ³¹ A Pɔɔl pãa 'yer kɔ a sojasɪ nɪkpɛε nɪ a sojasɪ, "Yɪn baa vɛ ka a gboro dẽme banyãna be a gboro pɔ ε, si wε naa a le nɛ." ³² Ka a sojasɪ ηmaa a miir 'lɔ na nyɔɔ a gborbile taa le ka wɔ lo.

³³ Le a wɛr na ɪrɛ a wa lalala, Pɔɔl sɔɔɔ ba jaa na wɔ 'yer kɔ ba, "Yɪ di a bõdiir bojũu ber pie nɪ anaar nɪ nyã yin jɛn baal na yaa di bon jaa ε. ³⁴ Põpãanyã, n sɔɔɔɔ yɪ naa ika yɪ di a bõdiir na yɪ tara kpɛɔ, a yɪ äsɔɔ jaa jukɔɔɔɔɔbir kõ võɔ a wɔ ju pɔ ε." ³⁵ A anyãna le wɔ 'yer baar ti na wɔ de a paanõɔ amɪne puor Nãanɪmun yãan a ba jaa niem, ti pãa ηmaa na wɔ sɔɔɔ. ³⁶ Ka a 'yɔɔ ba jaa äkpɛε ka a ba mãε di a bõdiir amɪne. ³⁷ A sun bala na be a gboro pɔ i naa nɪbe kɔɔɔ ayi dɔɔl lɪjaata nɪ pie nɪ ayɔɔɔɔ (276). ³⁸ Le ban wa di tu baar, ba wɛl a bõdiir ala na che lɔb 'yɔɔ a man pɔ tiche ka a gboro i dẽfere.

³⁹ Le a wɛr na wa chaar, baa bõɔ a jie ban be ε, tiche na ba nyɛ a jie na gɔɔ ka a bire be be a ba bɔɔɔɔ ika ala i ba tõɔ naa a ba ti ara. ⁴⁰ Ba ηman a mibe ala na nyɔɔɔ a nɛbinyɔɔɔɔɔ ala bar, na ba mɪ le for a vuulɪ ala na ma dɛnɛ a gboro ti pãa yer a fɔbaa bar a gboro niem ka a sɛsɛbe pãa sɔɔɔɔ ba chiine a bire pɔ. ⁴¹ Tiche ka a gboro ti tɔ a bire na duo a jie äsɔɔ, ka a gboro niem mɔɔ wɔ jaa na wɔ kõ tõɔ chen ε. Ka a kõsɛbe ηmiere a gboro pãa wɛle. ⁴² Ka a sojasɪ i nɛbõ'yen bɔɔɔɔ ika ba kɔ a bala ban pɔɔ ka a äsɔɔ jaa taa dũu yi jo ε. ⁴³ Tiche a sojasɪ nɪkpɛε na bɔɔɔɔ ika wɔ faa a Pɔɔl jũu, waa sɔɔ ika ba i a le ε. Wɔ 'yɔɔ naa a bala na bõɔ a dũufɔ ka ba kɔ lo a kõ pɔ de nie dũu do a gogoro ju. ⁴⁴ Ka a bala na

che mɪ nyɔɔɔ a gboro daar bu a gboro da'mɛle ala, nɪtõnõ le ba i ka ba äsɔɔ ti jaa do a gogoro ju ka ye le ba tara ba ε.

28 Si jaa na wa do baar, ba 'yer ika a dõdol yuor din Malta. ² A nɪbe bala na be a be maal sun vɪla, ba gbɔɔɔɔ bũu na ba bɔɔɔ si a si ti uoro, bojũu saa le waara ka sɔɔ sɔɔ. ³ Ka a Pɔɔl mɪ vaar delɪ wa 'yɔɔnõ a bũu pɔ, ka a dõpãn na be a delɪ pɔ, a bũu tɔl kpe ka wɔ yi dõ a Pɔɔl nũu mar taale. ⁴ Le a gogoro dẽme bala na wa nyɛ a le a waa na mar a Pɔɔl nũu pɔ jõɔɔ, ka ba 'yerɛ kɔɔ taa, "A daba nyãna na un nɪkɔɔ, a man na ba di wɔ gba ε, tiche yeltɔɔ kõ sɔɔ ka wɔ be be ε." ⁵ Tiche ka a Pɔɔl mɪr a waa 'yɔɔ a bũu pɔ ti ye le jaa ba tara wɔ ε. ⁶ A nɪbe tɛɛ man tãa a nũu na mɔɔ wɔ naa bu a wɔ vaa lo kpi. Tiche ban chɛl lɛεε wa faa ka a ye le jaa ba ɪrɛ ε, ba lɛb a ba tɛɛ 'yerɛ kɔɔ taa, "Nɪmun le wɔ i."

⁷ A dõdol 'lɔ nɪkpɛε ban bɔɔɔɔ Pubilusɪ tara na jie na gbɔɔ a be a wɔ de si sãan, na wɔ kɔ si bõdiir ber ata. ⁸ A Pubilusɪ sãa bɪrɛ na gã, ägãn tɔl nɪ masɔmõ le wɔ nyɪrɛ. Pɔɔl kpɛn ti nyɛ wɔ, wɔn wa sɔɔɔ Nãanɪmun baar wɔ dɔɔl wɔ naa nũu sãa wɔ. ⁹ Le a anyãna na wa i, baalsɪ bala jaa na be a jie 'lɔ mɪ wa naa ka Pɔɔl sãa ba jaa baalsɪ. ¹⁰ Ba den 'yɔɔfɔ kɔ si sɔɔ jaa pɔ, a le sun wa chɔɔɔ na yi, ba kɔ sun bon jaa sun na bɔɔɔ.

¹¹ Si maal a be ηmɛrɪ ata ti na si le kpe a gboro äsɔɔ na ara a be a sãε. A gboro yin Aleksandiriya na wɔ tara ηmɪn yɪbe Kasɪtɔɔ nɪ Poluksɪ. ¹² Si ti ara naa Strakusɪ maal ber ata a be. ¹³ Be le a gboro yin si tãn a be a Wuregiyum. Wer na wa chaar ka a i a guba jie sɛsɛbe furo naa, a ber ayi daar ka si ta a be Puteyoli na si suu a be. ¹⁴ Be le si pɔɔ a Nãanɪmun puorbo bamɪne ka ba bɔɔɔ si ka si ti maal daa gbɪl a ba sɛ. Le le a i ti si pãa wa ta a Worom. ¹⁵ A Nãanɪmun puorbo na be a Worom na wa wõ ika si waara naa, ba yin tuor si ti ta Apiyusɪ Daa pɔ na ba pɔɔ si a Sãanba Kpɛfɔ Jiir Ata. A le a Pɔɔl na wa nyɛ a nɪbe banyãna wɔ puor Nãanɪmun yãan ka a 'yɔɔ wɔ äkpɛɔ. ¹⁶ Le sun wa ta a Worom, ba sɔɔ naa ka a Pɔɔl kpɪrɛ a wɔ yõ tiche ka a soja kaara wɔ.

¹⁷ Pɔɔl na wa maal ber ata, wɔ bɔɔɔ naa a Juu nɪbe nɪdierbe lõɔ taa. Le ban wa duo ka wɔ 'yer kɔ ba, "N yɛr, n gba na ba maal ye le jaa bɔɔ a si nɪbe sɛ ε, bu 'mab a si sãakpãmɪne yel-ɪrɪ ε, ti ba nyɔɔ ma naa be a Jerusalem na ba kɔ a Worom nɪbe. ¹⁸ Ba chɛpɛn a ye le faa na ba ta bɔɔɔ ika ba bar ma bojũu n ba maal ye le jaa na sɛen kũu ε. ¹⁹ Tiche ka a Juu nɪbe na ba sɔɔ ε, ka n faa ti sɔɔɔ sɔɔ ka ba chiin ma a Nãkpɛε Siisa sɛ. A ba i n tara na ye le kõ na de dɔɔl a n nɪbe ε. ²⁰ A le jũu le so ka n bɔɔɔ ika n nyɛ yɪ naa 'yer yɪ. Bojũu a Isral nɪbe tɛrtɔfɔ jie jũu le ba gbar ma nɪ a bõjɔɔɔ anyãna." ²¹ Ka ba 'yer, "Saa nyɛ gãn jaa yi a Judiya dẽme sɛ ε, ka a si yɛr bala mɪ na yi a be wa ba 'yer a fɔ 'yerdɛr jaa kɔ si ε. ²² Tiche sun bɔɔɔ naa ika si bõɔ a le fɔn nyɔɔ, bojũu si bõɔ naa ika jie jaa nɪbe 'laar naa a ye le nyãna."

Worom

1 Maa Pɔɔ na ɩ a Yesu Kirɩsto gbãgbaa, Nãanmun na kaa ir bɔɔl ka n ɩ a wɔ nitõnãa naa ɩ a wɔ 'yer nõɔ 'yerɛ, ɩɛ sɛɛɛ kɔɔ a yun na be a Worom. ² A 'yer nõɔ nyã wɔn dɔɔ tur nɛɛ a kɔr jaa tu a wɔ 'ye'yerbe sɛ ka ba seb 'yɔɔ a Nãanmun gãn ɔɔ, ³ na ɩ a wɔ Bie 'yer, ban dɔɔ ka wɔ ɩ a Nãa David bal nɩɛ. ⁴ A tu naa a Nãanmun Siɛ ɔɔ wiil kpɛɔ ɩka a Nãanmun Bie ɩɛ, na wɔ ir yi a kũn ɔɔ ɩ wɔr, 'ɔɔ ɩɛ ɩ a Yesu Kirɩsto na ɩ a si Soro. ⁵ A tun a wɔ 'yɔɔ ni a wɔ yuor jũu, si nyen wãɛfɔ ni a nitõnɩ tõmɔ na sun bɔɔl nɩɛ jaa, ka ba wa wõnɔ a wɔ toor ni sɔɔfɔ. ⁶ Yun mi pɔɔn a bala a Nãanmun na bɔɔl ka yi ɩ a Yesu Kirɩsto sofɔ.

⁷ N sɛɛɛ na kɔɔ a yun bala jaa na be a Worom a Nãanmun na nõ, na wɔ bɔɔl yi a yi ɩ a wɔ nɩbe. Wãɛfɔ ni nyã'maar na yi a si Sãa Nãanmun ni a si Soro Yesu Kirɩsto jie a be a yi sɛ.

⁸ N den nie puor a maa Nãanmun yãan a yi jaa jũu tu a Yesu Kirɩsto 'yɔɔ, bojũu a yi sɔɔfɔ nmen yaar a wer wɔ jaa. ⁹ A Nãanmun nyã ɩn tõnɔ kɔɔ ni a n nyãa wɔ jaa, naa mɔɔl a 'yer nõɔ nyã na ɩ a wɔ Bie 'yer, di man dãasɩ ɩɛ ɩn ma tɩɛɛ a yi yeɛ. ¹⁰ N ma sɔɔɔ naa Nãanmun ba gala ɛ, naa sɔɔɔ ɩka a wɔ bɔɔfɔ a ɩ, ka wɔ yuo sɔɔ a põpãanyã kɔ ma ka n wa a yi sɛ.

¹¹ N bɔɔɔ naa yi nyefɔ naa na tɔɔ wiil yi a Nãanmun Siɛ kɔfɔ amune ka a 'yɔɔ yi ãkpɛɔ. ¹² ɩɛ ɩɛ, a yun ni maa na pãa nõɔ kpɛme a si sɔɔfɔ ɔɔ. ¹³ N yeɛ, n bɔɔɔ naa ɩka yi bɔɔ a ɩɛ ɩn mɔɔɔ sɔɔ kɔ jaa, ɩka n wa a yi sɛ tɩche ka a sɔɔ ɔɔ wa tãn dɩna. ɩn taa nyen a yi bamune a ba puoraa nitãa ɩɛ ɩn nye a yi bamune na ba ɩ a Juu nɩbe ɛ, ti puoro.

¹⁴ N din a Juu nɩbe ni a bala mi na ba ɩ a Juu nɩbe ɛ, ni a ye dɛme ni a jɔɔ sãn. ¹⁵ Ala ɩɛ so ka n mɔɔɔ ɩka n mɔɔl a 'yer nõɔ kɔ a yun mi na be a Worom.

¹⁶ Vã ba kɔɔ ma ni a 'yer nõɔ nyãna 'yerfɔ ɛ, bojũu a ɩ naa a Nãanmun kpɛɔ wɔn de faara ni nɩɛ jaa na sɔɔ, a Juu nɩbe ɩɛ de nie, ka bala mi na ba ɩ a Juu nɩbe ɛ, mi tu. ¹⁷ Bojũu a 'yer nõɔ nyã na wiil nɩɛ ɩɛ wɔn na tor Nãanmun sɛ, torfɔ 'ɔɔ na yi sɔɔfɔ ɔɔ, yi a pielfɔ ti tãn a baaraa nitãa ɩɛ an seb a Nãanmun gãn ɔɔ, "Nɩɛ 'ɔɔ na tara sɔɔfɔ, tor naa, wɔn tara na nyenɔr na ba tara baarfɔ ɛ."

(Habakuk 2:4)

¹⁸ Nãanmun vɛn ka a wɔ suur yeɛ yi a saaju gã chãa ɔɔ, ɩka wɔ nyen suur 'yɔɔ a bala na ba puoro ɛ, ni putudɛme bala na ɔɔ a yelmãɛ ni a ba putuyeɛ. ¹⁹ An

ɩ a ala ban na de bɔɔn a Nãanmun gãn chãa ɔɔ, bojũu Nãanmun mãɛ ɩɛ ir wiil ba. ²⁰ Bojũu, an yi a ɩɛ daar jaa a Nãanmun na me a wer, nɩbe na tɔɔ bɔɔ ɩka a Nãanmun kpɛɔ ba tara baarfɔ ɛ, ka wɔ ɩ Nãanmun mãɛ ni a bonɩ ala wɔn maal, a ɩɛ jũu, tu yifɔ jie ba ɩɛ be be go ɛ.

²¹ Bojũu, ban sɔɔ bɔɔn a Nãanmun a nitõnɔ, ti baa kɔ wɔ tur ɛ, bi dãna wɔ ɛ, tɩche a ba tɩɛɩ ɩn burbur, ka a ba jɔɔ nyãn ala pãa lii. ²² Ban sɔɔ 'yer ɩka ye bɔɔnɔ ɩɛ ba ɩ, ba ɩn jɔɔ, ²³ an ɩ ba ɩɛb a tur 'ɔɔ ban taa kɔ a Nãanmun nyã na ba kpɩɛ ɛ, na ba kɔ a bɔɔtɩbe ala ban pɛn, ka a kaara a nɩbe kaar na kpɩɛ, ni lubil, ni dõn, ni dõgbɛɛ anaar jaa bɔɔɔ.

²⁴ Ala ɩɛ so ka Nãanmun ir nũu tɩche ba bar be a ba vɔɔɔɛɛ ɔɔ, ka ba bõnɔ gãna ni taa, sɔɔnɔ taa ni a ba ãgãma. ²⁵ Ba den a Nãanmun yelmãɛ tɛɛn jire, na ba puoro ti tõnɔ kɔɔ a bonɩ ala a Nãanmun na maal, ti bar a Nãanmun na ɩ a ma maala 'ɔɔ a pɛɛfɔ na sɛɛn biɩir jaa. A ɩ a ɩɛ.

²⁶ A anyãna jũu, Nãanmun de ban bar be a vã vɔɔlaa ɔɔ. Ka a ba ɔɔkɔ gba ma ɩɛb gãna ni a ba ɔɔkɔ taa ba. ²⁷ A ɩɛ ni wɔ ju ɩɛ a dɔɔɔ mi bar a ɔɔkɔ kɔfɔ, ka a vɔɔlaa vɛ ɩka ba ɩɛb bɔɔɔ a ba taa dɔɔɔ. Dɔɔɔ na ɩɛb tõnɔ a vã tõmɔ nyãna ni a ba taa dɔɔɔ ba nyen a ba tõdɛɛr toor tɔɔfɔ.

²⁸ Baa nye a Nãanmun bɔɔfɔ a wɔ sɛɛn ba ɛ, ka a Nãanmun bar ba a be a ba tɩɛ sɔɔnnaa ɔɔ, ka ba maala a ala na ba sɛɛn maalfɔ ɛ. ²⁹ Ba sɛɛn naa putuo jaa bɔɔɔ, bier fɔ, bɔɔgar dɛme, ni bier maalfɔ. Nyuur sɛɛn ba naa, na ba ɩ nɩkɔɔkɔ, bɔɔɔ jɛɛr, na ba beɛ taa, na ba tɩɛɛ taa sɔɔfɔ. Ba ɩn gagarsɩ, ³⁰ sɔɔnɔ ni taa yoe, 'laar Nãanmun, kpɩɛ taa, mãɛ 'mɔɔfɔ ni yobɔyeɛ. Ba bɔɔn sɔɔ ban ma tu maal bier, baa turo a nɩbe bala na dɔɔ ba nɛɛ ɛ. ³¹ Baa tara tɩɛ ɛ, baa tara yelmãɛ ɛ, baa tara nõfɔ ɛ, baa kaara nɩɛ nɩbaal ɛ. ³² Ban sɔɔ bɔɔ a Nãanmun toraa nyãna binfɔ, ɩka a nɩbe bala na maala a anyãna sɛɛn ni kũu, bala mãɛ tɛɛ ba ɩɛ maala a anyãna ɛ, tɩche ba ma sɔɔ naa a bala na tõnɔ a anyãna.

2 Yun a ɩɛ jũu, yaa mi tara tu yifɔ jie ɛ, a yun bala na ma tɔɔɔ a bamune 'yer. Yeɛ jaa ɔɔ fɔn tɔɔ a fɔ tɔ sɔɔ 'yer fɔ mi 'yɔɔn fɔ mãɛ 'yer, bojũu fɔ mi ɩn a yeɛ 'ɔɔnɔ a fɔ tɔ sɔɔ na ɩ, a fɔ tɔɔ a wɔ 'yer. ² Põpãanyã, si bɔɔ naa ɩka Nãanmun na tɔɔ naa a bala na ɩɛ a yelsɩ anyãna 'yer tun yelmãɛ sɔɔ ɔɔ. ³ A ɩɛ a fɔɔ nɩsaal mi na tɔɔɔ nɩbe 'yer, ti na fɔ mi maal a yeɛ ala ni a ju, fɔ tɩɛ ɩka fɔn ɔɔ yi a Nãanmun 'yer tɔɔfɔ ɔɔ ɔɔ ⁴ Bi yi nye

naa Nāaḡmun yē bōḡn kḡ jūu, nḡ a wḡ maalvula, nḡ a wḡ kānyir, na yaa bōḡn lka a Nāaḡmun maalvula wile yin tuer lueb fḡ sḡr ε?

5 Tiche a yḡ nyākpāen nḡ yin ba lueb a yḡ tuer jūu, yḡ guoro naa a Nāaḡmun sutuo bine kḡrḡ a yḡ māe guro nḡ a wḡ suur bḡbir 'lḡ wḡn na tḡr nure jaa 'yer nḡ torfḡ.

6 Nāaḡmun "na yab nure jaa le wḡn tū jā." *(Yiel Gān 62:12)*

7 Bala na mar ara na ba tōnḡ vula bḡrḡ tuer, nḡ 'yḡḡfḡ, nḡ a ala na ba pōḡnḡ ε, wḡn kḡ ban nyevḡr na ba tara baarfḡ ε. 8 Tiche bala na bḡrḡ a ba māe bḡb, na ba tḡr a yelmāe tḡ turo dēer, Nāaḡmun suur nḡ a wḡ kpāafḡ gān kḡ ba. 9 Wōm nḡ tuo difḡ na ben be kḡ nḡsaal jaa na ure yelbier. An piel naa a Juu nḡbe sē, tḡ mḡ lḡḡ a bala na ba ḡ a Juu nḡbe ε. 10 Tiche tuer nḡ 'yḡḡfḡ nḡ nyā'maar na ben be kḡ nure jaa na maala vula, a Juu nḡbe nḡ a bala na ba ḡ a Juu nḡbe ε. 11 Bojūu Nāaḡmun ba tara kaa gar taa ε.

12 Bala jaa na ba bōḡ a Mosesḡ nēε tḡ tḡ dēer, mḡn we naa ban ba bōḡ a nēε jūu, ka bala jaa mḡn bōḡ a Mosesḡ nēε tḡ tḡ a dēer Nāaḡmun na den a nēε nyā tḡr a ba 'yer. 13 Bojūu a ba ḡ a bala na wōnḡ a nēε le tor a Nāaḡmun niem ε, tiche a bala na turo a le a nēε na 'yer bala le a Nāaḡmun na 'yer lka ba tor naa. 14 Sure jaa a bala jaa na ba ḡ a Juu nḡbe ε, na baa tara a Mosesḡ nebināa ε, ba gba ma ḡ naa a yelsḡ a nēε na 'yer, bojūu bala māe in a nēε ban sḡḡ ba tara a nēε ε. 15 Ba wiil lka a le a nēε na bḡrḡ seb 'yḡḡ be a ba nyāa kḡ, ka a ba tuer mḡ di dāasle ma gḡnḡ ba bu 'yere pḡrḡ ba. 16 A anyāna na ḡ naa a daar 'lḡnḡ a Nāaḡmun na tu a Yesu Kḡrisḡto 'yḡḡ na wḡ tḡr nure jaa yelsḡḡsḡ nḡtāa le in 'yere a n 'yer nḡḡ.

17 Pḡpāanyā a fḡḡ, ala ḡ fḡ bḡḡḡ na a fḡ māe Juu nure, na fḡ dḡel a Mosesḡ nēε na fḡ jḡre le fḡḡ nḡ a Nāaḡmun na tara nebḡ'yen, 18 ala ḡ fḡ bḡḡ naa a wḡ bḡfḡ na fḡ bḡḡ a 'lḡ na gar a jaa bojūu a nēε le wiil fḡ, 19 ala ḡ fḡ chen nyāa lka jḡḡḡḡ le fḡ ḡ, na fḡ ḡ chāa chaara a bala na be a libe kḡ, 20 na fḡ wile a jḡḡ, na fḡ wile a bibiir, bojūu a Mosesḡ nēε kḡ le fḡ nye a bḡḡḡ nḡ a yelmāe. 21 Fḡḡ nyā na wile a fḡ taaba, faa wiil a fḡ māe ε? Fḡḡ nyā na ma 'yere lka jufḡ ba ḡ ε, fḡ ma ju naa ḡ? 22 Fḡḡ na ma 'yere lka nḡbe ba ta sēne ε, fḡ ma sēn bu? Fḡḡ nyā na kḡere a tḡbe tḡ fḡ ma juro naa a tḡbe der bonsḡ bu? 23 Fḡḡ nyā na jḡre nḡ a Mosesḡ nēε nyā, fḡ ma 'yḡḡḡ Nāaḡmun vā fḡn sḡḡḡḡ a nēε ḡ? 24 Nḡtāa le an seb a Nāaḡmun gān kḡ, "A yḡ jūu le a bala na ba ḡ a Juu nḡbe ε, sḡḡḡḡ a n yuor."

(Isaiya 52:5)

25 Yḡr ḡmaafḡ tara na tḡnḡ ala ḡ fḡ turo naa le a nēε na 'yer, tiche ala ḡ fḡḡ baa turo a nēε ε, fḡn kaara fḡka faa ḡmaa yḡr ε. 26 Ala ḡ a bala na ba ḡmaa a yḡr ε, turo na le a nēε na bin, ba kḡ kaara fḡka yḡḡmarba le ba ḡ ε? 27 Nure 'lḡ na ba ḡmaa a yḡr a āgān kḡ ε, tiche na wḡ turo a nēε jaa nē nē nē na 'yḡḡ yin 'yer, a yin bala

gba na tara a nebinsḡ gān na fḡ ḡmaa a yḡr tḡ faa turo a nebinsḡ ε.

28 Nure na ḡ a Juu nure ba ḡ a āgān nyā ye le tēε le ε, bu a yḡr ḡmaafḡ na ḡ a āgān ye le ε. 29 Kai, wḡ in a Juu nure na be a pḡḡm, ka a wḡ yḡr ḡmaafḡ ḡ a Nāaḡmun Sḡε na ḡmaa a wḡ nyāa yḡr a ba yḡ a nebinsḡ gān kḡ ε. A nure nyāna pēefḡ ba yire nḡbe sē ε, tiche a yin Nāaḡmun sē.

3 Bo tḡnḡ le a Juu nure tara, bu bo tḡnḡ le be be a yḡr ḡmaafḡ kḡ? 2 Sḡr jaa kḡ, ala na de nie le lka bala le Nāaḡmun de nie kḡ a wḡ 'yerbie.

3 Bo le na ḡ ala ḡ bamne ba tara sḡḡḡ ε? A ba ba sḡḡḡ na tḡḡn sḡḡ a Nāaḡmun yelmāe bar bu? 4 Kai, sḡr ba be be ε! Vē a Nāaḡmun ḡ yelmāe sḡḡ, tiche ka a nure jaa ḡ jir ḡmara. Nḡtāa le an seb a Nāaḡmun gān kḡ, "Le le na wiil lka fḡ tor naa a fḡ 'yerbie kḡ, na fḡ tḡḡ a 'yer tḡrḡḡḡ jie." *(Yiel Gān 51:4)*

5 Tiche ala ḡ a sḡ ba torfḡ vēn ka Nāaḡmun torfḡ gā chāa kḡ, sḡ le 'yer bo? Sḡ 'yer lka Nāaḡmun ba tor ε, wḡn vē ka a wḡ sutuo dire sḡ ḡ? Nḡsaal nechḡre le a nyāna.

6 Sure jaa ba le ε. Ala ḡ le le, ḡmne le a Nāaḡmun na ḡ tḡr a wer nḡbe 'yer? 7 Nure āsḡḡ na chḡre na, "Ka ala ḡ a n ba torfḡ wiil naa lka a Nāaḡmun in yelmāe sḡḡ ka a wḡ tuer pḡḡ 'yḡḡ, bāa 'yḡḡ le a Nāaḡmun na le 'yḡḡ ma 'yer lka yelbe-ure le n ḡ?" 8 Bo le so ka sḡ kḡ 'yer nḡtāa le a yosḡḡḡḡ na 'yer ka a bamne mḡ 'yere lka sḡ 'yer lka, "Yḡ ḡ a sḡ maala dēer tḡ ka a lere vula?" A ba sḡḡḡḡ seen ba naa.

9 Bāa le sḡn pāa de baar? Sḡn le sa ba bu? Kai, sḡr ba be be ε. Sḡ den nie 'yer lka a Juu nḡbe nḡ a bala na ba ḡ a Juu nḡbe ε, ba jaa nyentaa na ba be a yelbier kḡ.

10 Nḡtāa le ban seb a ba ye le 'yḡḡ a Nāaḡmun gān kḡ, "Nḡtoraa jaa ba be be ε, nḡbḡ'yen gba ba be be ε.

11 Nḡbḡ'yen jaa ba be be bḡḡḡḡ 'yer par ε, nḡbḡ'yen jaa ba yḡrḡḡḡḡ Nāaḡmun ε. 12 Ba jaa lueb puor, ka ba jaa lueb ḡ nḡsḡḡḡḡ. Īsḡḡ jaa ba maala vula ε, nḡbḡ'yen gba ba be be ε."

(Yiel Gān 14:1-3)

13 "A ba kḡḡḡḡḡ yuon fḡka yar, ka a ba jālbie bḡḡ belfḡ." *(Yiel Gān 5:9)*

"Dḡpān kḡ jelaa a ba negāma."

(Yiel Gān 140:3)

14 "Pḡ'yḡḡḡḡ nḡ 'yer bitḡr le ma yire a ba nēer kḡ." *(Yiel Gān 10:7)*

15 "A ba gbεε ma kḡḡḡḡ naa jāḡ kpaarfḡ 'yḡḡ. 16 Sḡr jaa ban de, sḡḡḡḡ nḡ kḡḡḡḡ le ma ḡ a jāne. 17 Baa bḡḡ nyā'maar sḡr ε." *(Isaiya 59:7, 8)*

18 "A ba nḡbie ba joro Nāaḡmun dābāε ε." *(Yiel Gān 36:1)*

19 Pḡpāanyā, sḡ bḡḡḡḡ naa lka le jaa a Mosesḡ nēε na 'yer, wḡ 'yer kḡ a bala na be a nēε kḡ lka, a kḡal nure jaa nēε, ka a wer nḡbe ba jaa wa man a ba nēε 'yer kḡ a Nāaḡmun. 20 A le jūu, nure jaa kḡ ḡ nḡtor a Nāaḡmun niem wḡn turo a nēε jūu ε, an ḡ a tun a nēε nyā kḡ, ka

si bɔɔ bier. ²¹ Tiche pɔpɔanyã, a chaar naa ika a torfo na yi a Nãanmun sɛ, ba yi a Mosesi nɛɛ pɔ ɛ, ala le a nɛɛ ni a Nãanmun 'ye'yerbe di dãasɛ. ²² A torfo nyã na yi a Nãanmun sɛ, in a sɔɔfo na tu a Yesu Kirisito 'yɔɔ, kɔ a bala jaa na sɔɔ de. Tɛɛ taa jaa ba be be ɛ. ²³ Bojũu nure jaa maal dɛɛr na baa ta a Nãanmun tur ɛ. ²⁴ A Nãanmun wãɛfo jũu, wɔ vɛn ka si tor na wɔ 'yerfaa si pɔɔ tu a faafɔ 'lo na yi a Yesu Kirisito sɛ. ²⁵ Nãanmun de wɔn a wɔ ɪ a bɔɔrolo bon, a wɔn de a wɔ jãl pɛɛn nure jaa tu a sɔɔfo jũu. Nãanmun maal a anyã na wɔ wiil a wɔ torfo, bojũu a wɔ kãnyir vɛ naa ka wɔ bar a ba yeldɛbe ala ban dɔɔ maal gefɔ. ²⁶ Wɔ maal naa le na wiil a wɔ torfo a pɔpɔanyã, na wɔ ma vɛ ka nure jaa na sɔɔ de a Yesu yele, tor.

²⁷ Nyɛn le a yobɔyele le be? A ba pɔɔ be ɛ. Yelbuor jũu? A Mosesi nɛɛ ban turo jũu bu? Kai, sɔɔfo jũu le. ²⁸ Ala le so ka sun chene sɔɔ ika nure yele ma tor naa wɔn tara sɔɔfo a ba ɪ wɔn turo a nebinãa jũu ɛ. ²⁹ Nãanmun in a Juu nibe tɛɛ Nãanmun bu? Waa ɪ a bala na ba ɪ a Juu nibe mi Nãanmun ɛ? Ɔɔ, wɔ in a bala na ba ɪ a Juu nibe mi tɔɔr. ³⁰ An ɪ a Nãanmun bɔ'yen tɛɛ le be be, 'lo le na vɛ ka a yɔɔmarba yele tor sɔɔfo jũu, na wɔ mi vɛ ka a bala na ba ɛmaa a yɔɔr ɛ, yele mi tor a sɔɔfo jũu. ³¹ Si pãa den a sɔɔfo nyã sɔɔn a nebinãa bar bu? Kai, sɔɔr ba be be ɛ. Sun le pãa bɔɔ turo wɔ.

4 Nɛn le sun pãa 'yer a si sãakpã Abraham 'yer, a yele nyãna pɔ? ² Ala ɪ sire jaa Abraham yele dɔɔ tor a wɔ tɔmɔ jũu, wɔn taa tara na yele kɔɔ bɔɔrɔ ni yuor, tiche a kɔ naa ɪ a Nãanmun niem le ɛ. ³ Bo le a Nãanmun gãn 'yer? Wɔ 'yer ika, "Abraham sɔɔn de Nãanmun ka a le vɛ ka wɔ ɪ nitor."

(A Pielfɔ Gãn 15:6)

⁴ Pɔpɔanyã nure wa tɔtɔmɔ, a wɔ sãyar ba ɪ kɔfo ɛ, tiche a wɔ tɔmɔ sãyar le. ⁵ Ala le so nure 'lo an ba ɪ tɔmɔ le ɛ, tiche wɔn sɔɔ a Nãanmun 'lo na ma vɛ ka a putudɛme yele tor, a wɔ sɔɔfo le ma vɛ ka wɔ ɪ a nitor. ⁶ A Nãa David mi dɔɔ 'yer a 'yer bir nyãna ni wɔ ju, na wɔ 'yer ika, bɔɔsɔn sɔɔ le a 'lo a Nãanmun na vɛ a wɔ ɪ nitor ka tɔmɔ ba pɔɔ ɛ. ⁷ "Bɔɔsɔn dɛme le a Nãanmun na vɛ a ba bɔɔfoɔ kɔ ba, ka a ba yelbebe ala pɔɔ. ⁸ Bɔɔsɔn le a 'lo a si Soro na ba le sɔɔr a wɔ yelbier dɔɔɔ wɔ ɛ."

(Yiel Gãn 32:1, 2)

⁹ A bɔɔsɔn nyãna in a yɔɔmarba tɛɛ bon bu, a mi in a bala na ba ɛmaa a yɔɔr ɛ, bon? Si 'yer ika Abraham sɔɔfo vɛn ka wɔ ɪ nitor. ¹⁰ Nɛn le anyãna dɔɔ ɪ kɔ wɔ? Wɔn ɛmaa a yɔɔr baar le bu wɔn ba ɛmaa sere le? A ba ɪ wɔn ɛmaa baar ɛ, tiche wɔn dɔɔ ba ɛmaa sere le. ¹¹ Nãanmun wa bier man wɔ a yɔɔr ɛmaafɔ yele, ka a ɪ jãne ika a wɔ yele tor naa a wɔ sɔɔfo jũu wɔn dɔɔ ba ɛmaa a yɔɔr sere ɛ. Le le wɔ pãa ɪ a bala jaa na sɔɔ de sãa, tiche na baa ɛmaa a ba yɔɔ ɛ, ka a Nãanmun vɛ a ba ɪ nitorsi. ¹² Wɔ mi ɪ naa bala jaa na ɛmaa a yɔɔ sãa. A ba ɪ yɔɔr ɛmaafɔ tɛɛ 'yɔɔ le ɛ, tiche ban tara a sɔɔfo na

ba turo ni a le a si sãa Abraham na dɔɔ turo ti wa ɛmaa a yɔɔr.

¹³ A ba ɪ a nebinãa jũu le a Nãanmun dɔɔ tur a nɛɛ kɔ a Abraham ni a wɔ yɔn ika bala le na so a wer ɛ, tiche wɔn ɪ nitor a wɔ sɔɔfo jũu le. ¹⁴ Ala ɪ a bala na turo a nebinãa le so a wer ɛ, sɔɔfo ba le tara tɔnɔ ɛ, ka Nãanmun nɛɛ wɔn tur mi ɪ kɔɔ. ¹⁵ Bojũu a nebinãa waara ni naa Nãanmun suur. A jie 'lo mi a nebinãa na ba be ɛ, a nɛɛ bɔɔfoɔ mi ba be be ɛ.

¹⁶ A le jũu, a netiraa wa naa a sɔɔfo jũu, ka a Nãanmun wãɛfo na sɔɔ a Abraham yɔn ba jaa, a ba ɪ a bala na turo a nɛɛ tɛɛ ɛ, tiche a bala na tara a Abraham sɔɔfo, 'lo le ɪ a si jaa sãa. ¹⁷ Nitãa an seb a Nãanmun gãn pɔ, "N maal fo naa a fo ɪ a paal yɔɔ sãa."

(A Pielfɔ Gãn 17:5)

'Lo le ɪ a si sãa a Nãanmun sɛ, a 'lo wɔn sɔɔ de, a Nãanmun nyã na ma vɛ ka kũn ɪ wɔɛ, na wɔ ma bɔɔɔ bonɔ ala na ba dɔɔ be be ɛ, ka a be be.

¹⁸ Tɛɛtɔfo jie ba le be be ɛ, ti Abraham tara tɛɛtɔ jie, na wɔ sɔɔ de ka a le vɛ ka wɔ ɪ a paal yɔɔ sãa, nitãa le a Nãanmun na dɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Le le a fo yɔn na wa be."

(A Pielfɔ Gãn 15:5)

¹⁹ Waa bal a wɔ sɔɔfo pɔ ɛ, wɔ mãɛ nyen bɔɔn a wɔ ãgãn na kor jɔɔɔ, bojũu yuom kɔbaa le wɔ nye ka a Saara mi ab. ²⁰ Tiche Abraham ba tara baal a wɔ sɔɔfo pɔ, ni le a Nãanmun na tur a wɔ nɛɛ ɛ, tiche wɔ nyen kpɛɔ a wɔ sɔɔfo pɔ, na wɔ de tur kɔ a Nãanmun. ²¹ Wɔ sɔɔn de nuur ayi ika Nãanmun tara na kpɛɔ na maal a le wɔn tur a wɔ nɛɛ. ²² A anyãna le so ka a Nãanmun, vɛ a wɔ ɪ nitor. ²³ A 'yerbir na 'yer ika, Nãanmun vɛn a wɔ ɪ nitor, a ba seb a 'lo tɛɛ 'yɔɔ ɛ, ²⁴ tiche a mi in a si bon, Nãanmun mi na vɛn a si yele ka a tor, sun bala jaa na sɔɔ ika, 'lo le sãl a Yesu na ɪ a si Soro a kũu pɔ. ²⁵ A si yelbebe jũu le ba dɔɔ kɔn wɔ, tiche ka a Nãanmun sãl wɔ a kũu pɔ a wɔ ɪ wɔr, na wɔ vɛ ka si tor.

5 Wɔn ben vɛ a si tor a si sɔɔfo jũu, si tara na nyã'maar Nãanmun sɛ tu a si Soro Yesu Kirisito 'yɔɔ. ² A wɔ 'yɔɔ le si tu nye sɔɔr a si sɔɔfo jũu kpe a Nãanmun wãɛfo nyã pɔ sun ben ara a pɔpɔanyã, na si chule a Nãanmun tur tɛɛtɔ nyã jũu. ³ A ba ɪ le tɛɛ ɛ, tiche si mi chule na a si dɔɔye pɔ, bojũu si bɔɔn naa ika a dɔɔye le na waan kãnyir, ⁴ ka a kãnyir wiil a le fɔn be, ka a le fɔn be mi waan tɛɛtɔfo jie. ⁵ Ka a tɛɛtɔfo jie kɔ 'yɔɔ si vã ɛ, bojũu Nãanmun kpaar naa a wɔ nɔfo 'yɔɔ a si nyãn pɔ, tu a wɔ Siɛ 'lo wɔn de kɔ si.

⁶ Yaa nye, a sɔɔ 'lo na sɛɛ le, sun sɔɔ chene ba tara kpɛɔ ɛ, ti Kirisito kpɛn kɔ a bala na ba puoro ɛ. ⁷ An kpɛme naa ika nure na sɔɔn kpi kɔ nure yele na tor, amune nure ãsɔɔ na tɔɔn sɔɔ kpi kɔ nure na ɪ nusɔ. ⁸ Tiche Nãanmun wiil a wɔ mãɛ nɔfo a nitɔ kɔ si, a sɔɔ 'lo sun chene ɪ yelbe-urbe, Kirisito kpɛn kɔ si.

⁹ An ben ika pɔpɔanyã wɔ ben vɛ a si tor a wɔ jãl jũu, nɛn le an pãa kaara wɔn faa si yin a Nãanmun suur pɔ. ¹⁰ Bojũu ala ɪ a le sun dɔɔ ɪ a Nãanmun dɔɔdɛme,

ka a wɔ Bie kũu wa 'maal wɔ kɔ sɪ, a lɛ wɔn ben 'maal sɪ, wɔn faa sɪ naa tu a wɔ nyevɔr pɔ. ¹¹ A ba ɪ anyã tɛɛ lɛ ɛ, tɪche sɪ chɪle naa a Nãanɲmɪn 'yɔɔ tu a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ, tu a 'lɔ 'yɔɔ sɪn ben nye a 'maalfɔ a pɔpãanyã.

¹² Nɪtɔ jũu lɛ a yelbier kpe a wɛr pɔ tu nɪbɔ'yen 'yɔɔ, ka a kũu mɪ tu a yelbier 'yɔɔ mɪ wa, sɔr nyã lɛ a kũu mɪ tu pɔɔ nɪrɛ jaa, bojũu ba jaa maal yelbier. ¹³ Sere tɪche ka a Mosesɪ wa bin a nɛɛ, yelbier den nie be ka a wɛr pɔ, tɪche lɛ a nebinãa na ba dɔɔ be be ɛ, ba maa de yelbier maal bon ɛ. ¹⁴ Tɪche kũu din nãa yi a Adama sɔɔ tɪ tãn a Mosesɪ sɔɔ, na wɔ gba mɪ tɔɔ a bala na ba maal a yelbier sɔɔ a nɛɛ a Adama kaar ɛ, Adama lɛ dɔɔ ɪ a 'lɔ na wa wa gãagiel.

¹⁵ Tɪche a kɔfɔ ba kaara a bɔrfɔ kaar ɛ, bojũu ala ɪ nɪyɔɔ kpi naa nɪbɔ'yen bɔrfɔ jũu, Nãanɲmɪn wãɛfɔ nɪ a wɔ kɔfɔ ala na wa tu a nɪbɔ'yen Yesu Kɪrɪsɪto wãɛfɔ jũu, na yaar kɔ nɪyɔɔ gar a lɛ. ¹⁶ A Nãanɲmɪn kɔfɔ gba ba nyetãan a nɪbɔ'yen yelbier 'lɔ ɛ. 'Yer tɔɔrfɔ tun a yelbe bɔ'yen 'lɔ na wɔ waan sɔɔfɔ, tɪche a kɔfɔ mɪ tun a bɔrfɔsɪ yɔɔ pɔ, naa waan torfɔ. ¹⁷ Bojũu ala ɪ a nɪbɔ'yen bɔrfɔ jũu kũu din nãa tu a nɪbɔ'yen 'lɔ 'yɔɔ, ŋmɪnɛ lɛ a bala na nye a Nãanɲmɪn wãɛfɔ nɪ a kɔfɔ 'lɔ na ɪ a torfɔ, na din nãa a ba nyevɔr pɔ tu a nɪbɔ'yen Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ.

¹⁸ An ɪ nɪbɔ'yen bɔrfɔ jũu lɛ waan sɔɔfɔ wa 'yɔɔ a nɪbe ba jaa, lɛ lɛ so nɪbɔ'yen mɪ na maal ka a tor, mɪ lɛ vɛ ka a nɪbe ba jaa tor na ba nye nyevɔr. ¹⁹ Nɪtãa lɛ a bawɔno bɔ'yen na vɛ ka a nɪyɔɔ ɪ yelbe-ɪrbe, lɛ mɪ lɛ a tu nɪbɔ'yen na tu Nãanɲmɪn nɛɛ mɪ vɛ, ka a nɪyɔɔ mɪ ɪ nɪ-torsɪ.

²⁰ A nɛɛ pɔɔn 'yɔɔ, ka a bɔrfɔsɪ mɪ waa. Tɪche jie 'lɔ a yelbier na pɔɔ 'yɔɔ, Nãanɲmɪn wãɛfɔ ma pɔɔn 'yɔɔ gar a lɛ. ²¹ Nɪtãa lɛ a yelbier na di nãa a kũu pɔ, lɛ mɪ lɛ a Nãanɲmɪn wãɛfɔ na di a nãa tu a yeltorsɪ pɔ, na wɔ waan nyevɔr na ba tara baarfɔ ɛ, tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yɔɔ.

6 Sɪ pãa 'yer ɪka bo? Sɪ chene ɪrɛ a yelbier tɪche ka a Nãanɲmɪn wãɛfɔ pɔɔn 'yɔɔnɔ? ² Kai, sɔr ba be be ɛ! Sɪ kpin kɔ yelbier, ŋmɪnɛ lɛ a ɪ a sɪn lɛ chene be a pɔ? ³ Bu yaa bɔɔ ɪka a sɪn bala jaa na so a Nãanɲmɪn kɔɔ, wɔ pɔɔ sɪ 'yɔɔ a Yesu Kɪrɪsɪto pɔ, a sɪ lɔɔ kpin wɔ nɪ a wɔ kũu pɔ ɛ? ⁴ A lɛ jũu, ba ũu sɪ naa a kɔɔ pɔ, a kũu kaar, ka a lɛ a Kɪrɪsɪto na dɔɔ ir a kũu pɔ, tu a Sãa tur pɔ, ka sɪ mɪ na be be tara nyevɔr paalaa.

⁵ Ala ɪ sɪn nɪ 'lɔ 'mantaa a wɔ kũu pɔ, sɪn nɪ 'lɔ na 'mantaa ir a kũu pɔ. ⁶ Sɪ bɔɔn naa ɪka a sɪ ãgãn koraa pɔɔ naa a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ, a ba kpan wɔ a be a daa ju, ka a yelbier ãgãn ba lɛ tara kpɛɔ a sɪ 'yɔɔ, saa lɛ ɪ a yelbier gbãgbaar ɛ. ⁷ Bojũu nɪrɛ 'lɔ jaa na kpi, wɔ yin yelbier pɔ.

⁸ Ala ɪ sɪn nɪ Kɪrɪsɪto lɛ 'mataa kpi, sɪ sɔɔ naa ɪka sɪn nɪ 'lɔ lɛ na 'mataa be be tara a nyevɔr. ⁹ Bojũu sɪ bɔɔn naa ɪka a Kɪrɪsɪto na ir a kũu pɔ, wɔ kɔ lɛ kpi go ɛ, kũu

ba lɛ tɔɔ wɔ ɛ. ¹⁰ A kũu wɔn kpi, wɔ kpin kɔ yelbier gbɛbɔ'yen kɔ nɪrɛ jaa, tɪche a wɔ nyevɔr pɔ wɔn be, wɔ ben be kɔ Nãanɲmɪn. ¹¹ A lɛ nɛ nɪ wɔ ju mɪ lɛ ɪka, yi kaa a yi mãɛ ɪka, yi kpin kɔ yelbier, tɪ be be kɔ Nãanɲmɪn, Yesu Kɪrɪsɪto jũu.

¹² A lɛ jũu, yi ta sɔɔ ka yelbier lɛ di nãa a yi ãgãn nyãn na kpi ka yi turo a wɔ dɛɛr bɔfɔ ɛ. ¹³ Yi taa ɪrɛ wa diere a yi ãgãn jie ãsɔɔ jaa kɔɔ yelbier maalfɔ ɛ, ka a ɪ putuyele tɔtɔbomo ɛ. Tɪche yi sɔɔ de a yi mãɛ kɔ a Nãanɲmɪn, nɪtãa nɪbe na yi kũu pɔ tara nyevɔr, na yi sɔɔ de a yi ãgãn jiiir kɔ wɔ, ka a ɪ yeltorsɪ tɔtɔbomo. ¹⁴ Bojũu, yelbier ba lɛ ɪ a yi nɪkpɛɛ ɛ, bojũu yaa chene be a Mosesɪ nebinãa pɪlem ɛ, tɪche yi ben a Nãanɲmɪn wãɛfɔ pɪlem.

¹⁵ Ka bo go? Sɪ chene ɪrɛ a yelbier bojũu sɪn ba lɛ chene be a nɛɛ pɪlem ɔ, tɪ be a wãɛfɔ pɪlem bu? Kai, sɔr ba be be ɛ! ¹⁶ Yaa bɔɔ ɪka ala ɪ fɔ wa den fɔ mãɛ kɔ nɪrɛ na fɔ turo a wɔ nɛɛ gbãgbaa kaar, fɔ ɪn gbãgbaa kɔ a nɪrɛ 'lɔ nɛɛ fɔn turo, ka yelbier gbãgbaa lɛ fɔ ɪ a 'lɔ na chiine a kũu pɔ, bu a Nãanɲmɪn nɛɛ tufɔ 'lɔ mɪ na chiine nɪ fɔ a yeltorsɪ jie. ¹⁷ Tɪche n puor Nãanɲmɪn yãan, yɪn dɔɔ gba ɪ a yelbier gbãgbaar, tɪ yi wa sɔɔn naa a yi nyãa wɔ jaa na yi de a yi mãɛ 'yɔɔ a wiilfɔ nyã pɔ.

¹⁸ Nãanɲmɪn faa yɪn yin a yelbier pɔ a yi so yi mãɛ, na yi ɪɛb yeltorsɪ gbãgbaar.

¹⁹ Nɪsaal 'yer lɛ n de man a yi ãgãma yɪn ba tɔɔnɔ nɪyɔɔ jũu. Nɪtãa lɛ yɪn dɔɔ ma de a yi ãgãn jiiir ka a ɪ gbãgbaar kɔ a ala na ba vɪɛ ɛ, naa ma pɔɔn putuyele 'yɔɔnɔ, pɔpãanyã 'lɔ, yi de a yi mãɛ ka a ɪ yeltorsɪ nɪ cheche ɪfɔ gbãgbaar. ²⁰ Yɪn dɔɔ ɪ a yelbier gbãgbaar, a yeltorsɪ ba so yi ɛ. ²¹ Tɔnɔ buor lɛ yi nye yin a sɔɔ 'lɔ a yelst ala na ben ɪ vã a pɔpãanyã? A bomo ala baarfɔ daar ɪn kũu. ²² Tɪche pɔpãanyã, Nãanɲmɪn na ben faa yi yin a yelbier pɔ a yi ɪ a wɔ gbãgbaar, a tɔnɔ yɪn nye ɪn cheche ɪfɔ ka a baaraa ɪ nyevɔr na ba tara baarfɔ ɛ. ²³ Bojũu yelbier sãyar ɪn kũu, tɪche ka a Nãanɲmɪn kɔfɔ ɪ nyevɔr na ba tara baarfɔ ɛ, tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yɔɔ.

7 Yaa be bɔɔ ɛ, yeɛr, n 'yerɛ na kɔɔ a bala na bɔɔ a nebinãa ɪka a nebinãa ma tɔɔn nɪrɛ na chene nɪ nɪbir ɛ? ² De man pɔɔ na kul sɪrɛ, a nɛɛ lũ wɔn mar a sɪrɛ ka wɔ chire dayuo na gãn wɔ, a sɪrɛ na chene ba kpi ɛ, tɪche a sɪrɛ wa kpi, a kul taa nɛɛ 'lɔ ba lɛ lũ wɔ go ɛ. ³ 'Lɔ wa tɪ ir dayuo a sɪrɛ na chene vɔɔ, ban 'yer naa ɪka wɔ sɔɔ naa. Tɪche ala ɪ a sɪrɛ kpi naa, a nɛɛ ba lɛ lũ wɔ go ɛ, ala ɪ wɔ gba na kul dayuo, waa sɔɔ ɛ.

⁴ Lɛ lɛ, n yeɛr yi mɪ kpin kɔ a nebinãa tu a Kɪrɪsɪto ãgãn pɔ, ka yɪn be be kɔ nɪyuo, a 'lɔ na ir a kũu pɔ ka sɪn tɔɔ wɔ wɔmɔ kɔ Nãanɲmɪn. ⁵ Bojũu a sɔɔ 'lɔ a yelbier ãgãn na so sɪ, ka a yelbier vɔlaa ma de a nebinãa tɔnɔ nɪ tɔmɔ a sɪ ãgãn pɔ a sɪ wɔnɔ kũu wɔmɔ. ⁶ Tɪche pɔpãanyã, sɪ kpin kɔ a 'lɔ na dɔɔ lũ sɪ, sɪ son sɪ mãɛ yi a nebinãa 'lɔ pɔ, na sɪ pãa tɔnɔ a sɔpaalaa nyã pɔ na ɪ a Nãanɲmɪn Sɪɛ na ba ɪ a sɔkoraa ban seb 'yɔɔ a gãn pɔ ɛ.

7 Bo le sun le 'yer go? A nebināa un yeldēer bu? Kai, sɔr ba be be e! Waa ɪ yeldēer ε. Sɪrɛ jaa n kō naa bōɔ yelbier ε, ala ɪ a nebināa ba be be ε. Bojūu n kō naa bōɔ jɪelfɔ ε, ala ɪ a nebināa ba ta 'yer ɪka, "Taa jɪelɛ nɪrɛ bon ε."

(A Yifɔ Gān 20:17)

8 Tɪche a yelbier far kpe na wɔ nyɛ sɔr a nebināa sē vē ka n wō jɪelfɔ jaa bɔrɔ vɔlaa. A nebināa baa be be ε, yelbier un bōkūu. 9 In dōɔ be be ba bōɔ a nebināa ε, tɪche a nebināa na wa wa, yelbier faan a nyevɔr, ka a kūu kɔ ma. 10 Be le n nyɛ ɪka a nebināa 'lɔ naa waan nyevɔr, kūu le wɔ bar tɪ waan.

11 Bojūu a yelbier nyɛn sɔr a nebināa na kɔ wɔ, a wɔ far kpe na wɔ bel ma, ka a tu a nebināa nyā pɔ, ka a kūu kɔ ma. 12 A le jūu, a nebināa un cheche, ka a nebināa 'yer mɪ ɪ cheche, naa tor ɪ vɪla. 13 Bon 'lɔ na ɪ bōvɪla pāa lɪɛb kūu wa kɔ ma? A ba ɪ le le ε. Tɪche n bōɔn naa ɪka a un yelbier, na a lɪɛb kūu kɔ ma tu a bon 'lɔ na ɪ vɪla pɔ. A tu naa 'yer bināa pɔ, ka bier na ɪ yelbier sɪrɛ jaa.

14 Sun bōɔn naa ɪka a nebināa un Nāaŋmun Sɪɛ bon le, tɪche ka a maa ɪ āgān yelbier na da ka n ɪ a wɔ gbāg-baa. 15 N maa bōɔ a le un maala ε, bojūu a ala un bɔrɔ ɪka n maal n maa maal ε, tɪche a ala un 'laar le n ma maala. 16 Ala ɪ n ma maala naa ala un ba bɔrɔ ɪka n maala ε, n sɔɔ naa ɪka a nebināa un vɪla. 17 An ben be a le, a ba ɪ maa māɛ le bōɔn tɪ urɛ ε, tɪche a yelbier 'lōnɔ na be a n pɔ le urɛ. 18 N bōɔn naa ɪka yelvɪla jaa ba be a n 'yōɔ ε, a maa yelbier āgān tɛɛ le. Bojūu n ma bɔrɔ naa ɪka n maal vɪla tɪ naa maa tōɔ maal ε. 19 Bojūu a ala un maala ba ɪ a vɪla ala un bɔrɔ a maalfɔ ε. Kai, a bier ala un ba bɔrɔ a maalfɔ le, ala le n ma maala.

20 Pōpāanyā, ala ɪ n maala naa a ala un ba bɔrɔ ɪka n maal ε, a ba le ɪ maa le le maala go ε, tɪche a yelbier 'lōnɔ na be a n 'yōɔ le maala.

21 Le le, n nyɛn a le a nebināa na tōnɔ, maa wa bɔrɔ ɪka n maal vɪla, a yelbier le ma tɔɔ gbɔr ma jaa yē yē.

22 N bɔrɔ naa Nāaŋmun nebināa nɪ a n pɔɔ wɔ jaa,

23 tɪche n nyɛ naa a nebināa āsɔɔ na tōnɔ nɪ a n āgān jɪir amɪne. Wɔ jɛrɛ nɪ naa a n tɪɛr na wɔ maal ma ka n ɪ a yelbier nɪpɔɔraa a n āgān jɪir pɔ. 24 Nɪjarma le n pāa ! An le na faa ma yin a yelbier āgān nyā na chiine ma a kūu jie? 25 Nāaŋmun son puorfɔ tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yōɔ! A maa māɛ a n tɪɛr pɔ, n un a Nāaŋmun nɛɛ gbāg-baa, tɪche a n yelbier āgān mɪ ɪ gbāg-baa kɔ a yelbier nɛɛ.

8 A le jūu pōpāanyā, yele ba pɔɔɔ a bala na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yōɔ ε. 2 A tun a Yesu Kɪrɪsɪto 'yōɔ jūu, a nɛɛ 'lɔ na ɪ a Nāaŋmun Sɪɛ nyevɔr faa man yin a nɛɛ 'lɔ na ɪ yelbier nɪ kūu pɔ. 3 Bojūu a bon 'lɔ a Mosesɪ nɛɛ na ba dōɔ tara kpɛɔ na maal ε, a sɪ yelbier āgān na bal bar, Nāaŋmun maal naa na wɔ tō a wɔ māɛ Bie a wɔ nyetāan a sun na maala a yelbier kaar a wɔ wa ɪ a yelbier bɔɔrlo bon. Le le wɔ sōɔ yelbier a nɪsaal pɔ bar, 4 ka

a le a Mosesɪ nebināa na bɔrɔ ka a sɛɛ a sɪ 'yōɔ, a sɪ kō le turo a le a yelbier āgān na bɔrɔ ε, tɪ turo a le a Nāaŋmun Sɪɛ na bɔrɔ.

5 A bala na turo a ba yelbier āgān, ba den a ba tɪɛr 'yōɔ a ala na ɪ a āgān vɔlaa pɔ, tɪche a bala mɪ na turo a le a Nāaŋmun Sɪɛ na bɔrɔ, mɪ den a ba tɪɛr 'yōɔ a ala a Nāaŋmun Sɪɛ na bɔrɔ. 6 Yelbier sɔɔ tɪɛr un kūu, tɪche a tɪɛr 'lɔ a Nāaŋmun Sɪɛ na so un nyevɔr nɪ nyā'maar. 7 A yelbe-urɛ tɪɛr ma 'laar Nāaŋmun, wɔ maa siir wɔ māɛ kɔ a Nāaŋmun nɛɛ ε, wɔ mɪ kō tōɔ ɪ ε. 8 Bala na turo a le a ba āgān na bɔrɔ, kō tōɔ pel Nāaŋmun pɔɔ ε.

9 Yun 'lɔ ba le turo a le a yelbier āgān na bɔrɔ ε, tɪche yɪ turo naa a le a Nāaŋmun Sɪɛ na bɔrɔ, ala ɪ a Nāaŋmun Sɪɛ ben a yɪ 'yōɔ. Ala ɪ āsɔɔ jaa ba wa tara a Kɪrɪsɪto Sɪɛ ε, waa ɪ a Kɪrɪsɪto tɔɔr ε. 10 Tɪche ala ɪ Kɪrɪsɪto ben a yɪ 'yōɔ, a yɪ āgān kpi naa a yelbier jūu, tɪche ka a yɪ sur tara nyevɔr a yeltɔrɪ jūu. 11 Ala ɪ a Nāaŋmun Sɪɛ 'lɔ na sāt a Yesu a kūu pɔ, ben a yɪ 'yōɔ, 'lɔ na sāt a Kɪrɪsɪto a kūu pɔ, na kɔn a yɪ āgān kūn nyevɔr tu a wɔ Sɪɛ pɔ, a 'lɔ na be a yɪ 'yōɔ.

12 A le jūu n yɛɛr, sɪ din sān, tɪche a ba ɪ a sɪ yelbier āgān nyā le ε, a sun turo a le wɔn bɔrɔ ε. 13 Bojūu ala ɪ yɪ turo naa a le a yɪ yelbier āgān na bɔrɔ, yɪn kpi naa, tɪche ala ɪ yɪ den a Nāaŋmun Sɪɛ kōn a āgān ma maal bidɛɛ bar, yɪ ben a nyevɔr sɔr pɔ. 14 Bojūu bala jaa a Nāaŋmun Sɪɛ na chiine, bala le ɪ a Nāaŋmun bibiir. 15 A ba ɪ a Nāaŋmun Sɪɛ wɔn kɔ yɪ, waa maala yɪ gbāgbaar ka a dābāɛ kɔrɔ yɪ go ε, tɪche wɔ kɔ yɪn a wɔ Sɪɛ a yɪ lɪɛb a wɔ bibiir. A Sɪɛ nyā le sɪ ma de bɔrɔ wɔ, "N Sāa Nāaŋmun." 16 A Nāaŋmun Sɪɛ māɛ din dāasɛ nɪ a sɪ sur ɪka sɪ un Nāaŋmun bibiir. 17 Pōpāanyā, ala ɪ sɪ ɪ naa Nāaŋmun bibiir, sun le so a bōsōn ala a Nāaŋmun na tur a wɔ nɛɛ, 'matāan a Kɪrɪsɪto. Ala ɪ sɪrɛ jaa, sɪ lōɔn wɔn dɪ a wɔ dɔɔyɛ, le le sɪ mɪn 'matāan wɔ pō a wɔ tur.

18 N man nyɛ a sɪ dɪna dɔɔyɛ ka waa jā bon ε, un de man a Nāaŋmun tur 'lɔ na wa nyɪr a sɪ sē. 19 A bōmaalsɪ a jaa nyɔnyɔɔ naa chɪle nɪ a Nāaŋmun bibiir wɔn wa vē a ba nyɪrɛ. 20 Bojūu a bōmaalsɪ a jaa ben a āgān sal pīlem an ba ɪ a ba māɛ bɔfɔ ε, 21 tɪ ɪ a 'lɔ na maal ba bɔfɔ, na wɔ chɛnɛ tara ba nɪ tɪɛr sō, ɪka a Nāaŋmun na wa faa ban yin a gbāgbaa 'lɔ na sōɔnɔ kpe a māɛ sofɔ 'lɔ na ɪ a Nāaŋmun bibiir tur pɔ.

22 Bojūu sɪ bōɔn naa a bōmaalsɪ a jaa na hōnɔ, ka a ɔɔɔ ba fɪka pɔɔ na dɔɔɔ yɪ a le daar jaa wa tān a dɪna. 23 A ba ɪ le tɛɛ le ε, tɪche a sun māɛ le tara a Nāaŋmun Sɪɛ kɔfɔ bidɔɔ, mɪ sɔɔ a sɪ pɔɔm na sɪ nyɔnyɔɔ chɛle nɪ wɔn wa lɪɛb sɪ a wɔ bibiir, nɪ a faafɔ wɔn wa faan a sɪ āgāma. 24 A tɪɛrɔ nyāna jūu le sɪ nyɛn a faafɔ. Tɪche bon fɔn nyɛn nɪbir, fɔ maa le tara a wɔ tɪɛr go ε. An le ma tɪɛrɛ bon wɔn tara baar? 25 Tɪche ala ɪ sɪ tɪɛrɛ na bon sun ba tara sɛrɛ ε, sɪ ma din kānyir chɛle.

26 A le nɪ wɔ ju mɪ le a Nāaŋmun Sɪɛ ma sōnɔ sɪ a sɪ balfɔ pɔ. Saa bōɔ a le sun taa ma sɔɔr a Nāaŋmun ε, a Nāaŋmun Sɪɛ māɛ le ma de hōsunfɔ 'lɔ sun kō tōɔ man a

'yerbie ε, na wσ ma sσwσ kσwσ sl. ²⁷ Nure 'lo na ma chel a si nyāa bōwn a Nāan̄mun Sɪe tɪer, bojūu a Nāan̄mun Sɪe nyāna lε sσwσ a Nāan̄mun kσwσ a wσ nɪbe ni a lε wσn bσwσ.

²⁸ Si bōwn naa ũka a yelee a jaa pσ, Nāan̄mun ma tōn ka a ũ sō kσ a bala na nō wσ, a bala wσn tu a wσ tɪer pσ bσwσ. ²⁹ Bojūu bala a Nāan̄mun na de nie bōwn na wσ chel ir ka ba lɪeb kaara a wσ Bie kaar, ka wσn ũ a yeer ba jaa pσ Bidadōw. ³⁰ A bala wσn de nie ir, bala lε wσ bσwσ, a bala wσn bσwσ, bala lε wσ vē ka a ba yelee tor, a bala mi wσn vē ka a ba yelee tor, bala mi lε wσ 'yōw tur.

³¹ Bo lε sun pāa 'yer ni a yelee nyāna? Ala ũ Nāan̄mun ben a si sē, an lε na tōw jeb si? ³² A 'lo na ba mōw si a wσ māe bie ε, tɪche na wσ sσwσ bar sσr ka ba kσ wσ a si jūu, bo lε na ηmaa wσ sσr ka wσ kō de a wσ wāefσ 'matāan a bomo a jaa kσ si ε? ³³ An lε na tōw 'yer 'yer dσwσ a bala a Nāan̄mun na ir? Nāan̄mun māe lε maal ba a ba tor.

³⁴ An 'lo lε na tōw 'yōw ba 'yer? Nure jaa ba be be ε. A Yesu Kɪrɪsɪto nyā na kpi, 'lo lε a Nāan̄mun mi sāl ka wσ ir ũ wσr na wσ ara Nāan̄mun nūsōw jie, 'lo lε sσwσ a Nāan̄mun kσwσ sl. ³⁵ An lε na tōw tσw si yin a Kɪrɪsɪto nōfσ nyā pσ? Wōm, bu wσwσ, bu gefσ, bu kō, bu sal'mσwσ, bu dσwye, bu ban na kσ si ni sσwσ? ³⁶ Nitāa lε an seb a Nāan̄mun gān pσ, "A yi jūu, si ma tuor kūu bɪbir jaa. Ba ma kaa sun fɪka piir ban chiine ni kσkσe ηmafσ jie."

(Yiel Gān 44:22)

³⁷ Kai, a anyāna a jaa pσ, si ũ naa tōtōwσnσwσ tu a 'lo na nō si 'yōw. ³⁸ Bojūu n bōwn sɪre jaa ũka kūu, bu nyewσr, bu malakasɪ, bu a sɪdebe, bu ka dɪna lε, bu nɪdaar, bu ka kpāen dēme lε, ³⁹ ka dofσ lε, bu suufσ lε, bu bon jaa na be a bōmaalsɪ pσ lε, āsσwσ jaa kō tōw tσw si yin a nōfσ a Nāan̄mun na nō si a si Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yōw ε.

9 Yelmāe lε n 'yere a Kɪrɪsɪto 'yōw, n ba ηmara jirsɪ ε, a n tɪer mi dɪn dāasɪe a Nāan̄mun Sɪe pσ. ² Nɪbaal kpε man tɪ pōn bar, ka wσwσ sεe ma a nyāa. ³ An taa nōmōw ma naa ũka n ben pσ'yōwσfσ pσ naa ba lε pσwσ a Kɪrɪsɪto pσ ε, a n yeer Isɪral nɪbe jūu, bala lε ũ a n māe nɪbe. ⁴ A Isɪral nɪbe bala lε a Nāan̄mun de ka ba ũ a wσ bibiir, na wσ kσ ba a wσ tur ni a netɪrsɪ wσn pσn ba, na wσ kσ ba a nɛbināa, ni a lε ban na puoro wσ a wσ puorfσ yir ni a nɛer wσn tur kσ ba. ⁵ Bala lε ũ a sākāpāmune, a ba pσ lε ba bɪer a Kɪrɪsɪto mi na ũ a nɪsaal yi, na wσ ũ a Nāan̄mun kaara a bomo a jaa, 'lo lε ban pɛere bɪbir jaa. A ũ a lε.

⁶ A ba ũ fɪka a Nāan̄mun 'yer ũn faa ε, bojūu a ba ũ a bala jaa ban dσwσ a Isɪral nɪbe pσ, ba jaa lε ũ a Isɪral nɪbe ε. ⁷ A ba ũ baa yi a wσ par pσ ε, ba jaa baa ũ Abraham bibiir ε, tɪche Nāan̄mun dōw tur nɛe kσ a Abraham ũka, "Isaaku 'yōw lε a fσ yσn na yi."

(A Pielfσ Gān 21:12)

⁸ A ba ũ a āgān vaar bibiir lε ũ a Nāan̄mun bibiir ε, tɪche a bibiir bala a Nāan̄mun na tur a nɛe a wσ dσwσ, bala lε wσ kaa a ba ũ Abraham bibiir. ⁹ Bojūu nɪtōw lε a

Nāan̄mun dōw tur a nɛe 'yer, "A daar wa ta, ũn lɪeb wa ka a Saara dσwσ dabile."

(A Pielfσ Gān 18:10, 14)

¹⁰ A ba ũ anyā tɛe lε ε, tɪche a Worbeka dσwσ dabil ayi ka ba sāa ũ bō'yen tɛe na ũ a si sākāpā Isaaku. ¹¹ Sere tɪ ka wσ wa dσwσ a yɪbe banyāna, baa mi maal yelee jaa vɪla bu dɛer ε, tɪ nɪtōw lε a ũ ũka a Nāan̄mun bσwσ pσ lε wσ ma tu ir a nure. ¹² A kō ũ a fσ tōmōw jūu ε, tɪche a 'lo na bσwσ fσ. Nāan̄mun 'yer kσ a Worbeka, "A yekarma na tōnōw na kσwσ a yɛbile."

(A Pielfσ Gān 25:23)

¹³ Lε mi lε a seb a Nāan̄mun gān pσ, "N nōn Jekōb tɪche naa 'laar a Esau."

(Malakai 1:2, 3)

¹⁴ Bo lε sun pāa lε 'yer? Nāan̄mun ũn nɪfɪlefɪle bu? Kai. Sσr ba be be ε! ¹⁵ Bojūu wσ 'yer kσ a Mosesɪ, "Nure 'lo ũn na kaa nɪbaal lε ũn na kaa nɪbaal, naa maal vɪla kσ a 'lo ũn na maal vɪla kσ."

(A Yifσ Gān 33:19)

¹⁶ A lε jūu a ba ũ lε nure na bσwσ ε, bu na tōnōw lε ε, tɪche a yin Nāan̄mun nɪbaal kaafσ pσ. ¹⁷ Bojūu Nāan̄mun dōw 'yer kσ a Ijipiti nāa Faaro ũka yaa, "Maa lε bin fσ a yelee nyāna jūu, ũka n wiil a n kpēwσ a fσ 'yōw, ka ban bσwσ a n yuor a wer wσ jaa."

(A Yifσ Gān 9:16)

¹⁸ A lε jūu, Nāan̄mun ma kāan nure 'lo wσn bσwσ nɪbaal, a 'lo wσ mɪn bσwσ, wσ ma vēn ka a wσ nyāa kpēmε.

¹⁹ Īsɪwσ na sσwσ ma naa ũka, "Bo lε so ka a Nāan̄mun na de yelee dσwσ si? Bojūu nure jaa kō tōw tσr a lε a Nāan̄mun na bσwσ ε?" ²⁰ Tɪche fōw mi ni ana, nɪsaal na fσn 'yer lɪer Nāan̄mun? "Laa na tōwn sσwσ a 'lo na mε wσ ũka, 'Bo lε fσ mε ma a nɪtōw wσ?" "

(Isaiya 29:16)

²¹ A lamɪere ba tara sσr ũka wσ de a yσwσ bō'yen 'lōnōw mɛn bōwσwσ tɪche mɛn ladiraa ε?

²² Bo lε, ala ũ Nāan̄mun lε kaa ir ũka wσ wiil a wσ suur na wσ vē a ba bōwn a wσ kpēwσ, tɪ na wσ chene tara kānyir ni a bonsɪ ala wσn chσwσ gun a sōw barfσ? ²³ Bo lε, ala ũ wσ maal a nɪtōw ũka a bonsɪ ala na ũ a wσ nɪbaal bomo, ka a bōwn a wσ tur tōnōw, a bala wσn de nie chσwσ gun a wσ tur, ²⁴ a sɪn gba wσ mi na bσwσ, na ba ũ a Juu nɪbe tɛe ε, tɪche na wσ bσwσ a bala na ba ũ a Juu nɪbe mi? ²⁵ Nitāa lε a Nāan̄mun na vē ka a wσ 'ye'yere Hosea seb a wσ gān pσ, "ũn bσwσ ban a maa nɪbe, a bala na ba ũ a n nɪbe ε, naa bσwσ wσ a n ni nō naa, 'lo na ba dōw ũ a n ni nō naa ε."

(Hosea 2:23)

²⁶ Ka wσ seb a nɪtōnōw an ũ a jie 'lōnōw wσn 'yer ũka, "Yaa ũ a n nɪbe ε, bala naa lε ban lε bσwσ a Nāan̄mun wσr bibiir."

(Hosea 1:10)

²⁷ Isaiya mi dōw mσwσ a Isɪral nɪbe na wσ 'yer, "Ala ũ a Isɪral nɪbe gba waan fɪka man nɛe bire, a bālāa bala na wa che, lε na nye faafσ. ²⁸ Bojūu a si Soro na pσwσ naa a wσ 'yer tσwσfσ na wσ ηmaa a ju."

(Isaiya 10:22, 23)

29 Isaiya d̄ɔɔn de nie 'yer, "Ala ba ɩ a si Soro na ɩ a gā-daa jaa gādaa sɔɔ le d̄ɔɔ bar a si par ŋmaa ε, sin taa mi nyɔɔl kaara a Sodom ni a Gomora tēn kaar."

(Isaiya 1:9)

30 Bo le sin pāa le 'yer? A bala na ba ɩ a Juu nibe ε, na ba d̄ɔɔ turo a yeltorsi ε, bala le be tara yaa. A ba yeletor naa ban tara sɔɔfɔ jūu. 31 Tiche a Isural nibe na turo a yeltorsi ba tara yaa ε, 32 Bo le so? Bojūu baa turo ni sɔɔfɔ ε, ti turo ni tōm̄ɔ, na ba bār a k̄sɩr bāraa.

33 Nūtāa le na seb a Nāaŋmun gān pɔ a wɔ 'yer, "Nye, n bin a k̄sɩr be a Jiyon ka nibe na bāra ni a pie 'lo na vē ka ba loro, ka nure 'lo jaa na sɔɔ de wɔ, vā k̄ɔ kpe wɔ ε."

(Isaiya 8:14)

10 N yeer, le a n nyāa na bɔɔɔ ka n sɔɔɔ ni Nāaŋmun le ɩka, a Isural nibe ba nye faafɔ. 2 Bo-jūu un t̄ɔɔn di a ba d̄āasɩ ɩka ba tara na nɩbijɩ ni a Nāaŋmun yelet, tiche b̄ɔɔfɔ le ba pɔɔ a ba nɩbijɩ pɔ ε. 3 Ban ba b̄ɔɔ a Nāaŋmun yeltorsi ε, ti na ba bɔɔɔ ɩka ba bin a ba m̄āe yeltorsi, baa siir ba m̄āe kɔ a Nāaŋmun yeltorsi ε. 4 Kirusito le ɩ a nebināa t̄ēfɔ jie, ka nure jaa na sɔɔ de wɔ, wɔn vēn ka a nɩnyne yeletor. 5 Nūt̄ɔ le a Mosesi man a le a nebināa na ma vē ka nure yeletor, "A nure 'lo na maala a le a nebināa na 'yer, na tara na nyenɔɔr."

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 18:5)

6 Tiche a yeltorsi ala na yire a sɔɔfɔ pɔ 'yer naa, "Ta t̄er a fɔ nyāa pɔ sɔɔɔ ɩka, 'An le na do a saaju?"

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 30:13)

Ka a le wiil ɩka, ti tara a Kirusito suu waan. 7 Bu sɔɔɔ a fɔ m̄āe ɩka, 'An le na chen a kp̄i t̄ēe?"

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 30:13)

Ka a le wiil ɩka, ti ir a Kirusito a k̄ūu pɔ waan. 8 Tiche bo le a 'yer a Nāaŋmun gān pɔ? "A 'yer gbɔɔr fɔ naa, a ben a fɔ n̄ēε pɔ, naa be a fɔ nyāa pɔ."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 30:14)

Ala le ɩ a sɔɔfɔ 'yer nyā sin m̄ɔɔl. 9 Ala ɩ fɔ haan a fɔ n̄ēε chiir a fɔ pɔɔ 'yer ɩka, "A Kirusito le ɩ a Soro," na fɔ sɔɔn a fɔ nyāa wɔ jaa ɩka, Nāaŋmun ir wɔn a k̄ūu pɔ, fɔn nyen faafɔ. 10 Bojūu a fɔ nyāa 'lo fɔn sɔɔ den le na vē ka a fɔ yeletor, ka a fɔ n̄ēε 'lo fɔn haan 'yer le na faafɔ. 11 Nūtāa le an seb a Nāaŋmun gān pɔ, "Nure 'lo jaa na sɔɔ de wɔ, vā k̄ɔ kpe wɔ ε."

(Isaiya 28:16)

12 Bojūu t̄ēε taa ba be a Juu nure ni a 'lo na ba ɩ a Juu nure ε. A Soro b̄ɔ'yen 'l̄ɔn̄ɔ le ɩ ba jaa Soro, na wɔ s̄ɔn̄ɔ a bala jaa na bɔɔl a wɔ yuor. 13 Bojūu a seb a Nāaŋmun gān pɔ ɩka, "Bala jaa na bɔɔl a Soro yuor ɩka wɔ s̄ɔɔ ba, na nyen faafɔ."

(Joel 2:32)

14 Ŋmune le ban ure wa bɔɔl a Nāaŋmun 'lo ban ba sɔɔ ε? Ŋmune le ban ɩ wa sɔɔ a nure 'lo ban ba w̄ɔ a wɔ 'yer ε? Ŋmune le ban ure wa w̄ɔ a wɔ 'yer ka nure k̄ɔɔ ba wa m̄ɔɔl a wɔ 'yer kɔ ba ε? 15 Ŋmune le ban ure wa m̄ɔɔl ka

baa t̄ɔ ba ε? Nūtāa le an seb a Nāaŋmun gān pɔ, "Nye le a bala na waara ni a 'yer n̄ɔɔ gb̄ēε na v̄ēle ka."

(Isaiya 52:7)

16 Tiche a ba ɩ a Isural nibe ba jaa le l̄ēb kaa a 'yer n̄ɔɔ nyā ε. Bojūu Isaiya d̄ɔɔ sɔɔɔ, "Si Soro, an le sɔɔ de a si 'yer?"

(Isaiya 53:1)

17 Sire jaa le ɩka 'yer fɔn ma w̄ɔ pɔ le fɔ ma sɔɔ, ka a 'yerbie ala ban w̄ɔ un a Kirusito 'yer. 18 Tiche ka n sɔɔɔ, a m̄ɔ baa w̄ɔ naa ε? Sire jaa le ba w̄ɔ naa naa. "A ba k̄ɔkɔ yin de jie wɔ jaa, ka a ba 'yer ti ta a wer t̄ēfɔ jie."

(Yiel Gān 19:4)

19 N le sɔɔɔ kaa go, a m̄ɔ a Isural nibe ba b̄ɔɔ a par ε? Mosesi d̄ɔɔ de nie 'yer, "A bala na ba ɩ paal ε, un maal ba naa ka nyuur kpe yi, naa le maal a paal 'lo na ba b̄ɔɔ bon jaa ε, ka suur kpe yi."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 32:21)

20 Ka Isaiya mi ba d̄ɔɔ jo d̄ābāε ε, ti 'yer ɩka, "A bala na ba d̄ɔɔ yɔɔɔ b̄ɔɔɔ ma ε, ba nye ma naa, n wiil naa n m̄āe kɔ a bala na ba d̄ɔɔ sɔɔɔ ma ε."

(Isaiya 65:1)

21 Tiche a Isural nibe 'lo, nūt̄ɔ le wɔ 'yer, "B̄ɩbir jaa le n ma tur a n nuur b̄ɔɔl a bibawōnsi ni a nibebe, na turo a sɔɔ ala na ba v̄ēle ε b̄ɔɔɔ a ba m̄āe t̄ers̄i b̄ɔb̄ɔɔɔsl."

(Isaiya 65:2)

11 N pāa sɔɔɔ naa, a Nāaŋmun ben t̄ɔɔ a wɔ nibe bar bu? Kai! A maa m̄āe un a Isural nure, naa ɩ a Abraham ȳɔɔ yi a Benjamin b̄ɔɔɔ pɔ. 2 Nāaŋmun ba t̄ɔɔ a wɔ nibe bar ε, bala le wɔ de nie b̄ɔɔ. Yaa b̄ɔɔ a le a Nāaŋmun gān na 'yer, le a Elaija na d̄ɔɔ sɔɔɔ Nāaŋmun waala d̄ɔɔl a Isural nibe, 3 "N Soro, ba k̄ɔn a fɔ 'ye'yer-be, na ba wel a fɔ b̄ɔɔl lofɔ j̄iir bar. Maa t̄ēε le che, ti a ba b̄ɔɔɔ a n k̄ɔfɔ."

(Nāmune Gān D̄ɔɔ 19:10, 14)

4 Bo le a Nāaŋmun 'yer kɔ a Elaija? Wɔ 'yer naa, "N chene na tara nibe tur ata k̄ɔɔ anūu (7,000) na ba gbur dumo puor a tu Baal ε."

(Nāmune Gān D̄ɔɔ 19:18)

5 Le mi le a d̄ɩna, nibe bamune che naa ka Nāaŋmun na ir ba a wɔ w̄āefɔ jūu. 6 Ala be ɩ a w̄āefɔ jūu le, a ba le ɩ t̄ōm̄ɔ 'ȳɔɔ le go ε, ka le ba le ε, a w̄āefɔ k̄ɔ le ɩ w̄āefɔ le go ε.

7 Bo pāa le? A ala a Isural nibe na b̄ɔɔɔ nɩbijɩ baa nye ε, tiche a bala a Nāaŋmun na ir le nye. Ka a bala na che kp̄ēme a ba nyāa. 8 Nūtāa le an seb a Nāaŋmun gān pɔ, "Nāaŋmun vēn ka ba ɩ jaa b̄ɩrt̄um wa t̄ān a d̄ɩna. A ba nɩbie ala maa t̄ɔɔ nye bon ε, ka a ba tobo ala maa t̄ɔɔ w̄ɔ 'yer ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 29:4)

9 A Nāa David mi d̄ɔɔ 'yer a ba 'yer a wɔ gān pɔ, "V̄ē ka a ba b̄ɔdiir difɔ jie ka a l̄ēb b̄ɔnyɔɔɔsl ni cheer, ka a ɩ a ba bār lofɔ jie ni a ba sāyar. 10 A ba nɩbie a j̄ɔɔ, a ba k̄ɔ t̄ɔɔ nye jaa ε, na ba kab ḡōm̄ɔ k̄ɔ le t̄ɔɔ d̄ɔl ε."

(Yiel Gān 69:22, 23)

11 N le sɔɔɔ go, ba ben bār na lo na ba k̄ɔ t̄ɔɔ ir jaa ε? A ba ɩ le ε. A ba maal b̄ɔɔfɔ jūu, a bala na ba ɩ a Juu

nibe ε, nyen faafu ka nyuur na kpe a Isral nibe. ¹² Tiche ala i a ba maal bɔrfu vɛn ka a wer wɔ jaa le, ka a ba bɔrfu mi le a bala na ba i a juu nibe ε, a bala mɛe wa pɔɔ ŋmine le an kaara!

¹³ Yun na ba i a juu nibe le n 'yere kɔɔ, an ben ika maa le a Nāanmun ir tō a yi pɔ, ka n i a nitōnāa a yin na ba i a juu nibe pɔ. N mōɔn nibir ni a tōmō nyā. ¹⁴ A maa tier le ika nyuur wɔ kpe a maa mɛe nibe ka n tōɔ a bamine faa. ¹⁵ Bojūu ala i a ba tɔr barfu in 'maalfu kɔ a wer, ka a Nāanmun le wa de ba, ŋmine le an kaara, a kō kaara fika nure na yi kūu pɔ tara nyevɔr ε? ¹⁶ Ala i fu den a paanōdɔ kɔ Nāanmun, a paanōɔ ala na che, a jaa in cheche. Ala i fu den a tie nyuur kɔ Nāanmun, a tie wilsu mi in cheche.

¹⁷ Ala i ba 'mel a tie mɛe wile āsɔɔ bar ti ŋmaa a yin na i a mɔɔ pɔ tie wile wa mar ka yi 'mataa kɔɔ nyuro a kōbō'yen yire a tie āgān pɔ nōɔnō, ¹⁸ taa tier ika fu sa naa a wilsu ala ε. Fōɔ wa 'mɔɔ fu mɛe, lieb tier kaa ika a ba i a fōɔ na i a wile le tuo a nyibe ε, ti a nyibe le tuo a fōɔ na i a wile. ¹⁹ Yun 'yer yin pāa na 'yer ni nyā, "Ba 'mel a wilsu ala bar ti pāa na de ma mar." ²⁰ A le in yelmɛe, tiche ba dōɔ 'mel ba bar a ba ba sɔɔfu jūu, tiche ka a yin ara ni sɔɔfu. Yi ta bɔɔɔ yuor ε, tiche yi joro dābāe. ²¹ Bojūu ala i Nāanmun ba dōɔ bar a tie mɛe wilsu ε, wɔ kō bar a yin mi ε.

²² Yi tier kaa le a Nāanmun na i a maal vula sɔɔ ka a wɔ yele mi kpēme, a wɔ yele kpēme na kɔ a bala na lo, tiche na wɔ maal vula kɔ a yin, ala i yi chene na chiine a wɔ maal vula pɔ. Ka le ba le ε, wɔn ŋmaa yin bar.

²³ Ala wa i ba tɛen a ba baal bar, Nāanmun na tōɔn de ba le mar a tie 'yōɔ, Nāanmun na tōɔn le de ba mar a le go. ²⁴ Yi kaa, ala i a yin ban ŋmaa yin a mɔɔ pɔ tie pɔ wa mar a yir tie ban sel, an le in tuo a yir tie wilsu ala ban dōɔ 'mel bar marfu bu?

²⁵ N ba bɔɔɔ ika n vɛ ka a yelsɔɔlaa nyā sɔɔ a yin na i a n yeer ti ba i a Isral nibe ε, ka yi taa bɔɔɔ yuor ni a yele nyā ε. A Isral nibe tara na a nyākpāen a le ne na ti tān a sōɔ 'lo a bala na ba i a Isral nibe ε, na wa ti nye a faafu baar. ²⁶ Le le na i ti a Isral nibe ba jaa pāa nye faafu nitāa le na seb a Nāanmun gān pɔ, "Fafaara na yin be a jiyon wa, na wɔ wa lieb tier jaa na ba vɛle ε, yin a Jekɔb bal nibe pɔ bar. ²⁷ A netiraa le a nyāna in na tara ni ba, a sōɔ 'lo in wa de a ba yeldɛbe a jaa bar."

(Isaiya 59:20, 21)

²⁸ Fōɔ kaa, a 'yer nōɔ nyā vɛn ka ba i Nāanmun dōdɛme a yin na sɔɔ de jūu. Tiche ala i a irfu pɔ mi le, bala le a Nāanmun nō yɔɔ a ba sāakpāmune jūu. ²⁹ Bojūu Nāanmun kɔfu ni a wɔ bɔɔɔfu kō tōɔ lieb jaa ε.

³⁰ Nitāa le a yin mi na ba i a juu nibe ε, na yaa dōɔ wōnō a Nāanmun toor ε, tiche pōpāanyā yi nyen a wɔ nibaal a ba bawōfu jūu. ³¹ Le le a bala mi na i a juu nibe, ba mi lieb i bawōnsi, na ba pāa mi na nye a Nāanmun nibaal a pōpāanyā, nitāa le a sɔn mi na nye a Nāanmun nibaal. ³² Bojūu Nāanmun pɔɔn a nibe ba jaa

a bawōnsi die pɔ, na wɔn tōɔ kaa ba jaa nibaal. ³³ Nye le a Nāanmun lefu na suu jā. A wɔ yɛ ni a wɔ bɔɔɔfu ba gbɔr ε! A wɔ 'yer tɔɔɔfu ba be bɔɔɔfu ε. A wɔ sɔɔ mi ba be bɔɔɔfu ε! ³⁴ "An le dōɔ bōɔ a si Soro tier? Bu an le mi dōɔ i a wɔ 'yer sōnō."

(Isaiya 40:13)

³⁵ "An le dōɔ de nie kɔ Nāanmun bon, ka wɔ pāa wa yara a sān?"

(Job 41:11)

³⁶ Bojūu wɔ jie le a bomo a jaa yi. 'Lo le maal a jaa, na wɔ so a bonu a jaa. 'Lo le so a tuur bɔɔɔ ni bɔɔɔ jaa. A i a le.

12 A le jūu, n sɔɔɔ yi naa yeer, a Nāanmun nibaal nyā jūu, yi de a yi mɛe na i bōnɔbie lon bɔɔɔ kɔ Nāanmun. A in cheche naa pele a Nāanmun pɔɔ. Le le i a puorfɔ na tara par. ² Yi taa le wa liere maala a le a wer nibe na maala go ε, tiche yi maala a le na liere yi a tier paalaa nyā yin nye. Yun pāa tōɔn beer na yi bōɔ a Nāanmun bɔɔfu, a ala na i vula naa pele a wɔ pɔɔ na i cheche.

³ A Nāanmun wāefɔ nyā wɔn wāe ma jūu, n sɔɔɔ naa a yi āsɔɔ jaa ika, ta tier a yi mɛe ti pōn bar a le yin taa tier ε, tiche yi ma tier a yi mɛe 'yer tɔɔɔfu nibijie jaa jā a sɔɔɔ 'lo a Nāanmun na kɔ yi. ⁴ Nitāa le a si āsɔɔ jaa na tara āgān ti ka a tara jidēdēme, a jidēdēme anyāna ba tōnō tōbō'yen ε. ⁵ Le mi le a Kurisito pɔ, a sɔn bala na i yɔɔ ti lōɔ āgān bō'yen pɔ, a jidēdēme anyā a jaa 'mantaa tōnō. ⁶ Si jaa tara na kɔfɔsi na tɛe taa, tu a le a Nāanmun wāefɔ wɔn wāen si. Ala i a āsɔɔ kɔfɔ in a Nāanmun 'yer 'yerfu le, wɔ ma 'yere jā a le a wɔ sɔɔɔfu na ta. ⁷ Ka ala i tōmō tōfu mi le, vɛ ka wɔ ma tōnō, ala i wɔ ilfu mi le, vɛ ka wɔ ma wile. ⁸ Ala i ākpēɔ 'yōɔfu le, vɛ ka wɔ ma 'yōɔnō a ākpāen. Ka ala i a wɔ kɔfɔ le nibaalsi sōɔfu, vɛ ka wɔ ma sōnō ba ni pɔpel. Ala i nidiere tōmō le, vɛ a wɔ ma mōɔ nibir ni a tōmō. Ala wa i nibe 'maalfu tōmō le, wɔ ma maala a le ni chilfu.

⁹ Nōfu wɔ i yelmɛe nōfu. 'Laar bon 'lo na i dɛer, ti 'mar bon 'lo na i sō. ¹⁰ Yi chele taa yele, na yi de a yeer nōfu nōn taa. Yi 'yōɔnō a yi taaba gar a yi mɛe. ¹¹ Yi ta i ni tūtūlsi ε, tiche yi vɛ ka a nōmō yi a yi mōɔ nibir ni a si Soro tōmō. ¹² Yi chule ni a yi tierɔɔfu jie, na yi tara kānyir a yi wōm pɔ, na yi tara yelmɛe ni a yi Nāanmun sɔɔɔfu pɔ. ¹³ Yi ma lōɔ pōn a Nāanmun nibe bala na ba tara bon jaa ε, na yi ma diere sāanba a yi yie pɔ.

¹⁴ Na yi 'yere nevula 'yōɔnō a bala na gere yi, na yi 'yer nevula 'yōɔ ba, yi ta pɔ 'yōɔ ba ε. ¹⁵ Yi chule ni a bala na chule, na yi mi pɔ a bala na kōnō na yi kōnō. ¹⁶ A yin ni a bala na kɔiere, yi tara tier bō'yen. Yi ta kaara ba pɔɔ ε, tiche yi sɔɔ 'matāan a nibe bala na ba jā yi ε. Yi ta kaa ika yin in yɛ dɛme ε.

¹⁷ Yi ta de bier yāan bier sān ε. Yi bōɔnō sō, na yi maala a ala na vɛle nure jaa niem. ¹⁸ Ala i an tōɔ naa, an i yin mɛe le, yi tara nyā'maar ni a bala jaa yin lōɔ kɔiere ni. ¹⁹ N barmine, yi taa ure wa yaara taa sān ε,

tiche yi baraa ku a Naaŋmun suur. Bojūu a seb a Naaŋmun gān ko ika, "Maa le so a sān yaafu, in lieb yaa a sān." Le le a Soro 'yer.

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 32:35)

20 Le an na i le ika, "Ala i kō kpēn a fu dīsso, ku wo bōdiir a wo di. Ala i kōnyūur wa kpe wo naa, ku wo kō a wo nyū. Fōso be maala a nutō, an kaara fuka būu saalbie le fu mōo dōo wo a jum."

(Sokpar Gān 25:21, 22)

21 Yi ta vē ka bier tōo yi e, tiche yi de vīla tōon bier.

13 A yi āsoo jaa wo ma siir a wo māe ku a paal nibeere, bojūu kpēo jaa ba be be ka a ba i

Naaŋmun le bin e. Kpēo soo jaa ba be be ka Naaŋmun ba le bin wo e. ²A le jūu, nure 'lo jaa na chire ni a kpāen dēme ba nyāna, a Naaŋmun na bin ba le wo chire ni, ka a bala na ure a le na 'yōon ba māe 'yer. ³Bojūu a kpāen dēme maa diere bier dōo a bala na maala vīla e, tiche a bala na maala a deer le ba ma de ye le dōo. Fu bōoro naa ika fu ta joro a kpāen dēme dābāe bu? Fu pāa maala a le na vīle, ban dāna fu naa. ⁴Bojūu wo in Naaŋmun tōtōnō ika wo maal fu vīla. Tiche fōso wa maal deer 'lo, vē ka dābāe koro fu, a ba i koro 'yōo le wo tara a soo e. Naaŋmun tōtōnō le wo i na ara ku yeltorsi ika wo kpāana a bala na maala deer. ⁵A le jūu, a tara na soro ka yi siir yi māe ku a kpāen dēme, a ba i ban na kpāa yi tēe jūu e, tiche an i a yin māe mi bōo nyōofu jūu.

⁶A anyāna jūu le so yin yara lōpoo koro a kpāen dēme na i a Naaŋmun tōtōnō na de a ba sōo wo jaa tōnō ni. ⁷Nure jaa sān fon wa di, yab wo. Ka ala i lōpoo le faa yab e, yab. Ka tēmaal libie yabfu le bu, yi ma yab, na yi joro a 'lo a jofu na seen, ti 'yōonō a 'lo mi a 'yōofu na seen.

⁸Yi taa pēne taa libie ka sān ma gā a yi chara ko e, a sān 'lo tēe na gā a yi chara ko le, nōfo yin na nō nō taa, bojūu nure 'lo jaa na nō a wo to soo tun a le a nebināa na 'yer a jaa. ⁹A 'yerbinsi le a anyāna, "Ta sē e." "Ta ku nure e." "Ta ju nure bon e." "Ta jīle nure bon e."

(A Yifō Gān 20:13-17)

A 'yerbinsi ala a jaa ni pāa che, ba den a jaa 'yer 'yer bir bō'yen ika, "Nō a fu to soo nitāa a fu māe."

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

¹⁰Fōso wa nō nure, faa maala wo bier e. Ala le so, fōso wa tara nōfo, fu tu naa a le jaa a Mosesi nee na 'yer.

¹¹Yi maala a nutō, bojūu yi bōon naa le a dūna sōo nyā na kaara. A sōo ta naa ika yi jōo ir a yi gōo ko, bojūu a si faafu gbūr jaa yēyē gar a bībir 'lo sin dōo sōo de. ¹²A chen bālāa ka a tāsōo baar, tiche ka a i a wer mi tōo chaar a le ne. Yi i a si yaar a tāsōo bomo bar ti de a chāa bomo su. ¹³Yi i a si kpere jaa kākar fuka a mōtōo nibe, na si ir si māe yin dāen bōyoor ko, dāa buufu ko, sēsēyele ko, ni folaa ifu ko, bu gōmō bōfo ni nyuur ko.

¹⁴Tiche yi de a si Soro Yesu Kirisito na yi su ko a yi

māe, na yi ta le tere ika yi ure a le a yi āgān vīlaa na bōoro go e.

14 Nure 'lo sōo na ba jā bon e, yi ma sōo de wo na yi ta sōo a wo yelbil 'yer e. ²Isōo sōo ma vēn ka waa chire bon jaa e, ka a āsoo sōo mi na bal ka 'lo mi dire jevai tēe. ³A nure 'lo na ba chire bon jaa e, wo ta kaara a 'lo na ba dire a jaa ko e, a fōso nyā mi na ba dire a jaa e, ta kperē a 'lo na dire a jaa e, bojūu Naaŋmun de wo naa. ⁴Fōso mi ni ana na fon sōo nure kōo tōtōnō 'yer? A wo māe nīkpēe sē ka wo ara na bu wo lo naa, wōn le ara na, bojūu a wo Soro na tōon maal wo a wo ara.

⁵Nure ma kāan a bībir āsoo a wo gar āsoo, ka āsoo kaa a bībie a jaa ka a i bō'yen. Isōo jaa wo ma tere kaa a wo māe tere ko. ⁶Nure 'lo na de a bībir āsoo a wo gar a jaa, wo ure a le a si Soro jūu. 'Lo na sōo a nōn, wo sōo a si Soro jūu, bojūu wo ma sōo Naaŋmun 'yōo. A 'lo mi na ba sōo e, wo mi ure a le a si Soro jūu, wo mi ma puor Naaŋmun yāan. ⁷Bojūu nure āsoo jaa ba be be ku a wo māe tēe 'yōo e. Nure āsoo jaa mi ba kpi ku a wo māe tēe e. ⁸Ala i si ben ka, si ben be ku a si Soro. Ala i si mi kpi naa, si kpin ku a si Soro. Ka si chene na soro, bu si kpi naa, a si Soro le so si.

⁹A anyāna jūu le a Kirisito kpi ti na wo le ir i vīr, ika a wo i a kūn ni a vōe ba jaa Soro. ¹⁰Fōso mi, baa 'yōo le fu sōo a fu yebe 'yer, bu bo le so ka fu kaara a fu yebe sōo? Bojūu si jaa le na ara a Naaŋmun 'yer sōo dakōo par. ¹¹A seb a Naaŋmun gān ko ika, "A si Soro le 'yer, in i vōr jūu, a gbedomo a jaa na gbur a n niem, ka a kōoro jaa haa 'yer ika maa le i a Naaŋmun."

(Isaiya 45:23)

¹²Be le a si āsoo jaa na pāa 'yer a si māe 'yer ku a Naaŋmun.

¹³A le jūu, yi i a si bar a si taaba 'yer sōo, na si lieb a si tere na si ta ure kōso bāraa koro a si taaba sōo ko a ba ŋmiere loro e. ¹⁴A maa na be a si Soro Yesu 'yōo, n sōo sūre jaa ika bōdiraa jaa ba i deer a wo māe e. Tiche ala i a nure āsoo jaa wa kāan bon ika wo in bōdeer, a bōnyūne in bōdeer ku wo. ¹⁵Ala wa i a chen a fu yebe bōdiraa kōo fon di jūu, faa maala wile ni nōfo e. Ta vē ka a fu bōdīrsi sōo a fu yebe 'lo 'yōo a Kirisito na kpi e.

¹⁶Ta vē ka a bon 'lo fōso na sōo bōvīla, ka nure sōo wo bōdeer e. ¹⁷Bojūu a Naaŋmun nāalōso ye le ba i bōdiir ni bōnyūrsi ye le e, tiche a in torfo, ni nyā'maar ni a pōpel na yi a Naaŋmun Si e ye le le, ¹⁸bojūu nure jaa na tōnō koro a Kirisito tu a soro nyā ko, wo maala na a le na pele a Naaŋmun sōo, ka a nibe mi 'yere a nūnyūne 'yer vīla.

¹⁹A le jūu, yi i a si mōo nibe, na si maala a le na waan nyā'maar a si 'yōon taa ākpāen. ²⁰Yi ta de bōdiir ye le sōo a Naaŋmun tōmō bar e. Bōdiraa a jaa vīle naa, tiche a in deer ala i nure din bon na vē ka a wo to sōo lo. ²¹A le a seē naa ka nure ta 'wōn nōn e, bu nyū dāa e, bu maal ye le kōo na vē ka a wo to sōo lo e.

²² Le jaa fɔn bɔɔ a yelsi anyāna pɔ, bar ka a be a fɔsɔ nɪ Nāaŋmun chara pɔ. Pɔpel sɔɔ le a 'lɔ tɪer na ba 'yɔɔ wɔ ye le nɪ a bonɪ ala a 'lɔ mǎe na 'yer lka a ɪ naa ε.
²³ Tɪche nɪre 'lɔ na dire nɪ baal, 'yɔɔn a wɔ mǎe 'yer, bojūu waa dire nɪ sɔɔfɔ ε. Bon jaa mɪ na ba wa yi sɔɔfɔ pɔ ε, a un bier.

15 Sun bala na kpɛmɛ, a sɛɛ naa ka sɪ tuo a bala na ba kpɛmɛ ε, na loro tuor, na sɪ ta pele a sun mǎe pɔsɔ ε. ² A sɪ āsɔɔ jaa wɔ ma pele a wɔ tɔ sɔɔ pɔɔ, na sɪ sɔsɔ wɔ a wɔ mɪ ba nyɪbe. ³ Bojūu a Kɪrɪsɪto mǎe gba mɪ ba dɔɔ pel a wɔ mǎe pɔɔ ε, tɪche a le an seb a Nāaŋmun gǎn pɔ lka, "A tɔbie ala a bala na tɔfɔ, a wa dɔɔl a n ju."

(Yiel Gǎn 69:9)

⁴ Bojūu a ala a jaa na dɔɔ seb a Nāaŋmun gǎn pɔ, a kɔr jaa bin, a seb a sun wiilfɔ 'yɔɔ, ka a gāma anyāna kɔ sɪ kānyir 'yɔɔn sɪ ākpǎen ka sɪ tara tɪertɔfɔ jie.

⁵ A Nāaŋmun na kɔɔɔ yɪ a kānyir na wɔ 'yɔɔnɔɔ yɪ a ākpǎen, wɔ kɔ yɪ nebɔ'yen ka yɪ turo nɪ a Yesu Kɪrɪsɪto.

⁶ Ka yɪ jaa 'mataa tara tɪer bɔ'yen na yɪ de nebɔ'yen 'yɔɔn a Nāaŋmun tur na ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sǎa.

⁷ Yɪ sɔɔ diere taa nɪtǎa le a Kɪrɪsɪto mɪ na sɔɔ de yɪ, ka yɪn tɔɔ waan pɛɛfɔ wa kɔ Nāaŋmun. ⁸ N 'yerɛ na kɔɔɔ yɪ lka, a Kɪrɪsɪto wa lɪeb naa a Juu nɪbe tɔtɔnɔ a Nāaŋmun yelmǎe jūu, na wɔ vɛ ka a le a Nāaŋmun na tur a nɛɛ kɔ a sɪ Sǎakpǎmɪne ɪ yelmǎe. ⁹ Ka a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ε, mɪ na tɔɔ kɔ Nāaŋmun tur a wɔ nɪbaal jūu. Nɪtǎa le na seb a Nāaŋmun gǎn pɔ lka, "A le jūu, un dǎn-fɔ naa a bala na ba ɪ a Juu nɪbe sɛ, naa yiel yiel kɔ a fɔ yuor."

(2 Samuwel 22:50)

¹⁰ A le seb go, "A yɪn na ba ɪ a Juu nɪbe ε, yɪ 'matǎan a Nāaŋmun nɪbe chlɛ."

(Mosesɪ Gāma Na Tu Anūu 32:43)

¹¹ A le seb go, "A yɪn na ba ɪ a Juu nɪbe ε, yɪ pɛɛɛ a sɪ Soro, na yɪ yiele pɛɛfɔ yiel kɔɔɔ wɔ, a yɪn nɪbe ba jaa."
(Yiel Gǎn 117:1)

¹² Isaiya gba mɪ le 'yer go a wɔ gǎn pɔ, "A Jesɪ nyur na le tɔ naa. 'Lɔ le na ir na wɔ kaara a paalsɪ a jaa, na wɔ mɪ ɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ε, tɪertɔfɔ jie."

(Isaiya 11:10)

¹³ A Nāaŋmun na ɪ a yɪ tɪertɔfɔ sɔɔ, wɔ sɛɛ a yɪ nyǎn nɪ chlɪfɔ, nɪ nyǎ'maar a le yɪn sɔɔ wɔ, ka a yɪ tɪertɔfɔ pǎa ŋme yaar nɪ a Nāaŋmun Sɪε kpɛɔ.

¹⁴ N yɛɛr, maa mǎe sɔɔ naa lka yɪ sɛɛn naa vɪla maalɪfɔ, na yɪ tara yɛ na yɪ bɔɔ taa wiilfɔ. ¹⁵ N seb a da sɛɛr amɪne 'yɔɔ kɔ yɪ, ka a kaara fɪka n le bɔɔ tɪer yɪ go, a Nāaŋmun wǎɛfɔ wɔn kɔ ma ¹⁶ ka n ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto tɔtɔnɔ naa tɔnɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe pɔ jūu, naa sɔnɔ mɔsɔlɔ a Nāaŋmun 'yer nɔɔ. Le le a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ε, puorfɔ na tara par ka a Nāaŋmun sɔɔ de na wɔ oon ba nɪ a wɔ Sɪε.

¹⁷ In be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ jūu, a tɔmɔ un tɔnɔ kɔɔɔ a Nāaŋmun yɪn yuor. ¹⁸ N kɔ wa 'la 'yer 'yer jaa ε, ka a ala a Kɪrɪsɪto na maal baar ba le ε, tu a n 'yɔɔ ka a bala na

ba ɪ a Juu nɪbe ε, lɪɛɛ wa wɔnɔ a Nāaŋmun toor, tu a le un 'yer nɪ a le un tɔ, ¹⁹ wɔ den kpɛɔ tɔn nɛ'maa tɔmɔ nɪ tɔfersɪ tun a Nāaŋmun Sɪε kpɛɔ pɔ. Le le, n yɪn a Jerusalem chen lɛɛɛ tɪ gɔɔr a Ilirikum tɛɛ naa man a Kɪrɪsɪto 'yer nɔɔ nyāna jaa nɛ nɛ nɛ. ²⁰ Maa nɪbijɛ ye le le lka n mɔsɔl 'yer a 'yer nɔɔ jie 'lɔ jaa ban ba wɔ a Kɪrɪsɪto ye le ε, naa ta ɪɛ wa mɛ dɔɔl nɪre kɔɔ dachin par kparaa ju ε. ²¹ Nɪtǎa le an dɔɔ seb a Nāaŋmun gǎn pɔ lka, "A bala ban ba dɔɔ 'yer a wɔ 'yer kɔ ε, na nyɛ naa, ka a bala mɪ na ba dɔɔ wɔ naa ε, na bɔɔn a par."

(Isaiya 52:15)

²² A ye le nyāna le var ma a sɔr ka n ba tɔɔɔ waara a yɪ sɛ ε.

²³ Tɪche pɔpǎanyǎ 'lɔ, n ba le tara jipaalaa ka a paalsɪ anyǎ pɔ na le tɔ go ε, n mɪn dɔɔ bɔɔɔ a yɪ nyefɔ a yuon yɔɔ na po jūu. ²⁴ N guor naa lka n chen Sɪpɛen, maa wa tala un ara na piir yɪ kaa, naa jɛ a yɪ sɛ bǎlǎa a yɪ sɔsɔ ma ka n chen. ²⁵ Pɔpǎanyǎ 'lɔ, Jerusalem le n chiine nɪ a sɔsɔfɔ lka n tɪ kɔ a Nāaŋmun puorbo a be. ²⁶ Bojūu a Masedonɪya dɛmɛ nɪ a Akaya dɛmɛ man taa lka ba chlɪer chlɪerɔ sɔsɔn a Nāaŋmun puorbo bamɪne na be a Jerusalem na ba tara bon jaa ε. ²⁷ Ba nyen a le ka a ɪ sǎn kɔ ba a ba de a le dɔɔl a ba mǎe. Ala ɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbe ε, pɔn naa a Juu nɪbe a Nāaŋmun sɔsɔfɔsɪ, ala le so ka a mɪ sɛɛ lka ba mɪ lɔɔn a Juu nɪbe pɔn a ba bɔtarsɪ. ²⁸ Maa wa tɔ a nɪtɔ, naa de a chlɪerɔfɔsɪ anyǎ kɔ ba baar, ala le un chen a Sɪpɛen naa tɪ 'lɔ piir yɪ kaa.

²⁹ N bɔɔn naa lka maa wa waara, un waan naa a Kɪrɪsɪto sɔsɔfɔ na berma.

³⁰ N sɔɔɔ yɪ naa n yɛɛr, nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto nɪ a Nāaŋmun Sɪε nɔfɔ lka, yɪ pɔɔ ma a n mɔfɔ nyǎ pɔ, sɔɔɔ Nāaŋmun kɔɔ ma. ³¹ Yɪ sɔɔr Nāaŋmun, a wɔ faa ma yɪn a bala na ba sɔɔ be a Judiya, ka a le mɪ un chiine a Jerusalem ka a Nāaŋmun puorbo mɪ tɪ sɔɔ de, ³² ka ala lka Nāaŋmun bɔfɔ le, ka n wa a yɪ sɛ nɪ pɔpel a sɪ 'mataa 'yɔɔ taa ākpǎen. ³³ Nāaŋmun na ɪ a nyǎ'maar sɔɔ, wɔ be a yɪ jaa sɛ. A ɪ a le.

16 N pɔɔ naa a sɪ yɛpɔɔ Fiibi yovɪla kɔɔ yɪ, a kɔɔ nyǎ un tɔtɔnɔ be a Kenkɪrya tɛdɛmɛ pupuorbiir pɔ. ² N sɔɔɔ yɪ naa lka 'lɔ wa tɪ, yɪ de wɔ nɪ a sɪ Soro yuor, na yɪ maal wɔ a le na sɛɛn a Nāaŋmun puoro, na yɪ mɪ kɔ wɔ sɔsɔfɔ jaa wɔn na bɔɔɔ yɪ a yɪ sɛ. Bojūu wɔ mɪ dɔɔ sɔsɔ nɪyɔɔ nɪ a maa mǎe.

³ Yɪ puor a Pɪrɪsɪla nɪ Akuila kɔ ma. Ba ɪ naa a n tɔtɔ-taaba a Yesu Kɪrɪsɪto tɔmɔ pɔ. ⁴ Ba tɔn kūu tɔmɔ kɔ ma. A ba ɪ maa tɛɛ gba le ε, tɪche a pupuorbo bala ba jaa na ba ɪ a Juu nɪbe ε, āgǎn mɪ 'maan ba naa.

⁵ Puor a pupuorbiir bala na ma lɔɔ puor a ba yir. Puor a n badaba Epainɪtɔsɪ, 'lɔ le de nie turo a Kɪrɪsɪto be a Asɪya paal pɔ.

⁶ Yɪ puor a Mɛɛr mɪ na ir nyǎa 'yɔɔ tɔnɔ kɔɔ yɪ, ⁷ na yɪ mɪ puor a Andirunkasi nɪ a Junɪyasɪ. Ba un a n bɔr nɪbe ka maa nɪ bala jaa mɪ dɔɔ 'mataa be a pɔɔfɔ die

ᑭᑦ. A nıt̄õnsı b̄õᑦ ban jaa cheche, bala mı le de nie turo a Kırısıto tıche ka a maa wa bıer.

⁸ Yı puor Amplatusı k̄ı ma, n n̄ı w̄ı naa a Kırısıto tuf̄ı j̄ıu, ⁹ na yı mı puor Urbanusı na p̄ıᑦ sı t̄õn̄ı a Kırısıto t̄õm̄ı ᑭᑦ nı a n badaba Sitachusı.

¹⁰ Yı puor Apelesı nıre jaa na s̄ıᑦ ıka w̄ı turo naa a Kırısıto s̄ıᑦ jaa ne ne ne, na yı mı puor Aristobulus nı a w̄ı yir d̄ẽme ba jaa.

¹¹ Yı puor a Herodiyon na ı a n b̄ıᑦ nıre, na yı mı puor a Narsısusı nı a w̄ı yir d̄ẽme ba jaa na turo a sı Soro.

¹² Yı puor a Turafaina nı Turafosa, a ᑭᑦᑦᑦ ba nyãna m̄õᑦ nıbir nı a sı Soro t̄õm̄ı, na yı puor a Persis mı na ı a ᑭᑦᑦ ãs̄ıᑦ na m̄õᑦ nıbir nı a sı Soro t̄õm̄ı.

¹³ Yı puor a Worofus ban ir a sı Soro ᑭᑦ nı a w̄ı ma, a w̄ı ma mı ın a n ma.

¹⁴ Yı puor Asınkirtusı, nı Filegon, nı Hemıı nı Patrobas nı Herması nı a yeer bala jaa na be a ba s̄ẽ.

¹⁵ Yı puor a Filologusı nı Juliya nı Nereyus nı a w̄ı yep̄ıᑦ nı Olinpası nı a Nãan̄mın puorbo ba jaa na be a ba s̄ẽ.

¹⁶ Yı puor puor taa nı p̄ıᑦel. A pupuorbiir ba jaa puor yı naa nı a Kırısıto yuor.

¹⁷ N k̄p̄ãk̄p̄ãana yı naa yeer ıka yı guro yı m̄ãe s̄ı nı a bala na ma waara nı a ootaa, na ba ma v̄ẽ ka yı bãra loro a wiil̄ıᑦ nyã yın j̄ãn ᑭᑦ. Yı t̄ıᑦ 'ıaa tı bar ba. ¹⁸ Boj̄ıu a nıbe ba nyãna a ba ı a sı Soro Kırısıto t̄õm̄ı le ba

t̄õn̄ı ε, tıche a bala m̄ãe v̄ılaa bomo le ba t̄õn̄ı b̄ıᑦıᑦ. Ba ma 'yerε na jaa he le le le na ba de nen̄ıᑦ bel a nıbe bala tıer na ba chen niem ε. ¹⁹ Nıre jaa w̄õn a le yın turo a Nãan̄mın 'yer ne ne ne, ka n̄õᑦ k̄pe sı a yı ye le j̄ıu. Tıche n b̄ıᑦıᑦ naa ıka yı maala vıla nı ye, na yı ta b̄ıᑦıᑦ yelbier maalf̄ı ε.

²⁰ A Nãan̄mın nyã na ı a nyã'maar s̄ıᑦ, a k̄ı le kor ε, tıche ka a w̄ı n̄m̄ãe a Satan a yı gb̄ee p̄ılem. A wãef̄ı na yı a sı Soro Yesu s̄ẽ a be a yı s̄ẽ.

²¹ Timoti na ı a n t̄õt̄õᑦ s̄ıᑦ puor yı naa, ka a Lusiyusı nı Jason nı Sosipater na ı a n b̄ıᑦ nıbe mı puoro yı naa.

²² Maa mı na ı Tertıyusı na seere a ᑭᑦᑦl ḡãn nyã mı puoro yı naa nı a sı Soro yuor.

²³ Gayus yir maa nı pupuorbiir na k̄ıere a w̄ı kaara sı mı puoro yı naa. Erastus na ı a t̄ẽe libikaara nıkp̄ẽe nı a sı yebe Kuwartusı mı puoro yı naa. †

²⁵ P̄õp̄ãanyã, tıur w̄ı ta a Nãan̄mın nyã na s̄ıᑦ yı a yı t̄õᑦ ara tu a n 'yer n̄õᑦ nyã ın m̄ıᑦl na ı a Yesu Kırısıto, naa chaar a yels̄ıᑦlaa nyãna na s̄ıᑦl a k̄õr jaa na po.

²⁶ Tıche p̄õp̄ãanyã, a yels̄ıᑦlaa chaar naa tu a le a Nãan̄mın 'ye'yerbe a le a Nãan̄mın v̄ıᑦ nyã na 'yer ba, ka a paalsı ba jaa na s̄ıᑦ de, na ba turo w̄ı. ²⁷ A Nãan̄mın nyã t̄ee le ı a ye s̄ıᑦ, w̄ı nyere tıur bıbir nı bıbir jaa tu a Yesu Kırısıto 'ȳıᑦ. A ı a le.

† A p̄õf̄ı lıjer nı anaar ba d̄ıᑦ p̄ıᑦ a ḡãn ᑭᑦ ban seb ıka, ²⁴ A sı Soro Yesu Kırısıto wãef̄ı a be a yı jaa s̄ẽ. A ı a le.

1 Korintu

1 Maa Pɔɔl a Nāaŋmun na bɔɔl a wɔ bɔɔfɔ pɔ ɔka n ɔ a Yesu Kirusito nɔtɔnāa nɔ a sɔ yɛbɛ Sosetenesɔ, ² lɛ sɛɛrɛ a gān nyā kɔɔɔ a yɔn na puoro a Nāaŋmun be a Korintu tēɛ pɔ. A yɔn na oo be a Yesu Kirusito 'yɔɔ na yɔ ɔ a wɔ nɔ chechesɔ lɔɔn a bala na be jie jaa na bɔɔlɔ a sɔ Soro Yesu Kirusito yuor na ɔ a sɔn nɔ a ba jaa Soro. ³ Wāɛfɔ nɔ nyā'maar na yi a sɔ Sāa Nāaŋmun nɔ a sɔ Soro Yesu Kirusito sɛ a be a yɔ sɛ.

⁴ N ma puor Nāaŋmun yāan kɔ yɔ bojūu wɔ wāɛ yɔ naa tu a Yesu Kirusito 'yɔɔ. ⁵ A wɔ jūu lɛ yɔ le ye le jaa pɔ, a yɔ 'yerbie nɔ a yɔ bɔɔfɔ a jaa pɔ, ⁶ bojūu a Kirusito dāasɛ sɔn di, yɔ kɔɔn de. ⁷ A lɛ jūu, yaa faa a Nāaŋmun Sɛ kɔfɔ āsɔɔ jaa ɛ, na yɔ pāa mɔɔ nɔbir chele a lɛ a sɔ Soro Yesu Kirusito na lɛ lɛb wa. ⁸ Wɔn 'yɔɔ yɔn ākpāɛn tɔ tān a baaraa, ka yɔ kɔ tara chefɔ ɛ, tɔ tān a sɔ Soro Yesu Kirusito waa bɔbir. ⁹ A Nāaŋmun nyā na bɔɔl yɔ wa lɔɔn a wɔ Bie Yesu Kirusito na ɔ a sɔ Soro ɔn yelmāɛ sɔɔ.

¹⁰ N yɛɛr, n den a sɔ Soro Yesu Kirusito yuor naa sɔɔɔ nɔ yɔ ɔka yɔ jaa yɔ ta ŋma dɛdɛ ka ootaa be a yɔ pɔ ɛ, a lɛ na vɛ naa ka yɔ pāa tara nebɔ'yɛn nɔ tɛr bɔ'yɛn. ¹¹ N yɛɛr, nɔbe bamɔne na yi a Kɔloe yir wa man kɔ ma ɔka nɛchɛrɛ ben a yɔ chara pɔ. ¹² A lɛ par lɛ ɔka, a yɔ āsɔɔ jaa ma 'yer ɔka, Pɔɔl lɛ maa turo, ka āsɔɔ mɔ 'yer, Apolost lɛ maa turo, ka a āsɔɔ mɔ 'yer, Sɔfasɔ lɛ n turo, ka a āsɔɔ mɔ 'yer ɔka, Kirusito lɛ n turo.

¹³ A Kirusito ŋman dɛdɛmɛ bu? Pɔɔl lɛ ba kpa a daa ju bu? Bu Pɔɔl yuor lɛ yɔ son a Nāaŋmun kɔɔ? ¹⁴ N pɔɔ pel naa ɔn ba so a yɔ āsɔɔ jaa Nāaŋmun kɔɔ ɛ, ka ala ba ɔ Kirusipust nɔ Gayus tɛɛ ba lɛ ɛ, ¹⁵ ka nɔre jaa kɔ tɔɔ 'yer ɔka maa yuor lɛ n son yɔ a Nāaŋmun kɔɔ ɛ. ¹⁶ Ɔɔ, n mɔ dɔɔ so a Sɛtefanas nɔ a wɔ yir dɛmɛ ba jaa a Nāaŋmun kɔɔ. A anyā puor n ba tɛr nɔre jaa ɔn lɛ so a Nāaŋmun kɔɔ ɛ. ¹⁷ Bojūu Yesu Kirusito ba tɔ ma ɔka n tɔ suoro nɔbe Nāaŋmun kɔɔ ɛ, tɛche n tɔ mɔɔl a 'yer nɔɔ na ba ɔ nɔsaal yɛ 'yer ɛ. Ka a Kirusito kūu wɔn kpi a daa taa ɔ pɔɔɔ ɛ.

¹⁸ Bojūu a daa 'yer ɔn dābol 'yer kɔ a bala na wɛrɛ, tɛche a ɔn Nāaŋmun kpɛɔ kɔ a sɔn bala na nyɛ a faafɔ. ¹⁹ Bojūu a seb a Nāaŋmun gān pɔ ɔka, “ɔn sɔɔ naa a yɛ dɛmɛ yɛ bar, naa bɔbɔr a bɔɔfɔ dɛmɛ bɔɔfɔ bar.”

(Isaiya 29:14)

²⁰ Nyɔne lɛ a yɛ dɛmɛ be? Nyɔne lɛ a bɔɔfɔ sɔɔ be? Nyɔne lɛ chɛbe dɛmɛ mɔ be a dɔna? A ba ɔ Nāaŋmun lɛb a wɛr nyā yɛ a wɔ ɔ jɔl ɛ? ²¹ Bojūu a Nāaŋmun yɛ kɔ vɛ ka a wɛr de a wɔ yɛ bɔɔn wɔ ɛ, Nāaŋmun pɔɔ pel naa nɔ

a jɔl mɔɔl ban mɔɔl ka a na faa a bala na sɔɔ de. ²² A Juu nɔbe ma bɔɔɔ naa nɛ'maa ye le, ka a bala na ba ɔ a Juu nɔbe ɛ, mɔ bɔɔɔ yɛ. ²³ Tɛche sɔn mɔɔl naa Yesu Kirusito ban kpa a daa ju, ka a ɔ gber bārfɔ kɔ a Juu nɔbe tɔ mɔ ɔ jɔl ye le kɔ a bala na ba ɔ a Juu nɔbe ɛ.

²⁴ Tɛche a bala a Nāaŋmun na lɔɔ bɔɔl a Juu nɔbe nɔ a bala na ba ɔ a Juu nɔbe ɛ, Kirusito lɛ ɔ a Nāaŋmun kpɛɔ nɔ a Nāaŋmun yɛ. ²⁵ Bojūu Nāaŋmun jɔlɔ ɔn yɛ gar a nɔre yɛ, ka a Nāaŋmun balfɔ tara kpɛɔ gar a nɔre kpɛɔ.

²⁶ N yɛɛr, yɔ tɛr a lɛ yɔn dɔɔ be tɔ a Nāaŋmun wa bɔɔl yɔ, nɔsaal kaafɔ pɔ, a yɔ kɔɔ ba dɔɔ ɔ yɛ dɛmɛ ɛ, a yɔ kɔɔ ba dɔɔ ɔ yuor dɛmɛ ɛ, yaa ɔ nāmɔne bibiir ɛ. ²⁷ Tɛche Nāaŋmun ir naa a wɛr nyā jɔl bon 'yɔɔn a yɛ dɛmɛ vā, Nāaŋmun lɛ ir naa a wɛr nyā bɔbalaa na wɔ 'yɔɔn a kpāɛn dɛmɛ vā. ²⁸ Nāaŋmun ma ir naa a wɛr bon ba 'yɔɔnaa, a ala a nɔbe na kaara kɔɔ, nɔ a nɔbe bala gba nɔre jaa na ba 'yɔɔnɔ ɛ, wɔ ɔ naa nɔtɔ ka a bon 'ɔ a wɛr na 'yɔɔnɔ ka wɔ ɔ kɔɔ, ²⁹ ka nɔre jaa taa bɔɔɔ yuor a wɔ niem ɛ. ³⁰ A wɔ jūu lɛ yɔ be a Yesu Kirusito 'yɔɔ, 'ɔ lɛ ɔ a yɛ yi a Nāaŋmun sɛ kɔ sɔ, na wɔ ɔ a sɔ torfɔ nɔ cheche nɔ a faafɔ. ³¹ A lɛ jūu, nɔtāa lɛ an seb a Nāaŋmun gān pɔ, “Vɛ ka a 'ɔ na bɔɔɔ yuor, wɔ bɔɔɔ a yuor a sɔ Soro 'yɔɔ.”

(Jeremiya 9:24)

2 N yɛɛr, ɔn dɔɔ wa a yɔ sɛ, n ba waan nebɔɔn bu yɛ 'yer naa wa man a Nāaŋmun dāasɛ kɔ yɔ ɛ. ² Bojūu a lɛ ɔn dɔɔ be a yɛ sɛ, n ba lɛ bɔɔ bon jaa pɔɔ a Yesu Kirusito ban kpa a daa ju ɛ. ³ Balfɔ, dābāɛ nɔ miiɔfɔ lɛ n dɔɔ ben a yɔ sɛ. ⁴ A n 'yer nɔ a n mɔɔlɔfɔ ba ɔ yɛ 'yerbie ɛ, tɛche a ɔ naa a Nāaŋmun Sɛ kpɛɔ wiilɔ lɛ, ⁵ ka a yɔ sɔɔfɔ taa dɔl a nɔre yɛ ɛ, tɛche a dɔl a Nāaŋmun kpɛɔ.

⁶ Faa nyɛ, sɔn ma 'yer a sɔ 'yer nɔ yɛ kɔ a bala na nɔɔ a Nāaŋmun sɔɔ pɔ, a ba ɔ a wɛr nyā bu a kpāɛn dɛmɛ yɛ na wa ɔ kɔɔ daar kɔɔ ɛ. ⁷ Kai, sɔn 'yerɛ naa a Nāaŋmun yɛ sɔɔlaa, a yɛ 'ɔ na dɔɔ sɔɔl a Nāaŋmun na kaa ir a sɔ daar kɔɔ tɔr jūu sɛrɛ na wɔ wa maal a wɛr. ⁸ A wɛr nyā kpāɛn dɛmɛ ba dɔɔ bɔɔ a par ɛ, ala ɔ bala ta bɔɔ ba kɔ naa kpa a tɔr Soro a daa ju ɛ. ⁹ Tɛche a lɛ an seb a Nāaŋmun gān pɔ ɔka, “Nɔbir jaa ba nyɛ ɛ, toor jaa ba wɔ ɛ, tɛr jaa mɔ ba bɔɔn a ala a Nāaŋmun na chɔɔr kɔ a bala na nɔ wɔ ɛ.”

(Isaiya 64:4)

¹⁰ Tɛche anyāna lɛ a Nāaŋmun Sɛ wiil kɔ sɔ, Nāaŋmun Sɛ ma bɔɔr naa a yɛsɔ a jaa, na wɔ gba ma bɔɔ a ala na be a Nāaŋmun pɔɔm.

¹¹ Ntbuor le bɔɔ le na be a wɔ tɔ sɔɔ tɛr pɔ, ka a nɛrɛ 'lo mǎe ba le ɛ? A le mɪ le nɛrɛ ba bɔɔ le na be a Nǎanɔmun tɛr pɔ ɛ, ka a Nǎanɔmun mǎe Sɪe ba le ɛ. ¹² A ba ɪ a wer nyǎ sɪe le sɪ tara ɛ, tɪche a Sɪe 'lo na yi a Nǎanɔmun sɛ a sɪ de bɔɔn a ala a Nǎanɔmun na kɔ sɪ a pɔkɔ. ¹³ A anyǎna le sɪ 'yerɛ, a ba ɪ nɛrɛ 'yerbie sɪn jǎn ɛ, tɪche 'yerbie ala sɪn jǎn a Nǎanɔmun Sɪe sɛ na sɪ wile nɪ a Nǎanɔmun Sɪe yelmǎe nɪ a Sɪe 'yerbie. ¹⁴ Nɛrɛ 'lo jaa na ba tara a Nǎanɔmun Sɪe ɛ, maa sɔɔ a ala na yi a Nǎanɔmun Sɪe sɛ ɛ, bojũu a ɪn dǎbol ye le kɔ wɔ a wɔ maa bɔɔ a par ɛ, bojũu nɛrɛ na tɔɔn bɔɔ ala ɪ wɔ tara naa Nǎanɔmun Sɪe. ¹⁵ A nɛrɛ 'lo na tara a Nǎanɔmun Sɪe ma vɛr naa a ye le jaa kaa, tɪche nɛrɛ 'lo na ba tara a Nǎanɔmun Sɪe ɛ, wɔ kɔ bɔɔ a nɛrɛ 'lo na tara a Nǎanɔmun Sɪe tɛr ɛ. ¹⁶ Bojũu a seb a Nǎanɔmun gǎn pɔ ɪka, "An le bɔɔ a sɪ Soro tɛr, na wɔn kpǎa wɔ?"

(Isaiya 40:13)

Tɪche sɪn le tara a Yesu Kɪrɪsɪto tɛr.

3 N yɛer, n kɔ tɔɔ 'yerɛ nɪ yɪ fɪka nɪbe na tara a Nǎanɔmun Sɪe ɛ, tɪche n 'yerɛ nɪ yɪ naa fɪka a wer nɪbe na yɪ ɪ bibiir a Kɪrɪsɪto sɔr pɔ. ² Burkɔɔ tɛɛ le n kɔ yɪ a ba ɪ saa yɪn ba ta na tɔɔ di ɛ. Sɪrɛ jaa le yɪ chɛnɛ ba ta ɛ. ³ Yɪ chɛnɛ na ɪrɛ fɪka nɪbe na ba bɔɔ Nǎanɔmun ɛ, bojũu nyuur nɪ nɛchɪrɛ chɛnɛ na be a yɪ pɔ, yaa chɛnɛ ɪ a wer nɪbe ɛ? Na yɪ maala a le ban maala ɛ? ⁴ A yɪ ǎsɔɔ na ma 'yer, maa turo na Pɔkɔ, ka a ǎsɔɔ mɪ 'yer ɪka, maa turo na Apolosɪ. Yaa chɛnɛ ɪrɛ fɪka nɪbe na ba bɔɔ Nǎanɔmun ɛ?

⁵ A anyǎna a jaa pɔ, Pɔkɔ nɪ a Apolosɪ, bo ba ɪ? Tɔtɔn-bɔ le sɪn ɪ a yɪ tu a be wa sɔɔ de ka a sɪ Soro kɔ ǎsɔɔ jaa nɪ wɔ tɔmɔ. ⁶ Maa le bɔr ka a Apolosɪ mɪ chɔr a kɔɔ, tɪche Nǎanɔmun le so an nɔɔ. ⁷ Le a 'lo na bɔr, nɪ a 'lo na chɔr a kɔɔ, ba ɪ bon jaa ɛ, tɪche a Nǎanɔmun 'lo tɛɛ na vɛ ka a bon sɪ a jaa nɔɔ. ⁸ A nɛrɛ 'lo na bɔr nɪ a nɛrɛ 'lo na chɔr a kɔɔ ba jaa tara na tɛr bɔ'yɛn ka a ǎsɔɔ jaa na nyɛ a le wɔn tɔ sǎyar. ⁹ Bojũu, sɪn ɪ naa Nǎanɔmun tɔtɔ-taaba, yɪn mɪ le ɪ a Nǎanɔmun puo, a Nǎanɔmun yir wɔn mɪrɛ.

¹⁰ A wǎɛfɔ a Nǎanɔmun na kɔ ma le so ka n kpar a dachin par kparaa nɪtǎa bɔɔ mɪrɛ, ka a bamɪne mɪ mɪrɛ dɔkɔ. Tɪche ǎsɔɔ jaa wɔ bɔɔ kaara a le wɔn mɪrɛ dɔkɔ. ¹¹ A ye le ɪka, nɛrɛ jaa kɔ le tɔɔ kpar a dachin par kpar yuo le pɔɔ a 'lo na be be ɛ, 'lo le ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto. ¹² Ala ɪ nɛrɛ den selma, kpǎna, kɔsɪr kpǎen, daar, mɔɔr bu kakɛ, ¹³ nɛrɛ jaa na nyɛ naa a wɔ tɔmɔ, bojũu a bɪbɪr 'lɔnɔ a jaa na gǎn chǎa pɔ. Bũu le na vuul nɛrɛ jaa tɔmɔ na wɔ bɛɛr ǎsɔɔ jaa tɔmɔ kaa. ¹⁴ Ala ɪ a le wɔn mɛ dɔkɔ ba sɔɔ ɛ, wɔn nyɛn a wɔ sǎyar. ¹⁵ Ala ɪ a wa di naa a nɪnyɪnɛ kɔ nyɛ bon jaa ɛ, wɔn nyɛn faafɔ, tɪche wɔn kaara naa fɪka nɛrɛ bũu na vuul.

¹⁶ Yaa bɔɔ ɪka yɪn mǎe le a Nǎanɔmun puorfɔ yir ka a wɔ Sɪe kpɪrɛ a yɪ 'yɔɔ ɛ? ¹⁷ Ala ɪ ǎsɔɔ jaa wa sɔɔ naa a Nǎanɔmun puorfɔ yir nyǎ, Nǎanɔmun na sɔɔ naa a

nɪnyɪnɛ, bojũu a Nǎanɔmun puorfɔ yir ɪn cheche. Yɪn mǎe le a puorfɔ yir nyǎ.

¹⁸ Yɪ ta be le a yɪ mǎe ɛ. Ala ɪ a yɪ ǎsɔɔ tɛr naa ɪka wɔ ɪ naa yɛ sɔɔ a wer nyǎ pɔ, wɔ lɛb ɪ "ɔɔ" na wɔ pǎa tɔɔ lɛb yɛ sɔɔ. ¹⁹ Bojũu a wer nyǎ yɛ ɪ naa ɔɔ ye le a Nǎanɔmun niem, nɪtǎa le an seb a Nǎanɔmun gǎn pɔ, "Wɔ ma nyɔɔ naa a yɛ sɔɔ a wɔ yɛ ye le pɔ."

(Job 5:13)

²⁰ A le seb go, "A Soro bɔɔ naa a yɛ dɛme tɛr ka a ɪ pɔkɔ."

(Yiel Gǎn 94:11)

²¹ A le jũu, nɛrɛ wɔ ta le 'mɔkɔ a wɔ mǎe nɪ nɛrɛ ye le ɛ! Yɪn le so a bon sɪ a jaa, ²² ka maa Pɔkɔ le bu, Apolosɪ le bu, Sɪfasɪ le bu, a wer le bu, nyɛnɔr le bu, kũu le bu, dɪ-na le bu, ka daar kɔɔ le, yɪn le so a jaa. ²³ A Yesu Kɪrɪsɪto mɪ so yɪ, ka Nǎanɔmun mɪ so a Yesu Kɪrɪsɪto.

4 A le jũu, yɪ ma kaa sɪ a sɪ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto tɔtɔn-bɔ a Nǎanɔmun na de a wɔ yɛlɔkɔlɔ 'yɔɔ a sɪ nuur pɔ.

² Pɔpǎanyǎ, a le na gǎ le ɪka a bala ban de bon 'yɔɔ a ba nuur pɔ, ba tara yelmǎe. ³ A ba bǎ ma ɛ, ala ɪ ka yɪn le bu a wer nɛrɛ le tɔkɔ a n 'yer sɪrɛ jaa a maa mǎe kɔ tɔkɔ a n 'yer ɛ. ⁴ N ba tɛr ye le jaa ɪn ɪ bɔr ɛ, tɪche a ba wiil ɪka n ba tara ye le ɛ. A sɪ Soro le na tɔkɔ a n 'yer. ⁵ A le jũu, yɪ ta de nie tɔkɔ a 'yer ka a bɪbɪr ba ta ɛ. Yɪ chɛle ka a sɪ Soro wa. 'Lo le na yɪn ye le jaa na sɔɔ a libe pɔ, chǎa pɔ, na wɔ mɪ wiil a ala na sɔɔ a nɪbe tɛr pɔ. A bɪbɪr 'lɔnɔ le ǎsɔɔ jaa na nyɛ a wɔ pɛɛfɔ a Nǎanɔmun sɛ.

⁶ Pɔpǎanyǎ, n yɛer, a yɪn jũu le n de a ye le anyǎna naa man a maa nɪ a Apolosɪ, ka yɪn jǎn a par yɪ a sɪ sɛ a le ban 'yer ɪka, "Taa ɪrɛ wa chɛn pɔ a le ban seb ɛ." Ka a yɪ ǎsɔɔ jaa taa pǎa 'yɔɔnɔ nɪbe gara taa ɛ. ⁷ Ana le maal yɪ a yɪ be yɪ yɔ gar nɛrɛ jaa? Bo yɪ tara, ka a ba ɪ Nǎanɔmun le kɔ yɪ ɛ? Ala ɪ a Nǎanɔmun le kɔ yɪ, ɪmɪnɛ a ɪ a yɪ bɔɔkɔ yuor fɪka yaa ɪ le ɛ?

⁸ Yɪ ben tara bon jaa yɪn bɔɔkɔ! Na yɪ be ɪ taraa dɛme! Yɪ ben lɛb nǎmɪnɛ ka sɪn ba ɪ ɛ! Maa bɔfɔ le fɪka yɪ ta ɪ a nǎmɪnɛ sɪrɛ jaa, ka a sɪ mɪ ta pɔɔ yɪ ɪ a nǎmɪnɛ. ⁹ Bojũu maa sɛ, a kaara naa fɪka a Nǎanɔmun den a sɪn na ɪ a nɪtɔnsɪ a sɪ pii a nɪnyɔɔ puor, a ban kɔ sɪ chǎa pɔ. Ka a sɪ ɪ bɔmanǎa kɔ a wer nɪ a malakasɪ nɪ a nɪbe ba jaa. ¹⁰ Sɪn ɪn ɔkɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu tɪche ka a yɪn ɪ yɛn dɛme a wɔ pɔ. Sɪn ɪn nɪbaalsɪ tɪche ka a yɪn ɪ kpǎen dɛme. Ba 'yɔɔnɔ yɪ naa tɪ kpɛrɛ sɪn. ¹¹ Wa tǎn dɪ-na gba, kɔ nɪ kɔnyũur le sɪ ma chiine, ka a sɪ bɔsursɪ chɪer chɪer ka ba pɔkɔ sɪ, saa tara yir kpɪrɛ ɛ. ¹² Tɔ kpǎen le sɪ ma tɔn a sɪ mǎe nuur, bala wa tɔ sɪ, sɪ ma 'yer nevɪla 'yɔɔ ba, bala sɔɔ gere sɪ, tɪ sɪ ma tara na kǎnyir. ¹³ Bala wa sɔɔnɔ a sɪ yuor, sɪ maa 'yer tuo ɛ, wa tǎn dɪna, baa bɔkɔ sɪ bon jaa ɛ, ka a sɪ ɪ a wer wɔ jaa tǎpuor ju sɔkɔ.

¹⁴ N ba sɛɛrɛ a anyǎna ɪka n su yɪ vǎ ɛ, tɪche ka n kpǎa yɪ maa mǎe bɪ'yɔɔkɔnsɪ kaar. ¹⁵ Yɪn gba tara nɪbe turo pie (10,000) na kaara yɪ a Yesu 'yɔɔ, tɪ yaa tara sǎamɪnɛ kɔɔ ɛ, maa na wa mɔkɔ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yer nɔɔ

kõ yu le u a yu sää. ¹⁶ Ala le so ka n pãa sũũ yu lka yu turo a le un turo. ¹⁷ A anyãna jũu mi le so ka n tũũ a Timoti na u a n bie un nõ, wõ tara na yelmãe a si Soro pũ. Wõn ti jũ yu naa a le a n befũ na be a Yesu Kũũsũto pũ, na n mi wile ni a pupuorbiir gbulsu a jiiir a jaa.

¹⁸ A yu bamune chiẽre ni nyãa ure fika n kõ le wa be go e. ¹⁹ Tũche a kõ le kor e, ala u a si Soro sũũ naa, un wan a yu sũ, naa ti kaa a ba u a bala na chiẽre a nyãa 'yere tẽe e, tũche ka n ti kaa a kpẽũ buor ban tara. ²⁰ Bojũu Nãanmun nãalũũ yele ba u nee 'yer e, tũche wõ un kpẽũ. ²¹ Buor sũũ le yu bũũũ? Maa wa tũre, n tun kpaara bu nõũũ ni jomm sũe?

5 Ba wa man kũ ma sũre jaa lka sũsũyele ben a yu pũ, a le gba na ba ure a bala na ba puoro pũ e. Bie na na gãn a wõ sää pũũ. ² Ti a yu chene bũũũ yuor, vã kõ naa nyũũ yu ka yu dii a nũre nyãna na maal a nũũ bar a yu pũ e? ³ A maa mãe gba na ba be a yu sũ e, tũche a maa tũer wõ jaa ben a yu sũ, naa gba tũũ a daba 'yer fũka n ben be. ⁴ Yun wa lũũũ a si Soro Yesu yuor, a n tũer mi ben a yu sũ, ka a si Soro Yesu kpẽũ mi be be, ⁵ yu de a daba nyãna 'yũũ Satan nũũ pũ, ka wõ sũũ a wõ ãgãũ bar, tũche ka a Nãanmun faa a wõ sũe a si Soro bũbir daar.

⁶ A yu yuor bũũũ nyã ba tara tũũũ e. Yaa bũũũ lka a dãbul jaa pũũũ le ma vẽ ka a paanũũ vũ a yũũ e? ⁷ Yu kpaar a dãbul koraa bar, ti na yu u paanũũ paalaa na ba tara a dãbul e. Le le yu kaara sũre jaa. Bojũu Kũũsũto na u a si Gõl Bar Pẽeraabile lon a si kũũ. ⁸ A le jũu, yu ta u a si dire a Gõl Bar Difũ ni a dãbul koraa e, a dãbul koraa na u yosũũ ni putuyele, tũche a u a paanũũ na ba tara a dãbul e. A paanũũ na u cheche fũũ ni yelmãe tarfũ.

⁹ A gãn 'lu un dũũ seb kũ yu, n 'yer lka yu taa ure wa lũũũ ni a sũsũũũ e, ¹⁰ n ba 'yere a bala na ba puoro na sũũũ e, bu a bũgar dẽme, bu a nũũũũ bu a tũpuorbo e. Ala u le le, yu kõ naa yi a ka a wer nyã pũ. ¹¹ Tũche pũpũanyã, n seere na kũũ yu, a le un dũũ bũũũũ lka yu u ni nyã. Yu taa ure wa lũũũũ ni a 'lu na bũũũũ, a wõ mãe a yu yebe ti na wõ sũũũ, ni bũgar sũũ, na wõ puoro tũbe, ni yosũũũũ, na wõ u dãburo, ni nũũũũ. A nũre nyãna tũ sũũ, yu taa ure wa 'mataa wõ gba dire e.

¹² N tũũũũ le lka n kũũũ a bala na puoro 'yer, tũche yun 'lu yu kpãa a nũbe bala yun 'mataa puoro ni na tũũũũ a yelũũ anyãna. ¹³ Nãanmun le na tũũũ a bala na ba puoro e 'yer. "Yu dii a putusũũ 'lũũũ bar a yu pũ."

(Mosesi Gãma Na Tu Anũũ 17:7)

6 Ala u a yu ãsũũ ni a wõ tũ sũũ wa nyen 'yer, ũmune a u a wõ na tara a 'yer chiin a 'yer tũũũũ bala na ba puoro e jie, ti bar a Nãanmun puorbo jie? ² Yaa bũũũũ lka a Nãanmun puorbo le na wa tũũũ a bala na ba puoro 'yer e? Ka ala u yun le na wa tũũũ a bala na ba puoro 'yer, ũmune a yu kõ tũũũ maal a yu mãe yelbil e? ³ Yaa bũũũũ lka sũũ le na tũũũ a malakasi gba 'yer e? Wa 'yere ni a si mãe yelbil? ⁴ A le jũu, yun wa tara a 'yerbil anyãna taa-ba, yu ma ir a pupuorbo bamune gba yẽ na ba tal tũer e,

ka ba tũũũ a 'yer. ⁵ N 'yer naa anyãna na 'yũũ yu vã, a un sũre lka a yu pũ ãsũũ jaa ba tara yẽ jaa pũũũ na wõn maal a wõ taaba 'yer e? ⁶ Tũche ka a yebe ma tara a yebe chiin a 'yer tũũũũ jie, a bala na ba u a Yesu turbo sũ.

⁷ Sũre jaa le lka yu ben maal bũũ, bojũu yu ma nyũũũ taa chiin a 'yer tũũũũ jie. Bo le so ka yu kõ naa sũũũ ka a nũbe maal yu deer e? Bu sũũũ ka ba fũl yu e? ⁸ Tũche a yun mãe fũũ ni taa na yu maala taa debe, na yu maala a anyãna kũũũ a yu yeer.

⁹ Yaa bũũũũ lka a putudẽme kõ kpe be a Nãanmun nãalũũũ pũ e? Yu ta bele yu mãe e. Sũsũũũũ, tũpuorbo, a bala na fol bu a dũũũ na lũbe gãna ni taa, ¹⁰ bu nãnyũũ, bu a bũgar dẽme, bu a dãburbo, bu a yosũũũũũ, bu a nũũũũũ, ba ãsũũũ jaa kõ kpe be a Nãanmun nãalũũũũ pũ e. ¹¹ Le le a yu bamune mi dũũũ kaara, tũche ka a Nãanmun pũũ yu bar, na wõ oo yu ka yu u cheche tu a si Soro Yesu Kũũsũto yuor ni a si Nãanmun sũe pũ.

¹² A yu bamune 'yer naa lka, n ba chire bon jaa maalfũ e. Yele jaa ba chire maalfũ e. Tũche a ba u yele a jaa le vũũũ maalfũ e. Maa kõ sũũũ ka bon jaa so ma e.

¹³ Bamune mi ma le 'yer naa lka, bũdiir ben be puor 'yũũ, ka a puor mi be be a bũdiir 'yũũ. Tũche Nãanmun na sũũũũ a jaa ayi bar. Sũsũũũũ jũu ba le a ãgãũũ be be e, tũche a si Soro jũu le, ka a si Soro mi be be a ãgãũũ jũu. ¹⁴ A kpẽũũ nyãna le a Nãanmun sãũũ a si Soro a kũu pũ, ka wõ mi na sãũũũ a kũu pũ. ¹⁵ Yaa bũũũũũ lka a yu ãgãũũũ un bũ'yen ni a Kũũsũto ãgãũũ e? N pãa de a n ãgãũũũ ni u bũ'yen ni a Kũũsũto ãgãũũũ naa ti 'mar pũũũ baa pũ? N kõ u a le e. ¹⁶ Yaa bũũũũũ lka nũre 'lu na de a wõ ãgãũũũ ti 'mar a pũũũ baa pũ, un bũ'yen ni a wõ ãgãũũũ e? Bojũu a seb a Nãanmun gãn pũũũ lka, "Ka ba jaa ayi u ãgãũũũ bũ'yen."

(A Pielfũ Gãũ 2:24)

¹⁷ Tũche nũre 'lu na de wõ mãe 'mar a si Soro, 'lu ni a wõ sũe un bũ'yen.

¹⁸ Yu tũũũũ yu a sũsũũũũ pũ. Yelbier jaa nũre na ure ma ben a wõ ãgãũũũ yũũ, tũche nũre 'lu na sũũũũ, a wõ ãgãũũũ le wõ maala a yelbier 'yũũũũ. ¹⁹ Yaa bũũũũũ lka a yu ãgãũũũũ un a Nãanmun sũe puorfũũ yir e? A 'lu na be a yu 'yũũũ. A 'lu yun nyũũ yu a Nãanmun sũũũũ e? Yaa so yu mãe e. ²⁰ Nãanmun da yun so. A le jũu, yu 'yũũũũũ Nãanmun ni a yu ãgãũũũũ.

7 Pũpũanyã, a yele ala yun seb kũ ma, an taa vũũũũ na ka daba ta kul pũũũ e. ² Tũche an u a sũsũũũũũ na be be jũu, daba jaa wõ kul a wõ mãe pũũũ, ka a pũũũ jaa mi kul a wõ mãe sũre. ³ Ka a sũre ni a wõ mãe pũũũ na ma lũũũ sũũũ, le ni wõ ju mi le a pũũũ ni a wõ mãe sũre mi ma lũũũ a sũũũ. ⁴ A pũũũũ tũũũ ba le so a wõ mãe ãgãũũũ e, tũche a wõ sũre le so. A le ne ni wõ ju mi le, a daba tũũũũ mi ba so a wõ ãgãũũũ e, tũche a wõ pũũũ le so. ⁵ Yu taa ure wa mũũũũũ taa a gaa jie e, ka ala ba wa u yu man taa na yu kũũ taa sũũũ Nãanmun sũũũũũ jũu e. Ka yun wa sũũũũ a Nãanmun baar, a yu le lũũũ taa go, ka a Satan taa nyũũ yun kõ le wa tũũũũ a yu mãe nyũũũũũ bel yu e. ⁶ N 'yer naa lka anyã tara na sũũũ, a ba u binfũũ le e. ⁷ N naa bũũũũũ naa fũ-

ka a דַּכּוּר ba ta be a n kaar. Tiche nure אִסּוּר jaa tara na a le a Nāaḡmun na kš wš, אִסּוּר jaa bon ma tēē naa a wš תּוֹכַח bon.

⁸ Pöpäanyä, a yin bala na ba kul taa ε, ni a πικραει, a vīele naa ba taa kulo taa ε, na ba jāne nitāa le un jāne.

⁹ Tiche bala ba wa tōchnō nyokk a ba māe ε, ba kul taa. Ala ι ba kul taa, a sān ban jē ka a vōlaa kōrk ba.

¹⁰ A bala na kul taa, a nebināa le a nyā, a ba ι maa le 'yer ε, tiche a si Soro le 'yer. A πικρ wš taa ire wa bara a wš sūre ε. ¹¹ Tiche 'lō wa bar a wš sūre, wš taa le kulo daba go ε, bu wš lēb tu 'maal a wš sūre. Daba mi wš taa dire a wš πικρ bara ε.

¹² A anyā 'lō, maa le 'yere, a ba ι a si Soro le ε. Ala ι a Yesu turo אִסּוּר πικρ ba ι a Yesu turo ε, ti πικρ lka wšn jēn wš naa wš taa ire wa dire wš bara ε. ¹³ Ala ι a πικρ mi le ι a Yesu turo, tiche ka a wš sūre ba ι a Yesu turo ε, ti mi πικρ lka wšn jēn wš naa, a πικρ nyine mi wš taa bara a sūre ε. ¹⁴ Bojūu Nāaḡmun kāan a danyune na ba ι a Yesu turo ε, ka wš ι nīšō a wš πικρ na ι a Yesu turo jūu, ka a πικρ mi na ba ι a Yesu turo ε, mi ι nīšō a sūre na ι a Yesu turo jūu. Ka le ba le ε, a ba bibiir na un bidebe, tiche a le jūu ba un bisōn.

¹⁵ Tiche a 'lō na ba ι a Yesu turo ε, 'lō wa chiine wš chiine. Fōn ι a Yesu turo, ka daba le, bu πικρ le, ta ḡmaa wš sōrk ε. Nāaḡmun bōl si naa ka si κριεε ni nyā'maar.

¹⁶ ḡmune le a ι a fōš πικρ, ba bōk lka fōn tōk faa a fō sūre ε? Bu a daba, faa bōk lka fō mīn tōk faa a fō πικρ ε?

¹⁷ Īsōk jaa wš mō be a jie 'lō a si Soro na bin wš, ni a le a Nāaḡmun na bōl wš. A binfō nyāna le n bin kš a pupuorbiir gbuls ba jaa. ¹⁸ Nure ḡmaan yōrk tiche ka a Nāaḡmun wa bōl wš bu? Wš taa ire wa πικρ a wš yōrk ḡmaafō ε. Nure mi a Nāaḡmun na bōl, ba ḡmaa a wš yōrk bu? Wš taa le ḡmaara go ε. ¹⁹ Yōrk ḡmaafō un πικρ, ka a yōrk ba ḡmaafō mi ι πικρ, Nāaḡmun yelbinsi fōn turo le ι yelkpeε. ²⁰ Īsōk jaa wš chene a le ne wšn be ti a Nāaḡmun wa bōl wš. ²¹ Gbāgbaar le yi dōk ι tiche ka a Nāaḡmun bōl yi bu? Yi ta vē ka a ι tuo kš yi ε, ala ι yi tara na sōrk na so yi māe, yin tōk ι a le. ²² Bojūu ala ι nure un gbāgbaa tiche ka a si Soro wa bōl wš, a ninyune son wš māe a si Soro jūu. Le mi le, nure na so wš māe tiche ka a si Soro wa bōl wš, a ninyune mi ι naa Yesu Kirisito gbāgbaa. ²³ Nāaḡmun da yin da tuo, yi ta ι nure jaa gbāgbaa ε. ²⁴ Yeer, אִסּוּר jaa ben Nāaḡmun niem, אִסּוּר jaa wš chene a le ne wšn be tiche ka a Nāaḡmun wa bōl wš.

²⁵ Pöpäanyä a bala na ba kul taa sere ε, n ba tara ye le jaa a si Soro na kš ma lka n 'yer ε, tiche n tara na 'yer un na 'yer an ι a si Soro nībaal jūu, n πικρ naa lka n un yelmāe sōk ka yin πικρ de. ²⁶ A dūna yelwōnsi jūu, n tiera a lka a un vīla ka nure jaa κριεε wš yō. ²⁷ Fō kul πικρ bu? Taa ire wa dire wš bara ε. Dakōrk le fō ι bu, πικρ kōrk le fō ι? Taa tiera πικρ bu sūre kulfō ε. ²⁸ Tiche ala wa ι fō kul πικρ, faa maal yelbier ε, ka ala ι πικρaraa mi

kul sūre, waa maal yelbier ε. Tiche a bala na kul taa na kpeñ yelwōnsi πικρ ka n kō πικρ yi a ye le nyāna ε.

²⁹ Yeer, bon un 'yere le lka, a sōk un jaa ḡmaa. An yi a dūna chiine, bala na tara πικρ, ba maala fika baa tara πικρ ε. ³⁰ Bala na kōnō, ba maala fika baa kōnō ε, bala mi πικρ na pel, ba mi maala fika ba πικρ ba pel ε. Ka bala mi na da bon, ba maala fika a ba ι bala le so bin ε. ³¹ Bala mi na tōnō ni a wer nyā bonsi, ba ta de ba māe 'yōk a ala πικρ ε, bojūu a wer ni a wš bonsi a jaa poro na chiine.

³² Maa bōfō le lka yi ta tara ye le jaa tier ε. An ι daba baa tara πικρ ε, a si Soro ye le wš ma tiera, le wšn na ι pel a si Soro πικρ. ³³ Tiche daba na tara πικρ a wer nyā yelsi le wš ma tiera, le wšn na ι pel a πικρ πικρ. ³⁴ Ka a wš tier maa ḡ jibō'yen ε. Ka a πικρ mi na ba kul sūre ε, bu πικρsabile ma tiera a si Soro ye le. A wš bōfō le lka wš de a wš āgān ni a wš sūre kš a si Soro. Tiche πικρ na tara sūre, a wer nyā bonsi tier le wš ma tara, le wšn na pel a wš sūre πικρ. ³⁵ Yi māe sōšfō jūu le n 'yere ni a anyāna, a ba ι ye le le n bine kōrk yi ε. N bōrk naa lka yi κριεε a le na tor na yi tara tier bō'yen kš a si Soro.

³⁶ Ala ι אִסּוּר jaa wa tier lka waa maal a le na sēε ni a πικρsabile wšn ḡmaan a bara ε, ka a πικρ mi jē kor, ka a sēε lka ba kul taa, wš ι a le wšn tier, a ba ι bier ε. Ba kul taa. ³⁷ Tiche nure 'lō tier na ba vavire ε, a wš tier ba fire wš ka wš tōchnō a tier nyokk na wš 'yer a wš tier πικρ lka wš kō kul a πικρsabile ε, a nure nyā mi maal a le na tor. ³⁸ A le jūu, nure 'lō na kul a πικρsabile wš maal vīla, tiche a 'lō na ba kul ε, 'lō le maal vīla gar.

³⁹ πικρ wa kul sūre, 'lō ni a sūre ben taa, tiche a sūre wa kpi wš tara na sōrk lka wš kul daba 'lō jaa wšn bōrk, tiche a danyune wš ι Yesu turo. ⁴⁰ Le un nye le lka, ala ι waa kul sūre ε, ti na wš jāne, wšn un πικρsōn sōk. N tier lka n mi tara na a Nāaḡmun Sūre.

8 Pöpäanyä, a bomo ala ban ma lon πικρ kš a tibe 'yer le n bōrk lka n 'yer. Si bōk naa lka si jaa tara na bōrk, ka a bōrk ma wile wš māe, tiche nōfō ma vēn ka si baa. ² Nure na tier lka wš bōrk bon kōk, waa bōk bon jaa sere ε, a le wšn tier lka wš bōk naa ε.

³ Tiche nure 'lō na nō Nāaḡmun, Nāaḡmun bōk naa ninyune.

⁴ A bomo ala ban lon a tibe πικρ nōnō 'wōfō ye le. Si bōk naa lka a tu ba ι bon jaa a ka a wer πικρ ε, ka Nāaḡmun ba le be be go ε, ka a Nāaḡmun bō'yen nyā tēε ba le ε. ⁵ Ka ba gba bōk ḡmīnsi, ka saaju le, bu a ka a tēε le, sūre jaa le lka ḡmīn πικρ ben be, ni sorbo πικρ. ⁶ Tiche sun sē 'lō, Nāaḡmun bō'yen, na ι a Sāa bō'yen, 'lō sē le a bonsi a jaa yi, 'lō jūu le si be be, Soro bō'yen tēε na ι a Yesu Kirisito, a wš 'yōk le bonsi a jaa tu wa, ka si mi be be a wš jūu.

⁷ Tiche nure jaa ba le bōk a anyāna ε. Nibe bamune chene na mīlō ni a tibe, bala wa πικρ nōn jaa, ba ma tier lka tu nōn le, ka a ba tier na bal a le jūu, ba ma sōk naa. ⁸ Tiche bōdiir kō vē ka si gbōr Nāaḡmun ε, sun di

yele jaa ba ure si ε. Sin mi baa di ε, yele jaa ba ure si mi ε.

⁹ Yl bōwnō sō ka a le yin maala ni a yl māe softa taa lieb kusir bāraa kō a bala na ba kpēme a ba sōwfo pō ε. ¹⁰ Ala wa i nure āsōw na ba kpēme a wō sōwfo pō ε, wa nye naa a fōw na tara a bōwfo nyāna a fō ti dire a tu yir, a mi kō 'yōw wō ākpēō ka wō ti dire a ala ban lon a bōw kō a tibe ε? ¹¹ Ka a fō yebe nyā a wō sōwfo na ba kpēme ε, 'lo a Kirusito na kpi kō, fō sōw wō naa ni a fō bōwfo nyā bar. ¹² Fōw wa maal a bier nyā tō kō a fō yeer, fō 'yōwn a ba tērsi baal, Yesu Kirusito māe le fō maal a bier a le nē. ¹³ A le jūu, ala i bon un na di na vēn ka a n yebe lo yelbier pō, n kō le 'wōb nōn jaa ε, na n taa wa vē ka wō lo ε.

9 N ba so n māe bu? N ba i a nitōnāa āsōw bu? N mi ba nye a si Soro Yesu ni nbir bu? A ba i yin le i a si Soro tōmō un tō, tōnō ε? ² Ala i gba, n ba i a nitōnāa bamune sē ε, ti yin sē 'lo, sure jaa n i naa! Bojūu yin le i a jāne wiil sure jaa ika n i naa a nitōnāa a si Soro 'yōw.

³ A anyāna le na i a maa 'yer un na 'yer kō a bala na wa bere ma a nē. ⁴ A mō sin tee le ba tara sōr ika yl kō si bōdiir ni bōnyursi ε? ⁵ Sin tee le ba tara sōr ika si ma tara a si kōwō 'mataa yōwō ni nitāa le a si Soro yeer ni a Sifasi na i a nitōnsi ε? ⁶ Bu maa ni Banabasi tee le a see ika si tōnō ti yl kō kō si bon jaa ε?

⁷ Nibuor le ba de soja ti wō lieb yara wō māe? An le ma sel tie ti ba dire a wō wōmō ε? Bu an le i nachīne ti maa pē a bir di ε? ⁸ Nisaal kaafō pō 'yer le a nyā un 'yer bu? A Mosesi nebināa ba 'yer a le ni wō ju ε? ⁹ Bojūu nitō le a Mosesi nebināa dōw 'yer, "Ta lū a nadar 'lo fōn 'yōw a wō vara fō a chi nēε pōw ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 25:4)

A nadai yele le fer a Nāanmun bu? ¹⁰ Sure jaa a ba i sin jūu le wō 'yer a anyāna ε? Ōw, sin jūu le ba seb a yelsi anyāna, bojūu a bala na kōwō ni a bala na vara tara na tier ika ban nyen bon kōw. ¹¹ Ala i si bōr a Nāanmun Siε bōbōwō a yl sē, an un tuo ala i yl mi kō si naa a yl bō-tarsi bu? ¹² Ala i bamune tara na sōr ka yl ma sōw ba, sin ba le a see ika si nye gar ba ε? Tiche sin ba kpākpāana ni a yele nyāna ε. Si ma bar yele jaa ka a po, a si taa pōw a Kirusito 'yer nōw nyāna sōr ε. ¹³ Yaa bōw ika a bala na tōnō a be a Nāanmun puorfō yir, a Nāanmun puorfō yir pō le ba dire ε? Ka a bala mi na i a Nāanmun bōwlorbo mi dire a bōwlo bomo ala ε? ¹⁴ A le ni wō ju mi le a si Soro 'yer ika a bala na mōwō a wō 'yer nōw, ba mi dire yire a 'yer nōw mōwō pō.

¹⁵ Tiche maa ba diel a anyāna ε, n mi ba seere a anyāna ti tara tier ika yl maal a le kō ma ε. Maa kpin kō a sa naa nure na wa kaa a n yo bō yele nyāna kōw. ¹⁶ Tiche maa wa mōwō a 'yer nōw nyā, n kō tōw bō yuor ε, bojūu Nāanmun le 'yōw ma ika n mōwō. Yele na pōw ma naa ala i n ba wa mōwō a 'yer nōw nyā ε. ¹⁷ Maa mōwō a 'yer nyā kōw, n tara na sāyar, ala ba i kōw gba le ε, Nāanmun

na kaa ir ma 'yer le n 'yerε. ¹⁸ Bo le i a n sāyar? Ala le a anyā ika, n mōwō a 'yer nōw kōw kō a nibe, naa taa bōwō tōnō yin a 'yer nōw nyā mōwō pō ε.

¹⁹ N gba na so n māe ka nure jaa ba so ε, ti n maal n māe gbāgbaa kō nure jaa le an na i ka n tōw nōwō tōw wa kō Yesu Kirusito. ²⁰ Maa wa ta a Juu nibe sē, n ma lieb n māe a Juu nure, na tōw ba nye. A bala na be a nebināa pō, n ma lieb a ba kaar, n gba na ba be a nebināa pō ε, le un na i tōw ba tōw wa kō a Yesu Kirusito. ²¹ A bala mi na ba be a nebināa pō ε, maa wa ta a ba sē, n mi ma maal fika n ba be a nebināa pō ε, ka n na tōw ba tōw wa kō a Yesu Kirusito. N gba na ba so n māe yi a Nāanmun nebināa pō ε, tiche n be a Yesu Kirusito nebināa pō. ²² Maa wa ta a bala sōwfo na ba kpēme ε, n ma lieb a ba kaar le un na i tōw 'yōw ba ākpāen. N ma lieb bon jaa kō nure jaa, ala i n tōw naa ka n faa a bamune. ²³ A 'yer nōw nyāna jūu le n maala ni a anyāna, naa mi na tōw nye a sōwfo.

²⁴ Yaa bōw ka a bala na ma joro dōwō taa a joa pō, tiche nibe 'yen tee le ma jo na wō nye bon ε? Yl mi mōwō nbir joro a le na yl nye bon. ²⁵ Nure jaa na pōw a jo dōwō taa nyā pō, wō ma nōwō naa a wō māe yele a jaa pō sō. Ba ma un a le na ba de a vaar ban maal nāa jupil na maa kor ε, tiche sin ure naa na nye a nāa jupil 'lo na ba tara sōwfo ε. ²⁶ Ala le so, n ba joro fika nure na bōn joro ε, nmetaa kaar, n ba bōn kōwō a n nuur ε. ²⁷ Kai, n ma nmen a n āgān na n maal wō a wō lieb a n gbāgbaa, ka n taa 'yer Nāanmun 'yer ka a nōwō wa nye tōnō tiche ka Nāanmun 'yer ika maa ba see ε. N ba bōwō a le ε.

10 Bojūu n ba bōwō ika a yele nyā wō sōwō yl ε, n yeer. A julōjuur dōwō geru pōw a si sāakpāmune ba jaa ka ba jaa ti kpe a man jle pō gōw. ² Ba jaa tun a Mosesi puor ka a julōjuur geru pōw ba, a ba ti kpe a man jle gōw. ³ Ba jaa le di a Nāanmun Siε bōdibō'yen 'lōnō, ⁴ na ba nyū a Nāanmun Siε bōnyū bō'yen 'lōnō, bojūu ba jaa nyūn yi a Nāanmun Siε 'lōnō na dōwō i a kusir pie 'mataa chiine ba, a kusir pie 'lōnō le i a Yesu Kirusito. ⁵ A anyā a jaa pō, ti Nāanmun pōw ba pel ba ε, na wō nye suur kōn ba, ka a ba kūn yēyel be a mōgōwō pō.

⁶ Pōpāanyā, a yele anyāna un kpāafō gā, ika si taa de a si tier 'yōw yelbier pō ε, nitāa le ban dōwō i ε. ⁷ Yl taa puoro tibe nitāa le a bamune na dōwō puor a tu ε, nitāa le an seb a Nāanmun gān pō, "A nibe jēn na ba di na ba nyū, ti pāa ir se bāne."

(A Yifō Gān 32:6)

⁸ Yl taa vē nē ka si wa sēne nitāa le a bamune na dōwō sē kaar ε. A ba nibe turo Ijaata (23,000) dōwō lo kpi bibir bō'yen. ⁹ Yl taa vē nē ka si wa beere a si Soro kaara nitāa le a bamune na dōwō i, a wō vē ka a waba dō ba kō ε, ¹⁰ na yl taa vē nēε 'yōw Nāanmun ε, nitāa le a bamune na dōwō vōn wō a nēε ka wō vē ka kūu malaka wa sōwō ba jaa.

¹¹ A yeke anyāna pɔɔ ba naa, naa ɛ kpāafɔ gā, ka ba seb bin ka a na ɛ kpāafɔ kɔ st. Bojūu a ber baaraa gbɔɔrɔ sɪ naa. ¹² A le jūu, ala ɛ fɔ tɛr ɪka fɔ bɔɔn ara, bɔɔnɔ sɔ, na fɔ taa lo ɛ. ¹³ Beerkaa tuo jaa ba wa a yɛ sɛ, ka a ba ɛ a ala mun ma wa a nure jaa sɛ le ɛ. Nāanmun un yelmāe sɔɔ, wɔ kɔ sɔɔ ka a beerkaa tuo 'lɔ yɛn kɔ tɔɔ ɛ, wa nyɔɔ yɛ ɛ. Tɪche beerkaa wa nyɔɔ yɛ, wɔn wiil yɛn a sɔr ka yɛ tu yɛ, na yɛ tɔɔ ara.

¹⁴ A le jūu n taa Yesu turbo, yɛ taa ure wa puoro tɪbe ɛ. ¹⁵ N bɔɔn naa yɛn ɛ yɛ dɛme ka n 'yerɛ a nɛtɔ kɔɔ yɛ, yɛn māe yɛ pekaa a le un 'yer. ¹⁶ A nmele 'lɔ sun ma de puor a Nāanmun yāan, a Yesu kūu bɔɔdiir sɔɔ ma vēn ka sɪ lɔɔ pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jāi. Ka a paanɔɔ 'lɔ sɪ mun ma nja, ma vē ka sɪ lɔɔ pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto āgān. ¹⁷ Bojūu paanɔɔ bɔɔ'yen tɛe le, sɪn sɔɔ waa tɪ sɪ un āgān bɔɔ'yen, sɪ jaa le a paanɔɔ bɔɔ'yen 'lɔnɔ ma ta.

¹⁸ Yɛ tɛr kaa a Isral nɛbe pɔ. A ba ɛ a bala na ma di a Nāanmun bɔɔrlo bomo ma pɔɔn a bɔɔr lofɔ jɛe ɛ? ¹⁹ N pāa 'yerɛ na ɪka a bomo ban lon bɔɔr kɔ a tu un bon bu a tu un bon? ²⁰ Kai, tɪche a bɔɔrlo bomo ala a tɪbe dɛme na ma lon a ba bɔɔr, a sɪdebe le ba ma lon a bɔɔr kɔ a ba ɛ Nāanmun le ɛ, ala le so n ba bɔɔr ɪka yɛ 'matāan a sɪdebe ɛ. ²¹ Yɛ kɔ tɔɔ lɔɔn a sɪ Soro nyūn a wɔ nmele, tɪ le lɔɔn a sɪdebe nyūn a ba nmele ɛ. Yɛ kɔ tɔɔ lɔɔn a sɪ Soro a wɔ bɔɔdiir difɔ jɛe, tɪ le 'mataa lɔɔn a sɪdebe bɔɔdiir difɔ jɛe go ɛ. ²² Sɪ bɔɔr naa ɪka a ure a sɪ Soro nyuur bu? Bu sɪn le tara kpɛɔ gar wɔ?

²³ Yɛ ma 'yer ɪka, saa chire yeke jaa maalɔ ɛ. Tɪche a ba ɛ yeke a jaa le vɛle maalɔ ɛ. Yeke jaa ba chire ɛ, tɪche a ba ɛ yeke jaa le sɔnɔ ɛ. ²⁴ Nure jaa wɔ ta bɔɔr a wɔ māe tɛe vɛla ɛ, tɪche wɔ mɪ ma bɔɔr a wɔ taaba vɛla.

²⁵ Nɔn jaa ban daara a daa pɔ, fɔɔ wa da kɔɔ ta sɔɔr ɛ, ka a taa ɛ fɔ tɛr ɛ. ²⁶ Bojūu a seb a Nāanmun gān pɔ ɪka, "A sɪ Soro le so a tɛe nɪ bon jaa na be a pɔ."

(Yel Gān 24:1)

²⁷ Ala ɛ nure ba ɛ Yesu turo ɛ, wa maal bɔɔdiir bɔɔl fɔ, a fɔ bɔɔr a chenɔ, fɔɔ wa chen, bon jaa wɔn wa bin a fɔ niem, dire, ta sɔɔr ɛ, ka a taa ɛ fɔ tɛr ɛ. ²⁸ Tɪche ala ɛ nure wa 'yer kɔ fɔ ɪka tu nɔn le, ta le di a bɔɔdiir ala ɛ, a fɔɔ nɪ a nɪnyɛnɛ tɛr jūu. ²⁹ A nure 'lɔ na 'yer kɔ fɔ tɛr le n 'yerɛ, a ba ɛ fɔ tɛr ɛ. Bāa 'yɔɔ le nɛbe na jɛ kporo ma nɪ a maa māe so fɔ? ³⁰ Ala ɛ n puor Nāanmun yāan 'yɔɔ a bɔɔdiir ala un dire, bāa 'yɔɔ le nure na le kporo ma a bon un puor Nāanmun yāan tɪ dire?

³¹ A le jūu ka yɛ nyuro na bu yɛ dire naa, bon jaa yɛn maala, yɛ maala a jaa kɔɔ Nāanmun tur. ³² Yɛ taa wa maala ka āsɔɔ jaa wa bār lo ɛ, ka Juu nure le bu waa ɛ Juu nure ɛ, bu a Nāanmun puorbo ɛ. ³³ Le gba le n mɔɔr naa maala pele nure jaa pɔɔ yeke a jaa pɔ. Bojūu n ba bɔɔr a maa māe vɛla ɛ, tɪche a le mɪ na ɛ vɛla kɔ a nɪyɔɔ ka ban tɔɔ nyɛ faafɔ.

11 Yɛ kaara ma na yɛ turo nɛtāa le un mɪ na kaara a Yesu Kɪrɪsɪto naa turo wɔ.

² N ma kpir yɛn jaa a le yɛn chene tara a n tɛr na yɛ turo a yeke ala a jaa un dɔɔ wiil yɛ.

³ Pɔpāanyā n bɔɔr naa ɪka yɛ bɔɔn ɪka, daba jaa ju le a Yesu Kɪrɪsɪto, ka a kɔɔ jaa ju mɪ ɛ a wɔ sɪre, ka a Yesu Kɪrɪsɪto ju mɪ ɛ Nāanmun. ⁴ Daba jaa wa sɔɔr Nāanmun bu 'yerɛ Nāanmun 'yer tɪ na wɔ kɔɔ a ju wɔ 'yɔɔn a ju vā. ⁵ Ka kɔɔ jaa mɪ wa sɔɔr Nāanmun bu 'yerɛ Nāanmun 'yer tɪ mɪ ba kɔɔ a wɔ ju mɪ 'yɔɔn a ju vā, a kaara fɪka wɔ pɔn jukpāakpol. ⁶ Ala ɛ a kɔɔ kɔ kɔ a ju ɛ, wɔ nja a ju, ala ɛ a mɪ un vā kɔɔ na pɔ jukpāakpol wɔ ma kɔɔ a ju. ⁷ Daba ba sɛe ɪka wɔ kɔɔ a wɔ ju ɛ, bojūu 'lɔ le nyetāan a Nāanmun nɪ a wɔ tur. Tɪche ka a kɔɔ mɪ ɛ a sɪre tur. ⁸ Bojūu daba baa dɔɔ yɛ a kɔɔ kɔ ɛ, tɪche kɔɔ le dɔɔ yɛ a daba pɔ. ⁹ Nāanmun mɪ ba dɔɔ me daba kɔɔ jūu ɛ, tɪche wɔ men kɔɔ daba jūu. ¹⁰ A nɛtɔnɔ jūu nɪ a malakasɪ jūu, a kɔɔ sɛen ɪka wɔ tara a tɔɔfɔ jāne a wɔ ju pɔ.

¹¹ A sɪ Soro 'yɔɔ, kɔɔ ba so wɔ māe ɛ, daba mɪ ba so wɔ māe ɛ. ¹² Bojūu daba kɔ le a kɔɔ yɛ, ka kɔɔ mɪ ma dɔɔ daba. Tɪche a yeke a jaa yɛn Nāanmun sɛ. ¹³ Yɛn māe yɛ pekaa. A sɛen ka kɔɔ na sɔɔr Nāanmun tɪ ba kɔɔ a ju bu? ¹⁴ A befɔ nyāna mɪ ba wiil yɛ ɪka ala ɛ daba mɪ tur jukɔɔ, a un vā kɔ wɔ ɛ? ¹⁵ Tɪche ala ɛ kɔɔ le wa bar a wɔ jukɔɔ ka a wooro a ba ɛ wɔ danɔ le ɛ? Bojūu Nāanmun le kɔ wɔ a jukɔɔ ka a ɛ a wɔ bɔɔrɔraa. ¹⁶ Ala ɛ nure wa chire na a yeke anyāna, sɪn nɪ a Nāanmun puorbo ba le tara yeke jaa go ɛ.

¹⁷ A ala na tu ka un wiil yɛ, tɪ n kɔ tɔɔ dān yɛ ɛ, bojūu a yɛ lɔɔ taa ma maal yɛn dɛer gar a vɛla.

¹⁸ A yeldɔɔ nɪ nyā, n wɔn ɪka yɛn ma wa lɔɔ taa na puor, yɛ ma ooro nɪ taa, ka n sɔɔ de ɪka, a le ben be sɪre jaa. ¹⁹ A sɛe naa ka tɛe taa na be a yɛ pɔ, ka a wiil buor sɔɔ na sɔɔ Nāanmun. ²⁰ Yɛn ma wa lɔɔ taa, a ba ɛ a Yesu kūu bɔɔdiir le yɛ ma dire ɛ. ²¹ Bojūu yɛn ma wa dire, āsɔɔ jaa ma bɔn dire na yɛ maa gu taa ɛ. Ka a bamɛne ma wa jɛn kɔ, tɪche ka a bamɛne mɪ ma nyū buu. ²² A mɔ yaa tara yie yɛn na ma di tɪ nyū a be ɛ? Bu yɛ kaara naa a Nāanmun puorbo kɔɔ na yɛ 'yɔɔnɔ a bala na ba tara bon jaa vā? N 'yer bo kɔ yɛ? A mɔ n dān yɛ nɪ a yeke nyā ɔ? N kɔ ɛ le ɛ!

²³ Bojūu a wiilɔ 'lɔ un nyɛ yɛ a sɪ Soro sɛ, le mɪ le un wiil yɛ. A tāsɔɔ 'lɔnɔ jaa ban na gar yɔɔ a sɪ Soro Yesu, wɔ den a paanɔɔ, tɪ puor Nāanmun yāan. ²⁴ Wɔn wa puor Nāanmun yāan baar, wɔ njaan a paanɔɔ tɪ 'yer, "Nyā le ɛ a n āgān na wɔ kɔ yɛ, yɛ ma maala a nɛtɔnɔ tɛre nɪ ma." ²⁵ A le nɪ wɔ ju le ban wa di baar, wɔ den a nmele nyuraa na wɔ 'yerɛ, "A dāa na be a nmele nyāna pɔ le ɛ a n jāi a Nāanmun na de bin a netɪr paalaa, yɛ ma maala a nɛtɔnɔ yɛn ma wa nyuro na yɛ tɛre nɪ ma."

²⁶ Sɔɔ jaa yɛn ma wa kɔɔ a paanɔɔ nyāna, na yɛ nyuro nɪ a nmele nyāna, yɛ mɔɔr 'yerɛ a sɪ Soro kūu 'yer tɪ tān a wɔ waa daar.

²⁷ A le jūu, nure nyā na kɔɔ a paanɔɔ nyā, na wɔ nyuro nɪ a nmele nyā nɪ ba bāma, wɔ maal yelbier nɪ a

st Soro ägän ni a wš jāi. ²⁸ Nire jaa wš ma bæer a wš mæe kaa ti pāa 'wəb a paanōō nyā, na wš nyūn a ηmele nyā. ²⁹ Bojūu nire jaa na kəkə na wš nyuro ti ba bōōn lka a st Soro ägän le ε, wš 'wəb nyūn 'yer kəkəfə 'yōō a wš mæe. ³⁰ Ala le so ka a yi kəkə bal na yi biere, ka a yi kəkə jie mi kpire. ³¹ Ala i st kəkə a st mæe 'yer, a st Soro kō le kəkə a st 'yer go ε. ³² A st Soro wa kəkə a st 'yer, toor le wš kəkə st, na wš taa wa lōō sōōn st ni a bala na ba puoro ε.

³³ A le jūu, n taa Yesu turbo, yln ma wa lōōn taa lka yi di, yi ma gu taa. ³⁴ Ala i kō kəkə na āsət, wš ma di be a wš yir, ka a yln wa lōō taa dire, a ta wa i Nāaηmun 'yer kəkəfə kō yi ε. Maa wa tōō ti, un man yi naa a ala na che.

12 Pōpāanyā, n yeer, n ba bəkəkə lka a Nāaηmun Sre kōfōsi yele a səkə yi ε. ² Yi bōōn naa a le daar yln dōō i a tibe dēme, a tibe anyāna na ba tara nyevōer ε, təkə yln 'yōō belfō pō. ³ A le jūu, n 'yere na kəkə yi lka, nire jaa ba be na wa 'yere ni Nāaηmun Sre na wš 'yer lka Yesu le wš kəkə 'yōōn ε, nire jaa mi kō tōō 'yer lka, Yesu le i a st Soro ka a Nāaηmun Sre ba be a wš 'yōō ε.

⁴ A kōfōsi tēen taa, tiche a jaa yin a Nāaηmun Sre sē. ⁵ Tōtōnsi mi tēen taa, tiche a jaa tōnō na kəkə a st Soro. ⁶ Tōtōnsi tōfō mi tēen taa, tiche a Nāaηmun bō'yen nyā le tōnō a jaa a nibe 'yōō.

⁷ Pōpāanyā a Nāaηmun den a wš Sre kō āsət jaa a wšn tōō de sōōn a wš taaba. ⁸ Īsət a Sre bō'yen nyāna le ma kō wš a yē 'yer, na wš mi kō āsət yē bōōfō, a Sre bō'yen 'lōnō le kəkə a jaa. ⁹ A Sre bō'yen nyā le ma kō āsət səkəfō, na wš mi kō āsət kpeō, a wš sāana ni baalsi. ¹⁰ Na wš kō āsət kpeō, a wš mi tōnō ni ne'maa tōmō, na wš kō āsət a wš tōō 'yere a Nāaηmun 'yer, na wš mi kō āsət jōmō a wš bōō a 'lō na i a Nāaηmun Sre ni a 'lō na ba i ε, na wš mi kō āsət a wš ma tōō dāgul a 'yersi, na wš chene kō āsət mi ka wš ma tōō lēb a 'yer dāgulsi anyāna. ¹¹ A anyāna a jaa i naa a Nāaηmun Sre bō'yen tōmō le, a wš de kō āsət jaa a le wšn bəkəkə.

¹² A ägän un bō'yen, bōyōō na səkə mar mar, a bōmarsi anyā na səkə waa, ti ägän bō'yen tēε le wš i. Le le a mi kaara a Kirsito 'yōō. ¹³ Bojūu st jaa son a Nāaηmun kōō, ni a wš Sre bō'yen 'yōō a ägän bō'yen pō, ka Juu nire le fō i bli, faa i Juu nire ε. Ka gbāgbaa le fō i bli, sumne le fō i, Nāaηmun den a wš Sre bō'yen nyā kō st jaa.

¹⁴ Pōpāanyā a ba i jibō'yen le a ägän tara ε, tiche jiyōō le wš tara. ¹⁵ Ala i gber wa 'yer naa lka, n ba i nūu ε, a le jūu n ba pōō a ägän pō ε. A le kō tōō vē a waa i a ägän jie āsət ε. ¹⁶ Ka ala i toor mi 'yer naa, n ba i nbir ε, a le jūu n ba pōō a ägän pō ε. A le kō tōō vē a waa i a ägän jie āsət ε. ¹⁷ Ala i a ägän wš jaa un nbir, ηmune le wšn taa ma i wō 'yer? Ka ala i a ägän wš jaa mi un toor, ηmune wšn i mi wa wō nyūu. ¹⁸ Tiche Nāaηmun le choo taa a jidēdēme anyāna āsət jaa a ägän pō, a le wšn bəkəkə ba. ¹⁹ Ala i a jaa un bō'yen, nyune le a ägän

mun taa be? ²⁰ Jiyōō le be a ägän pō, tiche a wš i ägän bō'yen.

²¹ Ala le so ka a nbir kō tōō 'yer kō a nūu, n ba bəkəkə fō ε. A ju mi kō tōō 'yer kō gber, n ba bəkəkə fō ε. ²² Yi kaa, a ägän jir ala na ba kpeēε ε, ala le st ma mōō nbir kaara. ²³ A jir ala sun ma tēr lka a ba tara 'yōōfō ε, ala le st ma bōō kaara. Ka a jir ala mi na ba be yōō yi fō ε, ala le st ma bōō chəkəkə. ²⁴ Ka a ala mi na be a yōō yifō, st maa chəkəkə a ala ε. Tiche Nāaηmun le de a jir anyāna 'mataa a ägän pō, na wš de 'yōōfō kō a jir amune na ba dōō tara ε. ²⁵ Ka a le na vē a dēdēme fō kō le be a ägän pō ε, tiche ka a jaa ma sōōn taa. ²⁶ Ala i a ägän jie āsət wa biere naa, a ägän jir a jaa mi ma biere naa. Ala i a ägän jie āsət jaa mi wa nyen 'yōōfō, a ägän wš jaa mi ma chule naa.

²⁷ Pōpāanyā yln le lōō taa i a Yesu Kirsito ägän, ka yi āsət jaa i a jie āsət. ²⁸ A pupuorbiir banyāna pō le a Nāaηmun de nie ir a nitōnsi, na wš le tu ir a wš 'ye'yerbe, na wš le tu ir a wš wiwiilbe, na wš le ir a bala mun na tōnō a ne'maa tōmō, na wš ir a bala mun na sāana baalsi, na wš ir bamune ka ba sōōn nibe, na wš le ir bamune na kaara a tōmō, ni a bala mi na bōō a kəkəkə dāgulfō. ²⁹ A mō ba jaa le i a nitōnsi bu? Bu ba jaa le i a Nāaηmun 'ye'yerbe j? Ba jaa le i a wiwiilbe j? Ba jaa le ma tōō tō a ne'maa tōmō bu? ³⁰ Ba jaa le wš kō a baal sāafō bu? Ba jaa le ma tōō dāgul a ba kəkəkə j? Bu ba jaa le ma tōō a kəkəkə dāgulaa lēb j? ³¹ Tiche yi mōō nbir bō a kōfōsi 'lō na gar a jaa. Pōpāanyā, un wiil yln a sōr 'lō na gar a jaa.

13 Ala i n ma tōō 'yer a nibe kəkə bōrsi a jaa, naa tōō 'yer a malakasī kəkəkə, tiche naa ba tara nōfō ε, un kaara naa fika kur ban ηmiere a wš kəkəkə gōmō. ² Ala i n tara naa a Nāaηmun 'yer 'yerfō kōfō, naa bōō a yelsəkəsī a jaa, naa bōō yē jaa bōō, ka ala i n mi tara na səkəkəfō naa ma 'yer tōn ka a ir, tiche naa ba tara nōfō ε, n un bōōkəkəkə. ³ Ala i n den a n bōtarsi a jaa pō nōn dēme, naa səkəkə ba de a n ägän 'yōō būu 'luraa pō, tiche naa ba tara nōfō ε, n ba tara tōnō ε.

⁴ Nōfō ma tara na kānyir, nōfō ma maala na vīla, waa jūle nire bon ε, waa bəkəkə yuor ε, waa 'mōōkəkəkə wš mæe ε. ⁵ Nōfō ba tara netuo ε, waa bəkəkə wš yōō tēε bomo ε, wš maa nye suur fōō ε, waa 'yōōnō nire pōōm ε. ⁶ Nōfō ba nō yelbier jie ε, tiche wš ma nōn yelmæe jie. ⁷ Nōfō ma gun taa le sōō jaa, wš ma səkəkə yele a jaa, waa baala ε, nōfō ma səkəkə ka a wō wš.

⁸ Nōfō maa i faa ε, Nāaηmun 'yer 'yerfō na wa ηmaa naa, ka a kəkəkə dāgulsi 'yerfō mi wa tēε, ka a bōōfō mi wa po chen. ⁹ Bojūu a bōōfō kōfō un ηmaa, ka a Nāaηmun 'yer 'yerfō mi i ηmaa, ¹⁰ tiche a bōmæe wa wa, a bōgāgiel na bōr naa. ¹¹ A le daar un i a bibile, bibi'yer le n ma 'yere, naa tara a bibiyē naa ma tēε a bibitēr. Tiche un wa i nūkpēε baar, n lōb a bibiyele a jaa bar. ¹² Pōpāanyā 'lō, chāana pō le st kaara jaa tūfuru, tiche sun wa tuor taa ni gbie. Pōpāanyā 'lō ηmaa le n

bɔɔ, tiche un pãa wa bɔɔ wɔn baar nutãa le wɔ mun bɔɔ ma.

¹³ Põpãanyã a yelsi ata anyãna le ba tere ε, sɔɔfɔ, tɛrtɔfɔ jie ni nõfɔ. Tiche a anyãna a jaa pɔ, nõfɔ le gar a jaa.

14 Yi turo a nõfɔ sɔɔ, na yi mɔɔ nɔbir bɔɔɔ a Nãanmun Siε kɔfɔsi, na yi kaa ir a Nãanmun 'yer 'yerfɔ kɔfɔ, 'lo le i. ² Bojũu nure 'lo na bɔɔ a kɔkɔɔ dāgɔlɔa 'yerfɔ nure ba le wɔ 'yere ni ε, tiche Nãanmun le wɔ ma 'yere ni. Yelmãε nure jaa maa bɔɔ a le wɔn 'yere ε, Nãanmun Siε le wɔ ma de 'yere ni a yelsɔɔsi. ³ Tiche nure 'lo jaa na 'yere a Nãanmun 'yer, nibe le wɔ ma 'yere sɔɔɔ ka ban kpẽmε, na wɔ 'yɔɔ ba ākpãen na wɔ 'maala ba. ⁴ Nure 'lo jaa na ma 'yere a kɔkɔɔ dāgɔlɔa sɔnɔ naa a wɔ mãε tεε, tiche nure 'lo na 'yere Nãanmun 'yer mi sɔnɔ naa a Nãanmun puorbo a ba baa. ⁵ Maa bɔfɔ le ika a yi jaa yi ma tɔɔ 'yere a kɔkɔɔ dāgɔlɔa nyã, tiche le un bɔɔɔ kɔɔ le ika yi jaa yi 'yere a Nãanmun 'yer. 'Lo na 'yere a Nãanmun 'yer, gar a 'lo na 'yere a kɔkɔɔ dāgɔlɔa, ala i nure āsɔɔ ba be na tɔɔ lɛb na wɔ wiil a par kɔ a Nãanmun puorbo ka a sɔɔ ba ε.

⁶ Põpãanyã, n yeer, ala i n ben wa a yi sɛ, wa dāgɔlɔ a kɔkɔɔ baa tɔnɔ le yin nye? Ka yelwiilaa kɔɔ ba le n waan ε, bu bɔɔfɔ kɔɔ 'yer, bu Nãanmun 'yer, bu kpãafɔ 'yer kɔɔ le ε? ⁷ De man a bõnmiersi kɔn, ka wele le bu kɔrɔjom le, ηmune le nure na ure wa bɔɔ a sukpa nyune wɔn ηmiere bu pɛεε ala i a ba tara nekpeε ni kɔkɔbile ε? ⁸ Ala i baa wa pɛεl weraa a jεε 'yɔɔ ε, ηmune le nure na ure wa bɔɔ ika jεε lo na ba chɔɔɔ chen? ⁹ Le le yin mi, a yi jãlɔbir ba wa tɔɔ 'yere a 'yerbie ala na tor ε, an le na tɔɔ bɔɔ a le yin 'yere par? 'Yer vor le yin 'yere. ¹⁰ Baal jaa ba be be ε, kɔkɔ bɔrsi le ba 'yere ka a wɛr pɔ, tiche āsɔɔ jaa ba be be na ba tara par ε. ¹¹ Ala i nure wa 'yere ni ma naa a wɔ 'yer ka n ba wɔ naa ε, n un sãan a wɔ sɛ ka wɔ mi i sãan a n sɛ. ¹² Le le a yin mi, yi ben mɔɔ nɔbir bɔɔɔ a Nãanmun Siε kɔfɔsi, yi mɔ na yi nye a kɔfɔsi ala na sɔɔ a Nãanmun puorbo ka ba baa.

¹³ A ye le nyãna jũu, nure 'lo na ma tɔɔ 'yer a kɔkɔɔ dāgɔlɔa nyã wɔ sɔɔ Nãanmun a wɔ sɔɔ wɔ, a wɔ tɔɔ lɛb wiil a le wɔn ma 'yer. ¹⁴ Ala i n dāgɔlɔa a kɔkɔɔ sɔɔɔ ni Nãanmun, a n siε mi sɔɔɔ naa tiche a n tɛr a wɔ i kɔɔ. ¹⁵ N pãa i ηmune? Maa ni a n siε na lɔɔɔ sɔɔɔ a Nãanmun naa le 'matãan a n tɛr mi sɔɔɔ. Maa ni a n siε na 'mataa yiel a Nãanmun yiel naa mi le 'matãan a n tɛr yiel. ¹⁶ Ala i Nãanmun le yi dāna ni a yi siε, ka a jεgumo mi wa lɔɔɔ yi na waa wɔnɔ a le yin 'yere ε, ηmune wɔn ure wa 'yer ika, a i a le, yin dāna Nãanmun, wɔn ba bɔɔ a par a le yin 'yere ε? ¹⁷ A yi Nãanmun dānfɔ na vɛle na jaa kper, tiche a ba sɔɔ a yi tɔ sɔɔ 'lo ε.

¹⁸ N puor Nãanmun yãan an i n ma tɔɔɔ 'yer a kɔkɔɔ dāgɔlɔa nyã gar yi jaa. ¹⁹ Tiche maa wa kpe a Nãanmun puorbo pɔ, n ma 'yer 'yerbie anũu ban na tɔɔ bɔɔ a par gar un na 'yer 'yerbie turo pie (10,000) ban kɔ bɔɔ a par ε.

²⁰ N yeer, yi tεε a bibitɛr bar. Ala i yelbier maalfɔ le, yi i bipule, tiche ka a yi yɛ pɔ 'lo nõɔ bi nɔbere. ²¹ A seb a Nãanmun gãn pɔ ika, "In den kɔkɔɔ sãan naa tu a sãan-ba nεε pɔ 'yer 'yer kɔ a nibe banyãna, tiche ba gba kɔ chele a le un 'yere ε."

(Isaiya 28:11-12)

Le le a Nãanmun 'yer.

²² Ala le so, a kɔkɔɔ dāgɔlɔa 'yerfɔ ba i jãne kɔ a Yesu turbo ε, tiche a un jãne kɔ a bala na ba i a Yesu turbo. A Nãanmun 'yer 'yerfɔ, a bala na i a Yesu turbo mi le so, a ba i a bala na ba i a Yesu turbo ε. ²³ Ala i a pupuorbiir wa lɔɔɔ taa ka ba jaa dāgɔlɔ a kɔkɔε, na ba 'yere, ka a jεgumo āsɔɔ be a yi pɔ bu nibe na ba i a Yesu turbo ε, wa kpe nye a le yin 'yere, ba kɔ 'yer ika yi gele naa ε?

²⁴ Tiche ala i nure āsɔɔ na ba i a Yesu turo ε, bu nure kɔɔ mi na ba bɔɔ a par ε, 'lo wa kpe nye ka a i yi jaa 'yere naa a Nãanmun 'yer a wɔ wɔ naa bɔɔɔ wɔn i yelbe-lre, a ala wɔn wɔ na tɔɔ a wɔ 'yer ka wɔ lɛb a wɔ tɛr.

²⁵ Wɔn chiir a wɔ pɔɔ a ba niem ti lo kpa tēε puor Nãanmun, ti 'yer ika yelmãε jaa Nãanmun ben a yi sɛ.

²⁶ N pãa le 'yer bo, n yeer? Yin ma wa lɔɔ taa, āsɔɔ jaa ma tara naa yiel na yiel, ka a āsɔɔ mi tara kpãafɔ 'yerbir na 'yer, ka a āsɔɔ mi tara yelwiilaa na yi Nãanmun sɛ na wɔn 'yer, ka a āsɔɔ tara a kɔkɔɔ dāgɔlɔa na 'yer ka āsɔɔ mi tɔɔ lɛb wiil a par. Yi maala a anyãna a jaa ka a sɔɔ yi a yi kpẽmε a Nãanmun puorfɔ pɔ. ²⁷ Ala i nure na wa 'yere naa a kɔkɔɔ dāgɔlɔa, ba i ayi bu ata, ba ta gar ata ε, na ba 'yere ti chere sɔɔɔ taa. Ka nure āsɔɔ mi be be ma tɔɔ lɛb wiil a par. ²⁸ Ala i nure āsɔɔ ba be be na tɔɔ lɛb na wɔ wiil a par ε, a nnyune wɔ i jaa gbulo a puorfɔ jie, ti bɔɔ kɔɔ wɔ mãε ni Nãanmun.

²⁹ Nãanmun 'ye'yerbe ba i ayi bu ata na ba 'yere, tiche ka a bala na che jɔɔ kaara a le ban 'yere. ³⁰ Ka ala wa i Nãanmun ir ye le wiil a bala na jãne, a 'lo na de nie 'yere wɔ mi pɔɔ a wɔ nεε. ³¹ Yin 'yere ti chere sɔɔɔ taa an kpãa yi naa ti 'yɔɔ yi ākpãen. ³² Nure 'lo na 'yere a Nãanmun 'yer wɔ nyɔɔɔ wɔ mãε. ³³ Bojũu Nãanmun ba i nyɔ nyɔɔfɔ Nãanmun ε, a wɔ bɔɔ si a sun kɔɔre ni nyã'maar nutãa le an kaara a pupuorbiir gbulsu ba jaa jie. ³⁴ Pɔkɔ ba ma i jaa gbulo a puorfɔ jie, baa tara sɔɔ na haa nεε ε, tiche ba siir ba mãε nutãa le a Mosesi nebinãa na 'yer. ³⁵ Ala i ba bɔɔɔ naa ika ba sɔɔr ye le kɔɔ kaa, ba kul a yir ti sɔɔr a ba mãε sirbe kaa. Bojũu a un vã pɔɔ na 'yer 'yer a puorfɔ jie.

³⁶ Yin sɛ le a Nãanmun 'yer de nie yi bu? Bu yin tεε le i a nibe a 'yer na de nie ta? ³⁷ Ala i nure tɛr ika wɔ un a Nãanmun 'yer 'yere bu tara a Nãanmun Siε kɔfɔsi, vɛ ka a nnyune bɔɔɔ ika a anyãna un seb i naa le a si Soro na bin. ³⁸ Ala i nure ba wa sɔɔ anyãna ε, yi mi ta sɔɔ wɔ ε.

³⁹ A le jũu, n yeer, yi mɔɔ nɔbir ni a Nãanmun 'yer 'yerfɔ, ti na yi taa tɔɔ a 'yer dāgɔlɔa 'yerfɔ bara ε. ⁴⁰ Tiche yi ma maala ye le jaa na sεε naa i ne ne ne sɔɔ jaa pɔ.

15 Põpãanyã, n yeer, n bɔɔɔ naa ika n le jεɔ yi a 'yer nõɔ un dɔɔ mɔɔl kɔ yi a yi sɔɔ de na yi be ara

a pɔ. ² A 'yer nõɔ nyāna un mɔɔl faa yi naa ala ɪ yi chene na ara a pɔ, ka le ba le ε, a yi sɔɔfɔ un pɔɔɔ.

³ Bojũu a 'yer un dɔɔ nye le n mi de nie man kɔ yi lka, a Yesu Kirusito kpin a si yelbier jũu, nutāa le a Nāaŋmun gān na dɔɔ 'yer, ⁴ ka ba ũu wɔ, a wɔ le ir a kũu pɔ, a ber ata daar nutāa le a Nāaŋmun gān na dɔɔ 'yer. ⁵ Wɔ vɛ naa ka Pita nye wɔ, na wɔ le vɛ ka a nutõnsi pie ni ayi mi nye wɔ. ⁶ A anyā puor, wɔ vɛn ka a yeer na gar kɔɔr anũu (500) mi 'mataa nye wɔ, bamune na sɔɔ kpi, tiche a ba yɔɔ jie le chene. ⁷ Wɔ vɛn ka a Jemest nye wɔ, na wɔ le vɛ ka a nutõnsi ba jaa nye wɔ, ⁸ ka a baaraa jaa ka maa mi na kaara fika nure ban dɔɔ kpalka ka wɔ ir a wɔ mǎe wiil ma.

⁹ Bojũu maa le ɪ a nutõnsi ba jaa pɔ bõbile naa ba seen lka ba gba bɔɔl ma a nutõnāa ε, bojũu n gen a Nāaŋmun puorbo. ¹⁰ Tiche a Nāaŋmun wǎefɔ wɔn wǎe ma le so ka n ɪ a nutõnāa a duna. Ka a Nāaŋmun wǎefɔ ba ɪ pɔɔ ε. Yelmǎe jaa n tɔn gar a nutõnsi ba jaa, ti a ba ɪ maa mǎe le tɔ ε, tiche a Nāaŋmun wǎefɔ 'lɔ wɔn de wǎen ma le. ¹¹ Ka maa le bu bala le, a 'yer le anyā sun mɔɔl, ka anyāna le yi mi sɔɔ de.

¹² Tiche ala ɪ yi wɔn a mɔɔl lka a Yesu Kirusito ir naa a kũu pɔ, ŋmine le a yi bamune 'yere lka kũu pɔ irfɔ ba be be ε? ¹³ Ala ɪ a kũu pɔ irfɔ ba be be ε, ka a Yesu Kirusito mi gba ba ir a kũu pɔ ε. ¹⁴ Ka ala ɪ a Yesu Kirusito ba ir a kũu pɔ ε, a si mɔɔl un pɔɔɔ, ka a yi sɔɔfɔ mi ɪ pɔɔɔ. ¹⁵ A si pāa ŋmara jirsi 'yɔɔnɔ Nāaŋmun, bojũu si din dǎasie lka Nāaŋmun sǎin a Yesu Kirusito a kũu pɔ. Tiche waa sǎi wɔ ε, ala ɪ yelmǎe jaa kũusi ba ire ε. ¹⁶ Bojũu ala ɪ a kũu pɔ irfɔ ba be be ε, ka le a Yesu Kirusito mi gba ba ir a kũu pɔ ε. ¹⁷ Ka ala ɪ a Yesu Kirusito ba ir a kũu pɔ ε, a yi sɔɔfɔ un pɔɔɔ, na yi chene be a yi yelbebe pɔ. ¹⁸ Ka a bala mi na pāa sɔɔ de a Yesu Kirusito ti kpi, mi wε. ¹⁹ Ala ɪ a duna tee tier le si tara a Yesu Kirusito 'yɔɔ, nɪbaal nɪbe le si ɪ, na si gar a nɪbe ba jaa.

²⁰ Tiche Nāaŋmun sǎin a Yesu Kirusito a kũu pɔ yelmǎe jaa, ɪ a bir dɔɔ, ka a wiil lka a bala na kpi mi na ir a kũu pɔ. ²¹ Bojũu kũu tun nɪbõ'yen 'yɔɔ wa, ka a kũu pɔ irfɔ mi tu a nɪbõ'yen 'yɔɔ mi wa. ²² Adama jũu, nure jaa na kpi naa, le mi le a Yesu Kirusito jũu, nure jaa na ir tara nyevɔr. ²³ Tiche āsɔɔ jaa ni wɔ irfɔ daar le, Yesu Kirusito le ɪ a bir dɔɔ, 'lɔ pāa wa lɛb waara, ka bala jaa na sɔɔ de wɔ mi ir. ²⁴ Ka a baaraa pāa wa, a wɔ de a ye le a jaa 'yɔɔ a Sāa Nāaŋmun nũu pɔ, an ɪ wɔ tɔɔn a tɔɔfɔ dēme, ni a kpāen dēme ba jaa. ²⁵ Bojũu a Yesu Kirusito le a see lka wɔ di a nāa lǎεε ka a Nāaŋmun wa de a wɔ dɔdēme ba jaa bin a wɔ gbεε pīlem. ²⁶ A dɔ baaraa wɔn na sɔɔ le ɪ a kũu. ²⁷ Bojũu a seb a Nāaŋmun gān pɔ lka, "Nāaŋmun den a ye le a jaa bin a Yesu Kirusito gbεε pīlem."

(Yiel Gān 8:6)

Wɔn ben 'yer lka, a ye le a jaa, a Nāaŋmun na de a ye le a jaa bin a Yesu Kirusito gbεε pīlem ba pɔɔ ε.

²⁸ Nāaŋmun wa ɪ a nitɔ baar, a 'lɔ na de a ye le a jaa bin a wɔ gbεε pīlem, a Bie mǎe mi na siir wɔ mǎe kɔ wɔ, ka Nāaŋmun pāa so a jaa.

²⁹ Nɪyɔɔ ba sɔɔ lka a bala na kpi na le ir tara nyevɔr go ε, tiche bamune sɔɔ naa na ba ma so Nāaŋmun kɔɔ kɔ ba. ³⁰ Ka a sun mi, bāa 'yɔɔ le a dɔɔye ma pɔɔ si sɔɔ jaa? ³¹ Yeer, bɪbir jaa le n ma tuoro kũu, jɪurfɔ kpe ma naa a yi jũu. A nyevɔr sun tara a si Soro Yesu Kirusito 'yɔɔ le vɛ ka n 'yere a nutõnɔ. ³² Ala ɪ n jeb naa a mɔdɔ bier a ka Efesus nɪsaal jũu, bo tɔnɔ le n nye? Ala ɪ a kũu kɔ le ir ε, nitāa le a nɪbe na ma 'yere. "Yi vɛ ka si di ti nyũ, bojũu bio sun kpi naa."

(Isaiya 22:13)

³³ Yi ta vɛ ka nɪbe bel yi ε. Fɔɔ lɔɔn nɪgǎlsi ba ma sɔɔn a fɔ tier vɪla bar. ³⁴ Yi lɛb de a yi yɛ, na yi tee bier fɔ bar, bojũu a yi bamune ba bɔɔ a Nāaŋmun ε, ka n 'yer a nitɔ ka vǎ kpe ba.

³⁵ Tiche nure āsɔɔ na sɔɔr naa, "Ŋmine le a kũu na ire wa ir? Īgān buor le ban le iru?" ³⁶ Nye dǎbol ka. A ala yun ma bɔr a ba ɪ a ma bulaa ti a bõkora pɔɔ ε. ³⁷ Yun wa bɔr, a ba ɪ a vaar le yi bɔr ε, tiche a bõbir tee le yi ma bɔr. Ka chi le bu bon bir le. ³⁸ Tiche Nāaŋmun le ma kɔ a āsɔɔ jaa āgān 'lɔ jaa wɔn bɔɔɔ. Bõbir āsɔɔ jaa ni wɔ vaar le. ³⁹ Īgān nõnɔ a jaa baa ɪ bõ'yen ε. Nure āgān nõn tee naa ni dõn āgān nõn, ka a lubil nõn be wɔ yɔ, ka a jāme nõn mi be a yɔ. ⁴⁰ Saaju āgāma mi ben be, ka a tee āgāma mi be be. A saaju āgāma vɪel ben a yɔ, ka a tee āgāma vɪel mi be a yɔ. ⁴¹ A mɔtɔɔ vɪla ben wɔ yɔ, ka a ŋmeraa vɪla mi be wɔ yɔ, ka a ŋmerbir āsɔɔ vɪla mi tee a ŋmerbir āsɔɔ.

⁴² Le le an be a kũn wa ir a kũu pɔ. A āgān 'lɔ ban ũu un bõsɔɔ naa, tiche 'lɔ wa ir a kũu pɔ, waa le pɔɔnɔ go ε. ⁴³ Bala wa ũu a kũu wɔ ma un bõdɛer ba le tara kpɛɔ ε, tiche Nāaŋmun wa ir wɔ a kũu pɔ, wɔn vɪleε naa na wɔ tara kpɛɔ. ⁴⁴ A tee āgān nyā le ba ũun wɔ, 'lɔ wa ir a kũu pɔ, a siε āgān le wɔn tara. Nitāa le a tee āgān na be be, le mi le a siε āgān mi be be. ⁴⁵ Nitāa le an seb a Nāaŋmun gān pɔ, "Adama a Nāaŋmun na dɔɔ de nie me un bõnɪbir."

(A Pielɔr Gān 2:7)

A Adama bɪeraa sɔɔ le ɪ a siε. ⁴⁶ A siε sɔɔ ba le de nie ε, tiche a āgān sɔɔ le, ala puor ka a siε sɔɔ pāa wa. ⁴⁷ A nudɔɔ yin ka a tee pɔ, Nāaŋmun na men a tǎ-uul, tiche a nɪbɪeraa 'lɔ yin saaju. ⁴⁸ Bala na yi ka a tee pɔ, kaara na fika, a 'lɔ ban men a tǎ-uul, ka bala mi na yi a saaju mi kaara na, fika a 'lɔ na yi a saaju. ⁴⁹ A le ne ni wɔ ju sun ben nyetāan a nure nyā a Nāaŋmun na men a tǎ-uul, le mi le sun su a āgān 'lɔ nyetāan a 'lɔ na yi a saaju kaar.

⁵⁰ N yeer, n bɔɔɔ naa lka n 'yer chǎ kɔ yi lka, a āgān ni a jāi kɔ tɔɔ kpe be a Nāaŋmun nǎalɔɔ pɔ ε. Bu ka a bõsɔɔ naa pɔɔ a 'lɔ na ba sɔɔnɔ pɔ ε. ⁵¹ Yi chele ka n 'yer 'yer sɔɔlaa kɔɔ kɔ yi. Si jaa baa na kpi ε, tiche si jaa le na lɛb, ⁵² fika a nɪbir na ma wa va a pere kaar, ka a iil baaraa wa pɛel. Bojũu a iil wa pɛel a bala na kpi na ir

naa, ba kō le kpi go ε, ka a sɪn bala na ba kpi sere ε, mi lɛb. ⁵³ Ka a āgāma anyā na sɔɔnɔ, ka a lɛb de a āgāma ala na ba sɔɔnɔ su, ka a 'lɔ na kpire kō le kpi go ε. ⁵⁴ A bōsɔɔ naa wa de a 'lɔ na ba sɔɔnɔ ε, su, ka a 'lɔ na kpire kō le kpi go ε, ka a le na seb a Nāanmun gāma pɔ ɪ yelmāε, “Kūu a fɔ tōɔfɔ baar naa.”

(Isaiya 25:8)

⁵⁵ “Kūu, nyɪne le a fɔ tōɔfɔ be? Kūu, nyɪne le a fɔ fɪlɪlɪ 'lɔnɔ na ma kɔ be?”

(Hosea 13:14)

⁵⁶ A kūu fɪlɪlɪ 'lɔnɔ na ma kɔ ɪn a yelbier maalfɔ, ka a yelbier maalfɔ mi nye a wɔ kpɛɔ yi a Mosesɪ nebināa pɔ. ⁵⁷ Tɪche Nāanmun son puor fɔ, wɔn kɔ sɪ tōɔfɔ tu a le a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto na maal.

⁵⁸ A le jūu, n yeer, yɪ ara chāchā, yɪ taa vē ka a bon jaa wa dam yɪ ε. Yɪ mōɔ nɪbir nɪ a sɪ Soro tōmɔ, yɪ bɔɔ ɪka a ala yɪn tōnɔ kɔɔ a sɪ Soro, kō wa ɪ kɔɔ ε.

16 Pōpāanyā n bɔɔɔ naa ɪka n 'yer a chɪɛfɔ yɪn bɔɔɔ ɪka yɪ chɪɛ sōɔn a Nāanmun nɪbe. Yɪ mi maal a le ɪn man kɔ a Galatiya paal pupuorbiir gbulsɪ ɪka ba maal. ² A Pēnfɔ divɪε bio daar jaa, a bɪbir 'lɔ na de nie āsɔɔ jaa wɔ ma ir a libie jā a le wɔn ma nye na yɪ bine, ka maa wa tɪ a ta le ɪ chɪɛfɔ go ε. ³ Maa wa tɔɔ ta n de a gāma kɔ a nɪbe bala yɪn māε na ir naa tōn nɪ a libie ala yɪn chɪɛr ka ba chiin a Jerusalem. ⁴ Ka ala wa ɪ fɪka a maa māε sɛen mi na chen go, ba kō bɪlɪ ma.

⁵ Maa wa chen tɪ yi a Masedonɪya baar, ɪn wan a yɪ sɛ, bojūu be le ɪn tu. ⁶ Amɪne sɛ ɪn jɛn a yɪ sɛ kor bālāa, bɪ ka n jāne a be ka a uon wa baar, ka yɪ sōɔ ma ka n chiine a n chenfɔ jie. ⁷ N ba bɔɔɔ ɪka n tɔɔ tɪ nye yɪ a le ne a pōpāanyā tɪ po ε, n tɪer naa ɪka n jɛ a yɪ sɛ kor ala ɪ a sɪ Soro sɔɔ naa. ⁸ Tɪche ɪn jɛn a Efesus tēε pɔ tɪ tān a Pentikosɪ bɪbir. ⁹ Bojūu sɔɔr yuon kɔ ma ka ɪn tōɔ tō tōmɔ, tɪche ka a nɪyɔɔ mi kperε ma.

¹⁰ Ala ɪ a Timoti wa tɪ naa, yɪ kaa ka ye le jaa taa kɔɔ wɔ dābāε ε, bojūu a sɪ Soro tōmɔ le wɔ tōnɔ a n kaar.

¹¹ Yɪ taa vē ka a āsɔɔ jaa wa kaa wɔ kɔɔ ε. Yɪ bar wɔ sɔɔr nɪ nyā'maar ka wɔ le lɛb wa a n sɛ. Maa nɪ a yeer jaa che le wɔ naa.

¹² A sɪ yebe Apolosi, n sɔɔr wɔn gbεε a ηmɪne jaa ɪka wɔ tɪ a yɪ sɛ 'matāan a yeer bamɪne. Tɪche waa sɔɔ a be tɪfɔ a pōpāanyā sere ε, 'lɔ wa nye sɔɔr wɔn tɪ naa.

¹³ Yɪ 'yɔɔnɔ jōmɔ, na yɪ ara chāchā a yɪ sɔɔɔ pɔ, na yɪ ɪ nɪbe na tara nyāa na yɪ kpēmε. ¹⁴ Na yɪ ma maala ye le jaa nɪ nōfɔ.

¹⁵ Yɪ bɔɔɔ naa a Stɛfanas nɪ a wɔ yir dēme, bala le dɔɔn a puorfɔ be a Akaya paal pɔ, na ba mōɔ nɪbir tōnɔ nɪ a Nāanmun nɪbe. N sɔɔɔ yɪ naa yeer ɪka, ¹⁶ yɪ siir yɪ māε kɔ a nɪbe banyāna taaba nɪ nɪre jaa na pɔɔ ba bala, a ba kaar. ¹⁷ Nōɔ kpe ma naa ɪn wa nye a Stɛfanas nɪ Fortunatus nɪ a Akaikus na wa ta a n sɛ, bojūu bala le sōɔ ma yɪn ba be ka ε. ¹⁸ Bojūu bala le 'maa ma āgān nɪtāa le ban mɪn 'maa a yɪ āgān, a nɪbe banyāna sɛen pɛfɔ.

¹⁹ A pupuorbiir gbulsɪ ba jaa na be a Asɪya paal pɔ puor yɪ naa. Akuila nɪ a Pɪrɪsɪla mi den a sɪ Soro yuor puor yɪ, nɪ a pupuorbiir bala na ma lɔɔ a ba yir, mi puoro yɪ naa. ²⁰ A yeer ba jaa na be a ka mi puor yɪ naa. Yɪ mi puor puor taa nɪ pɔpɛl.

²¹ Maa Pɔɔl māε nūu le n seb a puorfɔ nyāna.

²² Ala ɪ āsɔɔ jaa baa nō a sɪ Soro ε, pɔ'yɔɔfɔ ben a wɔ sɛ. Pa sɪ Soro, wa.

²³ A sɪ Soro Yesu wāefɔ a be a yɪ sɛ.

²⁴ A n nōfɔ wɔ be a yɪn bala jaa na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. A ɪ a le.

2 Korintu

1 Maa Pɔɔl na ɩ a Yesu Kɩrisito nɩtɔnɩã Nãaŋmɩn na chel ir ni a si yebe Timoti, le seere a gãn nyã kɔɔɔ a pupuorbiir na be a Korintu tɛe pɔ ni a Nãaŋmɩn nɩbe ba jaa mi na be a Akaya paal pɔ. ² Wãefɔ ni nyã'maar na yi a si Sãa Nãaŋmɩn ni a si Soro Yesu Kɩrisito sɛ a be a yi sɛ.

³ Pɛefɔ wɔ ta Nãaŋmɩn na ɩ a si Soro Yesu Kɩrisito Sãa, a Sãa nyã nɩbir na bal ni Nãaŋmɩn nyã na tara a 'maalfɔsi a jaa. ⁴ 'Lɔ le ma 'maal si a si wɔm a jaa pɔ, ka si mi na tɔɔ 'maal a bala mi na be wɔm jaa pɔ, ni a 'maalfɔ 'lɔnɔ sɩn nye yin a Nãaŋmɩn sɛ. ⁵ Nɩtãa le a Yesu Kɩrisito dɔɔɔye difɔ na yaar dɔɔɔ si jaa, le mi le a Yesu Kɩrisito 'maalfɔ yaar dɔɔɔ si jaa. ⁶ Ala ɩ si ben wɔm pɔ, a yi 'maalfɔ ni a yi faafɔ jũu le, ala ɩ si mi nyen 'maalfɔ a mi in a yi 'maalfɔ le, a yun tɔɔ ara ni kãnyir a dɔɔɔye bɔ'yen 'lɔnɔ pɔ sɩn mi na dire. ⁷ Si bar tɛr a yi jũu, bojũu si bɔɔn naa ɩka a le yun lɔɔn si dire a dɔɔɔye, a le ni wɔ ju mi le yun pɔɔ si a si 'maalfɔ pɔ.

⁸ N yeer, saa bɔɔn ɩka si sɔɔɔ yi a wɔm 'lɔ tɔ sɔɔ na dɔɔ pɔɔ si be a Asɩya paal pɔ bar ɛ. Wɔm jaa jel le dɔɔ pɔɔ si naa gar a si kpɛɔ, saa le dɔɔ tara baarfɔ tɛr ɛ. ⁹ Sɩre jaa a si tɛr pɔ, a kũu le si tɔɔ kaara a tãu a le nɛ. Tɩche a nɩtɔ ɩ naa ka si ta dɩel a si mãe ɛ, tɩche si dɩel Nãaŋmɩn nyã na sãne a kũn. ¹⁰ A Nãaŋmɩn le faa si yin a kũu tuo nyã pɔ, 'lɔ le chene faara si. 'Lɔ le ɩ a si tɛrtɔ jie ɩka wɔn chene na faara si, ¹¹ nɩtãa le yun sɔɔ si ni a yi Nãaŋmɩn sɔɔrfɔ. Yɔɔ mi puor Nãaŋmɩn yãan a si jũu tu a wɔ maal vɩla 'lɔ wɔn maal si na wɔ sɔɔ a yi yɔɔ sɔɔrfɔ.

¹² Pɔpãanyã a si nyãa chɛfɔ jie le a nyã. A si tɛr din dãasɩe a le sɩn be a wer dɛme sɛ, ni a le a sɩn ni a yun mi na be taa, cheche ɩfɔ pɔ, ni nɛ nɛ tufɔ pɔ, ka a jaa yi a Nãaŋmɩn sɛ. A ba ɩ a wer nyã bɔɔfɔ le si maal a le ɛ, tɩche a Nãaŋmɩn wãefɔ le. ¹³ Bojũu saa seb bon jaa kɔ yi yun kɔ tɔɔ kar ɛ, bu kɔ tɔɔ bɔɔ a par ɛ. N tɛr ɩka, ¹⁴ nɩtãa le yun wɔ a si 'yer ŋmaa na yi bɔɔ a par, yun wa wɔn a jaa na yi bɔɔ a par, na yun tɔɔ che nyãa a si jũu nɩtãa le sɩn mi na che nyãa a yi jũu a si Soro Yesu bɩbir daar.

¹⁵ Bojũu ala le so ka n bar tɛr, naa guor ɩka n ti piir yi kaa ka yi nye tɔnɔ gbɛe ayi. ¹⁶ N guor ɩka maa wa chiine a Masedonɩya n yi a yi sɛ, maa wa lɛb waara ka n le yi a yi sɛ go, ka yi pãa sɔɔ ma ka n chen a Judiya. ¹⁷ In guor a anyã, n mi 'yer bar bu? Bu a wer nɩbe guorfɔ kaar le? Ka a nebɔ'yen 'lɔnɔ ma 'yer, ɔɔ, ɔɔ ni kai, kai?

¹⁸ Tɩche sɩre jaa a si Nãaŋmɩn na ɩ a yelmãe sɔɔ, a si 'yer sɩn 'yer kɔ yi ba ɩ ɔɔ ni kai ɛ. ¹⁹ Bojũu a Nãaŋmɩn Bie Yesu Kɩrisito 'yer a maa ni a Silasɩ ni a Timoti na dɔɔ 'yer kɔ yi ba ɩ ɔɔ ni kai ɛ, tɩche a wɔ pɔ, a ma in ɔɔ. ²⁰ Bojũu a Nãaŋmɩn netryɔɔ ala wɔn tɩr in ɔɔ a Kɩrisito pɔ. A tun a wɔ 'yɔɔ, a ma 'yerɛ ɩka, a ɩ a le, kɔ a Nãaŋmɩn yuor tɩr. ²¹ Pɔpãanyã a Nãaŋmɩn nyã le maal si ni a yun a si ara kpɛɔ a Yesu Kɩrisito pɔ, na wɔ oo si. ²² Wɔ 'yɔɔ si naa a wɔ sofɔ jãne, na wɔ de a wɔ Sɩe 'yɔɔ a si nyãa pɔ, wile si a yeke ala na waara.

²³ N bɔɔl Nãaŋmɩn a wɔ ɩ a n dãasɩe sɔɔ ɩka a tara na sɔɔ ka n bar yi, naa ba lɛb wa be a Korintu ɛ, ²⁴ n ba bɔɔn ɩka a ɩ wɔm kɔ yi ɛ. A ba ɩ si bɔɔn naa ɩka si fur yi a yi sɔɔfɔ pɔ ɛ, tɩche a si 'mataa tɔn yi a yi wɔ nɔɔ, bojũu a yi sɔɔfɔ vɛn ka yi ara kpɛɔ.

2 N tɛr ɩka n kɔ le tɔɔ wa piir yi kaa, ka a ɩ tuo kɔ yi ɛ. ² Bojũu maa sɔɔ a yi pɔɔ an le na maal ka n pɔɔ pɛl, ka a yun tɛe ba le ɛ? ³ Ala le so ka n dɔɔ seb a le ɩka maa wa ti, n pɔɔ taa sɔɔn a bala na maal ma ka nɔɔ kpɛ ma ɛ. N bar tɛr ɩka yi jaa na lɔɔn man chule. ⁴ Bojũu n seb a anyã kɔ yi ni pɔsɔɔ ni hɔɔfɔ ni a n nyãa ni nɩbikɔɔ kɔ ɩka n taa sɔɔ a yi pɔɔ ɛ, tɩche ka n vɛ ka yi bɔɔ ɩka n nɔ yun kɔɔ jaa.

⁵ Ala ɩ nɩre maal ka a che, a ba ɩ maa tɛe pɔɔ le wɔ sɔɔ ɛ, yi jaa pɔɔ mi sɔɔ naa ka a le na tu le ɩka n taa vɛ ka a ɩ tuo 'yɔɔ jaa kɔ wɔ ɛ. ⁶ A toor tɔɔfɔ 'lɔ wɔn nye yi a yi yɔɔ jaa jie sɛe wɔ naa. ⁷ Pɔpãanyã 'lɔ, a sɛe naa ɩka yi vɛ kɔ wɔ, na yi le 'maal wɔ ka a wɔ pɔsɔɔ taa chen niem ɛ. ⁸ A le jũu n sɔɔn yi naa ɩka yi de wɔ na yi wiil a yi nɔɔfɔ kɔ wɔ. ⁹ A le jũu in seb kɔ yi le ɩka n kaa, yun sɔɔn tu a nɛe a yeke a jaa pɔ bu. ¹⁰ Ala ɩ yi wa vɛn kɔ nɩre, n mi vɛn kɔ a nɩnyɩne. A ala in vɛ kɔ a nɩnyɩne, ala ɩ amɩne chen ka n na vɛ bar, n vɛn kɔ a nɩnyɩne, a Yesu Kɩrisito niem a yi 'yɔɔ. ¹¹ Le an na ɩ ka a Satan taa ŋmɩn si 'mataa ɛ, bojũu si bɔɔn a wɔ guorfɔsi.

¹² Pɔpãanyã, a le in chen a Toroyas ti mɔɔɔ a Yesu Kɩrisito 'yer nɔɔ, n nyen le a si Soro na yuo sɔɔ kɔ ma, ¹³ n ba chene tara ãgãn 'maar sere ɛ, bojũu n ba nye a n yebe Titusɩ a be ɛ. Le le n puor ba ti po chen a Masedonɩya.

¹⁴ Tɩche Nãaŋmɩn son puorfɔ wɔn ma tɔɔ si 'yɔɔ tɔɔfɔ pɔ yi a Yesu Kɩrisito pɔ, tu a si 'yɔɔ ka a yɛ nyũunɔɔ yaar de a jie wɔ jaa. ¹⁵ Bojũu sɩn le ɩ a Nãaŋmɩn nyũunɔɔ a Yesu Kɩrisito 'yɔɔ kɔ a bala na nye faafɔ, ni a bala na were. ¹⁶ ɩsɔɔ nyuro na kũu nyũu, ka a ãsɔɔ mi

nyuro nyevor nyūu. Tu an le na tōo a tōmō nyā tō? ¹⁷ Sun ba kaara bamune kaar ε, saa maal a Nāanmun 'yer tōnō bon ε. A Yesu Kirisito 'yōo, si 'yere naa a Nāanmun yelmāe an i 'lo le tō si.

3 Si piel naa ika si dān si māe go bu? Bu si bōoro na gāma nibe na seb ka a dāna si yi a si sē bu yi a yi sē? ² Yūn māe le i a si gān, na seb 'yōo a si nyāa pō ka si bōo yaa, ka nure jaa mi kara. ³ Yūn le wiil ika yūn le i a gān na yi a Yesu Kirisito sē, na yi i a si tōmō tōnō, a ba i ba den a tāl sōklaa seb ε, tiche a Nāanmun Siε le seb. A ba i a kōsūr pērsi pō ε, tiche a seb 'yōo a nusaal nyān pō.

⁴ A tuer nyāna sun bar in a si bon tu a Kirisito pō, a Nāanmun niem. ⁵ A ba i fika si un yē dēme na sun tōo tōoro a le sun maal 'yer ε, tiche a si yē yin a Nāanmun sē. ⁶ 'Lo le sōo si a si mōol a netur paalaa nyā 'yer, a ba yi a ala ban dōo seb jie ε, tiche a yin a Nāanmun Siε sē. A sebie ala un kūu, tiche ka a Nāanmun kōro nyevor.

⁷ Pōpāanyā, ala i a 'yer bie ala ban seb 'yōo a kōsūr pērsi pō waan ni kūu ti 'matāan Nāanmun tur, ka a tur a Isral nibe na ba tōonō kaara a Mosesi nie a Nāanmun tur jūu, a wō tur gba na wa baar. ⁸ A Nāanmun Siε 'yerbie tur kō gar a le ε? ⁹ Ala i a 'yerbie ala na 'yōo a nibe 'yer tur berma naa, a 'yer bie ala na waara ni a torfō, ηmune le wōn jā! ¹⁰ Bojūu a Mosesi nebināa ba le tara tur a pōpāanyā ε, fōo de man a Yesu Kirisito 'yer nōo, wō gar wō naa. ¹¹ Ka ala i a 'lo gba na wa baar waan na tur, ηmune le a tur 'lo na ba baaraa ε, na jā!

¹² A le jūu, a si tierto nyāna le vē ka saa joro dābāe ε, ¹³ Sun ba kaara fika a Mosesi na dōo vil a fōbaa pōo a wō nie ka a Isral nibe ta kaa ε, na ba nye a nyūfō 'lo na baar ε. ¹⁴ Tiche a ba nyāa pōo naa wa tān dūna, a fōpōoroa chene naa bala wa kara a netur koraa jie. Baa for bar sere ε, bojūu Yesu Kirisito tēε 'yōo le wōn tōo for. ¹⁵ A dūna gba, bala wa kar a Mosesi nebināa yele, a fōbaa ma pōo a ba nyāa. ¹⁶ Tiche āsōo jaa wa lēb wa a si Soro sē, wō ma for wōn a fōbaa 'lo bar.

(A Yifō Gān 34:34)

¹⁷ Pōpāanyā, a si Soro le i a Nāanmun Siε, ka a jie 'lo a Nāanmun Siε na be, māe sofō mi ben be. ¹⁸ Ka a sun bala nie na ba pōo ε, pāa nyūle a si Soro tur, naa lere ka a tur pōoro 'yōonō na yire a si Soro sē na i a Nāanmun Siε.

4 A le jūu, an i a Nāanmun nūbaal le wō kōn si a tōmō nyā sun tōnō, a le jūu saa baala ε. ² Tiche si lēb puor 'yōo tāsoo yele ni vā yele, saa tara belfō ε, bu lere a Nāanmun yelmāe ε. Si ma man a Nāanmun yelmāe ka a gā chāa pō, na si wiil a si māe ka nure jaa tuer bōo ika yelmāe dēme le si i a Nāanmun niem. ³ Ala i gba a si 'yer nōo sun 'yer sōol naa, a sōol kō a bala na were. ⁴ A ηmun 'lo na be be a dūna jōon a bala na ba sōo de a si 'yer ε tērsi, ka ba kō tōo nye a 'yer nōo 'lo chāa na i a Yesu Kirisito tur ε, na wile a le a Nāanmun māe

na be ε. ⁵ Bojūu a ba i si māe 'yer le si dōo 'yere ε, tiche si 'yere naa a Yesu Kirisito na i a si Soro, a sun mi i a yi tōtōnō a wō jūu. ⁶ A Nāanmun 'lo na dōo 'yer, "Vē ka a chāa chaar libe pō,"

(A Pielfō Gān 1:3)

'lo le maal a chāa chaar 'yōo a si nyān pō, na wō kō si a bōofō chāa, na i a Nāanmun tur a Yesu Kirisito niem.

⁷ Tiche sun kaara naa yōoroa dōor kaar Nāanmun na de a bōsō 'yōo, ka a kōō wō jaa yi Nāanmun sē, a ba yi a si sē ε. ⁸ Yele ma chum si naa a lōbobo a jaa ayi, tiche a maa ηmer si ε, ka a ma i si vāre vāre, tiche a si tuer maa yēyel ε. ⁹ Ba ma ge si naa, tiche a Nāanmun ma ben a si sē, na ba ma ηme si gaal tēe, tiche baa sōo si ε. ¹⁰ Būbir jaa le si wōnō a Yesu kūu tuo a si āgāma pō, ka a nibe mi na tōo nye a Yesu nyevor a si āgāma pō.

¹¹ Ka a sun banyā na wōro be kūu nūu pō, a Yesu jūu, ka a nibe tōo nye a wō nyevor a si āgāma anyā na kpi pō.

¹² Ala le so ka a kūu tōnō ni sun, tiche ka a nyevor tōnō ni yūn.

¹³ A seb a Nāanmun gān pō ika, "N sōon de ala le so ka n 'yer."

(Yiel Gān 116:10)

A Nāanmun Siε nyā le si mi tara ni a sōofō na si mi 'yere. ¹⁴ Bojūu si bōon naa ika a 'lo na sāl a si Soro Yesu Kirisito a kūu pō, mi na sāl si naa ni a Yesu 'matāan a yūn a si wa ara a wō niem. ¹⁵ A anyāna a jaa ure naa a yi sōofō jūu, ka a wāefō 'lo na tara a nyōo, na lēb dānfō kōro a Nāanmun yuor tur.

¹⁶ Ala le so ka saa baala ε. A si āgān vaar gba na suoro, tiche a si sur 'lo, būbir jaa le a ma lere bōpaalaa.

¹⁷ Bojūu a wōm anyāna sun nyere un dēfere naa waara ni a nyevor 'lo na i tur gar a jaa wa kōro si. ¹⁸ Le le, saa fur nūbir 'yōo a ala sun nyere ε, tiche si fur nūbir 'yōo a ala sun ba nyere ε. A anyā sun nyere, a kō kor ε, tiche anyā sun ba nyere ε, ala le na kor.

5 Sure jaa, si bōon naa ika a si āgāma anyāna kaara naa fika a tān yie anyāna sun kpiere, ala wa kpi, si tara na yir Nāanmun na me, yir nyā na be a saaju an ba i nure nūu le me ε. ² Si sōo na bōoro ika, a saaju yir 'lo pō, si ti kpe a be. ³ Sun wa kpe a be, si kō le i sal'mōoro ε. ⁴ Bojūu a āgān tān nyā pō sun be, si sōo na ka a i tuor kō si, bojūu saa bōoro ika si i sal'mōoro ε, tiche a si de a saaju jikpieraa 'lo su pōo, ka a 'lo na i a bōkūu ka a nyevor vōl wō. ⁵ Pōpāanyā, a Nāanmun māe le maal si a le a yele nyāna 'yōo, na wō kō si a wō Siε, ka a i yelmāe jaa le an na wa.

⁶ A le jūu, si ma bar tuer, na si bōon ika sun chene be a āgān pō, si jāan naa a si Soro. ⁷ A nyevor sun tara, sōofō le, a ba i nyefō le ε. ⁸ Si bar tuer, ka a mi i si bōofō ika si yi a āgān nyā pō, na si chen ti kpiere a si Soro yir. ⁹ Ala le so ka si mōo nūbir pele a wō pōo, ka a āgān nyā pō le si be, bu ka si yin a wō pō. ¹⁰ Bojūu a si āsōo jaa na wa ara na Yesu Kirisito 'yer tōoro dakōo par, ka wō kō

āsɔɔ jaa le wɔn de a wɔ āgān tōn, ka vɛla le fɔ tō, bu dɛɛr le.

¹¹ A le jūu, an yi a le daar jaa si bōɔn a le a si Soro dābāe jofɔ na be, a si pāa mōɔ nɛbir ũka si lɛb a nɛbe tɛr. Nāanɔmun bōɔn le sun be, ka a yi tɛr gba mi bōɔ a le sun be. ¹² Saa bɔɔɔ ũka si dān a si māe kɔ yi go ε, tɛche a si kɔ yi sɔɔ ka yi che nyāa a si 'yōɔ, na yi tōɔ 'yer a bala na ma chɛɛɛ a nyāa ni a ala ban nyen nɛbir, ti bar a ala na be a nyāa pɔ. ¹³ Ala ũ si gele naa, Nāanɔmun jūu le. Ala ũ saa le gele mi ε, a yi jūu le. ¹⁴ Bojūu a Kɔrisito nōfɔ le fɛɛ si, bojūu si bōɔn naa ũka a nɛbō'yen le kpi kɔ a nɛbe ba jaa, a le jūu nɛɛ jaa le kpi. ¹⁵ 'Lɔ le kpi kɔ ba jaa, ka a bala na chɛɛɛ a nɛbir, ba kō le be be kɔ a ba māe ε, tɛche ban ben be kɔ a 'lɔ na kpi kɔ ba na wɔ le ir ũ wɔr go.

¹⁶ An yi a dɛna chiine, saa le kaara nɛɛ a wɛr nɛbe kaafɔ kaar ε. Le ni wɔ ju le si mi dōɔ kaa a Yesu Kɔrisito, saa le chɛɛɛ maala a le go ε. ¹⁷ A le jūu, ala ũ nɛɛ jaa wa ben a Yesu Kɔrisito 'yōɔ, wɔ lɛb nɛpaalaa, a nɛkoraa chen naa, tɛche ka wɔ lɛb nɛpaalaa. ¹⁸ A anyāna a jaa yin a Nāanɔmun sɛ, 'lɔ le 'maal si kɔ a wɔ māe tu a Yesu Kɔrisito 'yōɔ, na wɔ pāa kɔ si a 'maalfɔ 'yerbie.

¹⁹ Nāanɔmun 'maal a wɛr kɔ a wɔ māe tu a Yesu Kɔrisito 'yōɔ. Waa le sɔɔ a nɛbe yelɛbe ban maal ε. A 'maalfɔ 'yerbie anyā le wɔ de tōn si. ²⁰ A le jūu, sun le ara kɔ a Yesu Kɔrisito ka a wɛr pɔ, sun 'yōɔ le a Nāanɔmun tu sɔɔɔ yi. Si den a Yesu Kɔrisito yuor sɔɔɔ ni yi ũka, yi tɔɔ wa gbɔɔr a Nāanɔmun. ²¹ Nāanɔmun den a 'lɔ na ba maal dɛɛr jaa ε, ka wɔ lo a si dɛɛr bɔɔɔ kɔ si, ka a wɔ jūu a si lɛb nɛtorɔ a Nāanɔmun sɛ.

6 An ũ sun ni Nāanɔmun le 'mataa tōnɔ, si sɔɔɔ yi naa ũka yi ta kaa a Nāanɔmun wāɛfɔ sɔɔɔ ε. ² Bojūu a seb a Nāanɔmun gān pɔ ũka, "A n maal vɛla sɔɔ, n wōn a fɔ 'yer, ka a faafɔ bɛbir daar, n sōɔ fɔ naa."

(Isaiya 49:8)

N 'yerɛ na sɔɔɔ yi ũka, a pōpāanyā le ũ a Nāanɔmun maal vɛla sɔɔ, pōpāanyā le ũ a Nāanɔmun faafɔ bɛbir.

³ Saa ũmaara nɛɛ jaa sɔɔ ε, ka ba taa wa kpɛɛɛ a si tōmɔ ε. ⁴ Tɛche yele jaa pɔ, si ma maal a si māe wiil ũka Nāanɔmun tōtōnɔ le si ũ. A anyāna le a māe nyɔɔfɔ pɔ, wōm ni tuo ni nɛbaal yele pɔ, ⁵ ba ma ũme si naa nyɔɔɔ si pɔɔ ti ma dam nɛbe 'yōɔ si, ka si ma tō tōkpāen na si gal gōɔ ti jēn kō, ⁶ a si cheche ũfɔ ni a si bōɔfɔ ni a si kānyir ni a si maal vɛla, ni a Nāanɔmun Si le wɔn kɔ si pɔ, ni a nōfɔ sun tara sɛɛ jaa, ⁷ na si ma 'yerɛ yelmāe ni a Nāanɔmun kpɛɔ, torfɔ in a si tājebon na ma be a si nūsōn ni a gɔɔɔ pɔ, ⁸ na ba ma kɔ si tɛr ti le kpɛ si, na ba ma bɔɔɔ si yovɛla ni a yodɛɛr. Si in yelmāe dɛme ti ba maal si nɛlɛbe. ⁹ Si in nɛbōɔnsi tɛche a ba maal si fɛka baa bōɔ si ε. Si ma kpɛɛ naa tɛche na si ma chɛɛɛ vɔɔɔ. Ba ma ũme sun nɛ nɛ ti baa kɔ ε. ¹⁰ Nɛbaal yele le ba ma maal si, ti si chɛɛɛ chɛle. Nōɔ ma kɔɔ si naa, ti si maala nyɔɔɔ a ba lere. Saa tara bon jaa ε, ti so bo-mo a jaa.

¹¹ Saa 'mɔɔr 'mɔɔr yele jaa bar a yɛn Korinti dɛme sɛ ε. Si yuon a si nyān kɔ yi. ¹² Saa ũ nɛbikuon dɛme kɔ yi ε, tɛche yɛn le ni ũ nɛbikuon dɛme kɔ si. ¹³ A pāa kaara naa fɛka bɔɔɔ, naa 'yerɛ ni yi fɛka n bibiir. Yi yuo a yi nyān mi.

¹⁴ Yi taa ũɛ wa gbɛɛɛ a bala na ba ũ a Yesu turbo ε, ũmɛ le a yeltorɔ ni a putuyele na ũɛ wa 'mataa? Bu ũmɛ le chāa ni libe na ũɛ wa 'mataa be jibō'yen?

¹⁵ ũmɛ le a Yesu Kɔrisito ni a Satan na ũɛ wa tara guor taa? ũmɛ le a nyā na ũ a Yesu turo, ni a 'lɔ na ba ũ a Yesu turo ε, na ũɛ mi wa tara man taa? ¹⁶ ũmɛ le fɔn ũɛ wa nyɛ tɛbe a Nāanɔmun puorfɔ yir? Bojūu sun le ũ a Nāanɔmun nyā na ba kpɛɛ ε, puorfɔ yir. Nɛtāa le a Nāanɔmun na 'yer, "In ben a ba sɛ 'mataa chiine ni ba, naa ũ a ba Nāanɔmun, ka ba mi ũ a n nɛbe."

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 26:12)

¹⁷ "Ala le so ka a si Soro 'yer, yi tɔɔ yi a ba pɔ, ti che ba bar, na yi oo yi yō. Yi taa ũɛ wa sɛɛ bōdɛɛr jaa ε, in de yi naa."

(Isaiya 52:11)

¹⁸ "In ũ naa a yi Sāa, ka a yɛn mi ũ a n dabil ni a n pɔɔɔbil. Le le a Nāanɔmun na ũ a Tōɔfɔ Sɔɔ 'yer."

(2 Samuwel 7:14)

7 An ũ sun le be tara a nɛtɛraa nyānaa jūu, n bar-mɛne, yi ũ a si pɔɔ si māe yin yele jaa na sɔɔ a si āgāma ni a si sɛɛ pɔ, na si mōɔ nɛbir na si ũ cheche 'yōɔnɔ ni Nāanɔmun.

² Yi yuo a yi nyāa kɔ si. Saa maal a yi āsɔɔ jaa dɛɛr ε, saa fɔɔ a yi āsɔɔ jaa mi ε, saa mi ũma a yi āsɔɔ jaa ε.

³ N ba 'yerɛ a anyāna ũka n tɔ yi ε, n dōɔ de nie 'yer kɔ yi ũka yi ben a si nyāa pɔ, ka ala ũ nyɛvɔɔr le, bu kūu le ti sun ni yɛn le. ⁴ N bar tɛr ka a 'yōɔ ma ākpɛɔ, a si wōm a jaa pɔ, ti nōɔ kpɛ ma ti pōn bar.

⁵ Bojūu sun ben wa ta a Masedonɛya, a si āgāma anyāna ba tara pēnfɔ ε, tɛche si tuor dɔɔɔɔ ka jɛɛr ma be a yōɔ ka a dābāe mi ma nyɔɔ si. ⁶ Tɛche a Nāanɔmun nyā na ma 'maala a nɛtɔɔ barsi, wɔ 'maal si naa a le a Titusi na wa wa a si sɛ. ⁷ A ba ũ a wɔ waa tɛɛ ε, tɛche a le yɛn 'maal wɔ. Wɔ mi man kɔ si a le an dōɔ kpɛ yi ka yi pɔɔ sɔɔ, ni le mi yɛn tara a n tɛr, ala le so ka nōɔ pāa kpɛ ma ti pōn bar.

⁸ Ala ũ a gān in seb kɔ yi, sɔɔɔn yi pɔɔ gba, ti maa pɔɔ ba sɔɔ ε. A sɔɔɔn n pɔɔ 'lɔ in wa nyɛ ũka a gān in seb kɔ yi sɔɔɔn a yi pɔɔ bālāa. ⁹ Pōpāanyā 'lɔ, n pɔɔ pel naa, a ba ũ a yi pɔɔ na sɔɔ jūu ε, tɛche a yi pɔɔsɔɔ na vɛ ka yi lɛb a yi tɛr. Bojūu a yi pɔɔsɔɔ in a le a Nāanɔmun na bɔɔɔɔ, ala le so ka yelbier ba pɔɔ yi tu a si sɛ ε.

¹⁰ Nāanɔmun pɔ pɔɔsɔɔ ma waan na tɛr lɛbɔɔ chiine faafɔ jie, a ba ũ waalfɔ ε. Tɛche a wɛr pɔ pɔɔsɔɔ ma waan na kūu. ¹¹ Yi nyɛ le a Nāanɔmun pɔ pɔɔsɔɔ na waan a yi sɛ. Nyɛ le yɛn ũ nɛbijɛ, na yi ma 'yer wiil a yi māe, nyɛ le ban 'yerɛ dɔɔɔ yi, ka a dābā chelma ũme, nyɛ le yɛn bɔɔɔɔ taa, nyɛ le yɛn tara taa tɛr, na yi chɔɔɔ gu ũka yel-torɔ a ũ. Sɔɔ jaa pɔ, yi wiil yi māe ũka yaa tara chɛfɔ ε.

¹² N gba na seb a nitɔ̄ kɔ yi, a ba i a 'lo na maal a dɛer 'yɔ̄ le bu a bala na pɔ wɛ, tiche a Nāanmun niem yin mæe yi kaa nye le sun ma ure yi a volaa.

¹³ A anyāna a jaa le 'yɔ̄ si ākpāen, naa pɔ a sun mæe ākpāen sun dɔ̄ tara. A nɔ̄mɔ̄ si naa a le sun wa nye a Titusɔ̄ ka wɔ pɔ pɛl, bojūu yi jaa le sɔ̄ wɔ ka a wɔ nyāa 'maa. ¹⁴ N dɔ̄ 'yer a yi 'yer kɔ wɔ, ka yaa mi su ma vā ε. Tiche a le jaa sun dɔ̄ 'yer a yi 'yer mi i yelmæe. Ka a le sun dɔ̄ dān yi kɔ a Titusɔ̄ a wɔ ti nye ka a i yelmæe jaa le. ¹⁵ Ka a wɔ bɔfɔ wɔn bɔɔɔ yi pāa pɔ 'yɔ̄, 'lo wa tier a le yin wɔnɔ̄ a wɔ toor na yi de wɔ nuur ayi ni dābāe ni mīifɔ. ¹⁶ Nɔ̄ kpe ma naa ka n pāa bar tier a yi jūu.

8 Pōpāanyā, n yeer, si bɔɔɔ naa ika yi bɔ̄ a wāefɔ nyā a Nāanmun na wāe a Masedoniyā pupuorbiir gbulsɔ̄. ² A beer kaa tuo na nyɔ̄ ba, ka ba i nɔ̄n dēme, ti a chene na nɔ̄mɔ̄ ba, ka a nɔ̄n kɔɔ ba, a ba kɔ ti pɔn bar. ³ Bojūu maa mæe din dāasɛ ika ba kɔn a le ban na tɔ̄, ba gba kɔn ti pɔn bar. Bala mæe wɔɔ pɔ le a yi. ⁴ Ba sɔ̄ɔ sun yāayāabilɛ ika, si de a kɔfɔ anyāna ti kɔ a Nāanmun nibe ka i ba mi nyen sɔ̄ pɔ a tōmɔ̄ pɔ. ⁵ Baa maal a le a sun mæe na dɔ̄ tier ε, tiche ba den nie de a ba mæe kɔ a si Soro ni a sun le a Nāanmun na bɔɔɔ. ⁶ Ala le so a si sɔ̄ɔ a Titusɔ̄ an i 'lo le dɔ̄ piel, wɔ baar baar a wāefɔ tōmɔ̄ nyā a yi jie. ⁷ Tiche nitāa le yin ma maal ye le jaa ti pɔn bar, a yi sɔ̄ɔ pɔ, a yi 'yer pɔ, ni a yi bɔ̄ɔ pɔ, ni a yi nibe pɔ, ni a le yin nɔ̄ si, yi kaa na yi mi kɔ ti pɔn bar a wāefɔ nyā pɔ.

⁸ N ba firɛ yi ε, tiche n bɔɔɔ naa ika n beer a yi nɔ̄fɔ kaa naa mi de man a bamune mi maal vɔ̄a ye le kaa. ⁹ Bojūu yi bɔ̄ɔ naa a le a si Soro Yesu Kirusito wāefɔ na be. Wɔ dɔ̄ i taraa sɔ̄, tiche a yi jūu, wɔ wa lɛb nɔ̄ sɔ̄, ka yin tu a wɔ nɔ̄ pɔ, mi lɛb taraa dēme.

¹⁰ A le in tara na 'yer a ye le nyāna pɔ ni nyā, diyɛ, yin le i nibe na de nie na ba i a kɔfɔ tɛε pɔ ε, tiche ka a ure yi volaa ika, yi i a le. ¹¹ Pōpāanyā yi baar tō, ka a le na i a yi bɔ̄ɔ ika, yi maal ka a tu taa a yi ti baar jā a le yin tara. ¹² Bojūu ala i a kɔfɔ volaa ben be, Nāanmun ma sɔ̄ɔn de bon jaa wɔn tara, a ba i a bon 'lo wɔn ba tara ε.

¹³ A si bɔ̄ɔ ba le ika bamune ba pēne, tiche ka a bamune 'lo bala ε, tiche jātaa a be be. ¹⁴ Ka a dɔ̄na a yi bōyɔ̄ na sɔ̄ ba a le ban bɔɔɔ, ka a le mi a ba bōyɔ̄ mi na lɛb sɔ̄ yi, ka a jātaa pāa be be. ¹⁵ Nitāa le an seb a Nāanmun gān pɔ, "A 'lo sɔ̄ na wob yɔ̄, wɔ maa tara yɔ̄ ε, ka a 'lo mi na wob bālāa maa tara bālāa ε."

(A Yifɔ Gān 16:18)

¹⁶ N puor Nāanmun yāan, 'lo le de a tier bō'yen 'lɔ̄n in tara kɔ yi 'yɔ̄ a Titusɔ̄ tier mi pɔ. ¹⁷ Bojūu a Titusɔ̄ ba sɔ̄ de a le sun 'yer tɛε ε, tiche wɔ mæe mi dɔ̄ kaa ir ηme nyāa waara a yi sɛ. ¹⁸ Si mi tɔ̄n a yebe āsɔ̄ ka wɔn pɔ ka ba 'mataa ti, 'lo a pupuorbiir gbulsɔ̄ ba jaa na dāna wɔ, a wɔ Nāanmun 'yer 'yerfɔ pɔ. ¹⁹ Ala le so ka a pupuorbiir gbulsɔ̄ ir wɔ ika wɔ pɔ si, a si 'mataa tuo a kɔfɔ anyāna chiin, na sun tō 'yɔ̄ a si Soro mæe na

si mi wiil a le sun bɔɔɔ ika si sɔ̄. ²⁰ Saa bɔɔɔ hūhūfɔ ni a kɔfɔ anyāna ye le ε. ²¹ Si sɔ̄ naa ika si maal a le na tor, a ba i a le na tor a si Soro niem tɛε ε, tiche a le mi na tor a nibe niem.

²² Si mi le sɔ̄ɔ a si yebe āsɔ̄ sun jɔ̄ɔ kaa a wɔ tara yelmæe, si tɔ̄n wɔ naa ka ban 'mataa ti, wɔ mi gba bar tier a yi jūu. ²³ A Titusɔ̄ 'lo, n tɔ̄tɔ̄ sɔ̄ le, ka si 'mataa tɔ̄n a yi pɔ. Tiche a si yeer banyā 'lo, a pupuorbiir gbulsɔ̄ le ir ba tɔ̄n ka a i 'yɔ̄ kɔ a Yesu Kirusito. ²⁴ A le jūu yi maal a yi nɔ̄fɔ wiil ba, ni a le jūu sun ma chɛre nyāa a yi 'yɔ̄, ka a pupuorbiir gbulsɔ̄ na be jie jaa ka ba nye.

9 A ba le sɛε ika n le seb gān kɔ yi a le sun na sɔ̄ a Nāanmun puorbo go ε. ² Bojūu n bɔ̄ɔn a le yin bɔɔɔ ika yi sɔ̄, n pɛε yi naa na n kɔ a Masedoniyā dēme, naa 'yer kɔ ba ika, diyɛ jaa le be a Akaya yi chɔ̄ɔ ika yi kɔ, ka a yi volaa dam nibe yɔ̄ jaa 'yɔ̄ ka ba mun i. ³ Tiche n tɔ̄n naa a yeer ba nyāna ka a le sun chɛre a nyāa a yi jūu, taa lɛb 'yer kɔ ε. Tiche ka a i yi chɔ̄ɔ baar nitāa le in 'yer ika yi i naa. ⁴ Bojūu ala be i a Masedoniyā nure ben pɔ ba ti, na wɔ ti nye a yaa chɔ̄ɔ ε, sun be le 'yer a yi 'yer, an in vā a le sun ma bar tier a yi 'yɔ̄. ⁵ A le n nyen an tara sɔ̄ ka n sɔ̄ɔ a yeer ka ba dɔ̄ nie ti piir yi kaa, na ba mi kaa a yi chɔ̄ɔ baar a yi pɔ tier kɔfɔ yin tir a nɛε. Ka a pāa i pɔpel kɔfɔ naa ta i furfɔ kɔfɔ ε.

⁶ Yi tier a anyā ika, nure 'lo na ba 'yɔ̄ bōbɔ̄ɔ kɔ a bɔ̄ pɔ ε, wɔ maa che yɔ̄ ε. Tiche nure 'lo jaa na bɔ̄ yɔ̄, wɔ mi na chen yɔ̄, nure 'lo jaa mi na bɔ̄ vɔ̄a kɔfɔ, a vɔ̄a kɔfɔ mi le wɔn wa che. ⁷ Nure āsɔ̄ jaa wɔ ma kɔ le a wɔ nyāa na tier ka a ta wa i pɔsɔ̄, bu ηmɔ̄fɔ ε, bojūu Nāanmun nɔ̄n nure na kɔɔ ni pɔpel. ⁸ Nāanmun na tɔ̄ɔn vɛ ka a wɔ wāefɔ i kɔ kɔ yi, ka a le a ye le a jaa pɔ, ni sɔ̄ jaa ka yi ma nyere a ala jaa yin bɔɔɔ na yi ma tɔ̄n tɔ̄sɔ̄n jaa ti pɔn bar. ⁹ Nitāa le an seb a Nāanmun gān pɔ, "Wɔ ma yaar a jiiir a jaa kɔ a nɔ̄n dēme, ka a wɔ torfɔ ba tara baarfɔ ε."

(Yifɔ Gān 112:9)

¹⁰ A 'lo na ma kɔ a kɔɔraa a bōbɔ̄ɔ na wɔ ma vɛ ka a bōdiir waa, wɔn kɔ yi naa na wɔ vɛ ka a bōbie binfɔ jie waa, na wɔ vɛ ka a yi torfɔ ηmafɔ berme. ¹¹ Nāanmun na maal yi naa ka yi i taraa dēme ka yi ma kɔɔ ni pɔpel sɔ̄ jaa, naa tu a si sɛ ka a yi pɔpel kɔfɔ lɛb vɛ ka nibe puoro Nāanmun yāan.

¹² A yi tōmɔ̄ nyā yin tō a ba i a Nāanmun nibe an wɔnɔ̄ tɛε le a sɔ̄ ε, tiche a yaar ta nure jaa, ka ba puor Nāanmun yāan. ¹³ A tōmɔ̄ nyā yin tō jūu wiil a le a yin mæe na be, nibe pɛen Nāanmun, bojūu a yi nɛε tufɔ 'mantāan a le yin sɔ̄ a Yesu Kirusito 'yer nɔ̄, ni a yi pɔpel kɔfɔ 'lo yin lɔ̄ pɔn ba ni nure jaa. ¹⁴ Ka a ba Nāanmun ban ma sɔ̄ɔ kɔɔ yi, a ba tier wɔ jaa ma ben a yi sɛ, bojūu a Nāanmun wāefɔ berme naa na be a yi sɛ. ¹⁵ Nāanmun son puorfɔ ni sun kō tō man a wɔ kɔfɔ wɔn kɔ si ε.

10 Maa pɔɔɔ den a Kirisito he le le ni a wɔ 'maar lɔ lɔ lɔ nɔu kɔ yi. N maa 'lara ε, maa wa tuor yi ni gberaa ti maa mi baa be a yi sɛ ε, n ba i le ε. ² N sɔɔɔ yi naa ika maa wa wa, n taa wa i a ba i le 'lɔnɔ a nibe bamune jie ε, ba tɛr man taa a wer nibe kaar le si be. ³ Bojɔu sun ni a wer nibe le 'mataa kpɛre ti saa ηmaara jeer a ba kaar ε. ⁴ A si taje bomo ba i a wer nyā taje bomo ε, a si taje bomo tara na Nāanmɔn kpɛɔ sun ma de wel a gādaar jiri bar. ⁵ Si ma sɔɔn a ba nɛɔnɛ ni tɛr dɛr 'lɔ jaa ban ma de vara ni a Nāanmɔn bɔɔɔɔ bara, na si ma 'yer nyɔɔ nibe tɛrsi ka ba lɛb wɔnɔ a Kirisito toor. ⁶ Si mi chɔɔ naa ika si kpāa a bawɔnɔ, yin wa ba gber baar.

⁷ Yin kaara a anyā tɛε yin nyen nɔbir. Ala i āsɔɔ bar tɛr ika wɔ in a Kirisito tɔɔ, wɔ mi le bɔɔ tɛr kaa ika a sin mi in a Kirisito tɔɔ a wɔ kaar. ⁸ Bojɔu maa gba sɔɔ chɛre nyāa ni a le, a si Soro ba kɔ si a kpɛɔ ika si wel yi bar ε, ti si guol yi. Vā ba sɔɔ ma ni a ye le nyā ε. ⁹ N ba bɔɔɔ fika a n gāma a kɔɔ yi dābāε ε. ¹⁰ Bojɔu bamune 'yer ika, "A pɔɔɔ gāma 'yerbie tɛr naa, naa i 'yerbikpāen, tɛɛ a 'lɔ māε wa be a si sɛ, wɔ ma bal naa ka a wɔ 'yer mi maa i bon ε." ¹¹ A nibe bala, yi vē a ba bɔɔn ika, a le a si 'yerbie na kaara a gāma pɔ, sin ba be a yi sɛ ε. Le le a si tɔmɔ na kaara sin wa be a yi sɛ.

¹² Sin ba 'lara diere a si māε mana ni a bamune na ma pɛεε a ba māε ε. Ba ma den a ba māε na ba man a ba māε, baa tara yɛ ε. ¹³ Sin 'lɔ, si kɔ sɔɔ dān a si māε a le ti pɔn bar ε, tɛɛ sin nyɔɔn si māε jā a le a Nāanmɔn na 'yer ika si tɔ, ka si gba na tɔ tān a yi sɛ. ¹⁴ Si kɔ dān a si māε chiin tɛr ε, ka a na kaara fika saa wa a yi sɛ ε, bojɔu si tān naa a Kirisito 'yer nɔɔ a be a yi sɛ. ¹⁵ Bu dān si māε ti pɔn a tɔmɔ a nibe bamune na tɔ ε. Sin tɛr le ika, a yi sɔɔɔ na ben nɔɔnɔ, a si tɔmɔ mi na yal 'yɔɔ ¹⁶ ka si pāa tɔɔ mɔɔ a 'yer nɔɔ be a paalsi ala na be a yi niem. Bojɔu saa dāna a si māε nɛε kɔɔ paal pɔ, ban tɔ baar ε. ¹⁷ Tɛɛ, nitāa le an seb a Nāanmɔn gān pɔ ika, "Vē ka a 'lɔ na dāna a wɔ māε, wɔ de a si Soro dāna ni a wɔ māε."

(Jeremiya 9:24)

¹⁸ Bojɔu a ba i a nɛε 'lɔ na pɛε a wɔ māε le i a nɔsɔ ε, tɛɛ a 'lɔ a si Soro na pɛε le.

11 N tɛr ika yin tara ni ma naa a n dābol ye le pɔ bālāa, tɛɛ yi gba den nie i a le. ² N tara na ni yin nyuur a wɔ i Nāanmɔn nyuur. N tɛr nɛε kɔ yi ika yi kul dabɔ'yen, na i a Kirisito, ka n na de yi fika pɔɔsarbile na ba ta daba ε, na n kɔ wɔ. ³ Tɛɛ dābāε kɔɔ ma naa, nitāa le a waa na dɔɔ de a wɔ yɛ ye le bel a Hawa, wɔ taa mi wa lɛb a yi nyāa yin a yelmāε yin tara turo ni a Kirisito dɛ dɛ dɛ pɔ ε. ⁴ Bojɔu ala i nɛε āsɔɔ wan wa mɔɔ 'yer Yesu yuo 'yer kɔ yi, bu ka yi nyε a siyuo na ba i a 'lɔ sin mɔɔ na ba i a Nāanmɔn Siε 'lɔ yin nyε ε, bu 'yer nɔɔ yuo na ba i a 'lɔ yin sɔɔ ε, yi ma sɔɔn jaa kayaan. ⁵ Tɛɛ n ba tɛr ika n un pɔsɔ a nitɔn kpāen

bala jie ε. ⁶ Amune sɛ n ba jān a 'yer 'yerfɔ ε, tɛɛ n tara na bɔɔɔ. Si ma vēn ka a anyā chaar kɔ yi ye le jaa pɔ.

⁷ N maal dɛr a le un siir a n māε naa mɔɔ a Nāanmɔn 'yer nɔɔ nyā kɔ yi a pɔɔ bu? ⁸ N faan a pupuorbiir bamune ban dɔɔ sɔɔ ma ka n tɔɔ tɔ a yi jie. ⁹ Ka a le un dɔɔ be a yi sɛ, n bɔɔɔ na bon, ti n ba i tuor kɔ yi ε, bojɔu a yeer bala na dɔɔ yi a Masedoniyā wa ba kɔ man bon jaa in bɔɔɔ. N ba vē ka n ye le i tuor kɔ a yi āsɔɔ jaa ε, n kɔ wa vē ka a n ye le dɔɔ yi jaa ε. ¹⁰ A le a Yesu yelmāε na faa be a n sɛ baar, nɛε jaa ba be a be a Akaya paal pɔ, na ηmaa ma sɔɔ ni a n nyāa chɛfɔ nyā pɔ ε. ¹¹ Baa 'yɔɔ le n tɔnɔ a le? Bojɔu n ba nɔ yi bu? Nāanmɔn bɔɔn naa in nɔ yi. ¹² In chɛnɛ na maala a le in ben maala naa tɔɔ ηmaa a yobɔɔrɔɔ sɔɔ, bala na bɔɔɔ sɔɔ ika ba de a ba māε mana ni si.

¹³ Bojɔu a nibe ba nyāna in jiri ηmarba nitɔnsi na ba i tɔtɔnbɔ na be le nibe, na ba maal a ba māε nitāa a Kirisito nitɔnsi. ¹⁴ A ba i nɛ'maa ye le ε, bojɔu a Satan māε mi na tɔɔn maal a wɔ māε fika, a chāa malaka.

¹⁵ A mi kɔ i nɛ'maa ye le ε, ala i a wɔ tɔtɔnɔ āsɔɔ mi pāa maal a wɔ māε a tɔtɔ toraa kaar ε. A ba baarfɔ daar, ban nyen a ba sāyar le ban tɔ.

¹⁶ In le maal 'yer go. Yi ta vē ka a āsɔɔ jaa bɔɔ ma jɔl ε. Tɛɛ ala i yi gba wa bɔɔ man jɔl, yi chɛnɛ sɔɔ de ma fika le yin na de a jɔl ka a n mi tɔɔ bɔɔ yuor bālāa. ¹⁷ N bar tɛr ni a n yobɔyele nyā pɔ, n ba 'yerε fika nitāa le a si Soro na ma 'yer ε, tɛɛ nitāa le jɔl na ma 'yerε. ¹⁸ Yɔɔ jie jaa le bɔɔɔ yuor a wer nyā pɔ, n mi nɔn a yuor.

¹⁹ Yi ma sɔɔn de jɔl vɔl jaa, yin i yɛ dɛme jūu.

²⁰ Yelmāε, yi gba ma den nɛε na maal yi gbāgbaa bu na yi i tɔnɔ ka wɔ dire, bu dara ba māε yire ni a yi niem bu ma 'mara yi a tɔkpala pɔɔ jaa.

²¹ Vā kɔɔ ma naa ka n 'yer ika sin bal naa ni a ye le nyā. A ala a nibe bamune na ma de bɔɔɔ ni yuor, maa 'lɔ ma 'yer naa jɔl kaar, n mi na pāa 'lan bɔɔ yuor. ²² Baa i Heburu nibe ε? Le le n mi i a āsɔɔ. Baa i Isral nibe ε? N mi in a Isral nɛε. A ba i Abraham bal nibe le ba i ε? Le le n mi i a āsɔɔ. ²³ Baa i a Kirisito tɔtɔnbɔ ε? N sɔɔ naa anyāna fika nɛε na ba tara tɛr ε. N in a tɔtɔnɔ gar ba. Naa tɔ tɔkpāen gar ba jaa. Ka ba ma pɔɔɔ ma die pɔ jaa tɔtɔ. Ba ma ηme man kpɛε gar ba. N ma nyuro na kūu bɔbir jaa. ²⁴ Gbɛε anūu jaa le a Juu nibe fɔb ma ni a ba kpaara nɛε lɔjaayi for bir (39). ²⁵ Gbɛε ata jaa le ba pɔb ma ni dakɔrsi, na ba lɔb ma ni kɔsɔbe gbɛbɔ'yen. Gbɛε ata mi le a gbor kpɛε ηmer wel si 'yɔɔ be a man kpɛε pɔ. Tāssɔ gbul ni a mɔtɔgbul jaa le n ma be a man kpɛε pɔ. ²⁶ In ba gala a yɔfɔ ε, n bɔɔn le a pɔn kɔɔ dɔɔye na be, naa tuor nānyisi, ka a maa māε paal nibe ge ma, ka a bala na ba i a Juu nibe mi ge ma. N din dɔɔye a tɛε pɔ. Naa di dɔɔye a mɔɔ pɔ. Naa di dɔɔye a man pɔ. Naa di dɔɔye a yeer bala na ηmara a jirsi sɛ.

²⁷ Tɔkpāen ni wɔm pɔ, naa ma gal gɔɔ. N bɔɔn kɔ ni kɔnyūur naa ma gāna kɔ tɔtɔ. Ka sɔɔ ma kpɛ ma ka n i sal'mɔɔr. ²⁸ A anyā a jaa puor, bɔbir jaa le a pupuorbiir

gbulsi ba jaa yele ma i ma tier. ²⁹ An le bal, ka n mi ba bal e? A bala na faa maal yelbier, a ba lieb buu dire ma bu?

³⁰ Ala i n mun bɔn yuor, un bɔn yuor ni a yelsi ala na maal ma ka n bal. ³¹ Nāanmun nyā na i a si Soro Yesu Sāa, 'lo le a pɛfɔ wɔ ta bɔbir jaa, bɔɔn naa ika n ba ŋmara jirsi e. ³² A be a Damaskus tēe pɔ, a nāa 'lo na turo a nākpɛe Aretas, wɔ vɛ naa ka ba gu a Damaskus tēe wɔ jaa ika ba nyɔɔ ma. ³³ Ka ba 'mɔɔ ma 'yɔɔ pɛ pɔ tur bar tokoro pɔ ka n fɔɔl yi a wɔ nuur pɔ.

12 N kɔ wa bar a yobɔyele nyā jaa e, ala i n gba kɔ nye tɔnɔ e. A nyefɔsi ni a yelwiisi ala un nyere yire naa a si Soro sɛ. ² N bɔɔn nre kɔɔ na sɔɔ Kɔrisito a wɔ yuom pie ni anaar (14) le a duna, Nāanmun 'mɔɔ wɔn don be a saaju 'lo na tu a ata sɔɔ pɔ. Ka wɔ chene na tara āgān bu waa le tara āgān e, n ba bɔɔ e. Nāanmun tɛe le bɔɔ. ³ N bɔɔn naa ika a daba nyāna un ben 'yere, ka wɔ ben āgān pɔ, bu waa be āgān pɔ e, n ba bɔɔ e, tiche Nāanmun bɔɔ naa. ⁴ Nāanmun 'mɔɔ wɔn don be a wɔ tēe. Be le wɔ wɔnɔ yelsi wɔn kɔ tɔɔ man nee e, yelsi nre na ba tara sɔɔ ika wɔ man e. ⁵ A nre nyāna tɔ sɔɔ 'yɔɔ le n bɔɔɔ a yuor, n kɔ tɔɔ bɔ a n mǎe yuor e, ka maa balfɔsi tɛe ba le e. ⁶ Maa ika un bɔn yuor gba, n kɔ i jɔl e, bojūu yelmǎe le un 'yere. Tiche n bar a le, ka nre taa tierɛ a n yele gar a ala un maala bu a ala un ma 'yere e.

⁷ Le an na i ka n pɔɔ a n mǎe 'mɔɔɔ sɔɔ, a yelwiilberɛ anyā jūu, ka a pāa kaara fika gɔɔ na chɔɔɔ ma a āgān pɔ, ka a kaara a Satan 'ye'yere kaar, ka a ge ma. ⁸ Gbɛe ata jaa le n sɔɔɔ a n Soro ika wɔ vɔɔ a gɔɔ nyā bar ma. ⁹ Tiche ka wɔ 'yer kɔ ma, "A n wǎefɔ sɛe fɔ naa, bojūu a n kpɛɔ ma sɛen kɔ a nre na bɔɔn ika wɔ bal naa." A le jūu, un bɔn yuor gar bon jaa a n balfɔsi pɔ, ka a Kɔrisito kpɛɔ pāa pɔɔ ma. ¹⁰ Ala le so a Yesu Kɔrisito jūu, n pɔɔ pel naa, a n balfɔsi pɔ, tɔbie pɔ, tuo pɔ, gefɔ pɔ, ni wɔmsi a jaa pɔ. Bojūu maa wa bal, le le n pāa ma kpɛme.

¹¹ N maal n mǎe jɔl, tiche a yin yele le tier ma 'yɔɔ. Yi gba sɛen ni naa bɔɔɔ ma yovula, bojūu n ba i pɔɔɔ a nitɔn kpāen bala sɛ e, ala i n gba ba i bon jaa e. ¹² A yelsi ala na ma i a nitɔnsi jāne le jānsi, tɔfersi ni ne'maa tɔmɔ. A anyāna le n mi dɔɔ tara kānyir tɔn a yi sɛ. ¹³ Pupuorbiir gbulsi ba boo le dɔɔ gar yi, ka a ba i un ba dɔɔ i tuor kɔ yi le e? Yi vɛ a n dɛer nyā kɔ ma.

¹⁴ Pōpāanyā, n chɔɔɔ baar ika n ti piir yi kaa, a gbɛe ata sɔɔ le a nyā, n kɔ ti i tuor kɔ yi e. Bojūu a ba i a yi bɔtarsi le n bɔɔɔ e, tiche yin mǎe le n bɔɔɔ. Fɔɔ kaa bibiir maa bɔ gun a ba sāmune e, tiche sāmune le ma bɔ gun a ba bibiir. ¹⁵ A le n pɔɔ na pel naa ka n sɔɔ bon jaa un tara a yi nyevɔɔ jūu, 'matāan a maa mǎe wɔ jaa. Ala i n nɔ yin kɔɔ jaa, yin 'lo na nɔ man bālāa bu? ¹⁶ A le an be, le a chene be, n ba dɔɔ i tuor kɔ yi jaa e. Tiche un i yɛ sɔɔ jūu, n den a yɛ yele nyɔɔn yi. ¹⁷ N den a yi

bɔkɔɔ tu a nibe bala un dɔɔ tɔ a ba wa a yi sɛ bu? ¹⁸ N sɔɔɔ Titusi ika wɔ ti a yi sɛ, naa 'mataa tɔn a si yebe ika ba 'mataa ti. Titusi den a yi bon kɔɔ bu? A ba i a Nāanmun Sibō'yen 'lɔnɔ le si jaa tara na si tɔnɔ a tɔbō'yen e?

¹⁹ Yi tier man tāa si 'yere na 'yɔɔnɔ a si mǎe a yi sɛ bu? Nāanmun niem le si 'yere na si be a Kɔrisito 'yɔɔ, bon jaa sun maala, si barmune a yi ākpāen 'yɔɔfɔ jūu le. ²⁰ Bojūu dābāe kɔɔɔ ma naa ika maa wa ti, n kɔ ti nye a yi be a le un bɔɔɔ e. Ka yi mi kɔ nye ma ka n be a le yin bɔɔɔ e. Dābāe chene na kɔɔɔ ma ika, jɛer, nyuur, suur nyefɔ, ootaa, yobɔyele, gagar yele, mǎe 'mɔɔfɔ ni buburfɔ be a yi pɔ e. ²¹ N le joro na dābāe ika maa wa lieb waara, Nāanmun wɔ maal ma ka n siir n mǎe a yi niem. Ka n tara pɔsɔɔ ni a nyɔɔ bala na dɔɔ maal a yelɛer ti ba lieb a ba tier yin a yele anyāna pɔ e. Ban bɔnɔ gāna ni taa ni a ba pepe yelsi pɔ.

13 Gbɛe ata ni nyā un ben ture a yi piir kaa jie. Nitāa le na seb a Nāanmun gān pɔ, "Nibe ayi bu ata dāasɛ un yelmǎe."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 19:15)

² A le un dɔɔ ti a gbɛe ayi sɔɔ, n dɔɔ gɔ yi. A 'yer bō'yen 'lɔnɔ le n chene gɔnɔ yi un ba be a yi sɛ e. Maa wa lieb ti 'lo, n kɔ bar a bala na dɔɔ maal a yelbier bu a bala na wa bier maal e, ³ bojūu yin ben bɔɔɔ ika yi bɔɔ ika a Kɔrisito le tu a n 'yɔɔ 'yere. Waa bal na wɔ kɔ tɔɔ maal yele jaa faa a yi jie e, tiche wɔ tara na kpɛɔ a yi pɔ. ⁴ Bojūu yelmǎe jaa le, ban dɔɔ kpa wɔ a daa ju, wɔ bal naa, tiche Nāanmun kpɛɔ le vɛ naa ka wɔ nye nyevɔɔ. Le mi le, sun mi bal naa a wɔ 'yɔɔ, tiche a Nāanmun kpɛɔ jūu, sun ben be na si tɔnɔ kɔɔ yi.

⁵ Yi beer a yi mǎe kaa ika yi ben a sɔɔfɔ pɔ? Yi jɔɔɔ a yi mǎe kaa. Yaa bɔɔn ika a Yesu Kɔrisito ben a yi pɔ e? Ka ala ba i yi un faa e! ⁶ N bɔɔn naa ika yi bɔɔn naa sun ba i faa e. ⁷ Pōpāanyā, Nāanmun le si sɔɔɔ kɔɔ yi ika yi taa maala yelɛer jaa e. A ta i ka a nibe nye fika sun ba tara chefɔ e, tiche ka a i yin le maala a le na tor, ala i gba fika nibe tier ika si un faa. ⁸ Bojūu si kɔ tɔɔ maal yele jaa ti pɔn a yelmǎe bar e, tiche a yelmǎe yele tɛe le si ma maal. ⁹ Si pɔɔ pel naa, a sun na bal, tiche ka a yin kpɛme, na si sɔɔɔ a Nāanmun kɔɔ yi ika yi ta tara chefɔ e. ¹⁰ A anyāna jūu le so un ba be a yi sɛ e, naa sɛere a yele nyā kɔɔ yi. Maa wa ti, ka n taa ure wa de a n kpɛɔ tāna ni yi e, a kpɛɔ a n Soro na kɔ ma, wɔ ika n de sɔɔn yi waa 'yer ika n de sɔɔn yi bar e.

¹¹ Yeer, yi chule, na yi mɔɔɔ chiine niem. A baaraa lee. A n sɔɔrfɔ un sɔɔɔ yi ni nyā. Yi tara tier bō'yen, na yi kpɛere ni nyā'maar. Ka a Nāanmun na i a nɔfɔ sɔɔ ni a nyā'maar sɔɔ, na ben a yi sɛ.

¹² Yi puor puor taa ni pɔpel. ¹³ A Nāanmun nibe ba jaa puoro yi naa.

¹⁴ A si Soro Yesu Kɔrisito wǎefɔ, ni a Nāanmun nɔfɔ, ni a Nāanmun Sɛe nebō'yen, a be a yi jaa jaa sɛ.

Galatiya

1 Maa פּוּר na ל a נִטְוֹנָא, a ba ל nusaal לֵּ ir ma bu nusaal קִפְעֹּ פּוּ לֵּ ε, תִּכְחֵ a yin a Yesu כְּרִיסְטוֹ nִ ל a Sāa Nāanmın sē, na sāi wֹּ a kūu פּוּ. ² A yeer bala na be a ka a n sē, sִּ jaa לֵּ sֵּeֵrֵ a gān nyā כְּרֹּ a pupuorbiir gbulsִּ bala na be a Galatiya paal פּוּ.

³ Wāefֹּ nִ nyā'maar na yi a sִּ Sāa Nāanmın nִ ל a sִּ Soro Yesu כְּרִיסְטוֹ 'yֹּכֹּ a be a yִּ jie. ⁴ 'Lֹּ לֵּ de a wֹּ mǎe tur a sִּ yelbier jūu lka wֹּ faa sִּ a duna yelbier פּוּ tun a לֵּ na ל a sִּ Sāa Nāanmın כֹּפֹּ. ⁵ Wֹּ nyere tur bִּbir nִ bִּbir jaa. A ל a לֵּ.

⁶ A 'maa man nֵּe nִ ל a לֵּ yִּn lֵּeb puor 'yֹּכֹּ a nִrֵּ 'lֹּ na bֹּכֹּ yִּ tun a כְּרִיסְטוֹ wāefֹּ פּוּ, tִּ na yִּ לֵּ lֵּeb turo 'yer nֹּכֹּ yuo. ⁷ A 'yer nֹּכֹּ yuo jaa ba לֵּ be be go ε, תִּכְחֵ bamune nyֹּnyֹּכֹּ naa a yִּ tִּer na ba bֹּכֹּ lka ba nyכֹּ a כְּרִיסְטוֹ 'yer nֹּכֹּ lֵּeb ka wֹּ be wֹּ yֹּ. ⁸ Ala כֹּכֹּ לֵּ sin gba לֵּ, bu ka malaka לֵּ wa yִּ saaju wa mֹּכֹּ כֹּ yִּ a 'yer nֹּכֹּ 'lֹּ na ba tu a לֵּ sin mֹּכֹּ כֹּ yִּ ε, a nִnyne 'lֹּ wֵּ naa! ⁹ Nִtāa לֵּ sin dֹּכֹּ de nie 'yer כֹּ yִּ, pֹּpānyā nִ לֵּ bֹּכֹּ 'yerֵ go. Ala nִrֵּ āsֹּכֹּ jaa wa mֹּכֹּ na 'yer nֹּכֹּ yuo כְּרֹּ yִּ, na ba tu a לֵּ sin mֹּכֹּ כֹּ yִּ a yִּ כֹּכֹּ ε, a nִnyne 'lֹּ wֵּ naa.

¹⁰ Nִsaaal לֵּ n bֹּכֹּכֹּ lka wֹּ כֹּ ma sֹּכֹּ bu Nāanmın? Bu nusaal פֹּסֹּר לֵּ n bֹּכֹּכֹּ lka n pֵּל? Maa ta chene bֹּכֹּכֹּ lka n pֵּלֵּ nusaal פֹּכֹּ, n כֹּ naa ל a כְּרִיסְטוֹ tֹּtֹּnֹּ ε.

¹¹ N yeer, n bֹּכֹּכֹּ naa lka yִּ bֹּכֹּ a par lka a 'yer nֹּכֹּ 'lֹּ un mֹּכֹּ כֹּ yִּ ba yi nusaal sē ε. ¹² A ba ל nusaal פּוּ לֵּ n tu tִּ nyֵּ wֹּ ε, bu nusaal לֵּ jān ma ε, תִּכְחֵ a Yesu כְּרִיסְטוֹ לֵּ ir wiil ma.

¹³ Yִּ wֹּn a לֵּ un dֹּכֹּ chene puoro a Juu nִbe puorfֹּ, naa mֹּכֹּ nִbir gere a bala na turo a Yesu כְּרִיסְטוֹ, naa bֹּכֹּכֹּ lka n sֹּכֹּ ba bar. ¹⁴ N bֹּכֹּ gar a Juu nִbe bala un 'mataa פּוּ, תִּכְחֵ ka a ל ma nִbijֵּ nִ ל a n sākpaִmune puorfֹּ. ¹⁵ Tִּכְחֵ an ל Nāanmın לֵּ dֹּכֹּ de nie kaa ir ma תִּכְחֵ ka ba wa dֹּכֹּ ma, na wֹּ bֹּכֹּ ma tun a wֹּ wāefֹּ פּוּ, a ל wֹּn פֹּפֵּל, ¹⁶ ka wֹּ ir a wֹּ Bie wiil ma, ka na mֹּכֹּ a wֹּ 'yer a bala na ba ל a Juu nִbe פּוּ. N ba sֹּסֹּr nִrֵּ jaa kaa ε, ¹⁷ bu do be a Jerusalem a bala na dֹּכֹּ ma nie ל a nִtֹּnsִּ sē ε, תִּכְחֵ n tֹּכֹּ tor chen Arabiya a dēdēֵּ a לֵּ nֵּ, a לֵּ puor לֵּ n pāa lֵּeb chen a Damaskus.

¹⁸ Yuom ata na wa po, n pāa don be a Jerusalem lka n tִּ bֹּכֹּ a Pita, naa jēֵּ a be a wֹּ sē maal ber pie nִ anūu (15). ¹⁹ Tִּכְחֵ n ba nyֵּ a nִtֹּnsִּ āsֹּכֹּ jaa ε, ka Jemesִּ nִ ל a sִּ Soro yebe tֵּe ba לֵּ ε. ²⁰ Yelmāֵּ jaa לֵּ n 'yerֵ כְּרֹּ yִּ a Nāanmın niem lka, a yele nyā un sֵּeֵrֵ כְּרֹּ yִּ ba לֵּ jir ε. ²¹ A לֵּ puor, n לֵּ chen Siriya nִ Sִּlִּsִּya paal פּוּ. ²² A

pupuorbiir gbulsִּ bala na be a Judiya a כְּרִיסְטוֹ 'yֹּכֹּ, ba bֹּכֹּ ma ε. ²³ A n yele tֵּe לֵּ ba wֹּ lka, a nִrֵּ 'lֹּ na dֹּכֹּ gere sִּ, pֹּpānyā 'lֹּ mǎe לֵּ pāa mֹּכֹּכֹּ a 'yer 'lֹּ wֹּn ta dֹּכֹּ bֹּכֹּכֹּ lka wֹּ sֹּכֹּ bar, ²⁴ na ba pֵּe Nāanmın yuor a maa jūu.

2 Yuom pie nִ anaar (14) na wa po, maa nִ Banabasi לֵּ don be a Jerusalem naa tara Titusִּ mִ פּוּ. ² N don be a Jerusalem bojūu Nāanmın לֵּ ir wiil ma lka n tִּ man כֹּ ba a 'yer nֹּכֹּ 'lֹּ un mֹּכֹּ כֹּ a bala na ba ל a Juu nִbe ε, תִּכְחֵ a bala na ל a nִdierbe tֵּe לֵּ n dֹּכֹּ כֹּכֹּ man a yele anyāna כֹּ. A n dābāֵּ לֵּ lka n taa wa jo פּוּכֹּ ε. ³ Tִּכְחֵ a Titusִּ gba mִ na dֹּכֹּ be a n sē, na waa ל a Juu nִrֵּ ε, baa fur wֹּ lka wֹּ ηmaa a yֹּכֹּ ε. ⁴ A yele nyā lo naa bojūu a yeer bamune na לֵּ jir ηmarba fֹּכֹּ kֵּe lka ba tִּ jֹּסֹּr kaa a לֵּ sin so a sִּ mǎe a Yesu כְּרִיסְטוֹ 'yֹּכֹּ, ka ba na maal sִּ ka sִּ lֵּ gbāgbaar. ⁵ Saa כֹּכֹּ ba bāllāa jaa ε, ka a 'yer nֹּכֹּ nyā na ל a yelmāֵּ na be a yִּ sē sֹּכֹּ jaa.

⁶ A bala a nִbe na tִּer lka bala לֵּ ל a nִyֹּכֹּnsִּ, תִּכְחֵ a לֵּ ban be maa ba nyֵּ a ba tֵּe taa ε. Nāanmın ba kaara nusaal nie tִּ tֹּכֹּכֹּ a wֹּ 'yer ε. A nִdierbe bala ba 'yer 'yer jaa לֵּ פּוּכֹּ a maa 'yer 'lֹּ פּוּ ε. ⁷ Tִּכְחֵ ban wa bֹּכֹּכֹּ an ל yelmāֵּ lka Nāanmın לֵּ de a 'yer nֹּכֹּ nyā כֹּ ma lka n mֹּכֹּ כֹּ a bala na ba ל a Juu nִbe ε, nִtāa לֵּ a Nāanmın na de a 'yer nֹּכֹּ nyā כֹּ a Pita lka wֹּ mֹּכֹּ כֹּ a bala na ל a Juu nִbe. ⁸ Nāanmın לֵּ tֹּ a wֹּ tֹּmֹּ tu a Pita פּוּ maal wֹּ lka wֹּ ל a Juu nִbe nִtֹּnāa, 'lֹּ לֵּ mִ tֹּ a wֹּ tֹּmֹּ tu a maa פּוּ tֹּ ma lka n chen a bala na ba ל a Juu nִbe פּוּ. ⁹ A Jemesִּ nִ a Pita nִ a jֹּכֹּ ban dֹּכֹּ bֹּכֹּכֹּ fִּka lue, ban wa nyֵּ bֹּכֹּכֹּ a wāefֹּ 'lֹּ a Nāanmın na כֹּ ma, ba de sin nuur ayi nִ nebֹּ'yen maa nִ a Banabasi, na ba wiil lka sִּ tara na nebֹּ'yen, na ba כֹּכֹּ lka sִּ chen a bala na ba ל a Juu nִbe פּוּ תִּכְחֵ ka ba mִ chen a bala na ל a Juu nִbe פּוּ. ¹⁰ Yele bֹּ'yen ban 'yer כֹּ sִּ לֵּ lka sִּ tִּere a nֹּכֹּ dēme. A yele nyā nִ wֹּ ju mִ לֵּ n mִ mֹּכֹּ nִbir lka n maal.

¹¹ A Pita na wa tִּ wa a Antiok, n gֹּ wֹּn a nִyֹּכֹּ niem bojūu wֹּ maal כֹּר chāa פּוּ. ¹² Serֵּ תִכְחֵ ka a nִbe bamune yi a Jemesִּ sē wa, 'lֹּ nִ a bala na ba ל a Juu nִbe ε, ma 'mantaa dire. Tִּכְחֵ ban wa wa baar, wֹּ oon wֹּ mǎe yin a ba פּוּ, bojūu wֹּ joro na a bala na ל a yֹּכֹּ-marba dābāֵּ. ¹³ A Juu nִbe bamune פּוּכֹּ wֹּ naa a nֵּer ayi yele nyāna פּוּ, ka a Banabasi gba tִּer mִ bֹּbur a ba yele nyāna jūu.

¹⁴ In wa nye bɔɔn ɪka baa maala a le na tor ni a yelmãe 'yer nõɔ nyãna ε, n 'yer kɔ a Pita a ba jaa niem, "A fɔɔ in juu nɪrɛ, ti na fɔ kɪlɛrɛ fɪka a bala na ba ɪ a juu nɪbɛ kaar ε. Nɪmɪnɛ lɛ fɔn ɪ fur a bala na ba ɪ a juu nɪbɛ ε, ka ba kɪlɛrɛ fɪka a juu nɪbɛ?" ¹⁵ A sɪn ban dɔɔ ka si ɪ juu nɪbɛ, saa ɪ nɪyɔr na ɪ yelbe-ɪrɛ kaar ε. ¹⁶ Si bɔɔn naa ɪka, nɪrɛ yele kɔ tɔɔ tor wɔn turo a nebinsɪ jɪu ε, tɪche a wɔ yele na tor a Yesu Kɪrɪsɪto wɔn sɔɔ de jɪu. Lɛ lɛ a sɪn mɪ gba sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto ka a si yele tor, ka a kɔ ɪ a nebinãa sɪn turo jɪu ε. Ala ɪ a nebinãa tufɔ jɪu lɛ, nɪrɛ jaa yele kɔ tor Nãaŋmɪn sɛ ε.

¹⁷ "Ala ɪ si mɔɔɔ naa ɪka a si yele a tor a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ, tɪche ka a ɪ yelmãe ɪka a sɪn mãe in yelbe-ɪrɛ, ka ala be a lɛ, a Kɪrɪsɪto pɔɔɔ naa a yelbier 'yɔɔɔ bu? Yelmãe jaa, a ba ɪ lɛ lɛ ε! ¹⁸ Ala ɪ n lɛ mɛn a bonɪ ala in sɔɔ bar, n maal a lɛ wiil ɪka n in a nebinãa sɔɔɔɔɔ. ¹⁹ Bojɪu a tu naa a nebinãa pɔ, ka n kɪ kɔ a nebinãa, ka a lɛ na sɔɔ ma ka n be be kɔ Nãaŋmɪn. ²⁰ Ba 'mantaa kpa maa ni a Kɪrɪsɪto a daa ju. A ba lɛ ɪ maa lɛ lɛ be be go ε, tɪche a Kɪrɪsɪto lɛ be a n 'yɔɔ. A nyevɔr nyã in pãa ben a ãgãn pɔ, n ben be ni a sɔɔɔ in sɔɔ a Nãaŋmɪn Bie, 'lɔ lɛ nõ ma, na wɔ de a wɔ mãe kɔ ma. ²¹ N ba 'yer ɪka a Nãaŋmɪn wãefɔ ba ɪ ε, bojɪu ala ɪ nɪrɛ na tɔɔn 'yer faa a wɔ mãe a nebinãa jɪu, ka lɛ a Kɪrɪsɪto kɪu ba tara tɔnɔ jaa ε!"

3 A yɪn Galatiya ɔɔɔ dɛme. An lɛ bel yɪ ka a nɔmɔ yɪ? A yɪ nɪbir lɛ ba nyɔɔ a Yesu Kɪrɪsɪto yɪn a nyɔɔ niem kpa a daa ju. ² Yele bɔ'yen lɛ n bɔɔɔ ɪka n bɔɔ yɪ a yɪ sɛ. Yɪ nyɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ a nebinãa yɪn turo bu a lɛ yɪn wɔ na yɪ sɔɔ? ³ Yɪ lɛ bɔɔ yɛ ɔ. Yɪn piel a Nãaŋmɪn Sɪɛ, yɪ pãa bɔɔɔ naa ɪka yɪ baar yɪn kɔɔ pɔ bu? ⁴ A yɪ dɔɔɔɔ difɔ ba lɛ tara tɔnɔ bu? Yelmãe a ba ɪ kɔɔ ε. ⁵ Nãaŋmɪn kɔ yɪn a wɔ Sɪɛ tɪ tɔ nɛ'maa tɔmɔ a yɪ pɔ, yɪn sɔɔ a nebinãa jɪu bu yɪn sɔɔ a lɛ yɪn wɔ? ⁶ De man a Abraham kaa, wɔ "Sɔɔɔ de Nãaŋmɪn, ka a lɛ vɛ ka wɔ ɪ nɪtor."

(A Pielfɔ Gãn 15:6)

⁷ Bɔɔ a par ɪka a bala na sɔɔ Nãaŋmɪn lɛ ɪ a Abraham bibiir. ⁸ A Nãaŋmɪn gãn dɔɔ 'yer ɪka Nãaŋmɪn na 'yer faa a bala na ba ɪ a juu nɪbɛ ε, a ba sɔɔɔ jɪu. Nãaŋmɪn den nie 'yer a 'yer nõɔ kɔ a Abraham ɪka, "A paalsɪ ba jaa na nyɛn sɔɔɔɔ tu a fɔ 'yɔɔ."

(A Pielfɔ Gãn 12:3)

⁹ A lɛ jɪu, a bala jaa na sɔɔ de na nyɛn sɔɔɔɔ pɔɔ a Abraham pɔ. 'Lɔ lɛ ɪ a nɪrɛ na tara sɔɔɔɔ.

¹⁰ Bala jaa na dɪlɛ a nebinãa tufɔ ben pɔ 'yɔɔɔ pɔ, bojɪu a seb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Pɔ 'yɔɔɔ turo na a nɪrɛ 'lɔ na ba turo a yelsɪ a jaa a nebinãa gãn pɔ ε."

(Mosesɪ Gãma Na Tu Anũu 27:26)

¹¹ A in yelmãe ɪka nɪrɛ jaa kɔ nyɛ faa fɔ a Nãaŋmɪn niem a nebinãa 'yɔɔ ε, bojɪu "A nɪrɛ 'lɔ na tara sɔɔɔɔ tor naa, wɔn tara na nyevɔr na ba tara baarfɔ ε."

(Habakuk 2:4)

¹² A nebinãa ba be sɔɔɔ pɔ ε, tɪche "Nɪrɛ 'lɔ na maala a lɛ a nebinãa na 'yer, na tara na nyevɔr."

(Mosesɪ Gãma Na Tu Ata 18:5)

¹³ Kɪrɪsɪto faa si naa a nebinãa pɔ 'yɔɔɔ pɔ, na wɔ lɪɛb ɪ pɔ 'yɔɔɔ kɔ si, bojɪu a seb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Pɔ 'yɔɔɔ turo na a nɪrɛ 'lɔ na yɔɔɔ tɪ ju."

(Mosesɪ Gãma Na Tu Anũu 21:23)

¹⁴ Wɔ faa si naa ka a sɔɔɔ ala a Abraham na nyɛ, ka a bala na ba ɪ a juu nɪbɛ mɪ na nyɛ tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ, ka a sɔɔɔ jɪu, ka si nyɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ netɪraa.

¹⁵ N yɛɛr, vɛ ka n de man a bɪbir jaa nyevɔr pɔ, nɪrɛ wa faa 'yer 'yer bin baar, nɪrɛ jaa maa lɛ 'yer 'yer dɔɔ ε, bu ŋmaa bar ε. Lɛ ni wɔ ju mɪ lɛ a netɪraa. ¹⁶ Nãaŋmɪn dɔɔ tur a wɔ nɛɛ kɔ Abraham ni a wɔ bir. A Nãaŋmɪn gãn ba 'yer ɪka bɔɔbie ε, naa wiil fɪka biyɔɔ ε, tɪche wɔ 'yer ɪka, "A fɔ bir,"

(A Pielfɔ Gãn 12:7)

Nɪbɔ'yen tɛɛ lɛ, 'lɔ lɛ ɪ a Kɪrɪsɪto. ¹⁷ Maa 'yer ni nyã ɪka a nebinãa na wa a yuom kɔɔ anaar dɔɔɔ lɪjɛr ni pie (430) puor ba sɔɔ a netɪraa 'lɔ a Nãaŋmɪn na dɔɔ 'yer ε, na wɔ sɔɔ a netɪraa ε. ¹⁸ Ala ɪ a bonɪ ala sɪn wa nyɛ a Nãaŋmɪn sɛ ɪ naa a nebinãa tufɔ jɪu lɛ, a ba lɛ ɪ a netɪraa yele lɛ go ε, tɪche an ɪ a Nãaŋmɪn wãefɔ lɛ wɔ de tur nɛɛ kɔ a Abraham.

¹⁹ Bo lɛ so Nãaŋmɪn na wa bɪɛr tur a nebinãa? Wɔ pɔɔn 'yɔɔ ban ba sɔɔ jɪu tɪ tãn a sɔɔ 'lɔ a Bir 'lɔ wɔn tur a nɛɛ na wa. A malakasɪ lɛ waan a nebinãa nyã, tɪche Mosesɪ na ɪ a 'ma'maala lɛ be a ba chara pɔ.

²⁰ 'Ma'maala maa ara kɔ gbul bɔ'yen ε, tɪche Nãaŋmɪn 'lɔ in bɔ'yen tɛɛ.

²¹ Ka a lɛ wiil ɪka a nebinãa sɔɔn a Nãaŋmɪn netɪraa ala bar bu? Kai. Ala ɪ a nebinãa kɔɔ na nɪrɛ nyevɔr, nɪrɛ jaa na in nɪtor tu a nebinãa jɪu. ²² Tɪche a Nãaŋmɪn gãn 'yer ɪka a yelbier nyɔɔn a wer nɪbɛ ba jaa pɔɔ die pɔ, ka a lɛ a Nãaŋmɪn na tur a nɛɛ kɔ a bala na sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto na nyɛ.

²³ Sɛrɛ tɪche ka a sɔɔɔ wa wa, si dɔɔ ɪ a nebinãa nɪpɔɔɔɔ, naa pɔɔ si tɪ tãn a sɔɔ 'lɔ a sɔɔɔ na wa nyɪr.

²⁴ Nãaŋmɪn kɔn a nebinãa sɔɔ ka wɔ na de si nie chiin a Kɪrɪsɪto sɛ, ka si na nyɛ faafɔ tu a sɔɔɔ pɔ.

²⁵ Pɔpãanyã a sɔɔɔ na wa tɪ wa, saa lɛ chɛnɛ be a nebinãa pɪlɛm ka wɔ kaara si ε.

²⁶ Yɪ jaa in Nãaŋmɪn bibiir yɪn sɔɔ Yesu Kɪrɪsɪto jɪu, ²⁷ bojɪu ba so yɪn a Nãaŋmɪn kɔɔ 'yɔɔ a Kɪrɪsɪto pɔ, ka wɔ pɔɔ yɪ fɪka fɔbaa. ²⁸ Ka bamɪnɛ ba lɛ ɪ juu nɪbɛ bu baa ɪ juu nɪbɛ ε, ka bamɪnɛ mɪ ɪ gbãgbaar bu ka bamɪnɛ ɪ sumɪnɛ ε, ka bamɪnɛ ba lɛ ɪ dɔɔɔ bu mɪ ɪ pɔɔɔ ε. Bojɪu yɪ jaa in bɔ'yen a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ²⁹ Ala ɪ yɪ in a Kɪrɪsɪto sofɔ, yɪ pãa in a Abraham bir, na yɪ pɔɔ a Abraham na di a Nãaŋmɪn nãbonɪ ala wɔn tur a nɛɛ kɔ wɔ.

4 A maa 'yer ni nyã, a bɔɔdire bie gba wɔn ɪ bibile, tɪche waa be wɔ yɔ ni a gbãgbaa ε, an sɔɔ ɪ 'lɔ lɛ so a bonɪ a jaa. ² Gugurbo ni a kpãɛn dɛme ma pire

naa bie nyāna ti tān a sōw 'lo a sāa na 'yōw. ³ Le ni wō ju mi le, sun dōw i a bibiir, si dōw i a wer gbāgbaar be kpāen bonsi pīlem. ⁴ Tiche a sōw na wa ta, Nāanmun tōn a wō Bie ka pōw dōw wō tun a nebināa pō, ⁵ ka wō na faa a bala na be a nebināa pīlem, ka si tara sōr i a wō bibiir. ⁶ Yūn i a Nāanmun bibiir jūu, Nāanmun tōn a wō Bie Siε ka wō wa kpe a si nyān pō a si ma bōw wō, si Sāa. ⁷ A le jūu, yaa le chene i gbāgbaar ε, tiche yi un a wō bibiir. Yūn i a wō bibiir baar, yi un a wō bōdirbe.

⁸ A kōro yūn ba dōw bōw Nāanmun ε, yi dōw i gbāgbaar kō a tibe ala yūn ba bōw ε. ⁹ Tiche pōpāanyā yūn bōw Nāanmun bu Nāanmun na wa bōw yi baar, ηmune le a le i ka yi lēbe a yi tēr 'yōw a bonsi ala na bal ka a ba turfō i pōsōw? Yi chene na bōw ika yi le i a ba gbāgbaar bu? ¹⁰ Yi tara na bībir pēnsi, ni chuur pēnfōsi ni sōw si ni yuomo pēnfōsi. ¹¹ Dābāε kpe ma naa, ka n tēr ika a maa tōmō in tō a yi pō in pōw.

¹² N yēer, n sōw yi naa, yi be a le un be, bojūu n mi dōw be a le yūn be. Yaa maal ma yelbier jaa ε. ¹³ Yi bōw naa an i baal jūu le so ka n dōw nie mōw a 'yer nōw kō yi. ¹⁴ A maa baal gba na dōw i bēer kaa kō yi tiche yaa tōr ma bar ε, yi sōw de ma Nāanmun malaka kaar, fika Yesu Kirusito. ¹⁵ Bo le i a yi chulfō? In tōw 'yer yelmāε ika ala i yūn taa tōw maal a le, yūn taa loor a yi nūbie kō ma. ¹⁶ Pōpāanyā n un a yi dōw un 'yer a yelmāε kō yi bu?

¹⁷ A nūbe bala na bōw ika yi wa a ba sē, a ba tēr ba vīel ε. A le ban bōw le ika yi ηmaa yi na yi i sōw kō ba. ¹⁸ A vīel na ika yi tara sōw sōw, ala i a le yūn tēr vīel na, na yi ma maala a le sōw jaa, tiche ata i fika maa wa be a yi sē tē ε. ¹⁹ N yēer, a yi yele wōnō ma naa fika pōw na dōw bie kaar, ti ta a sōw 'lo yūn be a le a Yesu Kirusito na be. ²⁰ N ta bōw naa fika n be a yi sē a pōpāanyā naa ta lēbe a n kōw bojūu a yi yele wōnō ma naa.

²¹ Yi 'yer kō ma, a yūn bala na bōw ika yi i a nebināa turbo, yaa bōw a le a nebināa na 'yere bu? ²² A seb a Nāanmun gān pō ika, Abraham tara na bibiir ayi, a gbāgbaa pōw le dōw a āsōw, ka a sumune mi dōw a āsōw. ²³ A bie 'lo na i a gbāgbaa pōw bie, ba dōw wōn tu a le nūsaal na guor, tiche a 'lo mi na i a sumune bie, ba dōw wōn tun a Nāanmun neturaa pō.

²⁴ Sun tōw de a pōw banyāna ayi man netursi ayi. Haga le dōw a gbāgbaa bibiir. 'Lo le ara kō a neturaa 'lo a Nāanmun na maal a Sinai Tōw ju. ²⁵ Haga ara na kō a Sinai Tōw na be a Arabiya fika a dūna Jerusalem, bojūu 'lo le dōw a wō bibiir ka ba i a nebināa gbāgbaar. ²⁶ Tiche a Jerusalem 'lo na be a saaju son wō māε, 'lo le i a si ma. ²⁷ Bojūu a seb a Nāanmun gān pō ika, "Tara pōpel, a fōw pōw abbaa, na ba dōw bibiir ε. Yiele ηmiere ni chelsi, fōw nyā na ba wō bie dōw tuo ε. A pōw nyā na ba dōw dōw ε, bojūu a wō bibiir waan gar a pōw 'lo na kul sure."

(Isaiya 54:1)

²⁸ Pōpāanyā, yūn a n yēer, yi kaara fika a Isaaki na i a Nāanmun neturaa bibiir. ²⁹ A sōw 'lo ban dōw a bie 'lo a āgān pō, wō ge naa a bie 'lo ban dōw a Nāanmun Siε kpōw. Le mi le a pōpāanyā. ³⁰ Tiche bo le a Nāanmun gān 'yer? "Dii a gbāgbapōw ni a wō bie bar, bojūu a bie 'lo na i a gbāgbapōw bie kō 'mataa din a Nāanmun nābonsi ni a bie 'lo a sumune na dōw ε."

(A Pielfō Gān 21:10)

³¹ A le jūu n yēer, saa i a gbāgbaa pōw bibiir ε, tiche si un a pōw sumune bibiir.

5 A Kirusito faa si naa, ala le so ka si so si māε. A le jūu, yi pāa ara kpōw na yi ta le de yi māε 'yōw gbāgbaa tōmō pō ε.

² Yi 'yōw a n 'yerbie jānε. Maa pōw le 'yere kōw yi ika ala i yi ηman a yi yōw, a Kirusito kō tara tōn kō yi ε. ³ N le bōw 'yere kōw yi yelmāε jaa ika nūre 'lo jaa na ηmaa yōw tara na sōr ika wō sōw a Juu nūbe nebinsi a jaa. ⁴ A yūn bala na bōw ika yi nye faafō tu a nebināa 'yōw, ηmaan yi a Kirusito 'yōw, yi ηmaan yi a Nāanmun wāfō pō. ⁵ Tiche a sōw jūu, si chule na nūbijie ika sun nyen a Siε tiertōw jie yeltorsu. ⁶ A Yesu Kirusito 'yōw, ka nūre ηmaan yōw bu ka waa ηmaa yōw ε, a ba wiil yele jaa ε. A yele 'lo na fer le ika sōw na wile wō māε tun nōfō pō.

⁷ Yi dōw joro jowla, an le ηmaa yi sōr ika yi ta sōw a yelmāε ε? ⁸ A sōw nyā bōw ba yi a nūre 'lo na bōw yi sē ε. ⁹ Fika dābil bālāa na ma vē ka jō wō, le le yele jaa pōw bile ma sōw yelyōw. ¹⁰ N tara na sōw a si Soro 'yōw ika yi kō tēr tēr yuo ε. A nūre 'lo jaa na vē ka a yi tēr va vire na nyen gefō.

¹¹ N yēer, ba kō ge ma ε, ala i n 'yer yōw ηmaafō 'yer. A le wiil ika a Yesu daa suur difō baar naa. ¹² In naa bōw na ika a bala na ba vē ka a yi tēr gāna jibō'yen ni a ba yōw ηmaafō yele ε, ba ηme a ba māε lāma.

¹³ Yūn a n yēer Nāanmun na bōw ka yi so yi māε, tiche yi ta de a yi māε sofō nyāna maala ni yelbier ε, tiche yi de a māε sofō nyā, na yi tōn kōw taa ni nōfō. ¹⁴ A Nāanmun nebinsi a jaa, ba den seb 'yerbibō'yen tēε, "Nō a fōw tōw a fōw māε kaar."

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

¹⁵ Yūn maa wa sōw dōnō taa na yi pōw taa, yi bōw sōw, na yi taa sōw taar ε.

¹⁶ A le jūu, n 'yere na kōw yi ika yi kpiere le a Nāanmun Siε na wile, na yi ta maala a le a āgān na bōw ε. ¹⁷ Bojūu bon 'lo a āgān na bōw ba i a bon 'lo a Nāanmun Siε na bōw ε. Bon 'lo a Nāanmun Siε mi na bōw ba i a bon 'lo a āgān mi na bōw ε. A ma jēere ni taa na a na ηmaa yi sōr ka yi kō tōw maal a le yūn bōw ε. ¹⁸ Tiche ala i Nāanmun Siε ben a yi pō, yaa le chene i a nebināa gbāgbaar ε.

¹⁹ A āgān bōwōrsi ma gān chāa pō, ala le a anyāna sēfō, ni deer maalfō, ni jōl dāen, ²⁰ ni tibe puorfō, ni sōyele, ni 'laarfō, ni nechire, ni nyuur, ni suur, ni māε 'mōw, ni ootaa, ²¹ ni nyuur, ni dāa buufō, ni dānyug-

bulo, ni a ala na nyetāan a anyāna. N kpāana yi naa nitāa a le in dō de nie kpāa yi lka, a bala na maala a anyāna, kō kpe a Nāanmūn nāalōu pō ε.

²² Tiche anyā le i a Nāanmūn Sīe wōmō, ni nōfō, ni chūfō, ni nyā'maar, ni kānyir, ni nūbaal kaafō, ni vūla maalfō, ni yelmāe, ²³ ni jomm lō, ni māe nyōōfō. Nee jaa ba be be gar a anyāna ε. ²⁴ A bala na be a Yesu Kūrisito 'yōō kpan a ba āgān ni a wō vōlaa a daa ju. ²⁵ Ala i sūn ni a Nāanmūn Sīe le 'mataa kpiere, yi vē ka sūn ni a 'lō 'mataa chiine. ²⁶ Yi ta vē ka si wile si māe na si 'yōōō taa suur, tara taa ni nyuur ε.

6 N yeer, ala i āsō wa maal yelbier bōr a sōōfō sōr pō, fōō nyā na tara a Nāanmūn Sīe, tō wō 'yōō a sōr pō ni māe siirfō. Tiche gu a fō māe na fō mī taa lo a beer kaa pō ε. ² Yi tuoro taa a yelwōnsi. Yin wa ure a le, yi turo naa a Kūrisito nee. ³ Ala i nūre wa tuer lka wō in bon kōō a sōō 'lō wōn ba i bon jaa ε, wō māe le wō bele. ⁴ Nūre jaa wō ma beer a wō māe tōmō kaa ti na wō pāa chiere a nyāa na wō ta de a wō tōmō mana ni a wō taa-ba tōmō ε. ⁵ Bojūu āsō na ma tuon a wō māe tuor.

⁶ A bala ban wiil, ba mī pō a ba bōtarsi kō a bala na wile ba.

⁷ Yi ta bele yi māe ε, nūre kō tōō la Nāanmūn ε. A bon 'lō fōn bōr, 'lō le fōn ηma. ⁸ Fōō nyā na bōr a ala na i a āgān vōlaa, fōn ηman bōdebe. Ala i fō bōr a ala na pele

a Nāanmūn Sīe pōō, na tun a Sīe pō ηma nyevōr na ba tara baarfō ε. ⁹ Yi ta vē ka si bal ni vūla maalfō ε, bojūu sūn ηma naa a ηmafō sōō, sūn baa wa tee bar ε. ¹⁰ A le jūu, sūn wa nye vuo, yi vē a si de maal vūla kō nūre jaa, na si mō maal yōō jaa kō a bala na be a sōōfō pō.

¹¹ Maa wa seere ni a maa māe nūu, nye le a sebie na ma i a bere jā.

¹² A bala na bōōō lka ba wile a ba māe a āgān pō, bala le bōōō lka ba fur yi ka yi ηma a yō. A yele 'lō kōō ban ure a le, baa bōōō lka ba nye gefō a Kūrisito daa jūu ε. ¹³ A bala gba mī na ηma a yōō ba turo a nebināa ε, tiche ba bōōō naa lka yūn yi ηma a yi yōō ka ba na chiere nyāa lka bala le ηma yi. ¹⁴ N taa ure wa chiere nyāa bon jaa 'yōō ka ala ba wa i a si Soro Yesu Kūrisito daa ba le ε. A le jūu le so, ka a wer nyā ju ba tara tōōō kō ma ε, ka mī ba i bon jaa kō a wer ε. ¹⁵ Ala i nūre ηmaan yōōr bu ka 'lō ba ηmaa yōōr ε, a ba wiil yele jaa ε, tiche a le na see le lka nūre wō nye dōō paalaa. ¹⁶ A bala jaa na turo a sōr nyāna, nyā'maar ni nūbaal kaafō wō be a ba sē. Ba la le a Nāanmūn kaa ir.

¹⁷ An yi a pōpāanyā chiine, nūre jaa wō ta le 'yōō ma yele go ε, bojūu a Yesu felsi ben a n āgān pō.

¹⁸ N yeer, ka a si Soro Yesu Kūrisito wāefō, a be a yi sur pō. A i a le.

Efeſus

1 Maa Pɔɔl a Nāaŋmɪn na sɔɔ ka n l a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtɔnāa lɛ sɛɛrɛ kɔɔɔ a yɪn na l a Nāaŋmɪn nɪbɛ bɛ a Efeſus na yɪ sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto. ² Wāɛfɔ nɪ nyā'maar na yɪ a sɪ Sāa Nāaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ a bɛ a yɪ sɛ.

³ Pɛɛfɔ wɔ ta a Nāaŋmɪn, 'lɔ lɛ l a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sāa. Wɔn de a Sɪɛ yɛlsɔn a jaa na bɛ a saaju na wɔ sɔsɔn sɪ, sɪn bɛ a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ jūu. ⁴ Bojūu wɔ dɔɔ ir sɪ 'yɔɔ a Kɪrɪsɪto pɔ, tɪ na wɔ wa maal a wɛr ka sɪ na l cheche na sɪ kɔ tara chefɔ a wɔ niem ɛ, a wɔ nɔfɔ jūu. ⁵ Nāaŋmɪn den nie ir sɪ ka sɪ l a wɔ bibiir tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. A l naa a wɔ kɔfɔ naa pel a wɔ pɔɔ. ⁶ Ala lɛ so a sɪ pɛɛrɛ a Nāaŋmɪn maal vɪla kpɛɛ nyā wɔn maal sɪ na wɔ kɔ sɪ a wɔ Binɔnāa.

⁷ A wɔ 'yɔɔ lɛ sɪ nyɛ faafɔ tu a wɔ jāi jūu. Sɪ nyɛn vɛ kɔfɔ, an l a Nāaŋmɪn wāɛfɔ bɛrma naa. ⁸ Wɔ maal sɪn vɪla tɪ pɔn bar, na wɔ kɔ sɪ par bɔɔɔfɔ nɪ yɛ a jaa. ⁹ An l wɔ vɛn ka sɪ bɔɔ a yɛlsɔɔlaa na bɛ a wɔ tɪɛr pɔ, a ala wɔn bɔɔɔɔɔ lka wɔ maal a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ¹⁰ Ka a l sɪɛ lka, wɔn kaal a bonɪ a jaa na bɛ a saaju nɪ ala na bɛ ka a tɛɛ lɔɔ taa ka a nɪkpɛɛ bɔ'yɛn kaara ba, 'lɔ lɛ l a Kɪrɪsɪto.

¹¹ A wɔ 'yɔɔ lɛ Nāaŋmɪn ir sɪ, wɔ kāan ir sɪ a lɛ na l a wɔ pɔtɪɛr na wɔn maal yɛlɛ a jaa ka a l a lɛ wɔn bɔɔɔɔɔ. ¹² A l naa lɛ, ka a sɪn na l a nɪdɔɔ na tara a Yesu a sɪ tɪɛrtɔ jie ka ban pɛɛrɛ a Nāaŋmɪn. ¹³ A yɪn mɪ dɔɔ pɔɔ a Kɪrɪsɪto pɔ a sɔɔ 'lɔ yɪn wɔ a yɛlmāɛ 'yɛr nɔɔ, a 'yɛr nyā na l a yɪ faafɔ 'yɛr. Yɪn wa sɔɔ de wɔ, Nāaŋmɪn den a wɔ Sɪɛ 'lɔ wɔn dɔɔ tɪr a nɛɛ 'yɔɔɔn yɪ jānɛ. ¹⁴ A Sɪɛ nyā lɛ l a telma lka sɪn nyɛ naa ala Nāaŋmɪn na tɪr a wɔ nɛɛ na wɔ faa a bala na l a wɔ nɪbɛ a sɪ pɛɛrɛ wɔ.

¹⁵ A nyā jūu lɛ so, maa na wɔ a yɪ yɛlɛ a lɛ yɪn sɔɔ de a sɪ Soro Yesu nɪ a lɛ yɪn nɔ a Nāaŋmɪn nɪbɛ. ¹⁶ N ma dāna na Nāaŋmɪn a yɪ jūu, naa sɔɔɔ Nāaŋmɪn kɔɔ yɪ. ¹⁷ Naa chɛnɛ sɔɔɔ a tɪr Sāa, 'lɔ lɛ l a Nāaŋmɪn a Yesu Kɪrɪsɪto na turo a wɔ nɛɛ lka wɔ kɔ yɪ a Sɪɛ yɛ, na wɔ wiil yɪ a wɔ māɛ yɛlwiilɪ, ka yɪ bɔɔ wɔ jaa cheche. ¹⁸ N sɔɔɔ na Nāaŋmɪn lka wɔ chilɔ a yɪ tɪɛr, ka yɪ bɔɔ a tɪɛrtɔ 'lɔ jūu wɔn bɔɔɔ yɪ, ka yɪ kɔ tara baal ɛ, tɪ na yɪn tɪ de a wɔ 'yɔɔɔfɔ nābomo wɔn tɪr nɛɛ kɔ a wɔ nɪbɛ. ¹⁹ A wɔ kpɛɔ na gar a jaa kɔ a sɪn na sɔɔ de wɔ, a kpɛɔ nyā na lɛ wɔ tɔn a kpɛɔ tɔmɔ. ²⁰ 'Lɔ lɛ wɔ de sān a Kɪrɪsɪto a kūu pɔ, na wɔ vɛ ka wɔ jānɛ a wɔ nūsɔɔ jie bɛ a saaju. ²¹ Wɔ gar a tɔɔɔfɔ a jaa, nɪ a kpāɛn dɛmɛ, nɪ a sɪgādaar ba jaa, nɪ a nɪbɛrɛ ba jaa, a ba l a bala na bɛ bɛ a

dna tɛɛ ɛ, tɪ a bala na wa bɛ bɛ daar kɔɔ. ²² Nāaŋmɪn den a bomo a jaa bin a wɔ gbɛɛ pɪlɛm, na wɔ ir wɔ ka wɔ l a pupuorbiir gbulɪ ba jaa ju, ²³ na l a wɔ āgān, ka ba sɛɛn wɔ jaa, 'lɔ lɛ sɛɛ ba jaa, a jiiir a jaa.

2 Yɪn 'lɔ, yɪ dɔɔ kpi bɛ a yɪ maal dɛbɛ nɪ a yɪ yɛldɛbɛ pɔ, ² ala pɔ lɛ yɪ dɔɔ bɛ, na yɪ turo a wɛr nyā sɔɔ nɪ a 'lɔ na di a sɛsɛbɛ nāa Satan. A sɪɛ nyā lɛ tɔnɔ a bawɔnɪ pɔ. ³ Sɪ jaa mɪ dɔɔ bɛ a lɛ a ba kaar maala a lɛ a āgān na bɔɔɔɔ, na sɪ turo a sɪ tɪɛr nɪ a āgān vɔlaa. Ka a Nāaŋmɪn suur mɪ dire nɪ sɪ a ba kaar.

⁴ Tɪche a Nāaŋmɪn nɪbaal na waa jūu, ka wɔ nɔ sɪ yɔɔ jaa. ⁵ Wɔ maal sɪn ka sɪ 'mataa ir a Kɪrɪsɪto a kūu pɔ an l sɪ dɔɔ kpi a yɛldɛbɛ pɔ, a wɔ wāɛfɔ lɛ wɔ faan sɪ.

⁶ Nāaŋmɪn 'mantaa sān sɪ nɪ a Kɪrɪsɪto ka sɪ 'mataa jānɛ nɪ wɔ bɛ a saaju. ⁷ A l naa nɪtɔ lka a bɛr ala na waara ka wɔ na wiil sɪ a wɔ wāɛfɔ na bɛr ma nɪ a wɔ maal vɪla a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ⁸ Bojūu a wɔ wāɛfɔ lɛ sɔ yɪn nyɛ faafɔ tu a yɪ sɔɔɔfɔ pɔ, a ba yɪ a yɪ māɛ sɛ ɛ, Nāaŋmɪn kɔfɔ lɛ. ⁹ A ba l yɪn tɔmɔ kɔɔ lɛ ka āsɔɔ na chɛ nyāa ɛ. ¹⁰ Sɪ l naa Nāaŋmɪn nūu bɔɔmaalsɪ wɔn mɛ a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ, ka sɪn tɔnɔ tɔsɔn ala wɔn de nie chɔɔɔ bar ka sɪ tɔnɔ.

¹¹ A lɛ jūu, yɪ tɪɛr kaa a kɔro a yɪn na ba l a Juu nɪbɛ ɛ, ka a Juu nɪbɛ bɔɔɔɔ yɪ a, yɔɔwɔsɔr dɛmɛ, tɪ bɔɔɔ a ba māɛ a yɔɔŋmaar dɛmɛ, na l a āgān nyā tɛɛ yɛlɛ. ¹² Yɪ tɪɛr kaa a sɔɔ 'lɔnɔ lka yaa bɔɔ a Kɪrɪsɪto ɛ, ka yɪn yaa mɪ pɔɔ a Isɪral nɪbɛ pɔ ɛ, na yaa pɔɔ a nɛtɪrsɪ ala a Nāaŋmɪn na tɪr a wɔ nɛɛ kɔ a Juu nɪbɛ ɛ. Yaa tara tɪɛrtɔ jie ɛ, na yaa lɛ bɔɔ Nāaŋmɪn ɛ. ¹³ Yɪn bala na dɔɔ jāa tɪche pɔpāanyā, yɪ wa gbɔr a Yesu Kɪrɪsɪto na yɪ bɛ a wɔ 'yɔɔ a wɔ jāi jūu.

¹⁴ Bojūu, a Yesu māɛ lɛ l a sɪ nyā'maar, na wɔ maal a nɪbɔrsɪ ayɪ ka ba l bɔ'yɛn, na wɔ ŋmɛr a dachin 'lɔ na dɔɔ var a sɪ l a dɔdɛmɛ. ¹⁵ A Juu nɪbɛ nɛbināa tara na chɛrɛ yɔɔ, tɪche Kɪrɪsɪto kūu sɔɔɔn a jaa. A wɔ kɔfɔ lɛ lka wɔ vɛ ka a Juu nɪbɛ nɪ a bala na ba l a Juu nɪbɛ l nɪpaalaa bɔ'yɛn, lɛ lɛ wɔ maal a nyā'maar. ¹⁶ Wɔ 'maal Nāaŋmɪn kɔ ba ka ba l bɔ'yɛn. A kūu wɔn kpi a daa ju lɛ wɔ de kɔn a ba 'laar taa. ¹⁷ Wɔ wa mɔɔl naa a nyā'maar 'yɛr kɔ yɪn bala na jāa nɪ a bala na gbɔr. ¹⁸ Bojūu a tu naa a wɔ 'yɔɔ ka sɪ tara sɔɔ na ta a Sāa sɛ nɪ a Sɪɛ bɔ'yɛn 'lɔnɔ.

¹⁹ A lɛ jūu, yaa lɛ chɛnɛ l sāanba nɪ nɪyɔɔrsɪ go ɛ, tɪche yɪn nɪ a Nāaŋmɪn nɪbɛ lɔɔn tɛɛ na yɪ l a wɔ yir dɛmɛ. ²⁰ Ba mɪ mɛn dɔɔl a dachin par kparaa na l a

nutõnsi ni a 'ye'yerbe, ka a Yesu i a sãlsɔɔ wɛɛ. ²¹ A wɔ 'yɔɔ le a yir wɔ jaa choo taa na wɔ i a Nãanɔmun puorfɔ yir cheche 'lo a si Soro 'yɔɔ. ²² Bojũu yi jaa i naa a Kirisito tɔɔɔ, ka wɔ mi me yi 'matãan a yir nyã ɔɔ, ka Nãanɔmun Siɛ kpɛɛɛ.

3 Bon ni so ka n sɔɔɔ Nãanɔmun kɔɔɔ yi le ika, n ben ɔɔɔɔ die ɔɔ bojũu in mɔɔɔ a Yesu ye le kɔ a yin na ba i Juu niɛɛ ɛ. ² Siɛ jaa le yi wɔ a Nãanɔmun wãɛfɔ wɔn kɔ ma a tɔmɔ nyãna a yi jũu. ³ A yelsɔɔlaa nyã le wɔ wiil ma ka n bɔɔ naa de nie seb a ŋmaa kɔ yi. ⁴ Yin wa kar a ala, yin pãa bɔɔɔ naa a le un bɔɔ a Kirisito yelsɔɔlaa ala nɛɛ na ba bɔɔ ɛ. ⁵ Nãanɔmun ba dɔɔ vɛ ka a kɔr dɛme bɔɔ a anyãna ɛ, tiɛhe pɔpãanyã wɔ wiil kɔ a wɔ nutõnsi chechesi ni a wɔ 'ye'yerbe chechesi tu a wɔ Siɛ ɔɔ. ⁶ A yelsɔɔlaa ni nyã ika a tu naa a 'yer nɔɔ nyã ɔɔ, ka a yin na ba i a Juu niɛɛ ɛ, ni a Isral niɛɛ na lɔɔn ŋmabɔ'yen, na ba 'mataa a ãgãn bɔ'yen ɔɔ, ka ban 'mataa pɔ a nɛɛ 'lo a Nãanɔmun na tir a Yesu Kirisito 'yɔɔ.

⁷ N iɛb a 'yer nɔɔ nyãna tɔtɔnɔ tu a kɔfɔ nyã a Nãanɔmun wãɛfɔ na wɔ kɔ ma tu a wɔ tɔkpãɛn ɔɔ. ⁸ An i maa le i a Nãanɔmun niɛɛ ba jaa bur baaraa tiɛhe ka a wãɛfɔ nyã kɔ ma sɔɔ ika n mɔɔɔ a Kirisito 'yer nɔɔ kɔ a bala na ba i a Juu niɛɛ ɛ, nɛɛ na kɔ tɔɔ bɔɔ ɛ, ⁹ ka n vɛ ka a yelsɔɔlaa nyã chaar kɔ nɛɛ jaa an i a dɔɔ sɔɔ a kɔr jaa a Nãanɔmun sɛɛ na maal a bonɔ a jaa. ¹⁰ A wɔ bɔfɔ le ika a pɔpãanyã, wɔ tu a pupuorbiir ɔɔ wiil a wɔ yɛ ka a tɔɔɔfɔ dɛme, ni a kpãɛn dɛme na be a saaju bɔɔɔ. ¹¹ A anyãna le wɔ tɛɛ a kɔr jaa na wɔ wa de a Yesu Kirisito a si Soro na wɔ maal a wɛɛ. ¹² Tu a wɔ 'yɔɔ sin sɔɔ de wɔ jũu, sɔɔ gãn kɔ si a sin 'la chen a Nãanɔmun sɛɛ. ¹³ A le jũu n sɔɔɔ yi naa, yi ta vɛ ka yi ãgãn sal in dire dɔɔɔɛ a yi jũu ɛ, a i naa a yi tur ye le.

¹⁴ A anyãna jũu le n ma de gbur dumo a Sãa niem. ¹⁵ 'Lo le a balsi ba jaa Sãa, a bala na be a saaju ni a ba nyã na be ka a wɛɛ ɔɔ. ¹⁶ N sɔɔɔ wɔ naa ika a yi a wɔ tur ɔɔ, ka wɔ de a wɔ Siɛ kpɛɔ na wɔ 'yɔɔɔ yi ãkpãɛn, a yi kpɛme a ãgãn pɔɔɔ, ¹⁷ ka a Kirisito kpɛɛɛ a yi nyãa ɔɔ, yin sɔɔ de wɔ jũu. A n sɔɔɔfɔ le ika, yi ba niɛɛ ara jaa chãchã a nɔfɔ ɔɔ, ¹⁸ a yin ni a Nãanɔmun niɛɛ na 'mataa nyɛ a le a Kirisito nɔfɔ na yalɔ, ni a wɔ wɔɔ, ni a dofɔ, ni a le wɔn suu a pɛlem, ¹⁹ na yi bɔɔ a nɔfɔ na gar a bɔɔɔfɔ a jaa, a yi pãa be a le a Nãanɔmun na be.

²⁰ Pɔpãanyã, a 'lo na ma tɔɔ maal ye le a jaa gar a le sin sɔɔɔ wɔ, bu a le sin tɛɛ nitãa le a wɔ kpɛɔ 'lo na tɔnɔ a si ɔɔ, ²¹ 'lo le so a tur a pupuorbiir ɔɔ, ni a Yesu Kirisito 'yɔɔ, bɔɔɔ jaa. A i a le.

4 Ala le so a maa ban ɔɔ a die ɔɔ a si Soro jũu kpãkpãana yi ika, yi vɛ ka a yi kpefɔ vɛɛɛ nyetãan le a Nãanɔmun na bɔɔɔ yi. ² Yi siir a yi mãɛ na yi bal yi mãɛ, na yi tara kãnyir, na yi diere taa ni nɔfɔ. ³ Yi mɔ na yi vɛ ka a Siɛ bɔ'yen iɔ 'lo ɔɔ, a yi tara taa ni nyã'maar. ⁴ Bojũu ãgãn bɔ'yen le be be, ni a Siɛ bɔ'yen, nitãa le a Nãanɔmun na bɔɔɔ yi, ka yi tara tiertɔ jie

bɔ'yen. ⁵ Soro bɔ'yen le be be, sɔɔɔfɔ bɔ'yen ni Nãanɔmun kɔɔ sofɔ bɔ'yen. ⁶ Nãanɔmun bɔ'yen tɛɛ le, na wɔ i a si jaa Sãa, na wɔ kaara nɛɛ jaa, na wɔ tɔnɔ a ba jaa jie, na wɔ be a ba jaa ɔɔ.

⁷ Tiɛhe a si ãsɔɔ jaa nyen a wãɛfɔ kɔfɔ dɛdɛme nitãa le a Kirisito na pɔ. ⁸ A anyãna le so an seb a Nãanɔmun gãn ɔɔ naa 'yer, "A le wɔn dɔɔ do, a wɔ sãma dɛme wɔn nyɔɔ turo wɔ naa, ka wɔ de bomo kɔ niɛɛ."

(Yiel Gãn 68:18)

⁹ A dofɔ par ni bo? Wɔ mi dɔɔ de nie suu a tɛɛ ɔɔ. ¹⁰ A 'lo na suu, 'lo ni wɔ ju le do gar a saaju wɔ jaa, na wɔ sɛɛ a bonɔ a jaa. ¹¹ 'Lo le pɔ a niɛɛ a tɔmɔ, ka bamɛne i a nutõnsi, ka bamɛne i a 'ye'yerbe, ka a bamɛne i a 'yer mɔɔɔɔ, ka bamɛne ni kaara a niɛɛ na ba wile ba.

¹² Wɔ maal a nitɔ ika wɔ chɔɔ a Nãanɔmun niɛɛ gun a tɔmɔ, ka a Kirisito ãgãn na tɔɔ me. ¹³ Nitɔ le na vɛ ka si jaa na i bɔ'yen a sɔɔɔ ɔɔ, na si bɔɔ a Nãanɔmun Bie, na si baa ti ta a le a Kirisito na be. ¹⁴ Si kɔ le pãa chene i nitãa bibiir vavire yɔɔɔ kɔsebe kaar ɛ. Na si ma dãdaal chen a puor ni a niem wiilɔ jaa bɔɔɔ niɛɛ na de a ba yɛ na ba be le ni ɛ. ¹⁵ Tiɛhe sin 'yerɛ na yelmãɛ ni nɔfɔ na sin nɔɔɔ a ye le a jaa ɔɔ. 'Lo le i a ju na i a Kirisito. ¹⁶ A wɔ 'yɔɔ le a ãgãn wɔ jaa choofɔ jiiir choo taa, naa tɔɔ nɔɔnɔ a nɔfɔ ɔɔ, ka ãsɔɔ jaa tɔnɔ a wɔ tɔmɔ.

¹⁷ Le le n 'yerɛ kɔɔ yi naa de a si Soro yuor kpãkpãana ika, yi ta le chene maala fika a bala na ba bɔɔ a Nãanɔmun na maala turo ni a ba tɛɛ bur bur ɛ.

¹⁸ A ba tɛɛ lɛi naa ka baa pɔɔ a Nãanɔmun nyevɔɔ ɔɔ ɛ, bojũu a ba ba bɔɔɔfɔ yin a ba nyãkpãɛn ban tara. ¹⁹ Ba i naa ba bãma dɛme, na ba de a ba mãɛ kɔ pepe ye le, na ba pãa ire a ala a jaa na ba vɛɛ ɛ, ti chene bɔɔɔɔ yaa.

²⁰ Yin 'lo, a ba i a sɔɔ nyã le yi de bɔɔɔ a Kirisito ɛ.

²¹ Siɛ jaa le ika yin wɔ a wɔ 'yer, ba wiil yi naa a yelmãɛ na be a Yesu 'yɔɔ. ²² Ba wiil yi naa a le yin dɔɔ maala ika, yi yaa a kɔr maalfɔ 'lo bar na bel yi ni a wɔ vɔlaa, ²³ ti na yi i nɔpaalaa a yi befɔ ni a yi tɛɛ ɔɔ. ²⁴ Yi de a be paalaa 'lo a Nãanɔmun na maal a wɔ kaar na yi su, a i naa yelmãɛ torfɔ ni cheche.

²⁵ A le jũu, ãsɔɔ jaa wɔ bar jir ŋmaafɔ ti 'yerɛ yelmãɛ kɔɔ a wɔ taaba, bojũu si jaa ben a ãgãn bɔ'yen ɔɔ,

²⁶ "Fɔɔ wa nye suur taa maal dɛɛ ɛ."

(Yiel Gãn 4:4)

Ta vɛ ka a mɔtɔɔ mɔɔ ɔɔ ni a suur ɛ. ²⁷ Yi taa yuoro sɔɔ kɔɔ a Satan a wɔ bel yi ɛ. ²⁸ Nɛɛ 'lo na dɔɔ juro, wɔ ta ma le juro ɛ, tiɛhe wɔ ma tɔnɔ tɔmɔ ala na tara tɔnɔ ni a wɔ nuur na wɔ nyɛ bɔkɔɔ, na wɔ ir sɔɔn a nɔn dɛme.

²⁹ Yi taa vɛ ka a 'yer sɔɔnsi yire a yi nɛɛ ɔɔ ɛ, tiɛhe 'yersi ala na 'yɔɔnɔ a yi taaba ãkpãɛn ala i ye le kɔɔ fer ba naa, naa mi i sɔɔfɔ kɔ a bala na cheɛ. ³⁰ Na yi taa vɛ ka a Nãanɔmun Siɛ pɔɔ sɔɔ ɛ, 'lo wɔn de 'yɔɔɔ yi a jãne gun a faafɔ bɔɔɔ. ³¹ Yi ir putuo, pɔɔɔ 'yɔɔɔfɔ, ni suur, tãn taa, ni tɔfɔ, ni 'laarfɔ 'yerbie. ³² Yi maala vɛɛ na

yi kaara taa nɪbaal, na yi vɛnɛ kɔrɔ taa nitāa le Nāaŋmun na vɛ kɔ yi a Kɪrɪsɪto jūu.

5 Yi tɔɔɔ a Nāaŋmun an ɪ yi ɪ naa a wɔ binɔnsɪ, ² na yi kɪɛɛɛ ni nɔfɔ nitāa le a Kɪrɪsɪto na nɔ sɪ na wɔ de a wɔ mǎɛ maal a sɪ bɔɔrlo bon na nyuro vɪla lon a bɔɔr ka a Nāaŋmun pɔɔ pel. ³ Tɪche a yi pɔ, yi ta vɛ ka ba wa pɔr sɛsɛyele, bu folaa ɪfɔ, bu bɔgarfɔ ɛ, bojūu a anyāna ba sɛɛn a Nāaŋmun ni chechesɪ ɛ. ⁴ Yi taa le 'yerɛ vǎ 'yerbie ɛ, bu jɔl 'yer, bu jɔl dǎɛn ɛ, ala po naa, tɪche yi dǎna Nāaŋmun. ⁵ Bojūu yi bɔɔn a anyāna sure jaa ɪka nure na sɛnɛ, nɪfolaa, bɔgar sɔɔ, wɔ ɪ naa nure na puoro tɪbe, na wɔ kɔ nyɛ jie be a Kɪrɪsɪto ni a Nāaŋmun nǎalɔɔ pɔ ɛ.

⁶ Yi taa vɛ ka nure āsɔɔ jaa bɛl yi ni 'yer pɔrsɪ ɛ, bojūu anyāna le so ka Nāaŋmun su tuo waara a bawɔnsɪ jie. ⁷ A le jūu yi taa mara ba ɛ. ⁸ Bojūu yi dɔɔ ɪ libe, tɪche pɔpǎanyǎ yi ɪ naa chǎa a sɪ Soro 'yɔɔ. Yi kɪɛɛɛ nitāa a chǎa bibiir. ⁹ A chǎa wɔmɔ ɪ naa vɪla maalfɔ, yeltorsɪ ni yelmǎɛ. ¹⁰ Yi mɔ na yi jǎn a ala na pele a sɪ Soro pɔɔ. ¹¹ Na yi taa ɪre wa pɔɔɔ a libe tɔmɔ na ba tara tɔnɔ ɛ, tɪche yi yin naa chǎa pɔ. ¹² Bojūu a gba ma ɪre na vǎ a ala a bawɔnsɪ na ma maala a libe pɔ manfɔ. ¹³ Tɪche bon jaa wa yi chǎa pɔ, fɔ ma nyen wɔn chaar. ¹⁴ Bojūu chǎa le ma vɛ ka fɔ nyɛ bon jaa cheche. Ala le so a ba 'yer, "A fɔɔ gɔɔ sɔɔ, jɛɔ ir a kūu pɔ, ka a Kɪrɪsɪto chaar 'yɔɔ fɔ."

¹⁵ Yi bɔɔnɔ sɔ a le yɪn kɪɛɛɛ, ka a ta ɪ jɔl kɪfɔ tɪche ka a ɪ yɛ kɪfɔ. ¹⁶ Na yi mɔɔ nɪbir yɪn wa nyɛ jie ka wɔ ta sɔɔ ɛ, bojūu a bɪbie anyāna ba vɪɛɛ ɛ. ¹⁷ A le jūu, yi ta ɪ jɔl ɛ, tɪche yi bɔɔ a ala a sɪ Soro na bɔɔɔɔ.

¹⁸ Yi ta nyū dǎa buu ɛ, an sɔɔ yɪn ju, tɪ yi vɛ ka a Nāaŋmun Sɪɛ sɛɛ yi. ¹⁹ Na yi yiele a Nāaŋmun yiel ni a ala na ɪ a Sɪɛ yiel kɔrɔ taa, na yi yiele dǎnfɔ yiel ni a yi nyāa wɔ jaa kɔrɔ a sɪ Soro. ²⁰ Yi ma dǎna a sɪ Sǎa Nāaŋmun yele a jaa pɔ, ni a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto yuor.

²¹ Yi siir yi mǎɛ kɔ taa a Kɪrɪsɪto yɪn 'yɔɔnɔ jūu. ²² Pɔɔɔ, yi siir yi mǎɛ kɔ a yi sɪrbe, nitāa le yɪn siir yi mǎɛ kɔ a sɪ Soro. ²³ Bojūu an ɪ a sɪre le ɪ a pɔɔ ju, nitāa le a Kɪrɪsɪto na ɪ a pupuorbiir ju, na ɪ a wɔ āgǎn na wɔ ɪ a Fafaara. ²⁴ A le jūu, le a pupuorbiir na siir a ba mǎɛ kɔ a Kɪrɪsɪto, le le a pɔɔɔ mɪ, yi siir a yi mǎɛ kɔ a yi sɪrbe yele a jaa pɔ.

²⁵ Sɪrbe, yi nɔ a yi pɔɔɔ, nitāa le a Kɪrɪsɪto na nɔ a pupuorbiir na wɔ de a wɔ mǎɛ kɔ ba, ²⁶ wɔ maal ban a le ka ban ɪ cheche, na wɔ de kɔɔ pɛɛn ba ka ba vɪɛɛ ni a 'yer. ²⁷ Wɔ bɔɔɔ naa ɪka wɔ de a pupuorbiir banyǎ na vɪɛɛ kɔ a wɔ mǎɛ, na waa tara jǎne ɛ, 'mabfɔ jie ɛ, bu dɛɛr jie jaa ɛ, tɪche a ba ɪ cheche ba tara yele jaa ɛ. ²⁸ A le nɛ ni wɔ ju mɪ le a yɪn sɪrbe, yi nɔ a yi pɔɔɔ, nitāa le yɪn nɔ a yi mǎɛ āgǎma. A 'lɔ na nɔ a wɔ pɔɔ nɔn a wɔ mǎɛ. ²⁹ Nure jaa ba be na 'laar a wɔ mǎɛ āgǎn ɛ, tɪche wɔ ma kɔrɔ wɔn bɔdiir na wɔ kaara wɔ, le le a Kɪrɪsɪto kaara a pupuorbiir. ³⁰ Bojūu sɪ ɪ naa a wɔ āgǎn jiiir, ³¹ "A le jūu, daba na bar a wɔ sǎa ni a wɔ ma, tɪche

ka 'lɔ ni a wɔ pɔɔ ɪ bɔ'yen, ka ba jaa ayi ɪ āgǎn bɔ'yen." (A Pɪɪfɔ Gǎn 2:24)

³² A anyǎ ɪ naa a 'yer sɔɔɔlaa, tɪche maa 'yerɛ naa a Kɪrɪsɪto ni a pupuorbiir 'yer. ³³ A yɪn mɪ gba, āsɔɔ jaa wɔ ma nɔ a wɔ pɔɔ nitāa le wɔn nɔ a wɔ mǎɛ, ka a pɔɔ mɪ ma 'yɔɔnɔ a wɔ sɪre.

6 Bibiir, yɪn be a sɪ Soro 'yɔɔ, yi wɔnɔ a yi dɔɔrbo toor, a le le tor. ² A le a Nāaŋmun na dɔɔ kɔ a wɔ nɛɛ, a nɛɛ nyǎ le ɪ a nedɔɔ wɔn tɪr, "Yɔɔnɔ a fɔ sǎa ni a fɔ ma, ³ an ɪn vɪla kɔ fɔ, a fɔ wɔ nɔɔ kor ka a wɛr pɔ." (Mosesɪ Gǎma Na Tu Anūu 5:16)

⁴ Sǎamɪne yi taa maala a yi bibiir ka ba nyɛɛ suur ɛ, tɪ yi guolo ba, na yi jǎna ba, wile ni ba a ala na yi a sɪ Soro sɛ.

⁵ Gbǎgbaar yi wɔnɔ a yi sorbo toor na yi 'yɔɔnɔ ba tɪ joro ba ni a yi pɔpel nitāa le yɪn wɔnɔ a Kɪrɪsɪto toor. ⁶ Yi wɔnɔ a ba toor ka a ta ɪ ban fur nɪbir 'yɔɔ yi tɛɛ ɛ, tɪche yi ɪr nyāa 'yɔɔ tɔnɔ ni yɪn ɪ a Kɪrɪsɪto gbǎgbaar na yi tɔnɔ a le a Nāaŋmun na bɔɔɔɔ. ⁷ Yi tɔnɔ ni pɔpel fɪka a sɪ Soro Yesu yɪn tɔnɔ kɔrɔ, a ta ɪ nɪsaal le ɛ. ⁸ Bojūu yi bɔɔn naa ɪka a sɪ Soro na yab āsɔɔ jaa le wɔn tɔ a vɪla jǎ, ka gbǎgbaa le wɔ ɪ bu waa ɪ gbǎgbaa ɛ. ⁹ A yɪn sorbo, yi mɪ ɪre a le nɛ kɔrɔ a yi gbǎgbaar. Yi ta pɪrɪpɪre ba ɛ, na yi bɔɔ ɪka a 'lɔ na ɪ a ba Soro mɪ le ɪ a yi Soro na wɔ be a saaju, 'lɔ le ba turo nɔnɔ ɛ.

¹⁰ A baaraa le ɪka yi kɪɛɛɛ a sɪ Soro 'yɔɔ ni a wɔ tɔɔfɔ kɪɛɔ pɔ. ¹¹ Yi de a Nāaŋmun tǎjɛbonsɪ a jaa su na yi tɔɔ ara jeb a tu neber. ¹² Bojūu a ba ɪ sun ni nɪsaal le jɛɛɛ ɛ, tɪche sɪ jɛɛɛ ni naa a sɪr tɔɔfɔ dɛme, ni a kɪɛɛn dɛme, ni a wɛr nyǎ libe kɪɛɛn dɛme, ni a sɪdɛbe ala na be a saaju. ¹³ A le jūu, yi de a Nāaŋmun tǎjɛbonsɪ a jaa su, ka a bɪbir bier 'lɔ wa vɪɛ, ka yi ba gber, na yi tɔɔ jeb a jɛɛr baar tɪ na yi chɛnɛ ara.

¹⁴ Yi pǎa ara kɪɛɔ, na yi de a yelmǎɛ ka wɔ ɪ a sɪɛ gǎn a yi sɛ, na yi de torfɔ ka wɔ ɪ a nyāa wɪɛ, ¹⁵ na yi 'mɪ'mine a nyǎ'maar 'yer nɔɔ 'yerfɔ 'yɔɔ, ka a ɪ a yi gbɛɛ nǎfɔɔɔ. ¹⁶ A 'lɔ na pɔɔ a jaa pɔ ni nyǎ ɪka, yi de a yi bɔpɪ-iraa na ɪ a yi sɔɔfɔ na yi tɔɔ de kɪɪn a dɛɛr sɔɔ pɪme na 'ɪre. ¹⁷ Yi de a kur jupɪl su, 'lɔ le ɪ a yi faafɔ, ni a sɔkɪɛɛ na yi a Nāaŋmun Sɪɛ sɛ, na wɔ ɪ a Nāaŋmun 'yer. ¹⁸ Na yi sɔɔɔ a Nāaŋmun le a wɔ Sɪɛ na wiil yi sɔɔ jaa, ni sɔɔrɔfɔ jaa bɔɔɔ. Yi mɔɔ nɪbir jɔrɔ na yi sɔɔɔ ni Nāaŋmun kɔrɔ a wɔ nɪbe ba jaa. ¹⁹ Yi sɔɔɔ Nāaŋmun kɔrɔ ma, ka maa wa haara a nɛɛ, ka Nāaŋmun kɔ ma a wɔ 'yerbie ka n taa joro dǎbǎɛ ɛ, tɪ na n 'yer a 'yer nɔɔ nyǎ yɛlsɔɔlaa. ²⁰ A Yesu 'yer nɔɔ nyǎ ɪn ara kɔ jūu le so, ka ba 'yɔɔ ma a bɔjɔrsɪ. Yi sɔɔɔ a Nāaŋmun kɔrɔ ma ka n taa joro dǎbǎɛ ɛ, tɪ 'yerɛ a le na sɛɛ.

²¹ Tɪtɪkɪkɪsɪ na ɪ a yebe nɔ naa na wɔ tara yelmǎɛ ni a sɪ Soro tɔmɔ. Wɔn man yele jaa kɔ yi, ka yi bɔɔ a le ɪn be ni a le ɪn ma maala. ²² A anyāna jūu le n tɔn wɔ a yi sɛ, ka yɪn bɔɔ a le sun be tɪ na wɔ mɪ 'yɔɔ yi ākɪɛɛn.

²³ Nyǎ'maar wɔ be a yɪn na ɪ a yeɛr sɛ, ni nɔfɔ ɪɔn sɔɔfɔ na yi a Sǎa Nāaŋmun ni a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ.

²⁴ Wãefɔ wɔ be a bala jaa na nɔ̃ a si Soro Yesu Kɪristo sɛ̃ ni nɔ̃fɔ 'lɔ na ba baaraa ε.

Filipai

1 Maa Pɔɔl ni Timoti na ɩ a Yesu Kirisito tɔtɔnbo, le seere kɔɔ a Nāanmun nibe na be a Yesu Kirisito 'yɔɔ be a Filipai, lɔɔn a pupuorbiir nudierbe ni a sɔsɔn-bo. ² Wāefɔ ni nyā'maar na yi a si Sāa Nāanmun ni a si Soro Yesu Kirisito sɛ, a be a yi sɛ.

³ N ma puor a n Nāanmun yāan, maa wa tier yi sɔɔ jaa. ⁴ N ma sɔɔɔ na Nāanmun ni pɔpel kɔɔ a yi jaa a n Nāanmun sɔɔɔɔ pɔ, ⁵ bojūu yi mi pɔɔ man mɔɔɔ a Nāanmun 'yerbir tɔta a bubir dɔɔ 'lɔnɔ, tu tān a pɔpāanyā. ⁶ A nutɔ jūu, n tara na sɔɔɔɔ ɩka a Nāanmun nyā na piel a tɔvula a yi pɔ, na kāan ka a tu baar a Yesu Kirisito waa bɩbir.

⁷ A tara na sɔɔ ɩka n tier a nutɔ a yi jaa jūu, un tara a yi tier jūu, ka ba lū man ni bɔjɔrsɩ bu, baa lū ma ε, n chene na mana a Nāanmun 'yer ɩka a un yelmāe, yi jaa lɔɔ pɔn ma a Nāanmun wāefɔ. ⁸ Nāanmun le ɩ a n dāasɩe sɔɔ a le un tara a yi tier fika a le a Yesu Kirisito na tara a yi tier.

⁹ Maa Nāanmun sɔɔɔɔ ni nyā ɩka, a yi nɔ taa wɔ le pɔɔ 'yɔɔ kɔɔ jaa, ni yɛ ni par bɔɔɔɔ. ¹⁰ Un wa ure a le, an sɔɔ yi na ka yi bɔɔ bon 'lɔ na ɩ bɔsɔ, ka a Kirisito waa bɩbir, ka yi ɩ cheche tu na yi ta tara chefɔ jaa ε, ¹¹ na un seen yeltorsɩ wɔmɔ tu a Yesu Kirisito pɔ, ka nibe peere 'yɔɔnɔ ni Nāanmun yuor tur.

¹² N yeer, n bɔɔɔ na ɩka yi bɔɔ a par ɩka a le na ɩ a n sɛ, sɔɔ ma naa ka n mɔɔ a Nāanmun 'yerbir. ¹³ A le na ɩ jūu, a chaar kɔ a bala na guro a nāa yir ni nure jaa ɩka, ba 'yɔɔ ma naa a bɔjɔrsɩ a Kirisito jūu. ¹⁴ A maa ban 'yɔɔ a bɔjɔrsɩ jūu, a yeer kɔɔ jie na tara sɔɔɔɔ a si Soro 'yɔɔ chene na tara ākpɛɔ mɔɔɔ ni a Nāanmun 'yer ni nyāa ba joro dābāe ε.

¹⁵ A un yelmāe ɩka, nibe bamune mɔɔɔ na a Yesu Kirisito yele ban tara ni ma nyuur ni nechɩe jūu, tiche bamune 'lɔ, mɔɔɔ na a Kirisito yele na sɔɔn ma.

¹⁶ Banyāna le mɔɔɔ a Kirisito yele yin nɔfɔ pɔ, na ba bɔɔ a par ɩka ba kɔɔ ma naa a Nāanmun 'yerbir mɔɔɔɔ jūu. ¹⁷ A bala un de nie 'yer a ba 'yer na mɔɔ a 'yer ni nyuur, maal a le ɩka a n dɔɔɔe wɔ le pɔɔ 'yɔɔ be a kɔɔɔ die pɔ. ¹⁸ Tiche bo le an ɩ? A le na ɩ nɩbijle le ɩka ba mɔɔ a Yesu yele sɔɔ jaa pɔ, ka ba sɔɔn ɩka yelmāe le bu, jire le bu, a nutɔ vɛ naa ka n pɔɔ pel. Yelmāe jaa un chene na tara pɔpel.

¹⁹ Bojūu n bɔɔn naa ɩka tu a yi Nāanmun sɔɔɔɔ ni a Yesu Kirisito Siε sɔɔfɔ jūu, a le na ɩ a n sɛ un nyen faafɔ. ²⁰ Bon 'lɔ na ɩ ma nɩbijle ni a n tiertɔ jie le ɩka, vā

wɔ ta kpe ma sɔɔ jaa pɔ ε, tiche ka n tara ākpɛɔ ka a Kirisito na nye tur a n 'yɔɔ, ka a n nyevɔr pɔ le, bu a n kūu pɔ le. ²¹ Bojūu maa 'lɔ, maa chene nyevɔr pɔ, n ben be kɔ a Kirisito, ka maa mi kpi, ka a ɩ tɔnɔ. ²² Ala ɩ n chene na nyevɔr pɔ, un tɔn tɔvɩel kɔɔ, tiche n kaa ir buor? N ba bɔɔ a 'lɔ un na kaa ir ε. ²³ A yelsɩ ayi anyā lū ma naa, maa bɔfɔ le ɩka n yi a ka tu be a Yesu Kirisito sɛ. A le le vula, ²⁴ tiche a chene na fer kɔ yi, ala ɩ un chene na a nyevɔr pɔ. ²⁵ Un be na bɔɔn a nutɔ, n bɔɔn na yelmāe jaa ɩka un chene na be a yi jaa sɛ naa sɔnɔ yi ka yi sɔɔ Nāanmun, na yi tara pɔpel a un sɔɔ wɔ jūu. ²⁶ A le un le le be a yi sɛ go, ka a yi pɔpel un tara a Yesu Kirisito 'yɔɔ le pɔɔ 'yɔɔ a maa tɔmɔ jūu.

²⁷ Yele jaa wa ɩ, yi nyɔɔ yi māe vula a le a Kirisito 'yer nɔɔ na wile. Ka n wan wa nye yi bu, maa ba wa be a yi sɛ tu wɔ a yi yele, un bɔɔn ɩka yi ara na kpɛɔ ni nebɔ'yen, na yi tara tier bɔ'yen a sɔɔɔ ni a 'yer nɔɔ pɔ, ²⁸ na yi ta joro dābāe ni a bala na 'yer ɩka a ba ɩ le le ε. A nyā un jāne kɔ ba ɩka ban din dɔɔɔe, tiche ka Nāanmun faa yi. ²⁹ 'Lɔ le kɔ yi a kpɛɔ a wɔ wāefɔ jūu, a ba ɩ a Yesu un sɔɔ tee ε, tiche un lɔɔn wɔ dire a dɔɔɔe jūu. ³⁰ Ka a dɔɔɔe nyā un be na dire un a dɔɔɔe 'lɔ un nye un di, ni a dɔɔɔe un be na chene wɔnɔ un dire.

2 Ala ɩ yi tara na ākpɛɔ, bojūu yi un bɔ'yen ni a Kirisito, na yi tara āgān 'maar a wɔ nɔfɔ pɔ, na yi tara nebɔ'yen ni a Nāanmun Siε na yi nye vula ni nɩbaal, ² yi pāa vɛn ka a n pɔpel sɛε, un tara tier bɔ'yen, na yi tara nɔfɔ bɔ'yen, na yi tara Nāanmun Siε bɔ'yen ni tier bɔ'yen. ³ Yi ta maal yele 'lɔ na ɩ nyuur yele bu na yi wile yi māe ε, tiche yi siir yi māe 'yɔɔnɔ nibe gar a yi māe. ⁴ ĩsɔɔ jaa wɔ ta bɔɔɔ a wɔ pɔpel bonsɩ ε, tiche ala ni na pele a yi taaba pɔɔɔ.

⁵ Yi tara a tier nyā ni wɔ ju a Yesu Kirisito na dɔɔ tara. ⁶ Wɔn sɔɔ jāta na Nāanmun ka ba ɩ bɔ'yen, tiche waa de a jāta nyā mana ni Nāanmun ε, wɔ den bar, ⁷ tiche na wɔ siir wɔ māe, na wɔ maal wɔ māe tɔtɔnɔ, ka ba dɔɔ wɔ ka wɔ tara nɩsaal āgān, na wɔ ɩ nɩsaal. ⁸ Wɔ siir wɔ māe nɩsaal kaar tu a Nāanmun neε lɛεε tu kpin a daa ju. ⁹ A le jūu, Nāanmun 'mɔɔ wɔn ka wɔ do gar bon jaa, na wɔ kɔ wɔ yuor na gar a yoe a jaa. ¹⁰ Nāanmun maal a nutɔ ka a Yesu yuor jūu, gbedumo jaa na gbur naa a saaju ni a wer pɔ, ni a tɛe par, ¹¹ ka a jālbie a jaa 'yer ɩka, Yesu Kirisito le ɩ a si Soro 'yɔɔ a Sāa Nāanmun yuor tur.

¹² A le jūu, n yeer, nutāa a le jaa yun ma sɔɔ ma, a ba l a sɔɔ 'lo un maa wa be a yi jie tɛɛ ɛ, tɪche yi sɔɔ ma gar a le un sɔɔ ba be a yi sɛ ɛ. Yi mɔɔ nɪbir tɔnɔ a yi faafɔ tɔmɔ nɪ dābāɛ nɪ murfɔ. ¹³ Bojūu yun tɔɔ tɔ a le an l Nāanmun le sɔnɔ yi ka yi tara ākpɛɔ na yun tɔ a le wɔn bɔɔɔ.

¹⁴ Yi ma maal bon jaa ti na yi ta ma ure gbɔrɔ gbɔrɔ bu chire taa ɛ. ¹⁵ Ka yi kɔ tara chefɔ nɪ ye le jaa ɛ, na yi l Nāanmun bibiir banyā na ba tara chefɔ jaa ɛ, na yi kɪere wer nyā kɔ tɔdebe nɪ yelbe-urbe na be na yi chaar ŋmerbie kaar a wer kɔ. ¹⁶ A le yun sɔɔ a nyevɔr 'yer le na sɔɔ ma ka a Yesu waa bɪbir ka n na tɔɔ wiil a n māɛ lka n ba jo kɔɔ ɛ, bu a n tɔmɔ ba l kɔɔ ɛ. ¹⁷ Ala sɔɔ l un din dɔɔye naa pɔɔ a yi dɔɔye kɔ yun dire yun sɔɔ Nāanmun jūu, n pɔɔ pel naa nɪ yi jaa. ¹⁸ A le jūu, yi mɪ pɔɔ ma ka si chile.

¹⁹ Ala l a si Soro Yesu wa sɔɔ naa, un tɔn Timoti ka wɔ wa a yi sɛ sɔɔ kɔɔ ka n wɔ a yi ye le ka a āgān 'maa ma. ²⁰ N ba tara nure jaa na kaara a wɔ kaar ɛ, ka wɔ na tara a yi bɔbɔɔrsɪ jaa ɛ. ²¹ Ba jaa bɔɔɔ naa a ba pɔpel bɔbɔɔrsɪ, na baa bɔɔɔ ala na pele a Yesu Kɪrisito pɔɔ ɛ. ²² Tɪche Timoti tɪɛ 'lo yun bɔɔn fɪka sāa nɪ wɔ bie, wɔ pɔɔ ma naa ka si mɔl a Nāanmun 'yer nɔɔ. ²³ A le jūu, n bɔɔɔ na lka n tɔ wɔ a yi sɛ, maa wa nye le yelsɪ na ure kɔɔ ma. ²⁴ N sɔɔ naa lka a si Soro na yuon sɔɔ kɔ ma ka maa māɛ wa nye yi fɔɔ jaa.

²⁵ Bojūu n nyen ka a l fɛrfɔ kɔ ma lka n tɔ Epafaroditusɪ na l a n yebe nɪ a n tɔtɔɔ sɔɔ, na wɔ mɪ dire a n dɔɔye tɔ sɔɔ. Wɔ mɪ un a yi tɔtɔnɔ yun tɔ ka wɔ wa maal a n bɔbɔɔrsɪ kɔ ma. ²⁶ Bojūu wɔ bɔɔɔ na lka wɔ nye yi jaa tɪche ka a wɔ pɔɔ sɔɔ kɔɔ jaa, bojūu yi wɔn an kɔɔ wɔ. ²⁷ Yelmāɛ, a kɔɔ wɔn nɪbijɪɛ ka wɔ che bālāa naa kpi. Tɪche Nāanmun wa kāan a wɔ nɪbaal, a ba l 'lo tɛɛ ɛ, tɪche wɔ mɪ kāan a n nɪbaal, ka n ta tara pɔsɔɔ kɔɔ ɛ. ²⁸ Bojūu maa le mɔɔ nɪbir lka n tɔ wɔ a yi sɛ, ka a yi pɔɔ na pel ala l yi le nye wɔn go, ka a n āgān na 'maa. ²⁹ Yi sɔɔ de wɔ nɪ pɔpel a si Soro jūu, na yi 'yɔɔnɔ a nɪbe banyā taaba, ³⁰ bojūu wɔ din dɔɔye a wɔ nyevɔr kɔ, na wɔ ta ure na kpi a Kɪrisito tɔmɔ jūu lka wɔ tɔ a tɔmɔ ala yun ba tɔɔ tɔ kɔ ma ɛ.

3 N yeer, a baaraa nɪ nyā lka yi tara pɔpel a si Soro 'yɔɔ. A ba l tuo kɔ ma un le seere a yelsɪ ala nɪ a ju kɔɔ yi go ɛ, an un sɔsɔfɔ kɔ yi.

² Yi bɔɔnɔ sɔ nɪ a baar banyāna, ba un yelbe-urbe na ba ma ŋmara nɪbe kɔɔ kɔɔ. ³ Bojūu sun le l a yɔɔmarba sire jaa, na si puoro a Nāanmun a Siɛ kɔ, na si tara tur a Yesu Kɪrisito 'yɔɔ, na saa kaara a āgān ɛ. ⁴ Maa gba tara na mana na tɔɔ man tu a āgān kɔ. Ala l nure mɪ tara na yelsɪ amune na man, ka a le na vɛ ka wɔ tara sɔɔfɔ a āgān kɔ, maa tara na gar wɔ. ⁵ Ba ŋmaan a n yɔɔ a ber aniin daar, ka n l a Isɪral nure naa l a Benjamin bal nure, naa l Heburu, ka ba dɔɔ ma ka l Heburu nure. A neɛ tufɔ jūu, ka l Farasee. ⁶ N dɔɔn mɔɔ nɪbir

naa gere a pupuorbiir gbulsɪ, a nebināa yeltorsɪ jūu, n ba tara chefɔ jaa ɛ.

⁷ Tɪche a ala a jaa un dɔɔ nye tɪɛ lka a tara na tɔnɔ, n wa nyen ka a ba tara tɔnɔ jaa kɔ ma ɛ, a Yesu Kɪrisito jūu. ⁸ Bo le gar a nutɔ, n nyen ka bon jaa ba tara tɔnɔ ɛ, maa de man ala na tara tɔnɔ ala l n bɔɔ naa a n Soro Yesu Kɪrisito na l a tur sɔɔ. A wɔ jūu le n bar bonsɪ a jaa. A un sɔsɔɔ kɔ ma, un bɔɔɔ lka n bɔɔ Kɪrisito, ⁹ ti naa bɔɔɔ lka n be a wɔ kɔ, naa ta bɔɔɔ a maa māɛ yeltorsɪ ala na yi a nebināa kɔ ɛ, tɪche a yeltorsɪ ala na yi a Kɪrisito sɔɔfɔ kɔ. A yeltorsɪ anyā le yi Nāanmun sɛ naa l sɔɔfɔ. ¹⁰ N bɔɔɔ na lka n bɔɔ a Kɪrisito nɪ a wɔ kūu kɔ lɛb irfɔ kpɛɔ, naa lɔɔn wɔ di a dɔɔye wa kaara a wɔ kaar a wɔ kūu kɔ, ¹¹ ka n mɪ wa pɔɔ a bala mɪ na wa lɛb ir a kūu kɔ.

¹² A ba l n tara na a anyāna a jaa ɛ, bu n un cheche ɛ, tɪche n mɔɔn nɪbir lka n nyɔɔ kpɛɔ, ka Yesu Kɪrisito mɪ nyɔɔ ma kpɛɔ. ¹³ N yeer, n ba 'yer lka n nyɔɔ ye le jaa baar ɛ. Tɪche ye le bɔ'yen un l lɛ lka, n iin a ala na be a puor bar, ti mɔɔ nɪbir tɪɛɛ a ala na be a niem. ¹⁴ N mɔɔn nɪbir lka n ti de a saaju kɔfɔ a Nāanmun na bɔɔ ma tu a Yesu Kɪrisito 'yɔɔ.

¹⁵ A sun bala na baa a Nāanmun Siɛ kɔ, si mɪ ma tara a bonsɪ a nyāna tɪɛ. Ti yun wa tɪɛ yelyuo ye le jaa kɔ, Nāanmun na vɛn ka yi bɔɔ a yelnyune. ¹⁶ Yi vɛ ka si mɔɔ nɪbir nɪ a bonsɪ anyāna sun ben tara.

¹⁷ N yeer, yi pɔɔ a yi taaba na yi turo a le un dɔɔ maal wiil yi, na yi bɔɔn a bala na kɪere a le sun wiil yi. ¹⁸ Bojūu n dɔɔ de nie 'yer kɔ yi, tɪche pɔpāanyā nɪbikɔ kɔ le n 'yere kɔɔ yi, bamune kɪere na fɪka a Kɪrisito daa un 'laarfɔ kɔ ba. ¹⁹ A ba baaraa un sɔɔfɔ, a ba ŋmun le l a ba āgān bɔbɔɔrsɪ. Ba wile na ba māɛ nɪ yelsɪ ala na l vā nɪ lɔɔ, a ba tɪɛrsɪ un a wer nyā ju bɔbɔɔrsɪ tɛɛ tɪɛ.

²⁰ Tɪche sun 'lo un saaju Nāanmun bibiir, be le si chele a Fafaara na l a si Soro Yesu Kɪrisito ka wɔ na yi wa. ²¹ A 'lo na tara kpɛɔ tɔɔ bon jaa na wɔ pire, wɔn den a kpɛɔ 'lo lɛb a si āgāma ka a kaara a wɔ māɛ tur āgān kaar.

4 A le jūu, n yeer yun un nɔ, naa pāa bɔɔɔ lka n nye yi, yun le l a n pɔpel nɪ a nāa jupil, yi ara kpɛɔ a si Soro kɔ n barmune.

² N 'maal a Yuodiya nɪ Suntachi lka ba tara a tɪɛ bɔ'yen nyāna a si Soro 'yɔɔ. ³ Nɔ, n mɪ le sɔɔɔ fɔ naa, n baraa lka fɔ sɔɔ a kɔɔ banyāna, ba lɔɔn man di dɔɔye a Nāanmun 'yer nɔɔ mɔlɔfɔ kɔ 'matāan Klementɪ, na l a n tɔtɔtaaba, a bala yoe na be a nyevɔr gān kɔ.

⁴ Yi tara pɔpel a si Soro 'yɔɔ sɔɔ jaa. N le bɔɔ 'yere kɔɔ yi, yi tara pɔpel. ⁵ Vɛ ka nure jaa nye le yun siir a yi māɛ jā. A si Soro waa ta naa. ⁶ Yi ta vɛ ka ye le jaa wɔnɔ yi ɛ, tɪche a yi Nāanmun sɔɔfɔ kɔ, yi ma puor wɔ yāan, na yi vɛ ka Nāanmun bɔɔ a bon 'lo yun bɔɔɔ. ⁷ A Nāanmun nyā'maar na gar a nɪsaal bɔɔfɔ, na gun a yi nyān, nɪ a yi tɪɛrsɪ a Yesu Kɪrisito 'yɔɔ.

⁸ N yeer, a baaraa nɪ nyā lka bon 'lo jaa na l yelmāɛ, nɪ bon 'lo jaa na l 'yɔɔfɔ, nɪ bon 'lo jaa na tor, nɪ bon 'lo

jaa na ɩ cheche, bon 'lɔ jaa na ɩ nɔ̃fɔ, nɩ bon 'lɔ jaa na ɩ pɔpɛl, ala ɩ bon 'lɔ jaa na ɩ vɩla, nɩ bon 'lɔ jaa na sɛɛn pɛɛfɔ, yɩ tɩɛɛ a bonɩ anyãna. ⁹ Bon jaa yɩn jãn tɩ na yɩ nyɛ, tɩ na yɩ wɔ̃ yɩ a n sɛ̃, yɩ maala yaa, ka a Nãaŋmɩn na ɩ nyã'maar sɔɔ, na ben a yɩ sɛ̃.

¹⁰ N tara na pɔpɛl a sɩ Soro 'yɔ̃ɔ nɩ yɩn wiil ɩka yɩ chɛnɛ na tara a n tɩɛɛ. Yelmãɛ yɩ dɔ̃ɔ tara a n tɩɛɛ tɩ na yaa tɔ̃ɔ nyɛ sɔɔ wiil ɛ. ¹¹ N ba 'yɛɛ wile ɩka n bɔɔɔɔ na bon jaa ɛ, bojũu n dɔ̃ɔ jãn ɛ ɩn na tara bon ka wɔ̃ sɛɛn ma. ¹² N bɔ̃ɔɔ ɛ an sɛɛ ɩka nɩɛ wɔ̃ tara jaa pɔɔɔɔɔɔ, naa ɛ bɔ̃ɔ ɛ an sɛɛ ɩka nɩɛ wɔ̃ tara yɔ̃ɔ. A yɛlsɔɔlaa nyãna ɛ n jãn naa guolo nɩ a n mãɛ, ka kɔ̃ kɛɛ man bu, ka n tara na na di bu, ka bãlãa gba ɛ n tara na di, ka n tara na yɔ̃ɔ bu, n ba tara bon jaa ɛ. ¹³ ɩn tɔ̃ɔ ɩ a anyãna a jaa tu a Yesu Kɩɩsɩto na kɔ̃ ma a kɛ̃ɔ̃ pɔ.

¹⁴ Tɩche yɩ maal vɩla, yɩn sɔ̃ɔ ma a sɔ̃ɔ 'lɔ ɩn dire a dɔɔɔɔ. ¹⁵ Yɩn Filipai nɩɛ bɔ̃ɔɔ naa ɩka a daar 'lɔ̃nɔ̃ jaa yɩn sɔ̃ɔ a Nãaŋmɩn 'yɛɛ, a sɔ̃ɔ 'lɔ jaa ɩn yɩ a Masedonɩya, pupuorbiir gbulsɩ ãsɔ̃ɔ jaa ba kɔ̃ ma bon ɛ, ka yɩn tɛɛ

ba ɛ ɛ. ¹⁶ A sɔ̃ɔ 'lɔ gba ɩn be a Tesalonika, yɩ sɔ̃ɔ man nɩ a n bɔ̃ɔɔɔɔɔ gar gbeɔ̃ɔ'yɛn. ¹⁷ A ba ɩ tɔ̃nɔ̃ ɛ n bɔ̃ɔɔ ɛ, tɩche n bɔ̃ɔɔ na ɩka yɩ nyɛ ɩka a Nãaŋmɩn wɔ̃ yab yɩ na wɔ̃ sɔ̃ɔ yɩ. ¹⁸ N nyɛn a n sãyar yɔ̃ɔ, naa gba nyɛ tɩ pɔ̃n bar ka a sɛɛn ma, pɔ̃pãanyã n nũu kɛɛ naa a kɔ̃fɔ ala yɩn tɔ̃n a Epafaroditusɩ ka wɔ̃ wa kɔ̃ ma, ka a yɩ kɔ̃fɔ anyãna kaar fɩka a bɔ̃ɔɔɔɔ bomo ala na nyuro nɔ̃ɔ naa pɛɛ ɛ a Nãaŋmɩn pɔɔ. ¹⁹ A n Nãaŋmɩn na kɔ̃ yɩn a yɩ bɔ̃ɔɔɔɔɔ a jaa tu a wɔ̃ tɩɛ nãbonɩ ala na be a Yesu Kɩɩsɩto 'yɔ̃ɔ.

²⁰ A sɩ Sãa Nãaŋmɩn wɔ̃ nyɛɛ tɩɛ bɩbir nɩ bɩbir jaa. A ɩ a ɛ.

²¹ Yɩ puor a Nãaŋmɩn nɩɛ ba jaa na be a Yesu Kɩɩsɩto 'yɔ̃ɔ. A n yɛɛ na be a ka mɩ puoro yɩ naa. ²² A Nãaŋmɩn nɩɛ mɩ ba jaa puoro yɩ naa, ka a bala mɩ na be a nãkɛ̃ɛ Siisa yɩɛ mɩ puoro yɩ.

²³ A sɩ Soro Yesu Kɩɩsɩto wãɛfɔ a be a yɩ sɩɛ pɔ. A ɩ a ɛ.

Kolose

1 Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtɔ̃nāa an ɪ a Nāaŋmɪn bɔfɔ pɔ nɪ Timoti na ɪ a sɪ yebe, ² seere kɔɔ a Nāaŋmɪn nɪbe nɪ a yeer na tara a sɔɔfɔ a Kɪrɪsɪto pɔ na be a Kolose. Wāefɔ nɪ nyā'maar na yi a sɪ Sāa Nāaŋmɪn sɛ a be a yi sɛ.

³ Sɪ ma puor Nāaŋmɪn yāan na ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sāa, sɪn wa sɔɔɔ kɔɔ yi, ⁴ bojūu sɪ wɔn a yi sɔɔfɔ yɪn tara a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔɔ nɪ a nɔfɔ 'lɔ yɪn tara kɔ a Nāaŋmɪn nɪbe ba jaa. ⁵ A yi sɔɔfɔ nɪ a nɔfɔ na yi a tɪertɔfɔ jie na gā gu yi be a saaju a 'lɔ yɪn de nie wɔ, a yelmāe 'yer na ɪ a 'yer nɔɔ ⁶ 'lɔ na wa a yi sɛ. A wer wɔ jaa, a 'yer nɔɔ nyā wɔnɔ na wɔmɔ na a nɔɔnɔ nɪtāa le an ben ɪre a yi pɔ, an yi a bɪbir 'lɔnɔ daar jaa yɪn wɔ naa na yi bɔɔ a Nāaŋmɪn wāefɔ par a yelmāe pɔ. ⁷ Yi jān a nyā yɪn Epafaras sɛ na ɪ a sɪ tɔtɔɔ āsɔɔ. Wɔ ɪn yelmāe sɔɔ na de a sɪ jie mɔɔɔ a Kɪrɪsɪto 'yer. ⁸ 'Lɔ le wa man kɔ sɪ a nɔfɔ 'lɔ yɪn tara a Nāaŋmɪn Sɪe pɔ.

⁹ A le jūu, an yi a daar 'lɔnɔ jaa sɪn wɔ naa, saa dɔɔ gal ɪka sɪ sɔɔɔ Nāaŋmɪn kɔ yi ε, na sɪ sɔɔɔ ɪka a Nāaŋmɪn wɔ pɔɔ yi a wɔ bɔfɔ yɛ, a sɪe pɔ yɛ, a jaa nɪ par bɔɔfɔ. ¹⁰ A sɪ sɔɔrfɔ le ɪka, a yi befɔ a vɪele kɔ a sɪ Soro, ka a pele a wɔ pɔɔ, na yi wɔnɔ bisɔn tɔvɪla jaa pɔ, na yi baa a Nāaŋmɪn yɛ pɔ. ¹¹ Sɪ mɪ ma sɔɔɔ na ɪka Nāaŋmɪn wɔ maal yi ka yi kpɛme nɪ a kpāen ala a jaa na yi a wɔ tɪer kpɛɔ pɔ, na yi nyɔɔɔ yi māe tara kānyir ye le jaa pɔ, nɪ pɔpel. ¹² Na yi ma dāna a Sāa, 'lɔ le kaa a yi seɛ, ka yi na pɔ a Nāaŋmɪn nābonsɪ nɪ a wɔ nɪbe a chāa pɔ.

¹³ Bojūu 'lɔ le faa sɪ yɪn a libe kpɛɔ pɔ, na wɔ 'yɔɔ sɪ a wɔ Binɔnāa nāalɔɔ pɔ. ¹⁴ A wɔ 'yɔɔ le sɪ nye faafɔ, na sɪ nye yelbier vɛ kɔfɔ.

¹⁵ A Yesu na wa tɪ wa a wer ju, 'lɔ le wiil sɪ a Nāaŋmɪn nyā sɪn ba nyere nɪ a nɪbir ε, a le wɔn be. 'Lɔ le tara kpɛɔ a bonsɪ a jaa pɔ a Nāaŋmɪn na maal. ¹⁶ Bojūu a wɔ pɔ le a bonsɪ a jaa na be a saaju, nɪ a ala na be ka a wer pɔ maal, ala sɪn nyere, nɪ a ala sɪn ba nyere ε, nɪre 'lɔ jaa na tara kpɛɔ ɪ a tɔɔfɔ sɔɔ, nɪ a malakasɪ ala gba na tara kpɛɔ, nɪ a kpāen bonsɪ, a jaa maal tu a wɔ pɔ, ka a ɪ a wɔ sofɔ. ¹⁷ A 'lɔ le dɔɔ a bonsɪ a jaa be be, a wɔ pɔ le a bonsɪ a jaa 'mataa. ¹⁸ 'Lɔ mɪ le ɪ a āgān ju sɔɔ, a pupuorbiir. 'Lɔ le ɪ a pielfɔ, nɪ a bidɔɔ na wɔ de nie ir a kūu pɔ, na waa le kpi go ε, ka ye le jaa pɔ, ka wɔ ɪ a ju sɔɔ. ¹⁹ Bojūu a Nāaŋmɪn pɔɔ pel wɔ naa ka wɔ befɔ wɔ jaa be a wɔ pɔ. ²⁰ A tun a wɔ pɔ, ka Nāaŋmɪn le 'maal a bonsɪ a jaa kɔ a wɔ māe, ka a ala na be a saaju bu a

ala na be ka a wer pɔ. Wɔ maal ka nyā'maar be be, nɪ a wɔ jāɪ a daa ju wɔn kpi.

²¹ Yi dɔɔ jāan a Nāaŋmɪn na yi ɪ a wɔ dɔdɛme, a yi yeldebe ɪfɔ jūu. ²² Tɪche pɔpāanyā, wɔ 'maal yɪn tun a Kɪrɪsɪto na wa ɪ nɪsaal na wɔ kpi. Nāaŋmɪn maal a nɪtɔ ka yi ɪ cheche a wɔ sɛ, na yi kɔ tara chefɔ jaa ε, bu tara 'yer dɔɔ ε, ²³ ala ɪ yi chene na ba gber a yi sɔɔfɔ pɔ, na yi taa tɔɔ yi a tɪertɔ 'lɔ na ɪ a 'yer nɔɔ nyā yɪn wɔ ε. A 'yer nɔɔ nyā le yi wɔ ban mɔɔɔ kɔ nɪre jaa ka a wer ju. Ala le a maa Pɔɔl ɪ a tɔtɔnɔ.

²⁴ Pɔpāanyā, n pāa chɪle naa a n dɔɔye ɪn di a yi jūu, naa na di a dɔɔye ala a jaa a Kɪrɪsɪto na bɔɔɔ ɪka n di kɔ a wɔ āgān na ɪ a pupuorbiir jūu. ²⁵ Nāaŋmɪn maal man ka n ɪ a wɔ tɔtɔnɔ kɔ a pupuorbiir naa na man a wɔ 'yer nɔɔ jaa ne ne ne kɔ yi. ²⁶ A ye le nyāna le sɔɔɔ a kɔro jaa a sākāpāmune sɔɔ, tɪche ka a pāa yi chāa pɔ a wɔ nɪbe sɛ. ²⁷ Nāaŋmɪn le kaa ir ɪka wɔ vɛ ka a wɔ nɪbe bɔɔɔn sɪre jaa a le wɔ tara a tɪer kɔ a nɪbe ba jaa, ɪka a Kɪrɪsɪto ben a yi pɔ, na ɪ a tɪer tɪertɔ jie. ²⁸ A Kɪrɪsɪto le sɪ mɔɔɔ, na sɪ kpāana nɪre jaa wile nɪ nɪre jaa nɪ yɛ jaa bɔɔɔ, ka sɪ na de nɪre jaa kɔ wɔ ka wɔ ɪ cheche. ²⁹ A nyā jūu le n tɔnɔ hāna dire dɔɔye nɪ a wɔ kpɛɔ wɔ jaa wɔn tɔnɔ tun a n 'yɔɔ.

2 N bɔɔɔ na ɪka yi bɔɔ a le ɪn mɔɔɔ a yi 'yɔɔ nɪ a bala na be a Laodisea, nɪ a bala jaa na ba nye a maa māe nɪ nɪbir ε. ² Maa bɔfɔ le ɪka yi tara ākpāen a yi nyān pɔ, na yi ɪ nebɔ'yen nɔ taa, ka a le na vɛ ka yi tara par bɔɔfɔ yɔɔ jaa a nābonsɪ a jaa pɔ, na yi bɔɔ a Nāaŋmɪn yelsɔɔɔsɪ, na ɪ a Kɪrɪsɪto. ³ A wɔ pɔ le a nābonsɪ, nɪ a yɛ, nɪ a bɔɔfɔ a jaa sɔɔɔ. ⁴ N 'yere na a nɪtɔ kɔɔ yi ka nɪre jaa taa wa bel yi nɪ nechɪre 'yer na nyetāan yelmāe ε. ⁵ An sɔɔ ɪ a maa māe na ba be a yi sɛ gba ε, tɪche n tara na a yi tɪer. N chɪle na bɔɔɔ ɪka n nye a le yɪn tara nebɔ'yen nɪ a le a yi sɔɔfɔ na kpɛme a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ.

⁶ A le jūu, yɪn de a Yesu Kɪrɪsɪto ka wɔ ɪ a Soro, yi chene be a wɔ 'yɔɔ. ⁷ Yi ba nyɪbe na yi baa a wɔ 'yɔɔ, na yi nɔɔ kpɛme a sɔɔfɔ pɔ, fɪka a le ban dɔɔ wiil yi, na yi ma puor wɔ yāan sɔɔ jaa.

⁸ Yi kaara sɔ ka nɪre jaa ta wa de yi ka yi ɪ gbāgbaar tu a belfɔ ala na ba tara tɔnɔ pɔ ε, nɪ nɪsaal yɛ ε, na ɪ a ala na kaara a wer nyā ju ban taa kaara a Kɪrɪsɪto wiil-fɔ.

⁹ A Nāaŋmɪn befɔ wɔ jaa ben a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ¹⁰ Yi seɛ naa bojūu yi sɔɔn a Kɪrɪsɪto, 'lɔ le ɪ tɔɔfɔ dɛme nɪ a

kpäen dēme ba jaa ju סכ. ¹¹ A wš 'yḳ, ba mi ḡma yin a yu ka a yelbier 'lo na yi a yi p, a ba l yuor ḡmaafu 'lo nusaal na de wš nū ḡmaan ε, tiche yuor ḡmaafu 'lo Kirusito na ḡmaa. ¹² Ban dḳ so yi a Nāaḡmun kō, ba ū yin a Kirusito kaar, ka yi ir a kūu p fika a Kirusito, bojūu yi sḳn de a Nāaḡmun nyā na sāi a Kirusito a kūu p, na tara kpē. ¹³ Tiche a yin bala na ba l a Juu nibe ε, sere ti yi wa sḳ a Kirusito, yi dḳ kpi a yi sur p, bojūu yi dḳ l yelbe-urbe, na yi jāan Nāaḡmun, bojūu yi sḳn a Nāaḡmun nebinsl. Tiche Nāaḡmun kš yin a nyevor paalaa a Kirusito 'yḳ, na wš vē kš yi. ¹⁴ Nāaḡmun fḳfn a si yelbebe ala na dḳ seb bin bar. Ala le dḳ 'yer 'yer dḳ sl. Ala le dḳ fire si na a ḡmaa si yin, wš den bar na wš kpa yaa a daa ju. ¹⁵ Nāaḡmun tōn a sudebe ni a kpäen dēme, na wš maal ba ka a l dāasie nyḳ jaa niem. Wš tōn ba naa ni a Kirusito daa ju kūu.

¹⁶ A le jūu, yi ta vē ka nure jaa tḳr a yi 'yer ni bon 'lo yin dire bu nyuro ε, bu tun a Juu nibe lḳ difu p ε, bu Chuu Paalaa Dāen p ε, bu a Pēnfu Bbir Daar ε. ¹⁷ A anyā l naa a yelsi ala ni taa dḳ wa gāgiel, tiche a yelmāe ben a Kirusito 'yḳ. ¹⁸ Yi ta vē ka nure jaa kpākpāan yi ni jir 'yer lka, yi siir a yi māe na yi puoro a malakas ε, a le na vē naa ka yi kš nye a sāyar ε. A nure nyā tḳ sḳ ma vler kpe a yele p tler lka wš tara na kpē ni a ala wšn nye. A wš yelbier tler ma vēn ka wš wile wš māe. ¹⁹ A nure nyā ba nyḳ a 'lo na l a ju ε. Ntāa a le a ju na ma wile a āgān, ka a jile nō ḳnyḳ a āgān 'mataa a le a Nāaḡmun na bḳr.

²⁰ An l yin ni a Kirusito le 'mataa kpi, a wer nyā ju kpäen bonsl, ba le tara kpē a yi ju ε. Nmine ka a yi kpefu chene kaara fika yi chene na l a wer sof? ²¹ Ta nyḳ bon nyā ε! Ta lem bon nyā kaa ε! Ta sur bon nyā kaa ε! ²² A neer anyāna a jaa tufu in yelsi na ba le tara tōn jaa ε, bojūu a in nusaal nebinsl ni nusaal wiilfu. ²³ A nebinsl anyāna nyentāan fika yē yele na l a ba māe puorfu yele ni māe siirfu yele ni nibikōo āgān kaafu yele. Tiche a anyāna maa sš ba ka ba tō ḳnyḳ a ba māe a yelbier vḳlaa p ε.

3 A le jūu, an l yin ni a Kirusito le a Nāaḡmun 'mataa sān a kūu p, yi de a yi tler 'yḳ a bonsl ala na be a saaju, be a Kirusito na jāne a Nāaḡmun nūsō jie. ² Yi de a yi tler 'yḳ a saaju bonsl p, ti na yi ta de a yi tler 'yḳ a wer ju bonsl p ε. ³ Bojūu yi kpi naa, ka a pōpāanyā ka a yi nyevor sḳl a Kirusito a Nāaḡmun 'yḳ. ⁴ An l a Kirusito le kš yi a nyevor paalaa, 'lo wa nyir, yi mi na 'mantāan wš nyir, na yi nye a wš tur.

⁵ A le jūu, yi kš a ala na be a yi 'yḳ na l a wer yele. A yelsi ala le a anyāna, sēfu yele, deer yele, vldēer, tler deer, ni bḳgar na nyetāan tibe puorfu. ⁶ A bonsl anyāna jūu, Nāaḡmun suur ire naa. ⁷ A sḳbie anyāna le yi mi dḳ turo, a le yin dḳ kpiere a nyevor 'lōn p. ⁸ Tiche pōpāanyā, yi tḳ yi māe yin a yelsi anyāna p, suur, putuyele, gefu, gagar yele, ni 'yerbidebe na ma yire a yi negāma p. ⁹ Yi ta ḡmara jirs 'yḳn taa ε. Yi ta

maala a le go ε, yi yaa a kōro yele ni a wš maalfu bar, ¹⁰ ti na yi su a pōpāanyā yelpaalaa. Nāaḡmun maal yin ka yi l nipaalaa, na wš maala yi, ka yi na kaara a wš kaar, ka yi na bḳ wš yelmāe jaa. ¹¹ Bamine ba le chene l a Juu nibe bu ka bamine mi ba l a Juu nibe ε, ka bamine ḡma yu bu ka bamine mi ba ḡma ε, ka bamine l sāanba bu ka bamine mi l nyuors ε, ka bamine l gbāgbaar bu ka bamine mi l sumine ε, tiche a Kirusito le l a jaa na wš be a jaa 'yḳ.

¹² A le jūu, an l Nāaḡmun le kaa ir yi, ka yi l cheche na wš nō yi, yi pḳ a yi māe ni nubaal, vula maalfu, māe si-irfu, jomm fu ni kānyir. ¹³ Yi ma tara kānyir kš taa, āsḳ jaa wa tara ni a wš tḳ sḳ 'yer, yi ma vē kš taa. Yi vē bar ntāa a le a si Soro na ma vē bar yi. ¹⁴ A yelkpē jaa le lka, yi de nōfu su. 'Lo le ma nyḳ bonsl a jaa 'mataa ka a tara nebō'yen.

¹⁵ Yi vē ka a Kirusito nyā'maar pire a yi nyān, yi jaa pḳn a āgān jir p, na wš bḳl yi ka yi tara nyā'maar. Yi ma puor wš yāan. ¹⁶ Yi vē ka a Kirusito 'yerbir di nāa a yi p, yin wa wile ti kpāana taa, ni a yē wš jaa. Yi ma yiele Nāaḡmun pēfu yiel, pḳel yiel, ni a yiel na yi a yi nyān p, na yi kḳr Nāaḡmun. ¹⁷ Bon 'lo jaa yin wa maala, ka 'yerbir le bu, ka maalfu p le, yi ma maal bon jaa, ni a si Soro Yesu yuor, na yi ma tu a wš 'yḳ puor a Sāa Nāaḡmun yāan.

¹⁸ Pḳ, yi siir a yi māe kš a yi sirbe, le le vlele kš a si Soro. ¹⁹ Sirbe, yi nō a yi pḳ, na yi ta ma pīrpire ba ε.

²⁰ Bibiir, yi wōnō a yi dḳrḳr toor yele jaa p, le le pele a si Soro p. ²¹ Sāamine, yi ta ma maala ka a yi bibiir suur ire ε, a le a ba tler kš gā jibō'yen ε.

²² Gbāgbaar, yi sḳr a yi nibe nee yele jaa p. Yi ta ma vē ka ba wa fur nibir yḳ yi, ka yi pāa maala a le ban bḳr ε, tiche yi ir a yi nyāa wš jaa 'yḳ, yin joro a si Soro dābāe jūu. ²³ Bon jaa yin wa maala, yi ir a yi nyāa 'yḳ tōn ni ka a kaara fika a si Soro le yi tōn kḳr, tiche a ta l fika nusaal le yi tōn kḳr ε. ²⁴ Yi bḳn naa lka yin ti den a yi nābonsl a si Soro sē na l a yi sā-yar. A si Soro Kirusito le yi tōn kḳr. ²⁵ Nure jaa wa maal yelbier, a yelbier sāyar le wšn ti nye. Nāaḡmun ba turo nibe nōn ε.

4 Nibe, yi ma kḳr a yi gbāgbaar a le na tor na a seen, bojūu yi bḳn naa lka yi mi tara na ntkpē na be a saaju.

² Yi de a yi māe 'yḳ Nāaḡmun sḳrfu p. Yi kaara sš na yi ma puor wš yāan. ³ Na yi mi ma sḳr kḳr si ka Nāaḡmun na yuo sḳr kš a si mḳlfu ka si na mḳl a Kirusito yelsḳsl. A 'lo p le ba 'yḳ ma a bḳjrs. ⁴ Yi sḳr Nāaḡmun ka n na mḳl jaa che che che a le an seen.

⁵ Yi l yēn dēme ni a le yin maala a bala na ba l a Nāaḡmun puorbo sē. Yi mō nbir, yin wa nye jie. ⁶ Yi ma vē ka a yi bḳr ma l wāefu 'yerbie ti nōm nyaar kaar. Ka yi na bḳ le yin na 'yer sḳ nure 'lo wa sḳr yi 'yer.

⁷ Tlchikusi na man a maa 'yer a jaa kɔ yi. Wɔ in a yebe in nɔ na wɔ mɔɔɔ a 'yer ni yelmãe. Na wɔ ɛ a tɔtɔtɔ sɔɔ a si Soro 'yɔɔ. ⁸ N tɔnɔ wɔ naa a yi sɛ ika wɔ ti 'yer kɔ yi a le sin ure a ka, na wɔ 'yɔɔ a yi nyãn ãkpãen. ⁹ 'Lɔ ni Onisumɔsi le 'mataa waara. Wɔ in yelmãe sɔɔ na wɔ ɛ a yebe sin nɔ. Wɔ in a yi ãsɔɔ. Ban man kɔ yi bon jaa na ure a ka.

¹⁰ Aristakus mi ban 'mataa pɔɔɔ ma puoro yi naa, le le a Maaki mi na ɛ a Banabasɛ yebe mi puoro yi. Yi dɔɔ wɔ a wɔ kpãafɔ yebe, ala ɛ wɔ wa wan a yi sɛ, yi tuor de wɔ. ¹¹ Yesu mi ban bɔɔɔ Jusitusi mi puoro yi naa. A ni be banyãna tɛɛ le ɛ a Juu ni be a n tɔtɔnɔɔ pɔ a Nãanɔmɔn nãalɔɔ jũu. Ba tara na ãgãn 'maar kɔ ma. ¹² Epafaras na ɛ a yi ãsɔɔ na wɔ ɛ a Yesu Kirisito tɔtɔnɔ,

puoro yi naa. Wɔ ma sɔɔɔ na Nãanɔmɔn ni bɔɔɔ kɔɔ yi ka yi na ara kpɛɔ a le a Nãanɔmɔn na bɔɔɔ. ¹³ N din a wɔ dãasɛ ika wɔ tɔnɔ na kɔɔ yi ni a bala na be a Laodisea ni a Hirapolis tɛn pɔ. ¹⁴ A si yebe sin nɔ, Luka na ɛ a titile ni Demas puoro yi naa.

¹⁵ Puor Nɔmfa ni a pupuorbiir bala na ma tuor a wɔ yir na be a Laodisea. ¹⁶ Bala wa kar a gãn nyãna kɔ a yin Kolose dɛme, yi mɔ ka ba mi kar wɔ be a Laodisea pupuorbiir pɔ. Yi mɔ na yi mi kar a gãn 'lɔ in seb kɔ a Laodisea pupuorbiir. ¹⁷ 'Yer kɔ Archipus, "Mɔ ti na fɔ baa baar a tɔmɔ ala fɔn nye a si Soro 'yɔɔ."

¹⁸ Maa Pɔɔɔ le sɛɛɛ a puorfɔ nyã ni a maa mãe nũu. Yi tɛɛ a bɔɔɔrsɛ ban 'yɔɔ ma. Wãefɔ a be a yi sɛ.

1 Tsalonika

1 Pkkl, Silasi ni Timoti le seere a gān nyā kuro Tsalonika pupuorbiir na be a Sāa Nāanmun ni a Soro Yesu Kirusito 'yō. Wāefō ni nyā'maar wō be a yi sē.

2 Si ma puor Nāanmun yāan sōo jaa kō yi, ti ma tara a yi tier a si Nāanmun sōarfō pō. 3 Sōo jaa le si ma tier a yi sōarfō tōmō, a yi nōfō tōmō ni a kānyir yun tara chele a si Soro Yesu Kirusito ni a si Sāa Nāanmun.

4 Bojūu si bōōnka, n yeer a yun a Nāanmun na nō, 'lo le kaa ir yi. 5 Bojūu a si 'yer nōō na wa a yi sē, ba i 'yerbir tee ε, tiche wō tara na kpēō na i a Nāanmun Siε na ba i baal ε. Yi māe bōōnka le sin be a sōō 'lo sin dōō kpiere ni yi a yi jūu. 6 Yi i naa a sin ni a Soro tōōōōō, bojūu dōōōōō kpēε pō le yi tu ti de a 'yerbie ni pōpel a Nāanmun Siε na tur, 7 le le, yun i bōmansī kō a bala na sōō de a 'yer nōō be a Masedonīya ni a Akaya tēn pō.

8 Yun le yaar a si Soro 'yerbie, a ba i a Masedonīya ni a Akaya tēn pō tee ε, tiche a yaar jie jaa. A le yun sōō a Nāanmun yaar jie jaa. 9 Ba māe le man a le yun tuor de si, a sōō 'lo sin wa a yi sē, ni a le yun lēb wa a Nāanmun sē, ti bar a tibe ti wa puoro a nyevōr ni a yelmāe Nāanmun, 10 ti chele a wō Bie ka wō yi saaju wa, a 'lo wōn vē ka wō lēb ir a kūu pō, Yesu a 'lo na faa si yun a Nāanmun suur 'lo na waara pō.

2 N yeer, yun māe jaa bōōnka naa ika a yi sē waa ba i kōōō ε, 2 sin gba na dōō di dōōōō a ba ge si be a Filipai tēe pō, nitāa yun māe na bōōnka, tiche si chene na tara nyāa a si Nāanmun pō, ti man a 'yer nōō jaa cheche kō yi, an sōō i baa sōō de a 'yer ε.

3 Bojūu a si sōarfō ba yi jir, belfō ni tier deer pō ε, 4 tiche Nāanmun le kaa ir si ka si i a 'yer nōō wiwiillbe. A le jūu le si 'yer ika, a ba i ka si pel nīsaal pōō ε, ti si pel Nāanmun pōō, a 'lo na ma kaara a si pōōō. 5 Yi bōōnka na ika Nāanmun le i a si dāasīe sōō, saa dōō wa 'yer jir 'yer bu ŋmaa jir nye bon ε. 6 Saa bōōnka 'yōōōō nīsaal sē ε, a yun māe sēn bu a si taaba sē ε, bu bōōnka boni sin i Kirusito nitōnsī jūu ε, 7 tiche si siir a si māe a yi pō, le pōō na ma kaara a wō bibiir. 8 A le jūu, yun kaara si le so ka saa bōōnka ika si pōn yi a Nāanmun 'yer nōō tee ε, na si lōōnka a si māe jaa bojūu a si nōfō ben a yi sē kōō jaa. 9 Siε jaa n yeer, yi tier a si kānyir tōmō ni a dōōō. Si tōn tāōōōō gbulo, ni mōōōōō gbulo, ka si ta kō nūre jaa tuor ε, a sōō 'lo sin 'yere a Nāanmun 'yer nōō kōō yi ε.

10 Yun le di dāasīe, ni a Nāanmun ni na i a Cheche Sōō ni nitor ti ba tara ye le jaa a wō 'yōō ε, a si maalfō chaar naa a yun na i a sōōōō dēme. 11 Bojūu yi bōōnka naa ika si

ma maal vūla kō a yi āsōō jaa le sāa na ma maal vūla kō a wō bibiir, 12 na si 'yōōnka yi ākpāen, 'maala yi ti sōōōō yi ika yi kpiere a le na pele a Nāanmun pōō, a 'lo na bōōnka yi 'yōō a wō nāalōōō tur pō.

13 Ala le so ka si ma puor Nāanmun yāan, bojūu yi sōōnka de a Nāanmun 'yer yun wō a si sē, yaa sōō de yaa nīsaal 'yer kaar ε, tiche yi sōōnka de yaa Nāanmun 'yer kaar, ka a tōnō a yi bala na sōō de pō. 14 Bojūu n yeer, yun 'lo, yi i naa tōōōōō a Nāanmun puorbo a Yesu Kirusito pō a Judiya, yi din dōōōō a boni pō, a yi māe yelsi pō, nitāa le ban tōō kō a Juu dēme, 15 a bala na kō a si Soro Yesu ni a Nāanmun 'ye'yerebe ti dii si bar. Ba sōōnka Nāanmun pōō ti ba sōō nūre jaa 'yer ε, 16 ti ba bōōnka ika si 'yere ni a bala na ba i a Juu nūre ε, ka ban nye faafō ε. Ba kpēn a yelēbe pō 'yōō kōōō. Nāanmun suur ir naa ka wōn ge ba.

17 Tiche n yeer, a kor bālāa sin ba le nye taa ε, tiche saa vē a yi tier ε. Si mōōnka nūbir ika si nye yi, na si bōōnka ika a sin māe si ti nye yi. 18 A la le so ka si ta bōōnka ika si wa a yi sē, ti maa Pkkl ta mōōnka na bōōnka, tiche ka Satan pii a si sōō. 19 Bo le i a si tōōōōō jie, bu a pōpel bu a nyevōr tur jupil kō si a si Soro Yesu waa daar? A ba i yun le ε? 20 Yelmāe yun le i a si tur ni a si pōpel.

3 Le an wa gar si a si faa ti jāne a be Atensi tēe pō. 2 Si tōn a si yebe Timoti ni na i a Nāanmun tōōōōō āsōō na wō mōōnka a Yesu Kirusito 'yer nōō ika wō ti 'yōō yi ākpēō a yi sōōōō pō, 3 a le ka yi taa wa joro dābāe ni a beer kaa nyā pō ε. Yun māe jaa bōōnka naa ika a dōōōō nyā le sin di. 4 Yelmāe, sin dōō be a yi sē, le le si 'yere kōō yi ika sin din dōōōō. Ka a le ni i. 5 A le jūu, un kō le tōō le so, ka tōō nūre ika wō ti kaa a le a yi sōōōō na be, n dābāe le ika a beer kaa wō taa beer yi kaa, kaa si tōmō i kōō ε.

6 Tiche Timoti yin a yi sē wa 'yer a 'yer nōō kō si, a le yun tara a sōōōō ni a nōfō. Wō 'yer kō si ika yi ma tara sin ni tier vūla sōō jaa na yi ma bōōnka ika yi nye si nitāa le sin ni na ma bōōnka ika si nye yi. 7 N yeer, a le jūu, a pōōōō ni a beer kaa anyā pō, yi 'yōō sin ākpēō tun a yi sōōōō pō yun tara jūu. 8 Bojūu pōpānyā, si pāa na ben be yun ara kpēō kō a si Soro. 9 Nmune le sin ure wa puor Nāanmun yāan ka a seε, a pōpel nyā sin nye a Nāanmun sē? 10 Tāōōōō ni mōōōōō jaa le si ma sōōōō Nāanmun ika si le nye yi go, na si le chōōōō bon 'lo jaa na ba pōō a yi sōōōō pō ε.

¹¹ Põpäänyä, si sɔɔɔ naa a si Sāa Nāaŋmun māe ni a si Soro Yesu ika, ba yuo sɔɔ ka si le wa nye yi. ¹² A si Soro wɔ vɛ ka yi waa na yi nōnō taa, ti na yi nō nure jaa nitāa le sin nō yi. ¹³ Wɔ vɛ ka yi i nūsōn na yi taa tara dɛer jaa a si Sāa Nāaŋmun sɛ ε, ti tãn a sɔɔ 'lo a si Soro Yesu Kɔɔsɔto ni na waan a Nāaŋmun nibe.

4 N yɛer, a baaraa ni nyä, si kpāana yi naa a le a yi kpefɔ na tōɔ pele a Nāaŋmun pɔɔ, nitāa le yin ben kpɛre. Põpäänyä, si sɔɔɔ yi naa na si kpākpaana yi ni a si Soro Yesu ika yi maala a le pɔɔɔ. ² Bojūu yi bōɔn wiilfɔ 'lo sin wiil yi tun a si Soro Yesu pɔ.

³ A in Nāaŋmun bɔfɔ le wɔn ir yi ka yi i nitorɔ. A le jūu, yi tɔɔ yi māe yin sɛsɛyele pɔ. ⁴ Ka nure jaa tōɔ nyɔɔ a wɔ māe vɔla, na wɔ i cheche ti tara 'yɔɔfɔ, ⁵ na yi ta bɔɔɔ pɔpel bōbɔɔɔɔ fɔka a nibe bala na ba bōɔ Nāaŋmun ε. ⁶ Nure jaa wɔ ta maal dɛer bu ŋmɔɔ a wɔ yebe anyä pɔ ε, a si Soro na gen nure jaa na maala a anyāna nitāa a le sin dōɔ 'yer kɔ yi, ti na si kpāa yi. ⁷ Bojūu a Nāaŋmun ba bɔɔ si ika si tara vɔldɛer ε, tiche wɔ bɔɔɔ na ika si vɛ ka a si kpefɔ vɛle. ⁸ A le jūu, nure 'lo jaa na tɔɔ a wiilfɔ nyä, ba tɔɔ nusaal ε, tiche wɔ tɔɔ a Nāaŋmun 'lo na kɔ si a wɔ Sɛ.

⁹ A ba le fer ika, si le seb kɔ yi a le yin na nō taa ε, bojūu yin māe jaa bōɔn naa ika, Nāaŋmun 'yer naa ika, yi nō taa. ¹⁰ Sure jaa yi nōn a yɛer na be a Masedoniya paal pɔ, tiche si chene na 'yɔɔnō yi äkpāen ika, yi ure a le sɔɔ jaa.

¹¹ Yi vɛ ka a i yi nōɔ ka a yi kpefɔ vɛle, na yi mōɔ nibir ni a yi māe tōmō na yi tōnō ni a yi nuur nitāa a le sin 'yer kɔ yi. ¹² Yi maal a nitō ka a yi kpefɔ na vɛle kɔ a bala na ba puor ε, na yi taa bɔɔɔ ika nibe ba guolo yi ε.

¹³ N yɛer, saa bɔɔɔ ika a lu yi ε, ni a bala na gur ε, na yi taa wa tara pɔsɔɔ fɔka a bala na ba tara tiertɔ jie kaar ε. ¹⁴ Si sɔɔ ika Yesu kpi naa, ti na wɔ lɛb ir a kūu pɔ. A le le si sɔɔ, ika Nāaŋmun na 'mantaa waan a Yesu ni a bala na gur. ¹⁵ Si den a si Soro 'yerbie 'yere kɔɔ yi ika, a sin bala na chene vɔɔ, ti tãn a si Soro waa daar, kō dōɔ a bala na gur nye wɔ ε. ¹⁶ Bojūu a si Soro māe le na yi a saaju wa tãna 'yere, ka a malaka kpɛε bɔɔɔ ni nekpɛε, ka a Nāaŋmun le pɛle ure gōmō, ka a bala na sɔɔ a Kɔɔsɔto ti kpi, de nie ir. ¹⁷ A anyä puor, a sin bala na chene vɔɔ, a Nāaŋmun pāa 'mɔɔ si, ka si lōɔtaa tuor a si Soro be julōjuur pɔ, na si ti be a wɔ sɛ sɔɔ jaa. ¹⁸ A le jūu, yi 'yɔɔnō taa äkpāen naa 'yerbie anyāna.

5 Põpäänyä 'lo n yɛer, a ba fer ika si seb bon jaa 'yer kɔ yi a daar naa sɔɔ ε. ² Bojūu yin māe bōɔn naa ika a si Soro Yesu bɔɔɔ na wa naa fɔka nānyie na ma wa tāsɔɔ kaar. ³ A sɔɔ 'lo ban wa 'yer ika, "Nyä'maar ben be, dābāe ba le be be ε," sɔɔfɔ na pāa wa naa, a ba sɛ, fɔka pɔɔ pɔɔ dɔɔfɔ na dūu wɔ, ti ba kō tōɔ faa a ba māe ε.

⁴ Tiche yin a n yɛer, yaa be libe pɔ ε, ka a bɔɔɔ nyä na wa dūu yi a nānyie kaar ε. ⁵ Yi jaa ān chāa ni mōtōɔ bibiir, saa i tāsɔɔ bu, libe pɔ nibe ε. ⁶ A le jūu, yi pāa ta vɛ a si guro nibe bamune kaar ε, tiche yi vɛ a si sɛɔ na si nyɔɔ si māe. ⁷ Bojūu a bala na ma guro, ma gur tāsɔɔ, ka a bala na buu, mi ma buu tāsɔɔ. ⁸ Tiche an i a chāa le so si, yi vɛ ka si nyɔɔ si māe, na si de sɔɔfɔ ni nōfɔ su, fɔka a nyāa wɛ ni a si tiertɔɔ jie na i a si faafɔ kur jupil. ⁹ Bojūu Nāaŋmun ba ir si ika si di dɔɔɔ ε, tiche ka si nye faafɔ tu a si Soro Yesu Kɔɔsɔto 'yɔɔ. ¹⁰ 'Lo le kpi kɔ si, a le jūu, ka si chene na nibir bu, si gur naa, sin ni 'lo na 'mataa be be. ¹¹ A le jūu, yi 'yɔɔnō taa äkpāen na yi sōnō taa nitāa a le yin ben tōnō.

¹² Põpäänyä n yɛer, si sɔɔɔ yi naa ika yi 'yɔɔnō a bala na i a yi nibe tōnō a yi sɛ, bala le sōnō yi a si Soro sɔɔ pɔ, na ba kpāana yi. ¹³ Yi 'yɔɔnō ba ni nōfɔ a ba tōmō jūu, na yi kpɛre ni nyä'maar ni nure jaa. ¹⁴ N yɛer n sɔɔɔ yi naa ika, yi kpāana a bala na i a yāan dēme ti na yi 'yɔɔnō a bala na sur a ba māe, na yi sōnō a nibaalsi tara kānyir ni nure jaa. ¹⁵ Yi bōɔnō sō, ka nure jaa ta de yelbier yāan yelbier sān ε, tiche yi ma maala vɔla sɔɔ taa ni nure jaa.

¹⁶ Yi ma tara pɔpel sɔɔ jāa. ¹⁷ Yi ma sɔɔɔ Nāaŋmun sɔɔ jaa. ¹⁸ Na yi ma puor wɔ yāan ye le jaa pɔ, bojūu anyä le i a Nāaŋmun bɔfɔ a Yesu Kɔɔsɔto 'yɔɔ.

¹⁹ Yi ta kpīin a Nāaŋmun Sɛ būu ε. ²⁰ Yi ta kpɛre a Nāaŋmun 'ye'yere wiilfɔ ε. ²¹ Yi beer ye le jaa kaa na yi nyɔɔ bon 'lo na vɔla. ²² Tɔɔ yi ye le jaa na i bier pɔ.

²³ Nāaŋmun māe na i a nyä'maar sɔɔ wɔ chɔɔ yi ka yi i cheche. Wɔ maal a yi sur ni a yi kpefɔ ni a yi āgāma ka a i cheche ti ta tara chefɔ jaa ε, ti tãn a si Soro Yesu Kɔɔsɔto waa sɔɔ. ²⁴ A Nāaŋmun nyä na bɔɔ yi tara na yelmāe, wōn maal a le.

²⁵ N yɛer, yi sɔɔɔ Nāaŋmun kɔɔ si. ²⁶ Yi puor a yɛer naa yepɔɔ ba jaa ni nōfɔ puorfɔ. ²⁷ N kpākpaana yi naa a si Soro yuor 'yɔɔ, ika yi kar a gān nyä kɔ a yɛer ba jaa.

²⁸ Ka a si Soro Yesu Kɔɔsɔto wāefɔ be a yi sɛ.

2 Tesalonika

1 Pɔɔɔ, Silasi ni Timoti le seere a gān nyā kɔɔ a Tesalonika pupuorbiir na be a si Sāa Nāaŋmun ni si Soro Yesu Kirisito 'yɔɔ.

² Wāefɔ ni nyā'maar na yi a Sāa Nāaŋmun ni a si Soro Yesu Kirisito jie, a be a yi sē.

³ N yeer, si ma puor Nāaŋmun yāan kɔɔ yi, a mi vɛɛ le na a le, bojūu a yi sɔɔɔ nɔɔɔ na 'yɔɔɔ, ka a yi nɔɔɔ yin nɔɔ taa mi le nɔɔɔ 'yɔɔɔ. ⁴ A le jūu, si ma wile na si mǎe pɛɛɛ yi a Nāaŋmun pupuorbiir gbulsɔ pɔ, le yin tara kānyir ara kpɛɔ ni a sɔɔɔ yin tara a sɔɔ 'lo ban 'yer 'yerdebe 'yɔɔ yi, ni a dɔɔɔ yin nyere.

⁵ A in yelmǎe a Nāaŋmun 'yer tɔɔɔɔ tor naa, na wɔ bɔɔɔɔ ika wɔ maal yi ka yi seen a wɔ nǎalɔɔ pɔ, a 'lo pɔ yin mi na dire a dɔɔɔɔ. ⁶ Nāaŋmun tor naa. Wɔn lɛɛb yab a bala na 'yer 'yerdebe, 'yɔɔ ba gefɔ, ti kɔ a bala ban 'yer ⁷ 'yerdebe 'yɔɔ, pɛnɔ, ni a sɔn mǎe. A nitɔ na i naa, Nāaŋmun na wa ir a si Soro Yesu wiil a saaju ni a wɔ kpǎen malakasi, fika būu dagel. ⁸ Wɔn gen a bala na ba bɔɔ a Nāaŋmun ε, na baa sɔɔ de a si Soro Yesu 'yer nɔɔ ε. ⁹ Bala le na nye gefɔ 'lo na ba tara baarfɔ ε. Wɔn oor ban yin a si Soro niem, ni a wɔ tɔɔ kpɛɔ pɔ. ¹⁰ 'Lo wa wa a bɔɔɔ 'lɔɔɔ, wɔn nyen 'yɔɔɔ a wɔ nɛɛ pɔ. An in nɔɔ kɔ a bala jaa na sɔɔ de wɔ. Yi mi pɔɔ naa, bojūu yi sɔɔɔ de a si dǎasɛ sɔn di a yi sē.

¹¹ A anyǎ tɛɛ sɔn tara jūu, si ma sɔɔɔ na Nāaŋmun kɔɔ yi ika wɔ vɛ ka yi seen a wɔ bɔɔɔɔ, ka a wɔ kpɛɔ vɛ ka a yi tɛɛ vɛɛɛ ni tɔmɔ jaa na yi a yi sɔɔɔ pɔ. ¹² A anyǎna le si sɔɔɔ a Nāaŋmun ika a si Soro Yesu yuor wɔ nye tɔɔ a yi 'yɔɔ, ka wɔ mi pɛɛ yi, a si Nāaŋmun ni a si Soro Yesu Kirisito wǎefɔ jūu.

2 A le a si Soro Yesu Kirisito waa sɔɔ ni a le sɔn na lɔɔ taa a wɔ sē, si sɔɔɔ yi naa, n yeer, ² ika yi ta vɛ ka a sɔɔ yi nɛɛ a nɛɛ bamune na 'yere ika sɔn le 'yer bu, seb ika a Yesu wan baar. ³ Yi ta vɛ ka nɛɛ jaa bel yi a sɔɔ nyā pɔ ε, a bɔɔɔ 'lo kɔ wa ε, ka a bawɔnsɔ ba de nie ir ε. Ka a 'lo na ba sɔɔ de a nɛɛnǎa mi yi chǎa pɔ, 'lo le a Nāaŋmun na sɔɔ. ⁴ Wɔ ma chɛɛ naa ti na wɔ ma 'mɔɔɔ, wɔ mǎe gar Nāaŋmun, bu bon jaa ban puoro, a le le wɔ jāne a Nāaŋmun puorfɔ yir maal a wɔ mǎe a Nāaŋmun.

⁵ Yaa lɛɛb tɛɛ in 'yer kɔ yi a bɔnsɔ anyǎna a sɔɔ 'lo in be a yi sē ε? ⁶ Pɔpǎanyǎ yi bɔɔɔ naa a bon 'lo na pii wɔ a sɔɔ a wɔ kɔ tɔɔ yi chǎa pɔ ε, a wɔ sɔɔ baa wa ta ε. ⁷ A wɔ yelsɔɔlaa tɔnɔ na tɔmɔ, tɛɛ a 'lo na pii a sɔɔ yi be. ⁸ Ka a bala na ba sɔɔ de a nɛɛnǎa ε na yin chǎa pɔ, a

bala a Soro Yesu ni naa sɔɔɔ a wɔ nɛɛ vɔɔɔ, sɔɔɔɔ a yeɛ 'lo na ure a wɔ waa sɔɔ. ⁹ A bala na ba sɔɔ de a nɛɛnǎa ε, na wa naa an i a Satan tɔmɔ le, a 'lo na de kpɛɔ, jānsɔ ni jire, nɛ'maa yelsɔ, ¹⁰ ni yelbier jaa bɔɔɔ belɔ sɔɔɔɔ ni a nɛɛ bala na wɛɛ, ba wɛɛ naa, bojūu ba tɔɔ naa ika ba nɔ a yelmǎe na ba nye faafɔ. ¹¹ A le jūu, Nāaŋmun na sɔɔ naa ka yeɛ kɔɔ bel ba, ni le ban sɔɔ de bon 'lo na i jire. ¹² A le jūu, bala jaa na ba sɔɔ de a yelmǎe a āgān vɔlaa jūu, ni a bon 'lo na ba tor ε, na nyen 'yer tɔɔɔɔ.

¹³ Tɛɛɛ sɔn 'lo ma puor Nāaŋmun yāan kɔɔ yi, n yeer, a yin a si Soro na nɔ, bojūu Nāaŋmun kāan ir yi a pielfɔ daar ka yin nye faafɔ, ka a wɔ sɛɛ pɛɛɛ yi a yi sɔɔ de a yelmǎe. ¹⁴ 'Lo le bɔɔɔ yi a anyǎna pɔ, a le yin wɔ sɔn mɔɔɔ a 'yer nɔɔ kɔ yi. Le le ka yin lɔɔ pɔn a si Soro Yesu Kirisito tɔɔ. ¹⁵ A le jūu, n yeer yi ara kpɛɔ na yi nyɔɔ a si wiilɔ sɔn wiil yi, ka 'yerbir le bu, nɛɛ le bu, gān pɔ le.

¹⁶ A si Soro Yesu Kirisito mǎe ni Nāaŋmun na i a si Sāa na nɔ si tun a wɔ wǎefɔ pɔ, na 'yɔɔ sɔn ākpɛɔ na ba tara baarfɔ ε, ni tɛɛɔ vɛɛ, ¹⁷ wɔ 'yɔɔ yi ākpǎen a yi nyǎa pɔ ni vɛɛ jaa ni a 'yerbie pɔ.

3 N yeer, a baarfɔ ni nyā, yi sɔɔɔ Nāaŋmun kɔɔ si, ka a si Soro 'yerbie tɔɔ yaar fɔɔ ti nye 'yɔɔɔ jie jaa nitǎa le an be a yi pɔ. ² Na yi sɔɔɔ Nāaŋmun ka si na tɔɔ nye faafɔ yin a putudɛme ni a sɛɛɛ dɛme nuur pɔ, bojūu nɛɛ jaa baa tara a sɔɔɔ ε. ³ Tɛɛɛ a si Soro in yelmǎe sɔɔ, wɔn 'yɔɔ yin ākpɛɔ ti gu yi a dɛɛɛ sɔɔ nuur pɔ. ⁴ Si tara na sɔɔɔ a si Soro yuor 'yɔɔ a yi pɔ ika, yi tɔnɔ na, na yin chene tɔnɔ a ala sɔn 'yɔɔ yi. ⁵ A si Soro wɔ vɛ a yi bɔɔ ika Nāaŋmun nɔ yi naa ni le a Kirisito na tara ni yi a kānyir.

⁶ A si Soro Yesu Kirisito yuor pɔ, si kpǎana yi naa n yeer ika yi tɔɔ yi mǎe yin a bala na i koro dɛme pɔ, ni ban ba turo a le sɔn wiil yi ika yi turo ε. ⁷ Yin mǎe bɔɔɔ naa ika a sɛɛ naa ika yi tɔɔɔ si, saa dɔɔ kɔɔɔ a sɔɔ 'lo sɔn be a yi sē ε, ⁸ bu saa dɔɔ di nɛɛ jaa bɔɔɔɔ ti na saa yab ε. Si ma tɔn tɔkpǎen tǎsɔɔ ni mɔtɔɔ, ka si ta tuo a yi āsɔɔ jaa tuor ε. ⁹ A nyā ba wiil ika saa tara sɔɔ na i a le ε, tɛɛɛ kaa i wiilɔ kɔ yi ka yi kɔɔɔ. ¹⁰ Si gba na dɔɔ be a yi sē, si kpǎkpǎan yi naa a yeɛ nyǎna ika, nɛɛ jaa ba wa tɔnɔ ε, wɔ taa dire ε.

¹¹ Si wɔn ban 'yer ika nɛɛ bamune ben a yi pɔ tara koro na ba yɔɔɔ kɔɔ, na baa tara tɔmɔ jaa ε, ti ma kpɛɛɛ a ba taaba yelsɔ pɔ. ¹² A nɛɛ banyǎna taa ba, si

'yere na kɔɔ yi a si Soro Yesu Kiristo yuor pɔ ika, ba tɔ a ba tɔmɔ jaa jomm na ba nye a ba mɛe bonɔ. ¹³ N yeeɛ, yɛn 'lɔ yi taa wa bal ni tɔmɔ 'lɔ na tor pɔ ɛ.

¹⁴ Ala ɛ nɛɛ ba wa sɔɔ de a ɛ sɛn 'yer a gɛn nyɛ pɔ ɛ, yi bɔɔnɔ a wɔ yeɛ sɔ na yi taa tara ni wɔ neɔɔ'yen ɛ, ka vɛ kpe wɔ. ¹⁵ Yi ta de wɔ ka wɔ ɛ dɔsɔ ɛ, tɛhe yi kpɛa wɔ wɔn ɛ a yi wɔn ɛ a yeɛ jɔu.

¹⁶ Pɔpɔanyɛ, a si Soro na ɛ nyɛ'maar sɔɔ wɔ kɔ yi nyɛ'maar sɔɔ jaa, a sɔɔ a jaa pɔ. A si Soro wɔ be a yi jaa sɛ.

¹⁷ Maa Pɔɔl ɛ seɛ a puorfɔ nyɛ ni a maa mɛe nɔu. A jɛne naa nyɛ ɛn ma 'yɔɔ gɛn jaa pɔ ɛn ma seɛ.

¹⁸ A si Soro Yesu Kiristo wɛefɔ a be a yi jaa sɛ.

1 Timoti

1 Maa Pɔɔl na ɩ a Yesu Kɩrisito nɩtɔnɩɩ, nɩtɩɩ le a si Fafaara Nɩaŋmun na 'yer ni a Yesu Kɩrisito na ɩ a si tɩertɔ jie. ² N seere na kɔɔɔ a Timoti na ɩ a n binɔnɩɩ sɔɔɔ jɩu. Wɔɔfɔ, ni nɩbaal, ni nyɔ'maar na yi a Sɩa Nɩaŋmun ni a si Soro Yesu Kɩrisito sɛ, a be a fɔ sɛ.

³ A le ɩn chen a Masedoniya, n kpɔkpɔan fɔ naa ɩka fɔ jɩne a Efesus na fɔ wile a nɩbe bamune a ba taa wile wiil yuo go ε. ⁴ Wiilfɔ ba ka ba ta de ba mɔe kɔ jir wiilfɔ ε, ni a sɩakpɔmune tutaa na ba tara baarfɔ ε. A anyɩna le waara ni nechure, ban naa tɔnɩɩ a le a Nɩaŋmun na bɔɔɔ ni sɔɔɔ. ⁵ Tɩche a wiilfɔ nyɔ le waara ni nɔfɔ na yi nyɔvɩla kɔ, tɩer vɩla kɔ ni yelmɔe sɔɔɔ kɔ. ⁶ Nɩbe bamune bar naa a anyɩ ti na ba 'yere 'yer vorsɩ. ⁷ Ba bɔɔɔ naa ɩka ba ɩ a nee wiwiilbe, na baa bɔɔ a par a le ban 'yere ε, bu na a bonɩ ala ban 'yer ɩka a seε naa ε.

⁸ Faa nye, sun bɔɔɔ naa ɩka a nebinɩɩ vɩla na, ala ɩ nure tun a le an wile. ⁹ Si mi bɔɔɔ naa ɩka, a nebinɩɩ ba bin kɔ a nɩtorsɩ ε, tɩche wɔ bin kɔ a bala na sɔɔɔ a nee, ni a bawɔnsɩ, ni a bala na ba turo le a Nɩaŋmun na bɔɔɔ ε, yelbe-urbe, ni a bala na ba puoro ε, na ba sɔɔɔ Nɩaŋmun yuor, ni a bala na kɔɔ a ba sɩamune, ni a ba mamune na ba ɩ nɩkɔɔɔ, ¹⁰ ni a sɛsɛnbe, ni a bala na leɔ bɔɔɔ taa, ni a bala na leɔ daara a ba taa-ba, ni a jir ŋmarba, ni a bala na ŋmara jir kɔɔ ni, ni ye le jaa na chure ni a yelmɔe wiilfɔ. ¹¹ A wiilfɔ anyɩ yire na a dɔnɩ Nɩaŋmun na ɩ a tur sɔɔ 'yer nɔɔ wɔn de kɔ ma sɛ.

¹² N puor naa a si Soro Yesu Kɩrisito yɩan, wɔn kɔ ma kpɛɔ bojɩu wɔ nyen a n sɔɔɔ, na wɔ 'yɔɔ ma a wɔ tɔmɩ kɔ. ¹³ N gba na dɔɔ ɩ Nɩaŋmun yosɔɔɔ, gere a nɩbe, naa ɩ jebɔɔɔ, tɩche Nɩaŋmun wa kɩan a n nɩbaal, bojɩu n ɩn a le ɩn ba sɔɔ de ni babɔɔɔ jɩu, ¹⁴ tɩche a si Soro wɔɔfɔ waa naa, ni a sɔɔɔ, ni a nɔfɔ ala na be a Yesu Kɩrisito 'yɔɔ.

¹⁵ A yelmɔe 'yer ni nyɔ, na a ɩ yelmɔe ɩka nure wɔ sɔɔ de. Yesu Kɩrisito wan a wer kɔ ɩka wɔ wa faa yelbe-urbe, tɩche maa le gar ba jaa. ¹⁶ Tɩche a le jɩu le so ka Nɩaŋmun kaa n nɩbaal, ka a na tɔ a n kɔ, a maa na ɩ a yelbe-urbe gar ba jaa, ka Yesu Kɩrisito wiil a wɔ kɩnyir na ba tara baarfɔ kɔ ma, ka n ɩ wiilfɔ kɔ a bala na wa sɔɔ wɔ nye nyenɔɔ na ba tara baarfɔ ε. ¹⁷ Pɔpɔanyɩ a Nɩa 'lɔ na ba tara pielfɔ ε, a 'lɔ na ba kpire ε, a 'lɔ sun ba nyere ε, a Nɩaŋmun bɔɔ'yen tɛε, wɔ nyere 'yɔɔɔ ni tur bɩbir ni bɩbir jaa. A ɩ a le.

¹⁸ N bie Timoti, n kɔɔ fɔ naa a wiilfɔ anyɩna tun a le a Nɩaŋmun 'ye'yere na dɔɔ 'yer a fɔ 'yer, ala ɩ fɔɔ turo a le, fɔn jeb a jeb vɩla 'lɔ. ¹⁹ Tara sɔɔɔ ni pɔtɩvɩla, bojɩu nɩbe bamune tɔɔ naa a vɩla 'lɔ maalfɔ bar ka a ba sɔɔɔ bɔɔɔ. ²⁰ A ba kɔ le Humɩnyas ni Aleksanda, bala le n de kɔ a Satan ka ba na jɩn ta fere sɔɔɔ Nɩaŋmun yuor ε.

2 A le jɩu, a ala na de nie ni nyɔ, n kpɔkpɔan yɩn ɩka yi sɔɔɔ, Nɩaŋmun sɔɔɔfɔ, na yi ma sɔɔɔ kɔɔ taa, ti na yi ma puor Nɩaŋmun yɩan kɔ nure jaa. ² Yi mi sɔɔɔ Nɩaŋmun kɔɔ a nɩmune ni a bala na ɩ a kpɔen dɛme, ka a le na vɛ ka sun jɛn ɔgɩn 'maar ni nyɔ'maar na si maala a le a Nɩaŋmun na bɔɔɔ. ³ A nyɔ le tor, naa pe le a si Fafaara Nɩaŋmun pɔɔ. ⁴ 'Lɔ le bɔɔɔ ɩka nure jaa wɔ nye faafɔ, na wɔ wa bɔɔ a yelmɔe. ⁵ Bojɩu Nɩaŋmun bɔɔ'yen tɛε le be be, ni 'ma'maala bɔɔ'yen na be a Nɩaŋmun ni a nɩsaalba chara kɔ, 'lɔ le a nure Yesu Kɩrisito. ⁶ 'Lɔ le de a wɔ nyenɔɔ yab faan nure jaa. A 'yer nyɔ le a Nɩaŋmun kɔ si ɩka si mɔɔ a pɔpɔanyɩ. ⁷ A le le so ka Nɩaŋmun ir ma ka ɩ mɔmɔɔɔ ni a nɩtɔnɩɩ. Yelmɔe jaa le n 'yere, n ba ŋmara jir ε, ɩka n ɩ a wiwile kɔ a bala na ba ɩ a juu nɩbe ε, sɔɔɔfɔ ni yelmɔe kɔ.

⁸ Maa bɔɔɔ le ɩka jie jaa, a dɔɔ wa sɔɔɔ Nɩaŋmun, ba jɛer a ba nuur puoro, na ba maala a le a Nɩaŋmun na bɔɔɔ, na ba ta tara suur ni nechure ε.

⁹ Le le a kɔɔ mi, ba ma su bon kɔɔ a ɔgɩn, ti na ba ta ma mal pir a jukɔɔ ni a selma ni a lersɩ bu a fɔɔ ala daa na ɩ tuo ε, ¹⁰ tɩche tɔsɔn le seen a kɔɔ bala na 'yɔɔɔ Nɩaŋmun.

¹¹ Kɔɔ ba ma jɩn ɩ gbul na ba siir ba mɔe che le a le a nɩdierbe na wile. ¹² N ba bar sɔɔ ɩka kɔɔ jaa wɔ wile bu tara kpɛɔ daba ju ε, tɩche wɔ ma ɩ gbul. ¹³ Bojɩu Adama le a Nɩaŋmun de nie me ti na wɔ wa me a Hawa tu. ¹⁴ Satan ba dɔɔ nie bel Adama ε, tɩche a Hawa le wɔ bel ka wɔ sɔɔ Nɩaŋmun nee. ¹⁵ Tɩche a kɔɔ na nyen faafɔ tu bie dɔɔɔ kɔ, ala ɩ ba chene na tara sɔɔɔ ni nɔfɔ na ba ɩ cheche nyɔɔɔ ba mɔe vɩla.

3 A 'yer ɩn yelmɔe ɩka, nure 'lɔ na bɔɔɔ ɩka wɔ ɩ a pupuorbiir nɩdiere, wɔ bɔɔɔ na tɔsɔ. ² Pɔpɔanyɩ, a pupuorbiir nɩdiere wɔ ta tara mabfɔ jaa ε, na wɔ tara kɔɔ bɔɔ'yen tɛε, na wɔ nyɔɔ wɔ mɔe, na wɔ ɩ ni 'yɔɔ naa, na wɔ diere sɩanba, na wɔ bɔɔ wiilfɔ. ³ Wɔ ta ɩ dɩburo ε, wɔ ta ɩ gɔbɔɔ ε, tɩche wɔ siir a wɔ mɔe, na wɔ ta ɩ jebɔɔɔ ε, na wɔ ta nɔ libie ε. ⁴ A seen ɩka wɔ tɔɔ kaara a wɔ mɔe yir vɩla, ka a wɔ bibiir wɔnɔ a wɔ toor,

na ba 'yǎwǎn wɔ. ⁵ Ala ɪ nɪrɛ kǔ tǔw a wɔ mǎɛ yir kaa ɛ, ŋmɪnɛ wɔn ɪ tǔw kaa a pupuorbiir? ⁶ Wɔ ta ɪ nɪrɛ nyǎ na kpe a puorfɔ kɔ paal ɛ, na wɔn wa bɔwɔ yuor na wɔ mɪ faa lo a gefɔ kɔ nɪtǎa a Satan. ⁷ Wɔ ɪ nɪrɛ 'lɔ a bala na ba puoro ɛ, na 'yǎwǎn, ka lɛ ba lɛ ɛ, ban 'yǎwǎn wɔn vǎ ka wɔ lo a Satan bɛraa kɔ.

⁸ A sǔsǔnbɔ, ba mɪ tara nɪbijɛ na ba ta tara nɛɛr ayi ɛ, na ba ta maal ba mǎɛ dǎnyurbo ɛ, na ba ta ɪ nɪfɔlɔ ɛ. ⁹ Ba nyɔw a sɔwɔ wiilfɔ yelsɔwɔlɔa kpɛɔ nɪ tɪɛr vɪla. ¹⁰ Yɪ de nie bɛɛr ba kaa. Ka bala pǎa baa tara 'mabfɔ jaa ɛ, yɪ vɛ ka ba ɪ a sǔsǔnbɔ.

¹¹ A pɔwɔ mɪ, ba tara 'yǎwǎn, na ba ta sǔwǎn taa yoe ɛ, tɪche ba nyɔwɔ ba mǎɛ, tɪ tara yelmǎɛ yeɛ jaa kɔ.

¹² A sǔsǔnbɔ wɔ tara kɔw bǔ'yen tɛɛ, na wɔ tǔw kaara a wɔ bibiir, na wɔ tǔw kaara a wɔ yir vɪla. ¹³ A sǔsǔnbɔ bala na tǔ vɪla, na nyen 'yǎwǎn kɔ a ba mǎɛ, nɪ a 'lafɔ nɪ sɔwɔ 'lɔ ban tara a Yesu Kirɪsɪto kɔ.

¹⁴ N bɔwɔ na ɪka n wa a fɔ sɛ a pǔpǔanyǎ, tɪche n sɛɛrɛ na a kpǎafɔ anyǎ kɔw fɔ. ¹⁵ Lɛ lɛ, maa baa tǔw wa fɔw ɛ, ka fɔ bǔw lɛ an sɛɛ ɪka a pupuorbiir ba nyɔwɔ a ba mǎɛ, bala lɛ puoro a Nǎaŋmɪn nyǎ na ɪ wɔr na ba tɪɛ a yelmǎɛ a luur kaar. ¹⁶ Baal ba be be ɛ, a yelsɔwɔlɔa a sɪ puorfɔ kɔ berma naa. Yesu nyɪr a āgǎn kɔ. Nǎaŋmɪn Sɪɛ ir wiil ɪka wɔ n Nǎaŋmɪn bie. A malakasɪ nyɛ wɔ naa. Ba mɔw 'yer a wɔ 'yer a paalsɪ kɔ, ka ba sɔw de wɔ a wɛr wɔ jaa. Nǎaŋmɪn de wɔn don be a tuur kɔ.

4 Nǎaŋmɪn Sɪɛ 'yer ka a gǎ chǎa kɔ ɪka a baaraa, bamɪnɛ na bar a ba sɔwɔ tɪ cheɛ a sɪdebe bɛlfɔ, nɪ a lɛ a sɪdebe na wɪle. ² A wiilfɔ nyǎ yɪ naa a nɛɛr ayi dɛmɛ na ma ŋmara a jɪrsɪ ka a sǔw a ba tɪɛr fɪka kur tɔl ban 'mon bon 'yǎwǎn jǎnɛ. ³ Ba wɪle na nɪbe ɪka ba ta kul-taar ɛ, na ba wɪle ba ɪka ba chire bǔdiir amɪnɛ. Tɪche Nǎaŋmɪn na maal a kul-taa nɪ a bǔdiir a jaa ɪka a bala na sɔw tɪ bǔw a yelmǎɛ, ba ma de tɪ puor wɔ yǎan. ⁴ Bo-jǔu Nǎaŋmɪn bǔmaalaa jaa vɪɛɛ na, ka a ba sɛɛ ɪka nɪrɛ wɔ tɔr bon jaa bar ɛ, ala ɪ sɪ ma den nɪ yǎan puorfɔ. ⁵ Bojǔu Nǎaŋmɪn 'yerbir nɪ a Nǎaŋmɪn sɔwɔfɔ maal yaa naa ka a ɪ bǔsǔ.

⁶ Ala ɪ fɔ den a kpǎafɔ nyǎ na fɔ wiil a yɛɛr, fɔn un a Yesu Kirɪsɪto tǔtǔvɪla sɔw, na fɔn guolo a fɔ mǎɛ nɪ a Nǎaŋmɪn 'yer nɪ a sɔwɔ wiil vɪla 'lɔ fɔn turo. ⁷ Tɔr a jɪrsɪ ala ban ma ŋmara nɪ a pɔwɔnyɔn fuolsɪ, tɪ na fɔ wɪle a fɔ mǎɛ a Nǎaŋmɪn sɔr kɔ. ⁸ Bojǔu fɔs jǎn a fɔ āgǎn ka wɔ kpɛmɛ, a vɪla na, tɪ wɔ kǔ kor ɛ, tɪche a Nǎaŋmɪn sɔr tufɔ vɪla na a sɔw a jaa kɔ, bojǔu wɔ tɪr nɛɛ kɔ sɪ a nyevɔr nyǎ sɪn tara a dɪna nɪ a nyevɔr 'lɔ na waara daar kǔw.

⁹ A 'yer nyǎ un yelmǎɛ ɪka, nɪrɛ jaa wɔ sɔw de. ¹⁰ A lɛ jǔu lɛ sɪ mɔwɔ tǔnɔ nɪ tǔkpǎɛn, bojǔu a sɪ tɪɛrtɔ ben a Nǎaŋmɪn nyǎ na ɪ wɔr kɔ. 'Lɔ lɛ ɪ a nɪbe bala jaa na sɔw wɔ Fafaara.

¹¹ Kpǎkpǎana na fɔ wɪle ba a yelsɪ anyǎna a jaa. ¹² Ta vɛ ka nɪrɛ jaa kaa fɔ kɔw fɔn chɛnɛ ɪ pɔlbɪɛ jǔu ɛ, tɪche fɔ ɪ wiilfɔ kɔ a bala na tara sɔwɔ, nɪ a fɔ 'yer, nɪ a fɔ

maalfɔ, nɪ a fɔ nǔfɔ, nɪ a fɔ sɔwɔfɔ, nɪ a fɔ cheche lɔfɔ kɔ. ¹³ Sɛrɛ tɪche ka n wa, mǔw nɪbir kara a Nǎaŋmɪn gǎn a nɪwɔw kɔ, na fɔ mɔwɔ tɪ wɪle nɪ ba. ¹⁴ Ta mel a Nǎaŋmɪn Sɪɛ 'lɔ wɔn kɔ fɔ ɛ, a daar 'lǔnɔ a nudierbe na dǔw 'yer tɪ dɔw fɔ a ba nuur.

¹⁵ De a yelsɪ a nyǎ tǔnɔ nɪ tǔmǔ, na fɔ de fɔ mǎɛ 'yǎwǎn a tǔmǔ kɔ, ka nɪrɛ jaa nyɛ lɛ a fɔ tǔmǔ na chiine niem.

¹⁶ Bǔw nyɔw a fɔ mǎɛ nɪ a wiilfɔ ɪrɛ a lɛ nɛ, na fɔ tara kǎnyir. Fɔn faan a fɔ mǎɛ nɪ a bala na cheɛ a fɔ 'yer.

5 Ta 'yer 'yerbikpǎɛn kɔ danyɔn ɛ, tɪche 'yer baalfɔ kɔ wɔ fɔ sǎa tɔ sɔw kaar, 'yer kɔ pɔlbɪɛ a fɔ yɛɛr kaar. ² 'Yɛrɛ nɪ a pɔwɔnyɔn a fɔ mamɪnɛ kaar, nɪ a pɔwɔsarbɪɛl a fɔ yɛpɔwɔw kaar, nɪ cheche lɔfɔ kɔ.

³ 'Yǎwǎn a pɔwɔwɔ bala na ɪ pɔwɔwɔ, tɪ ba tara bon jaa ɛ.

⁴ Ala ɪ a pɔwɔwɔnyɛnɛ tara na bibiir bɪl yǎn, bala lɛ a sɛɛ ɪka ba turo a Nǎaŋmɪn nɛɛ, na ba kaara a ba dɔwɔwɔ a yɛ kɔ fɪka a lɛ a ba dɔwɔwɔ na dǔw kaa ba. Lɛ lɛ pɛɛ a Nǎaŋmɪn pɔw. ⁵ Pɔwɔwɔ 'lɔ na ba tara bon jaa ɛ, ma den a wɔ tɪɛr wɔ jaa kɔ Nǎaŋmɪn, tɪ na wɔ ma sɔwɔw Nǎaŋmɪn tǎsɔw nɪ mǔtǔw a wɔ bǔbɔwɔrɪsɪ 'yǎwǎn, ⁶ tɪche a pɔwɔwɔ 'lɔ na bɔwɔw āgǎn vɔlɔa, wɔ kpɪn tɪ wɔwɔw. ⁷ Kɔ ba a kpǎafɔ anyǎna, ka nɪrɛ ta nyɛ a ba 'mabfɔ ɛ. ⁸ Ala ɪ nɪrɛ baa sǔsɔw a wɔ nɪbe ɛ, bɪl a wɔ yir dɛmɛ ɛ, a kaara fɪka wɔ tɔr naa a sɔwɔfɔ, tɪ ɪrɛ dɛɛr gar nyǎ na ba ɪ a Yesu turo ɛ.

⁹ A pɔwɔwɔ 'lɔ na ba ta yuom lɪjaata sɛrɛ ɛ, taa ɪrɛ wa 'yǎwǎn a wɔ yuor a pɔwɔwɔ gǎn kɔ ɛ. Wɔ ɪ pɔwɔwɔ 'lɔ na dǔw kul sɪr bǔ'yen tɛɛ, ka a sɪrɛ wa kpɪ tɪ che wɔ bar, tɪ wɔ chɛnɛ nyɔwɔ wɔ mǎɛ ba kul sɪrɛ go ɛ. ¹⁰ Nɪbe ba bǔw wɔ a wɔ tǔ vɪla jǔu, nɪ a lɛ wɔn dǔw guol a wɔ bibiir, na wɔ ma sɔw diere sǎanba, na wɔ ma pɛɛrɛ a Nǎaŋmɪn nɪbe gbɛɛ, sǔnɔ nɪ a nɪbaalsɪ, tɪ maala vɪla jaa bɔwɔ.

¹¹ Tɪche ta 'yǎwǎn pɔwɔwɔ yuor a pɔwɔwɔ gǎn kɔ ɛ, bo-jǔu sɪrɛ kulfɔ vɔlɔa wa gar a lɛ ban nǔ a Kirɪsɪto, ban bɔwɔwɔ na sɪrɛ kulfɔ. ¹² A lɛ ban lon Nǎaŋmɪn 'yer tɔwɔfɔ kɔ, bojǔu ba sǔwɔn a nɛɛ ban pǔl'yǎwǎn a Kirɪsɪto bar. ¹³ A lɛ puor, ba ma bɔwɔwɔ na ɪka ba yɔwɔwɔ kɔwɔw tulo yɛ yɔwɔw, a ba ɪ yɛ tuulfɔ tɛɛ ɛ, tɪ ba un gagarsɪ, na ba kpɪrɛrɛ nɪbe 'yer 'yɛrsɪ kɔ 'yɛrɛ a lɛ na ba sɛɛ ɪka ba 'yɛrɛ ɛ. ¹⁴ A lɛ jǔu, n bɔwɔwɔ na ɪka pɔwɔwɔ na chɛnɛ kpǎɛn, ba kul sɪrɛ, na ba dɔwɔw bibiir, na ba tǔw ɪ kɔw mɪn kaara a ba yɛ, na ba ta kɔ a dǔsɔw sɔr ka wɔ sǔw a sɪ yuor ɛ.

¹⁵ Bamɪnɛ lɛɛb sɪrɛ jaa turo a Satan puor.

¹⁶ Ala ɪ kɔw nyǎ jaa na puoro tara yir dɛmɛ ka ba ɪ pɔwɔwɔ, wɔ kaara ba tɪ ta kɔ a pupuorbiir wǔm ɛ. A pupuorbiir ba kaara pɔwɔwɔ bala tɛɛ na ba tara nɪrɛ jaa, ka wɔn kaa ba ɛ.

¹⁷ A nudierbe bala na tǔnɔ vɪla, yɪ 'yǎwǎn ba, tɪ sǔnɔ ba nɪ bonsɪ, bala lɛ mɔwɔ a 'yer tɪ wɪle. ¹⁸ Bojǔu a Nǎaŋmɪn gǎn 'yer ɪka, "Ta lǔ a nadar nɛɛ 'lɔ wa vara a chi ɛ."

(Mosesɪ Gǎma Na Tu Anǔu 25:4)

A tōtōnō jaa seen na a wō sāyar. ¹⁹Taa ure wa sōwō nūbō'yen 'yer wōn 'yer dōl a ndiere ju ka bala ba ta ayi bu ata ε. ²⁰A bala na ma maala a yeldebe, wiil ba a ba sōwōnaa a nūwō niem, ka a ba taaba na che na joro dābāε.

²¹N kpāana yi naa a Nāanmūn ni a Yesu Kūrisito ni a malakasī bala wōn ir niem ūka, yi gu yi māε a kpāafō anyāna pō, na yi ta oor ε. Yi taa turo nibe nōnō ε.

²²Ta pō ir nure ka wō ū ndiere ε, ta pō a nibe bamune yeldebe pō ε, gu fō māε.

²³Ta nyuro kō tēε, ma nyū dāa bālāa a fō pō baal jūu, a fōn maa yaar ti ū baal ε.

²⁴Nibe bamune yeldebe gān chāa pō, na a dōwō ba nie chen a 'yer tōwōfō jie, tiche ka bamune yeldebe ma tu ba chen a be. ²⁵Lε lε a tōwōl amune ma gān chāa pō, a ala gba na ba yi ε, kō tōwō sōl ε.

6 Bala jaa na be a gbāgbaar tōmō pō, ba 'yōwōnō a bala na tōwō ba, ka nure kō tōwō 'yer a Nāanmūn yuor 'yerdeε ε, ni a si wiilfō ε. ²A gbāgbaar bala na tara a nibeε a ba ū Yesu turbo, ba ta vē ba 'yōwōfō ε, ban 'mataa puoro jūu ε, ba ir nyāa 'yōwō tōnō kōwō ba, bojūu ba puoro naa ka ba nō ba. Wile a anyāna na fō kpākpāana ba.

³Ala ū nure wiil wiil yor na ba tu a si Soro Yesu Kūrisito wiilfō ε, ni lε a Nāanmūn 'yērbie na 'yer ε, ⁴a nibe nyā wile na wō māε, na waa bōwō bon jaa ε. Wō ma chure na ni a 'yērbie, bojūu a nyentāan fika a wō tier sōwō naa. A lε vē naa ka wō tara nyuur na wō ma jēε, na wō ma tōwō a wō taaba, na wō ma tara tier deε ni a wō taaba. ⁵Na ba pāa ma chure taa ni tier sōwōnsi. Baa bōwō a yelmāε ε, na ba tier ūka a Nāanmūn puorfō ūn lefō ye lε.

⁶Tiche Nāanmūn sōr tufō ūn lefō bon, ala ū a ala fōn tara seen fō naa. ⁷Bojūu saa waan bon jaa a wēr nyā pō ε, na si kō lε de bon jaa yin a wēr pō ε. ⁸A lε jūu, ala

ū si tara na bōdiir ni bōsursi, si vē ka a seen si. ⁹A bala na bōwō ūka ba ū tara dēme, ma lon bēεr kaa chebaa pō, ka jōl tier ni wōldebe ma tōwō a nibe chiine sōwōfō ni a wēfō jie. ¹⁰Bojūu libie nōfō ū naa yelbier jaa bōwō nyur, ka a bamune na bōwō ūka ba lε, ba tōwō jāan a yelmāε, na ba kpe wōm pō.

¹¹Tiche a fōwō 'lō na ū Nāanmūn nure, tōwō yi a anyāna a jaa pō, na fō turo yeltorsī, na fō ū Nāanmūn nure, tara sōwōfō na fō tara nōfō, na fō tara kānyir, na fō ū ni hε lε lε. ¹²Jeb a sōwōfō jēε na fō nyōwō a nyewōr na ba tara baarfō taa lεε. 'Lō pō lε a Nāanmūn bōwō fō a daar 'lōnō fōn chiir a fō pō a nūwō niem. ¹³N kpākpāana fō naa a Nāanmūn nyā na kōwō a bonsi a jaa nyewōr niem, ni a Yesu Kūrisito na 'yer a wō yelmāε na wō chiir a wō pōwō a nāa Pontius Pilate niem, ¹⁴n kpākpāana fō naa ūka fō bōwō tara a Nāanmūn nebinsi ka a ta tara deε, bu 'mabfō ε, ti tān a si Soro Yesu Kūrisito waa daar. ¹⁵'Lō lε a Nāanmūn na waan a sōwō 'lō wōn 'yōwō. Nāanmūn tēε lε seen dānfō ni a kpēwō, na wō ū a nāmune ba jaa Nāa, ni a sorbo ba jaa Soro. ¹⁶'Lō tēε lε be be ba kpire ε, na wō be chāa 'lō pō nure na kō tōwō gbōr ε, a 'lō nure na ba nyere ε, bu na tōwō nyε wō ε. 'Lō lε a 'yōwōfō ni a kpēwō seen sōwō jaa. A ū a lε.

¹⁷A bala na ū a tarāa dēme a pōpōanyā, kpāa ba ūka ba ta wile ba māε bu de a ba tier 'yōwō a bōtarsī ala pō ε, tiche ba dīl Nāanmūn nyā na kōwō si a bōbōwō bōwōsi a jaa a si de chīlε ni. ¹⁸Kpāa ba a ba tōnō wila na ba nōwō a wila tōmō pō, na ba ū yēbōwōnōwō pōnō a ba bonsi. ¹⁹A lε ban bine na nābonsi guro ni a nūdaar, ka ba na nyε a nyewōr 'lō na ū a yelmāε nyewōr.

²⁰A fōwō Timoti, gu a ala ban de 'yōwō a fō nūu pō, na fō bar a 'yewōr ni a nechire ala na ba tara par ε, ban bōwōlō a bōwōfō, ²¹bamune na kpākpāana ni a yelsi anyāna, ba bar a sōwōfō sōr. Nāanmūn wāfō wō be a fō sē.

2 Timoti

1 Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtɔnɔ̃a tu a Nɔ̃aŋmɪn bɔfɔ pɔ, nɪ a nɛɛ wɔn tɪr kɔ sɪ a nyevɔr nyɔ̃ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, ² sɛɛrɛ naa a gɔn nyɔ̃ kɔrɔ a fɔɔ Timoti na ɪ a n binɔnɔ̃a. Wɔ̃ɛfɔ, nɪ nɪbaal, nɪ nyɔ̃'maara na yi a Sɔ̃a Nɔ̃aŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto jɪe wɔ be a fɔ sɛ̃.

³ N ma puor a Nɔ̃aŋmɪn nyɔ̃ ɪn tɔnɔ̃ kɔrɔ yɔ̃an nɪ a n tɪer wɔ jaa nɪtɔ̃a a ɪ a n sɔ̃akpɔ̃mɪne na dɔ̃ɔ ɪ, n maa ɪɪn a fɔ yeɛ ɛ, naa ma tɪer fɔ sɔ̃rɔ̃ Nɔ̃aŋmɪn kɔrɔ fɔ tɔ̃sɔ̃ɔ nɪ mɔ̃tɔ̃ɔ. ⁴ N ma ɪɛb tɪer a fɔ nɪbɪkɔ̃ɔ fɔn ɪma, naa bɔ̃rɔ̃ ɪka n nyɛ fɔ ka a n pɔ̃ɔ pɛɪ. ⁵ N ɪɛb tɪer a fɔ yɛlmɔ̃ɛ sɔ̃ɔfɔ, a 'lɔ a fɔ makɔ̃ma Loɪsɪ nɪ a a fɔ ma Yunɪsɪ na dɔ̃ɔ tara, ɪɛ ɪ n mɪ bɔ̃ɔn ɪka fɔ mɪ tara wɔ naa. ⁶ A ɪ jɔ̃u, n ɪɛb tɪer fɔ ɪka fɔ mɔ̃ɔ nɪbɪr fire a Nɔ̃aŋmɪn kɔfɔ 'lɔ na be a fɔ pɔ ɪn dɔ̃ɔ dɔ̃ɔɔ fɔ a n nuur ka fɔ nyɛ. ⁷ Bojɔ̃u a Nɔ̃aŋmɪn Sɪɛ wɔn kɔ sɪ ba ɪ dɔ̃bɔ̃ɛ Sɪɛ ɛ, tɪche Sɪɛ 'lɔ na kɔ sɪ kpɛ̃ɔ ka sɪ tara nɔ̃fɔ, nɪ mɔ̃ɛ nyɔ̃ɔfɔ.

⁸ Taa joro vɔ̃ nɪ a sɪ Soro 'yer mɔ̃ɔɔfɔ ɛ, bu a maa ban pɔ̃ɔ a die pɔ a wɔ jɔ̃u ɛ, tɪche pɔ̃ɔ ma a sɪ 'mataa dire a dɔ̃ɔɔɛ a Nɔ̃aŋmɪn 'yer nɔ̃ɔ mɔ̃ɔɔfɔ pɔ, na fɔ dɪɛɪ a Nɔ̃aŋmɪn kpɛ̃ɔ. ⁹ 'Lɔ ɪɛ faa sɪ na wɔ bɔ̃ɔɔ sɪ ɪka sɪ ɪ cheche, a ba ɪ a sɪ tɔ̃mɔ̃ jɔ̃u ɪɛ ɛ, tɪche a wɔ bɔ̃fɔ nɪ a wɔ wɔ̃ɛfɔ jɔ̃u ɪɛ. Sɪ nyɛn a wɔ̃ɛfɔ nyɔ̃ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ tɪche ka a wer wa maal. ¹⁰ Tɪche pɔ̃pɔ̃anyɔ̃, Nɔ̃aŋmɪn wiil sɪn a wɔ̃ɛfɔ nyɔ̃ tu a sɪ Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto na wa a wer pɔ, na wɔ wa tɔ̃ɔ kɔ̃u tɪ na wɔ de a 'yer nɔ̃ɔ wiil sɪ a nyevɔr na ba tara baarfɔ ɛ. ¹¹ A 'yer nɔ̃ɔ nyɔ̃na jɔ̃u ɪɛ wɔ ir ma ɪka n ɪ mɔ̃mɔ̃ɔɔ nɪ nɪtɔnɔ̃a nɪ wiwile. ¹² A anyɔ̃na jɔ̃u ɪɛ n dire a dɔ̃ɔɔɛ, tɪche vɔ̃ ba kpɛ ma ɛ, bo-jɔ̃u n bɔ̃ɔn a nɪrɛ 'lɔ ɪn sɔ̃ɔ naa bɔ̃ɔn ɪka wɔn gu ma naa tɪ tɔ̃n a bɪbɪr 'lɔnɔ̃ nɪ a ala wɔn de 'yɔ̃ɔ a n nuur pɔ.

¹³ Nyɔ̃ɔ a 'yer sɔ̃ ala a ɪɛ nɛ fɔn wɔ̃ yi a n sɛ̃, a sɔ̃ɔfɔ nɪ a nɔ̃fɔ ala na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. ¹⁴ Gu a yɛlmɔ̃ɛ 'lɔ a Nɔ̃aŋmɪn na de 'yɔ̃ɔ a fɔ nuur pɔ nɪ a Nɔ̃aŋmɪn Sɪɛ sɔ̃ɔfɔ 'lɔ na be a sɪ 'yɔ̃ɔ.

¹⁵ Fɔ bɔ̃ɔn naa ɪka a bala ba jaa na be a Asɪya tɔ̃r man bar, Fɪgɛɪusɪ nɪ Hɛmɔgɛnɪsɪ gba mɪ pɔ̃ɔ ba naa.

¹⁶ Nɔ̃aŋmɪn wɔ maal vɪla kɔ a Onɛsɪfɔrusɪ nɪ a wɔ yɪr dɛmɛ, bojɔ̃u 'lɔ ɪɛ ma 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma ɔ̃kpɛ̃ɔ, vɔ̃ ba kpɛ wɔ ɪn be a pɔ̃ɔfɔ die pɔ jɔ̃u ɛ. ¹⁷ Wɔ gba na wa wa a Worom, wɔ yɔ̃ bɔ̃ man nɪbɪjɛ tɪ nyɛ ma. ¹⁸ A sɪ Soro wɔ sɔ̃ɔ wɔ a wɔ nyɛ maal vɪla a 'yer tɔ̃rɔ̃fɔ bɪbɪr daar. Fɔ̃ɔ mɔ̃ɛ bɔ̃ɔn naa a ɪɛ wɔn sɔ̃ɔ ma jɔ̃ be a Efesus.

2 Fɔ̃ɔ na ɪ a n bie, pɔ̃a kpɛ̃mɛ a wɔ̃ɛfɔ 'lɔ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. ² A ɪɛ fɔn wɔ̃ a n sɛ̃ a nɪyɔ̃ɔ bala niem, de wiil a yɛlmɔ̃ɛ dɛmɛ mɪ nɪ na tɔ̃ɔ wiil a ba taa-ba. ³ A fɔ̃ɔ mɪ, pɔ̃ɔ sɪ dire a dɔ̃ɔɔɛ nɪtɔ̃a Yesu Kɪrɪsɪto soja mɔ̃ɛ. ⁴ A soja 'lɔ na be a wɔ tɔ̃mɔ̃ pɔ, ma bɔ̃rɔ̃ naa ɪka a wɔ maalfɔ a pɛɛ a 'lɔ na de wɔ a tɔ̃mɔ̃, maa ɪɛ tɔ̃ɔnɔ̃ bere a bɪbɪr jaa yɛlbɔ̃rɪsɪ pɔ ɛ. ⁵ Ala ɪ a bala na joro chɪrɛ taa bɔ̃rɔ̃ na ɪka ba dɔ̃ɔ a ba taaba, ba ma jon tu a ɪɛ ban wile. ⁶ A kɔ̃rɔraa 'lɔ na ba joro yɔ̃an ɛ, ɪɛ ma de a bɔ̃dɔ̃ɔ. ⁷ Tɪer kaa a ɪɛ ɪn 'yerɛ, bojɔ̃u a sɪ Soro na kɔ fɔ naa a jaa par bɔ̃ɔfɔ.

⁸ Tɪer a Yesu Kɪrɪsɪto na ir a kɔ̃u pɔ, na yi a David bala pɔ. A anyɔ̃na ɪɛ ɪ a maa 'yer nɔ̃ɔ mɔ̃ɔɔfɔ, ⁹ a pɔ ɪɛ n dire a dɔ̃ɔɔɛ, a ba wa lɔ̃ ma nɪ bɔ̃jɔ̃rɪsɪ nɪdɛɛr kaar. Tɪche baa tɔ̃ɔ a Nɔ̃aŋmɪn 'yer lɔ̃ ɛ. ¹⁰ A ɪɛ jɔ̃u ɪɛ so, ka nyɔ̃ɔ n mɔ̃ɛ a bala a Nɔ̃aŋmɪn na ir jɔ̃u ka ba mɪ na nyɛ a faafɔ 'lɔ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ nɪ a Nɔ̃aŋmɪn tɪer.

¹¹ A 'yer na ɪ yɛlmɔ̃ɛ nɪ nyɔ̃ ɪka, ala ɪ sɪn nɪ 'lɔ ɪɛ 'mataa kpi, sɪn nɪ 'lɔ ɪɛ na 'mataa tara a nyevɔr. ¹² Ala ɪ sɪ nyɔ̃ɔn sɪ mɔ̃ɛ, sɪn nɪ 'lɔ ɪɛ na 'mataa di a nɔ̃a. Ala ɪ sɪ chiir wɔ naa, wɔ mɪ na chiir sɪ naa. ¹³ Ala ɪ sɪn baa tara yɛlmɔ̃ɛ ɛ, tɪche 'lɔ chɛnɛ na tara yɛlmɔ̃ɛ, bojɔ̃u wɔ kɔ̃ tɔ̃ɔ chiir a wɔ mɔ̃ɛ ɛ.

¹⁴ Mɔ̃ɔ nɪbɪr tɪerɛ ba a anyɔ̃na, na fɔ kpɔ̃ana ba a Nɔ̃aŋmɪn niem ɪka, ba ta chɪrɛ taa nɪ a 'yerbie ɛ. A ba maala vɪla jaa ɛ, tɪche a ma sɔ̃ɔn a bala na cheɛ tɪer. ¹⁵ Mɔ̃ na fɔ de fɔ mɔ̃ɛ kɔ̃ Nɔ̃aŋmɪn, an ɪ a 'lɔ mɔ̃ɛ ɪɛ pɛɛ fɔ, na fɔ ɪ tɔ̃tɔ̃nɔ̃ 'lɔ na ba joro vɪ ɛ, na fɔ wile a yɛlmɔ̃ɛ 'yer na tor. ¹⁶ Bar a nechɪrɛ ala na ba tara par ɛ, bojɔ̃u a ɪɛ na jɔ̃n nɪbɛ bar ka ba kɔ̃ ɪɛ ɪ Nɔ̃aŋmɪn nɪbɛ ɛ. ¹⁷ A ba wiilfɔ na yɔ̃ɔn gbɔ̃tor kaar. Humɪnayas nɪ Fɪletusɪ mɪ pɔ̃ɔ ba naa. ¹⁸ Ba bar a yɛlmɔ̃ɛ tɪ 'yer ɪka kɔ̃u pɔ ir fɔ po naa, na ba sɔ̃ɔn bamɪne sɔ̃ɔfɔ. ¹⁹ Tɪche Nɔ̃aŋmɪn 'yer par kparaa ara na, ka a sebie anyɔ̃ seɔ̃ a wɔ pɔ, "A sɪ Soro bɔ̃ɔn a bala jaa na ɪ a wɔ nɪbɛ."

(A Sɔ̃rɔ̃ Gɔ̃n 16:5)

Na wɔ ɪɛ 'yer, "Vɛ̃ ka a bala jaa na bɔ̃ɔn a sɪ Soro yuor, tɔ̃ɔ yɪ putuyɛɛ pɔ."

²⁰ A yɪr kpɛ̃ɛ pɔ, bɔ̃dɪmaal bomɔ ma ben be, ka amɪne ɪ sɛɪma, nɪ kpɔ̃ana, tɪche ka amɪne mɪ ɪ daar nɪ yɔ̃ɔraa, ka amɪne ɪ bɔ̃'yɔ̃ɔnɪsɪ, ka amɪne ɪ babɔ̃ama bomɔ. ²¹ Ala ɪ nɪrɛ jaa na pɛɛn wɔ mɔ̃ɛ a bonɪsɪ anyɔ̃ ɪn bɔ̃ɔn kaar, wɔn kaara na bɔ̃dɪmaal bomɔ na tara 'yɔ̃ɔfɔ na wɔ oo wɔ mɔ̃ɛ tara tɔ̃nɔ̃ kɔ a yɪr sɔ̃, ka wɔn tɔ̃ɔ de maal tɔ̃vɪla jaa bɔ̃rɔ.

Titusl

1 Maa Pɔɔl na ɪ a Nāaŋmun tōtōnɔ̃ nɪ Yesu Kɪrɪstɔ nɪtōnāa, Nāaŋmun ir man tō̃ ɪka n tɪ sō̃s a wɔ nɪchɛl ɪrsɪ sɔɔfɔ ka ba bɔ̃ɔ a yelmāe tɪ turo a ɪe a Nāaŋmun na bɔ̃ɔɔ ɪka ba turo. ² Ala ɪe ɪ a nyevɔr na ba tara baarfɔ dɔ̃ɔ bɔ̃ɔn, a Nāaŋmun na ba ŋmaara jir ɛ, na tɪr a nɛɛ kɔ sɪ a nyevɔr nyā yele sere tɪ bon jaa wa piel. ³ A sɔ̃ɔ 'lɔ na sɛɛ na wa ta, Nāaŋmun vɛ naa ka a wɔ 'yer gā chāa pɔ, ka n 'yerɛ a ɪe a Nāaŋmun nyā na ɪ a sɪ Fafaara na de kɔ ma ɪka n 'yer. ⁴ N sɛɛɛ na a gān nyā kɔrɔ a fō̃s Titusl na sɔɔ a Yesu jūu, fɔ ɪ naa a n bie. Wāefɔ nɪ nyā'maar na yi a Sāa Nāaŋmun nɪ sɪ Fafaara Yesu Kɪrɪstɔ jie, a be a fɔ sɛ̃.

⁵ ɪe na so ka n bar fɔ a Kɪrete paal nɪ nyā, ɪka fɔ baar maal a ala na che ka a tor, tɪ na fɔ ir nɪberɛ a tɛn ala nɪ tāa ɪe un dɔ̃ɔ wiil fɔ. ⁶ A nɪdiere wɔ ta ɪ nɪrɛ 'lɔ nɪbe na nyere yelɔbe a wɔ 'yɔ̃ɔ ɛ, wɔ ɪ pɔɔ bō̃'yen sɔɔ, na wɔ ɪ nɪrɛ 'lɔ a wɔ bibiir na sɔɔ Nāaŋmun, na ba ta ɪ bigālsɪ nɪ bibawōnsɪ ɛ. ⁷ A nɪdiere an ɪ Nāaŋmun tōmɔ̃ ɪe wɔ kaara jūu, wɔ ta ɪ tuor kɔ a nɪbe ɛ, wɔ ta ɪ nɪrɛ suur na ire fɔɔɔ ɛ, na wɔ mɪ ta ɪ dānburo ɛ, wɔ ta ɪ nɪrɛ na jɛɛɛ, bu bɔ̃ɔɔ libie na ba tu sɔr ɛ. ⁸ Wɔ ɪ nɪrɛ 'lɔ na diere sāanba, na wɔ nō̃ vɪla maalfɔ, na wɔ ɪ nɪrɛ 'lɔ na nyɔɔɔ wɔ māe, na wɔ ma ɪrɛ a ɪe na tor, na wɔ ɪ nɪcheche, tɪ kpāana wɔ māe. ⁹ Wɔ nyɔɔ a yelmāe 'yer nyā tara kpɛ̃ɔ nɪtāa ɪe an wiil. ɪe ɪe wɔn tō̃ 'yɔ̃ɔ a bamune ākpāen nɪ a yelmāe wiilfɔ tɪ den a bala na kperɛ.

¹⁰ Bojūu a ba yɔɔ bala na ɪ a bawōnsɪ nɪ 'yer pɔrsɪ nɪ bēbelbe bala na yi a yɔŋmarba jie. ¹¹ A sɛɛ naa ɪka fɔ ŋmaa ba sɔr, bojūu ba tu naa a ba bɔɔɔbe bel yir gbulo nɪbe na ba wile yelsɪ ala na ba sɛɛ ɪka ba wile ɛ. ¹² A ba yɛ̃ sɔɔ kɔ̃ gba dɔ̃ɔ 'yer a ba 'yer, "Yɪn Kɪrete dēme un jir ŋmarba. Yɪ kaara fɪka dō̃ɔbe, koro dēme na bɔ̃ɔɔ bō̃diir tɛɛ." ¹³ A dāasɪ nyā un sɪrɛ, a ɪe jūu, kpāa ba nɪbijɪe ka a ba sɔɔfɔ kpɛ̃me a yelmāe wiilfɔ pɔ, ¹⁴ ka ba ta cheɪe a Juu nɪbe fuolsɪ nɪ a bala na bar a yelmāe ɛ. Ba tɔr a ba wiilfɔ. ¹⁵ Bala jaa na tara pɔtɪvɪla, yele jaa vɪla na kɔ ba, tɪche bala na tara pɔtɪɔɔɔ, na baa sɔɔ de ɛ, yele jaa un dɛɛr a ba sɛ̃. Sɪrɛ jaa ɪe, a ba pɔtɪersɪ dɛɛ naa. ¹⁶ Ba mɪ ɪka ba bɔ̃ɔn Nāaŋmun tɪche a ba maalfɔ pɔ, ba tɔr wɔ naa. Ba un nɪ'laarsɪ, bawōnsɪ na ba sɛɛn vɪla maalfɔ ɛ.

2 Fō̃s Titusl, wile a nɪbe a ɪe na ɪ a yelmāe wiilfɔ.

² Wile a danyōn ka ba bal nɪbir, ɪe na vɛ naa ka

nɪbe 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba na ba nyɔɔɔ ba māe, ka a ba sɔɔfɔ nɪ nō̃fɔ nɪ kānyir tarfɔ chaar kɔ a nɪbe.

³ ɪe mɪ ɪe, wile a pɔɔnyōn ka ba joro Nāaŋmun dābāe na ba ta ɪ gagarstɪ ɛ, bu de ba ju 'yɔ̃ɔ dāa pɔ ɛ, tɪche ka ba wile a ɪe na vɪla. ⁴ Bala wa be a nɪtō̃, ban tō̃ɔn wile a pɔɔbil nɪ yɛ̃ ka ba nō̃ a ba sɪrbe nɪ a ba bibiir, ⁵ tɪ nyɔɔɔ ba māe nɪ pɔpel, tɪ ɪ tō̃tōnɔ̃ a yir na ba maala vɪla, tɪ turo a ba sɪrbe nɛɛ, ka nɪrɛ jaa ta nyɛ yelɔɔɔr a ba Nāaŋmun 'yer pɔ ɛ.

⁶ ɪe mɪ nɪ wɔ ju ɪe, 'yɔ̃ɔ a pɔɔbil ākpāen ka ba nyɔɔɔ ba māe. ⁷ Yele jaa pɔ, vɛ ka ba nyɛ a fō̃s māe maal vɪla jāne. Vɛ ka ba nyɛ a fɔ nɪbijɪe nɪ yelmāe a fɔ wiilfɔ pɔ, ⁸ a fɔ 'yer na tor jūu, fɔ yuor kō̃ tō̃ sɔ̃ɔ ɛ, ka a vɪ kpe a bala na kperɛ fɔ, bojūu baa nyɛ 'yerɔɔɔr jaa na 'yer a sɪ 'yɔ̃ɔ ɛ.

⁹ Wiil a gbāgbaar ka ba turo a ba nɪberɛ nɛɛ yele jaa pɔ, na yɪ pɛɪ a ba pɔsɔr na yɪ ta ɪrɛɛ ba nɛɛ ɛ. ¹⁰ Ba tara yelmāe yele jaa pɔ, na ba ta juro a ba puor ɛ. Yɪn be ɪrɛ a ɪe, yele jaa yɪn maala, ban nyɛ naa a sɪ Nāaŋmun nyā na ɪ a sɪ yelɔɔɔr Fafaara 'yer nō̃mɔ̃ a ba sɛ̃.

¹¹ Bojūu a Nāaŋmun wiil sɪ naa a wɔ wāefɔ ka nɪrɛ jaa na tō̃ nyɛ faafɔ. ¹² A wile sɪ naa ka sɪ na tō̃ ɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a ala Nāaŋmun na 'laar, bu vɛ ka a wer nyā vɔlaa dib sɪ ɛ, tɪ kperɛ nɪ māe nyɔɔɔfɔ nɪ yeltorsɪ nɪ yelmāe a dɪna wer nyā pɔ. ¹³ A ɪe sɪn chene cheɪe ka a wer nyā pɔ, sɪ chene na cheɪe a bɪbir kpɛ̃ɛ 'lɔ a sɪ Nāaŋmun nɪ a Yesu Kɪrɪstɔ na ɪ a sɪ Fafaara na ɪɛb wa nɪ a wɔ kpɛ̃ɔ. ¹⁴ 'Lɔ ɪe kpi a sɪ jūu na wɔ da sɪ faa sɪ yin a putuyele nyā pɔ, na wɔ pɛɛ a sɪ dɛbe bar ka sɪ ɪ wɔ māe nɪbe, ka vɪla maalfɔ ɪ sɪ vɔlaa.

¹⁵ Wile a anyāna, na fɔ 'yɔ̃ɔn ba ākpāen tɪ kpāana ba nɪbijɪe. Ta vɛ ka nɪrɛ jaa kaa fɔ pɔɔɔ ɛ.

3 Tɪɛr a Yesu turbo ɪka ba turo a ba nɪberɛ nɪ a kpāen dēme nɛɛ tɪ turo a ɪe jaa ban 'yer, na ba chɔɔr gu vɪla jaa maalfɔ. ² Ba ta ma ŋmara taa poe ɛ, tɪche ba tara nyā'maar nɪ nɪrɛ jaa na ba tɪɛrɛ taa yele. Ba siir ba māe sɪrɛ jaa ka nɪbe nyɛ.

³ Sɪ mɪ dɔ̃ɔ ɪ kɔkɔ a ba kaar nɪ bawōnsɪ ka a Satan bel sɪ ka a wer nyā bonsɪ a jaa ma ɪrɛ sɪ vɔlaa, ka sɪ ɪɛb gbāgbaar, na sɪ pāa kperɛ nɪ ger nɪ nyuur, ka ba 'laar sɪ, ka sɪ mɪ 'laar 'laar taa. ⁴ Tɪche a sɔ̃ɔ na wa ta, a sɪ Fafaara Nāaŋmun maal vɪla nɪ a wɔ nō̃fɔ na wa wa, ⁵ wɔ faa sɪ naa, a ba ɪ a sɪ yelɪɪɪɪ sɪn maal jūu ɛ, tɪche a wɔ nɪbaal jūu ɪe. Wɔ faa sɪ naa na wɔ pɛɛ sɪ tu a dɔɔfɔ gbɛɛ ayi ka a wɔ Sɪe maal sɪ a sɪ ɪ nɪpaalaa, ⁶ a Sɪe nyā

le a Nãanmun tu a Yesu na ɩ a si Fafaara 'yã̃̃̃ kɔ̃̃̃ si. ⁷ A le le, wɔn ben maal si ka si tor a wɔ wã̃̃̃fɔ̃̃̃ jũ̃̃̃, si ɩn a wɔ bõ̃̃̃dirbe, na si ɩb̃̃̃ yã̃̃̃an bar guro ni a nyenɔ̃̃̃ 'ɩ̃̃̃ na ba tara baarfɔ̃̃̃ ε. ⁸ Yelmã̃̃̃ 'yer ni nyã̃̃̃, n bɔ̃̃̃kɔ̃̃̃ naa ɩka fɔ̃̃̃ do ara a yelsi anyã̃̃̃na pɔ̃̃̃ wile niɔ̃̃̃ijie, a ɩen ṽ̃̃ naa ka a bala na sɔ̃̃̃ Nãanmun, de a ba s̃̃̃ɔ̃̃̃ ni a ba tɩer ɩre ni yelvielsi tɛε. A le viɛle naa tara t̃̃̃ñ̃̃ kɔ̃̃̃ nure jaa.

⁹ Tɩche ta chele a jɔ̃̃̃l chiirfɔ̃̃̃ ni le a sã̃̃̃akpãm̃̃̃ine na tu taa mana bu jɛεε a nɛε 'ɩ̃̃̃ ban bin a kõ̃̃̃ro jaa ε, bojũ̃̃̃u a anyã̃̃̃na ba tara t̃̃̃ñ̃̃ ε. ¹⁰ Kpã̃̃̃a nure 'ɩ̃̃̃ na ooro gbɛbõ̃̃̃'yen, 'ɩ̃̃̃ wa tɔ̃̃̃r, le kpã̃̃̃a wɔ̃̃̃ a gbɛε ayi sɔ̃̃̃. 'ɩ̃̃̃ le

wa tɔ̃̃̃r, fɔ̃̃̃ ɩr nũ̃̃̃u tɩche wɔ̃̃̃ bar. ¹¹ Fõ̃̃̃ mã̃̃̃ε b̃̃̃ɔ̃̃̃n ɩka a nure nyã̃̃̃ tɔ̃̃̃ sɔ̃̃̃ lo naa, wɔ̃̃̃ mã̃̃̃ε b̃̃̃ɔ̃̃̃n naa ɩka wɔ̃̃̃ ɩn dɛεr.

¹² N bɔ̃̃̃kɔ̃̃̃ naa ɩka n t̃̃̃ Atɩmasi bu Tɩchikusi a fɔ̃̃̃ s̃̃̃ε, ã̃̃̃sɔ̃̃̃ jaa na wa ti, m̃̃̃ ti na fɔ̃̃̃ tuor ma a be a Nikopolis, bojũ̃̃̃u be le n bɔ̃̃̃kɔ̃̃̃ ɩka n chen a kɔ̃̃̃r s̃̃̃ɔ̃̃̃. ¹³ M̃̃̃ na fɔ̃̃̃ s̃̃̃ɔ̃̃̃ a 'yer tɔ̃̃̃kɔ̃̃̃ Jenasi ni Apolosi ka ba ta faa bon jaa a sɔ̃̃̃r pɔ̃̃̃ ε. ¹⁴ Ṽ̃̃ε ka a si niɔ̃̃̃ε jã̃̃̃n vɩla maalfɔ̃̃̃ ka ban t̃̃̃ɔ̃̃̃ maal a ala ban bɔ̃̃̃kɔ̃̃̃ na ba ta ɩ niɩhayasi ε.

¹⁵ Bala jaa na be ka a n s̃̃̃ε, puoro fɔ̃̃̃ naa. Puor a bala na ñ̃̃ si a sɔ̃̃̃kɔ̃̃̃fɔ̃̃̃ jũ̃̃̃u. A wã̃̃̃fɔ̃̃̃ a be a yi jaa s̃̃̃ε.

Filemon

1 Maa Pɔɔl ban pɔɔ die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu ni Timoti na ɪ a sɪ yebe, ɪe seere kɔɔ a Filemon na ɪ a sɪ badatuo na wɔ ɪ a sɪ tɔtɔtɔ ɔsɔ, ² na sɪ mɪ seere kɔɔ Afɪya na ɪ a sɪ yepɔɔ, ni Archipus na ɪ a sɪ soja ɔsɔ, ni a pupuorbiir bala na ma 'lɔ a fɔ yir puor. ³ Wɔɛfɔ ni nyɔ'maar na yi a sɪ Sɔa Nɔaŋmun ni a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ, a be a fɔ sɛ.

⁴ N ma puor Nɔaŋmun yɔan sɔɔ jaa, naa ma pɔɔ a fɔ yuor a n Nɔaŋmun sɔɔrfɔ pɔ, ⁵ bojũu n wɔn a fɔ sɔɔfɔ fɔn tara a sɪ Soro Yesu 'yɔɔ, ni a nɔfɔ fɔn tara ni a Nɔaŋmun nɪbe ba jaa. ⁶ N sɔɔɔ na Nɔaŋmun ɪka fɔ mɔɔ nɪbir fɔɔ wa mana a sɔɔfɔ 'yer, na fɔ tara par bɔɔfɔ ni a yelɪɪɪ ala sɪn tara a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ⁷ N yebe, a fɔ nɔfɔ vɛn ka n chule, na a 'yɔɔ ma ɔkpɛɔ, bojũu fɔ 'maan a Nɔaŋmun nɪbe nyɔn.

⁸ A ɪe jũu, ɪn naa tɔɔ che nyɔa a Yesu 'yɔɔ gba naa kpɔa fɔ ɪka fɔ tɔ a ɪe an seɛ ɪka fɔ tɔ, ⁹ tɪche n sɔɔɔ fɔ naa a nɔfɔ jũu. Maa Pɔɔl pɔa ɪn danyɔɔ, naa ɪ nɪre ban pɔɔ die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu. ¹⁰ N sɔɔɔ fɔ naa a Onɪsɪmɔsɪ na ɪ a maa bie, 'lɔ ɪe ɪɪeb a n bie a sɔɔ 'lɔnɔ ban 'yɔɔ ma a bɔjɔrsɪ. ¹¹ A sɔɔ kɔɔ, waa dɔɔ tara tɔnɔ kɔ fɔ ɛ, tɪche pɔpɔanyɔ wɔ tara na tɔnɔ kɔ a fɔɔ ni a maa.

¹² N tɔnɔ wɔ naa, wɔ ɪn a maa mɔe nyɔa ɪka wɔ ɪɪeb wa a fɔ sɛ. ¹³ ɪn taa nɔn ɪka wɔ be a n sɛ na wɔ ta de a fɔ jie sɔnɔ ma ban 'yɔɔ ma a bɔjɔrsɪ a 'yer nɔɔ mɔɔlfɔ

jũu, ¹⁴ tɪche n ba bɔɔɔ ɪka n maal yebe jaa ka maa ba sɔɔɔ fɔ kaa ɛ, ka a vɪla jaa na yi a fɔ nyɔa pɔ naa taa ɪ fɪrfɔ ɛ. ¹⁵ Amɪne sɛ, ala ɪe tɔɔ so ka wɔ ŋmaa yi a fɔ sɛ a bɔlɔa, tɪche na wɔn ɪe wa be a fɔ sɛ jaa kpo kpo.

¹⁶ Pɔpɔanyɔ waa ɪe chene ɪ gbɔgbaa ɛ, tɪche wɔ ɪn gar gbɔgbaa, na wɔ ɪ yebe kɔ fɔ. Wɔ ɪn nɪre ɪn nɔ ka fɔ mɪ gba nɔ, wɔn ɪ nɪre ni yebe a sɪ Soro 'yɔɔ.

¹⁷ A ɪe jũu, ala ɪ fɔ nye man ka n ɪ a fɔ tɔtɔtɔ sɔɔ, de wɔ nɪtɔa a ɪe fɔn taa sɔɔ de ma. ¹⁸ Ala ɪ wɔ wa maal fɔn deer bu wɔ di fɔn sɔn, de pɔɔ a maa sɔn pɔ. ¹⁹ Maa Pɔɔl ɪe seere a yebe nyɔ ni a maa mɔe nɪu. ɪn yab fɔ naa. N kɔ 'yer 'yer jaa ɪka a fɔɔ mɔe gba mɪ di man sɔn ɛ. ²⁰ ɔɔ, n yebe, vɛ ka n nye a tɔnɔ nyɔ yin a fɔ sɛ a sɪ Soro 'yɔɔ, 'maa a n nyɔa a Kɪrɪsɪto 'yɔɔ. ²¹ N bar tɪer a fɔ nɛe tufɔ jũu, naa seere kɔɔ fɔ bɔɔɔ ɪka fɔn maal gar a ɪe ɪn sɔɔɔ fɔ ɪka fɔ maal.

²² Yebe bɔ'yen na che, chɔɔɔ sɔan gaa jie bar ma. A yɪ Nɔaŋmun sɔɔrfɔ jũu, n tɪer ɪka wɔn sɔɔ naa ka a nɪbe banyɔna yuo ma a pɔɔfɔ die pɔ, ka n wa a yɪ sɛ.

²³ Epafaras na ɪ a n tɔ sɔɔ ban 'mataa pɔɔ a die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu, puoro fɔ naa. ²⁴ Ka Maaki mɪ ni Aris-takus ni Demas ni Luka na ɪ a n taaba tɔtɔnɔ, mɪ puoro fɔ naa.

²⁵ A sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wɔɛfɔ wɔ be a fɔ sɛ.

Heburu

1 A sɔɔ 'lɔ na dɔɔ po, Nāanɔmun tun a wɔ 'ye'yerbe sɛ na wɔ 'yer 'yer dɛdɛme kɔ a sɪ sāmune sɔɪ yɔɔ jaa pɔ, ² tɪche a ber baaraa anyā 'lɔ, wɔ 'yer 'yer kɔ sɪ tun a wɔ Bie wɔn ir ka wɔn ɪ a bonɪ a jaa bɔdire. 'Lɔ 'yɔɔ le wɔ mɪ dɔɔ tu maal a wer wɔ jaa. ³ A Bie le ɪ a Nāanɔmun tɪur chāa, na wɔ kaara a Nāanɔmun kaar jaa chɔ, ka a wɔ 'yer na tara kpɛɔ le wɔ tɪen a bonɪ a jaa taale. A le wɔn wa pɛe a yelbier baar, wɔ don tɪ jāne a Tɪur Sɔɔ nūsɔɔ jie be a saaju. ⁴ Le le wɔ pāa gar a malakasi ba jaa, ka a yuor 'lɔ wɔn nyɛ, mɪ gar a ba bon.

⁵ Bojūu Nāanɔmun ba dɔɔ 'yer kɔ a malaka āsɔɔ jaa ɪka, "Fɔ ɪn a n Bie, dɪna n ɪleb a fɔ Sāa",
(Yiel Gān 2:7)
bu 'yer go ɪka, "ɪn ɪ naa a wɔ Sāa, ka wɔ mɪ ɪ a n Bie"?"
(2 Samuwel 7:14)

⁶ A nɪ mɪ go, a le wɔn waara nɪ a wɔ Bidadɔɔ ka a wer pɔ, wɔ 'yer naa, "Vɛ ka a Nāanɔmun malakasi ba jaa gbur dumo puor wɔ."
(Mosesɪ Gāma Na Tu Anūu 32:43)

⁷ A malakasi 'lɔ, nɪtɔ le a Nāanɔmun gān 'yer a ba 'yer, "Nāanɔmun maal a malakasi sesebe kaar. Ba ɪn a wɔ tɔtɔnbɔ kaara fɪka būu 'ɪraa kaar."
(Yiel Gān 104:4)

⁸ Tɪche, nɪtɔ le a Nāanɔmun gān mɪ 'yer a Bie 'yer, "Nāanɔmun, a fɔ nāalɔɔ na ben be bɪbir nɪ bɪbir jaa, ka a torfɔ ɪ a fɔ nāalɔɔ dāgbal. ⁹ Fɔ nɔn torfɔ tɪ na fɔ 'laar putuyele. A le jūu, Nāanɔmun na ɪ a fɔ Nāanɔmun, 'mɔɔ fɔ naa ka fɔ do gar a fɔ taaba ba jaa, a le wɔn pɔr a pɔpɛl kāa 'yɔɔ fɔ."
(Yiel Gān 45:6, 7)

¹⁰ A Nāanɔmun gān le 'yer naa, "A pielfɔ daar a fɔɔ Soro, fɔɔ le kpar a tɛe par, ka a saaju wɔ jaa ɪ a fɔ nuur tɔmɔ. ¹¹ A jaa na wa sɔɔ naa, tɪche ka fɔɔ 'lɔ be be, a jaa na wa koraa naa chɪer fɔbaa kaar. ¹² Fɔn pilāa naa fɪka fuu, naa ɪleb fɔɔr kaar. Tɪche ka a fɔɔ 'lɔ chene a le ne, ka a fɔ yuomo ba tara baarfɔ ε."
(Yiel Gān 102:25-27)

¹³ Malaka buor sɔɔ le a Nāanɔmun dɔɔ wa 'yer kɔ ɪka, "Jāne a n nūsɔɔ jie, ka n wa de a fɔ dɔdɛme ka ba ɪ a fɔ gbɛɛ dɔɔɪfɔ jie"?"
(Yiel Gān 110:1)

¹⁴ A ba ɪ a malakasi ba jaa ɪ naa a sɪtɔnsɪ a Nāanɔmun na ma ir tɔ, ka ba wa sɔnɔ a bala na nyɛ a faafɔ ε?

2 Sɪ bɔɔ chele sɔ, a le jūu ka a bon 'lɔ sɪn wɔ, ka sɪ taa sal lo ε. ² Bojūu ala ɪ a malakasi 'yer ban dɔɔ 'yer ɪn yelmāe, ka a nɪre 'lɔ jaa na jeb a 'yer bu tɔr a 'yer,

ma nyɛn a toor tɔɔfɔ 'lɔ na tor, ³ nɔmɪne le a sɪn mɪ na ɪ chāe, ala ɪ sɪ kaa naa a faa kpɛɛ nyā pɔɔɔ? A sɪ Soro le dɔɔ nie 'yer a faafɔ nyā 'yer, ka a bala na wɔ naa pāa mɪ man jaa ne ne ne kɔ sɪ. ⁴ Nāanɔmun mɪ sɔɔ naa na wɔ de jānsɪ, nɪ tɔfersɪ, nɪ ne'maa tɔdɛdɛme, nɪ a le wɔn kɔ sɪ a wɔ Sɪe, na wɔ kɔ āsɔɔ jaa a le na ɪ a wɔ bɔfɔ.

⁵ A ba ɪ a malakasi le na so a wer 'lɔ na waara ε, a 'lɔ 'yer sɪn ben 'yerε ε. ⁶ Tɪche a jie āsɔɔ nɪre āsɔɔ mɪ 'yer naa, "Bo le nɪre ɪ, ka fɔ tara a wɔ tɪer, bu nɪsaal bie mɪ ɪ ka fɔn tara a wɔ tɪer? ⁷ Fɔɔ le maal wɔ, a wɔ ɪ jaa pɔɔr ka a malakasi gar wɔ, fɔ den tɪur nɪ 'yɔɔfɔ kɔ wɔ. ⁸ Na fɔ de bonɪ a jaa bin a wɔ gbɛɛ pɪlem."
(Yiel Gān 8:4-6)

Nāanɔmun den bonɪ a jaa kɔ wɔ, bon jaa ba be be ka waa tɔɔ wɔ ε. Tɪche a pɔpāanyā, saa nyɛ bonɪ a jaa na siir ba māe kɔ wɔ ε. ⁹ Tɪche sɪ nyɛn a Yesu wɔn vɛ ka wɔ ɪ jaa pɔɔr ka a malakasi gar wɔ, wɔ den tɪur nɪ 'yɔɔfɔ kɔ wɔ, bojūu wɔ din a kūu dɔɔye, ka a Nāanɔmun wāefɔ vɛ a wɔ ɪem kūu kaa kɔ nɪre jaa.

¹⁰ Wɔn waara nɪ dabil yɔɔ a wɔ tɪur pɔ, a seen kɔ Nāanɔmun, a 'lɔ na so bonɪ a jaa, nɪ a 'lɔ 'yɔɔ bon jaa na tu be be, ka wɔ maal a ba nɪdɔɔn 'lɔ na faara ba ka wɔ ɪ cheche tu a wɔ dɔɔye difɔ pɔ. ¹¹ Ka a nɪre 'lɔ na maala a nɪbe ka ba ɪre cheche, nɪ a bala mɪ na ɪ a cheche ɪ sāa bɔ'yen bibiir. A le jūu, vā ba kɔɔr a Yesu wɔn bɔɔɔ ba yɛɛ ε, ¹² na wɔ 'yerε, "ɪn pɔr a fɔ yuor kɔ a n yɛɛr, naa yiel yiel pɛen fɔ a bala na duo puoro fɔ niem."
(Yiel Gān 22:22)

¹³ A nɪ mɪ go, "ɪn dɪel a n Nāanɔmun."
(Isaiya 8:17)

Na wɔ le 'yer go, "Maa nɪ nyā nɪ a bibiir bala a Nāanɔmun na kɔ ma."
(Isaiya 8:18)

¹⁴ A bibiir na tara a āgān nɪ a jāl jūu, ba mɪ dɔɔn a Yesu ka wɔ ɪ a ba āsɔɔ, wɔ maal a le, ka a wɔ kūu na tɔɔ sɔɔ a Satan nyā na tara a kūu kpɛɔ bar, ¹⁵ na wɔn faa a bala jaa bar ban dɔɔ, ka a kūu dābāe maal ba a ba ɪleb gbāgbaar. ¹⁶ Yelmāe jaa a ba ɪ a malakasi 'yɔɔ le wɔ waan a sɔɔfɔ nyā ε, tɪche a Abraham yɔn 'yɔɔ le.

¹⁷ Nɪtɔnɔ jūu le so, ka a Nāanɔmun maal wɔ a wɔ nyetāan a wɔ yɛɛr. Ka a le vɛ a wɔ ɪ nɪbaal kaara na wɔ ɪ a bɔɔrlo nɪkpɛɛ na tara yelmāe a Nāanɔmun tɔmɔ pɔ, na wɔn tɔɔ de a wɔ māe ɪon a bɔɔr ka a nɪbe yeldɛɛr baar. ¹⁸ Bojūu a wɔ māe mɪ din tuo a beɛr kaa pɔ, wɔ mɪ na tɔɔn sɔɔ a bala jaa a beɛr kaa na nyɔɔ.

3 A le jūu, yeer na ba tara chefu ε, na yi pɔɔ a saaju bɔɔɔɔɔ pɔ, yi yuo a yi tɛr kɔ a Yesu, a nutɔnɔna ni a bɔɔɔɔɔ nɔkpɛɛ nyɔ 'yer sun 'yerε. ² Wɔ tara na yelmɛε kɔ a 'lo na ir wɔ, nutɔa le a Mosesi mi na dɔɔ tara yelmɛε a Nɔanɔmun yir wɔ jaa pɔ. ³ Yesu nyen 'yɔɔɔɔ na sɛε na wɔ gar a Mosesi, nutɔa le a nure 'lo na mɛ a yir na ma nye a 'yɔɔɔɔ gar a yir mɛε. ⁴ Bojūu a yir jaa, nure kɔɔ le ma mɛ, tɔche Nɔanɔmun le mɛ a bonɔɔ a jaa. ⁵ Mosesi dɔɔ ɔ a tɔtɔnɔ na tara yelmɛε a Nɔanɔmun yir wɔ jaa pɔ, na wɔ dire a ala wɔn wa 'yer daar kɔɔ dɔasɔε. ⁶ Tɔche a Kirɔsto na ɔ a Nɔanɔmun Bie, wɔ tara na yelmɛε ni a Nɔanɔmun yir. Sun le ɔ a wɔ yir, ala ɔ si nyɔɔɔ nyɔa ni a tɛrtɔɔɔ 'lo sun bɔɔɔɔ ni a yuor.

⁷ Le le a Nɔanɔmun Siε dɔɔ 'yer, "Dɔna ala ɔ fu wɔn a Nɔanɔmun kɔkɔɔ, ⁸ yi taa ure wa kpɛmɛ a yi nyɔa nutɔa le yɔn dɔɔ chur wɔ ε, a sɔɔ 'lo yɔn dɔɔ bɛεε wɔ kaara be a mɔgɔɔ pɔ. ⁹ Be le a yi sɔakpɔmɛε bɛεr ma kaa na ba mɔn ma lɛεε ti tɔn yuom lɔjaayi, na ba nye a le un ɔ. ¹⁰ Ala le so ka n nyen a nɔbe bala suur naa 'yer, 'A ba tɛrsi ma yɛyɛε naa. Baa bɔɔ a n sɔɔ ε.' ¹¹ Le le, n nyen suur naa pɔ 'yer, 'Baa be jaa na wa kpe a n pɛnfɔ pɔ go ε.' "

(Yiel Gɔn 95:7-11)

¹² N yeer, yi bɔɔ gu yi mɛε ka ɔsɔɔ jaa taa tara yelɔɔɔ bu nyɔa na ba sɔɔ de ε, na wɔ lɛε a wɔ mɛε yin a Nɔanɔmun na ba kpire sɛε. ¹³ Tɔche yi 'yɔɔɔ taa ɔkpɔɛn bɔbir jaa, nutɔa a bɔbir na chene ka ba bɔɔɔ a dɔna, ka yelbier taa bel ɔsɔɔ jaa ka wɔ kpɛmɛ a wɔ nyɔa ε. ¹⁴ Si wa naa ka a sun ni a Kirɔsto na wa lɔɔ pɔ, ala ɔ si ban gber ti tɔn a baaraa, a le sun dɔɔ bar tɛr, ¹⁵ fɔka a le an ben 'yer, "Dɔna, yɔn wa wɔ a Nɔanɔmun kɔkɔɔ, yi taa ure wa kpɛmɛ a yi nyɔa ε, nutɔa le yɔn dɔɔ chur wɔ ε."

(Yiel Gɔn 95:7, 8)

¹⁶ Ba boo le dɔɔ wɔ ti chure? A ba ɔ a bala Mosesi na dɔɔ tara yin a Ijipiti tɛε pɔ le ε? ¹⁷ Ba boo mi le a Nɔanɔmun dɔɔ nyen a suur a yuom lɔjaayi? A ba ɔ a bala na maal a dɛεε, na ba lo kpi be a mɔgɔɔ pɔ le ε? ¹⁸ Ba boo mi le a Nɔanɔmun pɔ 'yer ɔka ba kɔ kpe a wɔ pɛnfɔ jie ε, a ba ɔ a bala na dɔɔ tɔr a wɔ nɛε tufɔ bar le ε? ¹⁹ Le le, si nyen ban ba tɔɔ kpe ε, bojūu baa tara sɔɔɔ ε.

4 A le jūu, an ɔ a Nɔanɔmun tɔr a wɔ nɛε a wɔ pɛnfɔ pɔ kpefɔ na chene be be, yi ɔ a si bɔɔɔ sɔ, ka a ɔsɔɔ jaa taa wa kpe faa ε. ² Bojūu a sin mi, ba mɔɔ a 'yer nɔɔ kɔ si, nutɔa le ban dɔɔ 'yer kɔ ba. Tɔche a 'yer ban dɔɔ mɔɔ kɔ ba, ba tara tɔnɔ ε, bojūu a 'yer tɛε le ba wɔ, baa de sɔɔɔ pɔɔ ε. ³ Pɔpɔanyɔ, a sin bala na sɔɔ de kpɛn a pɛnfɔ nyɔ pɔ, nutɔa le a Nɔanɔmun na dɔɔ 'yer, "N nyen suur naa pɔ 'yer, baa be jaa na wa kpe a n pɛnfɔ pɔ go ε."

(Yiel Gɔn 95:11)

Tɔche wɔ tɔn a wɔ tɔmɔɔ baar yi a wer pielfɔ daar jaa.

⁴ Bojūu a jie ɔsɔɔ wɔ 'yer naa a ber ayopɔi daar 'yer, "A ber ayopɔi daar, Nɔanɔmun bar a wɔ tɔmɔɔ a jaa ti pɛn."

(A Pielfɔ Gɔn 2:2)

⁵ A 'yerbie anyɔna ni a ju pɔ, wɔ le 'yer naa, "Baa be jaa na wa kpe a n pɛnfɔ pɔ ε."

⁶ Sɔr chene na yuo ka bamune na kpe a pɛnfɔ nyɔ pɔ, ka a bala ban de nie mɔɔ a 'yer nɔɔ nyɔ kɔ, ba tɔɔ kpe ε, bojūu bawɔnsi le ba ɔ. ⁷ A le jūu, Nɔanɔmun le ir bɔbir ɔsɔɔ na wɔ bɔɔɔ wɔ dɔna, a kor lɛεε tɔche a wɔ le wa tu a Nɔa David 'yɔɔ 'yer a le nɛ wɔn dɔɔ 'yer, "Dɔna yɔn wa wɔ a Nɔanɔmun kɔkɔɔ, yi taa ure wa kpɛmɛ a yi nyɔn ε."

(Yiel Gɔn 95:7-8)

⁸ Bojūu ala ɔ a Josua dɔɔ tɔɔn a nɔbe kpɛn a pɛnfɔ nyɔ pɔ, Nɔanɔmun kɔ naa le 'yer bɔbir ɔsɔɔ 'yer go ε. ¹⁹ A ber Ayopɔi 'Lo Pɛnfɔ chene na be be kɔ a Nɔanɔmun nɔbe.

¹⁰ Bojūu nure jaa na wa kpe a Nɔanɔmun pɛnfɔ nyɔ pɔ, wɔ mi ma pɛn naa a wɔ mɛε tɔmɔɔ pɔ, nutɔa le a Nɔanɔmun mɛε na pɛn a wɔ tɔmɔɔ pɔ. ¹¹ A le jūu, yi ɔ a si mɔɔɔ ɔka si kpe a pɛnfɔ nyɔ pɔ, ka nure ɔsɔɔ jaa taa ɔ bawɔnɔ a ba kaar na wɔ bɔr lo ε.

¹² Bojūu Nɔanɔmun 'yer un bɔnbɔr, na wɔ ma pɔpɔle, na wɔ dire gar sɔbɔraa. Wɔ ma nɔmaan jaa kpe ti gber a siε, na wɔ 'mar a kɔkɔ, na wɔ wel a choofɔ jir ti tɔn a kɔɔ kɔa pɔ. Wɔ ma tɔɔ tɛr ni befɔsi a jaa na be nure nyɔa pɔ 'yer. ¹³ Bon jaa ba be ka a bɔmaalsi pɔ naa sɔɔ a Nɔanɔmun niem ε. Bon jaa ba kɔ ε, a jaa dɔl a wɔ niem. 'Lo le sin wa man a ye le jaa kɔ.

¹⁴ A le jūu, sin ben tara a bɔɔɔ nɔkpɛε na gar a bɔɔɔɔ nɔbeε ba jaa a wɔ do a be a saaju, Yesu na ɔ a Nɔanɔmun Bie, yi ɔ a si ba gber a si sɔɔɔ nyɔ sun sɔɔ pɔ. ¹⁵ Bojūu, saa tara a bɔɔɔ nɔkpɛε 'lo na kɔ tɔɔ kaa a si balfɔ ε, tɔche si tara na a 'lo mi a bɛεr kaa bɔɔ bɔɔ na dɔɔ nyɔ a sin mi kaar, tɔche waa ɔ yelbier ε. ¹⁶ Yi ɔ a si daa yi a wɔ wɔfɔ nɔa dakɔɔ par ni nyɔa, na si ti de a wɔ nɔbaal na si nye wɔfɔ, ka a sɔɔ si a sɔɔ 'lo an wa wɔnɔ si.

5 A juu nɔbe bɔɔɔ nɔkpɛε, ba ma kɔan ir wɔ a nɔbe pɔ, na ba ir wɔ a wɔ ma ara kɔ ba ni a Nɔanɔmun sɔlsɔɔ, na wɔ ma de a ba kɔfɔsi ni a ba bɔɔɔɔ bonɔsi loro ni a ba yelɔbe bɔɔɔ. ² Wɔ ma tɔɔn 'mɔɔn a bala na ba bɔɔ ε, ti chiine a jiyuo, bojūu a 'lo mɛε mi ba tara kpɛɔ ε. ³ A anyɔna jūu le so a wɔ ma de nie lo a wɔ mɛε tulfɔ bɔɔɔ baar, ti pɔa 'matɔan a nɔbe ba jaa yelɔbe bɔɔɔ.

⁴ Nure jaa maa bɔn kaa ir a 'yɔɔɔ nyɔna kɔ a wɔ mɛε ε, Nɔanɔmun le ma bɔɔ wɔ, nutɔa le wɔn dɔɔ bɔɔ a Aaron. ⁵ Le mi le, a Kirɔsto ba de a 'yɔɔɔ nyɔ kɔ a wɔ mɛε ε, na wɔ wa lɛε a bɔɔɔ nɔkpɛε ε. Tɔche Nɔanɔmun mi le 'yer kɔ wɔ, "Fɔs le ɔ a n Bie, dɔna n lɛε a fu Sɔa."

(Yiel Gɔn 2:7)

⁶ A le 'yer a jie ɔsɔɔ go, "Fɔs le a bɔɔɔ kpo kpo, nutɔa a Melkijedek kaar." ††

(Yiel Gɔn 110:4)

† A Josua nyɔna le dɔɔ de a Isral nɔbe nie ka ba chen a Kanaan tɛε pɔ, a Mosesi na wɔ kpi, a tɛε nyɔ le a Nɔanɔmun dɔɔ tɔr a nɛε kɔ ba. (A Tɔmɔɔ 7:45; ni Josua 1:1-9) †† A Melkijedek dɔɔ ɔ a Nɔanɔmun bɔɔɔ loro. 'Lo le kɔ a Abraham a paanɔɔ ni a dɔa na wɔ sɔɔɔ

⁷ A le daar a Yesu na be ka a tēe pɔ, wɔ den sɔɔrfɔ sɔɔr Nāanɔmun kɔn nɔbikɔɔ kɔ a Nāanɔmun nyā na tɔɔ faa wɔ a kɔu pɔ, ka a Nāanɔmun wɔ a wɔ sɔɔrfɔ, bojūu wɔ den 'yɔɔfɔ siir a wɔ mǎe. ⁸ Wɔ gba na ɪ a bie, wɔ jān nɛe tufɔ yi a wɔ wɔm pɔ. ⁹ Wɔn wa maal a le an sɛe ɪka wɔ maal baar, wɔ lɛb a faafɔ sɔɔ kɔ a bala jaa na sɔɔ tu a wɔ nɛe. ¹⁰ Nāanɔmun le ir wɔ a wɔ ɪ a bɔɔrlo nɔkpɛɛ a Melkijedek kaar.

¹¹ Si tara na yɔɔ naa 'yer tun a yele anyāna pɔ, tɪche ka a par wiilfɔ kpɛmɛ, bojūu a yi bɔɔfɔ ba tal tɛer ɛ.

¹² Yelmǎe, a sɛe naa a sɔɔ nyāna pɔ, ka yun taa ɪ wiwi-ilbe, ti yi chene bɔɔrɔ nɛe ɪka wɔ wiil yi a Nāanɔmun 'yerbidɔɔ ala go. Bir le yi chene bɔɔrɔ, yaa ta saa difɔ ɛ.

¹³ ɪsɔɔ jaa na chene 'yene bir, wɔ chene na ɪ biplɔ. A wɔ yɛ ba tal tɛer a wɔn tɔɔ bɔɔ a yeltorsɪ ban wile par ɛ.

¹⁴ Tɪche nɔbere bon le saa, bala 'lɔ din nye ka a mlɔ ba, ka ba bɔɔ vula nɔ dɛer.

6 A le jūu, yi ɪ a si bar a Kɪrɪsɪto 'yer pielfɔ yele, ti chiine niem lɛre nɔbere. Yi ta le vɛ ka si pɔrɔ a tɛer lɛbfɔ yuor go ɛ, nɔ tɔdɛer jaa bɔrɔ na chiine kɔu pɔ ɛ, nɔ le an sɛe ɪka fɔ tara a Nāanɔmun sɔɔfɔ, ² nɔ a Nāanɔmun kɔɔ sofɔ wiilfɔ, nɔ nuur dɔɔlfɔ yele, nɔ kɔu pɔ irfɔ nɔ a 'yer tɔɔrfɔ yele. ³ Ala ɪ Nāanɔmun sɔɔ naa, sɪn ɪn a le.

⁴ An ɪn tuo kɔ a bala na dɔɔ nye a chāa, a bala na lem a saaju kɔfɔ kaa, na ba 'mataa pɔn a Nāanɔmun Sɪe, ⁵ a bala na lem a Nāanɔmun 'yer vula kaa, nɔ a kpɛɔ 'lɔ na waara a baaraa daar. ⁶ Ala ɪ ba faan lo, an ɪn tuo ka ba le waan ba a ba wa nye tɛer lɛbfɔ, bojūu a ba bɔɔrfɔ le kpara naa a Nāanɔmun Bie a daa ju go, na ba le 'yɔɔ ka a nɔyɔɔ le wuolo wɔ.

⁷ A le a tēe na ma nyū a sabie kɔɔ na ma loro na wɔ bul a bonɪ ala na tara tɔnɔ kɔ a bala na kɔ, ma nyen a Nāanɔmun sɔɔfɔ. ⁸ Tɪche a tēe 'lɔ na ma bul a gɔsɔr nɔ a mɔ-ur, waa tara tɔnɔ ɛ, ti na wɔ be pɔ 'yɔɔfɔ pɔ. A baarfɔ daar būu le na di wɔ.

⁹ Si gban 'yere a anyāna, barmune, si bar tɛer a yi jie, na si bɔɔɔn yun tara bɔsɔn, bɔsɔn ala na lɔɔn a faafɔ.

¹⁰ Nāanɔmun ba ɪ nɔbur bur ɛ. Wɔ kɔ ɪin a yi tɔmɔ nɔ a yi nɔfɔ yun wiil kɔ wɔ ɛ, na yi sɔɔ a wɔ nɔbe ti chene sɔnɔ ba. ¹¹ Si bɔɔrɔ naa ɪka a yi āsɔɔ jaa wɔ mɔɔ nɔbir maala a le nɛ ti tǎn a baaraa, na yi kɔ baala a yi tɛertɔ jie ɛ.

¹² Saa bɔɔrɔ ɪka yi ɪ koro dɛme ɛ, tɪche yi tɔɔɔ a bala na tu a sɔɔfɔ pɔ tara kānyir nyen a bonɪ ala a Nāanɔmun na tur a nɛe.

¹³ Le a Nāanɔmun na tɛre a nɛe kɔrɔ a Abraham, nɛre jaa na ba be be gar wɔ a wɔn pɔn jūu, wɔ pɔn naa a wɔ mǎe, ¹⁴ na wɔ 'yere, "Yelmǎe jaa le, ɪn sɔɔ fɔ naa, naa vɛ ka a fɔ bal par paal."

(A Pielfɔ Gān 22:17)

¹⁵ Le le a Abraham tara a kānyir na wɔ chel lɛɛ wa de a le a Nāanɔmun na tur a nɛe kɔ wɔ.

Nāanɔmun ɪka wɔ sɔɔ a Abraham. Abraham mlɔ kɔn a Melkijedek kɔfɔsɔ. (A Pielfɔ Gān 14:17-20, nɔ Heburu Gān 7:1-10)

¹⁶ Nɪre ma den a nɪre 'lɔ na gar wɔ yuor pɔn, ka a le wɔn ma tur a nɛe ɪ yelmǎe, ka a wɔlɛwɔlɛ maa le be be go ɛ. ¹⁷ Bojūu Nāanɔmun bɔɔrɔ naa ɪka wɔ maal a wɔ befɔ 'lɔ na ba lɛre ɛ, ka a chaar kɔ a bala na wa de a ala wɔn tur a nɛe. Wɔ tur nɛe ɪka wɔn maal a le.

¹⁸ Nāanɔmun maal a nɔɔ ɪka, a bonɪ ayi anyā na ba tɔɔnɔ lɛre ɛ, Nāanɔmun mlɔ kɔ tɔɔ nɔmaa jire ɛ, ka a sɪn bala na jo ti nɔyɔɔ a tɛertɔfɔ nyā wɔn kɔ si a pɔrɔ taale, ka a na 'yɔɔ si ākpǎen. ¹⁹ A tɛertɔfɔ nyā le si tara, naa ɪ a nɛbikur na ma lū a si sɪe a wɔ chum ba dɔɔnɔ ɛ. Wɔ pɔn kpɛ be a diniem a fɔbaa 'lɔ ban lū var puor. ²⁰ Be le a Yesu de nie chen a si 'yɔɔ, wɔ kpɛ naa a si 'yɔɔ. Wɔ ɪ naa a bɔɔrlo nɔkpɛɛ kpo kpo nɔtāa a Melkijedek kaar. †

7 A Melkijedek nyā le dɔɔ ɪ a Salem nāa nɔ a Nāanɔmun na do gar a saaju bɔɔrɔrɔ. 'Lɔ le tuor a Abraham na wɔ 'yer nɛvɔla 'yɔɔ wɔ, a le wɔn dɔɔ jeb a nāmɔne bala tɔɔ ti lɛb waara. ² Ka a Abraham ir a bonɪ ala wɔn waara nɔ a jaa pɔ pie, bɔ'yen kɔ wɔ. A wɔ yodɔɔ par nɔ nyā, torfɔ nāa, a nɔ mlɔ, Salem nāa, a par le, nyā'maar nāa. ³ Waa tara sāa ɛ, bu ma ɛ, nɛre jaa ba bɔɔ a wɔ dɔɔfɔ daar ɛ, bu bɔɔ a wɔ bal par ɛ, bu a wɔ kɔu daar ɛ. Wɔ kaara naa a Nāanɔmun Bie kaar, na wɔ ɪ a bɔɔrlo kpo kpo.

⁴ Yi tɛer kaa a le wɔn bɛrma jā. A si sāakpā Abraham gba mlɔ dɔɔ kɔ wɔ a bonɪ ala wɔn fa pɔ pie jaa pɔ bɔ'yen. ⁵ Pɔpāanyā, a Mosesɪ nɛe wɔn dɔɔ bin 'yer naa ɪka, a Levi bal par pɔ le a bɔɔrɔrɔ na ma yi, 'lɔ le na ma de a pie jaa pɔ bɔ'yen yin a ɪsrɔl nɔbe ba jaa sɛ, a wɔ mǎe yɛer sɛ, a ba yɛer gba mlɔ na ɪ a Abraham bal nɔbe sɛ. ⁶ Tɪche a daba nyā baa gba bɛer a wɔ ti yi a Levi bal par pɔ ɛ, tɪche wɔ den a pie pɔ bɔ'yen yi a Abraham sɛ, na wɔ 'yer nɛvɔla 'yɔɔ a 'lɔ a Nāanɔmun na dɔɔ tur a nɛer kɔ. ⁷ Baal ba be be ɛ, ɪka a nɛre 'lɔ na bɛrme 'yer nɛvɔla 'yɔɔ a 'lɔ na ba jā bon ɛ. ⁸ A yele āsɔɔ nɔ nyā ɪka, a bala na kpire le ma de a pie pɔ jaa bɔ'yen, tɪche a sɔr āsɔɔ pɔ, a Melkijedek 'lɔ na ba kpire ɛ, de naa. ⁹ ɪsɔɔ gba mlɔ na 'yer ɪka, a Levi nɛre na ma de a pie jaa pɔ bɔ'yen, ba yab a pie jaa pɔ bɔ'yen tu a Abraham sɛ, ¹⁰ bojūu a le a Melkijedek na dɔɔ tuor a Abraham, a Levi chene na be a wɔ sāakpā pɔɔm.

¹¹ Ala ɪ a Levi bal nɛre, a bɔɔrlo tɔmɔ ma ta vɛn ka wɔ tor jaa dɛ dɛ, a nɛbināa 'lɔ ban kɔ a nɔbe, bo le so ka ba le bɔɔrɔ a bɔɔrɔrɔ āsɔɔ ɪka wɔ wa, na wɔ kaara a Melkijedek kaar na waa ɪ a Aaron kaar ɛ? ¹² Bojūu bala wa lɛr a bɔɔrɔrɔ, ba mlɔ ma lɛr a nɛbināa. ¹³ A 'lɔ ban 'yere na so a yele anyāna, wɔ ɪn bal yuo, ka nɛre āsɔɔ jaa ba yi a bala nyāna pɔ na wɔ ti tɔ tɔmɔ be a bɔɔr lofɔ jie ɛ. ¹⁴ Bojūu nɛre jaa bɔɔn naa ɪka a si Soro ɪn a Juda bal nɛre, ka a bala nyā pɔ, Mosesɪ mlɔ ba pɔr a yuor ɪka nɛre na yin a bala nyā pɔ ti ɪ a bɔɔrɔrɔ ɛ. ¹⁵ Ka

† A Melkijedek dɔɔ ɪ a Nāanɔmun bɔɔrɔ loro. 'Lɔ le kɔ a Abraham a paanɔɔ nɔ a dāa na wɔ sɔɔr Nāanɔmun ɪka wɔ sɔɔ a Abraham. Abraham mlɔ kɔn a Melkijedek kɔfɔsɔ. (A Pielfɔ Gān 14:17-20, nɔ Heburu Gān 7:1-10)

a le sun 'yer gba gān chāa ꝓꝓ, ũka ala ũ a bɔꝓꝓloro āsɔɔ na kaara a Melkijedek kaar wa wa naa, ¹⁶ a 'lo na wa ũ a bɔꝓꝓloro 'lo na ba tu a le a nebināa na 'yer tun a wɔ sākāꝓā loor ε, tɩche a tun a le a kꝓēꝓ 'lo na yi a nyenɔɔ na ba tara sɔꝓꝓ ꝓꝓ. ¹⁷ Bojūu a seb ũka, "Fōs le ũ a bɔꝓꝓloro kꝓo kꝓo na ba tara tɩfɔ ε, nūtāa a Melkijedek."

(Yiel Gān 110:4)

¹⁸ Ba tɔꝓꝓ a kōro bɩfɔ lan bar, bojūu wɔ bal naa na waa ũ bōjoraa go ε. ¹⁹ Bojūu a nebināa nyā maa tōꝓ maal bon ka wɔ tor jaa dē dē ε, ka a tɩertɔ yuo na ũ gar wɔ wa, na wɔ vē ka sɩ tɔꝓꝓ gbɔɔ Nāaŋmɩn.

²⁰ A Nāaŋmɩn netɩraa dōꝓ be be, bamune lɩeb a bɔꝓꝓlorbo ka a netɩraa ba ꝓꝓ ε, ²¹ tɩche 'lo lɩeb a bɔꝓꝓloro ka a netɩraa ꝓꝓ, a le a Nāaŋmɩn na 'yer kɔ wɔ, "A sɩ Soro ꝓꝓ 'yer, na wɔ kō ba puur a kō bar jaa ε. Fōs le ũ a bɔꝓꝓloro kꝓo kꝓo."

(Yiel Gān 110:4)

²² A ꝓꝓ bɩfɔ nyāna jūu, Yesu le wɔ de bin a nɛε ka wɔ ũ a netɩraa na gar.

²³ A kōro a bɔꝓꝓlorbo bala ma dōꝓ ũ ꝓꝓ, bojūu kūu maa sɔꝓ ka ba be be a tōmō ꝓꝓ kor ε. ²⁴ Tɩche a Yesu 'lo na ben be jaa kꝓo kꝓo, a wɔ bɔꝓꝓloro tōmō ba tara lɩertɔ ε. ²⁵ A le jūu, wɔ ma tōꝓꝓ faa a bala na tu a wɔ jie waara a Nāaŋmɩn sē. Bojūu wɔ ma ben be sōꝓ jaa 'maala a Nāaŋmɩn kɔꝓ ba.

²⁶ A bɔꝓꝓloro nɩkꝓēε nyāna le bōꝓ a le sun bɔꝓꝓ, wɔ ũn cheche, waa tara chefɔ ε, waa bɔꝓꝓloro yeldɛε ε, na wɔ oo wɔ māε yin yelbe-ɩrbe ꝓꝓ, na wɔ do gar a saaju.

²⁷ Waa kaara fɩka a bɔꝓꝓloro nɩberε banyā ε, naa ba le sɛε ũka wɔ loro a bɔꝓꝓ a bɩbie a jaa ε, na wɔn ma de nie lo a wɔ māε tulo bɔꝓꝓ, tɩ pāa mɩ lo a nɩbe mɩ bon ε. Wɔ māε le sɔꝓ na wɔ lɩeb a bɔꝓꝓloro dōꝓ lo a ba yeldɛbe bɔꝓꝓ a dēdēe daa ka a baar. ²⁸ Bojūu a nebināa le ma ir a bɔꝓꝓloro nɩberε, ka ba ũ nɩbe na bal, tɩche a ꝓꝓ nyā na tu a nebināa puor wa, a Bie le Nāaŋmɩn ir, 'lo le maal a le jaa a Nāaŋmɩn na bɔꝓꝓ ũka wɔ maal.

8 A 'yerε sun 'yerε nɩ nyā, sun tara na a bɔꝓꝓloro nɩkꝓēε nyā na jānε be a saaju kꝓēꝓ wɔ jaa sɔꝓ nūsōꝓ jie.

² Be le wɔ tōnō a dinie sɔꝓ na ũ a yelmāε Nāaŋmɩn puorfɔ yir a sɩ Soro māε na maal, a ba ũ a gān yir 'lo a nɩre na maal a wɔ nūu ε.

³ Bɔꝓꝓloro nɩkꝓēε jaa ba ma ir wɔ naa ka wɔ ma diere a kɔfɔsɩ nɩ a bɔꝓꝓloro bonsɩ loro nɩ a bɔꝓꝓ, ala le so ka a nyā mɩ na de bon kōꝓ lon a bɔꝓꝓ. ⁴ Ala ũ wɔ ta ben ka a tēε ꝓꝓ, wɔ kō naa ta ũ bɔꝓꝓloro ε, bojūu nɩbe den nie be ka, na ba ma diere a kɔfɔsɩ turo nɩ a le a nebināa na man. ⁵ Ban tōnō a Nāaŋmɩn puorfɔ yir cheche nyā ꝓꝓ na ũ a 'lo na be a saaju gāagiel ban tɔꝓꝓ maal. A anyāna jūu le so ka a Nāaŋmɩn kꝓāꝓāana a Mosesɩ a le wɔn dōꝓ bɔꝓꝓloro ũka wɔ maal a gān yir, na wɔ 'yer, "Kaara sō, na fɔ maal wɔ a le nɩ nɩ wɔ ju ũn wiil fɔ be a tōꝓ ju."

(A Yifɔ Gān 25:40)

⁶ Tɩche a tōmō 'lo a Yesu na nyε, gar a ba bon jaa bamm na ũ a netɩraa 'ma'maala na gar a bōkoraa, bojūu a nebin paalaa na ũ gar ꝓꝓ le wɔ maal.

⁷ Bojūu ala ũ a netɩr koraa 'lo ba dōꝓ tara chefɔ ε, jie kō naa be be a ba le bɔꝓꝓloro bōyuo ε. ⁸ Tɩche Nāaŋmɩn nyen a le a nɩbe na 'mab, na wɔ 'yer, nūtō le a sɩ Soro 'yer, "Bɩbir kōꝓ na wa vɩε naa, ka nɩ tur netɩr paalaa bin kɔ a Isral yir dēme nɩ a Juda yir dēme. ⁹ A kō le nyetāan a nɛε 'lo ũn dōꝓ tur kɔ a ba sākāꝓāmine a daar 'lōnō ũn nyɔꝓ ba a nūu tɔꝓ yin a Ijipitɩ tēε ꝓꝓ ε. Nūtō le a sɩ Soro 'yer, bojūu baa sɔꝓ ara a le ũn tur a nɛε kɔ ba ε, ka nɩ mɩ lɩeb puor 'yōꝓ ba. ¹⁰ A anyāna le ũ a netɩraa ũn na tur kɔ a Isral yir dēme, a bɩbir 'lo wa vɩε baar. Le le a sɩ Soro 'yer. ũn de naa a nɩ nɛε 'yōꝓ a ba tɩertɔ ꝓꝓ, na nɩ seb dɔꝓ a ba nyān ju. Ka nɩ ũ a ba Nāaŋmɩn, ka ba mɩ ũ a nɩbe. ¹¹ Nɩre jaa kō le wiil a wɔ tɔ sɔꝓ ε, bɩ ka nɩre 'yer kɔ a wɔ yebe ũka, 'Bōꝓ a sɩ Soro ε.' Bojūu ba jaa na bōꝓ ma naa, yi a bil ꝓꝓ tɩ tān a berε ꝓꝓ. ¹² ũn vēn a ba putuyebe bar. N kō le tɩer a ba yeldɛbe jaa go ε."

(Jeremiya 31:31-34)

¹³ Nāaŋmɩn na bɔꝓꝓloro a netɩraa anyāna bōꝓpaalaa, wɔ maal a 'lo na de nie ka wɔ ũ bōꝓꝓloro, ka bon mɩ na jɔꝓ, wɔ maa yaara tɩ kꝓi ε.

9 Faa nyε, a netɩr dōꝓ 'lo tara na a puorfɔ chɩrsɩ nɩ a jicheche 'lo ban dōꝓ maal ka a tēε ꝓꝓ. ² A gān yir nyā ban dōꝓ maal baar, a di yēyē ꝓꝓ le ba bin a fātɩnsɩ dɔꝓꝓ jie nɩ a tɩertɔ 'lo ju ban ma dɔꝓ a paanōcheche ala. A jie nyā le ba bɔꝓꝓ, jicheche. ³ A dinie sɔꝓ ban lū a fɔbaa var, ba bɔꝓꝓloro naa a be, Cheche wɔ jaa Cheche Jie. ⁴ Be le a bɔꝓꝓ lofɔ jie be na ũ selma a ba ma chɔnō a tāt nyūu vɩla ala nɩ a netɩraa daka ban maal tɩ waar selma ꝓꝓ. A daka nyāna ꝓꝓ le a selma dulo ban 'yōꝓ a maana nɩ a Aaron dāgbal 'lo na dōꝓ 'mɔɔ a puul nɩ a kɔsɩr pɛɛrsɩ ala ban dōꝓ seb a nebināa 'yōꝓ. ⁵ A daka nyā ju le ba maal a malakasi bala na wile a Nāaŋmɩn tur ka ba ara kɔ a malakasi bala ban bɔꝓꝓloro a cherubim, ka ba ger ꝓꝓ a faafɔ bɔꝓꝓ lofɔ jie. Tɩche sɩ kō tōꝓ man a yelsɩ anyāna tu tu taa a pōꝓānyā ε.

⁶ Le a yelsɩ anyāna ban wa chɔꝓ a nūtō baar, a bɔꝓꝓlorbo pāa ma kꝓɩεε na a di yēyē sɔꝓ ꝓꝓ, bɩbir jaa tōnō a ba tōmō. ⁷ Tɩche a bɔꝓꝓloro nɩkꝓēε 'lo tɩε le ma kꝓε a dinie sɔꝓ gbebō'yen yuon jaa, wɔ maa faa dōꝓ jān ε. Ala le wɔ ma kꝓēn a be tɩ lon a wɔ māε bɔꝓꝓ, nɩ a nɩbe mɩ yeldɛbe ban ba bōꝓloro ε, tɩ faa tul maal bɔꝓꝓ. ⁸ Nāaŋmɩn Sɩε wiil a anyāna ũka, a sɔꝓ na kꝓɩεε a jicheche 'Lo Wɔ Jaa Cheche Jie chene na ba yuo ε, a gān yir koro na chene ara jūu. ⁹ A anyāna dōꝓ wile a duna sōꝓ, naa wile ũka a kɔfɔsɩ nɩ a bɔꝓꝓloro bonsɩ ala ban ma lon a bɔꝓꝓ, maa tōꝓ vē ka a 'lo na wa a puorfɔ jie tɩer chaar ε. ¹⁰ A ũ naa bōdiir tɩε yebe, nɩ nyūfɔ yebe, nɩ bōꝓɛersɩ yelsɩ, ala le ba mōꝓ nɩbir maala tɩ tān a yelpaalaa na lɩer.

† A manna anyāna ũn bōdiir a Nāaŋmɩn na dōꝓ kɔ a Isral nɩbe be a mɔꝓꝓloro ꝓꝓ ka ba di. (A Yifɔ Gān 16:4-36, nɩ jɔꝓꝓ 6:31, 49)

¹¹ Le a Yesu Kirisito na wa a bɔɔrlo nɪkpɛɛ nyã kaar, ni a yelsɔn ala na de nie be ka, wɔ kpɛn tu a jɪkpɛɛ ni a puorfɔ yir 'lo na ɪ cheche an ba ɪ nɪrɛ nũu le maal ε, ka si 'yer lka waa pɔɔ a bɔmɪɛrsɪ pɔ ε. ¹² Waa de bɔɔ bu narbil jãɪ ε, tɪche wɔ kpɛ naa a Jicheche Wɔ Jaa Cheche nyã pɔ, gbebɔ'yen kɔ nɪrɛ jaa ni a wɔ mãe jãɪ, a si tɔɔ nye a faafɔ a kpo kpo. ¹³ A bɔɔr jãɪ ni a nadai jãɪ ni a nasarbil tãpɪɛɪ ban ma tɔɔ mɪr a bala na sɔɔ, ka a ba ãgãma yi ɪ bɔsɔn. ¹⁴ Nɪmɪne pãa le, a Yesu Kirisito jãɪ a 'lo na tu a Nãanɪmun Sɪe na ɪ nyevɔr, a wɔ mãe na ba tara chefɔ ε, lon bɔɔr kɔ a Nãanɪmun na wɔ pɛe a si tɪer ni tɔmɔ jaa na chiine ni si kũu pɔ, ka sɪn tɔɔ tɔnɔ kɔrɔ a Nãanɪmun wɔr.

¹⁵ Bojũu a anyãna le vɛ ka a Yesu Kirisito ɪ a netɪr paalaa 'ma'maala, ka a bala a Nãanɪmun na bɔɔɪ, na nye a bɔsɔn ala na ba tara baarfɔ ε. Pɔpãanyã wɔ kpi naa na wɔ faa ba yin a yeldɛbe ala ban dɔɔ maal a netɪr kora 'lo pɔ.

¹⁶ Nɪrɛ wa tɪr nɛe lka 'lo wa kpi baar, a kũu le wɔ ma wa kpi, ka a le wɔn 'yer pãa yi chãa pɔ, ¹⁷ bojũu ala ɪ fɔ tɪr nɛe lka fɔɔ wa kpi baar. Fɔɔ wa cheɛ a ba ɪ yeɛ ε, tɪche fɔn wa kpi baar le a pãa ɪ yeɛ. ¹⁸ A anyãna jũu le so gba, ka a netɪr dɔɔ 'lo maa ɪ bon jaa ka a jãɪ ba pɔɔ ε. ¹⁹ Le a Mosesɪ na wa man a nebinãa 'yer kɔ a nɪbe ba jaa baar, wɔ den a nelpɔɔ jãɪ na wɔ de kɔɔ 'yɔɔ, na wɔ de pɛr kɔɔ jɪe na wɔ vɔɔ urbanyũu na wɔ tun mɪr a gãn pilãa 'lo ni a nɪbe ba jaa. ²⁰ Tɪ na wɔ 'yer, "A anyãna le ɪ a netɪraa jãɪ, a Nãanɪmun na kpãkpãana yi lka yi turo."

(A Yifɔ Gãn 24:8)

²¹ Le ni ju mɪ le wɔ de a jãɪ mɪr a gãn puorfɔ yir ni a bonst a jaa ban ma de maala ni a be. ²² Yelmãe jaa a nebinãa 'yer lka, ba ma de a jãɪ mɪl a bonst a jaa. Ka jãɪ ba wa kpaar ε, yelbier vɛ kɔfɔ ba be be ε.

²³ A tara na sɔr ka ba chɔɔr a saaju bɔtɔɔr maala ni a bɔɔrlo bonst anyãna, tɪche a saaju bonst mãe 'lo, a ba bɔɔrlo bon gar naa anyãna. ²⁴ Bojũu Kirisito ba kpɛ a nɪrɛ nũu bɔmaalaa jicheche nyã pɔ, na dɔɔ ɪ a saaju bon sɔ 'lo ban dɔɔ tɔɔr maal ε. A saaju mãe le wɔ tɪ kpɛ, na wɔ tɪ ara a Nãanɪmun niem a pɔpãanyã a si jũu. ²⁵ A ba ɪ wɔ kpɛn be a saaju na wɔn le tɪ loro a bɔɔr bɪbir jaa ε, nɪtãa le a juu nɪbe bɔɔrlo nãa na ma kpɛ a Jicheche 'Lo Wɔ Jaa Cheche pɔ, a yuon ni a jãɪ na ba ɪ a wɔ mãe jãɪ ε. ²⁶ Ala ɪ le le a ta ɪ, Kirisito naa pãan din dɔɔye sɔɔ jaa yi a wer pielfɔ daar jaa. Tɪche a pɔpãanyã, wɔ wa daan yi a bɪbir baaraa daar na wɔ maal yeɛ a jaa baar, lka wɔ wa de a wɔ mãe lɪeb a bɔɔrlo bon diin a yelbier bar. ²⁷ Nɪtãa le ban dɔɔ nɪrɛ ka wɔn kpi daar kɔɔ, na wɔ tɪ tuor 'yer tɔɔrɔ, ²⁸ le le, a Kirisito lon a bɔɔr kpo kpo kɔ nɪɔyɔ. Wɔn lɪeb wa a gbɛe ayi sɔɔ, a ba ɪ fɪka a wɔ wa de a yelbier bar ε, tɪche ka wɔ waan faafɔ wa kɔ a bala jaa na cheɛ wɔ.

10 A nebinãa dɔɔ ɪ a bɔsɔ 'lo na waara gãagiel, a ba ɪ a bon mãe le ε. A nɪtɔ jũu, a kɔ tɔɔ ɪ a bɔɔrlo

bɔbɔ'yen ban ma lo yuon jaa ka a tɔɔ chɔɔr a bala na ma wa tɔɔ gbɔr a Nãanɪmun puorfɔ 'yɔɔ ε. ² Ala ɪ a ta tɔɔn chɔɔr ba, ba kɔ naa bar a bɔɔrlo bomɔ ir fɔ ε? Bojũu a bala na ma ta wa a Nãanɪmun puorfɔ jie, a ba yelbier naa baar naa, ka ba kɔ ma le tɪer tɔ a ba yeldɛbe go ε. ³ Tɪche a ba yuon jaa bɔɔrlo bonst anyãna ma tɪerɛ ba naa a ba yeldɛbe, ⁴ bojũu a nadai ni a bɔɔr jãɪ maa tɔɔrɔ ire a yeldɛbe bara ε.

⁵ A le jũu, a Kirisito na waara ka a wer pɔ, nɪtɔ le wɔ 'yer kɔ a Nãanɪmun, "A bɔɔrlo bonst ni a bɔkɔrsɪ, faa bɔɔraa ε, tɪche ãgãn le fɔ chɔɔr kɔ ma. ⁶ A bɔɔrlo bonst ban chɔnɔ ni a ba 'mabfɔ bɔkɔrsɪ, fɔ pɔɔ maa pɛɪ yaa ε. ⁷ Ka n pãa 'yer, maa ni nyã, nɪtãa le an seb a n yeɛ a Nãanɪmun gãn pɔ. N Nãanɪmun, n wa naa lka n wa ɪ a fɔ bɔfɔ."

(Yiel Gãn 40:6-8)

⁸ Wɔ den nie 'yer, "A bɔɔrlo bonst ni a kɔfɔsɪ ni a dɔn ala ban ma kɔ chɔm ni a ba tulo kɔfɔsɪ ala, faa bɔɔraa ε, fɔ pɔɔ ba pɛɪ ε," an sɔɔ ɪ lka a nebinãa le 'yer lka ba ɪ a le. ⁹ A wɔ pãa 'yer, "Maa ni nyã, n wa naa lka n wa ɪ a fɔ bɔfɔ." Wɔ tɔɔn a 'lo na de nie bar, tɪ de a ayi sɔɔ 'yɔɔ a jie. ¹⁰ A nɪtɔnɔ jũu le a Nãanɪmun maal si, a si ɪ nɪsɔn a Yesu Kirisito na de a wɔ ãgãn lon a bɔɔr kpo kpo kɔ si.

¹¹ A juu nɪbe bɔɔrlo, bɪbir jaa le wɔ ma ara tɪ tɔnɔ a ba puorfɔ tɔbie. Waa gala a bɔɔr lofɔ nyã na maa tɔɔ de yelbier bar ε. ¹² Tɪche a Yesu Kirisito na wa lo a bɔɔr kpo kpo nyã baar a yelbier jũu, wɔ pãa tɪ jãne naa a Nãanɪmun nɪsɔɔ jie. ¹³ An yi a le daar jaa, wɔ cheɛ naa a Nãanɪmun na wa de a wɔ dɔdɛme kɔ wɔ a ba lɪeb a wɔ gbɛe dɔɔɪfɔ jie, ¹⁴ bojũu gbebɔ'yen tɛe le wɔ lo a bɔɔr, ka a see kɔ a bala wɔn maal ka ba ɪ cheche.

¹⁵ A Nãanɪmun Sɪe mɪ 'yer yelmãe jaa kɔ si ni a yeɛ nyã, wɔ den nie 'yer, ¹⁶ "Nyã le ɪ a netɪraa nyã ɪn wa tara ni ba, a sɔɔ 'lo wa po baar. Le le a si Soro 'yer. ɪn den a n nebinst 'yɔɔ a ba nyãn pɔ, naa seb 'yɔɔ a ba tɪersɪ pɔ."

(Jeremiya 31:33)

¹⁷ Na wɔ pãa le 'yer pɔɔ, "A ba yelbier ni a ba chefɔsɪ tɔbie, n kɔ le tɪeraa go ε."

(Jeremiya 31:34)

¹⁸ Nãanɪmun na wa vɛ a yelbier anyãna kɔ nɪrɛ, yelbier bɔɔr lofɔ ba le be be go ε.

¹⁹ A le jũu n yeɛr, sɪn ben tara a 'lafɔ nyã na tɪ kpɛ a Jicheche Wɔ Jaa Cheche Jie a Yesu jãɪ jũu, ²⁰ na wɔ yuo a yelmãe sɔr nɪbir paalaa na 'mar tu a fɔvara 'lo pɔ, 'lo le ɪ a wɔ ãgãn, ²¹ na si be tara a bɔɔrlo nɪkpɛɛ nyã na kaara a Nãanɪmun yir, ²² yi ɪ a si tɔɔ gbɔr Nãanɪmun ni nyã nyã na vɛɛɛ, ni a sɔɔfɔ na tɪrɛ. Bojũu wɔ mɪr a si nyãn, na wɔ fɪɛɪ si yin a tɪer sɔɔnaa pɔ, na wɔ pɛe a si ãgãma ni a kɔsɔɔ ala. ²³ Yi vɛ a si nɔyɔ a si tɪertɔfɔ nyã sɪn sɔɔ jaa chãchã tara, bojũu a 'lo na tɪr a nɛe kɔ si ɪn yelmãe sɔɔ. ²⁴ Yi vɛ a si kpãkpãana taa mɔɔ nɪbir nɔfɔ ni vɪla maalfɔ pɔ. ²⁵ Yi taa ɪrɛ wa vɛ ka si ma bara taa sɛ lɔɔfɔ ε, nɪtãa le a bamune na ma ɪrɛ ε, tɪche yi vɛ a si

'yḥnōḥ taa ākpāen, na si ma maala a le sḥō jaa, an u a Būbir tḥōḥ na gbōḥ.

²⁶ Ala u si chene na bḥōn jaa ti ma maala a yelbier sun wa bḥō a yelmāe baar, yelbier bḥōrlo bon jaa ba le be be go ε, ²⁷ tiche dābāe tee le si chele ni a 'yer tḥōfō, ni a būu dagel 'lo na wa di a Nāanmūn dḥōdēme. ²⁸ Nūre āsḥō jaa wa dḥō tḥō a le a Mosesi na 'yer bin, ka a nibe ayi bu nibe ata wa di dāasie ika yelmāe le wō u a le, ba ma kō naa a nūnyne ti maa kaa wō nūbaal ε. ²⁹ Ge buor le yi tūer Nāanmūn na ge a nūre 'lo na neere a Nāanmūn Bie nyā ni gbēe, a nūnyne 'lo na maal fuka waa u bōcheche ε, a jāi nyā na u a neturaa na maal wō a wō tor, ka wō tō a Nāanmūn wāefō Sīe? ³⁰ Bojūu si bḥōn a 'lo na 'yer, "Maa le so a sān yaafō, un lēb yaa a sān,"

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 32:35)

wō le bḥō 'yer go, "A si Soro na tḥō a wō nibe 'yer."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 32:36)

³¹ A un dābāyele, ala u fō faan lo a Nāanmūn nūbir nyā nūu ḥ.

³² Yi tūer kaa a le daar yūn dḥō be be, ti wa nye a chāa, a le yūn ba gber tuor a dḥōye ḥō ala. ³³ Sḥō kḥō, chāa ḥō jaa le ba ma tḥō yi na ba gere ni yi. Daar kḥō, yi ma 'mantāan a bala mī ban gere a le. ³⁴ Yi mī dḥō tara nūbaal ni a bala ban nyḥō ḥō a die ḥ, na yi mī tara ḥḥel an ba bā yi ε, a sḥō 'lo ban fa a yi bōtarsi, bojūu yi bḥōn naa ika yi māe tara naa bōtarsi na u gar a anyāna na ba tara baarfō ε.

³⁵ A le jūu, yi taa lōb a tūer sḥō nyā bar ε, Nāanmūn na yab yūn gar a le. ³⁶ Yi mḥō nūbir tara kānyir na yi maala a le a Nāanmūn na bḥōḥ, yūn wa nyen a le wōn tūr a wō nee. ³⁷ Bojūu a chen bālāa ka a, "'Lo na waara, wōn wa naa. Wō kō kor ε. ³⁸ Tiche a maa torfō sḥō 'lo, na kḥiere naa ni sḥōfō. 'Lo wa lēb puor 'lo, n ḥō kō pel wō ε."

(Habakuk 2:3-4)

³⁹ Tiche sun ba u a bala na lūere a puor sḥōḥō ε, tiche si un a bala na sḥō de, na si nye faafō.

11 Pōpāanyā, a sḥōfō nyā vē naa ka saa 'loḥō gber ε, yelmāe jaa a bon 'lo 'yḥō sun tara a tūer ti ba nyen nūbir ε. ² A sḥōfō nyā le a kōr dēme dḥō tara, ka a Nāanmūn dān ba.

³ Sḥōfō le vē a ba bḥō a par ika Nāanmūn dḥō de a wō nee 'yerbie maal a tēe, ni a saaju wō jaa, ka a bonsi sun ben nyere, a ba u a dḥō be be ka wō de maal ε. ⁴ Sḥōfō le vē ka a Abel bḥōrlo bonsi wōn de kō Nāanmūn u gar a Kain bḥōrlo bonsi. Sḥōfō le vē ka a Nāanmūn dān wō 'yer ika a wō yele tor naa, a sḥō 'lo a Nāanmūn na dḥō 'yer a Abel kōfōsi nyā 'yer, wōn sḥō kḥi gba, tiche a sḥōfō le vēn ka wō chene 'yerε.

⁵ Sḥōfō le vē ka Nāanmūn wa de a Enok bōntbir. 'Lo ba kḥi bḥō kūu ε, baa le wa nye wō jaa go ε, bojūu Nāanmūn māe le wa de wō. Bojūu sere tiche ka wō wa chen, Nāanmūn 'yer a ika a Enok yele nōmḥ wō naa.

⁶ Nūre ba wa tara sḥōfō ε, an un tuo wōn na tḥō pel Nāanmūn ḥō, bojūu nūre āsḥō jaa wa waara a

Nāanmūn sē, wō sḥōn ika wō ben be, na wō mī ma yara a bala na mḥō nūbir bḥōḥ wō.

⁷ Sḥōfō le vē ka a Nowa tu a le a Nāanmūn na dḥō 'yer kō wō ti ba nyen nūbir ε, ti na wō de dābāe maal a daka bulomtum faan a wō yir dēme ni a wō māe. A wō sḥōfō vē naa ka wō 'yer netuo 'yḥō a wer nibe ba jaa ban tḥō a Nāanmūn 'yer jūu, ti na wō lēb a yeltorsi bōdire a wō sḥōfō jūu.

⁸ Abraham sḥōfō jūu, a sḥō 'lo a Nāanmūn na dḥō bḥōl wō ika wō yi chen a jie 'lo na wa u a wō sofō daar kḥō, wō tu naa a Nāanmūn nee na wō chen, wōn gba na ba bḥō a jie wōn chiine ε. ⁹ Sḥōfō vē naa ka wō ti kḥiere a neturaa tēe 'lo ḥ u sāan a be a paal 'lo ḥ. A gāma seer ala ḥ le wō dḥō 'mataa kḥiere ni a Isaaki ni a Jekōb, na ba mī ḥō wō na wa so a jie 'lo a Nāanmūn na tūr a wō nee. ¹⁰ Bojūu wō dḥō kaara niem ika wō nye yir par ban sḥō, ka a Nāanmūn māe u a mūmūere.

¹¹ Sḥōfō le vē ka a Abraham na dḥō kor u danyḥō, ka a wō ḥō Saara mī ab, ti ba chene na dḥō bie. Wō tara na sḥōfō ni a Nāanmūn nee wōn tūr kō wō. ¹² Ka a dabō'yen nyā na kor bōtul ta kūu, ti wō 'yḥō par ka ba waa fuka a ḥmerbie na be a saaju, na ba kaara man nee bire kaar fōn kō tḥō sḥō ε.

¹³ A nibe banyāna sḥōn Nāanmūn ti tān a sḥō 'lo ban kḥi. Baa nye a le a Nāanmūn na dḥō tūr a nee kō ba ε, nūdaa le ba gbā nyāa ti sḥō de, na ba sḥō ika sāanba ni nūyḥōrsi le ba u ka a wer ḥ. ¹⁴ A nibe banyāna na 'yer a anyāna, wiil ika ba kaara na bḥōḥ a tēe 'lo na u a ba māe tḥō. ¹⁵ Ala u ba dḥō tūere a paal 'lo ban yi, ban taa tḥōn le lēb kul a be. ¹⁶ Ti le ba le ε, ba dḥō tūere a paal 'lo na gar a be, na be a saaju. Ala le so ka a vā ba kḥō wō wōn u a ba Nāanmūn ε, bojūu wō ḥōḥō a tēe kō ba.

¹⁷ Sḥōfō vē naa ka Abraham, a sḥō 'lo a Nāanmūn na beer wō kaa ka wō sḥō de a wō bidaba Isaaki ka wō u a bḥōrlo bon a wōn lon a bḥō. 'Lo le dḥō sḥō de a le a Nāanmūn na tūr a nee kō wō, ti na wō sḥō de a wō bidabō'yen tee nyā na lon a bḥō. ¹⁸ Nāanmūn gba na dḥō 'yer kō wō ika, "Isaaki le na 'yḥō a fō par, le un tūr a nee kō fō."

(A Pielfō Gān 21:12)

¹⁹ Abraham tūer bḥōn ika Nāanmūn na tḥōn sāi kūu, ka a nyetāan fuka wō nyen a Isaaki na yi a kūu ḥ.

²⁰ Sḥōfō vē naa ka Isaaki 'yer nevila 'yḥō Jekōb ni a Esau a ba nūdaar kḥō yele.

²¹ Sḥōfō le vē ka a Jekōb na ta a kūu, wō 'yer nevila 'yḥō a Josefō bibiir ba jaa ti na wō guun lan a wō dāgbal di-iraa ti puor Nāanmūn yāan.

²² Sḥōfō vē naa ka a Josefō kūu na wa gbōḥ, ti wō 'yer kō a Isral nibe a Ijipiti tēe ḥō yifō 'yer kō ba, na wō man ba a le ban na u a wō sḥō.

²³ Sḥōfō nyā vē naa ka a sḥō 'lo ban dḥō a Mosesi a wō dḥōrḥō sḥō wōn bar ḥmerḥō ata. Bojūu ba nyen wōn u bivila, na baa joro a nāa binfō ε.

²⁴ Sɔɔfɔ nyā vēn a lɛ a Mosesi na wa nōɔ, waa sɔɔ ka ba bɔɔɔ wɔ a nākpɛɛ Faaro bipɔɔ bie ε. ²⁵ Wɔ kāan ir ban na 'mataa gen wɔ nɪ a Nāanɔmun nɪbe gar wɔn na di a yelbier nōɔ bālāa tɛɛ. ²⁶ Wɔ nyen wɔn na di dɔɔye a Kɪrisito jūu ka a tara tññ gar a Ijipiti tēe ɔɔ nābomo. Bojūu daar kōɔ sāyar lɛ wɔ mōɔ nɪbir kaara. ²⁷ Sɔɔfɔ vē naa ka a Mosesi yi be a Ijipiti tēe ɔɔ, tɪ ba joro a nāa suur ε. Wɔ tara na kānyir, bojūu wɔ nyen a 'lɔ a nɪbir na maa nye ε. ²⁸ Sɔɔfɔ lɛ wɔ de tun a lɛ a Nāanɔmun na 'yer a Gōl Bar Bɪbir 'yer, na wɔ dōɔ 'yōɔ ka ba bol a jāl a ba dōdō ε, ka a sōɔfɔ 'lɔ na waara ba tōɔ sur a Isral nɪbe bidadōn ε.

²⁹ Sɔɔfɔ vē naa ka a Man Jɪɛ var lɛɛb sɔɔ, ka a Ijipiti dēme mɪ na wa ta nye a lɛ na ba kpe ka a man di ba jaa.

³⁰ Sɔɔfɔ lɛ vē ka a Jeriko dachin kpɛɛ 'lɔ wɔ jaa gel lo, a lɛ a Isral nɪbe na wa gɔɔɔ a tēe wɔ jaa a ber ayopōi tuor.

³¹ Sɔɔfɔ lɛ dōɔ faa a sēsē kɔɔ 'lɔ ban bɔɔɔ a Worahab, bojūu wɔ dōɔ sɔɔ de a bala ban tō ika ba tɪ jɔɔɔ a tēe kaa. Waa dōɔ ɔɔɔ a bawōnsɪ ɔɔ kpi ε.

³² N lɛ man bo go? N ba tara jaa na man lɛ a Gɪdɪɔɔn nɪ Barakɪ nɪ Samson nɪ Jefeta nɪ a Nāa David nɪ Samuwel nɪ a lɛ a Nāanɔmun 'ye'yerbe na tō 'yer ε, ³³ bala lɛ de sɔɔfɔ jeb na ba tōɔn nāmune, tɪ maal a lɛ na sɛɛ, nyen a lɛ a Nāanɔmun na tur a nɛɛ. Bala lɛ mɪ dōɔ kpal a jubere nɛɛ, ³⁴ na ba kpīin a būu dagel, tɪ na ba jo faa a ba mǎe a sɔɔberɛ ala ban taa kɔn ba. Bala lɛ dōɔ ɪ a nɪbaalsɪ, na ba lɛɛb nɪkpāɛn, na ba lɛɛb gādaar a jɛɛr ɔɔ tōɔ a ba dōdēme. ³⁵ ɔɔɔ mɪ lɛ nyen a ba nɪbe na dōɔ kpi tɪ lɛ lɛɛb ir ɪ wɔɛ. Ba gen bamune putuger. Bala ta sɔɔ, ba kō naa ge ba ε, tɪ ba tɔɔ tɪ chene ara a ba sɔɔfɔ bɔɔɔɔ ika ba wa nye a kūu 'lɔ ɔɔ irfɔ na ɪ gar a nyā.

³⁶ Ba lan bamune na ba fɔb ba, tɪ lūn bamune mɪ nɪ bōjɔrsɪ tɪ 'yōɔ kɔɔfɔ die ɔɔ. ³⁷ Ba lɔb bamune nɪ kusɪbe kɔ, tɪ ma che bamune mɪ var a yi, tɪ kɔn bamune mɪ naa sɔɔ. Piir gāma nɪ bɔɔɔr gākpoor lɛ bamune mɪ ma dōɔ su yɔɔɔ nɪ na ba ɪ nōn dēme, ka ba tara ba gere tɪ slɛ ba a ɔɔɔ jaa a lɛ nɛ. ³⁸ Ka a wer nyā ba ta sɛɛ ika wɔ tara a nɪbe banyāna ε, ka ba bāra yɔɔɔ be a mɔgōɔ ɔɔ nɪ a tñn jur, kpɪɛɛ a tñn kɔɔɔ ɔɔ nɪ a tūlotuursɪ bɔɔɔ ala ban ya a tēe.

³⁹ A nɪbe banyāna ba jaa nyen dāasɪvula a ba sɔɔfɔ jūu, tɪche a bonsɪ ala a Nāanɔmun na dōɔ tur a nɛɛ ba āsɔɔ jaa ba nyāa ε. ⁴⁰ Nāanɔmun guor yelviɛl na gar a anyā na wɔ gun sɪ, ka wɔ na de sɪ 'matāan ba maal yele a jaa ka a jātaa.

12 A lɛ jūu, a nɪyɔɔ banyāna na ηmaa jil sɪ a julōju-ur kaar dire a dāasɪɛ, yɪ ɪ a sɪ lɔb bon jaa na ηmaa sɪ sɔɔɔ bar nɪ a yelbier ala na maa yaara tɪ bār sɪ lɔb ε, tɪ na sɪ mōɔ nɪbir joro nɪ kānyir tɪ ta a jie ban tōɔ gun sɪ. ² Yɪ ɪ a sɪ fur a sɪ nɪbie 'yōɔ a Yesu na sɪ kaara wɔ jaa tāu. 'Lɔ lɛ de a nie be a sɪ sɔɔfɔ sɔɔ ɔɔ, tɪ baar. 'Lɔ lɛ a ɔɔpɛl 'lɔ na be a wɔ niem, wɔ din kānyir kpi be

a daa ju, na wɔ sɔɔ a vā. Wɔ pāa tɪ jēn be a Nāanɔmun nāalōɔ ɔɔ a nūsōɔ jie. ³ Yɪ tɪɛr a wɔ yele a lɛ wɔn dōɔ tara a kānyir, nɪ a lɛ a yelbe-ɪrbe na dōɔ jɛɛɛ nɪ wɔ, yɪ tɪɛr a lɛ, ka a yɪ āgāma taa sal a yɪ tɪɛr sōɔ ε.

⁴ A yɪ mōfɔ ɔɔ, yɪn jɛɛɛ nɪ a yelbier, yaa jeb ta a jie 'lɔ sɛɛ a yɪ jāl na yi ε. ⁵ Yɪ ta iin a lɛ a Nāanɔmun na dōɔ 'yer 'yōɔ yɪ a ākpāɛn nɪtāa a wɔ bibiir ε, "N bie, ta de dekpele 'yōɔ a sɪ Soro kpāafɔ ɔɔ ε, na fɔ ta vē ka a fɔ ɔɔ sōɔ a lɛ wɔn gōnō fɔ ε, ⁶ bojūu a sɪ Soro ma kpāana na a bala wɔn nō, na wɔ ma tɔɔ āsɔɔ jaa toor wɔn sɔɔ de maal a wɔ bie."

(Sɔkpɔr Gān 3:11, 12)

⁷ Yɪ tara kānyir a kpāafɔ nyā ɔɔ. Nāanɔmun maala yɪ naa a wɔ bibiir. Bojūu bibuor lɛ be be, ka a wɔ sāa maa tɔɔ wɔ toor ε? ⁸ Ala ɪ āsɔɔ jaa ba wa nye a toor tɔɔfɔ a wɔ bibiir kaar ε, ka lɛ sāa yir bibiir lɛ ba ɪ. ⁹ Sɪ jaa lɛ tara a sāamune ka ba ma kpāa sɪ, tɪ sɪ chene 'yōɔnō ba. Nɪmune lɛ a sɪ kō pāa siir sɪ mǎe kɔ a 'lɔ na ɪ a sɪ suɔ nɪ a nyeɔɔr Sāa gar a lɛ ε! ¹⁰ A sɪ sāamune ma kpāa sɪn jaa bālāa tun a lɛ ban tɪɛr ika a ɪ naa. Tɪche Nāanɔmun ma kpāa sɪ naa, ka sɪ ɪ nɪsōn, a sɪn nɪ 'lɔ 'mataa pō a wɔ cheche. ¹¹ Kpāafɔ ba be be na ɪ nōɔ a pielfɔ daar ε, tɪche a ma ɪn tuo. A puor lɛ a ma pāa wō torfɔ, nɪ nyā'maar kɔ a bala na sɔɔ tu.

¹² A lɛ jūu, yɪ ir āgān sal yin a yɪ nuur nɪ a yɪ gbɛɛ ɔɔ bar, ¹³ "Tɪ na yɪ chɔɔɔ a sɔɔ a wɔ jaa jātaa a yɪ tufɔ 'yōɔ," (Sɔkpɔr Gān 4:26)

ka a gbɛrsɪ sa na ba tōɔ chiine.

¹⁴ Yɪ mō lɛ jaa yɪn na tōɔ ɪ, ka yɪn nɪ nɪɛ jaa kpɪɛɛ nɪ nyā'maar, na yɪ ɪ cheche. Nɪɛ ba wa ɪ cheche ε, wɔ kō tōɔ nye a sɪ Soro ε. ¹⁵ Yɪ kaara sō, ka a yɪ āsɔɔ jaa taa viɛ a Nāanɔmun wāɛfɔ bar ε, bu ka a nyur tuo kōɔ taa tɔ yi na wɔ dam yele 'yōɔ nɪbe ka a ba kɔɔ jie taa sōɔ ε.

¹⁶ Yɪ kaara ka a yɪ āsɔɔ jaa taa ɪ sēsēyele ε, bu kaara fɪ-ka a Esau na ba dōɔ 'yōɔ a Nāanɔmun 'yer ε, na wɔ de a wɔ kpɛɛ ɪfɔ nɪ a wɔ difɔ jie tɛɛn bōdiraa gbɛbō'yen tɛɛ na wɔ di. ¹⁷ A ala puor, yɪ bōɔn naa ika wɔ lɛ wa bɔɔɔ naa a wɔ difɔ jie, ka a sāa tɔɔ wɔ bar, a wɔ mɪ kō lɛ tōɔ lɛɛb go ε. Wɔ gba wa kōn nɪbikōɔ nɪ a yele nyā, tɪ waa lɛ nye a sōɔfɔ go ε.

¹⁸ Yɪn 'lɔ ba wa a tōɔ nyā par yɪn na tōɔ sur ε, a 'lɔ na ma dōɔ lɪɛ a būu, bu ka a jie ma sɔɔ lii ka a sajakpuro furo, ¹⁹ bu ka ɪɛ pɛɛɛ 'yerɛ nɪ a nɪɛ kɔkɔɔ, bu ban wō a kɔkɔɔ nyā, ba sɔɔɔ naa ika a 'yerbie a ta lɛ 'yer go ε.

²⁰ Bojūu baa dōɔ tōɔnō tara a lɛ a 'yer na kpākpāana ba 'yerɛ ika, "Ala ɪ dōɔ gba wa sur a tōɔ, ba lɔb wɔ nɪ kɔsɪbe kɔ."

(A Yifɔ Gān 19:12, 13)

²¹ Ka a jie dōɔ ɪɛ dābāɛ wɔ jaa, ka Mosesi wa tɪ 'yer, "N mɪɛɛ naa nɪ dābāɛ."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 9:19)

²² Tɪche, yɪn 'lɔ wa naa a Jiyon Tōɔ par na ɪ a saaju Jerusalem, be lɛ a Nāanɔmun nɪbir nyā kpɪɛɛ. Yɪ wa lōɔn naa a malakasi turo turo na lōɔ taa nɪ ɔɔpɛl, ²³ nɪ a

pupuorbiir bala na ɫ a bidɔ̄, bala yoe le seb a be a saaju. Yɫn wa naa a Nāaŋmɫn 'lɔ na tɔ̄ɔ a nɪbe ba jaa 'yer sɛ̄, nɪ a 'lɔ na maal a torfɔ dɛ̄me sur ka a ɫ cheche, ²⁴ nɪ a Yesu na ɫ a netur paalaa nyā 'ma'maala na mur a wɔ̄ jāi ka a 'yere naa gar a Abel tɔ̄ɔ.

²⁵ Yɫ kaara sɔ̄ na yɫ taa tɔ̄ɔ a Nāaŋmɫn na 'yere ɛ. Ala ɫ a bala wɔ̄n dɔ̄ɔ kpāa faa ka a wer pɔ̄ ba chāe ɛ, ŋmɫnɛ an kaara kɔ̄ a sun, ala ɫ sɪ lɪeb puor 'yɔ̄ɔ a Nāaŋmɫn na kpāana sɪ yire a saaju? ²⁶ A sɔ̄ɔ 'lɔ̄nɔ̄ a Nāaŋmɫn kɔ̄kɔ̄ dam a tɛ̄e wɔ̄ jaa, tɪche pɔ̄pāanyā 'lɔ wɔ̄ tur nɛe ɪka, "Daar kɔ̄ɔ go, a ba ɫ a tɛ̄e le un dam ɛ, tɪche un dam a saaju wɔ̄ jaa."

(Hagai 2:6)

²⁷ A 'yerbir nyā wɔ̄n 'yer ɪka, daar kɔ̄ɔ go, a par le ɪka wɔ̄n ir a bonst ala na ɫ a bɔ̄maalsɪ na dam bar, tɪche a ala na kɔ̄ tɔ̄ɔ dam ɛ, ka ala ara.

²⁸ A le jūu, sun na ben tara a Nāaŋmɫn nāalɔ̄ɔ nyā na ba tara damfɔ ɛ, yɫ vɛ̄ ka a nɔ̄mɔ̄ sɪ, a sɪ dāna Nāaŋmɫn le wɔ̄n bɔ̄ɔɔ nɪ 'yɔ̄ɔfɔ nɪ dābāe, ²⁹ bojūu a sɪ "Nāaŋmɫn nyā un būu na dire."

(Mosesɪ Gāma Na Tu Anūu 4:24)

13 Yɫ mɔ̄ɔ nɪbir na yɫ nɔ̄nɔ̄ taa nɪtāa yɛer. ² Yɫ taa ure wa iin sāanba defɔ̄ bar ɛ, bojūu nɪbe bamɫne dɔ̄ɔ de sāanba maal ba vɪla, tɪ baa bɔ̄ɔɔ ɪka malakasɪ le ɛ. ³ Yɫ tɪer a bala ban nyɔ̄ɔɔ kɔ̄ɔ a die pɔ̄ fɪka yɫ mɪ pɔ̄ɔ ban be a pɔ̄ɔfɔ jie, nɪ a bala ban gere fɪka yɫ mɪ pɔ̄ɔ ban dire a dɔ̄ɔɔɛ.

⁴ Yɫ jaa, yɫ 'yɔ̄ɔnɔ̄ a kulta, ka a yɫ gaa jie taa tara chefɔ ɛ, bojūu Nāaŋmɫn na tɔ̄ɔ a bala jaa na sɔ̄ɔnɔ̄ a kulta nɪ a sɛ̄sɛ̄nbe 'yer. ⁵ Yɫ tɔ̄ɔ yɫ māe yin a libie nɔ̄fɔ pɔ̄, na yɫ vɛ̄ ka a bāiāa jaa yɫn tara sɛ̄en yɪ, bojūu Nāaŋmɫn 'yer naa a wɔ̄ gān pɔ̄ ɪka, "N kɔ̄ wa bar fɔ̄ jaa ɛ, n kɔ̄ wa tɔ̄ɔ fɔ̄ jaa bar ɛ."

(Mosesɪ Gāma Na Tu Anūu 31:6)

⁶ Ka a sɪ pāa na 'la 'yer ɪka, "A n Soro le ɫ a n sɔ̄nɔ̄, ka n kɔ̄ joro dābāe ɛ. Bo le nɪre na ɫ ma?"

(Yiel Gān 118:6, 7)

⁷ Yɫ tɪertɔ̄ a yɫ nɪdierbe na dɔ̄ɔ man a Nāaŋmɫn 'yer kɔ̄ yɫ. Yɫ tɪer a le ban dɔ̄ɔ be tɪ na yɫ jān a ba sɔ̄ɔfɔ. ⁸ Le a Yesu Kɪrɪstɔ na be a jāa, le le wɔ̄ chene a dɪna na wɔ̄n chene a le nɛ bɪbir nɪ bɪbir jaa.

⁹ Yɫ taa ure wa vɛ̄ ka a wiil sāan jaa wa tɔ̄ɔ yɫ yin ka yɫ tɪ bɔ̄ɔ ɛ, a vɪe le naa kaa sɪ nyāa nyɛ kpɛ̄ɔ yɪ a Nāaŋmɫn

wāefɔ pɔ̄, ka a ta ɫ a bɔ̄diir difɔ̄ na ba tara tɔ̄nɔ̄ kɔ̄ a bala na dire yaa ɛ. ¹⁰ Tɪche sun tara na a bɔ̄ɔɔ lofɔ̄ jie, be a juu nɪbe bɔ̄ɔɔlorbo bala na tɔ̄nɔ̄ a be ba tara sɔ̄ɔ na di ɛ.

¹¹ A ba bɔ̄ɔɔrlo nɪkpɛ̄e ma den a dɔ̄n ala jāi kpɛ̄n be a dinie sɔ̄ɔ na ɫ a Cheche Wɔ̄ Jaa Cheche Jie ka a tɪ ɫ a yel-bier vɛ̄ kɔ̄fɔ̄ bon, tɪche ka ba de a nɔ̄nɔ̄ yin a tɛ̄e dāpuor tɪ chɔ̄m bar kaa di. ¹² Le mɪ le a Yesu di a dɔ̄ɔɔɛ a tɛ̄e yɔ̄o dɔ̄ɔɔr nɛe, ka a wɔ̄ jāi maal a wɔ̄ nɪbe ka ba ɫ cheche. ¹³ Yɫ mɪ ɫ a sɪ yɪ tɪ pɔ̄ɔ wɔ̄ be a yɔ̄o na sɪ di a vā 'lɔ wɔ̄n dɔ̄ɔ di. ¹⁴ Bojūu a tɛ̄e nyā sun kpɪere kɔ̄ kor ɛ, tɪche a sɪ kaara a tɛ̄e 'lɔ na wa.

¹⁵ Tu a Yesu nyā jie, a le jūu yɫ ɫ a sɪ ma pɔ̄ɔɔ a wɔ̄ yuor na ɫ pɛ̄efɔ̄ ma yire a sɪ negāma pɔ̄, naa ɫ bɔ̄ɔɔrlo bonst kɔ̄ɔ Nāaŋmɫn. ¹⁶ Yɫ taa ure wa iin a vɪla maalfɔ̄ bar ɛ, na yɫ ma lɔ̄ɔ pɔ̄n a yɫ taaba, bojūu a bɔ̄ɔɔrlo bonst anyāna le pele a Nāaŋmɫn pɔ̄ɔ.

¹⁷ Yɫ turo a yɫ nɪdierbe nɛe, na yɫ siir a yɫ māe kɔ̄ ba. Bala le kaara yɫ, na ban wa man a yɫ ye le kɔ̄ a Nāaŋmɫn. Yɫ turo a ba nɛe ka a ba tɔ̄mɔ̄ ɫ nɔ̄ɔ naa ta ɫ tuor kɔ̄ ba ɛ, naa ta mɪ ɫ kɔ̄ɔ a yɫ sɛ̄ ɛ.

¹⁸ Yɫ sɔ̄ɔɔ Nāaŋmɫn kɔ̄ɔ sɪ, sɪn sɔ̄ɔ naa ɪka ye le jaa ba be a sɪ tɪer pɔ̄ ɛ, a sɪ kɔ̄fɔ̄ le ɪka sɪ kpɪere a le na tor sɔ̄ɔ jaa pɔ̄. ¹⁹ Maa 'lɔ, n sɔ̄ɔɔ yɫ naa ɪka yɫ sɔ̄ɔɔ Nāaŋmɫn kɔ̄ɔ ma ka n nyɛ sɔ̄ɔ naa tɔ̄ɔ lɪeb fɔ̄ tɪ a yɫ sɛ̄.

²⁰ A Nāaŋmɫn nyā'maar sɔ̄ɔ na tu a jāi ala wɔ̄n de tur a netɪraa na ba tara baarfɔ ɛ, na wɔ̄ sāi a sɪ Soro Yesu Kɪrɪstɔ a kūu pɔ̄, 'lɔ na ɫ a pechiin gbɔ̄ɔɔraa, ²¹ wɔ̄ sɔ̄ɔ yɫ nɪ vɪla jaa bɔ̄ɔɔ ka yɫ tɔ̄ɔ maal a le wɔ̄n bɔ̄ɔɔ, na wɔ̄ mɪ tū a sɪ pɔ̄ a le na pele a wɔ̄ pɔ̄ɔ tu a Yesu Kɪrɪstɔ. 'Lɔ le so a tur bɪbir nɪ bɪbir jaa. A ɫ a le.

²² N yɛer, n sɔ̄ɔɔ yɫ naa ɪka yɫ tu a n kpāafɔ 'yerbie anyāna, bojūu a 'yerbie anyā un seb ba ɫ kɔ̄ ɛ.

²³ N bɔ̄ɔɔ naa ɪka yɫ bɔ̄ɔɔ ɪka ba yuon a sɪ yebe Timoti bar, 'lɔ wa tɔ̄ɔ ta fɔ̄, un tara wɔ̄n 'mataa tɪn ka yɫ tɪ nyɛ wɔ̄.

²⁴ Yɫ puor a yɫ nɪdierbe ba jaa nɪ a pupuorbiir ba jaa jaa. Bala mɪ na yɪ a Itali mɪ puoro yɫ naa.

²⁵ A wāefɔ wɔ̄ be a yɫ jaa sɛ̄.

Jemesi

1 Jemesi, na ɿ a Nāaŋmun ni a si Soro Yesu Kirisito gbāgbaa, puoro naa a Isural bala pie ni ayi na yaar a wer wɔ jaa.

² N yeer, yi tara pɔpel, ala sɔɔ ɿ yelyɔɔ wɔnɔ yi naa.

³ Yi bɔɔ ika yin jān naa tara kānyir a yi beer kaa sɔɔ.

⁴ Yin jān tɔɔ tara kānyir, a le na vɛ naa ka yi tɔɔ baa, ti na yi taa wa faa bon jaa ε.

⁵ Ala ɿ yi āsɔɔ jaa bɔɔɔ naa yɛ, wɔ sɔɔr yi a Nāaŋmun sɛ na kɔɔ nure jaa pɔɔ, wɔ in numāe, wɔ kɔ mɔɔ fɔ ε.

⁶ Tiche yin wa sɔɔr bon jaa, yi tara sɔɔfɔ na yi ta baala ε. Nure jaa na baala kaara nitāa man kɔɔ sesebe na furo dādaala. ⁷ Ala ɿ fɔ ɿ naa a nure nyā tɔ sɔɔ, ta tier ika, fɔn nyen bon jaa yi a si Soro sɛ ε. ⁸ A nure na tara tier ayi, wɔ maa ba gber ara yeke jaa pɔ wɔn ure ε.

⁹ Nāaŋmun puoro nɔɔɔɔ wɔ chule, bojūu wɔ do naa.

¹⁰ Tiche a taraa sɔɔ mi wɔ chule a wɔ suufɔ pɔ, bojūu wɔn suor naa fika mɔpuul. ¹¹ Bojūu a mɔtɔɔ ma nyāa naa ka a tɔl ŋme ka a ko suor, a vapuul ma suor naa ka a vɪla baar. Le le a taraa sɔɔ kaara, 'lɔ wa tɔnɔ a wɔ yar tɔmɔ.

¹² Pɔpel sɔɔ le a 'lɔ na di kānyir ara a beer kaa pɔ, ti na waa lo ε. Bojūu a nure 'lɔ le na nye a nyevɔr nāa jupil 'lɔ a Nāaŋmun na tir a nee kɔ a bala na nɔ wɔ.

¹³ Beer kaa wa wa nure sɛ, wɔ ta 'yer ika Nāaŋmun le beer wɔ kaa ε. Nāaŋmun kɔ de bier beer nure kaa ε, a wɔ māe ba beere nure kaara ε. ¹⁴ Tiche nure āsɔɔ jaa yel-bier vɔlaa le ma beer wɔ kaa na a nyɔɔ wɔ. ¹⁵ A vɔlaa anyāna le na tara pɔɔ naa dɔɔ bier, ka a bier nɔɔ dɔɔ kūu.

¹⁶ N yeer nɔnɔnbɔ, yi ta vɛ ka ba bel yi ε. ¹⁷ Bɔvɪla ni kɔfɔ vɪla jaa yire naa a chāa Sāa na be a saaju sɛ. Libe ba be a wɔ 'yɔɔ ε, waa lɪere ε. ¹⁸ An wa ta a le wɔn bɔɔɔ, wɔ dɔɔ sun ni a wɔ yelmāe 'yer ka si ɿ birdɔɔ a bɔmaalsi a jaa pɔ.

¹⁹ N yeer nɔnɔnbɔ, yi bɔɔɔ a anyāna yi ma chele fɔfɔ ti na yi ta ma 'yere fɔfɔ ε, bu nyere suur fɔfɔ ε. ²⁰ Bojūu nure wa nye suur, wɔ kɔ tɔɔ maal yelvɪla ala a Nāaŋmun na bɔɔɔ ika a ɿ ε. ²¹ A le juu, yi bar yeke jaa na ɿ deer bu bier, ti na yi siir yi māe de a 'yerbir 'lɔ na bɔr a yi nyāa pɔ, ala le na faa a yi sur.

²² Yi ta bele a yi māe a 'yer yin chele tee ε, ti yi ɿ a 'yer mamaalba. ²³ A nure 'lɔ jaa na wa wɔ a 'yer ti ba sɔɔ de ε, wɔ kaara nitāa a 'lɔ na chaar a wɔ māe kaa chāana pɔ, ²⁴ wɔn wa yi baar wɔ in a le bar wɔn kaara. ²⁵ Tiche a nure 'lɔ na mɔɔ nɪbir turo a nebināa na ba tara chefɔ

ε, na ma vɛ ka fɔ so a fɔ māe, Nāaŋmun na sɔɔ wɔ naa ni bon jaa pɔ wɔn maal, ala ɿ wɔ chel ti sɔɔ, ti a ba ɿ wɔ ti in ε.

²⁶ Ala ɿ nure āsɔɔ tier ika wɔ in Nāaŋmun puorbo ti kɔ tɔɔ nyɔɔ a wɔ jālbir ε, wɔ bele na wɔ māe, ka a wɔ puorfɔ ɿ pɔɔ. ²⁷ Puorfɔ 'lɔ na pele a Sāa Nāaŋmun pɔɔ na wɔ ɿ cheche na ba tara deer ε. Sɔnɔ a bala na ɿ a kpur, ni a pɔɔɔ, a ba dɔɔɔ pɔ, ti nyɔɔ fɔ māe ka a wer ta sɔɔ fɔ ε.

2 N yeer, yin sɔɔ de a si Soro Yesu Kirisito tir sɔɔ, yi taa turo nɪbe nɔnɔ ε. ² Ala ɿ nɪbe ayi wa kpe naa a yi lɔɔfɔ jie, ka a āsɔɔ pāe na wɔ 'yɔɔn selma mɔtɔɔ, tiche ka a āsɔɔ mi ɿ nɔɔ sɔɔ su bɔjarsɪ. ³ Ka yi lɪbe 'yer kɔ a 'lɔ na pāe, "Jāne ka a dakɔɔ ju," ti 'yer kɔ a 'lɔ mi na su a bɔjarsɪ, "Ara ka bu wa jāne ka a tēe a n gbεe par." ⁴ Ala ɿ le le, a ba ɿ yi turo naa a nɪbe bamune nɔnɔ na yi de tier deer tɔɔɔ ni a ba 'yer ε?

⁵ N yeer yi chele, Nāaŋmun ir a bala a wer nɪbe na nye ka ba ɿ nɔn dēme ka ban tara sɔɔfɔ ti kpɛn a wɔ nāalɔɔ pɔ wɔn tir a nee kɔ a bala na nɔ wɔ. ⁶ Tiche yi ma kperε na a nɔɔ sɔɔ. A ba ɿ a taraa dēme le ma ge yi ε. A ba ɿ bala le ma nyɔɔ yi chiin a 'yer tɔɔfɔ jie ε? ⁷ A ba ɿ bala le sɔɔ a yovɪla 'lɔ ban bɔɔɔ yi ε?

⁸ Ala ɿ yi tu naa a nee 'lɔ na seb a Nāaŋmun gān pɔ ika, "Fɔ nɔ a fɔ tɔ sɔɔ a fɔ kaar,"

(Mosesi Gāma Na Tu Ata 19:18)

yi maal vɪla. ⁹ Tiche yin wa turo nɔnɔ, yi maal deer, ka a nee 'yer ika yi bɔɔ naa na yi ɿ a nee sɔɔɔnbɔ. ¹⁰ Nure 'lɔ jaa na turo a nee a jaa ti wa 'mab bɔ'yen, wɔ sɔɔɔ a jaa. ¹¹ A 'lɔ na 'yer, "Taa sēne ε,"

(A Yifɔ Gān 20:14)

'lɔ mi le 'yer, "Taa kɔɔ nure ε."

(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 5:18)

Fɔɔ ba sɛ ε, ti kɔ nure, fɔ sɔɔɔ a jaa.

¹² Yi 'yere ti maala bɔɔɔ ika Nāaŋmun na tɔɔr a yi 'yer nitāa le a nee 'lɔ na ma vɛ ka nure so a wɔ māe na 'yer.

¹³ Bojūu a 'yer tɔɔfɔ daar, fɔɔ nyā na ba dɔɔ tara nɪbibaal jofɔ ε, Nāaŋmun kɔ mi jo a fɔ nɪbibaal ε. Nɪbibaal jofɔ tɔɔɔ 'yer tɔɔfɔ.

¹⁴ Vɪla buor ni nyā n yeer, ala ɿ nure 'yer naa ika wɔ tara na sɔɔfɔ, tiche ba lɔɔn tɔmɔ ε, a sɔɔfɔ nyā na tɔɔ faa wɔ sɔɔ? ¹⁵ Ala ɿ yebe in āgān kpāakpol ti ba tara bɔdi-ir ε, ¹⁶ ka a yi āsɔɔ 'yer kɔ wɔ, "Chiine ni nyā'maar, a ɿ vɪla kɔ fɔ ka fɔ nye di tu," tiche na faa sɔɔ wɔ a āgān bɔbɔɔrɪ ε, bo vɪla le a ɿ? ¹⁷ A le jūu, sɔɔfɔ ka tɔmɔ ba pɔɔ ε, wɔ in bɔkūu.

18 Tiche nure äsɔ na 'yer naa, "Fõs tara na sɔɔfɔ ka maa mi tara a tõmõ." Wiil ma a fɔ sɔɔfɔ ka tõmõ ba pɔs ε, ti n mi wiil fɔ a n sɔɔfɔ ni a tõmõ. 19 Fɔ sɔɔ naa ika Nãanmun bö'yen tɛε le be be. A un vula. A sɔdebe gba mi sɔɔn de a le, ti na ba mi joro dãbãε.

20 Fõs jɔl nyã, sɔɔfɔ tõmõ na ba pɔs ε, faa bõɔ ka bõkũu le ε? 21 A ba i a si sãakpã Abraham wiil a sɔɔfɔ ni a tõmõ, wɔn dõɔ de a wɔ bie Isaaku ika wɔ lon bɔɔr ε? 22 Faa nye a sɔɔfɔ ni a tõmõ na 'mataa ε, ka a wɔ sɔɔfɔ sɛε ni a le wɔn tõ. 23 Ka a le na sɛb a Nãanmun gãn pɔ i yelmãε ika, "Abraham sɔɔn de Nãanmun, ka a le vë ka wɔ i nitor."

(A Pielfɔ Gãn 15:6)

Ka Nãanmun bɔɔl wɔ wɔ baraa. 24 Yaa nye, nure na un nitor Nãanmun niem a le wɔn tõ, a ba i a wɔ sɔɔfɔ tɛε ε. 25 A le ni wɔ ju le ba dõɔ kaa a sɛsɛ pɔɔ ban bɔɔlɔ Worahab ka wɔ i nitor, wɔn dõɔ de a tõtõnbɔ wiil ba sɔyuo ka ba lɛb kul. 26 A le a sɛε na ma wa yi a ägãn pɔ ka wɔ i bõkũu, le mi le a sɔɔfɔ ka tõmõ ba pɔs ε mi i bõkũu.

3 N yeer, yi jaa yi ta bɔɔr ika yi i wiwiilbe ε, bojũu yi bõɔn naa ika a sun bala na i a wiwiilbe na nyen 'yer tɔɔrfɔ gar nure jaa. 2 Si jaa ma maal 'mab. Ala i nure jaa ba 'yer 'mab ε, wɔ un nitor na wɔ nyɔɔr a wɔ mãε.

3 Si ma 'yɔɔn a kur a wiisi neer pɔ, ka a ma tu a si neer, ka si ma lɛb chiin jie jaa sun bɔɔr. 4 Bu yi kaa a gbor bere ala a man kpɛε pɔ a sɛsɛkpɛε na ma furo chine, tiche a gbor mɔnɔ ma den a vuur mɔ chiin jie jaa wɔn bɔɔr. 5 Le mi le a jãlbir na i jaa pɔsɔrɔbile a ägãn pɔ ti ma fere. Wɔ kaara fika bũu bir na lo tuu kpɛε pɔ di wɔ jaa. 6 A jãlbir mi un bũu na i a wer deer na be a si ägãn pɔ na wɔ sɔɔ a ägãn wɔ jaa bar, na wɔ chɔmɔ a ägãn ni a bũu dagel 'lo na ba kpĩine ε.

7 Nure ma tɔɔn guol mɔdõɔ jaa bɔɔr, ni lubil jaa bɔɔr, bõvuuraa jaa bɔɔr, ni a man pɔ bonsi. 8 Tiche nure maa tɔɔ a wɔ jãlbir ε, wɔ un bõbier na ba pɛne ε, na wɔ mi i loɔ na sɔɔr.

9 A jãlbir nyã le si ma de pɛen a si Sãa na i a si Soro, na si le de ma pɔn 'yɔɔ a bala a Nãanmun na mɛ ka ba kaara a wɔ kaar. 10 A nebõ'yen 'lo pɔ le a pɛεfɔ ni pɔ'yɔɔfɔ ma yire. N yeer a ba tor ε. 11 Kõvula ni kõdeer na tɔɔ yire bul bö'yen pɔ bu? 12 N yeer, kõkõ na tɔɔ wõ dãbãunãa bu dãbãunãa na tɔɔ wõ kõkõɔɔ? Le mi le, kõvula ni kõdeer kõ tɔɔ 'mataar yire bul bö'yen pɔ ε.

13 A yi äsɔ tara na yë ni bõɔfɔ bu? Vë ka a wiil a wɔ maalfɔ pɔ, ni le wɔn siir a wɔ mãε maala ni yë. 14 Tiche ala i a yi nyãa pɔ, nyuur deer ni tuo, ni yobɔyele ben be, yi ta wile yi mãε ηmara jirsu 'yɔɔnɔ a yelmãε ε. 15 A yë nyã bɔɔr ba yi saaju wa ε, tiche wɔ i naa a wer nyã yë nusaal na tara ka wɔ yi a sɔdeer sɛ. 16 Bojũu jie 'lo nyuur, ni tuo, ni yobɔyele na be, be le guor taa ba be ε, ka tõ deer jaa bɔɔr be be.

† A Pielfɔ Gãn 22) †† A Worahab dõɔ kpɛεε be a Jeriko tɛε pɔ, na wɔ dõɔ sõs a Nãanmun ni be. (Josua 2)

17 Tiche a yë 'lo, na yi saaju un cheche na wɔ tara nyã'maar nõfɔ, ni sõsɔfɔ, ni mãε siirfɔ, ni vula maalfɔ, na wɔ joro nɔbaal, na wɔ wõnɔ bisõn, na waa ooro ε, bu tara neer ayi ε. 18 A bala na ba bɔɔrɔ jɛer ε, na bɔr ni nyã'maar, na ηman yeltorsu.

4 Nyne le a jɛer ni nechure yi be a yi chara pɔ? A ba i a yi naa a vɔlaa 'lo na be a yi 'yɔɔ jɛer ε? 2 Yi ma bɔɔrɔ na bon kõɔ ti yi maa nye ε, na yi ma kɔrɔ taa. Na yi ma tara nyuur ni bomo, ti na yi maa nyãa ε, na yi pãa tara jɛer ni nechure, ti maa nyãa ε, bojũu yi maa sɔɔr Nãanmun ε. 3 Yun wa sɔɔr a Nãanmun sɛ, yi maa nye ε, bojũu yi sɔɔr naa ni pɔtɔdeer na de maal a le na pel a yi pɔɔ.

4 Yun sɛsɛ ni be ba nyã, yaa bõɔ ika nure nyã na i a wer baraa 'laar Nãanmun ε? Nure 'lo jaa na ηmaa a wer nyã baraa un Nãanmun dõ sɔɔ. 5 Ta baala a Nãanmun gãn na 'yer ika, yelmãε jaa le a Nãanmun kaara a Sɛ 'lo wɔn de 'yɔɔ si. 6 Tiche Nãanmun ma kɔ si naa a wɔ wãεfɔ, ala le so a Nãanmun gãn na 'yer, "Nãanmun ma tɔr naa bala na bɔɔr yuor, ti na wɔ ma wãε a bala na siir ba mãε."

(Sɔkpar Gãn 3:34)

7 A le jũu, yi siir a yi mãε kɔ Nãanmun, na yi tɔɔ yi mãε yin a sɔdeer sɔɔ sɛ, wɔn bar yun ti jo. 8 Yi tɔɔ gbor Nãanmun, wɔ mi na tɔɔn gbor yi. Yun yelbe-irbe, yi pɛε a yi nuur na yi lɛb a yi tier, yun tier ayi dɛme. 9 Yi waala, na yi tara pɔsɔɔ, na yi kõnõ. Yi vë ka a yi laar lɛb kõn, ka a yi pɔpel lɛb pɔsɔɔ. 10 Yi siir a yi mãε a si Soro niem, wɔn 'mɔɔ yun ka yi do.

11 N yeer, yi ta sɔɔnɔ taa yoe ε. Nure 'lo jaa na sɔɔnɔ a wɔ tɔ sɔɔ yuor, wɔ tɔɔr a wɔ 'yer, wɔ tɔɔr naa a nebinãa 'lo 'yer. Fõs wa tɔɔr a nebinãa 'yer, faa turo a le a nebinãa na 'yer ε, ti i a wɔ 'yer tɔɔr. 12 Nãanmun le bin a wɔ nɛε kɔ si, na wɔ i a 'yer tɔɔr, 'lo le na tõ faa bu sɔɔ bar. Tiche fõs mi ni ana na fɔ tɔɔr a fɔ tɔ sɔɔ 'yer?

13 Yi chele, a yun bala na ma 'yer ika, "Duna bu bio sun chen tɛkpɛε pɔ ti maal yuon, da bomo, da nye libie."

14 Yaa bõɔ len na i bio ε, bo le a yi nyevɔr? Wɔ kaara fi-ka ul na lo ti wel ajienaa. 15 Yi ta ma 'yer ika, "Ala i Nãanmun sɔɔ naa ka si tara nyevɔr, sun maal nyã bu anyãna." 16 Ti le an be ni nyã, yi bɔɔrɔ na yuor, na yi wile yi mãε, ka a mãε wiilfɔ nyã i yelbier. 17 Nure jaa na pãa bõɔ vula ti ba maal ε, wɔ un bier.

5 Yi chele, yun tara dɛme, yi kõnõ ηmiere chelsi a yele 'lo na waara a yi ju. 2 A yi nãbomo pɔɔ naa, ka yele mɔs a yi fɔɔr. 3 A yi selma ni a libie lon sɔɔr, ka a ba sɔɔr lofɔ wiil ika an di yun bũu kaar. A baarfɔ ta naa, ti yi chene bin a nãbomo. 4 Yi nye a bala yun de ka ba tõnɔ a yi por pɔ, ti yi mɔɔ ba a yar ka ba kõnõ 'yɔɔnɔ yi, ka a yi bõηmarba kõn ta a si Soro na i a Tõɔfɔ Sɔɔ. 5 Yi din nõɔ ka a wer pɔ le yun bɔɔr. Yi guol naa yi mãε a le kɔfɔ 'yɔɔ. 6 Yi ma 'yɔɔnɔ a bala na tor 'yer, na yi kɔ ba, ti baa maal bon jaa ε.

⁷ A le jũu, yeer yi tara kãnyir ti tãn a si Soro waa daar. Kaa nye a le a kɔkraa na ma tara kãnyir chele ni a bonɔ wɔfɔ daar, na wɔ tara kãnyir chele a sadɔɔ ni a sabaaraa. ⁸ Yin mi, yi tara kãnyir na yi ara kpɛɔ, bojũu a si Soro waa gbɔr naa.

⁹ Yeer yi ta hũhũnɔ 'yɔɔnɔ taa na yi taa nye 'yer tɔɔrfɔ ε. A 'yer tɔɔɔ ara naa a dɔɔɔr nɛɛ.

¹⁰ Yeer, yi kaa a Nãaŋmun 'ye'yerbe bala na de a si Soro yuor 'yer 'yer, din dɔɔye ti tara kãnyir. ¹¹ Ala le so ka si bɔɔɔ ba bɔɔɔn dɛme. Yi wɔn a Job kãnyir wɔn tara na yi mi nye a le a si Soro na maal kɔ wɔ a baaraa. A si Soro in nɔbaal joro, na wɔ maala vɔla.

¹² N yeer, ala na che le a anyã, yi taa pɔɔ ni saaju ε, bu a tɛe ε, bu bon jaa ε, ti yi vɛ ka yi ɔɔ, i ɔɔ, ka yi kai, mi i kai. Ka yi taa kpe 'yer pɔ ε.

¹³ Wɔm pɔɔn a yi ãsɔɔ bu? Wɔ sɔɔr Nãaŋmun. Nɔɔ kpɛn a yi ãsɔɔ bu? Wɔ yiele yiel dãna ni Nãaŋmun. ¹⁴ A

yi ãsɔɔ buere na bu? Wɔ bɔɔl a pupuorbiir nɔbere ka ba wa je wɔ kãa ni a si Soro yuor, na ba sɔɔr Nãaŋmun kɔ wɔ. ¹⁵ A Nãaŋmun ban sɔɔr ni sɔɔɔ na sa naa nɔnyɔne baal, a si Soro na nyɔɔ wɔ naa ka wɔ ir. Ala i wɔ mi maal dɛɛr, Nãaŋmun na vɛn kɔ wɔ. ¹⁶ A le jũu, yi 'yere a yi maal debe kɔɔ taa, na yi sɔɔr Nãaŋmun 'yɔɔnɔ taa, ka wɔ sãana yi. Nɔɔr Nãaŋmun sɔɔrfɔ tara na kpɛɔ na maal bon.

¹⁷ Elaija in nɔre a si kaar, wɔ sɔɔr Nãaŋmun nɔbijie ika saa wɔ ta wa ε, ka war ŋmaa yuomo ata ni ŋmaa.

¹⁸ Wɔ le sɔɔr Nãaŋmun go ka a saa wa, ka a bonɔ bul a tɛe naa wɔ.

¹⁹ N yeer, ala i a yi ãsɔɔ 'mab naa a yelmãe sɔɔr pɔ, ka a yi ãsɔɔ lɛb wɔ waan, ²⁰ yi bɔɔn a anyã ika, nɔre 'bɔ jaa na lɛb yelbe-ɔre yin a wɔ yelbier pɔ, wɔ faa wɔn yin kũu pɔ, na wɔ mi pɔɔ yelbebe yɔɔ jaa.

1 Pita

1 Maa Pita na ɿ a Yesu Kɿrɿsɿto nɿtɿnɿnɿa lɛ sɛɛrɛ a gɿn nyɿ kɿwɿ a yɿn a Nɿɿnɿmɿn na chɛl ir a yɿ ɿ sɿɿanba yɛyɛl ka a wɛr pɿ, na yɿ bɛ a Pontus, nɿ Galatiya, nɿ Kapadosiya, nɿ Asiya, nɿ a Bitiniya. ² A Sɿa Nɿɿnɿmɿn den nie bɿwɿ yɿ, ka a wɿ Sɿɛ oo yɿ, a yɿ ɿ chechɛ, yɿn wɿnɿ a Yesu Kɿrɿsɿto toor jɿu, ka wɿ mɿr yɿ a wɿ jɿɿ. Wɿɛfɿ nɿ nyɿ'maar na dɿwɿ yɿn taa.

³ Pɛɛfɿ wɿ ta a Nɿɿnɿmɿn na ɿ a sɿ Soro Yesu Kɿrɿsɿto Sɿa! A wɿ nɿbaal bɛrma naa, ka wɿ dɿwɿ sɿ dɿwɿ paalaa, na wɿ kɿ sɿ tɿɛrtɿ wɿr tu a Yesu Kɿrɿsɿto wɿn sɿt a kɿu pɿ, ⁴ nɿ a nɿbomo ala wɿn bin gun sɿ bɛ a saaju, a ba wɛrɛ ɛ, a ba sɿwɿnɿ ɛ, bu jɿwɿnɿ ɛ. ⁵ A tu naa yɿ sɿwɿnɿ pɿ, ka a Nɿɿnɿmɿn Kpɛwɿ ger pɿwɿ yɿ, tɿ tɿn a bɿbɿr baaraa 'lɿ a faafɿ 'lɿ na chɿwɿr baar na wa nyɿr. ⁶ A anyɿna pɿ lɛ yɿ chɿlɛ yɿwɿ jaa, an sɿwɿ ɿ lka yɿn dɿn dɿwɿyɛ bɛɛr kaa bɿwɿ bɿwɿ pɿ. ⁷ A anyɿna wa naa ka a yɿ sɿwɿnɿ na kpɛmɛ gar a selma na ɿ bɿsɿwɿnɿna ban ma dɿwɿl bɿu pɿ ir a dɛɛr bar. A yɿ sɿwɿnɿ na lɛb ɿ pɛɛfɿ, nɿ tɿwɿr, nɿ 'yɿwɿnɿ a sɿwɿ 'lɿ a Yesu Kɿrɿsɿto na wa nyɿr. ⁸ Yɿ gba na ba nyɛ wɿ ɛ, tɿ na yɿ nɿ wɿ. Yaa gba nyɛ wɿ a pɿpɿanyɿ ɛ, tɿ sɿwɿ wɿ, na yɿ sɛɛn a pɿpɛl tɿwɿ 'lɿ nɿrɛ na kɿ tɿwɿ man ɛ. ⁹ Bojɿu yɿ nyɛrɛ naa a yɿ sɿwɿnɿ bon na ɿ a yɿ sɿwɿr faafɿ.

¹⁰ A faafɿ nyɿ 'yer lɛ a Nɿɿnɿmɿn 'yɛ'yɛrbe dɿwɿ 'yer a wɿɛfɿ nyɿ na wa a yɿ sɛ. Ba wɿɛr naa a faafɿ nyɿ na ba chɛpɛ wɿ jaa nɛ nɛ. ¹¹ Ba mɿwɿn nɿbɿr lka ba bɿwɿ a sɿwɿ nɿ a yɛlɿ ala a Kɿrɿsɿto Sɿɛ na bɛ a ba sɛ na wɿlɛ ba, a lɛ wɿn 'yer a dɿwɿyɛ a Kɿrɿsɿto na dɿ nɿ a tɿwɿr ala na turo. ¹² Nɿɿnɿmɿn wiil naa a wɿ 'yɛ'yɛrbe banyɿna lka a ba ɿ ba mɿɛ 'yɿwɿ lɛ ba tɿnɿ a lɛ ɛ, tɿ chɛ yɿn 'yɿwɿ lɛ. A lɛ ban 'yer a nyɿna yɿn ben wɿnɿ a pɿpɿanyɿ a bala na mɿwɿl a 'yer nɿwɿ tu a Nɿɿnɿmɿn Sɿɛ wɿn tɿ a wɿ yɿ a saaju. A malakasɿ mɿ gba ta bɿwɿr naa lka ba muul kaa a anyɿna.

¹³ A lɛ jɿu, yɿ chɿwɿr a yɿ tɿɛr gun tɿmɿ, na yɿ nɿwɿwɿ yɿ mɿɛ. Yɿ de a yɿ tɿɛrtɿ 'yɿwɿ a wɿɛfɿ 'lɿ a Yesu Kɿrɿsɿto na kɿ yɿ a wɿ waa daar. ¹⁴ Yɿn wɿnɿ a Nɿɿnɿmɿn toor jɿu, yɿ taa lɛ maala a kɿro mamaalbie ɛ, a lɛ yɿn ba dɿwɿ bɿwɿ ɛ. ¹⁵ Tɿchɛ nɿtɿa lɛ a 'lɿ na bɿwɿl yɿ na ɿ chechɛ, yɿ mɿ ɿ chechɛ a yɿ yelmaalsɿ a jaa pɿ. ¹⁶ Bojɿu a seb lka, "Yɿ ɿ chechɛ, bojɿu n un chechɛ."

(Mosesɿ Gɿma Na Tu Ata 19:2)

¹⁷ Yɿn ma bɿwɿl wɿ a yɿ Sɿa, 'lɿ lɛ na tɿwɿr nɿrɛ jaa 'yer, na waa turo ɛ, yɿ kpɿɛrɛ a yɿ kpɛfɿ nɿtɿa sɿɿanba, na yɿ joro wɿ dɿbɿɛ. ¹⁸ Bojɿu yɿ bɿwɿn naa lka a ba ɿ bɿsɿwɿnɿna fɿka libɿr, bu selma lɛ Nɿɿnɿmɿn de yab den yɿ yɿn a yɿ

sɿɿakpɿmɿne yɛlpɿrsɿ ala na lɿ yɿ pɿ ɛ, ¹⁹ tɿchɛ a ɿ naa a Kɿrɿsɿto jɿɿ vɿla ala na ɿ a pɛraabile na ba tara chɛfɿ ɛ, bu jɿnɛ jaa ɛ. ²⁰ Nɿɿnɿmɿn ir wɿ naa tɿ wa bɿɛr maal a wɛr, tɿchɛ wɿ vɛn ka wɿ nyɿr a sɿwɿ baaraa a yɿ jɿu. ²¹ A wɿ jɿu lɛ yɿ sɿwɿ de a Nɿɿnɿmɿn na ir wɿ a kɿu pɿ na wɿ kɿ wɿ tɿwɿr, ka a yɿ sɿwɿnɿ nɿ a yɿ tɿɛrtɿ na bɛ a Nɿɿnɿmɿn 'yɿwɿ.

²² Pɿpɿanyɿ yɿn chɿwɿr a yɿ mɿɛ yɿn turo a yɛlmɿɛ jɿu, yɿ nɿnɿ naa a yɛɛr sɿrɛ jaa. Yɿ nɿnɿ taa nɿ a yɿ nyɿa wɿ jaa. ²³ Bojɿu yɿ nyɛn dɿwɿ paalaa 'lɿ na ba ɿ bɿkɿpiraa ɛ, tɿchɛ wɿn ben bɛ, na ba tu a Nɿɿnɿmɿn 'yer na ɿ wɿr, na bɛ bɛ bɿbɿr jaa. ²⁴ Bojɿu, "Nɿsaal kaara naa fɿka mɿwɿr, ka a ba tɿwɿr wɿ jaa kaara fɿka a mɿpɿuul. A mɿwɿr wa jɿwɿl, a puul mɿ ma suor naa. ²⁵ Tɿchɛ a sɿ Soro 'yer 'lɿ ben bɛ bɿbɿr jaa."

(Isaiya 40:6-8)

A 'yer nyɿna lɛ ba mɿwɿl kɿ yɿ.

2 A lɛ jɿu, yɿ ir yɿ mɿɛ yɿn a yosɿwɿ 'yer, bɛlfɿ, nɛɛr ayɿ tarfɿ, nyuur, nɿ kporfɿ jaa bɿwɿr pɿ. ² Yɿ kaara fɿka bɿpɿlɛ, na yɿ bɿwɿr a Nɿɿnɿmɿn 'yer ka ɿ yɿ wɿlaa a bɿr kaar, a yɿn tɿwɿ nɿwɿ a yɿ faafɿ pɿ, ³ bojɿu an ɿ yɿ lɛm kaa lɛ a sɿ Soro na nɿmɿ.

⁴ An ɿ yɿ wa naa a wɿ sɛ na ɿ a Kɿsɿr wɿr a nɿsaal na tɿr bar, tɿchɛ ka a Nɿɿnɿmɿn ir wɿ a wɿ ɿ bɿsɿ, ⁵ yɿn mɿ na ɿ fɿka a kɿsɿwɛɛ a ba mɛn yɿ, nɿ a Nɿɿnɿmɿn yɿr ka yɿ ɿ a wɿ bɿwɿrlo chechɛsɿ, na yɿ loro a wɿ bɿwɿr wɿn sɿwɿ tu a Yesu Kɿrɿsɿto 'yɿwɿ. ⁶ A seb a Nɿɿnɿmɿn gɿn pɿ lka, "Nyɛ, n bin a kɿsɿr bɛ a Jiyon tɛɛ pɿ, a kɿsɿr vɿla 'lɿ un kaa ir ka wɿ ɿ a kɿsɿr ju, ka nɿrɛ 'lɿ jaa na sɿwɿ de wɿ, vɿ kɿ di wɿ ɛ."

(Isaiya 28:16)

⁷ Pɿpɿanyɿ a yɿn bala na sɿwɿ de wɿ, wɿ un kɿsɿr sɿ. Tɿchɛ a bala na ba sɿwɿ de wɿ ɛ, "A kɿsɿr 'lɿ a mɿmɿɛrbe na tɿr bar, 'lɿ lɛ ɿ a kɿsɿr ju,"

(Yɛl Gɿn 118:22)

⁸ na, "Wɿ ɿ a kɿsɿr 'lɿ a nɿbɛ na nɿmiere a gbɛɛ, na wɿ ɿ a pie 'lɿ ban bɿra loro."

(Isaiya 8:14)

Ba nɿmiere naa ba gbɛɛ bojɿu ba tɿr naa a 'yer 'lɿ 'yɿwɿ a Nɿɿnɿmɿn na dɿwɿ bin ba.

⁹ Tɿchɛ yɿn 'lɿ, Nɿɿnɿmɿn lɛ ir yɿ a yɿ ɿ a wɿ bɿwɿrlo nɿmɿne, na yɿ ɿ nichechɛsɿ, na yɿ ɿ a Nɿɿnɿmɿn softɿ, ka yɿ na pɛɛrɛ wɿ, an ɿ 'lɿ lɛ bɿwɿl yɿ yɿn a libɛ pɿ waan a wɿ chɿa herɛtɛ pɿ. ¹⁰ Yaa dɿwɿ ɿ a wɿ nɿbɛ ɛ, tɿchɛ pɿpɿanyɿ yɿ ɿ naa a Nɿɿnɿmɿn nɿbɛ. Yaa dɿwɿ tara a Nɿɿnɿmɿn nɿbaal ɛ, tɿchɛ pɿpɿanyɿ yɿ tara wɿ naa.

¹¹ N barmune, n sɔɔɔɔ yɪ naa nɪtāa nɪyɔɔɔɔ nɪ sāanba ka a wɛr pɔ ɪka, yɪ ir yɪ mǎe yin a āgān vɔlaa na ma jɛɛɛ nɪ a yɪ suɾ. ¹² Yɪ kɪɛɛɛ vɪla a bala na ba puoro sɛ, ban sɔɔ gba kɛɛɛ yɪ ɪka dɛɛɛ lɛ yɪ maala, bala wa nyɛ a yɪ vɪla maalfɔ ban 'yɔɔɔ Nāaŋmɪn tuɾ a wɔ waa bɪbɪr.

¹³ A sɪ Soro jūu, yɪ siir yɪ mǎe kɔ a tɔɔɔɔ dɛmɛ, ala sɔɔ ɪ a nǎkpɛɛ 'lɔ lɛ, ¹⁴ bu a nǎbil bala wɔn ir bin a tɛn tɛn ka ba kpāana a bala na maala dɛɛɛ tɪ pɛɛɛ a bala mɪ na maala a lɛ na tor. ¹⁵ Bojūu Nāaŋmɪn bɔɔɔ lɛ ɪka yɪn maala vɪla na yɪ pɔɔ a ba bɔɔ dɛmɛ na ɪ a jɔɔ nɛɛɛ. ¹⁶ Yɪ kɪɛɛɛ nɪtāa sumɪnɛ, tɪɕhɛ yɪ taa de a mǎe soɔɔ nyǎ pɔɔɔ yelbɪɛɛ ɛ, tɪ yɪ kɪɛɛɛ fɪka Nāaŋmɪn gbāgbaar.

¹⁷ Yɪ 'yɔɔɔɔ nɪɾɛ jaa na yɪ nɔ a yɪ taa Yesu turbo, na yɪ joro Nāaŋmɪn dǎbǎe, tɪ 'yɔɔɔɔ a nǎa.

¹⁸ Gbāgbaar, yɪ siir yɪ mǎe kɔ a yɪ tɔɔnɔɔ nɪ 'yɔɔɔɔ, a ta ɪ a bala na bal nɪbɪr maala yɪ vɪla tɛɛ ɛ, tɪɕhɛ a bala mɪ na kpɛmɛ a nɪbɪr. ¹⁹ Bojūu a Nāaŋmɪn na maal vɪla kɔ nɪɾɛ 'lɔ na tara tɪɛɛ vɪla, na wɔ di dɔɔɔɛ na ba tara sɔɔɛ, ɛ, bojūu wɔ tara na Nāaŋmɪn tɪɛɛɛ. ²⁰ Tɪɕhɛ bo lɛ na ɪ a yɪ tɔɔnɔ, ala ɪ ba ŋmɛ yɪ naa yɪn tɔ dɛɛɛ jūu? Tɪɕhɛ ala ɪ yɪ dɪn dɔɔɔɛ yɪn maal vɪla jūu, an ɪn tɔɔnɔ kɔ yɪ Nāaŋmɪn niem. ²¹ A anyāna jūu lɛ a Nāaŋmɪn bɔɔɔ yɪ, bojūu Kɪɾɪsɪto mɪ dɔɔ di dɔɔɔɛ, na wɔ maal wiil yɪ ɪka yɪ turo a wɔ pala. ²² "Ka waa dɔɔɔ maal dɛɛɛ jaa ɛ, bu ka bɛɪɔ yɪ a wɔ nɛɛ pɔ ɛ."

(Isaiya 53:9)

²³ A lɛ ban dɔɔɔ tɔɔɔ wɔ, waa mɪ tɔ yaa a sǎn ɛ. A dɔɔɔɛ na pɔɔ wɔ, waa jo dǎbǎe ɛ. Tɪɕhɛ wɔ den a wɔ mǎe kɔ a Nāaŋmɪn na tɔɔɔɔ a 'yɛɛ jaa dɛ dɛ. ²⁴ A wɔ mǎe lɛ tuo a sɪ yɛɪdɛbɛ a wɔ āgān pɔ a daa ju, ka sɪ mɪ na kɪɛ kɔ yelbɪɛɛ tɪ be be kɔ yɛɪtɔɔɔ. A wɔ fɛɪɛ ala jūu lɛ sǎa sɪ. ²⁵ Na yɪ kaara fɪka piir na dɔɔɔ tɔɔɔ, tɪɕhɛ pɔpǎanyǎ yɪ lɛɛɛ wa a pɛɕhɪnɛ na kaara a yɪ suɾ sɛ.

3 Pɔɔɔ, a lɛ nɪ wɔ ju mɪ lɛ, yɪ suɾ yɪ mǎe kɔ a yɪ sɪɾbɛ. Bamɪnɛ baa sɔɔ puor ɛ, tɪɕhɛ a yɪ bɛɔ na tɔɔɔɔ lɛɛɛ a ba tɪɛɛ a ba puoro, ² bala wa nyɛ a lɛ a yɪ maalfɔ na ɪ vɪla, nɪ lɛ yɪn 'yɔɔɔɔ a yɪ mǎe. ³ Yɪ ta vɛ ka a yɪ vɪla ɪ a yɔɔ pǎɛɔ tɛɛ ɛ, nɪtāa a ju wobɔɔ, selma bɔjɔɔɔ yarfɔ, nɪ a fɔnɪbɪkpǎɛn sɛɔɔ ɛ. ⁴ Tɪɕhɛ yɪ vɛ ka a yɪ pǎɛɔ be pɔɔɔ na ba jɔɔɔ ɛ, na ɪ vɪla, hɛ lɛ lɛ, nɪ jomm, ala lɛ ɪ vɪla a Nāaŋmɪn niem. ⁵ Bojūu nɪtɔɔnɔ lɛ a mama pɔɔɔɔn bala na tara a Nāaŋmɪn tɪɛɛɛ ma maal a ba mǎe vɪla. Na ba sɔɔ turo, na ba suɾ ba mǎe kɔ a ba sɪɾbɛ. ⁶ Lɛ mɪ lɛ a Saara na dɔɔ wɔnɔ a Abraham toor na wɔ ma bɔɔɔ wɔ a wɔ soro. Yɪn lɛ ɪ a wɔ bɪbɪr, ala ɪ yɪ maala na a lɛ na vɪɛɛ na yɪ kɔ joro dǎbǎe ɛ.

⁷ Sɪɾbɛ a lɛ nɪ wɔ ju mɪ lɛ, yɪ tɪɛɛɛ a yɪ pɔɔɔ yɪn lɔɔ kɪɛɛɛ nɪ. Yɪ kaara ba nɪ 'yɔɔɔɔ, bojūu baa tara kpǎɛn jǎ yɪ ɛ, tɪ na ba pɔɔ yɪ a Nāaŋmɪn wǎɛɔ kɔɔ 'lɔ na ɪ nyɛɔɔ, ka bon jaa taa var a yɪ Nāaŋmɪn sɔɔɔɔɔ ɛ.

⁸ A 'yɛɛ baaraa lɛ a anyǎ, yɪ jaa yɪ tara tɪɛɛ bɔ'yɛn, na yɪ kaara taa nɪbaal, na yɪ nɔ taa maala vɪla kɔɔ taa nɪ mǎe siirɔ. ⁹ Yɪ ta de yelbɪɛɛ yǎan yelbɪɛɛ sǎn ɛ, bu tɔbɪr yǎan tɔbɪr sǎn ɛ, tɪɕhɛ yɪ 'yɛɛ nɛvɪla 'yɔɔ ba, bojūu a

anyǎ 'yɔɔ lɛ a Nāaŋmɪn bɔɔɔ yɪ ɪka yɪn nyɛn sɔɔɔɔ. ¹⁰ Bojūu, "Ala ɪ nɪɾɛ nɔn nyɛɔɔ na wɔ bɔɔɔɔ bɪbɪvɪɛɪsɪ wɔ ir wɔ nɛɛ yin 'yɛɛɛɛɛ nɪ bɛɪɔ pɔ. ¹¹ Wɔ lɛɛ puor 'yɔɔ yelbɪɛɛ tɪ maala vɪla, na wɔ bɔɔɔɔ nyǎ'maar joro turo a wɔ puor. ¹² Bojūu a sɪ Soro kaara naa a bala na tor, na wɔ wɔnɔ a ba sɔɔɔɔ. Tɪɕhɛ a sɪ Soro pɔɔ ma sɔɔ naa nɪ a bala na ma maala yelbɪɛɛ."

(Yɛɪ Gǎn 34:12-16)

¹³ An lɛ na ge yɪ ala ɪ yɪ mɔɔ nɪbɪr maala vɪla? ¹⁴ Tɪɕhɛ ala ɪ yɪ gba dɪn dɔɔɔɛ yɪn maala vɪla jūu, Nāaŋmɪn na sɔɔɔ yɪ naa. "Yɪ ta joro dǎbǎe nɪ a ba vuurɔ ɛ. Yɪ taa joro dǎbǎe ɛ,"

(Isaiya 8:12)

¹⁵ Tɪɕhɛ a yɪ nyǎn pɔ, yɪ 'yɔɔɔɔ a Kɪɾɪsɪto na ɪ a yɪ Soro. Na yɪ ma ɕɔɔɔ sɔɔ jaa ala ɪ nɪɾɛ wa sɔɔɔ yɪ naa a tɪɛɛɔ 'lɔ yɪn tara, tɪɕhɛ yɪ ma man naa jomm nɪ 'yɔɔɔɔ, ¹⁶ na yɪ vɛ ka a yɪ tɪɛɛ ɕhaaɾ, ka a bala na sɔɔɔɔ a yɪ yuor yɪn turo a Kɪɾɪsɪto jūu, ka vǎ na kɛɛ ba, nɪ a ba yɔsɔɔ 'yɛɛ.

¹⁷ An ɪn vɪla ala ɪ Nāaŋmɪn bɔɔɔ lɛ, yɪn di dɔɔɔɛ vɪla maalfɔ jūu, gar yɪn na di dɔɔɔɛ dɛɛɛ maalfɔ jūu. ¹⁸ Bojūu Kɪɾɪsɪto kɪɛ naa a yɪ yelbɪɛɛ jūu gbɛbɔ'yɛn tɛɛ, a 'lɔ na tor kɔ a bala na ba tor ɛ, ɪka wɔ waan yɪ Nāaŋmɪn sɛ. Ba kɔ naa a wɔ āgān, tɪɕhɛ ka a Nāaŋmɪn Sɪɛ sǎɪ wɔ a kūu pɔ, ¹⁹ a Sɪɛ nyǎ lɛ a Kɪɾɪsɪto ɕhiin a kpɪɪ tɛɛ na wɔ tɪ mɔɔɔ kɔ a kpɪɪsɪ bala na be a pɔɔɔɔ die pɔ. ²⁰ A banyāna lɛ tɔɔ a Nāaŋmɪn nɛɛ, tɪɕhɛ ka wɔ di kǎnyɪr ka a Nowa wa maal a daka bulomtum baar. A nɪɛɛ bǎɪlǎa na ɪ aniin tɛɛ wa nyɛn faafɔ a kɔɔ pɔ. ²¹ A kɔɔ nyǎ nyɛtāan fɪka a Nāaŋmɪn kɔɔ soɔɔ na faa yɪ mɪ a pɔpǎanyǎ, a ba ɪ āgān dɛɛɛ pɛɛ barɔɔ lɛ ɛ, tɪɕhɛ a nɛɛ yɪn tɪɾ kɔ Nāaŋmɪn nɪ pɔɔɔvɪla. Yɪ nyɛn faafɔ tu a Kɪɾɪsɪto kūu irɔɔ pɔ. ²² 'Lɔ lɛ do a saaju tɪ jǎnɛ, a Nāaŋmɪn nɪsɔɔ jɛɛ ka a malakasi, nɪ a tɔɔɔɔ dɛmɛ, nɪ a kpǎɛn dɛmɛ ba jaa turo a wɔ nɛɛ.

4 A lɛ jūu, a Kɪɾɪsɪto na di dɔɔɔɛ a wɔ āgān pɔ, yɪ mɪ su a tǎjɛbɔnsɪ ala gun a tɪɛɛɛ 'lɔnɔ, bojūu a 'lɔ na di dɔɔɔɛ a wɔ āgān pɔ ba lɛ pɔɔ yelbɪɛɛ pɔ ɛ. ² Ala lɛ so, wɔ ta lɛ kɪɛɛɛ a wɛr pɔ nɪ a āgān vɔlaa ɛ, tɪɕhɛ wɔ kɪɛɛɛ a lɛ a Nāaŋmɪn na bɔɔɔɔɔ. ³ Bojūu a kɔɔ jaa, yɪ mɪ sɔɔɔ sɔɔ na yɪ maala a lɛ a bala na ba puoro ɛ, na maala, na baa tɔɔɔ a ba mǎe nyɔɔɔ ɛ. Ka a āgān vɔlaa, nɪ dǎburo, nɪ a pepe dib, na yɪ pɔɔ a dǎnyurbo gbul pɔ, na yɪ maala tɪɛɛ na sɔɔɔɔ a Nāaŋmɪn nɛɛ. ⁴ Ban tɪɛɛ naa ɪka yɛɪsǎan lɛ, yɪn ba lɛ pɔɔ ba a bɛɔ 'lɔnɔ pɔ ɛ, ka ba pǎa piel tɔɔɔ yɪ. ⁵ Tɪɕhɛ ban man a ba nɛɛ 'yɛɛ kɔ a Nāaŋmɪn na wa tɔɔɔ a wɛɛ nɪ a kpɪɪsɪ 'yɛɛ. ⁶ A anyāna jūu lɛ so ka ba gba mɪ mɔɔɔ a 'yɛɛ nɔɔ kɔ a kpɪɪsɪ, ɪka ban tɔɔɔ a ba 'yɛɛ nɪtāa lɛ ban na tɔɔɔ nɪɾɛ jaa 'yɛɛ, tɪɕhɛ ka ba kɪɛɛɛ a suɾ pɔ Nāaŋmɪn kaar.

⁷ A bɔnsɪ a jaa baarfɔ tara naa, a lɛ jūu yɪ mɔɔ nɪbɪr na yɪ kpǎa a yɪ mǎe tɔɔ sɔɔɔ Nāaŋmɪn. ⁸ A ala na gar a jaa lɛ a anyǎ, yɪ ɕhɛnɛ vɛ ka a nɔɔɔ be a yɪ pɔ, bojūu nɔɔɔ ma pɔɔɔ yɛɪdɛbɛɛ kɔɔ. ⁹ Yɪ ma diere taa a yɪ yɛɪ tɪ ta ma ɪɛ gbɔɔɔ gbɔɔɔ ɛ. ¹⁰ ɪsɔɔ jaa wɔ de a Nāaŋmɪn

kuřu wřn nye tñnř kuřu nu a wř taaba nu yelmãe nu a Nãaŋmun wãefř a jaa. ¹¹ Ala u nure jaa 'yerε na, wř 'yerε a Nãaŋmun 'yerbie ala. Ala u wř un tñtñnř, wř tñnř nu a kpěř 'la a Nãaŋmun na kuř wř, ka a yele a jaa pč, ka Nãaŋmun nye tur tu a Yesu Kuruřto pč. 'Lč le so a tur nu kpěř bɪbir bɪbir jaa. A u a le.

¹² N yer nñnñnbč, yu ta vě ka neε 'maa yu nu a beε kaa tuo na vulo yu fika yelsãan kč le ure yu ε. ¹³ Tu che yu chle an u yu pč naa a Kuruřto dčye difř pč, ka nč na kpe yu a wř tur wa nyu. ¹⁴ Ala u ba tu yu naa yu bčbč a Kuruřto yuor jũu, Nãaŋmun na sřř yu naa, bojũu Nãaŋmun Sre ben a yu 'yč. ¹⁵ Ala u yu din dčye, a ta u fika nukuř, bu nãnyie, bu nıdeε, bu tu'yčnbč le yu u ε. ¹⁶ Tu che ala u a yu ãřř jaa wa dire na dčye wřn turo Kuruřto jũu, wř ta vě ka vã kpe wř ε, tu che wř pεε Nãaŋmun a yuor nyã wřn di jũu. ¹⁷ Bojũu a 'yer tuřfu sč ta naa, ka Nãaŋmun na piel tuř a wř nıbe 'yer. Ala u sun le wřn piel, ŋmune le an kaara kuř a bala na tuř a Nãaŋmun 'yer nč? ¹⁸ A seb uka, "Ala u an un kpěř kuř a nıtu, ŋmune le an kaara kuř a bala na ba puor ε, nu a yelbe-urbe?"

(Sokpar Gãn 11:31)

¹⁹ A le jũu, vě a bala na dire a dčye a Nãaŋmun kuř jũu, de ba mãε kuř a Nãaŋmun yelmãe sč na me ba, tu mč nɪbir maala vıla.

5 A maa na u a nudiere naa nye a Kuruřto dčye nu nıbir, naa mu u nure nyã na pč a tur 'la na wa nyu, n 'yčnř na a nudierbe na be be a yu pč ãkpãen, ² uka ba kaara a Nãaŋmun piir a wřn de 'yč a yu nuur pč, na yu tñnř kaara nu ba, a ta u furř ε, tu che a u yu kuř, bojũu le

le a Nãaŋmun bčbč. A ta u libie 'yč ε, tu che ka a nñmř yu a tñfu. ³ Yu ta piirpire a bala yu kaar ε, tu che yu u jãne kuř a piir. ⁴ A pęchiin gbčbčraa wa wa, yu nyen a sãyar na u a tur na ba juř ε.

⁵ Le nu wř ju mu le a yu bala na u a pčbil, yu siir yu mãε kuř a yu nudierbe. Yu jaa jaa yu ma siir yu mãε na yu ma tñnř kuř taa, bojũu a seb uka, "Nãaŋmun 'laar a bala na 'kuř a ba mãε, tu ma sñnř a bala na ma siir ba mãε."

(Sokpar Gãn 3:34)

⁶ A le jũu, yu siir yu mãε a Nãaŋmun kpěř sč nuur pč, ka wř 'kuř yu a yu do a sč 'la wřn bčbč. ⁷ Yu de a yu yelwñnu a jaa kuř wř, bojũu 'la le 'yčnř a yu kuř.

⁸ Yu gu yu mãε na yu 'yčnř jũmř, a yu dřřtu tu kaara naa ju kpěε kaar, na uoro yu kuř na wř pãa kaara bčbč nure uka wř nyč 'kuř. ⁹ Yu var wř sč, na yu ba gber ara a yu kuř pč, bojũu yu bčbč naa uka a yu taaba na be a wer wř jaa, mu dire na a dčye nyãna tu yu dire.

¹⁰ Yu wa di a dčye nyãna bãlãa a Nãaŋmun na u a wãefř sč a 'la na bčbč yu 'yč a tur nyã na ba tara baarfu pč a Kuruřto 'yč, wř mãε na maal yu naa na wř 'yč yu ãkpěř tu na wř vě a yu ara kpěř kč dãm ε. ¹¹ 'Lč le so a kpěř bɪbir nu bɪbir jaa. A u a le.

¹² Silası na u a yebe yelmãe sč le sřř ma ka n seb a gãn bile nyãna, naa 'yčnř yu ãkpãen din dãası uka anyãna le u a Nãaŋmun sre wãefř. Yu ara kpěř. ¹³ A yu taaba pupuorbiir na be a Babilon Nãaŋmun na 'mataa ir yu, puor yu naa, ka a n bidaba Maaku mu puoro yu.

¹⁴ Yu puor puor taa nu nřfu. Nyã'maar wř be a yu bala na be a Kuruřto 'yč.

2 Pita

1 Maa Simon Pita na ɫ a Yesu Kirusito gbāgbaa ni a wɔ nɪtōnāa lɛ sɛɛɛ a gān nyā kɔɔ a yun na tu a si Nāaŋmun yeltorsɪ pɔ, ni a si Fafaara Yesu Kirusito na yɪ nyɛ a sɔɔfɔ 'lɔ na kpɛmɛ a si kaar. ² Wāɛfɔ ni nyā'maar a dɔɔɔ yɪ taa tu a bɔɔfɔ yɪn bɔɔ Nāaŋmun ni a si Soro Yesu.

³ A Wɔ kpɛɔ lɛ wɔ kɔn si bon jaa sɪn bɔɔɔ a nyevɔr nyā jūu ni Nāaŋmun puor vɪla tu a si bɔɔfɔ sɪn bɔɔ a 'lɔ na bɔɔɔ si, ni a wɔ mǎɛ tur ni a wɔ maal vɪla. ⁴ Tu anyāna pɔ lɛ wɔ kɔn si a bon na berma ni a bɔsɔn wɔn tur a nɛɛ ɪka, a tu a pɔ, ka yɪn pɔɔ a befɔ 'lɔ na ba sɔɔnɔ ɛ, na yɪ jo yɪ a wɛr nyā a yelbier vɔlaa na sɔɔ.

⁵ A anyāna jūu, yɪ mɔ na yɪ de vɪla maalfɔ pɔɔ a yɪ sɔɔfɔ pɔ, na yɪ de bɔɔfɔ mɪ pɔɔ a vɪla maalfɔ pɔ, ⁶ ka a mǎɛ nyɔɔfɔ mɪ pɔɔ a vɪla maalfɔ pɔ, ka a nɪbir mɔɔfɔ pɔɔ a mǎɛ nyɔɔfɔ pɔ, ka a Nāaŋmun puor vɪla pɔɔ a nɪbir mɔɔfɔ pɔ, ⁷ ka a yɛɛr maal vɪla pɔɔ a Nāaŋmun puor vɪla pɔ, na yɪ de nɔfɔ pɔɔ a yɛɛr maal vɪla pɔ.

⁸ Bojūu ala ɫ yɪ tara naa anyāna a jaa ka a pɔɔɔ 'yɔɔnɔ, an sɔɔ yɪ naa ka yɪ kɔ tara yāan na yaa tɔɔnɔ wɔnɔ wɔmɔ a bɔɔfɔ yɪn bɔɔ a si Soro Yesu Kirusito ɛ. ⁹ Tɪche ala ɫ nɪɛ baa tara a anyāna ɛ, waa nyɛɛ ɛ, na wɔ ɫ jɔɔ, na wɔ ɪɪn ɪka Nāaŋmun pɛɛn a wɔ kɔro jaa yelɔɔɔɔ bar.

¹⁰ A lɛ jūu n yɛɛr, yɪ ba gber ka a yɪ bɔɔɔfɔ ni a yɪ chel ɪrfɔ ɫ yelmǎɛ. Ala ɫ yɪn maala a anyāna, yaa be jaa na wa lo ɛ. ¹¹ Ka a sɔɔ yuo kɔ yɪ a yɪ kpɛ a si Soro ni a Fafaara Yesu Kirusito nāalɔɔ na ba tara baarfɔ pɔ.

¹² A lɛ un ma jɛɔ yɪ naa a yelɪ anyāna, yɪ gba na bɔɔ yaa ka yɪ ba gber ara a yelmǎɛ yun tara pɔ. ¹³ A tara na sɔɔ ka n jɛɔ a yɪ tɛɛr un chɛnɛ vɔɔɔ a āgān vaar pɔ, ¹⁴ bo-jūu n bɔɔn naa ɪka a kɔ lɛ kor ɛ tɪche ka n kpi ɛ, nɪtāa lɛ a si Soro Yesu Kirusito na man kɔ ma. ¹⁵ ɪn ɫ naa lɛ jaa un na tɔɔ, maa wa sɔɔ kpi, tɪ ka yɪ ma chɛnɛ tɔɔ tɛɛɛ a yelɪ anyāna.

¹⁶ A ba ɫ fuol ni yɛ 'yer lɛ si de 'yer kɔ yɪ a kpɛɔ ni a si Soro Yesu Kirusito waa ɛ, tɪche sun mǎɛ lɛ nyɛ a wɔ kpɛɛ ni nɪbir. ¹⁷ Wɔ nyɛn 'yɔɔfɔ ni tur yɪ a Sāa Nāaŋmun sɛ lɛ a kɔkɔɔ na yɪ a tur jɪkpɛɛ jie wa a wɔ sɛ 'yerɛ, "Nyā lɛ ɫ a n Bie 'lɔ un nɔ, a wɔ yele pel naa n pɔɔ." ¹⁸ Sun mǎɛ wɔn a kɔkɔɔ nyāna na yɪ a saaju wa, an ɫ sun ni 'lɔ jaa lɛ dɔɔ be a tɔcheche par.

¹⁹ Sɪn lɛ tara a Nāaŋmun 'yɛ'yɛɛrɛ na dɔɔ be be 'yer na chaar, yɪ yuo toor chɛlɛ a 'yer. A kaara naa fɪka chāa na chaara libe pɔ, tɪ tǎn a wɛr na chaar ka a bɪvɪɛ ŋmɛɔɔɔɔ pur 'yɔɔ a yɪ nyān pɔ. ²⁰ A yelkpɛɛ lɛ ɪka, yɪ bɔɔ a par ɪka

Nāaŋmun 'yɛ'yɛɛrɛ jaa kɔ tɔɔ de a wɔ yɛ wil a ala na seb a Nāaŋmun gān pɔ par ɛ. ²¹ Bojūu nɪɛ maa kpu 'yer a Nāaŋmun 'yer ɛ, tɪche nɪɛ ma 'yer a lɛ na yɪ a Nāaŋmun sɛ, an ɫ a wɔ Sɪɛ lɛ tara ba.

2 Tɪche a jir ŋmarba 'yɛ'yɛɛrɛ mɪ dɔɔ be be a nɪbe pɔ, nɪtāa lɛ a jir ŋmarba wiwiilbe na wa be a yɪ pɔ. Ban sɔɔɔl wiil sɔɔfɔ 'yer, na ba chur a Tɔɔfɔ Sɔɔ na da ba na ba waan sɔɔfɔ wa 'yɔɔ a ba mǎɛ. ² Nɪɔɔɔ na turo naa a ba vǎ sɔɔ anyāna, tɪ na ba kpɛɛɛ a yelmǎɛ sɔɔ. ³ A bɔ-gar wiwiilbe banyāna na 'mɔɔn yɪ naa ni a ba nɛnɔɔ 'yerbie. Nāaŋmun guor naa a ba 'yer kɔro jaa ka a ba sɔɔsɔɔnɔ ba guro ɛ.

⁴ Bojūu Nāaŋmun ba dɔɔ bar a malakasi bala na maal a dɛɛr ɛ, tɪche wɔ 'yɔɔ ban a bɔɔ fulom libe 'lɔ pɔ bar chɛlɛ ni a ba 'yer tɔɔɔfɔ daar. ⁵ Waa dɔɔ bar a kɔr nɪbe ɛ, na wɔ vɛ ka a kɔɔ wa paal pɔɔ a bala na ba puoro ɛ, tɪ na wɔ faa a Nowa na ɫ yeltorsɪ 'yer mɔɔɔɔ ni nɪbe ay-opɔi. ⁶ Nāaŋmun den būu chɔm a Sodom ni a Gomora nɪbe ka a di ɪɪɔɔ tǎpɪɪɪ, a nɪtɔ wiil ɪka lɛ lɛ na ɫ a bala na ba puoro ɛ. ⁷ Wɔ mɪ faa naa Lotɪ na ɫ a nɪtor a wɔ pɔɔ na ma sɔɔn a bala na tɔnɔ a dɛɛɛ. ⁸ Bojūu a nɪtor nyā-na ɪɔɔn kpɪɛɛ ni ba bɪbir jaa, ka a wɔ tɛɛr ma sɔɔ lɛ wɔn ma nyɛ tɪ wɔ ban ɪɛ. ⁹ An ɫ nɪtɔ lɛ a be, a si Soro bɔɔn lɛ wɔn pǎa na ɫ faa a bala na puoro yɪn a wɔm pɔ, tɪ tara a bala na ba puoro ɛ, a ba be a ba gefɔ pɔ tɪ tǎn a 'yer tɔɔɔfɔ bɪbir.

¹⁰ A anyāna un yelmǎɛ a bala na turo a ba āgān sɔɔ-naa nyā dɛɛr vɔlaa, baa turo a kpǎɛn dɛmɛ nɛɛ ɛ. Ba un jɪkpǎɛn dɛmɛ na ba 'mɔɔɔ ba mǎɛ, baa joro dǎbǎɛ ɛ, tɪ ma kpɛɛɛ a saaju bɔmaalsɪ. ¹¹ Tɪche a malakasi gba na ɫ gǎdaar na ba tara kpǎɛn, ba maa 'la kpɛ a bɔmaalsɪ anyāna a si Soro niem ɛ. ¹² Tɪche a nɪbe banyāna ma fere naa ni a bonɪ ala ban ba bɔɔ a par ɛ. Ba kaara naa mɔdɔn kaar bɔmaalaa na ba tara tɛɛɛ, ba dɔɔ ba naa na nyɔɔɔ ba kɔ, ba mɪ kaara a mɔdɔn kaar na ba mɪ na wɛ.

¹³ A dɛɛr ala ban maal, a dɛɛr ala lɛ ban yāan ba a sǎn. A ba tɛɛr vɔlaa ban ma maala a mɔtɔɔ, a nɔmɔ ba naa, ban ɪɔɔn dire ni yɪ na ban sɔɔ a yɪ befɔ 'yɔɔ yɪ vǎ.

¹⁴ A ba nɪbie sɛɛn naa a sɛsɛyele, a ba maa bar dɛɛr ɪfo ɛ. Ba ma beɛ naa a bala na bal na ba ɫ bɔɔgar dɛmɛ, ba ben pɔ'yɔɔfɔ pɔ. ¹⁵ Ba bar a sɔɔ dɛ dɛ 'lɔ tɪ bɔɔ, na ba tu a Balaam na ɫ a Beor bidaba sɔɔ. 'Lɔ lɛ nɔ sǎyar na ba ɫ ɛ, ¹⁶ tɪche wɔ nyɛn a wɔ bawɔno tɔnɔ, bɔɔ na ɫ dɔɔ den

nure kəkər 'yer 'yer na wš ηmaan a 'ye'yere nyāna dābol yele sər. †

¹⁷ A nibe banyāna ι naa fika kəlɪ na ba tara kōɔ ε, bu uul sesεbe na furo chiine. Libe jaa gbεb le guro ba.

¹⁸ Bojūu yobɔ 'yer pɔrsɪ le ba ma 'yere, na ba bɔɔɔ a āgān vɔldεer, na ba beɛ nɪ a nibe bala na faa joro a bala na bɔr sē. ¹⁹ Ba ma tɪr nεε kɔ ba ɪka ban faa ban a gbāgbayeɛle pɔ, tɪche ka a bala māε ι a yelsɔɔnsɪ gbāgb- baar, bojūu nure ιn gbāgbaa kɔ bon 'lɔ jaa na tōɔ wš.

²⁰ Ala ι ba faan ba māε yin a wer nyā bɔdεer pɔ, ban wa bōɔ a sɪ Soro nɪ a Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto tɪ na ba le tɪ kpe a ala pɔ ka a tōɔ ba, a ba baarfɔ na ιn dεer gar a le ban dōɔ be. ²¹ An taa sa naa ala ι baa ta bōɔ a sɔr toraa ε, gar ban ben bōɔn tɪ lɛb puor 'yōɔ a nεbin cheche 'lɔ ban de kɔ ba. ²² Bala 'lɔ, a sɔkpa nyā ιn yelmāε ban dōɔ lɔb ɪka, baa lɛb tɪ di a ala wšn tɪ bar,

(Sɔkpar Gān 26:11)

ka a dobaa ban so kōɔ mɪ lɛb tɪ mamar a mεmεε.

3 N barmine, a gāma ayi sɔɔ le anyā ιn sεεε kɔrɔ yɪ. A jaa ayi pɔ, n sεb ɪka n le jεɔ yɪ tɪer 'lɔ na tor pɔ. ² N bɔɔɔ naa ɪka yɪ lɛb tɪer a 'yerbie ala a Nāanmun 'ye'yercheche bala na dōɔ 'yer a sɪ Soro nɪ a Fafaara na dōɔ man ba tu a wš nɪtōnsɪ 'yōɔ.

³ Yɪ de nie bōɔn ɪka a ber baaraa sōɔ, nɪlaarba na turo a ba āgān vɔlaa na wa naa wa laara yɪ. ⁴ Ban wa sɔɔɔ yɪ naa, "Nyɪne le a 'lɔ na tɪr a nεε kɔ yɪ ɪka wšn wa naa? A le daar jaa a sɪ sāmune na kpi a yelsɪ a jaa mɪ chene na chiine a le nε an piel." ⁵ Tɪche ba bōɔn naa tɪ maala fika ba iin naa a kōro jaa an ι Nāanmun 'yerbie le wš maal a saaju, nɪ a tēε a kōɔ ju, nɪ a kōɔ par. ⁶ A tēkor, kōɔ mɪ le dōɔ paal pɔɔ a wer a wš sōɔ. ⁷ A 'yer nyāna nɪ wš ju le wš bar a saaju, nɪ a tēε go gun a 'yer tɔɔrfɔ, na wšn sōɔn a bala na ba puoro ε, nɪ būu.

† Balaam dōɔ ι Nāanmun 'ye'yere na sɔɔ ɪka wšn den libie tɪ pɔ 'yōɔ a Isral nibe. Wšn wa chiine, malaka ηmaa wšn sɔr ka waa tōɔ ι a le ε. (A Sɔrfɔ Gān 22–24)

⁸ Tɪche yɪ ta iin a yelbō'yen nyāna ε, n barmine. A sɪ Soro sē, bɪbir bō'yen kaara naa fika yuon tur, ka a yuon tur kaara fika bɪbir bō'yen a wš sē. ⁹ A sɪ Soro ba baala nɪ a wš nεε wšn tɪr ε, nɪtāa le a barmine na 'yer ɪka a kor naa ε. Wš din kānyir kɔ yɪ, wšn ba bɔɔɔ ɪka āsɔɔ jaa wš wε ε, tɪche yɪ lɛb a yɪ tɪer.

¹⁰ A sɪ Soro bɪbir na wa naa fika le nānyie na ma wa, ka a saaju pɔɔn gōmō wš jaa, na wš po chen. A bonsɪ ala na be a saaju ka a būu nyl na wš pāa yuo yeɛle a jaa a nibe na maala ka a gā chāa pɔ.

¹¹ An ι a bonsɪ a jaa na wa sōɔn a nɪtōnō, nɪbɔɔ le a sεε ɪka yɪ ι? A sεε naa ka a yɪ maalfɔ ι cheche, na yɪ puoro Nāanmun, ¹² nɪtāa le yɪn ben kaara a Nāanmun waa bɪbir na yɪ 'mi'mine nɪ a wš waa. A bɪbir nyāna na waan nɪ sōɔfɔ, a saaju wš jaa na di naa, ka a bonsɪ a jaa mɪ nyl nɪ a tɔl. ¹³ Tɪche sɪn cheɛle naa tēpaalaa nɪ a saaju paalaa na ι a nɪtorsɪ tēε, 'lɔ a Nāanmun na tur a nεε.

¹⁴ A le n barmine, yɪn pāa na cheɛle a anyāna jūu, yɪ mōɔ nɪbir na yɪ taa tara chefɔ nɪ mabfɔ jie ε, na yɪ tara wš nɪ nyā'maar. ¹⁵ Yɪ tɪer a anyā ɪka a sɪ Soro kānyir ι naa a yɪ faafɔ le, nɪtāa le a sɪ yebe pɔɔɔ mɪ na dōɔ sεb kɔ yɪ nɪ a yē 'lɔ a Nāanmun na kɔ wš. ¹⁶ A wš gāma a jaa pɔ, a 'yer bō'yen le wš sεb, na wš 'yere a yelsɪ anyāna. A wš gāma pɔ yelsɪ ben be na ι tuo a par bōɔfɔ, ka a ba bōɔ nɪ a a bala na ba bōɔ ara dēme lɛb a bur bur nɪtāa le ban lɪer a Nāanmun gāma amune, ka a na ι ba māε sōɔfɔ.

¹⁷ A le jūu, n barmine, yɪn ben de nie bōɔn a nɪtō, yɪ guro a yɪ māε ka a ba belfɔ ta wa vē ka yɪ faa lo tɪ bar a yɪ gber bafɔ jie ε. ¹⁸ Tɪche yɪ nōɔnō a sɪ Soro nɪ a Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto wāfɔ nɪ a wš bōɔfɔ pɔ. 'lɔ le so a tɪur a pōpāanyā, nɪ bɪbir, nɪ a bɪbir jaa. A ι a le.

1 חכנ

1 Maa חכנ seere na korch a yin na turo a Yesu. A 'yer na d'och be be a wer pielfo daar, 'lo le si wo a wo yele na si nye wo. Si nye wo naa ni a si n'bie na si sur wo ni a si ma'e nuur. A 'yer nya le i a nyevor. 2 A nyevor nya le yi a Naaŋmun se ka wo de wiil si a si nye wo, 'lo le si dire a wo daaste na si m'och korch yi lka 'lo le i a nyevor na ba tara baarfɔ ε. 'Lo le d'och be a Saa Naaŋmun se, ka wo wa ir wo wiil si. 3 Si 'yere na korch yi a le a sun ma'e na nye ti wo, ka a le na ve ka sun ni yin na tara neb'o'yen, ka a sun ni a Saa Naaŋmun 'mataan a wo Bie Yesu Kirusito tara a neb'o'yen. 4 A nya le si seere korch yi kaa si chulfɔ na seε.

5 A 'yer won ko si ka si m'och korch yi ni nya, Naaŋmun un chaa ka libe ba be a wo 'yoch jaa ε. 6 Ala i si 'yer naa lka sun ni 'lo tara na neb'o'yen ti chene chiine a libe ko, si un jir ŋmarba na saa turo a yelmæ ε. 7 Tiche ala i si chiine naa a chaa ko nitaa le a 'lo na be a chaa ko, sun tara na neb'o'yen ka a wo Bie Yesu jai pee a si yeldebe a jaa bar. 8 Ala i si 'yer lka saa tara yeldeer jaa ε, si bele na si ma'e, na saa tara yelmæ ε. 9 Ala i si 'yer naa a si yeldebe ko Naaŋmun, won ven ko si, ti pee a si yeldebe a jaa bar, bojūu Naaŋmun un yelmæ sɔch ni nitor. 10 Ala i si 'yer naa lka saa maal yeldeer jaa ε, si b'och na Naaŋmun jir ŋmara, na saa de a wo 'yer a si nya ko ε.

2 N bibiir, n seere naa anyã korch yi ka yi asoch jaa taa wa ure yeldeer ε, tiche ala i asoch wa un yeldeer, si tara na po pire na be a Saa se. 'Lo le i a Yesu Kirusito na i a Torfo sɔch. 2 'Lo le lo a si yeldebe b'och ko si, a ba i sun tee ε, tiche a wer wo jaa.

3 A nitɔ le si de b'och lka si be naa a wo se, sun turo a wo nebinst jūu. 4 Nure 'yer lka wo b'och Naaŋmun ti ba ure a le won bin a neε ε, a nunyune un jir ŋmara na waa tara yelmæ ε. 5 Tiche nure jaa na turo a Naaŋmun 'yer, sire jaa Naaŋmun n'fo seen a wo ko. Nitɔ le si de b'och lka si be naa a wo ko. 6 Nure jaa na 'yer lka wo be naa Naaŋmun 'yoch, wo chiine a le a Yesu na d'och chen.

7 N barmune, a ba i nebin paalaa le n seere korch yi ε, tiche a bokoraa 'lo yin tara yi a pielfo le, 'lo le i a nekoraa yin wo. 8 Tiche wo un b'opaalaa, bojūu a un sire a Yesu 'yoch, naa mi i sire a yi 'yoch, bojūu a libe t'och 'laa, ka a sire chaa chaara. 9 Nure jaa wa 'yer lka maa ben chaa ko, ti 'laar a wo yebe, wo chene na be a libe ko.

10 Nure 'lo jaa na n'och a wo yebe ben a chaa ko, ka bon jaa ba be be na ve ka wo ŋme gber ε. 11 Tiche nure 'lo jaa na

'laar a wo yebe ben a libe ko, na wo yoch a libe ko, na waa b'och a jie won chiine ε, bojūu a libe joch wo naa.

12 N bibiir, n seere na a gãn nya korch yi bojūu Naaŋmun ve naa a yi yeldebe ko yi a le a Yesu na i ko yi jūu. 13 Saaŋmune, n seere na korch yi bojūu, yi b'och a 'lo na yi a wer pielfo. Polbil, n seere na korch yi bojūu yi t'och a deer sɔch. Naa mi seere korch a yin bibiir bojūu yi b'och a Saa Naaŋmun. 14 N seb ko a yin saaŋmune bojūu, yi b'och a 'lo na yi a wer pielfo daar. N seb ko a yin polbil a Naaŋmun 'yer na be a yi 'yoch jūu, yi kpeme na, na yi jeb t'och a deer sɔch.

15 Yi taa ure wa n'och a Naaŋmun d'ochm'och bu bon jaa ban tara ε. Ala i asoch jaa wa n'och a le, a Saa Naaŋmun n'fo ba be a wo 'yoch ε. 16 Bojūu a bonst anyã sun nye i naa a agãn nya volaa ni a n'bie volaa bu tara ja jur ni b'otarst. A nya na a jaa won na ure ba yi a Saa Naaŋmun se ε, tiche a yi naa d'ochm'och se. 17 A b'och anyã mi poro na chiine, tiche nure 'lo jaa na ure a Naaŋmun b'fo na ben be s'och jaa.

18 N bibiir, a wer baarfɔ ta naa, nitaa le yin d'och wo lka a bala na 'laar a Kirusito na wa naa, ba yoch le a banyana na be ka gba. Ala le si de b'och lka a baraa s'och le.

19 A n'be banyana d'och be a si se ti wa yi. Ka a ba yifo wiil lka baa tara si ni neb'o'yen ε, sun ni bala ta i b'o'yen, ban taa be naa si se, tiche a ba yifo wiil lka baa s'och si ε. 20 Tiche yin 'lo, Yesu ko yi naa a wo Sɛ ka yi jaa b'och a yelmæ. 21 N ba seere korch yi bojūu yin ba b'och a yelmæ ε, tiche yin b'och a yelmæ le. Bojūu yi mi b'och a jir na tee ni yelmæ.

22 An le i a jir ŋmara? Nure 'lo na 'yer lka a Yesu ba i a Ni-iraa ε, a nure 'lo le 'laar a Kirusito. A nunyune t'och naa a Saa ni a Bie jaa. 23 Nure 'lo na t'och a Bie mi t'och a Saa, nure 'lo na 'yer chaa ko lka Yesu le a Naaŋmun Bie, tara na neb'o'yen ni a Saa Naaŋmun. 24 Yi chene tara a le ne yin wo a Yesu 'yer a pielfo, yin wa chene tara a le, yin tara na neb'o'yen ni a Saa ni a wo Bie. 25 Nitɔ le a Naaŋmun 'yer lka won i naa won ve naa ka si tara nyevor na ba tara baarfɔ ε.

26 N seere na a anyãna korch yi lka yi b'och se ni a bala na bar yi ti yi, ba b'och naa lka ba bel yi yin. 27 A yin 'lo, ba k'och bel yi ε, bojūu Yesu ko yi naa a Sɛ ka wo be a yi 'yoch. A Sɛ na i yelmæ na wile yi jūu, yaa le b'och lka nure wo wiil yi a yelmæ go ε, tiche a Sɛ a Yesu na ko yi ve naa ka yi b'och a yelmæ, ka ala mi a Sɛ

na wile i yelmäe, jir jaa ba be be e. A le jüu, yi chene tara a Yesu ni nebõ'yen nütää le a Sile na 'yer yi.

²⁸ A le jüu n bibiir, yi chene tara a Yesu ni nebõ'yen, ka 'lo wa yi a saaju lueb waara a wer p, sun tara na nyäa ka däbäe kõ kuro si a wõ tuorfõ e. ²⁹ Yi bõwn naa ika a Yesu ye le tor naa, nure jaa mi na maala a le, mi i naa a Näänmun bie.

3 Nye le a si Sää na nõ si jä. Wõ sown bõwn si a Näänmun bibiir, ka si mi sir i! A le jüu, a wer nibe ba bõwn wõ e, ala le so ban ba bõwn si e. ² N barmine, pöpäanyä, si i naa Näänmun bibiir, saa bõwn le sun na be daar kõ e, tiche si bõwn naa ika, a Yesu wa lueb wa a wer nyä p, sun nye naa a le wõn na be, na si kaara a wõ kaar. ³ Yi äsow jaa na tara a tiertõ nyäna a Yesu 'yõ, wõ ir wõ mäe yin deer p, nütää le a Yesu na i cheche.

⁴ Nure 'lo jaa na chene ure yeldeer, a ninyune sõwnõ naa a Näänmun nebinst ala wõn bin, bojüu waa tara Näänmun ni nebõ'yen e. ⁵ Tiche yi bõwn ika Yesu ba maal deer e, a le ka wõ wa ika wõ wa de a si debe bar. ⁶ A le nure 'lo jaa na tara Yesu ni nebõ'yen, wõ maa le chene ure yeldeer go e, tiche a ninyune wa chene ure yeldeer, waa bõwn a Yesu ni a ninyune wõn i e.

⁷ N bibiir yi bõwnõ sõ, ka nure jaa taa bele yi e. Nure 'lo na maala a le na tor, wõ i naa nitor nütää le Yesu na i nitor. ⁸ Nure 'lo jaa na chene ure yeldeer yi naa a tu sē, bojüu 'lo le ure yeldebē yi a wer pielfõ. Ala le so ka Yesu na i Näänmun Bie wa ika wõ wa sõw a tu tõmõ. ⁹ Nure 'lo jaa na wa i Näänmun bie, maa le see ika wõ le ure yeldebē go e, bojüu Näänmun befõ be naa a wõ yõ. Wõ kõ le chene ure yeldebē go e, bojüu wõ in Näänmun bie. ¹⁰ Nütõ le si de bõwn a Näänmun bibiir ni a Tu bibiir. Nure 'lo jaa na ba wa turo a Näänmun nee 'lo wõn bin bu na waa le nõ a wõ yeer, waa i Näänmun bie e.

¹¹ An yi a daar 'lo jaa yin piel sown Yesu, yi wõ naa a Näänmun 'yer bie na 'yer ika si nõ taa. ¹² Yi ta i a si kaara a Kain kaar e, wõ tara na a deer sown tier na wõ kõ a wõ yebile. Bo le so wõn kõ a yebile? Bojüu a Kain tõmõ in deer, tiche ka a wõ yebile tõmõ tor. †

¹³ N yeer, yi ta vē ka a fer yi ala i a nibe na be a wer p wa 'laar yi naa e. ¹⁴ Si bõwn nara ika si nõ naa a si taaba. A wiil ika si yin kũu p, ti kpe nyevõr na ba tara baarfõ p. Nure 'lo na ba nõ a wõ yebe e, wõ chene na be kũu p. ¹⁵ Nure 'lo jaa na 'laar a wõ yeer in nikuro a wõ nyäa p, ka yi mi bõwn ika nikuro ba tara nyevõr na ba tara baarfõ e.

¹⁶ Si bõwn le a nõfõ na be, bojüu Yesu sown kpi kõ si, ka a mi see ika, si mi sown kpi kõ a si yeer. ¹⁷ Ala i a yi äsow tara naa ka a seen wõ, ti nye a wõ taa yeer an wõnõ ka wõ lueb puor yõ ba, a Näänmun nõfõ kõ tõ be a wõ sown 'yõ e. ¹⁸ N bibiir, yi ta vē ka si nõfõ i 'yerbie ni jãlbir 'yerbie e, tiche yi i ka si sõnõ taa nütää le a Näänmun na nõ si sure jaa.

† Kain in a Adama ni a Hawa bidadõ. Nyuur jüu, wõ kon a wõ yebile. (A Pielfõ Gãn 4:1-16)

¹⁹ A si befõ p le sun bõwn ika si be naa a yelmäe p sõw 'lo jaa sun wa ara a Näänmun niem sown wõ, si kõ le joro däbäe e, ²⁰ ala gba i a si tier 'yer ika si maal deer. Bojüu Näänmun bõwn ye le jaa a si nyän p, na wõ bõwn ye le jaa sun ure.

²¹ N barmine, ala i si bõwn naa a si tier p, ika si maa chene maala deer e, sun wa sown Näänmun, si kõ joro däbäe e, ²² sun nyen bon jaa sun sown yi a wõ sē, bojüu si turo naa a wõ nee na si ure a le na pele a wõ põ.

²³ Näänmun nee wõn bin ni nyä, ika si sown a wõ Bie Yesu Kirisito yuor na si nõ a si taaba, nütää a le wõn 'yer si. ²⁴ Bala jaa na turo a Näänmun nee wõn bin, ba ben a wõ 'yõ, ka wõ mi be a ba 'yõ. Si bõwn naa ika wõ ben a si 'yõ, a Sile 'lo wõn de kõ si jüu.

4 N barmine, yi taa ure wa sown nure jaa na 'yer ika wõ tara na a Näänmun Sile e, tiche yi beer a ninyune 'lo kaa, ka ala i a 'yer wõn 'yerē yin a Näänmun sē. Bojüu jir 'ye'yerbe yi naa jie jaa na ba 'yerē ika a le ban 'yerē Näänmun le kõ ba. ² Nütõ le yin de bõwn a nure 'lo na yi a Näänmun sē, nure 'lo ni wa 'yer ika Yesu wa naa a wer p nütää nisaal, a nure 'lo le yi a Näänmun sē. ³ Nure jaa wa tãr a le ba yi Näänmun sē e, a nure nyä le 'laar a Kirisito, a 'lo yin wõ ika wõn wa naa, 'lo le be be a wer p a pöpäanyä.

⁴ N bibiir, yin 'lo in Näänmun nibe na yi tõ ba, bojüu a Näänmun Sile 'lo na be a yi p, berma naa gar a deer sown 'lo na be a wer p. ⁵ A jir dēme banyäna na 'yer ika Näänmun le kõ ba a wiilfõ anyäna i naa a wer nyä nibe. Ka a ba wiilfõ i a wer nyä p wiilfõ, ka a bala na ba i Näänmun nibe e, ma sown a ba wiilfõ. ⁶ Sun 'lo in naa a Näänmun nibe. Nure 'lo jaa na bõwn Näänmun, ma sown naa a le sun wile, ti nure 'lo na ba bõwn Näänmun e, maa sown a le sun wile e. Nütõ le sun tõ bõwn ka a ninyune na 'yerē tara naa Näänmun Sile 'lo na i a yelmäe, bu nure 'lo na yi a Satan sē na i a jir njara.

⁷ N barmine, yi vē a si wile taa nõfõ. N 'yer naa a nütõ bojüu Näänmun le ma vē a si ma tõ nõ taa. Nure 'lo jaa na wa nõ a wõ tã sown, a wiil ika Näänmun bie le wõ i na wõ bõwn Näänmun. ⁸ Nure 'lo jaa na baa wa nõ a wõ taaba e, ba bõwn Näänmun e, bojüu Näänmun befõ wõ jaa in nõfõ. ⁹ A sown nyä le Näänmun tu wiil a wõ nõfõ kõ si. Wõ vēn a wõ Bibõ'yen tēe ka wõ wa a wer p, a wõ jüu, si tara na a yelmäe nyevõr. ¹⁰ Nütõ le a nõfõ be, a ba i sun le nõ Näänmun e, tiche 'lo le nõ si, na wõ tõ a wõ Bie ka wõ wa lo a si yeldebē sown kõ si.

¹¹ N barmine, an i Näänmun le nõ si a nütõ, a mi see naa ika, si mi nõ taa. ¹² Nure jaa ba nye Näänmun le wõn be e, tiche sun wa nõ taa, sun ni Näänmun tara na nebõ'yen. Ka a Näänmun nõfõ 'lo na be a si 'yõ chaar kõ a nibe.

¹³ Näänmun kõ si naa a wõ Sile, a le jüu le si bõwn ika, Näänmun ben a si 'yõ, ka si mi be a wõ 'yõ, ala le so sun ni Näänmun na tara nebõ'yen. ¹⁴ Si nye naa na si mi di dāaste ika a Sää tõ naa a wõ Bie ka wõ wa faa a wer

נלבע. ¹⁵ Nāaḡmın tara na nebō'yen ni nıre nyā na 'yer chāa pכ, ti סכּ lka Yesu i naa Nāaḡmın Bie, ka si bōčn lka Nāaḡmın ni a nınyıne tara na nebō'yen. ¹⁶ A le sın 'lכ, si bōčn naa na si סכּ de lka, Nāaḡmın nō sın sōč jaa. Nāaḡmın in nōfı sכ. Nıre mi na nō Nāaḡmın ni a wš taaba, wš ben Nāaḡmın 'yכ, ka Nāaḡmın mi be a wš 'yכ.

¹⁷ Sın 'lכ a Nāaḡmın nōfı chaara a si pכ, ka dābāe kō kšכ si a sōč 'lכ sın wa ara a wš niem a 'yer tכrfı daar ε. Bojūu a wer nyā pכ si kaar naa nıtāa Yesu. ¹⁸ Dābāe ba be nōfı pכ ε, tıche nōfı na chaar ma diin dābāe bar, bojūu dābāe ma kpēn nıre wšn joro gefı. Nōfı mi na chaar, ba joro dābāe ε.

¹⁹ Bojūu Nāaḡmın le de nie nō si, ala le so a si mi nō wš. ²⁰ Ala i nıre 'yer lka wš nōn Nāaḡmın, ti chene 'laar a wš yeer, a nınyıne 'lōnı in jir ḡmara. Bojūu nıre 'lכ jaa na ba nō a wš tכ sכ wšn nyen nıbir, kō tōč nō Nāaḡmın wšn ba nyen nıbir ε. ²¹ A nee le a nyā a Nāaḡmın na 'yer bin, nıre 'lכ jaa na nō a 'lכ Nāaḡmın see naa lka wš nō a wš taaba.

5 Nıre 'lכ jaa na סכּ lka Yesu le i a Nı-iraa, i naa Nāaḡmın bie. Nıre 'lכ na nō a sāa mi nō naa a bie. ² Nıtō le sın de bōčn lka si nō naa a Nāaḡmın bibiir ala i si nōn a Nāaḡmın na si turo a wš nee wšn bin. ³ Nıtō le sın de bōčn lka si nōn Nāaḡmın sıre jaa, ala i si tun a le jaa wšn 'yer ka si tu. A ba i tuo ka si na tu a le jaa wšn 'yer lka si tu ε. ⁴ Bojūu nıre jaa na i Nāaḡmın bie ma lıeb puor 'yכ a sכr debe ala a nıbe na turo. A le vē naa, ka wš ma tōč tכr a sכr debe ala a nıbe na turo, Yesu wšn סכּ jūu. ⁵ An le na tōč lıeb puor 'yכ a wer? Nıre 'lכ tεe na סכּ lka Yesu le i a Nāaḡmın Bie.

⁶ A Yesu Kırısıto nyā le wa a ba so wš Nāaḡmın kōč ni a wš jāi. Waa so a kōč tεe ε, ti wš kpi naa na wš kpaar a wš jāi, ka a Sıe mi di a wš dāasıe, bojūu

Nāaḡmın Sıe ma 'yere naa yelmāe. ⁷ Bojūu dāasıesı ata le be be, ⁸ a Sıe, ni a kōč, ni a jāi, ka a jaa ata dāasıe i nebō'yen. ⁹ Ala i si ma סכּ naa nısaal dāasıe, sın סכּ naa Nāaḡmın dāasıe 'lכ wšn di a wš Bie 'yכ, bojūu Nāaḡmın dāasıe berma naa gar nısaal dāasıe.

¹⁰ Nıre 'lכ jaa na סכּ a Nāaḡmın Bie, a dāasıe nyā be naa a wš nyāa pכ. Nıre nyā jaa na ba wa סכּ Nāaḡmın ε, wš bšכ wšn jir ḡmara bojūu waa סכּ a dāasıe wšn di a wš Bie 'yכ ε. ¹¹ A dāasıe ni nyā, Nāaḡmın kš si naa nyevšr na ba tara baarfı ε, ka a nyevšr nyā be a wš Bie 'yכ. ¹² Nıre 'lכ na tara a Bie, tara na nyevšr na ba tara baarfı ε. Nıre 'lכ na ba wa tara a Bie ε, ba tara nyevšr ε.

¹³ N seb kš a yın bala na סכּ a Nāaḡmın Bie yuor, ka yın bōč lka yı tara na nyevšr na ba tara baarfı ε. ¹⁴ A 'lafı nyā le si tara lka, sın wa sčr Nāaḡmın a le wšn bšכ, wšn wō naa naa. ¹⁵ Ka ala i si bōčn na lka Nāaḡmın wō naa a le sın ma sčr wš, si bōčn naa lka si tara na bon jaa sın sčr wš. ¹⁶ Ala i yı wa nyε naa a yı tכ sכ na ıre yeldεer kōč na kō sōč wš ε, yı sčr Nāaḡmın ka wš vē kš wš. Tıche yeldεe amıne ben be fıšn na i ka Nāaḡmın kō vē kš fıš ε, n ba 'yer lka yı sčr a ala ε. ¹⁷ Yeldεe a jaa in yelbier, tıche yelbier a jaa baa kšכ kūu ε.

¹⁸ Sın bōčn naa lka nıre 'lכ mi na wa i Nāaḡmın bie, kō le chene ıre yeldεer ε, Nāaḡmın Bie na gu ba naa ka a dεer sč kō sıur ba ε. ¹⁹ Sın bōčn naa lka si in Nāaḡmın bibiir, ka a wer wš jaa be a dεer sč tōčfı pכ. ²⁰ Si mi bōčn naa lka Nāaḡmın Bie wa naa, 'lכ le vē ka si bōč a Nāaḡmın nyā na i a yelmāe. Si be naa a Nāaḡmın nyā ni a wš Bie Yesu Kırısıto 'yכ. 'Lכ le i a yelmāe Nāaḡmın ni a nyevšr na ba tara baarfı ε. ²¹ N bibiir, yı tכ yı māe yın bštıbe jaa pכ.

2 חכנ

1 Maa ntkpɛɛ lɛ sɛɛrɛ kɔrɔ a fɔs pɔɔ nyã Nãaŋmun na ir ni a fɔ bibiir. N nɔ̄ fɔ naa ni a yelmãɛ, a ba ɩ maa tɛɛ ɛ, tɪche bala jaa mi na bɔɔ a yelmãɛ mi nɔ̄ fɔ naa. **2** An ɩ a yelmãɛ ben a si 'yɔ̄ɔ jũu, na wɔn be a si sɛ sɔɔ jaa. **3** Wãɛfɔ, ni nɩbaal, ni nyã'maar na yi a si Sãa Nãaŋmun ni a wɔ Bie Yesu Kɩrisito a be a sɩn bala na be a yelmãɛ ni a nɔ̄fɔ pɔ.

4 Nɔ̄ɔ kpe ma naa ɩn nye a fɔ bibiir bamune na chiine a yelmãɛ pɔ, nitãa lɛ a Sãa na bin a nɛɛ kɔ si.

5 Põpãanyã n yepɔɔ, a ba ɩ nebin paalaa lɛ n sɛɛrɛ kɔrɔ fɔ ɛ, tɪche a bõkora a 'lɔ lɛ na 'yer ɩka si nɔ̄ taa. **6** A nɔ̄fɔ ni nyã ɩka si turo a lɛ a Nãaŋmun na bin a wɔ nɛɛ kɔ si. Wɔ 'yer ɩka si nɔ̄ taa nitãa lɛ sɩn wɔ̄ yi a pielfɔ, si ɩrɛ a lɛ nɛ.

7 Bɛ̀belbɛ sɛɛn a wer, bala lɛ ba sɔɔ ɩka Yesu wan a wer pɔ nitãa nɩsaal ɛ. A nɩbɛ banyãna lɛ ɩ a bɛ̀belbɛ tɩ 'laar a Kɩrisito. **8** Yɩ guro yɩ mãɛ ka a yɩ tɔ̄mɔ̄ ta lo ɛ, tɪche ka yɩ nye a yɩ sãyar. **9** Nɩrɛ 'lɔ na ba wa turo a lɛ a Yesu na wiil ɛ, waa tara nebɔ̄'yen ni Nãaŋmun ɛ, tɩ fɔs nyã na turo a lɛ wɔn wiil, tara naa Sãa ni a Bie. **10** Ala ɩ nɩrɛ wa wa naa a yɩ sɛ, tɩ ba tara a wiilfɔ nyã ɛ, yɩ ta sɔɔ ka wɔ kpe a yɩ yir bu puor wɔ ɛ. **11** Nɩrɛ 'lɔ na puor a nɩnyɩnɛ nyãna mi pɔɔ naa a wɔ tɔ̄dɛɛr pɔ.

12 N chɛnɛ na tara yelyɔɔ ɩn taa seb kɔ fɔ, tɪche ɩn bɔɔɔ ɩka n wa a yɩ sɛ jũu, maa wa wa sɩn 'mataa jãnɛ 'yerɛ ka nɔ̄ɔ nyɔɔ si. **13** A yepɔɔ nyã mi a Nãaŋmun na ir bibiir mi puor fɔ naa.

3 חכנ

1 Maa na ן a nukpēε le seb a gān nyā kɔɔ a fōɔ Gayus na ן a n baraa, un nō a yelmāε jūu. **2** N baraa, n sɔɔɔ na Nāaηmun ןka a fɔ āgān wɔ kpēme ka a yeke a jaa ן vɪla kɔ fɔ, nɪtāa le a fɔ sɪε na kpēme. **3** Nōɔ kpe ma naa le a yeε bamune na wa 'yer a le fɔn turo a yelmāε na fɔ chiine a yelmāε pɔ. **4** Bon jaa maa ן ma nōɔ jā un maa wō ןka a n bibiir chiine naa a yelmāε pɔ. **5** N baraa, fɔ tara na yelmāε a le fɔn maala kɔɔ a yeε, ba gba na ן sānba a fɔ sē. **6** Ban wa, ba wa 'yer naa a fɔ nōfɔ kɔ a pupuorbiir a ka. Mō na fɔ ma bar ba a sɔɔ a le ne, le le pele a Nāaηmun pɔɔ. **7** Yesu yuor jūu le ba chiine, na ba maa sɔɔ de bon jaa a bala na ba ן a Yesu turbo sē ε. **8** Sɪn le a seε ןka sɪ sōɔ ba na sɪ pɔɔ ba 'mataa tō kɔ a yelmāε.

9 N seb sebile kɔ a pupuorbiir na be a fɔ sē, tɪche a Diotrefes na bɔɔɔ ןka wɔ ן a nɪdiere, sɪn nɪ 'lɔ ba tara

nebō'yen ε. **10** Ala le so, maa wa tɪ un 'yer yɪ naa a le wɔn yɔɔɔ hūhūnō ηmara a jirsɪ 'yōɔɔ sɪ. A le tεε ba le ε, tɪ wɔ maa sɔɔ de a sɪ yeε ε. Wɔ ma ηmaan a bala na bɔɔɔ ןka ba de ba sɔɔ tɪ ma dii ba bar a puorfɔ jie.

11 N baraa, ta tɔɔ yeldεε ε, tɪche tɔɔɔ yelvɪla, nure 'lɔ na maala vɪla bōɔn Nāaηmun. Tɪche nure 'lɔ mɪ na maala dεε ba bōɔ Nāaηmun ε.

12 Demetirus, nure jaa 'yer a wɔ vɪla maalfɔ 'yer, a yelmāε mɪ din a wɔ dāasε. Sɪn mɪ din a wɔ vɪla dāasε, ka yɪn mɪ bōɔn ןka a sɪ dāasε un sɪε.

13 N chene na tara yelyɔɔ un taa seb kɔ fɔ, tɪche n ba bɔɔɔ ןka n seb ε. **14** A kō le kor ε, n bɔɔɔ naa ןka n nye fɔ a sɪ jāne 'yer.

15 Nyā'maar wɔ be a fɔ sē. A sɪ barmune na be ka puor fɔ naa, mɪ puor a sɪ barmune na be a be bō'yen 'yen.

Judt

1 Maa Judt na ɩ a Yesu Kirisito gbãgbaa, naa mi ɩ a Jemesi yebe, le seere a gãn nyã kɔɔ a yin bala a Sãa Nãanmun na bɔɔl a yi be a wɔ nɔfɔ ɔɔ ka wɔ gu yi taa le a Yesu Kirisito 'yɔɔ. ² Nɩbaal ni nyã'maar ni nɔfɔ a dɔɔɔ yi taa.

³ N barmine, n dɔɔ mɔɔ nɩbir ɩka n seb a faafɔ nyã si jaa na pɔ, naa nye ɩka a see naa ka n seb kpãkpãan yi a yi mɔɔɔ ni a sɔɔɔ 'yer 'la a Nãanmun na de kɔ a wɔ nɩbe. ⁴ Nɩbe bamine sɔɔɔ yele na dɔɔ seb bin kɔɔ jaa sɔɔ naa na ba fɔɔl kpe a yi ɔɔ. Baa puoro ε, ba nyɔɔɔ a si Nãanmun wãefɔ yele ɩbe na ba nye sɔɔ sɔne ti na ba tɔɔ a Yesu Kirisito tee na ɩ a si Tɔɔɔ ni a si Soro.

⁵ Yi gba den nie bɔɔɔ a anyãna, ti n bɔɔɔ naa ɩka n le jɔɔ yi ɩka, a si Soro faan a wɔ nɩbe yin a Ijipiti tee ɔɔ, tɩche wɔ le wa nyɔɔɔ a bala jaa na ba sɔɔ ε. ⁶ A malakas bala na ba ara a ba tɔɔɔ araa jie ε, tɩche na ba tɔɔ a ba mãe yir bar, bala le a Nãanmun ɩn a bɔɔɔ kpãen 'yɔɔ be a libe ɔɔ chele ni a 'yer tɔɔɔɔ bɩbir kpãe daar. ⁷ A le ne ni wɔ ju mi le, a Sodom ni a Gomora, ni a tɩcheelsi ala na jilɔ de a ba mãe kɔ a sɔsɔyele, ka dɔɔɔ gãna ni taa, ka a bɩu na ba kpãne ε, di ba, naa ɩ yelmanaa gã.

⁸ A le ni wɔ ju mi le, a jãna dɔme banyãna sɔɔɔ a ba ãgãma, baa turo a si Soro bɩfɔ ε. Ba ma kperε naa a saaju bɔmaalsi. ⁹ Tɩche a Maikul gba na ɩ a malakas nɩkpãe a 'la naa Tu na dɔɔ chɩre taa ni Mosesi ãgãn yele, waa 'la tu a Tu bu kpe wɔ ε, ti na wɔ 'yer, "A si Soro le na kpãa fɔ." ¹⁰ Tɩche a nɩbe banyãna ma kperε naa a bɔnsi ala ban ba bɔɔ a par ε, ka a yelsi ala ban ba bɔɔ yi a ba dɔɔɔ daar, kaara fɩka dɔn na ba tara tɩer ε, a yelsi anyãna le na sɔɔ ba.

¹¹ Nebier nyɔɔ ba naa, bojɩu ba den a Kain sɔɔ. Tɔnɔ jɩu a ba far kpe a Balaam bɔɔɔ ɔɔ. A nechɩre jɩu, ba mi nyɔɔ naa a Kora kaar. †

† Kain ɩn a Adama ni a Hawa bɩdadɔɔ. Nyuur jɩu, ka wɔ kɔ a wɔ yeBILE. (A Pɩfɔ Gãn 4:1-16) A Balaam dɔɔ ɩ Nãanmun 'ye'yele na sɔɔ ɩka wɔn den libie ti ɔɔ 'yɔɔ a Isral nɩbe. Wɔn wa chiine, malaka ηmaa wɔn sɔɔ ka waa tɔɔ ɩ a le. (A Sɔɔfɔ Gãn 22-24) A Kora le dɔɔ ɩ a bawɔno na de a nɩbe nie ka ba ti mii 'yɔɔ a Mosesi ni a Aaron. Ka Nãanmun nyen wɔ suur, ka a tɩe yuo ɔɔ wɔ ni a bala jaa na turo wɔ. (A Sɔɔfɔ Gãn 16)

¹² A nɩbe banyãna kaara fɩka bɔsɔɔnsi na jer yi a yi nebɔ'yen ɩɔ di daar. Ba maa beε nɩre ε, ba mãe le ba kaara. Ba ɩn julɔjuur na ba tara kɔɔ ε, ka a sesebe furo yɔɔɔ ni. Ba kaara fɩka kpãchãan tɩer na ba tara wɔmɔ ε, ka ba ɔɔ dɩel bar ka a kpi. ¹³ Ba kaara na fɩka a man kpãe a sesekpãe na furo ka a ba ɔɔ furo a kɔɔ fuul kaar, na ba kaara fɩka ηmarbie bɔɔ yɔɔɔ ka a Nãanmun chɔɔɔ jilibe jaa gbeb guro ni ba.

¹⁴ Enok na ɩ a Adama yɔɔ suulaa ayopɔi sɔɔ mi dɔɔ 'yer a nɩbe banyãna 'yer, "Nye, a si Soro waara naa ni a wɔ nɩchechesi turo turo. ¹⁵ Wɔn wa tɔɔ nɩre jaa 'yer, na wɔ 'yer a le a bala na ba puoro ε, a le jaa ban tɔɔ ni a le ban maal tɔɔ a Nãanmun ni a 'yer bikpãen ala ban 'yer dɔɔɔ wɔ." ¹⁶ A nɩbe banyãna le ma ɩre gbɔɔɔ gbɔɔɔ, na ba nyere a ba taaba bɔɔɔ. Ba ma turo naa a ba mãe ɔɔdeer, a ba mãe yobɔ 'yer le ba ma 'yerε bele ni a ba taaba tɔnɔ jɩu.

¹⁷ Tɩche n barmine, yi tɩer a le a si Soro Yesu Kirisito nɩtɔnsi na dɔɔ 'yer. ¹⁸ Ba 'yer kɔ yi ɩka, "A ber baaraa sɔɔ, nɩlaarba na turo a ba ãgãn ɔɔlaa na wa naa." ¹⁹ A nɩbe banyãna le ma waan ootaa, na ba turo a ãgãn bɔɔ na baa tara a Nãanmun Siε ε.

²⁰ Tɩche a yin n barmine, yi me a yi mãe dɔɔ a yi sɔɔɔ cheche ju, na yi sɔɔɔ a Nãanmun ni a wɔ Siε kpãe. ²¹ Yi sɔɔɔ yi mãe a Nãanmun nɔfɔ ɔɔ na yi chele a si Soro Yesu Kirisito nɩbaal, a wɔ waan a nyenɔɔ na ba tara baarfɔ ε, wa kɔ yi.

²² Yi tara a bala na baala ni nɩbaal. ²³ Yi ɔɔ a bamine yin a bɩu ɔɔ na yi faa ba. Na yi mi kaa a bamine nɩbaal ti 'yɔɔɔnɔ jɔmɔ, na yi taa maal a ba deer ala ban maala ε.

²⁴ A 'la na gu yi ka yi kɔ tɔɔ lo ε, na wɔn wa waan yi a wɔ tɩer niem a yi kɔ tara chefɔ ε, ka a nɔɔ kpãe kpe yi.

²⁵ A Nãanmun bɔ'yen nyã tee le ɩ a si Fafaara, wɔ nye tɩer, ni 'yɔɔɔ, ni kpãe, ni tɔɔɔ tu a si Soro Yesu Kirisito 'yɔɔ sere ti wɔ wa maal a wer ni pɔpãanyã bɩbir ni bɩbir jaa! A ɩ a le.

Yelwiilst

1 A yelwiilst ala a Nāanmūn na k̄s a Yesu K̄rl̄s̄ito ūka w̄s wiil k̄s a w̄s gbāgbaa ala k̄ō yaar t̄i ū ε. Yesu t̄ō naa a w̄s malaka ūka w̄s t̄i 'yer k̄s a w̄s gbāgbaa ʒk̄n. ² ʒk̄n m̄i man naa a ala a jaa w̄s̄n nye na ū a Nāanmūn 'yer n̄i l̄e a Yesu K̄rl̄s̄ito na 'yer. ³ P̄p̄el s̄w̄ l̄e a 'l̄o na kar a gān nyā. P̄p̄el d̄ēme m̄i l̄e a bala na w̄ō t̄i de 'ȳw̄ a ba nyān p̄k̄, l̄e an seb a gān nyā p̄k̄, bojūu a b̄bir gb̄s̄r naa.

⁴ Maa ʒk̄n l̄e seb a gān nyā k̄s̄w̄ a ȳn pupuorbiir gbuls̄i ayop̄ōi na be As̄iya paal p̄k̄. Wāef̄s̄ n̄i nyā'maar yi a Nāanmūn s̄ē, 'l̄o l̄e ū, 'l̄o l̄e be be, n̄i 'l̄o l̄e na wa, naa yi a Sur̄ ayop̄ōi na ara a Nāanmūn dak̄w̄ niem, ⁵ naa yi a Yesu K̄rl̄s̄ito s̄ē, 'l̄o l̄e ū a yelmāe d̄āas̄e s̄w̄, na w̄s ū a bid̄w̄ 'l̄o na ir a k̄ūu p̄k̄ ū s̄r, 'l̄o l̄e ū a nām̄l̄ne ba jaa nāk̄p̄ēe na be ka a w̄er p̄k̄. 'l̄o l̄e n̄ō s̄i na w̄s de a w̄s jāi p̄e s̄i ȳn a s̄i yeld̄ēer p̄k̄ na w̄s faa s̄i, ⁶ na w̄s maal s̄i a w̄s nāal̄ōs̄ n̄ibe n̄i Nāanmūn b̄k̄r lorbo ka sun t̄ōn̄ō k̄s̄w̄ a w̄s Nāanmūn na ū a Sāa, 'l̄o l̄e so a tur̄ n̄i a k̄p̄ēō a b̄bir n̄i b̄bir jaa! A ū a l̄e. ⁷ Ȳi nye, w̄s̄n yi naa a sajul̄ōjuur p̄k̄ waara, ka a n̄ibe ba jaa nye w̄s l̄ōk̄n a bala na ch̄r w̄s, a n̄ib̄s̄r̄s̄i na be ka a t̄ēe na k̄ōn̄ō naa a w̄s waa jūu. L̄e l̄e an ! A ū a l̄e.

⁸ A s̄i Soro Nāanmūn na ū a k̄p̄ēō jaa s̄w̄ 'yer naa, "Maa l̄e a Pielf̄s̄ n̄i a Baaraa. Maa l̄e d̄w̄ be be. Maa l̄e ch̄ne be be. Maa l̄e na wa."

⁹ Maa ʒk̄n na ū a ȳi yebe, n̄ p̄s̄w̄ ȳi naa a d̄w̄ye p̄k̄ a Yesu tuf̄s̄ jūu. Maa n̄i ȳn jaa ben a Nāanmūn nāal̄ōs̄ p̄k̄ t̄i ch̄ne tara kānyir. N̄ ben a man d̄ōdol p̄k̄ ban b̄s̄k̄l̄ Patimos̄i bojūu n̄ 'yer naa a Nāanmūn 'yer naa di a Yesu d̄āas̄e. ¹⁰ A s̄i Soro B̄bir Daar, Nāanmūn S̄i ir ma naa ka n̄ w̄ō nek̄p̄ēe na t̄ān a n̄ puor f̄ika ul ban p̄ēl, ¹¹ ka a k̄k̄r 'yer, "Seb a ala a jaa f̄s̄n nye 'ȳw̄ a gān p̄k̄, na f̄s̄ tur̄ k̄s̄ a pupuorbiir gbuls̄i ayop̄ōi. Efesus, Semena, Pergamum, Tayatira, Saadis̄i, Feladelfiya n̄i Laodisea."

¹² N̄ l̄e b̄ ūka n̄ kaa an l̄e 'yere a l̄e k̄s̄w̄ ma. ln wa l̄e b̄, n̄ nyen selma f̄āt̄ne d̄w̄l̄f̄s̄ j̄ie j̄iir ayop̄ōi. ¹³ A f̄āt̄ne d̄w̄l̄f̄s̄ j̄iir anyāna s̄āls̄w̄, n̄ nyen n̄re na kaara f̄ika N̄tsaal Bie

(Daniel 7:13)

na w̄s su fuu w̄ō ka w̄s ta a gb̄e p̄k̄, t̄i a selma gān b̄āb̄ a w̄s nyāa ju. ¹⁴ A w̄s juk̄w̄l̄ pel f̄ika ḡōn, ka a n̄ibe kaara f̄ika būu na 'l̄re. ¹⁵ Ka a gb̄e nȳl̄e f̄ika kur̄ j̄ie ban juu ir s̄āa p̄k̄, ka a k̄k̄r w̄s̄n 'yere nyet̄āan k̄ōk̄p̄ēe na joro. ¹⁶ N̄merbie ayop̄ōi be naa a w̄s n̄s̄ōw̄ p̄k̄, ka a

s̄k̄b̄s̄raa na dire a j̄iir a jaa ayi, yi a w̄s n̄e p̄k̄. Ka a w̄s nie nȳl̄e f̄ika m̄ōt̄w̄ na ara gar ju s̄āls̄w̄.

¹⁷ ln wa nye a l̄e, ka n̄ lo k̄pa a w̄s niem gā f̄ika k̄ūu. Ka w̄s p̄āa d̄w̄l̄ ma a w̄s n̄s̄ōw̄ t̄i 'yer k̄s̄ ma, "Ta joro d̄āb̄āe ε. Maa l̄e a Pielf̄s̄ n̄i a Baaraa. ¹⁸ Maa l̄e ū a Nyev̄s̄r S̄w̄. Nye, n̄ d̄w̄ k̄pi, t̄i ch̄e n̄ ir naa ū s̄r, n̄ k̄ō l̄e k̄pi go ε. Maa l̄e tara a k̄ūu n̄i a k̄p̄īs̄i t̄ēe p̄ān bir.

¹⁹ "A l̄e juu seb a ala f̄s̄n nye na d̄w̄ ū n̄i a p̄ōp̄ānyā, n̄i a ala na wa ū daar k̄ō. ²⁰ A yels̄w̄l̄āa 'l̄o na be a n̄merbie ayop̄ōi ala f̄s̄n nye a n̄ n̄s̄ōw̄ p̄k̄ n̄i a selma f̄āt̄ne d̄w̄l̄f̄s̄ j̄ie j̄iir ayop̄ōi par n̄i nyā. A n̄merbie ayop̄ōi ala ū naa a pupuorbiir gbuls̄i ayop̄ōi malakas̄i, f̄āt̄ne d̄w̄l̄f̄s̄ j̄ie j̄iir ayop̄ōi m̄i ū a pupuorbiir gbuls̄i ayop̄ōi.

2 "Seb k̄s̄ a malaka 'l̄o na ara k̄s̄ a Efesus pupuorbiir ūka, a 'l̄o na tara a n̄merbie ayop̄ōi a w̄s n̄s̄ōw̄ p̄k̄ na w̄s chiine a selma f̄āt̄ne d̄w̄l̄f̄s̄ j̄ie j̄iir ayop̄ōi s̄āls̄w̄ 'yer l̄e a anyāna. ² N̄ b̄w̄ naa a l̄e f̄s̄n be, naa b̄w̄ a f̄s̄ t̄ōm̄ n̄i a f̄s̄ kānyir. N̄ b̄w̄ naa a l̄e f̄s̄n ba 'maa n̄bir k̄s̄ a putud̄ēme ε, ala l̄e so ka f̄s̄ b̄ēer a bala na 'yer ūka Yesu n̄t̄ōns̄i l̄e ba ū na f̄s̄ nye ka ba ū j̄ir n̄marba. ³ F̄s̄ tara na kānyir na f̄s̄ di d̄w̄ye a n̄ yuor jūu, t̄i faa bal ε. ⁴ T̄i ch̄e n̄ ch̄ene na tara f̄s̄ n̄i 'yer. F̄s̄ bar naa a f̄s̄ d̄w̄ n̄ōf̄s̄ 'l̄o. ⁵ T̄i er kaa a l̄e f̄s̄n d̄w̄ be t̄i wa lo! L̄e b̄ a f̄s̄ t̄er na f̄s̄ be a l̄e f̄s̄n d̄w̄ be. Ala ū f̄s̄ ba wa l̄e b̄ a f̄s̄ t̄er ε, ūn wa naa wa 'l̄o a f̄s̄ f̄āt̄n d̄w̄l̄f̄s̄ j̄ie bar. ⁶ T̄i ch̄e a l̄e f̄s̄n ba n̄ō n̄i nyā, f̄s̄ 'laar naa a Nikolayit̄i n̄ibe maalf̄s̄, n̄ m̄i 'laar naa a ba maalf̄s̄. ⁷ N̄re 'l̄o na tara toor w̄s ch̄e a ala a Nāanmūn S̄i na 'yere k̄s̄w̄ a pupuorbiir gbuls̄i. A 'l̄o na j̄eb t̄ō, ūn k̄s̄ w̄s̄n s̄r ka w̄s k̄p̄e a Nāanmūn ʒk̄ p̄k̄ p̄k̄ a nyev̄s̄r t̄e w̄m̄ n̄i na w̄s di.

⁸ "Seb k̄s̄ a malaka 'l̄o na ara k̄s̄ a Semena pupuorbiir ūka, a 'l̄o na ū a Pielf̄s̄ n̄i a Baaraa, a 'l̄o na k̄pi t̄i ir ū s̄r 'yer l̄e a anyāna. ⁹ N̄ b̄w̄ naa a f̄s̄ w̄m̄ n̄i a f̄s̄ n̄ōw̄ t̄i ch̄e f̄s̄ ūn taraa s̄w̄! N̄ b̄w̄ naa a gagars̄i bala na 'yer ūka juu n̄ibe l̄e ba ū t̄i na baa ū ε, ba ū naa Satan l̄ōk̄f̄s̄ d̄ēme.

¹⁰ Taa joro d̄āb̄āe a d̄w̄ye na wa a f̄s̄ s̄ē ε. Nye, a t̄i na v̄ē naa ka ba nȳk̄r a ȳi bam̄ine 'ȳw̄ k̄k̄f̄s̄ die p̄k̄, b̄ēer ȳi kaa, ka ȳi di d̄w̄ye ber pie. Ala ū ȳn k̄pin ḡba, ȳi taa bara a ȳi s̄k̄w̄ ε, ka ūn k̄s̄ ȳi a nyev̄s̄r 'l̄o na kaara a n̄ā jupil kaar. ¹¹ N̄re 'l̄o na tara toor w̄s ch̄e a l̄e a Nāanmūn S̄i na 'yere k̄s̄w̄ a pupuorbiir gbuls̄i. N̄re 'l̄o na j̄eb t̄ō, a gb̄e ayi k̄ūu k̄ō l̄e sur̄ w̄s go ε.

¹² "Seb k̄s̄ a malaka 'l̄o na ara k̄s̄ a Pergamum pupuorbiir ūka, a 'l̄o a s̄k̄b̄s̄raa na dire a j̄iir a jaa ayi 'yer

le anyāna. ¹³ N bōō naa a jie fōn kp̄ere, be le i a Satan d̄o, ti faa vē a n yuor b̄oofu ε. Fō chene na s̄o a n yuor. Fō gba na wa nye a Antipas̄i na dire a n d̄aase ka ba k̄o w̄o a yu t̄ee p̄o be a Satan d̄o na be. ¹⁴ Tiche n chene na tara fō n̄i 'yer. Fō chene na tara n̄ibe ka ba turo a Balaam wiilfō, 'l̄o le wiil a Balak ika w̄o ber a Isral n̄ibe n̄ee ka ba maal d̄eer na w̄o ika ba di a b̄otibe b̄ōdiir na ba gāna n̄i taa. ¹⁵ A le n̄i w̄o ju m̄i le fō m̄i chene tara a n̄ibe na turo a Nikolayiti n̄ibe wiilfō. ¹⁶ L̄ieb a fō t̄ier, ka le ba le ε, un wan f̄o wa jeb a n̄ibe bala n̄i a s̄ob̄ora 'l̄o na yi a n̄i n̄ee p̄o. ¹⁷ N̄ire 'l̄o na tara toor, w̄o chele a le a Nāan̄mun S̄ie na 'yere k̄o a pupuorbiir gbuls̄i. A 'l̄o na jeb t̄ō, un k̄o w̄on a maana ala na s̄o. Naa le k̄o w̄o kus̄i p̄ila ban seb yopaalaa d̄o n̄ire jaa na ba b̄ō ε, a 'l̄o na so le b̄ō. ††

¹⁸ “Seb k̄o a malaka 'l̄o na ara k̄o a Tayatira pupuorbiir ika, a Nāan̄mun Bie 'yer le a anyāna. A 'l̄o n̄ibe na kaara a b̄ū 'l̄ura kaar ka a w̄o gb̄ee nyetāan f̄ika kur j̄ie na be b̄ū p̄o. ¹⁹ N b̄ō naa a fō t̄ōm̄, a fō n̄ōf̄o, a fō s̄oof̄o n̄i a fō kānyir. A le fōn t̄ōn̄ a p̄ōp̄ānyā gar a le fōn d̄ō t̄ō. ²⁰ Tiche n chene na tara fō n̄i 'yer. Fō bal k̄o a p̄o 'l̄o ban b̄o a Jeibel 'l̄o na b̄o a w̄o m̄ae a Nāan̄mun 'ye'yere. W̄o wile naa a n̄i t̄ōt̄ōn̄o ka ba s̄ene na ba k̄o n̄i a b̄otibe n̄ōn̄. ²¹ N k̄o w̄on s̄ō ika w̄o l̄ieb a w̄o t̄ier yin a w̄o s̄ēs̄eyele p̄o, tiche waa s̄o k̄o ε. ²² Le un vēn ka baal nȳo w̄o ka bala naa 'l̄o na s̄ene, ka bala baa l̄ieb bar a w̄o s̄o ε. ²³ In k̄o naa a bala na turo w̄o, ka a pupuorbiir gbuls̄i b̄ō ika maa le b̄ō n̄ire t̄ier n̄i n̄ire nyā naa na yab ās̄o jaa n̄i w̄o t̄ōm̄. ²⁴ Tiche a yin na che a be a Tayatira na ba de a p̄o wiilfō bu j̄ān a Satan yels̄o ε, n chene na tara 'yer na 'yer k̄o yu. N k̄o de ye le jaa d̄o yu ε. ²⁵ Yu chene nȳo a le ne wa t̄ān a daar 'l̄o un na wa. ²⁶ N̄ire 'l̄o na jeb t̄ō na w̄o ire a le un b̄o k̄o, un k̄o w̄on kp̄ē ka w̄o t̄ō a paals̄i ba jaa, ²⁷ 'W̄on kaara ba naa n̄i kur d̄āgbal na w̄o ma ŋmer ba lam̄ier kaar.’

(Yiel Gān 2:9)

N̄tāa le un nye a kp̄ē yin a n̄i Sāa s̄ē. ²⁸ N m̄i na k̄o w̄o naa a biv̄ie ŋmerbir. ²⁹ N̄ire 'l̄o na tara toor w̄o chele a ala Nāan̄mun S̄ie na 'yere k̄o a pupuorbiir gbuls̄i.

3 “Seb k̄o a malaka 'l̄o na ara k̄o a Saadis̄i pupuorbiir ika, a 'l̄o na tara a Nāan̄mun Sur ayop̄ōi n̄i a ŋmerbie ayop̄ōi, n̄i b̄ō naa a fō t̄ōm̄. A fō yuor yire na ika fō un b̄ōv̄o tiche b̄ōk̄ū le fō i. ² J̄e ir! Na fō 'ȳō a bala na che na kp̄ire ākp̄āen, boj̄ū n̄i j̄oer nye ka a fō t̄ōm̄ ba s̄e a n̄i Nāan̄mun s̄ē ε. ³ T̄ier t̄o a ala fōn de ti w̄o, turo a ala ti na fō l̄ieb a t̄ier. Tiche f̄ō ba j̄e ir ε, un wan n̄ānyie kaar ka fō k̄o b̄ō a s̄ō 'l̄o un na wa a fō s̄ē ε. ⁴ Tiche fō chene na tara n̄ibe b̄ālāa a ba be a Saadis̄i ka a ba f̄o ba nȳo d̄ebe ε. Bala n̄i maa na 'mantaa chiine, ka ba su b̄ōp̄iel, boj̄ū ba s̄een naa. ⁵ N̄ire 'l̄o jaa

† A Balaam d̄ō i Nāan̄mun 'ye'yere na s̄o ika w̄on den libie ti p̄o 'ȳō a Isral n̄ibe. W̄on wa chiine, malaka ŋmaa w̄on s̄o ka waa t̄ō i a le ε. (A S̄ofof̄o Gān 22–24) †† A manna anyāna un b̄ōdiir a Nāan̄mun d̄ō k̄o a Isral n̄ibe be a m̄o ḡō p̄o, ka ba di. (A Yif̄o Gān 16:4–36, n̄i J̄o k̄o 6:31, 49)

na jeb t̄ō a ba kaar m̄i na sun a b̄ōp̄iel. N k̄o kp̄in a w̄o yuor bar a nyev̄o ḡān p̄o ε, tiche un p̄o a w̄o yuor a n̄i Sāa n̄i a w̄o malakas̄i niem. ⁶ N̄ire 'l̄o na tara toor, w̄o chele a ala a Nāan̄mun S̄ie na 'yere k̄o a pupuorbiir gbuls̄i.

⁷ “Seb k̄o a malaka 'l̄o na ara k̄o a Feladelfiya pupuorbiir ika, a 'l̄o na i a cheche s̄o n̄i a yelm̄ae s̄o 'yer le a anyā, 'l̄o le tara a Nākp̄ē David p̄ān bir. 'L̄o wa yuo, n̄ire k̄o t̄ō p̄o ε, 'l̄o m̄i wa p̄o, n̄ire k̄o t̄ō yuo ε. ⁸ N b̄ō naa a fō t̄ōm̄ a jaa. Nye, n̄i yuo naa a p̄ān bar, n̄ire jaa na k̄o t̄ō p̄o ε. N b̄ō naa a fō kp̄ē na ba j̄ā bon ε, tiche fō chene na tara a n̄i 'yer na faa chiir a n̄i yuor ε. ⁹ N b̄ō naa a bala na i a Satan l̄ōf̄o d̄ēme ti na ba 'yer ika Juu n̄ibe le ba i, j̄ir ŋmarba le ba i. In vē naa ka ba wa gbur d̄umo a yu niem na ba b̄ō ika n̄i n̄ō yu naa. ¹⁰ A le fōn tu a n̄i 'yer na fō di kānyir, un gu fō naa a s̄ō 'l̄o a d̄o ye na wa a n̄ibe ba jaa jie na kp̄ere ka a wer p̄o. ¹¹ N k̄o kor ti wa ε. Nȳo a le ne fōn tara, ka n̄ire jaa taa faa a fō n̄ā jupil ε. ¹² A 'l̄o na jeb t̄ō, un maal w̄on a luur a n̄i Nāan̄mun puorf̄o yir. W̄o k̄o le v̄ō go ε. In seb naa a n̄i Nāan̄mun yuor n̄i a n̄i Nāan̄mun t̄ee yuor na i a Jerusalem paalaa w̄on bar ka w̄o yire a saaju suro waara mar w̄o, naa m̄i le seb a n̄i yopaalaa mar w̄o. ¹³ N̄ire 'l̄o na tara toor, w̄o chele a le a Nāan̄mun S̄ie na 'yere k̄o a pupuorbiir gbuls̄i.

¹⁴ “Seb k̄o a malaka 'l̄o na ara k̄o a Laodisea pupuorbiir ika, a 'l̄o 'yerbie na i A l̄ A le, a yelm̄ae d̄ē d̄ē s̄o n̄i a yelm̄ae d̄aase s̄o, 'l̄o 'ȳō le a Nāan̄mun tu m̄e bomo a jaa. ¹⁵ N b̄ō naa a fō t̄ōm̄, faa 'maa ε, faa le t̄o m̄i ε. An taa n̄ōm̄ ma naa ala i fō ta 'maa naa bu t̄o. ¹⁶ A le fōn ben i a t̄o t̄o j̄ū, faa t̄o ε, faa m̄i le 'maa ε, un chur fōn bar a n̄i n̄ee p̄o. ¹⁷ Fō 'yer ika taraa s̄o le fō i, na fō tara n̄ābons̄i na faa faa bon jaa ε. Tiche faa b̄ō ika fō un n̄i k̄o n̄i n̄ibaal n̄ire, n̄i n̄ō s̄o, na fō i j̄ō n̄i sal'm̄o. ¹⁸ N s̄o fō naa ika fō da selma a n̄i s̄ē un 'ȳō b̄ū p̄o maal na fō i tara s̄o. Na fō m̄i da f̄o p̄ila a n̄i s̄ē p̄o a fō sal'm̄o v̄i, na fō le da a n̄ibe t̄āi m̄i 'ȳō a n̄ibe p̄o nyere. ¹⁹ N ma ḡō naa a bala un n̄ō, naa t̄o ba toor. A le m̄ō n̄ibij̄e l̄ieb a fō t̄ier. ²⁰ Nye, n̄i ara naa d̄ōd̄o n̄ee b̄o k̄o, ala i ās̄o jaa wa w̄o naa a n̄i k̄o k̄o na w̄o yuo a p̄ān, un k̄e naa ka a maa naa n̄inȳe a s̄i ti 'mataa dire. ²¹ N̄ire 'l̄o na jeb t̄ō, un k̄o w̄on s̄o ka w̄o j̄āne a n̄i l̄ōboor n̄tāa le un jeb t̄ō naa j̄āne a n̄i Sāa l̄ōboor. ²² N̄ire 'l̄o na tara toor, w̄o chele a le a Nāan̄mun S̄ie na 'yere k̄o a pupuorbiir gbuls̄i.”

4 A anyā puor, n̄i le kāan nye a saaju p̄ān na yuo ara. Ka a k̄o k̄o 'l̄o un d̄ō w̄o a ul ban p̄eel kaar 'yer k̄o ma, “Do wa, ka n̄i wiil fō a ala na i a anyā puor.” ² Ajienaa kaa i Nāan̄mun S̄ie de ma naa ka n̄i nye a n̄ā dak̄o a be a saaju n̄ire k̄ō na j̄āne. ³ Ka a n̄ire 'l̄o na j̄āne a n̄ā dak̄o ju nȳle jaa pala pala f̄ika gar k̄o s̄i, n̄i k̄o s̄i wolo wolo, ka a saḡogoraa na nȳle ŋmaa j̄il̄ō a n̄ā dak̄o. ⁴ Dak̄o l̄jer n̄i anaar m̄i ben be j̄il̄ō a n̄ā dak̄o, ka a n̄ibere l̄jer n̄i anaar m̄i j̄āne a ju, na ba su

¹³ Ka a malakasi ayɔɔb sɔɔ pɛel a wɔ ul, n wɔn kɔkɔr na yire a selma tã nyũu vula chɔmfɔ jie kpɔkpɔe, be le ba ma chɔm a kãnyũu na be a Nãanmun niem. ¹⁴ A kɔkɔr 'yer kɔ a malaka ayɔɔb sɔɔ 'lo na tara a ul, "For a malakasi anaar bala ban lũ a be a Yufurɩti pɔn kpɛe pɔ." ¹⁵ A wɔ for a malakasi anaar ba nyãna ban dɔɔ lũ gun a sɔɔ 'lɔnɔ, a bɔbir 'lɔnɔ ni a chuu 'lɔnɔ naa yuon 'lɔnɔ lka ba kɔ a nɩsaal jiiir ata jibɔ'yen bar. ¹⁶ Ka a bala na do a wiisi ba bɔɔl naa a ba nɛe fɔn kɔ tɔɔ ba sɔɔ ε.

¹⁷ A wiisi ni a bala na do ln nye a jãna pɔ, a nyãa pɔɔrsi mɔɔ naa fika bũu, ka amune mi l bufulo, ka amune mi l bɔdɔɔr. Ka a wiisi jur nyetãan jubere jur, ka a bũu jɔɔr ni jerbɩ mi yire a ba nɛe pɔ. ¹⁸ A gefɔ ata ala na yi a wiisi nɛe pɔ le, bũu, ni jɔɔr, ni jerbɩ, ala le ba kɔn nibe jiiir ata jibɔ'yen. ¹⁹ A wiisi anyã fɔɔ be naa a ba nɛe pɔ naa jɔe pɔ, a ba jɔe kaara fika waba naa tara jur, ala le ba de gere ni a nɩsaal.

²⁰ A nɩsaalba bala na che, na baa kpɩn a gefɔ nyã ε, ba sɔɔ bar a tibe ala ban maal ni a ba nuur ε. Ba chene na puoro a sɩdebe, ni a bɔtibe ban maal a selma, ni a kur pɩel, ni a kur jɩe, ni a kustibe, ni a daar na ba wɔnɔ 'yer ε, ba kɔ tɔɔ chen ε. ²¹ Baa mi lɩeb a ba tɩer bar a nɩkɔyelsi, ni sɔyelsi, ni sɛsɛyelsi, ni nãnyiyelsi ε.

10 N le nyen a malaka kpɛɔ ãsɔɔ na yi a saaju suro waara. Wɔ vaar naa julɔjuur ka a sagɔgoraa dɔɔl a jum. A nie kaara fika mɔtɔɔ, ka a gbɛε mi kaara fika bũu lɩraa. ² Wɔ tara na gãn bile na yuo a wɔ nũu pɔ, na wɔ de a nũsɔɔ gber 'lɔr a man pɔ ti a gɔbaa gber dɔɔl a gogoro ju, ³ ti na wɔ pãa tãn kpɛɔ jaa fika jukpɛε na uor. Wɔn wa tãn a le ka a kɔkɔe l ayopɔi mi tãn satanaa kaar. ⁴ An wa tãn a gbɛε ayopɔi a le, ka n ta bɔɔrɔ lka n seb tiche n wɔn kɔkɔr na yi a saaju 'yer, "A tãnfɔ ayopɔi ala na 'yer sɔɔl bar, ta seb bin ε."

⁵ Be le a malaka 'lo ln nye na 'lɔr a nũsɔɔ gber a man pɔ ti dɔɔl a a gɔba gber a gogoro ju, jɛen a nũsɔɔ a saaju. ⁶ Wɔ pɔn naa a Nãanmun nyã na be be jaa kpo kpo, 'lo le mɛ a saaju, ni a tɛe, ni a man, ni bomo a jaa na be a ba pɔ, "A kɔ le kor go ε! ⁷ Tiche a bɔbir 'lo a malakasi ayopɔi sɔɔ na wa pɛel a wɔ ul, a Nãanmun yelsɔɔlaa na pãa maal baar nɩtãa a le wɔn man kɔ a wɔ gbãgbaar 'ye'yerbe."

⁸ Be le a kɔkɔr 'lo ln dɔɔ wɔ a saaju le 'yer kɔ ma go, "Chen ti de a gãn bile 'lo na yuo a malaka 'lo na ara a man pɔ naa gogoro ju nũu pɔ."

⁹ Ka n chen a malaka sɛ ti sɔɔr wɔ lka wɔ kɔ ma a gãn bile. Ka wɔ 'yer, "De 'wɔb, wɔn mire naa a fɔ pɔɔ pɔ ti nɔmɔ a fɔ nɛe pɔ sɩkãa kaar." ¹⁰ N den a gãn bile a malaka nũu pɔ 'wɔb. Ka wɔ nɔmɔ a n nɛe pɔ a sɩkãa kaar, tiche ln wa vɔl baar, ka wɔ mire a pɔɔ pɔ. ¹¹ A ba le 'yer kɔ ma go, "'Yer 'yer kɔ a nɩbɔrɔ, ni paalsi, ni 'yer-bɔrsi ni a nãmune."

11 Be le a nɩre kɔɔ de dãgbal na kaara a damanaa kaar kɔ ma ti 'yer, "Chen ti man a Nãanmun puorfɔ yir ni a bɔɔr lofɔ jie na fɔ sɔɔ a nibe bala na

puoro a be. ² Tiche taa ɩre wa mana a yɔo ε, bojũu be le a bala na ba l a Nãanmun nibe ε, na be 'mu 'mulo a tɛcheche nyãna nɩmersi lɩjaayi ni ayi. ³ Ln kɔ naa a n yelmãe dãasɩe nibe ayi ka ba su fɔjãrsi ti mɔɔlɔ na ba 'yere ber tur dɔɔl kɔɔr ayi ni lɩjaata (1,260)." ⁴ A dãasɩe dɛme ayi bala l naa a kãa tur ayi ni a fãtɩne dɔɔlfɔ jie jiiir ayi, ba ara naa a Soro nyã na l a wer wɔ jaa niem. ⁵ Ala l nɩre bɔɔrɔ naa lka wɔ maal ba bier, bũu ma yi naa a ba nɛe pɔ di a bala na l a ba dɔdɔmɔsi. Nɩtɔ le a nɩre 'lo na tɩer a ba sɔɔfɔ ma kpi. ⁶ A nibe bala tara na kpɛɔ na nyɔɔ saa a saaju ka a saa kɔ wa a sɔɔ 'lo ban mɔɔlɔ ε. Ba mi tara na kpɛɔ na lɩeb a kɔn a jaa ka a l jãl, na ba mi na tɔɔ vɛ ka yelbier wa a tɛe pɔ sɔɔ jaa ban bɔɔrɔ.

⁷ Ala l ba wa baar naa a dãasɩe difɔ, a mɔdɔɔ 'lo na yi a bɔɔ fulom 'lo pɔ na nɩmaan ban jɛer na wɔ tɔɔ ba na wɔ kɔ. ⁸ Ka a ba ãgãma gã be a tɛkpɛε 'lo sɔkpɛε ju. A tɛkpɛε nyã le ba lɔɔɔ sɔkpa bɔɔlɔ ni Sodom bu Ijipiti, be le ba kpa a ba Soro a daa ju. ⁹ Nɩbɔrɔ, ni 'yerbɔrɔ, ni balsi ba jaa, ni paalsi a jaa na kaara naa a ba ãgãma ban tɔr a ũfɔ bɩbie ata ni bɔnɩmaa. ¹⁰ Nɔɔ na kpɛn a nibe na kpɩere a wer pɔ ka ba chule kɔrɔ taa bonsi, bojũu ba kɔ naa a 'ye'yerbe ayi banyãna na dɔɔ ge a wer nibe.

¹¹ Tiche a bɩbie ata ni a bɔnɩmaa ala na wa po, Nãanmun 'yɔɔ ban nyevɔr ka ba le ir l vɔe, ka a dãbãe kpe a bala na nye ba. ¹² A 'ye'yerbe ayi banyãna pãa wɔn nekɛε na yi saaju 'yer, "Yl do wa ka." Ka ba tu a julɔjuur pɔ duoro a saaju ka a ba dɔdɔmɔsi kaara ba.

¹³ Be le ajienaa ka a tɛe mii ka a tɛkpɛε 'lɔnɔ yie jiiir pie jibɔ'yen lo naa kɔ nibe tur ayopɔi (7,000) ka a dãbãe kpe a bala na che a ba pɛere a Nãanmun nyã na be a saaju.

¹⁴ A nebier ayi sɔɔ le a nyã na po, tiche a ata sɔɔ mi turo naa.

¹⁵ A malakasi ayopɔi sɔɔ pɛel naa a wɔ ul, ka a kɔkɔɔɔ 'yere be a saaju, "A wer nyã nãalɔɔ l naa a sɩ Soro ni a wɔ Nɩ-iraa nãalɔɔ, 'lo le na di a nãa jaa kpo kpo." ¹⁶ A nɩbere lɩjer ni anaar bala na jãne a ba nãa dakɔɔr ju a Nãanmun niem gãn kpa tɛe puor a Nãanmun ¹⁷ ti 'yere, "Sɩ puor naa a Soro Nãanmun na l a Tɔɔfɔ Sɔɔ, 'Lo le l, ni 'Lo le dɔɔ be be, bojũu wɔ den a wɔ kpɛɔ piel kaara ni a wer wɔ jaa. ¹⁸ A paalsi vɔn fɔn nɛe ka fɔ suur mi dire. A sɔɔ ta naa ka fɔn tɔɔr a kũn 'yer, na fɔn yab a fɔ gbãgbaar na l a 'ye'yerbe lɔɔn a fɔ nibe naa bala na 'yɔɔnɔ a fɔ yuor, a bil naa bere ba jaa, na fɔn sɔɔ a bala na sɔɔ a wer."

¹⁹ Ka a Nãanmun yir na be a saaju pãn pãa yuo ka ba nye a netɩraa daka be a yir pɔ. Ka saa nyurfɔ, gɔmɔ, ni tãnfɔ, ka a tɛe wɔ jaa mii, ka a sakpɔlɔbiberɛ loro.

12 A nɛ'maa yelbere na yi a saaju ka a pɔɔ vaar mɔtɔɔ fika fɔbaa ti dɔɔl a gbɛε a nɩmeraa ju, ka a nɩmerbie pie ni ayi l nãa jupil ka wɔ su. ² Pɔɔ le wɔ tara ka wɔ dɔɔfɔ ta ka wɔ kɔnɔ ni. ³ Be le ka a nɛ'maa ye le

āsɔɔ lɛ yi a saaju kaara fɪka dajɪl na ɪ jɪɛ na wɔ tara jur ayopɔi nɪ ulɛ pie ka a nāa jupile be a jur pɔ. ⁴ A wɔ jɔsɔr puur naa a ŋmɛrbie jiiir ata jibɔ'yen a saaju 'lɔb a tɛɛ. Tɪ ara gu a pɔɔ 'lɔ na bɔɔɔɔ a dɔɔɔɔ lɔb 'lɔ wa dɔɔ wɔ vɔɔ a bie. ⁵ A pɔɔ dɔɔɔ a bie ka wɔ ɪ dabile, 'lɔ lɛ na kaara a paalsɪ a jaa nɪ la kpɛɔ 'lɔ na kaara a kur dāgbal kaar. Ba jāan a pɔɔ bie nyā don a Nāanɪmun sɛɛ ka wɔ tɪ be a wɔ nāalɔɔ pɔ. ⁶ Tɪ ka a pɔɔ mɪ jo kpe a mɔɔɔɔ pɔ na wɔ tɪ be a jie Nāanɪmun na chɔɔɔ bar ka ban kaara wɔ maal ber tur kɔɔɔ ayi dɔɔɔ lɪjaata (1,260).

⁷ Ka a jɛɛr lo be a saaju. Matkul nɪ a malakasi jɛɛr nɪ naa a dajɪl, ka a dajɪl nɪ a wɔ malakasi mɪ lɛb jɛɛr nɪ a Matkul nɪ a wɔ malakasi. ⁸ Tɪche ba tɔɔ naa a dajɪl nɪ a wɔ malakasi, dii ba bar a be a saaju. ⁹ Ba lɔb a dajɪl kpɛɛ nyā bar a yɔɔ, a kɔr waa 'lɔnɔ na ɪ a dɛɛr sɔɔ, nɪ a Satan, 'lɔ lɛ belɔ a wer nɪbe ba jaa. Ba lɔb wɔn bar ka a wer pɔ, nɪ a wɔ malakasi.

¹⁰ Be lɛ n wɔ nekpeɛ na 'yer be a saaju, "Pɔpāanyā, a faafɔ bɪbir vɪɛ naa, a sɪ Nāanɪmun wiil naa a wɔ kpɛɔ, nɪ a wɔ nāalɔɔ, nɪ a wɔ Nɪ-iraa kpɛɔ. Bojūu a 'lɔ na bɛrɛ a sɪ yɛɛr nɛɛ, 'lɔ lɛ bɛrɛ ba a nɛɛ a Nāanɪmun niem mɔtɔɔ nɪ tāsɔɔ, ba daa wɔn lɔb. ¹¹ Ba tɔɔ wɔ naa nɪ a Pɛraabile jāɪ nɪ a ba dāasɪ 'yerbie. Ba sɔɔn kūu na baa de a ba nyevɔr ka wɔ ɪ bon ɛ. ¹² A lɛ jūu, saaju naa bala na kpɛrɛ a be, yɪ chɪlɛ! Tɪche nebier ben a yɪn na be a wer nɪ a man pɔ, yɪn din dɔɔyɛ, bojūu a dɛɛr sɔɔ suun a yɪ sɛɛ! Ka a wɔ suur dire, bojūu a wɔ ber ba waa ɛ."

¹³ Lɛ a dajɪl na wa nyɛ ka a ɪ tɛɛ lɛ wɔ lo, wɔ dire naa a pɔɔ 'lɔ na dɔɔ a dabile. ¹⁴ Ka ba kɔ a pɔɔ tuu kpɛɛ pibe ayi, lɔb wɔ chɛn a jie ban chɔɔɔ bar be a mɔɔɔɔ pɔ, be lɛ ban tɪ kaara wɔ yuom ata nɪ bɔŋmaa ka a waa taa pɔɔ wɔ ɛ. ¹⁵ Be lɛ ka a waa chir kɔɔ a nɛɛ pɔ pɔn kɔɔ kaar, lɔb a di a pɔɔ, ¹⁶ tɪche ka a tɛɛ sɔɔ a pɔɔ haa a nɛɛ nyū a kɔɔ ala a dajɪl na chir a nɛɛ pɔ. ¹⁷ Ka a dajɪl pāa nyɛ suur 'yɔɔ a pɔɔ na wɔ chɛn tɪ ŋmaan a pɔɔ bibiir bala na chɛ jɛɛr. A bala na turo a Nāanɪmun nɛɛ na ba mɪ tara a Yesu 'yer yelmāɛ.

13 Ka a dajɪl ara a man gogoro nɛɛ. N nyɛn mɔdɔɔ na yire a man pɔ na wɔ tara jur ayopɔi tɪ bul ulɛ pie ka a nāa jupile su a ulɛ ala pɔ. A jur ala pɔ yoe ben be na fere sɔɔɔ Nāanɪmun yuor. ² A mɔdɔɔ 'lɔ ɪn nyɛ nyentāan gbɔɔgbɔɔ tɪche ka a gbɛɛ kaara fɪka pɛɛlaa gbɛɛ ka a nɛɛ mɪ kaara fɪka jukpeɛ nɛɛ. Ka a dajɪl de a wɔ kpɛɔ nɪ a wɔ nāa dakɔɔ nɪ a wɔ tɔɔɔ kɔ a mɔdɔɔ 'lɔnɔ. ³ A mɔdɔɔ ju āsɔɔ kaara fɪka bon ban chɛ ɪrɛ na kɔ tɪche ka a chɛfɔ jie 'lɔ 'mɔ pɔɔ. Nɛɛ 'maan a nɪrɛ jaa na be a wer pɔ tɪ na ba turo a mɔdɔɔ 'lɔ. ⁴ Ka nɪrɛ jaa pāa pɛɛrɛ a dajɪl bojūu 'lɔ lɛ de a wɔ kpɛɔ kɔ a mɔdɔɔ 'lɔ na ba mɪ pɛɛrɛ a mɔdɔɔ 'lɔ 'yerɛ nɪ tɪ sɔɔɔ, "An lɛ kaara a mɔdɔɔ nyā kaar? Nɪ an lɛ na tɔɔ ŋmaan wɔ jɛɛr?"

⁵ A mɔdɔɔ nyā tara na nɛɛ na 'yerɛ ɛ jājuur 'yer na wɔ fere, wɔ tara na sɔɔ lɔb wɔ 'yer a wɔ yobɔ 'yer maal ŋmɛrsɪ lɪjaayi nɪ ayi (42). ⁶ A wɔ 'yerbie chɪrɛ nɪ naa

Nāanɪmun na wɔ fere sɔɔɔ a Nāanɪmun yuor nɪ a jie 'lɔ wɔn be nɪ a bala na kpɛrɛ a saaju. ⁷ Ba kɔ wɔn sɔɔ lɔb wɔ jeb a Nāanɪmun nɪbe na wɔ tɔɔ ba na wɔ mɪ tɔɔ a nɪbɔɔ, nɪ 'yerbɔɔ, nɪ balbɔɔ, nɪ paalsɪ. ⁸ A bala ba jaa yuor na ba dɔɔ seb a Pɛraabile ban dɔɔ kɔ a nyevɔr gān pɔ ɛ, tɪ a wer wa mɛ, na gbur dumo puor a mɔdɔɔ nyāna.

⁹ Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wɔ chɛɛ. ¹⁰ Ala ɪ āsɔɔ jaa nyɔɔɔ lɛ ban nyɔɔ wɔ, ban nyɔɔ wɔn chiin. Ala ɪ sɔkpɛɛ mɪ lɛ ban kɔn āsɔɔ, a sɔkpɛɛ lɛ ban kɔn wɔ. A lɛ jūu a bala na ɪ Nāanɪmun nɪbe, ba tara kānyir nɪ yelmāɛ.

¹¹ N pāa lɛ nyɛn a mɔdɔɔ āsɔɔ na yire a tɛɛ tara ulɛ ayi fɪka pɛraabile tɪ 'yerɛ fɪka a dajɪl. ¹² Wɔ yin de a mɔdɔɔɔɔ 'lɔ kpɛɔ na wɔ wiil wɔ māɛ a mɔdɔɔɔɔ 'lɔ niem tɪ fur a nɪbe ba jaa na be ka a wer pɔ ka ba gbur dumo puor a mɔdɔɔɔɔ 'lɔ chɛfɔ jie na 'mɔ pɔɔ. ¹³ Wɔ tɔn nɛ'maa tɔmɔsɪ na wɔ gba ma vɛ ka būu yi saaju suu wa a tɛɛ ka nɪbe ba jaa nyɛ. ¹⁴ A wɔ nɛ'maa tɔmɔ anyāna jūu, ba kɔ wɔn kpɛɔ ka wɔ de a mɔdɔɔɔɔ 'lɔ jie, na wɔ bel a wer nɪbe. Ka wɔ 'yer ba ka ba mɛ bɔtɪbe 'yɔɔɔ nɪ a mɔdɔɔ 'lɔ ban dɔɔ chɛn a sɔɔ tɪ wɔ 'mɔ pɔɔ. ¹⁵ Ba kɔ wɔn sɔɔ lɔb wɔ kɔ a bɔtɪ 'lɔ nyevɔr wɔn mɛ ka wɔ nyetāan a mɔdɔɔɔɔ 'lɔ, ka wɔ na tɔɔ 'yer ka ba kɔ a bala na tɔɔ a bɔtɪ puorfɔ. ¹⁶ Wɔ mɪ fur nɪrɛ jaa, ka bile lɛ wɔ ɪ bu kpɛɛ lɛ, taraa sɔɔ bu nɔɔ sɔɔ, sumune bu gbāgbaa, ka ba 'yɔɔ ba jaa jānsɪ a nūsɔɔ nūu pɔ bu a gberaa pɔ. ¹⁷ Nɪrɛ jaa kɔ tɔɔ daara bu da bon ka baa 'yɔɔ wɔ a jāne na ɪ a mɔdɔɔ yuor bu a wɔ jāne 'lɔ na ɪ a wɔ yuor ɛ.

¹⁸ Ka 'lɔ yɛ 'yer lɛ, ala ɪ nɪrɛ tara na bɔɔɔ, wɔn tɔɔ sɔɔ a mɔdɔɔ sebɛ an ɪ nɪsaal sebɛ lɛ. A sebɛ ɪ naa kɔɔ ayɔɔɔ dɔɔ lɪjaata nɪ ayɔɔɔ (666).

14 Be lɛ n kaa nyɛ a Pɛraabile ka wɔ 'mataa ara nɪ nɪbe turo kɔbaa lɪjaayi nɪ anaar (144,000) a Jiyon tɔɔ ju ka wɔ yuor nɪ a Sāa yuor seb 'mar a ba gbersɪ pɔ. ² N wɔn kɔkɔɛ a saaju na gɔnɔ fɪka kɔkpɛɛ na joro bu saa na tān. A gɔmɔ mɪ kaara fɪka kɔrɔjomsɪ ban ŋmiere. ³ Ba yiele naa yiel paalaa a nāa dakɔɔ niem nɪ a bɔnɔbie anaar bala nɪ a nɪbɛrɛ bala niem. Nɪrɛ jaa ba be be na tɔɔ a yiel jān ɛ, ka a nɪbe turo kɔbaa lɪjaayi nɪ anaar (144,000) bala tɛɛ a Nāanɪmun na faa ka a wer pɔ ba lɛ ɛ. ⁴ A banyāna lɛ ba sɔɔ ba māɛ nɪ pɔɔɔ ɛ, bojūu ba gun ba māɛ ɪ cheche, na ba ma turo a Pɛraabile jie jaa wɔn chiine, bala lɛ ba da de kɔ Nāanɪmun fɪka bɔdɔɔ ban de kɔ Nāanɪmun nɪ a Pɛraabile. ⁵ Baa haa nɛɛ ŋmaa jir ɛ. Baa tara chɛfɔ bālāa jaa ɛ.

⁶ N pāa lɛ nyɛn a malakasi āsɔɔ na kɔɔ be a saaju tɪ tara a 'yer kpo kpo bɔɔɔ lɔb wɔ 'yer kɔ a bala na be ka a wer pɔ, nɪ paalsɪ a jaa, nɪ balbɔrsɪ a jaa, nɪ 'yerbɔrsɪ a jaa, nɪ nɪbɔrsɪ a jaa. ⁷ Wɔ tān na nɪ nekpeɛ, "Yɪ joro a Nāanɪmun dābāɛ na yɪ kɔɔ wɔ tur, bojūu a wɔ bɪbir vɪɛ naa ka wɔn kɔɔ a nɪbe 'yer. Yɪ puor wɔ, 'lɔ lɛ maal a saaju, nɪ a wer, nɪ a man nɪ a kɔɔ yifɔ jiiir."

⁸ A malakasi ayi sɔɔ mi tun wa 'yere, "Wɔ wel naa, wɔ wel naa, a Babilon tɛkpɛɛ nyã 'lɔ le maal a paalsi a jaa a ba nyũ a wɔ sɛsɛyele dɔa ala na tɔɔ Nãanɔmun suur waan."

⁹ Ka a malakasi ata sɔɔ mi tu wa 'yere ni kɔkɔkpɛɛ, "Ala wa i ɔsɔɔ jaa puor naa a mɔdɔɔ nyãna naa bɔtu nyãna ban me a wɔ kaar, na wɔ sɔɔ ka ba 'yɔɔ wɔ a jãne a gberaa pɔ bu a nũu pɔ, ¹⁰ wɔ mi na nyũn a dɔa ala na i a Nãanɔmun suur, ala le ba pɔr 'yɔɔ a ηmele pɔ na i a suur. Ban ge wɔ naa ni a jerbi bũu na dire a malaka chechesi bala naa Peraabile niem. ¹¹ A ba gefɔ jɔrɔ na uro ba tara ηmaafɔ ε. Pɛnfɔ ba be be kɔ a bala na gbur dumo puor a mɔdɔɔ ni a bɔtu 'lɔ ban me a wɔ kaar mɔtɔɔ bu tãɔɔ ε, bu ɔsɔɔ jaa na sɔɔ de a jãne na i a mɔdɔɔ yuor ε." ¹² A le jũu, a bala na i Nãanɔmun ni be na ba turo a wɔ nɛε na ba mi ara ni yelmãε kɔ a Yesu ba tara kãnyir.

¹³ N pãa le wɔn kɔkɔr na yi a saaju 'yere, "Seb a anyãna an yi a dɔna chiine, pɔpel sɔɔ le a 'lɔ na kpi a Soro sɔr pɔ." "Ɔɔ," le a Nãanɔmun Sɛ 'yer, "Ban pɛn naa a ba dɔɔye pɔ. Bojũu a le ban dɔɔ tɔ, na turo ba naa."

¹⁴ N le kãan nye julɔjupɔla, ka a nɛε 'lɔ na jãne a julɔjuur ju kaara fika nɔsaal bie

(Daniel 7:13)

na wɔ su selma jupɔl a ju pɔ, ti na wɔ tara bɔŋma sɔkpɛε na dire a nũu pɔ. ¹⁵ Be le a malaka ɔsɔɔ mi yi be a Nãanɔmun yir wa bɔɔlɔ 'yere kpɛɔ jaa kɔrɔ a 'lɔ na jãne a julɔjuur ju, "De a sɔkpɛε na fɔ piel tɔmɔ bojũu a tɔmɔ sɔɔ ta naa, bojũu a wer nyã ban na ηma mɔɔ naa." ¹⁶ Le le a 'lɔ na jãne a julɔjuur ju jaal a sɔkpɛε bar a wer pɔ na wɔ ηma a wer wɔ jaa.

¹⁷ A malaka ɔsɔɔ mi na yi a be a Nãanɔmun puorfɔ yir a saaju na wɔ mi tara a bɔŋma sɔkpɛε diir ɔsɔɔ. ¹⁸ Ka a malaka ɔsɔɔ mi 'lɔ le kaara a bũu ka wɔ wa yi a be a tãl nyũu vɔla chɔmfɔ jie bɔɔlɔ a 'lɔ na tara a bɔŋma sɔkpɛε diir kpɛɔ jaa ti 'yer, "De a fɔ bɔŋma sɔkpɛε diir 'lɔ na fɔ ηman a tɛε wɔmɔ, a wer le i a tɛε ka wɔ wɔmɔ mɔɔ." ¹⁹ A malaka jaal a wɔ sɔkpɛε bar ka a wer pɔ ka wɔ ηmara a wɔmɔ kpaara 'yɔɔnɔ a be ban ma nɛεε ηmɛε, na i a Nãanɔmun suur. ²⁰ Ba nɛεε ban a be a nɛŋmɛfɔ jie a tɛkpɛε 'lɔ yɔɔ, ka a jãl joro a ηmɛfɔ jie ure na ta mel kɔɔr ayi ka a wii mi ma kpe ka a nɛε 'lɔr.

15 N nye naa a nɛ'maa yelwiilaa jãne ɔsɔɔ a saaju, malakasi ayopɔi na tara wɔmsi ayopɔi, ala le i a baaraa na vɛ ka Nãanɔmun suur lo. ² N le nyen bon na kaara fika man kɔɔ jaa wel wel nyile chãana kaar lɔɔtãan bũu ka ni be ara a wɔ gogoro par. Bala le jeb tɔɔ a mɔdɔɔ ni a wɔ bɔtu ni a yuor jãne. Nãanɔmun kɔ ban kɔrɔjomsɔ ³ ka ba yiele ni a wɔ gbãgbaa Mosesɔ ni a Peraabile yiele 'yere, "A Soro Nãanɔmun na i a Tɔɔfɔ Sɔɔ, a fɔ tɔmɔ 'maan nɛε ti pɔn bar, fɔ un nitor ni yelmãε sɔɔ, fɔs le i a nãmune ba jaa Nãa. ⁴ An le kɔ joro a fɔs Soro dãbãε na wɔ kɔ a fɔ yuor tur ε? Bojũu fɔs

tɛε le i cheche. A paalsi a jaa na wa gãn kpa tɛε a fɔ niem, bojũu nɛε jaa nye naa a fɔ tɔtorsɔ." ⁵ Bojũu a anyã puor, n kãan nye a saaju ka a Nãanɔmun puorfɔ yir a jicheche 'lɔ na i a dãasɛ jie ka wɔ yuo. ⁶ Ka a malakasi ayopɔi yi a jicheche nyãna na ba tara a Nãanɔmun suur wɔmsi ayopɔi sun bɔpɛl na nyile ka a selma bɔlunsɔ bãbã a ba nyãn pɔ. ⁷ Be le ka a bɔnɔbie anaar bala ɔsɔɔ kɔ a malakasi ayopɔi bala selma laar ayopɔi na sɛεr ni a Nãanɔmun nyã na be be jaa kpo kpo suur. ⁸ Ka a jɔrɔ sɛε a Nãanɔmun puorfɔ yir yi a Nãanɔmun tur ni a wɔ kpɛɔ pɔ, ka nɛε jaa kɔ tɔɔ kpe a puorfɔ yir ka a malakasi ba wa baar a Nãanɔmun suur wɔmsi ala baar ε.

16 N wɔn nɛkpɛε na yi a be a puorfɔ yir 'yere kɔrɔ a malakasi ayopɔi bala, "Yi chen ti kpaar a Nãanɔmun suur a laar pɔ bar a wer." ² Ka a malaka dɔɔ 'lɔ chen ti kpaar a wɔ laa bar ka a tɛε ka a natɔdebe na biere te a ni be bala na tara a mɔdɔɔ 'lɔ jãne ti mi gbur dumo puor a bɔtu. ³ A malaka ayi sɔɔ mi kpaar a wɔ laa bar a man pɔ, ka a kɔɔ lɛb fika kũu jãl, ka a bɔnɔsɔrsɔ a jaa na be a man pɔ kpi. ⁴ A malaka ata sɔɔ mi kpaar a wɔ laa 'yɔɔ a pɔnsɔ ni kɔrsɔ pɔ, ka a kɔn mi lɛb jãl. ⁵ Be le n wɔ a malaka 'lɔ na kaara a kɔn 'yer, "Fɔs le i a Torfɔ Sɔɔ, a fɔ 'yer tɔɔrfɔ nyã tor naa, fɔs le i, fɔs mi le dɔɔ be be Cheche Sɔɔ a yelsi anyãna fɔn tɔɔr a 'yer jũu. ⁶ Bojũu a putudeme bala le kɔ a fɔ ni be ni a fɔ 'ye'yerebe a fɔ kɔ ba a jãl ika ba nyũ, a le sɛεn ba naa." ⁷ Be le n wɔ kɔkɔr na 'yer be a bɔɔr lofɔ jie, "Ɔɔ, n Soro Nãanɔmun na i a Tɔɔfɔ Sɔɔ, a fɔ 'yer tɔɔrfɔ un yelmãε ti mi tor."

⁸ A malakasi anaar sɔɔ kpaar a wɔ laa 'yɔɔ mɔtɔɔ ka wɔ tara kpɛɔ vuul a ni be ni bũu. ⁹ A mɔtɔɔ tɔl vuul ba naa ti ba chene tɔrɔ a Nãanɔmun yuor an i 'lɔ le tara a gefɔ anyãna a jaa kpɛɔ na baa lɛb ba tɛεr kɔ wɔ tur ε.

¹⁰ A malakasi anũu sɔɔ kpaar a wɔ laa 'yɔɔ a mɔdɔɔ nãa dakɔɔ ju, ka a wɔ nãalɔs wɔ jaa lɛb libe, ka a wɔnɔ a ni be ka ba kɔɔ jãlɔbie ¹¹ ti chene tɔrɔ a Nãanɔmun nyã na be a saaju a ba natɛ ni an biere ba jũu. Tɛche baa lɛb a ba tɛεr bar a ba tɔdebe ε.

¹² A malakasi ayɔɔb sɔɔ mi kpaar naa a wɔ laa 'yɔɔ a Yufɔrɔtɔ pɔn kpɛε pɔ, ka a kɔɔ sɔr chɔɔr a sɔr bar kɔ a mɔtɔɔ purfɔ jie nãmune. ¹³ N le nyen a sudebe na kaara pãtɛ kaar ka a yire a bon 'lɔ na kaara a dajul kaar nɛε pɔ, naa le yire a mɔdɔɔ 'lɔ mi nɛε pɔ, naa mi le yire a jir ηmarba 'ye'yerebe nɛεr pɔ. ¹⁴ A sɔr anyã i naa a tu sɔr na tɔnɔ nɛ'maa tɔmɔsɔ. Ba chen naa a wer wɔ jaa nãmune sɛ ti lɔɔ taa na ηmaan a Nãanɔmun Tɔɔfɔ Sɔɔ jɛεr a wɔ bɔbir kpɛε 'lɔ daar.

¹⁵ "Nye un wan nãnyie kaar. Bɔɔsɔn sɔɔ le a 'lɔ na ba gur ε, ti mi tara a wɔ bɔsursɔ jen na wɔ kɔ wa chiine ni sal'mɔɔr ka a ure wɔ vɛ ε."

¹⁶ Be le a sɔr lɔɔtaa a nãmune a jie 'lɔ a Heburu ni be na bɔɔlɔ Amagedɔn.

¹⁷ A malakasi ayopōi sɔɔ kpaar naa a wɔ laa 'yɔɔ sɛsɛbɛ pɔ, ka kɔkɔr yi be a Nāan̄mun puorfɔ yir a nāa dakɔɔ par 'yerɛ kpɛɔ jaa, "A maal naa!" ¹⁸ Be lɛ ka saa nyurfɔ, nɪ gɔmɔ, nɪ saa tãnfɔ wa, ka a tɛɛ dam wɔ jaa miin kpɛɔ. An yi a lɛ daar jaa, nusaal na be ka a wer pɔ a tɛɛ ba mii a kpɛɔ a lɛ ɛ. ¹⁹ Ka a tɛkpɛɛ 'mar jiiir ata, ka a paalsi tɛbɛrɛ mɪ lo lo. Nāan̄mun chɛnɛ na tɛr tɔ a tɛkpɛɛ Babilon na wɔ gbɔm wɔ a dāa na sɛɛ n̄mele na ɪ a wɔ suur. ²⁰ Dōdɔlsɪ a jaa bɔr naa ka fɔ kɔ lɛ nyɛ tɔɔ go ɛ, ²¹ ka a sakpɔlɔbibɛrɛ na tɛrɛ yirɛ a saaju loro n̄miere a nɪbɛ ka ba tɔrɔ a Nāan̄mun a sakpɔlɔbie gefɔ nyā jūu.

17 A malakasi ayopōi na tara a laar ayopōi, āsɔɔ wan wa 'yer kɔ ma, "Wa, un wiil fɔn a lɛ a pɔɔ baa nyā yuor na yi na jānɛ a mansɪ nɛɛ 'yer tɔrɔfɔ. ² 'Lɔ lɛ a wer nāmune gān ka a wer nɪbɛ mɪ buu nɪ a wɔ sɛsɛyele."

³ Be lɛ, a malaka 'mɔɔ man a Siɛ pɔ chiin a mɔgɔɔ pɔ. Be lɛ n tɪ nyɛ a pɔɔ na jānɛ a mɔdɔjɪ ju. Ka a mɔdɔɔ nyā āgān wɔ jaa pɔɔn yoe na fere nɪ Nāan̄mun na wɔ tara jur ayopōi nɪ lɛ pie. ⁴ A pɔɔ vaar naa fɔjɪ ile ile na wɔ pāɛn selma nɪ kɔsɪsɔn nɪ lɛrbikpāɛn. Wɔ tara naa a selma n̄mele a wɔ nūsɔɔ pɔ a wɔ tɔ kakaba nɪ a wɔ sɛsɛyele na sɛɛ. ⁵ Yuor sɛb mar a wɔ gberaa pɔ, "Fɔn kɔ tɔɔ bɔɔ a par ɛ, a Babilon na yi yuor, pɔɔ baar ma, nɪ a wer tɔ kakabsɪ ma." ⁶ N nyɛn a pɔɔ na nyū a Nāan̄mun nɪbɛ jāɪ buu, a bala na di a Yesu dāasɪɛ. In wa nyɛ wɔ a lɛ, nɛɛ 'maa ma naa.

⁷ Ka a malaka sɔsɔr ma, "N̄mune a nɛɛ 'maa fɔ? In wiil fɔ naa a pɔɔ nɪ a mɔdɔɔ wɔn do na tara jur ayopōi nɪ lɛ pie yelsɔɔlaa par. ⁸ A mɔdɔɔ 'lɔ fɔn nyɛ, wɔ dɔɔ be be, pɔpāanyā waa lɛ be be go ɛ. Wɔn yi naa a bɔɔ fulom pɔ na wɔ chen a sɔɔfɔ jie. A wer nɪbɛ bala yoe na ba sɛb a nyɛvɔr gān pɔ ɛ, yi a wer maalfɔ daar ɛ, bala wa nyɛ a mɔdɔɔ nyā, nɛɛ na 'maa ba naa bojūu wɔ dɔɔ be be na waa lɛ be be ɛ, tɪ na wɔn lɛb wa.

⁹ "A ka ɪ naa tɛr na tara yɛ 'yer. A jur ayopōi ɪ naa a tɔn ayopōi a pɔɔ na jānɛ, nɪ a nāmune ayopōi. ¹⁰ A ba anūu kpi naa tɪ ka bɔ'yen chɛnɛ, bɔ'yen mɪ ba wa sɛrɛ ɛ. Tɪchɛ 'lɔ wa wa, wɔn kor bālāa. ¹¹ A mɔdɔɔ 'lɔ na dɔɔ be be na waa lɛ be be go ɛ, wɔ ɪ naa a nāmune aniin sɔɔ na pɔɔ ayopōi bala pɔ na chiine a sɔɔfɔ jie.

¹² "A lɛ pie ala fɔn nyɛ ɪ naa nāmune pie na ba di a nāa sɛrɛ ɛ, tɪchɛ ban kɔ ban kpɛɔ ka ba ɪ nāmune lɔɔn a mɔdɔɔ sɔɔ bālāa. ¹³ Ba jaa tɛr un bɔ'yen, ka ba de a ba kpɛɔ nɪ fɔɔ kɔ a mɔdɔɔ. ¹⁴ Ban n̄maan naa a Peraabile jɛɛr, tɪchɛ ka a Peraabile na tɔɔ ba, bojūu 'lɔ lɛ ɪ a sorbo ba jaa Soro nɪ a nāmune ba jaa Nāa. A bala wɔn bɔɔɔ na wɔ chɛl ir ka ba turo nɪ yelmāɛ, na pɔɔ wɔ naa."

¹⁵ Ka a malaka 'yer kɔ ma, "A kɔn ala fɔn nyɛ be a pɔɔ baa 'lɔ na jānɛ, ɪ naa a nɪbɔrsɪ, nɪyɔɔ, paalsɪ nɪ 'yer-bɔrsɪ. ¹⁶ A mɔdɔɔ nɪ a lɛ pie ala fɔn nyɛ ban 'laar naa a pɔɔ baa nyāna na ba tɔɔ wɔ chɛr tɪ chɛ wɔ sal'mɔɔr. Ban 'wɔɔ wɔ naa tɪ chɛ 'yɔɔ būu pɔ ka wɔ di. ¹⁷ Bojūu

an ɪ Nāan̄mun lɛ de 'yɔɔ a ba tɛr pɔ ka ba na ɪ a wɔ bɔfɔ, ka ba jaa tɛr ɪ bɔ'yen ka ba sɔɔ de a ba kpɛɔ kɔ a mɔdɔɔ ka wɔ di nāa ka Nāan̄mun 'yer wa maal baar.

¹⁸ A pɔɔ fɔn nyɛ ɪ naa a tɛkpɛɛ 'lɔ nāa na tɔɔ a wer nāmune ba jaa."

18 A anyā puor, n nyɛn a malaka āsɔɔ na yi a saaju suro waara. Wɔ tara na kpɛɔ. A chāa na be a wɔ 'yɔɔ chaar naa a wer wɔ jaa. ² Na wɔ tãn kpɛɔ nɪ nɛkpɛɛ 'yerɛ, "Wɔ wel naa! A Babilon tɛkpɛɛ 'lɔ wɔ wel naa! Wɔ lɛb dɛɛr dɛmɛ gaa jie, nɪ sɪdɛbɛ, nɪ lubil dɛbɛ nɪbɛ na ba kɔɔ ɛ kpɛfɔ jie. ³ Bojūu an ɪ a paalsɪ ba jaa buu naa nɪ a wɔ sɛsɛyele, ka a nāmune na be ka a wer pɔ gān wɔ. A yayarba na be a wer pɔ len tu a wɔ bɔɔɔ pɔ."

⁴ Be lɛ n lɛ wɔ kɔkɔr āsɔɔ na yi a saaju 'yer, "Maa nɪbɛ, yɪ wa yi a wɔ pɔ na yɪ taa ɪrɛ wa pɔɔ a wɔ dɛɛr pɔ ɛ, bu na yɪ pɔɔ a wɔ wɔm pɔ ɛ. ⁵ Bojūu a wɔ maal dɛbɛ dɔɔɔ taa tɪ ta a saaju, ka Nāan̄mun tɛr tɔ a wɔ dɛɛr wɔn maal. ⁶ Yɪ kɔ wɔ nɪtāa lɛ wɔn kɔ yɪ. Yɪ yab wɔ tɪ lɛ dɔɔɔ wɔ. Yɪ kɔ wɔ a dāa nɪ a wɔ n̄mele nɛɛr ayɪ ka wɔ nyū. ⁷ Ge wɔ ka wɔ waal, a yuor nɪ a nɔɔ wɔn bɔɔɔ kɔɔ a wɔ māɛ. Wɔ ma chen nyāa 'yer, 'N un pɔɔ nāa jānɛ, n ba ɪ pɔɔ kɔɔr ɛ. Nɪbaal kɔ wa kpɛ ma jaa ɛ.' ⁸ A lɛ jūu, bɪbir bɔ'yen lɛ a wɔm na wa a wɔ ju, kūu, nɪ kɔn, nɪ kɔ. Būu lɛ ɪ a di wɔ an ɪ a Soro Nāan̄mun nyā na tɔɔr a wɔ 'yer un tɔɔfɔ sɔɔ.

⁹ "Ka a wer nāmune na dɔɔ gān wɔ na ba 'mataa din wɔ a nɔɔ, bala wa nyɛ a lɛ wɔn dire ka a jɔsɔr uro, an ɪrɛ ban nɪbaal ka ba kɔnɔ kɔɔr wɔ. ¹⁰ Dābāɛ kpɛ ba naa a ger nyā jūu, ban ara na tɛɛr jaa tɪ kɔnɔ 'yerɛ, 'Nɛbier, nɛbier, a fɔs tɛkpɛɛ nyā, pa Babilon, a fɔs nyā na tara a kpɛɔ, bɪbir bɔ'yen lɛ a sɔɔfɔ be wa a fɔ ju.'

¹¹ "A yayarba na be a wer pɔ na kɔnɔ na tɪ waala bojūu nɪrɛ ba be be na da a bɔnsɪ go ɛ. ¹² A selma, kpāna, kɔsɪsɔn nɪ a lɛrbikpāɛn, nɪ fuu pɪɛl, nɪ fuuji ile ile, nɪ fuu saalsɪ, nɪ a fuuji kpān kpān, nɪ a daar ala nyūu na n̄mɔ, nɪ bomo ala jaa ban de wab chɛlɛ maal. A daar ala daa na be tuo, a kurjɛ, nɪ kursɔɔɔ, nɪ a kɔsɪkpɪlɔ bie. ¹³ A kānyūu vɪɛl ala, nɪ a dān, nɪ a kān, nɪ a jɔn, nɪ chir, nɪ a niin, nɪ a piir, nɪ a wiisɪ, nɪ a wiisɪ torkosɪ, nɪ a gbāgbaar.

¹⁴ "A bɔvɪɛlsɪ ala na ɪrɛ fɔ a vɔɔlaa, a jaa chen naa. A fɔ nābomo naa fɔ yɔbɔyele a jaa bɔr naa. Fɔ kɔ lɛ nyā go ɛ. ¹⁵ A yayarba na da a bomo kɔ wɔ na ba lɛ, nɛɛ na 'maa ba naa a wɔ ge fɔ nyā pɔ, ka ba sɛr yi tɛɛr jaa tɪ kɔnɔ waala ¹⁶ 'yerɛ nɪ, 'Nɛbier, nɛbier, a fɔs tɛkpɛɛ nyā, a fɔs na ma su a fɔpɪɛl, nɪ a fɔjɪ ile ile, nɪ a fɔkpān kpānsɪ. Na fɔ ma pāɛn a selma, nɪ a kɔsɪsɔn, nɪ a lɛrbikpāɛn. ¹⁷ Mɔtɔ bɔ'yen lɛ a fɔ nābomo anyāna be wɛ a jaa.' A bala na kaara a gborbɛrɛ ala a man kpɛɛ pɔ, nɪ a nɪbɛ bala na be be, nɪ a bala jaa na tɔnɔ dire be a man pɔ, na ara na tɛɛr. ¹⁸ Bala wa nyɛ a jɔsɔr ban kɔnɔ na 'yerɛ nɪ, 'Tɛbuor lɛ be ka na wɔ ta a tɛkpɛɛ nyā?' ¹⁹ Ban kɔn tāna 'yɔɔɔ a jur pɔ tɪ kɔnɔ tɪ waala 'yerɛ nɪ, 'Nɛbier, nɛbier, a fɔs tɛkpɛɛ nyā. A jie nyā a bala jaa na

tara a gborbere yɔɔɔ nɛ a man pɔ, ba jaa len tu a fɔ jie, ti m̄t̄t̄ b̄y'en a fɔ be we a nit̄t̄? ²⁰ Saaju, chile a wɔ j̄ju, yɛn Nāan̄mɛn nibe nɛ a nit̄t̄n̄sɛ nɛ a 'ye'yerebe yɛ chile. Nāan̄mɛn tɔɔɔ a wɔ 'yer nit̄t̄a a le wɔn maal yɛ.”

²¹ Be le ka a malaka kp̄ɛɔ p̄āa 'm̄ɔɔ kɔsɔr kp̄ɛɛ na j̄t̄āan n̄ɛr lɔb 'ȳɔɔ a man pɔ ti 'yer, “Nit̄t̄ le un lɔb fɔ bar, a f̄f̄s̄ Babilon t̄ɛkp̄ɛɛ nyā ka n̄rɛ k̄ɔ le nyɛ f̄s̄ jaa go ε. ²² Ba k̄ɔ le w̄ɔ k̄ɔr̄jɔm n̄mef̄s̄, nɛ yiel yielbe, nɛ daa p̄ɛelbe, nɛ lɛ p̄ɛelbe jaa go ε. T̄t̄t̄n̄bɔ jaa b̄ɔɔ k̄ɔ le be be go ε, ba k̄ɔ le w̄ɔ j̄ɔ n̄āenbe d̄ɔɔn go ε. ²³ F̄āt̄n̄ b̄ūu k̄ɔ le chaar be go ε. Ba k̄ɔ le w̄ɔ p̄ɔɔ paalaa nɛ wɔ sure k̄ɔk̄ɔr go ε. A f̄s̄ yayarba le d̄ɔɔ yɛ yuor a wer pɔ. A f̄s̄ t̄āɔɔ yele le f̄s̄ de bel a paalsɛ jaa ka ba b̄ɔɔ. ²⁴ A wɔ pɔ le ba nyɛ a 'ye'yerebe nɛ a Nāan̄mɛn nibe j̄āt̄ nɛ bala ba jaa ban d̄ɔɔ k̄ɔ a wer pɔ.”

19 A anyā puor, n w̄ɔn ḡm̄m̄ f̄ika n̄yɔɔ na tāna be a saaju 'yere nɛ, “D̄ān̄f̄s̄ wɔ ta Nāan̄mɛn! Faaf̄s̄ nɛ tur nɛ kp̄ɛɔ ɛ naa a wɔ tɔɔɔ, ² boj̄ūu a wɔ 'yer tɔɔɔf̄s̄ un yelm̄āɛ ti m̄ɛ tor. Wɔ 'ȳɔɔn a p̄ɔɔ baa na 'yer, 'lɔ le s̄ɔɔ a wer nibe nɛ a wɔ s̄ɛs̄ɛyele. A wɔ gb̄āgb̄aar wɔn k̄ɔ, wɔ yab wɔn a s̄ān.”

³ Ba le tāna na go, “D̄ān̄f̄s̄ wɔ ta Nāan̄mɛn. A wɔ j̄ɔɔr na uro duoro ba tara n̄maaf̄s̄ ε.”

⁴ Ka a nibeɛ l̄jer nɛ anaar nɛ a b̄ɔn̄ɔbie anaar bala ḡān kpa t̄ēɛ puor a Nāan̄mɛn na j̄ānɛ a n̄ā dak̄ɔɔ ju p̄ɛɛɛ wɔ 'yere nɛ, “A ɛ a le. D̄ān̄f̄s̄ wɔ ta a Nāan̄mɛn.”

⁵ Be le ka a k̄ɔk̄ɔr yɛ be a n̄ā dak̄ɔɔ par 'yere, “A yɛn na ɛ a Nāan̄mɛn gb̄āgb̄aar na yɛ joro wɔ d̄āb̄āɛ. Ka bil bu bere le, yɛ p̄ɛɛɛ a sɛ Nāan̄mɛn!”

⁶ N p̄āa le w̄ɔn d̄ɔɔn f̄ika n̄yɔɔ na ḡɔn̄ɔ, bu f̄ika k̄ɔkp̄ɛɛ na joro, bu saa na tāna kp̄ɛɔ jaa, “D̄ān̄f̄s̄ wɔ ta Nāan̄mɛn! Boj̄ūu a sɛ Soro Nāan̄mɛn na ɛ a T̄ɔɔf̄s̄ S̄ɔɔ, le di a n̄ā. ⁷ Yɛ ɛ a sɛ chile ka sɛ āḡān 'maa a sɛ k̄ɔ a Nāan̄mɛn tur an ɛ a wɔ P̄eraabile p̄ɔɔ kulf̄s̄ b̄ɔbir v̄ɛ naa, ka a p̄ɔɔ m̄ɛ ch̄ɔɔr a wɔ m̄āɛ baar. ⁸ Wɔ sun b̄ɔp̄ɛɛ na v̄ɛle ti n̄yɛle.” A b̄ɔp̄ɛɛ anyāna le a Nāan̄mɛn nibe yeltorsɛ.

⁹ Ka a malaka 'yer k̄ɔ ma, “S̄eb a anyāna, 'An un p̄ɔp̄ɛɛ k̄ɔ a bala ban b̄ɔɔɔ a P̄eraabile p̄ɔɔ kulf̄s̄ l̄ɔɔ di jie.” “Ka a malaka m̄ɛ 'yer p̄ɔɔ, “A Nāan̄mɛn 'yer anyāna un yelm̄āɛ.”

¹⁰ Ka n ḡā kpa t̄ēɛ ɛka n puor wɔ, t̄ɛche ka wɔ 'yer k̄ɔ ma, “Ta maal a le ε. N m̄ɛ ɛ naa a gb̄āgb̄aa nit̄t̄a a f̄f̄s̄ nɛ a f̄s̄ ȳɛɛr kaar, bala le tara Yesu d̄āasɛ. Puor Nāan̄mɛn! Boj̄ūu, a Yesu d̄āasɛ le ɛ a S̄ɛ 'yer.”

¹¹ N nyen a saaju na yuo, ka a ɛ wii p̄ɛɛ le, ka a n̄rɛ 'lɔ na do yuor di, yelm̄āɛ s̄ɔɔ nɛ nitor. Yeltorsɛ le wɔ ma tɔɔɔ a wɔ 'yer ti n̄maan wɔ j̄ɛɛr. ¹² A wɔ nibe 'l̄rɛ naa f̄ika b̄ūu, ka a n̄ājupil k̄ɔɔ su a wɔ ju pɔ. Yuor s̄eb mar wɔ n̄rɛ jaa na ba b̄ɔɔ ε, ka 'lɔ t̄ɛɛ ba le ε. ¹³ A fuu w̄ɔ wɔn su un j̄āt̄ wɔ jaa ka a yuor di, “Nāan̄mɛn 'Yer.” ¹⁴ A saaju sojasɛ sun b̄ɔp̄ɛɛ don wii p̄ɛɛ turo nɛ wɔ. ¹⁵ Ka a s̄ɔkp̄ɛɛ diir yɛ a wɔ n̄ɛɛ pɔ, 'lɔ le wɔ de ch̄ɛɛɛ nɛ a paalsɛ

ba jaa, “Wɔn kaara ba jaa nɛ a kp̄ɛɔ 'lɔ na kaara a kur d̄āgbal kaar.”

(Yiel Ḡān 2:9)

Wɔn n̄ɛɛɛ ban n̄m̄ɛɛ be a t̄ɛ w̄m̄ɔ n̄ɛn̄m̄ɛf̄s̄ jie nɛ a Nāan̄mɛn na ɛ a T̄ɔɔf̄s̄ S̄ɔɔ suur. ¹⁶ Yuor nyāna le be a wɔ fuu w̄ɔ na suu a gb̄ekp̄ɛɛ pɔ ɛka, A N̄ĀLINE BA JAA N̄ĀA, Nɛ A SORBO BA JAA SORO.

¹⁷ N nyen malaka na ara a m̄t̄t̄ɔɔ ju ti b̄ɔɔɔ a lubil a jaa na k̄ɔɔ be a saaju nɛ k̄ɔk̄ɔkp̄ɛɛ, “Yɛ l̄ɔɔ taa wa a Nāan̄mɛn l̄ɔɔ di jie. ¹⁸ Le le, yɛ wa dire a n̄ām̄ɛn āḡāma nɛ a f̄ɔn d̄ēɛɛ nɛ a kp̄āɛn d̄ēɛɛ, a wiist nɛ a ba duorbo, gb̄āgb̄aar nɛ sum̄ɛn, a bil nɛ a bere, a nibe banyāna ba jaa āḡāma.”

¹⁹ Ka n nyɛ a m̄ɔd̄ɔɔ nɛ a wer n̄ām̄ɛn nɛ a ba sojasɛ l̄ɔɔn taa n̄maan a 'lɔ na do a wii nɛ a wɔ sojasɛ j̄ɛɛr.

²⁰ T̄ɛche ba nyɔɔn a m̄ɔd̄ɔɔ l̄ɔɔn a jir n̄mara 'ye'yere na t̄ɔ a n̄ɛ'maa t̄ɔm̄ɔ a m̄ɔd̄ɔɔ niem. A n̄ɛ'maa t̄ɔm̄ɔ anyāna le wɔ de bel̄ɔ a bala na tara a m̄ɔd̄ɔɔ j̄ānɛ ti puor a b̄ɔt̄ɛ. Ba lɔb ba jaa ayi b̄ɔn̄ɔbie 'ȳɔɔ a j̄erbi b̄ūu na dire pɔ. ²¹ A bala na che, a 'lɔ na j̄ānɛ a wii ju k̄ɔ ba naa nɛ a s̄ɔkp̄ɛɛ diir 'lɔ na yɛ a wɔ n̄ɛɛ pɔ, ka a lubil p̄āa di a ba āḡāma tu.

20 N nyen a malaka na yɛ a saaju suro waara tara a b̄ɔɔ fulom 'lɔ p̄ān bir nɛ b̄j̄ɔɔr gbor. ² Wɔ t̄ɔɔ naa a dajul 'lɔ na ɛ a k̄ɔr waa, 'lɔ le ɛ a d̄ɛɛr s̄ɔɔ na ɛ a Satan na wɔ l̄ū wɔ nɛ a b̄j̄ɔɔr gbor ka w̄ɔn maal yuomo tur (1,000). ³ Wɔ lɔb wɔn 'ȳɔɔ a b̄ɔɔ fulom nyā pɔ, ti kpal na wɔ 'ȳɔɔ j̄ānɛ a wɔ k̄ɔ le t̄ɔɔ a paalsɛ bel go ε, ka a yuomo tur (1,000) wa baar. A ala puor, ban yuo wɔ naa ka wɔ maal ber b̄āɔā.

⁴ N nyen n̄ā dak̄ɔɔr, ka a bala na j̄ānɛ, ba k̄ɔ ban s̄ɔɔr ɛka ba tɔɔɔ 'yer. N le nyɛ naa a bala na d̄ɔɔ dire a Yesu d̄āasɛ nɛ a Nāan̄mɛn 'yer j̄ūu ban k̄ɔ, n nyen a ba sur. Bala le ba s̄ɔɔ puor a m̄ɔd̄ɔɔ nɛ a b̄ɔt̄ɛ ε, bu s̄ɔɔ de a wɔ j̄ānɛ a ba gber pɔ bu a nuur pɔ ε. Ba ir naa a k̄ūu pɔ ɛ v̄ɛɛ ka bala naa Yesu l̄ɔɔ di n̄ā a yuomo tur (1,000). ⁵ A k̄ūn bala na che baa ir ε, ka a yuomo tur (1,000) ala ba wa baar ε. A d̄ɔɔ d̄ɔɔ k̄ūu pɔ irf̄s̄ le a anyā. ⁶ P̄ɔp̄ɛɛ le k̄ɔ a nɛ chechest banyāna na de nie ir a k̄ūu pɔ ɛ v̄ɛɛ. A gb̄ɛɛ ayi k̄ūu k̄ɔ le p̄ɔɔ ba go ε, t̄ɛche ban un a Nāan̄mɛn b̄ɔɔr lorbo, ka bala nɛ a N̄ɛ-iraa l̄ɔɔ di n̄ā a yuomo tur (1,000) ala pɔ.

⁷ A yuomo tur wa ta, a malaka na yuo naa a Satan a b̄ɔɔ fulom 'lɔ pɔ na wɔ for wɔ bar, ⁸ ka wɔ yɛ bel̄ɔ a wer k̄ɔk̄ɔbo anaar wɔ jaa nibe, Ḡɔɔg nɛ Maḡɔgɛ na wɔ l̄ɔɔ ba jaa ka ba n̄maa j̄ɛɛr. A nibe waa naa f̄ɔn k̄ɔ t̄ɔɔ ba s̄ɔɔr ε. ⁹ Ba yɛr a wer wɔ jaa na ba wa jil̄ɔ a Nāan̄mɛn nibe jaa jie a t̄ēɛ 'lɔ a Nāan̄mɛn na n̄ɔ. T̄ɛche ka a b̄ūu yɛ saaju lo di ba jaa. ¹⁰ Ka a d̄ɛɛr s̄ɔɔ 'lɔ na bel̄ɔ ba, ba lɔb wɔn 'ȳɔɔ a j̄erbi b̄ūu na dire pɔ, be le a m̄ɔd̄ɔɔ nɛ a jir n̄mara 'ye'yere be. Ban ge ba naa m̄t̄t̄ɔɔ nɛ t̄āɔɔ wɔ jaa, ka ba be be jaa kpo kpo.

¹¹ N p̄āa le nyen a n̄ā dak̄ɔɔ p̄ɛɛ, ka a 'lɔ na j̄ānɛ. A t̄ēɛ nɛ a saaju b̄ɔɔr a wɔ niem, baa le tara jie go ε. ¹² N

nyen a kün, bil naa berε ka ba ara a nāa dakɔɔ niem, a ba yuor gāma bin. Ba le yuon a gān āsɔɔ na ɪ a nyevɔr gān. Ba tɔɔr naa a kün bala 'yer nūtāa a le ban dɔɔr maal a ba seb 'yɔɔ a gān pɔ bin. ¹³ A man tur naa a kün ala wɔn tara, ka a kūu ni a kpīisi tēe mi tur a kün bala ban tara, ka ba tɔɔr nure āsɔɔ jaa 'yer a le wɔn dɔɔr maal. ¹⁴ Ba lɔb a kūu ni a kpīisi tēe 'yɔɔ a būu dagel pɔ. A būu nyā na dire le a kūu gbεε ayi. ¹⁵ Ala ɪ nure jaa yuor ba wa seb a be a nyevɔr gān pɔ ε, ban lɔb wɔn 'yɔɔ a būu dagel nyā pɔ.

21 A anyā puor, n pāa nyen saaju paalaa ni tē-paalaa, bojūu a saaju koraa nyā ni a tēkoraa nyā bɔr naa, ka a man ba le be be go ε. ² N nyen a Tēcheche na ɪ a Jerusalem paalaa ka wɔ yi a saaju a Nāaηmun sē suro waara fuka, pɔɔsaraa na pāen bōkākāε gun a surε kulfɔ. ³ Ka n wō kɔkɔr na yi a be a nāa dakɔɔ par 'yere, "Pōpāanyā, Nāaηmun na kpiera a nisaalba pɔ, na wɔ be a ba sē. Ban ɪn a wɔ nɪbe, ka wɔ mi be a ba sē ɪ a ba Nāaηmun. ⁴ Wɔn 'yier naa a ba nɪbikōɔ a nie pɔ bar. Kūu kō le be be go ε. Waal ba le be be go ε. Kōn mi ba le be be go ε. Nure ba le bierε be go ε. Bojūu a yelkoro a jaa pōn chen."

⁵ Ka a 'lɔ na jāne a nāa dakɔɔ ju 'yer, "N maala naa a bomo a jaa bōpaalaa!" Na wɔ pāa le 'yer kɔ ma, "Seb a anyāna bin, baal ba be be ε, a ɪn yelmāε."

⁶ Wɔ 'yer kɔ ma, "A maal naa. Maa le a Pielfɔ ni a Baaraa. 'Lɔ jaa a kōnyūur na kpe, ɪn kɔ wɔn a nyevɔr kōɔ na yi a bulo pɔ ka wɔ nyū kɔkɔ. ⁷ Nure 'lɔ jaa na jeb tōɔ, ɪn kɔ wɔn a anyāna a jaa. Ka n ɪ a wɔ Nāaηmun ka wɔ mi ɪ a n bie. ⁸ Tiche a bala na ɪ a dābān dēme, ni bala na ba sɔɔ de ε, ni tɪer dεbe dēme, ni nɪkɔrbɔ, ni sēsēnbe, ni sɔɔkɔsɪ, ni tɪpuorbo, ni jir ηmarba ba jaa, a ba jie ɪ naa be a jerbɪ būu dagel pɔ. A nyā le ɪ a kūu gbεε ayi."

⁹ Ka a malakasɪ ayopōi na tara a wōm ayopōi 'lɔ na tara a baaraa wa 'yer kɔ ma, "Wa, ka n wiil fɔ a pɔɔsaraa na ɪ a Peraabile pɔɔ." ¹⁰ A malaka 'mɔɔ man a Sɪε pɔ don a tɔ wōo kpēε ju na wɔ tɪ wiil ma a Tēcheche na ɪ a Jerusalem na yi a Nāaηmun sē suro waara. ¹¹ Wɔ chaar wɔ jaa ni a Nāaηmun tur, a chaarfɔ kaara fuka a kɔsɪsɔn na wɔ nyɪle chaar jaa wel wel a kɔsɪbe ala ban bɔɔlɔ a jasɪpa kaar. ¹² Dachin wōo na kpēme jilō wɔ jaa na wɔ tara dɔɔɔ pie ni ayi, ka a dɔɔɔr āsɔɔ jaa tara malaka na kaara. Ba seb a Isral bal pie ni ayi yoe mar a dɔɔɔ pɔ. ¹³ Dɔɔɔɔ ata ben a mōtɔɔ purfɔ jie, ka ata mi be a kōkoor, ka ata mi be a kōkoor nyā, ka a ata mi be a mōtɔɔ mɔrfɔ jie. ¹⁴ Dachin par kparsɪ pie ni ayi ju le a dachin dɔɔl. Ala pɔ le ba seb a Peraabile nɪtōnsɪ pie ni ayi yoe dɔɔl.

¹⁵ A malaka 'lɔ na 'yere ni ma tara na selma damanaa ɪka wɔ man a tēe dɔɔɔ ni a dachin. ¹⁶ A tēe par kparaa jātaa, a wōofɔ ni a yalfɔ wɔ jaa. Wɔ man a tēe nye ka wɔ ɪ mel tur dɔɔl kɔɔr anaar (1,400). A wōofɔ ni a yalfɔ, a dofɔ, ni a jāafɔ. ¹⁷ Wɔ man a dachin ka a yal ɪ gbεε

ayɪ dɔɔl pie ni ayɔɔb (216). A malaka man a le a nɪsaal na ma man. ¹⁸ A kɔsɪbe ala ban bɔɔlɔ a jasɪpa le ba mɛn a dachin, ka a tēe wɔ jaa ɪ selma na wɔ chaar chāana kaar. ¹⁹ Kɔsɪsɔn a jaa bɔɔr le ba de kpar a tēe par kparaa. A par kpardɔɔ 'lɔ ɪn a kɔsɪsɔn ala ban bɔɔlɔ a jasɪpa, ka a ayi sɔɔ mi di safer, ka a ata sɔɔ di agete, ka a anaar sɔɔ mi di emerald, ²⁰ ka a anūu sɔɔ di kɔɪk-sɪ, ka a ayɔɔb sɔɔ mi di kanlian, ka a ayopōi sɔɔ di keresolɪtɪ, ka a aniin sɔɔ mi di berl, ka a pie forbir sɔɔ di topajɪ, ka a pie sɔɔ di kɪrɪsɔprase, ka a pie ni bō'yen di jasɪntɪ, ka a pie ni ayi sɔɔ mi di ametesete. ²¹ A dɔɔɔr nεε pie ni ayi ala ɪ naa a kɔsɪsɔn pie ni ayi. Kɔsɪbō'yen le ba maal a jaa. A sɔkpēε na be a tēkpēε nyā pɔ selma le wɔ jaa ka wɔ chaar chāana kaar.

²² N ba nye puorfɔ yir be a tēe pɔ ε, bojūu a sɪ Soro Nāaηmun na ɪ Tōɔfɔ Sɔɔ ni a Peraabile le ɪ a puorfɔ yir. ²³ A tēe nyā ba bɔɔrɔ mōtɔɔ, bu ηmɛraa chāa ε, bojūu a Nāaηmun tur le ɪ a chāa, ka a Peraabile ɪ a wɔ fātɪn.

²⁴ A chāa nyā pɔ le a paal bɔrsɪ nɪbe na yɔɔkɔ, ka a wɛr nāmune mi waan a ba nābomo a be. ²⁵ A wɔ dɔɔɔr nεε ba be na wa pɔɔ a mōtɔɔ ε, an ɪ tāsɔɔ ba le be be go ε.

²⁶ A paal bɔrsɪ nɪbe nābomo ni a ba tur, ban waan naa be. ²⁷ Bōdεer kō kpe be ε, bu bala na tōnō vī tōmō, bu nɪbelbe, tiche a bala tēε yuor na seb a Peraabile nyevɔr gān pɔ.

22 Ka a malaka pāa wiil ma a nyevɔr pōn kōɔ ka wɔ ɪ jaa wel wel ka a joro yire a Nāaηmun ni a Peraabile nāa dakɔɔ par, ² naa joro a tēe sɔɔr kpēε sālɔɔ. Nyevɔr tɪε ara naa a pōn lōbobo, ka a jaa ma wōnō wōbɔrsɪ pie ni ayi yuon jaa, ka a wiil ɪka a ma wō naa ηmɛraa jaa gbεbō'yen. A val le ban sāan a paalsɪ a jaa nɪbe baal. ³ Nāaηmun pɔ'yɔɔfɔ ba le be bon jaa pɔ go ε. Nāaηmun ni a Peraabile nāa dakɔɔ na ben a tēe pɔ, ka a wɔ gbāgbaar tōnō kɔɔr wɔ. ⁴ Ban nyen a wɔ nie, ka a wɔ yuor be a ba gber pɔ. ⁵ Tāsɔɔ kō le be be go ε. Baa le bɔɔrɔ fātɪn chāa ε, bu mōtɔɔ chāa ε. Bojūu a sɪ Soro Nāaηmun māε na chaar ba naa a wɔ chāa, na ba di nāa bɪbir jaa.

⁶ Ka a malaka 'yer kɔ ma, "Baal ba be a 'yerbie anyāna pɔ ε, a ɪn yelmāε. A Soro Nāaηmun na ma kɔ a wɔ Sɪε a wɔ 'ye'yerbe tō naa a wɔ malaka ɪka wɔ wa wiil a wɔ gbāgbaa yele ala na kō yaar tɪ ɪ ε."

⁷ "Nye, n kō yaar tɪ wa ε! Pɔpel sɔɔ le a 'lɔ na sɔɔ a 'yerbie anyāna a jaa na seb a gān nyā pɔ."

⁸ Maa kɔɔn le wō tɪ nye a anyāna. ɪn wa wō tɪ nye a le baar, n gān kpa tēe ɪka n puor a malaka, 'lɔ le wile ma a anyāna. ⁹ Tiche ka wɔ 'yer kɔ ma, "Ta maal a le ε! N mi ɪ naa a gbāgbaa nūtāa a fōɔ ni a fɔ yēer 'ye'yerbe ni bala jaa na turo a gān nyā 'yer. Puor Nāaηmun!"

¹⁰ Ka a malaka pāa 'yer kɔ ma, "Ta sɔɔl a 'ye'yere 'yer nyāna a gān nyāna pɔ bar ε, bojūu a sɔɔ gbɔr naa. ¹¹ Vē ka a 'lɔ na ɪ nɪdεer, wɔ chene ɪrε a dεer. Vē ka a 'lɔ mi na maala yeldεbe, ka wɔ chene maala a yeldεbe. Vē ka

a 'lo na tor, wɔ cheɛ ɛ a nitor. 'Lo mi na ɛ cheche, wɔ cheɛ ɛ a cheche.”

¹² “Nyɛ, n kɔ̃ yaar ti wa ɛ! N tara na a n yar na kɔ̃ nɛ jaa ɛ wɔn tɔ̃. ¹³ Maa ɛ a Pielfɔ̃ ni a Baaraa, a nidɔ̃ɔn ni a puor sɔ̃.

¹⁴ “Pɔ̃pɛl dɛme ɛ a bala na pɛɛ a ba fuusi. Ban tara na sɔr di a nyɛvɔr tɛ wɔ̃mɔ̃, na ba tu a dɔ̃dɔr nɛɛ kɛɛ a tɛɛ pɔ̃. ¹⁵ Tiche baar, ni a sɔ̃ɔ̃ɔ̃ɔ̃, ni a sɛ̃sɛ̃nɛ, ni a nɛkɔ̃rɔ̃, ni a tɔ̃puorbo, ni a bala jaa na nɔ̃ jir ɛmaafɔ̃, ban ara na a yɔ̃o.

¹⁶ “Maa Yesu ɛ tɔ̃ a n malaka ni a dɔ̃asɛ nyɔ̃na a yi sɛ̃ kɔ̃ a pupuorbiir gbulsɛ. Maa ɛ ɛ a David nyɛur ni a wɔ̃ yɔ̃ɔ̃, ni a bivɛ ɛmerbir na chaar.”

¹⁷ Ka a Siɛ ni a pɔ̃ɔ̃ paalaa 'yer, “Wa!” Ka a 'lo mi na wɔ̃ naa 'yer, “Wa!” Nɛɛ jaa kɔ̃nyɔ̃ur na kɛɛ, vɛ ka wɔ̃ wa,

nɛɛ jaa na bɔ̃ɔ̃ɔ̃, vɛ ka wɔ̃ wa de a nyɛvɔr kɔ̃ɔ̃ kɔ̃fɔ̃ nyɔ̃ pɔ̃ɔ̃.

¹⁸ N kpɔ̃an ɔ̃sɔ̃ jaa na wɔ̃nɔ̃ a 'ye'yere 'yer a gɔ̃n nyɔ̃-na pɔ̃. Ala ɛ ɔ̃sɔ̃ jaa wa den bon dɔ̃ɔ̃ a 'yer nyɔ̃ pɔ̃, Nɔ̃aɛmɛn mi na dɔ̃ɔ̃ wɔ̃ naa a wɔ̃m ala a gɔ̃n nyɔ̃ na 'yer a ba 'yer. ¹⁹ Ka ala ɛ nɛɛ ɔ̃sɔ̃ jaa mi wa ir bon bar a 'ye'yere 'yer a gɔ̃n nyɔ̃ pɔ̃ bar, Nɔ̃aɛmɛn mi na mɔ̃ɔ̃ wɔ̃ naa a nyɛvɔr tɛ wɔ̃mɔ̃ ni a tɛcheche pɔ̃ kɛfɔ̃ a gɔ̃n nyɔ̃ na 'yer a wɔ̃ 'yer.

²⁰ A 'lo na di a anyɔ̃na dɔ̃asɛ 'yer naa, “Wɔ̃, n kɔ̃ yaar ti wa ɛ.” A ɛ a ɛ. Wa si Soro Yesu.

²¹ A si Soro Yesu wɔ̃efɔ̃ wɔ̃ be a Nɔ̃aɛmɛn nɛɛ sɛ̃. A ɛ a ɛ.